

OSZK

Országos Széchényi Könyvtár

256100

KÚNOS

ANZMAN-TÖRÖK

NÉPKÖLTÉSI

GYŰJTEMÉNY

OSZK

2.

OSZMÁN-TÖRÖK NÉPKÖLTÉSI GYŰJTEMÉNY.

MÁSODIK KÖTET:

OSZMÁN-TÖRÖK NÉPMESÉK ÉS NÉPDALOK.

OSZK

SZÓBELI KÖZLÉS UTÁN GYŰJTÖTTE

ÉS FORDITOTTA

DR. KÚNOS IGNÁCZ.

Ára 2 frt 80 kr.

BUDAPEST.

KIADJA A MAGYAR TUDOMÁNYOS AKADÉMIA.

1889.

OSZMÁN-TÖRÖK NÉPKÖLTÉSI GYŰJTEMÉNY.

MÁSODIK KÖTET:

OSZMÁN-TÖRÖK NÉPMESÉK ÉS NÉPDALOK.

SZÓBELI KÖZLÉS UTÁN GYŰJTÖTTE

ÉS FORDITOTTA

DR. KÚNOS IGNÁCZ.

BUDAPEST.

KIADJA A MAGYAR TUDOMÁNYOS AKADÉMIA.

1889.

OSZK

OSZK

OSZK

OSZK

OSZK

Országos Széchényi Könyvtár

256.100

BEVEZETÉS.

Ide s tova négy esztendeje lesz, hogy az oszmán-török népköltési hagyományok gyűjtésével foglalkozom. Gyűjteményem melynek első kötetében népmeséket mutattam be, ime e második kötettel befejeződik. Ez újabb részben is folytatom még a meseközlést, főleg olyanokat válogatva be, melyek a török mesevilágnak nemcsak messze határát, de ege mosolygó kékjét, és földje zordon sötétjét is megvilágosítják. Az arabok ezeregy éjszakája közelségében ime a törököknek kevésbbe gazdag, de nem kevésbbé érdekes százegy éjszakája.

I.

E kötet egyéb adalékainak megemlítése előtt, hadd fejezzem be e Gyűjtemény első kötetében megkezdett mese vázlatot. Egyrészt, hogy kiegészítsem a képet, másrészt, hogy némileg pótolhassam egy teljes magyar fordítás hiányát.* A sorrend ugyanaz, a mi az első köteté. Első sorban a jó szellemeket, a *peri* névvel nevezett tündéreket említem meg; a jó szellemek után a *deveket* és *ezsderhákat* a török meseképzelet ördögeit és tűzszóró sárkányait. Az első részbe még a mesevilág halandóit, a *pádisákat* és alattvalóikat illeszttem be; a második részbe meg a boszorkány sereget, és egyéb varázsló szellem-szörnyetegeket. Kezdjük a halandókon, a török mesevilág földi lakóin.

Egy gazdag kereskedőnek a vagyonán, holta után a fia meg a lánya osztozkodtak meg. Világgá indult a két testvér, hogy vagyont szaporítson, és eljutnak a portékájukkal egész *Bagdád*ig. Jó

* A török népmesék egy részének fordítása, a *Kisfaludy-Társaság* szíves támogatásával épp a napokban jelent meg.

időt töltöttek a városban, a midőn egyszer meghal egy gazdag kereskedő, és az ország szokása szerint, a hány kereskedője csak volt *Bagdád*nak, mind kiment a sírjához, hogy ott töltsék el az éjjelt. A mi fiunk is kiment a végtisztességre, és amúgy éjjél tájban három arabot vesz észre, a kik nagy titokban egy ládát ásnak a földbe. Később kinyitja a fiu a ládát, hát egy szépséges szép lány van benne, éppen akkor ébredt fel. Haza viszi és megtudja a lánytól, hogy *Bagdád* pádisájának a kegyeltjét mentette meg a haláltól, hogy irigy nőtársai felhasználva a pádisá távollétét, elaltatták és ha a fiu nincs, elevenen el is temetik. Hosszas volna elmondani a hazatérő pádisá búját, a lány további sorsát, elvégre is megtudja a pádisá a dolgot és kegyeltjét a megszabadítójának ajándékozza oda. (L. az 57-ik mesét.)

Halálán van egy pádisá felesége, és azzal bucsuzik el az urától, hogy azt vegye el feleségül, a kinek a derekára ráillik egy gyémántos öve. Az asszony meghal, keresnek egy másikat, de egynek sem illik az öv a derekára. Volt a pádisának egy felnőtt lánya, hogy hogynem, felpróbálja az övet, hát mintha rá szabták volna. Fogja, elakarja venni a pádisá a saját lányát. De megszökik a lány a lakodalom napján, egy prémes bundát csináltat magának, hogy csak a két szeme szabad, és felmászik egy fára. Meglátja a szomszéd királyfi a különös alakot, haza viszi, állatnak nézi és úgy őrizteti a háremben. Férjhez adtak ép egy rabot a háremből, és a mint a bundás lány magára maradt, kibúvik a bundájából, megjelenik a lakodalmas nép közt, a kik mind elámultak nagy szépségén. A királyfi is megtudta a dolgot és addig lesi a lányt, addig jár nyomában, míg rájut végre a bunda titkára. Mikor hosszas keresés után rátalált végre az apja a lányára, már rég a királyfi felesége volt. (L. a 62-ik m.)

Fürdőbe ment egy szegény asszony, és látja, hogy milyen szép tisztelettel fogadják a jövődö-tudó feleségét. Haza megy és ráparancsol az urára, hogy csapjon fel azonnal jövődömondónak, mert jaj az életének máskülönben. Megy a szegény ember nagy bujában és elmeséli baját egy barátjának. Fürdője volt ennek az embernek, ellophatja az egyik fürdőzőnek a gyűrűjét, és a

szegény emberrel találtatja ki, hogy hol van. Híre kelt azonnal az új jövődö-tudónak. Másnap már a palotába hívják, és ráparancsolnak, hogy ha más napra nem tudja meg, hogy hová lett a szultán-asszony eltűnt gyűrűje, vége az életének. Félelemben tölti el az éjtszakát, de az a szolga is megijedt ám, a ki a gyűrűt ellopta, bevallja a tettét a jövődölőnek, és megbeszéli, hogy lenyeletik a gyűrűt egy libával. Másnap meg is találják a gyűrűt a libában. Sétál a pádisá a híres jövődölővel, egy kis állatot vesz a markába, és mondja az embernek, hogy találja hát ki, mi van benne. Megszeppen a szegény ember, és kezdi a dolgát bevallani, hogy: «Egyet ugrasz szöcske, kettőt ugrasz szöcske, harmadszorra még is csak kézre kerülsz». Kinyitja a pádisá a markát, ott a szöcske a tenyerén. (L. a 94. m.)

Meggazdagodott egy fésüs a mestersége után, és hálából zarándok útra indult a feleségével *Mekkába*. A lányát az *imámra* bizza, hogy távollétük alatt ő vigyázzon rá. De szemet vetett a szép lányra, úgy hogy menekülni volt kénytelen a lány. Királyfi feleségévé válik, és amint gyermekeivel szüleit látogatná meg egyszer, nem más mint az ura vezére szereti meg. Ettől is el kell menekülnie, és bujában bujdosásában tézstasütőnek áll be. Itt akadt rá pádisá ura, az *imám* és vezér halálukkal lakoltak, ők meg boldog életüket kezdték meg újból. (L. a 68-ik m.)

Halála előtt meghagyta egy pádisá a fiának, hogy a palota negyvenedik szobáját ne nyissa ki. Kíváncsisága annyira viszi, hogy megszegi apja parancsát, kinyitja a szobát, és olyan szép lánynak a képét látja meg benne, hogy azonnal útra kél a keresésére. Eljutott a lány városába, de még csak közelébe se juthatott a lánynak, mert nem tűrte meg a férfit közelében. Hol bolondnak teteti magát, hol lánynak öltözködik, elvégre mégis csak közelébe jut, és szerelem egyesíti őket. (L. a 73-ik m.)

Szintén a képe után szeretett meg egy lányt a pádisá, és vállalkozik is rá egy öreg asszony, egy háromszor harmincz meg tíz esztendős, hogy elhozza ő azt a lányt. Útközben azonban a saját lányát öltözteti fel nagy czifrán, a szép lányt meg a szeme világától fosztja meg és az útfélen hagyja. Egy pásztor veszi a

szegényt a házába, mely majdnem tele volt már nyomorékokkal. Az öreg asszony megtudja azonban, hogy életben van a lány, oda megy és megmérgezi. A királyfi rátalál egy vadászat alkalmával, a méregdarabka kihull a szájából, felelevenedik, szeme világát is visszanyeri és boldogságban egyesülnek. (L. a 69-ik m.)

Két ura volt egy asszonynak, az egyik tolvaj, a másik rabló, de egyikének sem volt tudomása a másikáról. Véletlenül megtudják az asszony hamisságát, odamennek hozzá, hogy most már válaszszon ki egyet közülök. Az asszony annak igéri oda a kezét, a melyik a tolvajlásban tul tesz a másikon. Megy a két legény és a mint a rabló megpillant a nagy bazárban egy embert, a ki éppen ezer aranyat tett az erszényébe, utána suttyomkodik, ellopja az erszényét, kivesz belőle kilencz aranyat, beleteszi a pecsétnyomóját és úgy helyezi vissza az ember zsebébe. Aztán torkon ragadja és viszi a szegény embert a törvény elé, hogy ellopta a pénzét. Kérdi a bíró az embertől, hogy hány aranya volt az erszényében. Ezer, feleli az ember. „Hát a te erszényedben?” kérdi a rablótól. „Kilenczszáz kilenczvenegy meg a pecsét gyűrűm”, feleli. Megnézik, a rablóé lett az igazság meg a sok pénz. — A tolvajra került a sor. Hosszu kötelet vesz magához és indulnak egy éjjel a pádisá palotájához. Belopózkodnak a kerítésen át az udvarba, onnan a kincstárba és töltögetik zsákjaikat a drágánál drágább kincscsel. Elővesz azután a tolvaj egy libát, lenyakalja, hamarosan tüzet rak és mialatt tovább kutatgat a házban, oda szól a társának: „Forgasd nyársát, meg ne égjen”. Társa a ki már banni kezdte, hogy eljött vele, kérdi hogy hová megy. „Megyek a pádisához — mondja a tolvaj — ő tőle kérdem meg, hogy ki érdemli közülünk az asszonyt”. Azzal belopózkodik a pádisá szobájába, a ki ép szundikált, egy szolgája meg ágya előtt ült és mesélt neki. A szolgát is majd elnyomta az álom, és hogy el ne aludjék, mézgát rágicsált a foga közt. A tolvaj egy szörszállal kilopja a mézgát a szolga szájából és mihelyt elaludt, veszi, egy kosárba teszi és felköti a gerendára. Azzal leül a szolga helyére és kezdi mesélni a szundikáló pádisának a közte és a rabló közt folyó dolgot. E közben ki-ki kiáltja a felelmében remegő társának: „Forgasd nyársát, meg ne égjen”. Még csak azt is elme-

sélte a pádisának, hogy hogyan lopózkodtak az ő palotájába, a szolgát hogyan altatták el, és a mikorára elbeszélte, kérdi a pádisától, hogy ki érdemlette hát meg az asszonyt, 'A tolvaj', mondja a pádisá és azzal mély álomba merül. Ők meg veszik a sok kincset, és odébb állanak vele. Csak másnap tudta meg a pádisá a dolgot, a tolvajoknak bocsánatot ígért ha jelentkeznek, a mit az asszony tanácsára meg is tettek. A sok kincset ajándékba kapták, és az asszony a tolvaj felesége lett. (L. a 79-ik m.)

Nagy a száma azoknak a királyfiaknak, a kik apjuk halála után mindenüket elpazarolva, neki indulnak a nagy világnak. Egyike ezeknek oly nagy nyomoruságra jutott, hogy koldulásra szorult, és ha a város *beje* leánya meg nem szánja, talán éhen is hal. Oda adta a lány a koldus királyfinak minden kincsét, pénzét; a fiu hajót bérelt rajta, szalmával rakja meg és egy szigeten kiköt vele. Veszti a sok szalmát, elégeti; hát a nagy fényre előjön a tengerből a sok táltos ló és mindegyike egy-egy drága követ köp ki a szájából. A hamuból téglát készít a királyfi, mindenik téglába egy-egy drága követ tesz, felrakja a hajóra és úgy tér vissza a városba. Első dolga volt, hogy azt a lányt megtalálja és sok, sok viszontagság után elérhette végre a czélját. (L. a 47-ik m.)

Egy másik királyfinak a szomszédságában egy szép leányka lakott. Egész nap a kertjében járt, bazsalyikomait öntözgette. Át szól egyszer hozzá a királyfi: 'Öntözd, öntözd a virágod, tudod-e hány levele van?' Visszafelel neki a leány: 'Toll meg tenta a kezeden, tudod-e hogy hány a csillag?' Egy pár nap múlva megint incselkedni való kedve támadt a *bej*nek, haláru lónak öltözködik és kínálgatja az utcán a halait. Látja a bazsalyikomos lány a sok szép halat, és kérdi hogy mennyiért adja fontját. 'Adj egy csókot egy font halért', mondja a fiu. Nagyon szerette a lány a halat, megcsókolja a fiut, és szalad be a sok hallal. Másnap reggel kérdi a királyfi: 'Öntözd, öntözd a virágod, tudod-e hány levele van?' — Vissza szól a lány: 'Toll meg tenta a kezeden, tudod-e hogy hány a csillag?' Erre kérdi a *bej*: 'Egy font halért hány csókot adsz?' — Aj, elszégyenkezett erre a bazsalyikomos lány, egy pár napig nem is mutatkozott az ablaknál. De nem maradt adósa

ő sem a *bej*nek, és addig incselkedtek, addig hamiskodtak, míg örökre egymáséi lettek. (L. a 30. m.)

Se szeri, se száma a sok szép *helva árulónak*, a kikbe párjával szeretnek bele a király lányok. Az egyik *Jemen* szultán kisasszonya, a másik az *indiai* pádisa lánya; de a fiu az elsőhöz maradt hív, a ki hét esztendeig vár utána. (L. 60. m.). Nem kevésbé állhatatos a *bej leánya*, a ki apja szolgáját szerette. Feláldozza szerelméért apját, anyját, fél vagyonát, és a mint elkerül a legény a háztól, utána indul ő is, hosszú útra rengetegre. De a mikorára odaér, mást vett el az ő szerelme, és ezen úgy felháborodik, hogy rabló életet kezd, egész faluval és hadsereggel küzd meg és nincs elébb nyugta a vidéknek, míg elő nem adják neki a legényt. (L. 26. m.)

*

A halandókénál jóval gazdagabb a tündérek, a szellemlakók birodalma. A 'három', 'hét' és a 'negyven *peri*' hatalmában tartja nemcsak a mesebeli embereket, hanem az összes szellemeket, ördögöket és sárkányokat is. Szövetkeznek néha a halandókkal, és az ezekkel való viszonyukból támadnak a félperik, félig tündéri, félig emberi természettel. Királyukat az emberek közül választják, a jelöltet még gyermek korában lopják el, és oly féltékenyen őrzik, hogy egy szabad órája sincs szegénynek.

Egy országából elzüllődött királyfi, hogy, hogy nem, a perik birodalmába talált tévedni. Úgy ragyogott a 'három *peri*' palotája, hogy nem bírta ki a szeme a nagy fényt. Hát még a kert, a rózsák, a reá szálló fülemülék danája, akár a menyország. Egy rózsafa mögé rejtőzve, úgy várta be a királyfi a történendőket. Egyszerre csak három galamb repül elő, és a mint lemerülnek a kertben levő medenczébe, olyan három szép lánynyá változtak, hogy megzavarták szépségükkel a fiu esztét. A legfiatalabbja észrevette a rózsák mögött lappangó királyfit, és mintha csak szívet cseréltek volna, mindig egymáson a tekintetük. Elszunnyadt a királyfi a bujdosás fáradságától és alig hogy behunyta a szemeit, ott van álmában a *peri*, kitarja előtte a szívét és kérve kéri szabadítsa meg a *peri* voltától. Ha majd lefeküdnek — mondja a *peri* — lopózkodjék fel hozzájuk és

égesse el a ruhájukat. Felébredt e szókra a királyfi, felmegy a tündérek *köskjébe*; ott feküdtek egymás mellett, ágyuk előtt a ruha. Veszi a királyfi és a mint elégeti a ruhát, felriad nagy visongva a három lány, kösknek, kertnek se híre se hamva, de e helyett ott a három szép lány, szívének a szép szerelme, életének boldogsága. (L. a 6-ik m.)

Ugyancsak a ,három *peri*‘ volt az, a kik egy halálába rohanó királyfinak a segítségére siettek. Egy fa alá dőlt le a vándor királyfi és félig elszenderedve, félig ébren, úgy hallgatta végig a faágon ülő három galamb beszédét. Elkezdi az egyik: ,Látod azt a szegény embert? A szerelméhez siet, de nem tudja szegény feje, hogy halál vár ott rá‘. — ,Ezen könnyű segíteni‘ — mondja a második — ,ha merit ebből a tó vizéből, a hol mi most mindjárt megfürdünk, és ha megmossák vele, uj életre ébred‘. — ,Különösen beszéltek ti is‘ — mondja a legkissebbik — ,mintha ismerné valaki a víz erejét, hogy megmossa vele. Többet ér ennél, hogy itt hagyom mellette ezt az apámtól maradt ajándékot, és ha veszedelembe jut, segítségére siethetek bármikor is‘. A mikorra fölkel a fiu, hát ott lát az oldala melyett egy gyémánt tollat; eszébe jutott erre a víz is, és megtöltve vele egy palaczkot, úgy indul az útjára. Minden bajában kisegítette a tündértoll meg a víz, és a perik segítségével érte el a boldogságát. (L. 82. m.)

Sétára indul egy szegény asszony a lányával, és a mint a lány virágot mit szedegetve, beljebb hatol az erdőbe, egyszer csak akár egy félálom, tündér kertbe téved. Árnyékképpen hullámszik körülötte a sok tömeg, egy ragyogó arany széken meg egy ifju legény ül, sohse látott olyan szépet az életében. Mellette hét tündérszép leány, ki pirosba, ki zöldbe öltözködve, énekelnek és tánczolnak; úgy mulattatja a ,hét *peri*‘ azt az ifju legényt, a pádisájukat. Felébred a lány a félálmából, de szívében ott a szerelem sebe, mely nem hagy neki nyugtot, hanem egyre űzi szép szerelme után. Fogja, megy ő a *perije* után, és jártában keltében az *ördög-anyára* bukkan, a ki megszánakozik szegényen és megmutatja neki az utat, hogy merre talál rá a *perire*. Egyuttal óvatosságra inti a lányt, hogy valahogy meg ne lássák a többi *perik*,

mert királyukat az emberek közül lopták el, és nagyon féltik az idegen szemtől. Meg is találja a lány a *perik* pádisáját és a mint megtudja a lánytól, hogy ő is halandó szülöttje, küldi vissza a *dev*-anyához, és kéreti, szabadítsa meg a *perik* közül. Vissza indul a lány a *dev*-anyához, és a mint elmondja neki a *peri* király izenetét, nyomban kész a *dev* a szolgálatra. Egy hegyre küldi a lányt, a hegyen egy fa, a fán fülemüle fészke, a fészekben víz, abból merítsen egy findzsával. Elmegy a lány a vízért és a *dev*-asszony utasítása szerint, visszatér a tündér palotába, elégeti a *perik* ruháját, és a mint mind felébred nagy visongva hogy 'odavagyok, égek', kiűriteti a fiuval a vizet és ezzel kiszabadítja a *perik* közül. (L. a 91-ik m.)

Hasonló módon szeretett bele egy szultán-kisasszony a 'negyven *peri*' pádisájába. Ez úgy történt, hogy a mint a kertjében üldögel és himezget, egy galambocska repül a himző asztalára és a gyűrűjét a szájába kapva, elrepül vele. Másnap a karpereczét, harmadnap a kendőjét ragadta el, de e három tárgygyal együtt a szívet is elveszítette a lány. Halálosan beleszeretett a kis galambba, mely nem repült többé hozzá, és oly nagy betegje lett a szerelmének, hogy jártányi erejét is elvesztette. Orvos, *hodsza* nem tudott rajta segíteni. Azt ajánlják végül a pádisának, hogy egy nagy fürdőt készíttessen az udvarába, és hirdettesse ki, hogy a ki csak beteg, ebbe a fürdőbe jöjjön, itt meggyógyul. Fizetés helyett, mindenki csak azt mondja el, a ki valami különöset látott vagy hallott. Elkészül a fürdő, tódul bele a sok nép. — Volt egy kis kopasz fejűnek egy nyomorék anyja, útra kelnek ők is. Útközben egy kakast pillant meg a fiu, a mint vizet czipel a hátán. Utána sompolyog a kíváncsi kopasz, hát látja hogy egy nagy falhoz ér a kakas, egy kis nyíláson bemegy, és a mint utána búvik a fiu, egy ragyogó palota van előtte. Felmegy a szép palotába, és egy kis zörejt hallva, egy szekrénybe búvik. Három galambot lát berepülni, egyet rázkódva lányokká változnak, és ki a szobát hozza rendbe, ki asztalt terít, mindegyike dolog után lát. Azzal ismét eltűnnek. A kopasz fiu, a sok szép étel láttára meg nem állhatta, hogy ki ne nyujtsa a kezét utána, de olyat koppintottak rá, hogy azonnal

elment az étvágya. Nem sokára ismét egy kis galamb repül be az ablakon és egy szép legénynye változva, oda megy egy fiókhoz és gyűrűt, karpereczet és kendőt vesz ki belőle. A kendővel könnyező szemeit törli meg, és sóhajtván rebegi, hogy hol az a kar, mely e karpereczet viseli, hol az az újj, mely e gyűrűt érinté. Másnap a mint kiszabadul a fiu a palotából, mennek a fürdőbe és alig hogy kezdi a lány előtt a tegnap látottakat beszélni, fogja magát és odavezetteti magát a palotába. Rá is talált az ő kis galambjára, a *perik* pádisájára, megmenti közülök és holtukig övék a boldogság. (L. a 35-ik m.)

Szintén tarfiuval történt meg, hogy *perik* közé került. Bujdosásra adta magát szegény feje és a mint egy erdő mellett haladt el az útja, látja, hogy vagy harmincz ember ott áll a fa alatt és kötényüket kitárva, úgy lesik, hogy valami essék bele a fáról. Ő is úgy tesz mint a többi, és egyszerre csak belehull valami a kötényébe, kapja és szalad vele. A többi ember utána, de nem bírják utól érni. A mint jócskán elkerült tőlük, kitárja a kötényét, hát hatalmas Álláh — egy kígyó van benne. Úgy megijedt a tarfiu, hogy egy lépést se tehetett előre. Hát még a mint megszólalt a kígyó. „Ne félj tőlem tarfiucska — mondja a kígyó — jó tettedért jót várj. *Peri* királyfi vagyok, a fa alatt levő emberek az ellenségeim, a kik hét esztendeje egyre lestek, hogy lehulljak a fáról. Ha te nem jössz, vége az életemnek. Jó szíveddel megmentettél, teljesüljön hát neked is minden kívánságod“. Ezzel eltűnik a kígyócska és a mint gondolkozik, hogy be jó volna valamit enni, íme előtte a sok szép étel. Egyéb se kellett a fiunak, gondolt ő aztán sok mindenre, a mi egész életére boldoggá tette. (L. az 56-ik m.)

*

Épp oly gazdag azoknak a féltündéreknek a birodalma, a kik *periktől* és emberektől származtak. Természetük félig tündéri, félig emberi; külön kis udvartartások van, a hová ritkán téved el halandó ember. *Köskjüket*, mely a *perik* birodalmára emlékeztet, többnyire vadállatok, tündéri szolgálatban levő szörnyetegek őrzik. És éppen ezért veszedelmet hozó a szerelmük, mert csak nevük

megemlítése is elég, hogy szerelembe ejtsék a halandókat. Többszöre világot unt öreg asszonyok, és gonosz boszorkányok azok, a kik e fél tündérek útjára terelik a bujdosókat, és ha nagyobb hatalom közbe nem lép, oda is vesznek a küzdelembe. Mutassunk be néhányat e fél tündérek közül:

Rózsa-szultán az egyiknek a neve, lánya a sohse nevető pádisának. Egy királyfi vadászgatott e fél-*peri* köskje környékén és egy szarvas alakot öltött boszorkány addig csalogatta maga után, míg csak a köskig nem ért. Hiába kéri az öreg ember, az agg szakállú *pír*, hogy ne közelítsen a köskhöz, okvetetlenül látni akarja a Rózsa-szultánt. De alig közeledik a kapuhoz, rárohan a kapuőrző oroszlán és tigris, és ha a Rózsa-szultán ideje korán észre nem veszi a veszedelmet, vége a királyfinak. (L. 76-ik m.)

Ibolya *fürtnek* hívnak egy másikat, egyikét azoknak a világszép lányoknak, a kikkel tele a perik birodalma. Negyven ördög őrzi a kastélyát, és ezere meg ezere a halandóknak pusztult el már miatta. Egy pádisának sikerült azonban a *dev*-anya oltalmát megnyerni, közelébe viszi a kastélynak és a zsebéből egy marok homokot kivéve, a földre szórja. „Ettől — úgy mond a *dev*-asszony — a hány *dev*, mind elalszik a kastélyban. Siess fel a lány szobájába, a ki szintén alszik, és húzd le az újjáról a gyűrűt”. A pádisá úgy tesz, és akármilyen nehéz is volt megválnia a csodaszép *huritól*, vissza kellett sietnie. Másnap látja az *ibolya* tündér, hogy hiányzik a gyűrű az újjáról, keresteti, de nem találják meg. Az nap este ismét oda viszi a *dev*-anya a pádisát, és ezuttal a fülbevalóját lopatja ki. Annyira bántja a tündért ez a két eset, hogy a harmadik éjszaka nem jön álom a szemére. Ezuttal azt mondja a *dev*-asszony a pádisának, hogy csókolja meg a tündér két arczát. De alighogy belép a pádisá a tündér szobájába, nyakába borul *Ibolya-fürt* és én a tied, te az enyém, el se válnak többé egymástól. (L. 80. m.)

A három *Gránát-leányt* is *devek* őrzik, és a keresésére induló királyfi legelőbb is a *dev*-anyára bukkan. Nagy tűz közepette trónol a félelmes asszony, úgy hogy alig bírja a királyfi kiállani a közelében. Három szőrszálat ad oda neki és küldi a legidősebb fiához,

a ki az anyja ajánlatára szintén szívesen fogadja a királyfit. Megmutatja neki az utat a *Gránát* lányokhoz, megmagyaráz neki egy kertet, mely előtt két forrás van; az egyikből vér, a másiktól geny folyik és lelkére köti, hogy mindegyikéből egy jó ízűt igyék. A kert kapujánál egy oroszlán meg egy kutya áll őrt, a kutya előtt fű, az oroszlán előtt csont van, ezeket cserélje fel, a fűvet tegye az oroszlán, a csontot meg a kutya elé; nem lesz tőlük semmi bántódása. Elér a királyfi ilyen módon a kertbe, leszakítja a három gránát almát, és rá se hederítve a nagy sikongásra, kisiet a kertből. Felvágja az egyiket, hát ime olyan egy lány pattan ki belőle, a melyet még életében se látott. De jóformán szemügyre sem vehette, vérré, gennyé olvadva, ott tűnt el előtte a lány. Megy aztán a *dev*-fiuhoz és elmondja neki a dolgot. „Nem így kellett volna tenned” — oktatja a *dev*. — „A kert előtt ott egy másik forrás, tej meg méz folyik belőle, abból kellett volna innod és ivás után azt mondani, jaj be rossz volt”. Visszatér a fiu a két gránát almával, iszik a tejből meg a mézből, de a helyett hogy rossz, azt találja mondani: jaj be jó volt. Felvágja azután a második gránátot is, hát abból még egy szebb lány pattan elő, de mert rosszul mondta, nem tudott a lábán megállani. Veszi és viszi a *dev*-fiuhoz. „Nem megmondtam — kiáltja a *dev* már messziről — hogy jól vigyázz a szóra? Most csak térj vissza anyámhoz, vágd háromszor képen és kérd a többire nézve az ő tanácsát”. A királyfi úgy tesz, és a mint a *dev*-anyától is búcsút vesz, egy csomó hamut kap tőle az útra, mellé meg azt az utasítást, hogy mielőtt felvágja a harmadik gránátot, szórja be a homokkal. Alig ér az útra, vesszi a hamut meg a gránátot és a mint felvágja, olyan szép egy tündér áll előtte, hogy alig telt be a nézésével. Hazaérnek aztán nem sokára, a sánta tündért a vezérének adja, a másikat ő maga veszi el és úgy töltik el boldog napjaikat. (L. 66. m.)

A *rózsá-lányok* heten vannak, és galambokká változva, úgy repülnek be a nagy mese-birodalmat. A hova csak leszállanak, mindenünnen rózsá nyílik. Egy nap egy pádisá kertjébe találtak betévedni; a pádisá ép ott ült a lugosban, és mihelyt megpillantotta a hét szép galambot meg a sok szép rózsát, neki indult a

nagy világnak. Addig járt addig kelt, míg rájok talált, és elhozta őket a maga kertjébe. (L. a 87. m.)

*Dilrukes*nek híttak egy tündért, szépségéhez és hatalmához nem volt sok hozzá fogható. Ráparancsolnak egyszer egy szegény fiura, hogy lopja el a *Dilrukes* tündér tövisét. Egyik *devtől* a másikig, egyik veszedelemből a másikba; míg kézre keríti a tövist, melynek annyi az ága, mint akár egy fának. Mindegyik ágon más más madár, mindegyik madárnak más hangja, hogy a ki hallotta, oda lett tőle. A tövis után *Dilrukes* tükrét hozatják el, melyben meglátható az egész világ; a tükör után pedig magát a tündért. (L. a 75-ik m.)

Egy királyfit azzal átkozott meg egy öreg asszony, hogy *Szóttalan* szultán-kisasszonyba legyen szerelmes. Utra kél a királyfi és addig jár addig kél, míg elér egy roppant nagy hegyhez. De úgy ragyogott a hegynek minden kis kövecskéje, akár a fényes nap. Egy öreg embertől megtudta aztán, hogy e hegy *Szóttalan* szultán-kisasszonyé, a kinek hét fátyollal van eltakarva az arcza, még is megfényesít mindent. Ismét folytatja a királyfi az útját, míg egy másik hegyhez jut el. Ennek meg olyan piros volt minden darabkája, akár az izzó tűz. Kérdi az emberektől, hogy miért olyan piros itt minden. Elmondják neki, hogy vagy három és fél hónapi járásra *Szóttalan* szultán-lány lakik, annak az ajka olyan piros, hogy egész idáig elsüt. Megint megy mendegél, hát egy várat pillant meg, csupa emberfőből van összeállítva. Mondják neki hogy ez a vár azoknak a fejeiből van összeállítva, a kik nem tudták a szultán-kisasszonyt megszólaltatni. Nem riadt vissza azonban a királyfi, bemegy a palotába és egy szóló fülemüle segítségével megszólaltatja a lányt. Övé lett szépségestül, országostul. (L. a 83-ik m.)

Útra kelt egyszer egy királyfi és a mint bujdosik, olyan egy fényes követ talál, hogy az éjszaka is világos lett tőle. Elérkezik aztán egy országba, a hol tilos volt tüzet vagy másféle világot gyujtani. Alighogy megpillantják a fiunál a világosságot, kérdőre vonják és elveszik tőle a követ. Volt ennek a város pádisájának egy vezére, a ki azt ajánlotta az urának, hogy kívánjon egy zsák-

kal a fiutól abból a kőből. Rá is parancsolnak a fiura, hogy ha negyven nap alatt meg nem lesz a zsák kő, vége az életének. Mit csináljon szegény feje, elmegy arra a helyre, a hol a követ találta volt, és a mint jár kel nagy bujában, egyszerre csak megjelenik előtte egy tündér. Kérdi a fiut hogy min aggódik. Elmondja neki a buját. Vigasztalja a lány, hogy ne törje magát e kicsiségen és kéri, hogy öntse le egy korsó vízzel. Amint leönti a fiu, hát csak úgy hull a lányról a sok gyémánt. Szed a fiu egy egész zsákkal, és negyvenedik napra elviszi a pádisának. Egy két nap el se telt, megint hívhatja a pádisá, és drága gyöngyöt kér a fiutól. Egy másik tündér, az előbbinek testvére, jelenik meg előtte; ez is leönteti magát vízzel, és több a gyöngy mint a mennyi kellene. Harmadszorra rubintot kívánnak tőle, azt meg egy harmadik tündér adja. — Ennyi még mind kevés volt a pádisának. Egy nap megint csak hívhatja a fiut, hogy kastélyt akar a tenger közepére. Megjelenik előtte mind a három tündér, és mondják neki, menjen fel a hegyre és kiáltsa a hogy csak telik tőle; *„Haddsi apó, a legkisebbik kastélyát akarja a lányod.“* Ott volt másnapra a kastély a tenger közepében. Megy a pádisá a vezérével a kastélyba és mialatt nézegetik, ismét felmegy a fiu a hegyre és kiáltja: *„Haddsi apó, vedd vissza a kastélyt.“* Eltűnt a kastély királyostul vezérestül, a fiu meg veszi a három tündért és viszi az országába. (L. a 11-ik m.)

*

A *perik* szolgálatában álló félszellemek képezik voltaképp az átmenetet a *devek*hez, a törökök mesebeli ördögeihez. E szolgálk néha galambok, néha szörnyetegek alakjában mutatkoznak, és természetükben néha a rossz, néha a jó szellemekhez hasonlítanak. Madárcák alakjában gyakran osztogatják a jó tanácsot, és többnyire szerelmesek szolgálatába szegődnek. Sohse tudta volna az egyszeri királyfi a *szótalan* szultán-kisasszonyt megszólaltatni, ha a *peri-papagály* meg nem mutatja neki az utját (L. 83. m.) — Szintén egy kis madárka volt az, mely egy lány himző asztalára szállva azt csicseregte neki, hogy *„halott mellett a szerencséd“*. Egy nap el is tévedt ez a lány egy vadonban és a mint belép egy magányos kas-

télyba, ott egy halott az asztalon, rajta egy írás, hogy a ki negyven napon át imádkozik a halott mellett, arra nagy szerencse fog várni. Imádkozik a lány a halott mellett, míg csak el nem jött a negyvenedik nap. Reggel megpillant egy arab lányt a kastély előtt, és behívja, hogy imádkozzék addig helyette, míg rendbe szedi egy kissé magát. De e közben felébredt a *bej* és abban a hiszemben, hogy az arab lány imádkozott mellette, azt veszi nőül. Szegény lány a konyhába került szakácsnénak. De utóvégre mégis megtudja a *bej* a dolgot, elárulja a türelem köve, mely nem tudván kiállani a lány szerencsétlenségét, ketté pattant. (L. 43. és 59. m.)

Ugyancsak a hamis *perik* dolga volt, hogy egy szegény kis fiút özikévé változtattak és úgy vezettették lánytestvérkéjével egy erdőbe. A lányka felmászott egy fára, az őzike meg vadászni járt. Meglátta egy királyfi a fán lakó lányt, de akárhogy hívta, hogy szálljon le hozzá, nem engedett a lány a kérésének. Majd a fát akarta ketté fűrészeltetni, de csak egyet nyalt rajta az őzike, hát még vastagabb lett a fa. Addig-addig, hogy csellel megfogatta a lányt, elvitte a palotájába és feleségül vette. Az őzike egyre a testvére mellett volt. Egyszer azonban egy gonosz arab lány a medenczébe dobja a szultán-asszonyt, a medenczében egy nagy hal volt, azonnal elnyelte szegényt. Már-már az őzikét is el akarta volna az arab pusztítani, ha nyomára nem jön a királyfi a dolognak. Meglelte az őzikét, a mint leszállott a medenczéhez, végig hallgatta a beszédüket, és a mint ketté vágják a halat, benne a szultán-asszony, két kis magzatkával egyetemben. Az őzike egyet talált nyalni a hal vérén, ismét emberré változott, az arab pedig halálával lakolt meg. (L. 52. és 53. m.)

Egyik legrettenetesebb alattvalója a tündéréknek az *arab-peri*. Némelye *perik*, némelye *devek* szolgálatába szegődik, és azt teszik, a mit parancsolnak nekik. Vannak azonban önálló arab *perik* is, a kik külön birodalmukban élnek és férjes asszonyokkal szerettetik magukat. — Megleste egy éjszaka a feleségét egy királyfi, hát látja, hogy egyenesen az arab perihez megy. A királyfi gyorsabb volt a feleségénél, megöli az arabot és a mint másnap nagy gyászban a felesége, kérdi tőle az okát. Az asszony úgy tettet,

mintha egy rokona halt volna meg, és kéri az urát, hogy *türbét* csináltasson az udvarába a halott számára. Oda jár le az asszony mindennap, mert nem halt meg a lelke az arabnak, csak szólani meg mozdulni nem tudott. Módját találta azonban a királyfi, hogy a lelket is kiölje az arabból, és vele együtt az asszonyét is. (L. 14. m.)

Az öreg szellem a *pir*, és a kóborló szellem a *dsin*, szintén a a *perik* osztályába sorozhatók. Az előbbi többnyire álomban jelenik meg, varázstárgyakat osztogat és céljukhoz segíti a jóra törekvőket. A *dsin* többnyire a levegőkben lakozik, és hamisságával inkább a *devek* csoportját közelíti meg.

Egy szegény lány tévedt el egyszer beteg anyjától, és a mint hosszas bolyongásában elalszik, egy *pir* jelenik meg az álmában. Hosszú ősz szakáll köríti az arcát és *teszpihet* (olvasó) forgat a kezében. Egy botocskát ad a *pir* a lánynak és azt modja neki: 'Útadban ez lesz a kisegítőd, ne félj semmitől.' A mint felébred a lány, mellette a botocska, veszi, és útra kél vele. Mentében megtalálja egyszer a botocskájával a földet piszkálni, és ime egy *arab peri* áll előtte, várja a parancsát. Eleintén megijedt a lány, de mert nagyon gyötörte az éhség, mindenek előtt ételt kért az arabtól. Annyi sok szép étel termett előtte, hogy azt se tudta, melyikhez nyúljon előbb. Majd egy tündér palotához jut és a *pir* segítségével folytán eléri a szíve minden kívánságát. A *peri* királyfi lett az ura, és maga is a *perik* közzé vegyülve, ott élt örök boldogságban. (L. 86. m.)

Egy szegény szultán-asszonyt megfosztottak urától, megölték szegény gyermekeit, és nagy bújában vándor útra került. Egy *pir* jelenik meg az álmában és vigasztalja, hogy nem tart soká a bánata. Megmutatja neki a helyet, a hová a gyermekeit eltemették, közel a sírjokhoz egy folyó folyik. Ha ezzel a vízzel megmossa a gyerekei testét, mind felelevenednek. Az asszony kezdetben csak álomnak hitte a *pir* megjelenését, de a mint eljut arra a helyre, a hol a gyerekei nyugodtak, megpillantja a vizet. Kiássa a gyerekeit a földből, és alig hogy megmossa őket a vízzel, életre ébred valamennyi. Veszi őket és nem sokára megtalálják apjukat is, és mindnyájuk szenvedése örömmre változik. (L. 77. m.)

Messze került egymástól két szerelmes pár, hírek se jutott el egymáshoz. A temetőben repkedő *dsinek* megsajnálták őket, felkapják a fiút, és mikorára felébred az álmából, ott van mellette a szíve szép szerelme. (L. 55. m.)

Egy másik *dsin* egy pádisá lányát lopta el, ép a menyegzője éjjelén; beteszi egy ládába és úgy viszi magával mindenfelé. Tengerbe merülve él a *dsin* a lánynyal, és ha meg akar pihenni, kiszáll vele a tengerpartra, kiveszi a lányt a ládából és fejét a térdére hajtva, úgy adja magát a nyugalomra. (L. 19. m.)

*

Az ártalmas szellemek csoportját a *dev* nemzetséggel, a török mesevilág ördögeivel kezdjük meg. Többnyire alárendeltjei a *perik*-nek, ők a tündér birodalom őrizői és nélkülök, főleg a *dev-anya* nélkül, ritkán érne a bujdosó szerelmes céljához. Ők a mesevilág óriásai, alakjuk néha állati, néha emberi. Az ördögfiak anyja, a hatalmas *dev-asszony* útfelen üti fel a tanyáját; ^{akkor} ~~nagysága~~, mint egy *mináre*, mindegyik lába egy-egy hegyen, lehellete szélvész okoz, nyolcz rőfnyiek a karjai, úgy állja útját a világgá bujdosóknak. Nem bántja azt, a ki szépen köszönti, sőt megvédi a rossz szellemektől, a sárkánytól, boszorkányoktól, ~~sőt~~ ^{meg} néha a saját fiaitól is.

Így kelt a *dev-anya* annak a szegény lánynak a védelmére, a ki a *peri* eredetű *Juszuf sáhh*hoz jutott. Szegény ember volt ennek a lánynak az apja, még csak annyijok sem volt, hogy élélhettek volna. Kapva-kapott hát egy arab ajánlatán, hogy elviszi a lányát, és sok pénzt hagy neki helyette. *Juszuf sáhn*ak a szoigája volt ez az arab, elviszi a lányt a *perik* birodalmába, és jól is ment volna a dolga, ha magára nem haragítja valamiért az urát. Hét évig kellett volna az ura után bujdosnia, ha a *dev-anya*, *Juszuf sáh* nagy-nénje, meg nem könyörül rajta. Házába fogadta a lányt, gondját viselte akár a saját gyermekének és végül egyesítette szeretett urával, *Juszuffal*. (L. 45. m.)

Egy más alkalommal egy szegény királyfi került hozzá, a ki apja elveszett tükre keresésére indult. Megmondja a fiúnak, hogy

a *devek* lopták el a tükröt, és mutatja neki az útát, a *devek* közé. Kertjükben tartják elrejtve a tükröt, és csak úgy lépjen át a kapun, ha nincs behunyva a *devek* szeme, mert azok csak akkor alusznak, ha nyitva a szemük. Bemegy a fiú a *devek* kertjébe, megtalálja a tükröt, de nem elégedett meg evvel, hanem egy gyémántfából is le akart egy ágat törni. A fa nagy sikongására felébredt a sok dev, megfogják a fiút, és csak olyan feltétellel kegyelmeznek meg neki, ha egy *Arab-üzengi* nevű óriás asszonyhoz elmegy és elhozza nekik az óriás kardját. *Arab-üzengi*hez megint csak a *dev*-asszony juttatja el. Sok veszedelemmel be jut a palotába, egész a hálószobáig indul, veszi a kardot a falról; de mert kivonta a hüvelyéből, felébred az arab és megfogja a fiút. Ez az óriás meg csak akkor kegyelmez meg neki, ha elhozza neki a *perik* pádisája lányát. Ismét a *dev*-anyához folyamodik segítségért. Utasításaival ellátva, elindul a *perik* birodalmába és elérkezik a város elé, melynek küszöbét még férfi nem lépte át. Az arab óriásnál megtanulta azonban a bűbájosságot, átváltozik madárrá és úgy repül be a szultán lányához. Úgy megszerette a lány, hogy kész volt vele útra kelni. Megy a lánynyal *Arab-üzengi*hez, a ki annyira megijed a fiú bátorságától, hogy nemcsak a lány nem kellett neki, hanem még a kardját is oda adja. Megy a karddal a *devek*hez, azok még jobban megijedtek és tükröt is adnak neki, gyémánt ágat is, csak szabaduljanak tőle. (L. 22. m.)

Elkergette egy pádisa a lányát és földönfutóvá lett a szultán kisasszony. Erdőkön, hegyeken bolyong, míg egy kastélyra bukkan, melynek tárva-nyitva a kapuja. Bemegy az udvarába, az udvarból a konyhába, a konyhában egy megnyúzott juh, csak éppen hogy meg kellett sütni. Veszi a lány, megsüti a juhot, tüzet rak, előkészíti a kávénak valót és a mint estefelé nyilik az ajtó, elrejtőzködik egy szobában. Képzeltetni a lány ijedelmét, a mint egy félig ember, félig ördög alakú öreg *devet* lát bejönni. Mocczazani se mert a szegény a helyéből. A *dev* a mint megpillantja a megsült juhot, a megkészített kávét, a csibukot, olyan öröme támadt szegénynek, hogy csak úgy kívánta annak a boldogságot, a ki ezt az örömet okozta neki: „Ne félj — kiáltja a dev — jöjj elé, a ki

ezt a jót tetted velem; ha férfi vagy, fiamnak; ha nő, leányomnak fogadlak. Erre elő jön a lány a *dev*nek nagy öröme és e naptól kezdve, ő végzi a ház teendőit. Ha azt kiáltja hogy *dada*, előterem egy arab, és teljesíti szíve szája kívánságát. Lemegy egyszer a kertbe, hát még észre se vette eddig, hogy egy gyémánt szárnyú, gyémánt fejű récze úszik a vízben. De alig hogy meglátja a lányt, haragosan csattogtatja a szárnyait, és kiáltja a lánynak: „Ej te orczátlan, a királyfimat jöttél tán elrabolni?“, és azzal letörik a fél szárnya. Más nap ismét lemegy a kertbe, megint ráförmed a récze és letörik a másik szárnya is. Harmad napra a feje törik le és erre eltűnik a tóból. Ez a récze nem volt más, mint az öreg *dev* lánya, és azért bukdácsolt le és fel a vízben, hogy a kert szomszédságában lakó királyfi meg ne lássa. De meglátta ám helyette a szép szultán-lányt és úgy megszerette, hogy oda ment az öreg *dev*hez és feleségül kérte. Beleegyezett a *dev* a házasságba és oly roppant gazdag ajándékokkal látta el az új párt, hogy csodájára jártak a sok kincsnek. — Betegágyba esett kilencz hónap meg tíz nap múlva a szultán-asszony, de sehogyse tudott megszülni. Küld a lány a *dev* apjáért, hátha ő inkább tudna segíteni a baján. Eljön az öreg, oda áll a lány ágya mellé és mondja neki, hogy szakítsa ki a fél karját. Egy rántásra kiszakítja a lány a *dev* karját, és a mint ijedtében eldobja, ehol egy gyémánt fa támad a helyén. Kiszakíttatja a másik karját, egy második gyémánt fa lett belőle. Aztán a féllábát szakíttatja ki, abból aranyos szék támadt, a másik lábából meg a párja. Kiszakíttatja azután a fejét meg a törzsét, hát olyan egy ágy lett a helyén, az ágy előtt meg olyan egy szőnyeg, hogy ránézni is gyönyörűség. Alig hogy belefeküdt a lány, megszüli az aranyhajú magzatait és boldogság a további élete. (L. a 26-ik m.)

Hatalmas szellem a *szürke-dev*, nincs is párja a kertjének, a kertjében levő gránát-fürtnek. Hírét hallotta egy szerelmes e csoda fürtöknek és feltette magában, hogy ezzel ékesíti ő föl menyasszonya szobáját. Hosszas bujdosás után oly rémítő lárma meg sikongás csapja meg a fülét, hogy majd megsiketült belé. A *szürke-dev* talizmánja csinálta e lármát, mely a *dev* kisebbik kertjét őrizte.

Oda megy a fiúhoz a talizmán *peri*-őre és kérdi, hogy mi járatban van erre. Elmondja a fiú a baját, és kéri a *peri* segítségét. 'Én nem tehetek semmit, mondja az őr, ha csak anyám, a *dev*-asszony nem, a ki a nagyobbik kert talizmánjait őrizi'. Hat hónapig ment a fiú, míg ismét meghallotta azt a siketítő vijjongást, melyet a talizmán csapott az ő közeledtére. Ott ült a *dev*-asszony az út közepén, és mert anyácskájának mondta a fiú, kész volt a baján segíteni. 'Nesze Fületlen', kiáltja az asszony, és egyszerre csak azon veszi észre magát a fiú, hogy repül vele valaki, és alig egy pár percz, ott a *devek* tündér kertjében. Mintha csak gyémánt kastélyok volnának, úgy ragyogott benne a sok gránát fürt, és a fiú minden mozdulatára hol sírnak, hol nyögnek; majd megrepedt bele a szíve. Összeszedi magát a fiú, lekap egy fürtöt, és erre olyan visongás, olyan siránkozás támad, hogy ha a *Fületlen* meg nem kapja a fiút, ki se talál ijedtében a kertből. Ránéz a gránát-fültre, hát az az ének, az a sok dal, mely mindegyik gránátból külön-külön fakadt, majd elvette az eszt. A *dev*-asszony még egy-két utasítást ad neki, haza viszi a gránát-fürtöt, és lakodalma éjjelén át egyre énekelnek a boldogságához. (L. a 98-ik m.)

Párja ennek a *körmetlen-dev*, a lányrabló szörnyeteg. Negyven fiútestvér azt a fogadást teszik, hogy csak úgy házasodnak meg, ha egy apától, egy anyától lett negyven leányra találhatnak. Bujdosásokban megtudják, hogy a *körmetlen-dev* őriz ilyen negyven lányt mennek egyenesen az országa felé. Ismét a *dev-anya* mutat nekik utat és így szól hozzájuk: 'Egy évig haladtok éjjel-nappal, az év leteltével olyan egy sivatagra juttok, hogy tiz évig se találjátok a határára'. — Aztán kiszakít a fejéből három szőrszálat, oda adja a fiúknak és így folytatja: 'Mikor elérték a sivataghoz, gyűjtsátok meg az egyik szőrszálat, de csak naplemente után. A *körmetlen-dev* úgy fél a tüztől, mint a haláltól és ha meglátja a világosságot, belebb húzódik a sivatagba; ti egyre utána. Három estén át folytassátok, míg csak a kastélyhoz nem értek. A kapujánál két kis madár áll őrt, cseréljétek meg az ételüket és nem lesz semmi bántódástok'. Elmegy a negyven fiú, megtalálják a negyven lányt és a *deven* is győzedelmeskedve, haza térnek, egyszerre lakodalmaznak. (L. 90. m.)

Emberségesebb volt a *Csengős-dev*, a ki földalatti palotájából csak egyszer jött ki egy esztendőben. Összefogdosott ugyan ő is embert, asszonyt, de nem bántotta őket, hanem a kút fenekén lévő palotájában tartogatta. Roppant szerette a medvehúst, és a ki medvét tudott neki fogni, azt tejjel-mézzelel táplálta. Ember nagyságú *dev* a szolgája, de fején jókora nagy szarvai, e szarvakon meg csengettyűk voltak. Maga a *nagy-dev* hét hegy nagyságú, mindegyik szarva olyan, mint egy-egy fenyőfa, és a rajta levő csengők akár egy fürdő kupolája. Fényes volt a háztartása, foglyai el se kíváncskoztak a palotájából, sőt nem egyszer segített is egyikén-másikán, ha szerelem tüze kezdte őket égetni. (L. 89. m.)

A milyen különösek e devek, ép oly különösek a talizmánjai. A *körmetlen dev* talizmánja a palotájában levő kertben van. A kert közepében egy nagy medencze, fele vízzel, fele vérrel van megtelve. E véres vízben egy nagy állat úszkál, fele részében ember, fele részében hal. E hal gyomrában egy arany kalitka van, a kalitkában három zöldfejű galamb. A ki e galambokat kézre keríti, az egyúttal a *devet* is legyőzi. (L. 90. m.) — Egy másik devnek a talizmánja, a hetedik föld rétegében van elrejtve. A hetedik földnek egy nagy-nagy kertjében ott sétál egy nagy macska, fejebúbján egy fehér szőrszállal. A ki ezt a szőrszálat megtudja kaparítani és hamarosan meggyújtani, az a *devvel* is könnyen végez. De ez a macska olyan erős, hogy tíz oroszlánnal is megbirkózik és csak egyszer egy hónapban közelíthető meg, a mikor behunyja egy pár órára a szemeit. (L. 96. m.)

Hatalmuknál fogva a bűbájosságához is értenek a *devek*. *Por-szuk-dev* volt ezek közt a leghatalmasabb, a ki anyjától tanulta volt e mesterséget, ő tőle meg a fia tanulta meg. Egyszer egy esztendőben van a napja, a mikor nem foglalkozik varázslással, és ez időt felhasználva, elveszi tőle egy padisá a fiát, a kit a *dev* rabolt volt el tőle. Az volt a szerencséje a padisának, hogy a *devnél* hatalmasabb szellemek vették pártfogásuk alá. Mert utána indult a *dev* a fiúval menekülő apának, a levegőből csapott le rá és már-már megragadja a szegény embereket, a midőn csattan a mentő szellem korbácsa és visszariad tőle e *dev*. A fiú lakodalma estéjén még egy-

szer megpróbálkozik a *dev*. Elfelejtette a pádisá a szent füstölést és ime egyszerre csak elsötétedik az ég alja, szelek dúlják a sötét levegőt és megjelenik a hatalmas *dev*. Kapja a pádisa a füstölőt, meggyújtja, hát rémitőt kiált a *dev*: „Megégetted lelkemet óh pádisá, fű és virág ne nőjön a kertedben.” Más napra kelve, mintha csak leégett volna az egész kert, de beleégett a varázsló *dev* is. (L. 92. m.)

*

A szellemek leggonoszabbjai a *sárkányok*. Folyvást ellenségeskedésben vannak az emberekkel ez a többi szellemekkel, és egyre fiatal lányok után áhítoznak.

Négy ifjú vadászott együtt egy vidéken és a mint egy kút mellett halad el egy nap az útjuk, nyögés meg jajszó hallatszik ki belőle. Leszáll az egyik, hát tele van a kút feneke agyon kinezott emberekkel, és a mint kinyit egy vasajtót, megpillant egy nagy palotát. Bemegy, rendre kinyit negyven szobát, mindegyikben egy-egy gyászruhájú lány, mécses előttük, úgy varrogatnak nagy szomorúan. Benyit a negyvenegyedikbe is, és jóformán a védelemre se készülhetett, mert megragadja a sárkány, és úgy visszalódítja a kút fenekére, hogy moczczanni se tudott onnan. Úgy járt a másik kettő is. A negyedik szerencsésebb volt, mert egy csapásra leszabta a sárkány két karját, és egy másodikra a lelkét küldte a pokolba. Bemegy azután a lányokhoz és a mint leemeli az arczukról a fekete fátyolt, hát csak megvilágosította a szépségük az egész palotát. Veszik aztán a tűjüket, a mikkel dolgoztak, beleszúrják a sebesülten fekvő ifjakba, és ime megannyija magához tér. Megrakodva sok drágasággal hagyták el a sárkány barlangját, és a negyven lányon megosztzkodva, úgy tértek vissza hazájukba. (L. 88. m.)

Egy anyjától eltévedt fiúcska anyja keresésére indul, de útközben egy hétfejű sárkány állja el az útját. Neki gyürkőzik a fiú, és bármennyire szórja is a sárkány a torkából a tüzet, megöli a szörnyeteget. De megtudja a sárkány testvére a dolgot, és addig keresi a fiút, míg rá talál. Ez is hasonló sorsra jut, mint a másik, és a mint legurul a feje, behengergőzik egy kútba. Utána megy a

fiú, leszáll a fej után a kút fenekébe, hát ahol egy lépcső vezet a sárkány palotájába. Bemegy, és a mint kinyitja a legnagyobb termét, megpillant egy szép trónon ülő tündér lányt. Veszi a lányt, meg a sok kincset, úgy hagyják el *Szolukszuz* sárkány birodalmát. (L. 82. m.)

Nem olyan könnyű volt elbánni a *Láthatatlan* sárkánynyal, a kit még a szellemek se tudtak legyőzni. Egy talizmánja volt ugyanis e sárkánynak, a hetedik égne egy csillaga. De addig járt utána egy királyfi, míg megtanította a *Smaragd Anka*, hogy hogyan juthatna e talizmánhoz. Egyszer egy esztendőben ugyanis, leszokott volt e csillag szállani a sárkányhoz; mint tűzdarab hull le az égből, de mihelyt a földre ér, vízzé válik. Ha valaki meglesi e csillaghullást és abban a pillanatban, a mikor vízzé válik, betakarja valamivel és egyet hörpint belőle, és a víz alatt lévő homokkal megtöltheti a zsebeit, meg van törve a sárkány hatalma. Úgy tesz a királyfi és a mint a lehulló tűzcsillag vízzé változik, kettőt-hármat hörpint belőle. Úgy égette a víz, mintha csak eleven tüzet nyelt volna. A másik pillanatban már látható lett a rémítő nagy sárkány, a mint nagy nyöszörögve esdekel az életéért. Kiveszi a királyfi a homokot, és a mint rászórja a sárkányra, ott iadta a lelkét. (L. 87. m.)

Az volt egy pádisának a bűje, hogy valamennyi gyermekét ellopták a rossz szellemek. Keresésére indul a negyven gyerekének és hosszas bujdosás után egy rakás sárkánykölyök közé jut. Fiatalok voltak még, anyjuk mellől tévedtek el. Kikerüli őket a pádisá, de alig jár egy darabot, előtte a sárkánykölyök anyja, és kérde tőle, hogy nem látta-e a gyerekeit. Útba igazítja a pádisá és a mint csakugyan megtalálta a magzatait, kérde az embertől, hogy mivel hálálja meg a jó tettét. Elmondja a baját a sárkánynak, hogy negyven gyereke vészett el, azokat keresi. „Azon segítünk”, mondja a sárkány és viszi a pádisát a palotájába. Ott elmondja neki, hogy *Zümbül* peri köskjében vannak a gyermekei, az rabolta el őket. „Az én nevem *Fekete-sárkány*, — folytatja az állat — nem messze ide lakik a testvérem a *Veres-sárkány*; vigyázz közelébe ne menj, mert szemének a varázsa, ezer lépésnyire is hamuvá éget. Ha azt

kiáltod neki, hogy tiszteltet a *Fekete-sárkány*, háttal fordul feléd, hogy meg ne égessen, és a többi dolgod is elintézi. Útra kél a pádisá, és a mint meglátja a másik sárkány tűzbirodalmát, jó meszsziről kezdi, hogy: 'Tiszteltet a *Fekete-sárkány* testvéred'. Legott hátra fordul a másik, hogy ne égesse el a testvére vendégét és a mint közelébe jut az ember, meghallgatja a kérését. 'Menj egyenesen *Zümbül* peri köskjébe — mondja neki a tűz sárkány — és küld ide'. Elmegy a pádisá az arab periért, oda viszi a sárkány elé, a ki ráparancsol, hogy adja vissza a pádisá ellopott gyerekeit. Hosszas egyezkedés után megkapja a pádisá a gyerekeit, és mielőtt útra kelnének, egy szörszálat ad neki a sárkány, hogy hasítsa ketté, ha veszedelem éri. A másik sárkány is ellátja még tanácssal és boldogan tér vissza a birodalmába. (L. 92. m.)

Egy *Bej-börek* nevű vitéz is, hogy, hogynem, egy gonosz sárkány körmei közé jutott. De megtudta a talizmánját, mely a tenger közepén, egy hal gyomrában volt, és táltos paripájával a *Rengibozzal* oda viteti magát. Megleste míg feljött a hal a víz színére és a mint megpillantotta a fejét, ketté csapta a kardjával. Olyan vihar támadt a tengeren, hogyha a táltos ott nincs, belevész a fiú. Megpillantja aztán a tenger felszínén a kalitkában levő három madarat, és a mint megölte őket, vége lett a sárkánynak is. (L. 66. m.)

A lalájával volt együtt egy pádisá, a mint a tűzokádó sárkánnyal találkoztak. A lalát hamuvá égette a lángjával, de e közben olyan sebet kapott a sárkány a pádisától, hogy nagy nehezen tudta magát a palotájába vonszolni. Lemegy a pádisá is a kútba, hát annyi ott a népség, hogy ember ember hátán. Megjelenik előtte a világ-nagyszájú arablány, és mondja neki, hogy ez itt a sárkány városa, a sok ember meg mind a foglya, a kik alig várják a szabadság óráját. 'Ép azért jöttem, — mondja a pádisá — hogy megöljem a sárkányt', s kérdi az arabtól, hogy hol akadhatna rá. Az arab elküldi az anyjához, az arab *Merdsán*hoz, hogy az majd megmondja neki az utat. A peri homokot ad neki egy kendővel, megmutatja az utat, és mondja, hogy a mint meglátja a sárkányt, a homokot a szeme közé szórja. Biztatja, hogy az ő lánya, a sárkány arabját se kímélje, mert kettesével pusztítgatják a sok em-

bert. — E közben megbánta az arab lány, hogy a pádisát az anyjához küldötte, felkeresi a sárkány szeretőjét és irral, orvossággal gyógyíttatja a sebét. De ehol a pádisá. Fogadja az arab lány, hogy majd szép szóval hálóba keríti, de a pádisá veszi a port és a mint a szeme közé szórja, úgy eltűnik onnan, mintha sohse lett volna ott. Aztán oda megy a lányok közzé és elmulatja köztük az időt. A sárkány, a ki e közben meggyógyult, szintén előkerült, és az arab után szagolgat. Elrejtőzködik a pádisá egy ajtó mögé, és a mint a kemenczényire tátott szájával és pokoltüzű szemeivel közel ér hozzá a sárkány, veszi a homokot és a szeme közé szórja. Tehetetlenné vált a rengeteg sárkány és elpusztult az arabja után. (L. 93. m.)

*

Leggonoszabb csoportja a rossz szellemeknek, a *boszorkány* és *bűvölő sereg*. Ördögök és sárkányok szolgálatába szegődnek, de nem hogy a szükségben levőkön segítsenek, hanem, hogy veszedelmbe ejtsék őket. Értének a bűbájosságához, különféle emberi és állati alakot öltenek, és főleg a tündérek ellen szeretnek nagyon ármánykodni.

Menekülőben volt egy szerelmes pár, a boszorkány meg üldözte őket. Egy fa alá tértek meg pihenni, a királyfi és a szultánkisasszony; lalájuk meg örködött felettük. Egyszerre csak két galamb száll a fára, az egyik sír, a másik nevet. „Hogy tudsz ilyenkor nevetni?” feddi az egyik a másikat. „Egy gonosz boszorkány üldözi szegényeket, egy szép ló alakjában kerül majd elibük és ha csak megérintik, ellenségükhöz viszi őket vissza”. — „Üssék a lovat agyon, és megszabadulnak a boszorkánytól”, mondja a másik és folytatja nevetését. „Igen, de a tulsó hegyen ismét előkerül a boszorkány; ezúttal szép kis kutyává fog változni”, kezdi ismét az egyik. „Azt is üssék agyon”, feleli a nevető galamb. „Ez se használ — mondja az első — mert a lakodalom éjjelén ismét eljön értök a boszorkány.” „Ha harmadszorra is megölik, akkor aztán nincs mitől félniök”, feleli a madár, és e szókkal: „Kővé váljon, a

ki tovább adja', elrepül a két galamb. — Nem szól a lala semmit, hanem a mint felkel a két szerelmes, folytatják az útjokat hazafelé. Egyszerre csak egy szép ló pattan elibük és már-már megfogná a királyfi, midőn egy csapásra agyonüti a lala. A tulsó hegy megöl egy szép kis kutya ugrándozik elibük, ezt is megöli a lala és békességgel térnek az országukba. A menyegző éjjelén belopózkodik a szobájukba, és harmadszorra is megöli a boszorkány-szörnyeteget. De hogy, hogy nem, gyanúba veszik a lalát és halállal fenyegetik, ha el nem mondja a valót. Kezdi a két madár dolgát beszélni, és a mint elvégezte azon nyomban kövé vált. Megjelenik a *pir* a tettét szánó bánó királyfi álmában, és kijelenti neki, hogy csak úgy támaszthatja fel híi laláját, ha egyetlen gyermekét feláldozza és vérével a kövé vált lalát bekeni. Kapja másnap a királyfi a gyermekét, levágja a lala kövén, és ime életre ébredt tőle. Majd a *pir* jelenik meg ismét és Álláh könyörületéért imádkozva, a gyermeknek is visszaadja az életét. Egyik karjában a gyermeke, másik kezével a lalát fogva, úgy mennek a mit sem sejtő szultán-asszony elé, és nagy örömben áldozatokat vágnak, rabokat szabadítanak fel. (L. 74. m.)

Egy másik boszorkány, a rózsatündéreket kereső pádisának állja el az útját. Először mint agár csalogatja maga után, majd rókává változik a boszorkány, és végül mint kéregető öreg asszony jelenik meg előtte. Megmutatja neki az utat, hogy hogyan juthat be a rózsalányokhoz, és mikorára a palota elé ér, megint ott a boszorkány. Ezúttal öreg embernek (*pir*) mutatkozott. Ismét tanácsot ad a pádisának és lelkére köti, hogy *Csil-anyó*-t kiáltson be az udvarba. Ez volt a neve a boszorkánynak. Alig hogy meghallják a tündérek ezt a nevet, kisietnek és nagy örömeikre nem a boszorkány, hanem a pádisá jött el hozzájuk. — Oda van a pádisá a rózsalányok ellenségeit megölni és a mikor visszatérőben van, megint útjában a boszorkány. Egy végtelen nagy tengert varázsol a pádisá elé, de segítségére jön a smaragd *Anka*, és mihelyt be-merül a tengerbe, úgy eltűnik a víze, mintha kiégették volna. Később megint csalittal, lozóttal veszi körül a pádisát, ezt is elégeti az *Anka*-madár. Utolsót próbálva, tűzzé varázsol mindent a

boszorkány, de ehol az Anka és olyat fű a tűzön, hogy a boszorkány is belé égett. (L. 87. m.)

Egy másik szegény fiú már azon volt, hogy elveszi a szíve választottját. De útjába kerül a boszorkány és ráolvasással szarvassá változik. Egész a *Világ-szépe* kertjéig csalja a fiút, és ott hirtelen eltűnik. Bemegy a kertbe és megtudja a tündérektől, hogy a boszorkány csalta ide, hogy veszedelembe ejtse. Megmutatják neki az utat és három szőrszálat is adnak neki, hogy azzal majd védekezzék a boszorkány elől. Először a kijáratot tünteti el előle a boszorkány, aztán tengert varázsol elé, melyen sehogyse tud átkelni. A tündérek egy nagy tüzes követ varázsolnak a tenger közepére, úgy hogy forrni kezdett a víz akár egy tüzes forrás. Majd egy gölyává változik a boszorkány és a mint csattogtatja a szárnyait, neki rohan a tündérek kutyája és darabokra tépi. (L. 96. m.)

De nem mindig ilyen lelketlenek a boszorkányok. Jó pénzért, főleg egy marok aranyért, készek még a szerelmeseket is szolgálni. Az indiai királyfi megszeretett egy szultán-leányt és segítségért a híres *Emir* asszonyhoz folyamodott. A jósasszony egy üveget vesz elő, megtölti vízzel, egy-kétszer ráolvas, és oda adja a királyfinak. „Nincs az a lány a világon — mondja neki az asszony — hogy beléd ne szeressen, ha megitatod vele ezt a vizet“. Orvosnak öltözködve, úgy állít be a királyfi a szultán-lány palotájába, és alig hogy iszik a lány a vízből, égetni kezdi a szerelem tüze. Egy-máséi lettek nem sokára. (L. 97. m.)

Egy másik varázsló kitanított egy fiút a varázs mesterségre. Megszökik a mesterétől és mondja az anyjának, hogy egy fürdővé fog változni másnap, adja el jó áron, de a kulcsot tartsa meg. Nesztét vette a mestere, megveszi a fürdőt és addig áztatja az asszonyt szóval, míg a kulcsot is oda adja neki. Erre madárrá változik a fürdő és elrepül; utána a mester mint sólyom. Ekkor rózsává lesz a fiú és egy pádisá ölébe hull, a mester meg költővé válik, egy dalt énekel és jutalmul a rózsát kéri. A rózsa darává válik, a költő meg kakassá, és úgy kapkod a daraszemek után. A pádisá térde alatt maradt egy szem, hirtelen emberi alakra támad és kitékeri a kakas nyakát. (L. 84. m.)

Egész serege a bűvészeknek és csillagvizsgálóknak bolyong a meseországban. Titkos könyvekből megtanulják a madarak nyelvét, a varázslás mesterségét, oda tűnnek, a hová akarnak, olyan alakká változnak, a milyen eszükbe jut. — Egy szegény emberből lett pádisá csillagvizsgáló tudományokra akarja adni a fejét. Jön hozzá a leczkeadó *hodsza* és kiküldi a pádisát egy könyvért, a lépcső aljába. Veszi a mécesest, kimegy a könyvért és a mint lapozgatni kezd benne, egyszerre csak egy madár ragadja meg és elrepül vele messzire, messzire. Az elvarázsolt pádisá Bagdadban van, ott munka után lát, megházasodik és hosszú évek után, egyszerre csak ismét ragadja a madár és leteszi a palotájában, a lépcsőnél. A méceses is azonmód, a mint évekkel ezelőtt ott hagyta volt, a *hodsza* várja és mondja neki, hogy ilyen a bűvészet tudománya. (L. 16. m.)

Hires eledel a *mádsun*, egy tésztából és különféle fűszerekből készített bűvös édesség. Egy szegény embernek az volt az örökös gondja, hogy nem áldotta meg Álláh a házat gyerekekkel. Megjelenik a dervis az asszony álmában és mondja neki, hogy meglesz a kívánsága, ha negyven fűszerből készített *mádsunt* eszik. Elkészíti az asszony a *mádsunt*, de véletlenségből meglátja az ura és — megeszi. Alig telik bele kilencz hónap meg tíz nap, szülhetnékje támad az embernek. Szalad az udvarba, az udvarból a mezőre és megszül egy kis tököcskét. Aj megijed a szegény ember e magzatja láttára. Szalad eszeveszetten haza, de mindenütt utána a tököcske, és a mint haza érnek, kéri a tököcske az apját, hogy taníttassa ki a himzésre. Oda adják egy mesternek, hát lelkem, olyan remekeket készít, hogy a pádisáig jutott el a híre. Megneszeli a királyfi a dolgot és feleségül kéri a tököcskét. Nem is volt oka megbánni, mert olyan szépséges szép lány lett a tököcskéből, hogy a *perik* se különbek nála. (L. 48. m.)

Híres hazája a bűvölő mestereknek *India* és *Jemen* országa. Az indiai szultán-leány nem akar közönséges halandóhoz menni, ő maga készít magának embert. Negyven teve-teher *mosuszt* és ugyanannyi *ambrát* össze gyúr, ember formát ad neki, és negyven napig imádkozva megelevenedik a *mosusz-ambra*. Aztán, hogy ne

lássa a föld színét, a föld alatt készített neki palotát, csonttalan húst etet vele és úgy várja a lány, hogy megnőjjön. Egyszer azonban csont került a húsba, kitöri vele a palotája ablak-tetejét és a mint megpillantja a szabad levegőt, ki kívánczik a barlangjából. Kiviszi egy nap a *hodsája*, de alig, hogy megpillantja a lova, mely szintén mosuszból és ambrából készült, a hátára kapja és repül vele *Jemenbe*. Az ottani szultán-lány is megszereti a fiút, de *Mosusz-ambra* egyre szomorkodik, és csak akkor vidul fel ismét, mikor rá akad a szultánja. Hazamennek és el se válnak egymástól többé. (L. 32. m.)

Nagy bűvös hírében van *Jemen király fia*, az a lány szereti meg a kit ő akar; az lesz a felesége, a kinek az álmában megjelenik. A ki az ő bűvös tükrébe bele talál pillantani, madárrá válik és ha a mese birodalom túlsó felén volna is, egy pillanat alatt nála terem. (L. 38. m.)

Kirez bej gyűrűjének is meg volt az a varázshatalma, hogy a kinek birtokába kerül, az örök boldogsághoz is eljut. Egy szegény embernek a legkisebbik lánya, a ki szintén értett a bűvösséghez, meg akarja e gyűrűt szerezni. Egy kis kutyájával átmegy a bej szigetére, ellopja a gyűrűt, és a boldogság reményével együtt *Kirez bejt* is megnyeri magának. (L. 64. m.)

Torlak királyfi úgy jött a világra, hogy egy *dervis* bűvös almát etetett az anyjával. Kis korában a gyémánt *Ankához* került, ott meg a madarak nyelvét tanulta meg. De vesztére, mert a mint üldögelnek egy nap a királyfival, meghallja, hogy mit csicsereg egy fán két madár és meg nem állhatta, hogy el ne mosolyogja magát a két kis szerelmes beszédén. A kíváncsi királyfi megtudja tőle, hogy a két galamb egyike az indiai szultán-kisasszony, a másika meg egy szerelmes királyfi. Rögtön azt kívánta a pádisá fia a szegény *Torlaktól*, hogy ő azt a szultán-lányt okvetetlen látni akarja. Elindul a fiú és a mint elérkezik, a lány szobájába repül. Megfogja a szép madarat a szultán-lány, arany kalitkát csináltat neki és egész nap úgy gyönyörködik benne. Éjnek idején azonban ismét emberré változik a madár, megissza a lány serbetjét, a fejénél levő gyertyatartót a lábához teszi, és addig cserélgeti a gyertyát, addig

issza a serbetet, míg meglesi a lány és tetten éri a szép legényt. — Mennek másnap a lány apjához és kijelentik előtte egymás szerelmét. Három munkát végeztet elébb *Torlakkal* a pádisá, hamuból darát választat ki vele, megviaskodtatja egy peri-fele tündérrel, és miután kiállotta a próbát, oda adja neki a szultán-lányt. Vissza térnek a fiú hazájába, és elmondja *Torlak* a pádisának a történeteket. Nem a királyfié, hanem *Torlaké* lett a lány, később a birodalom is. (L. 31. m.)

*

Befejeztük a török mesebirodalom rövid, vázlatos leírását. E majdnem százra rugó mesevilág, a maga egyszerű mesterkéletlen nyelvén, majdnem az összes anyagot magában foglalja, melyet a török nép mese-képzetele megalkotott. Úgy jegyeztük fel, a hogy a nép ajkán él, idegen elemmel ki nem cifrázva, keleti színpompájától meg nem fosztva. Legyen későbbi feladat dolga e meséket apróra szedni, más népek meséivel összehasonlítani, és esetleges tanuságokat belőle kikövetkeztetni. Ezuttal a gyűjtő feladatát végeztük, a gyűjtött kincsről adtunk számot.

II.

A kötet hátra levő részét *találós mesék (bilmeže)* és *népdalok (türkű)* képezik. Eredeti népi termék mind a kettő, és a nyelv tisztaságán kívül, formájuk is méltó a figyelemre. Ezek ugyanis a török népköltészetnek versben és rímekben kifejezett adalékai. A találós mesék egy része próza ugyan, de a legtöbbje ritmikus és rímelő, sőt itt-ott az alliteratio is kihangzik belőlük. Mindezekről a kötet végén levő *Jegyzetekben* adván számot, ezúttal néhány tárgyi megjegyzésre kell szorítkoznunk.

Ép a mint a ,nép-masal'-lal szemben a ,mű-hikjája', úgy áll a ,nép-türkű'-vel átellenben a ,mű-sárki'. Csakhogy, míg a *masal*-t (mese) a *hikjájétól* (elbeszélés) főleg a nyelv különböztette meg, addig a *türkű*-t (népdal) a *sárki*-től (műdal) a különböző versforma is külön helyezi. Más versformája van a műköltői *sárkinak*, más

ismét a népies *türkünek*. Az előbbi versformája az araboktól átvett *időmértékes verselés*; az utóbbié, a törököktől annyira lenézett és figyelembe se vett *szótag számító ritmus*. Az idegen mintára készült *sárki* a műveltebb elemeknek szól, a *türkü* csak az alsóbb osztályt, az írni olvasni nem tudókat, mulattatja. Amaz mű, vagyis arab és perzsa elemekkel vegyült nyelven van megírva; emez népi, vagyis tiszta török nyelven keletkezett. És innen magyarázható meg az a jelenség, hogy egyetlen egy nép költészetében sincs oly nagy ellentét nép- és műköltészet közt, mint a törököknél. Mintha más volna a nép, melynek a *sárki* szól, és ismét más, melyet a *türkü* illet. Mert e két fajta dal közt, nem csak tárgyi, hanem nyelvi különbség is van, sőt mi több, még a *melódia* különbsége is emeli köztük a válaszfalt. Más *nótája* van a *sárkinak*, más a *türkünek*. A *sárkinak*, ép úgy mint a versformája, a dallama is *arab*; míg a *türkü* melódiája, török földön termett, nemzeti. Hiszen magának a *türkünek* a *türk* (török) szótól való eredete is e mellett szól, és érdekes analógiául szolgálhat a *romántól* származó *románczhoz*. Csak sajnálni lehet, hogy a konstantinápolyi efendi izlés, teljesen kiszorította e népdalokat, és csak egyes negyedekben, az alsóbb néposztálynál, ha található még némi maradéka. Hogy mily nagy nehézséggel jár e dugvást tenyésző dalok gyűjtése, arról csak annak lehet igazi fogalma, a ki ismeri a török nyelvi és társadalmi viszonyokat.

A ritmusos és néha rímes adalékok sorát a *bilmeže* (találós mese) kezdi meg. Ennek is van egy veszedelmes ellenfele, az időmértékes *muamma*, mely mesterkelt és nem török, és épp azért szívesebben látott költői faj. A gyermekvilág azonban a *bilmedsével* mulatozik, és csak akkor váltja fel a *muammával*, ha megtanulta a megérthetéséhez szükséges arab szokat.

A *népdalok* sorát *mánival*, négy sorból álló, és egymással rímelő versecskékkal kezdtük meg. Maga a szó, 'értelmet, jelentést' jelent, és a *máni atmak* (mánit dobni) kifejezése egyértelmű az 'udvarolni' szóval. Különösen szép tavaszi nappalokon, a mikor csónakok lepik el az *arany szarvat*, és tódul a fiatalság a *kjádhanei* mulató völgybe; akkor dobálóznak igazában a mánikkal, szerelmet

kifejező versecskékkel. Az alsóbb néposztályokban jövődölő erőt tulajdonítanak neki. Asszony-mulatságokon, főleg gyermekágyas és lakodalmi ünnepeken, összeírnak néhány száz *mánit*, bele teszik egy kosárba, és a jelenlevők mindegyikének egyet-egyet juttatva, úgy lesik a jelentését.

De legnagyobb ünnepe a *máni*-nak a *hidreliz*, a tavasz első nappalja. Előtte való nap összegyűl a sok asszony meg a lány egy udvarban, elővesznek egy fazekat és a jövődjére kíváncsi bele dob valami tárgyat, gyűrűt, karpereczet vagy más effélét. Megtöltik aztán a fazekat vízzel és rózsabokor alá temetve, ott hagyják másnapig. Korán reggel megint együtt a sok nép, kiássák a fazekat és a legfiatalabb leánynak bekötik a szemét, egy másik meg bontja a fazekat és veszi ki belőle a bedobott tárgyakat. Mind-egyikre egy-egy *mánit* mond a bekötött szemű lány, és az köztük a legboldogabb, a kinek szép *bej*-t jövődöl a vers.*

A tulajdonképp *népdalokat* több csoportra osztottam. Nagyobb része szerelmi dal, és kevés benne az olyan, mely e tárgytól eltérne. Egy-két betyár- és katona-dalt kivéve, csupán a *bekcsi* rigmusai azok, melyek a mindennapi élet apróságaival foglalkoznak. Az egyes dalok versszakai közt többnyire laza az összefüggés, és főleg a refrain az, mely őket egy dallá köti össze. És épp azért, a *mánik* tekinthetők a dalok legeredetibb alakjaiúl. Van is a gyűjteményemben akárhány olyan dal, mely különböző, de egy és ugyanazon szóval kezdődő *mánikból* van össze szerkesztve.

A *bekcsi* (éjjeli őr)-dalok inkább verses rigmusoknak nevezhetők. A különböző negyedek éjjeli őrei veszik Ramazánkora nagy dobot, és házról-házra járva, úgy gyűjtögetik össze a *baksist*. Az egyik dobol, a másik énekel hozzá, és hogy nem mindig költői a tárgy, a mit megénekelnek, az a fordításunkból is kitetszik. A for-

* Egy másik faja a *máninak* a *dsinász* (két értelmű szó). Az ismétlődő rímek ugyanegy szóból állanak, csak hogy más más a jelentésük. E szójátékos *mánikat* valamint egyéb *öreg-asszony mondásokat* (*koža karê lakêrdêse*), az orosz Tudományos Akadémia kiadásában megjelentő gyűjteményben (Proben aus der türkischen Volks-litteratur) fogom közölni.

ditásról még meg kell jegyeznem, hogy lehetőleg a szöveghez kellett ragaszkodnom, és a hol nem világlik ki eléggé a jelentés, ott a Jegyzetek fognak bővebben számot adni.

Török népköltési Gyűjteményem befejezése alkalmával legyen szabad a legmélyebb hála érzettel megemlékeznem a *Magyar Tudományos Akadémiáról*, mely e gyűjtemény megjelenését, és a helyszínen való gyűjtést, úgy szellemi mint anyagi támogatásával lehetővé tette.

Konstantinápoly, 1889. február havában.

Dr. KÚNOS IGNÁCZ.

OSZMÁN-TÖRÖK NÉPMESÉK.

75.

Bir varmêş bir jokmuş evvel zaman içinde kalbur saman içinde babam benim babam iken, ben babamên kêzê idim, babam benim ölüm oldu, ben babamên anasê, arif olan anğak bilir ne dir bunun mânasê ... Vaktile dünjanên öbür tarafênda devlerin olduklarê jerlere jakên bir memlekette gajet fakire üç kêz-karêndaş olup bunlar her geze sabaha kadar nâ's işler dikiş diker pamuk büker, sabâljên içlerinden biri pazara götürür satar, o gün-kü jeježek içežek jakažaklarêne alêr getirirdi. Bir gün o memleketin hükümdarê ehaliye bir şejden dolaj kêzup üç geze evlerde mum jakêlmamasêne, her kim mum jakarsa žeza göreženi bildirdi. Çožuklar ne japsênlar, karanlêkta iş görölmez, çalêşmasalar ertesi günü až kalažaklar, çaresiz odalarênen penžerelerine kalên perdeler asarlar, ufak idare fitili jakup artêk gözlerinin göre bildi kadar iş işlerler, ekmek parasê kazanêrlarmêş. Bu jasâ'n üçünžü gežesi padiša janêna bir iki adam alup etti jasâ'a karšu evinde mum jakan olup olmadêne anlamak için memleketi gezme čekar, bu kêzlarên evinin önüne gelir; mejer o geze penžerelerden birinin perdesinin bir tarafê azažêk açêk kalmêş-imış.

Padiša mum êşêne görünže pek çok kêzarsa-da janêndakiler efendim biraz duralêm, bu ev kimin dir anlajalêm, belki bir lazim işleri var-dêr, ejer öjle olmajup-ta jalnêz olunan jasâ'e dinlememekten ilerü gelmiş şej ise, herne žeza emr ederseniz japmasê kolaj-dêr gibi sözlerle padišahên öfkesini durdururlar, penžerenin altêndan evi dinlemê karar verdiler. Kêzlarên bir şejden xaberi yok, üçü oturup

hem iş işler, hem-de fakirliklerinden bir birlerile derdleşirlerdi ; içlerinden en büjü ah ne olur padişa beni vekil harżına verse-de bol bol yemek jesem, ortanża beni-de rubażesına verse-de ben-de her gün jeni jeni ruba gejinsem, en küçüklerise beni padişa kendisi alsa ona güldükçe güller açelêr âladêkca inżiler dökülür çożuklar do'ursam dedi. Küçükler dajma öjle olur, padişa bu sözleri işidüp ertesi günü bu üç kēze sarajına aldêrêr, büjünü vekil harżına, ortanżasênê ruba-żesına verüp bunlara sarajında birer jer verir, en küçük kēze dahi kendisi alêr.

Bu üç karêndaş sarajda müşevhere batup türlü güzel yemekler jejüp içüp zefkü safalarênda ola dursun küçük kēz padişahdan gebe kaldê. Günden güne karnê büjümê başladı, en sōra dokuz aj on gün tamam olup kēzên â'rêlarê başladı, bu tarafta ise kardaşlarênê etekleri tutuşup ejer kardaşemêz dedî gibi bir çożuk do'urursa hiç birimizin rahatemêz kalmaz, bunun evvelşe bir çaresini bulmalê-jêz dejüp sarajên ebesini cā'rdêlar, bir çok paralar verüp aman ebe hanēm bunun çaresi olsa senden ola bilir dediler. Ebe hanēm ise xatêrê sajêlêr jadêlardan olma'la kēzlarēm merak etmejin, istediniz-den âlasênê japmak benden dejüp hemen iki köpek jaurusu ufak kutu içine kojdu, iskemlesinin içine sakladê, getirüp kēzżā'zên vaktê gelüp biri erkek biri kēz iki tane nur topu gibi çożuk do'urdū gibi çożuklarê kutunun içine kojdu, köpekleri mejdana attê, kēzên iki tane köpek jaurusu do'urdūnu padişaha xaber verdikleri gibi padişahên žan başına sêçrajup kēza gazebe ile memleketin ačêk bir jerinde jarê beline kadar toprā gömdürüp gelen geçenlerin jüzüne tükürerek birer taş atmasênê emr etti. Ebe hanēm çożuklarê aldê gibi memleketin dēşarêsına cêkup bayçeler arasênda bir su kenarına braktê, döndü saraja geldi.

O aralêk bayçuvan su kenarına gelüp baktê-ki henüz dōmuş nur topu gibi iki çożuk, mejer bayçuvanên çożū olmazmêş. Herif cêldêrasēja sevinüp çożuklarê aldê gibi kulibesine getirdi, karêşile beraber göbeklerini kestiler, bunlara güzelşe bakmasênê bayçuvan karêsına tembih etti. Bayçuvanên karêsê bir memesini birinin bir memesini öbürünün â'zına verinže kudretten iki memesine-de süt geldi, bunlardan kēz âladêkca inżiler dökülmê güldükçe güller açêlmā

başladēnē bayçuvan ile haremi görünže şaşêrup hemen inžileri gül-
 leri toplayup Allahēn kendilerine bir büyük geçinmek verdine şükr
 ettiler. Bayçuvan ise vakitsiz olarak hiç görülmedik renkte açēlan
 gülleri sepetlere jelleştirup padişahēn sarajēna götürdü, padişa aşērē
 sevinup bayçuvana çok para verdi. Ertesi gün jine böyle bir sepet
 gül götürünže vakitsiz her gün bir sepet gül jetistirmek görülmüş şej
 olmadēndan padişa bu gülleri saraj halkēna dā'ttē, bu gülleri nasl
 jetistirdēni bayçuvandan sorarsa-da bayçuvan çožuklarē bildirmeježek
 sözlerle o gün işi geçistirdi, lakin kēzlar çožuklarēn sâ olduklarēnē
 bu güllerden anlayup aman iş mejdana čēkažak deje hemen ebe ha-
 nēmē čā'rêrlar, aman ebe hanēm çožuklar mejdana čēktē, ne japar-
 san sen japažān dedilerse-de ebe hanēm ajol ben onlarē memleketin
 tā dēşarēsēnda bir dere kenarēna attēm, göbeklerini kesmedim, šin-
 dije kadar çoktan ölmüşler dir jollu lakêrdêlar sôjledi ; lakin kēzlar
 bir türlü kanmajup çožuklarē her nerede olursa olsun bularak orta-
 dan kaldêrēlmasiçün aşērē reža ettiler. Ebe čaresiz kalup dōru
 çožuklarē braktē bayčeler tarafēna gitti, çožuklarēn bulundū bayçu-
 vanēn karēsē bunlara sūt verijor, ebe dōruluktan selam verup bayçu-
 vanēn haremīle lakêrdēja başladı, kēzēm bu çožuklar senin-mi ma-
 şallah kêrk bir kerre maşallah nazar dejmesin, ne-de güzel, bayçu-
 vanēn karēsē hanēm bunža seneler dir çožüm olmadē, erkejimle ben
 çožuk jüziine hasret idik, Allah kudretten bunlarē ihsan etti. Kēzēm
 nasl oldu, bayçuvanēn haremi bir gün kožam bayčenin janēnda akan
 sujun kenarēnda gezerken bunlarē bir kutu içinde bulur, hemen alup
 kulibeje getirir, ben-de çožuklarē görup içimde çožuk servmesi gelerek
 göbeklerini kestim kundakladēm, memelerimi ā'zlarēna verdim gibi
 iki memenden-de sūt fêrlamā başladı, öldürmejen tanrēm bu güne
 kadar jaşadijor, ebe kēzēm benim işittime göre kēz güldükçe güller
 açēlup āladēkēa inžiler dökülüjormuş, iki gün-dür kožan bu güllerden
 saraja götürijormuş, aslē var-me dedikte bayçuvanēn karēsē evet
 hanēm ninežim der. Ebe hanēm kēzēm aman beni ele verme, seni
 žanēm gibi sevdim içün sôjlijorum, ne japarsanēz japēn, bu çožuk-
 larē başēnēzdan def ediniz joksa işiniz fena dir, karē aman valide-
 žim sebebi ne, bize bundan ne zarar geležek, işimiz neden fena
 olažak, ebe ā kēzēm işitmediniz-mi bu çožuklar padişahēn saraja

aldē o üc kēz-karēndašēn kücūnden do'an čožuklar-dēr, padiša validelerine kēzde jere gömdürdü, kendilerini-de kutuja kojup memleketin dēšarēsēna attēlar, Allaha emanet ol dejüp gider. Karē korkusundan ne japažā' nē šašērup dūšünür dururken kožasē gelir, kadēn iši anladēr, bažčuvan-da bašēndan korkup bažčeje epejže uzažēk bir māra varmēš, čožuklarē oraja brakmā karar verirler, karē koža ālaja sēzlaja bu čožuklarē alup mārāja götürürler, altlarēna birer eski čuval jajup brakērlar; mejer o dāda bir diši gejik jaurulamēš-mēš, hikmeti xuda sabah akşam bu gejik gelüp čožuklarē emzirmē beslemē bašlar.

Čožuklar günden güne bījüjüp masallarda vakitler tez gečer, sekizer onar jašlarēna gelirler, o vakte kadar kēzēn gülüp ālamasēndan mārānēn iči güller inžilerle dolar. Bu iki kardaš herne kadar mārada gejik sūdile bījüjüp insan görmediklerinden dil örenememişler, bir birlerine kendilerine mayxsus išaretle lakērdē etmekte bulunmuşlarsa-da jine hakkēn insanlara vermiş oldū akēl üzerine bu mārānēn dēšarēsēnda bir jer var-dēr-ki bu gejik bize sabah akşam gelijor, jollarēnē gösterdēnden čožuk bir gün janēna biraz inži alup mārādan čekar, rast gele šehrin yolunu tutup memlekete girer, birde bakar-ki čaršēlar ačēlmēš, pazarlar kurulmuş, herkes alēš-verište dil bilmedēnden hič bišej anlaıamazsa-da javaš javaš insanlarēn janēna sokulup janēnda-ki inžilerden bir tanesini gösterdē gibi bütün pazar halkē bašēna üšerler, išaretle ne istedēni sorup o gün jeježek ičežek giježekten herne lazēm-sa zıjadesile verirler, mārāja getirüp kēz-kardašēna gösterir, birlikte jerler ičerler, örendē kadar kēza-da dil öretmē bašlar. Čožuk alēštē jā, ertesi gün jine biraz inži alup čaršēja gider, bu defa ruba sēlah hajvan baška bičok šejler alup döner, bōjle bōjle čožuk memleketi gezmē čaršē pazara gitmē alēšup bir çok genčlerle görüšür, git gide silah atmā, avda gezmē bašlar.

Bir gün bu čožuk avda gezerken mejer padiša dahi o gün ava čēkmēš-mēš, rast gelirler, padiša čožū gördū gibi ičine bir sevinmek dūšüp čožū jürejine sokaža'e gelir, janēnda bulunanlara aman ne güzel čožuk pek sevdim, kimin nesi dir anlaıēn deje emr eder. Ušaklardan biri gidüp bejim nekadar çok av vurdunuz gibi bir kač söz

söjlerse-de çożuk tavrunu elden brakmajup Allahën jarattë hajvan çok, size-de jeter bana-da jeter dejüp oradan gider. Padiša saraja gelüp çożün mohabbetile adeta xasta olur, haremde aşêrê telaş ile xastalënen sebebini sorarlar, padiša avda gördü çożu bildirerek aşêrê sevdini onun derdile xastalandëne söjler, padišahën bu bildirışinden iki kêz-kardaş çożün jine mejdana çektenë anlajup hemen ebe hanëmë cā'rêrlar ebe gelir, iki kêz-kardaş aman ebe hanëm çożuklar jine mejdana çekte derler, ebe ajol siz cêldêrdênêz-mê, onlarê bayçuvan da'a atalê bu kadar jêl oldu, şindiye kadar kemikleri kalmamêş-têr, böyle deme padiša ardan geldi xastalandê, sebebini sorular, avda bir çożuk gördünü onun derdile xastalandëne söjledi, çożün kijafetini bildirdi, têpkê kardâşëmêz, aman ebe hanëm ne japarsan japmalê, bunu anlamalê derler. Ebe pek āla kêzëm amma ben hiç enanmajorum, bunža sene o da'a atêlsenlar, jêžekleri jok, geježekleri jok, şindiye kadar ölmesinler çok şej, bunlar peri-mi žin-mi jok jok, o çożuklar dejl-dir, aman ebe hanëm žanëm ebe hanëm, sen bilirsın, ille o çożuklar bunlar-dêr, en sonu bunlar mejdana cêkak-žak-têr, multak buna bir çare bulmalê, pekî ajol gider anlarëm, onlar-sa bir çaresini bulurum, siz merak etmejin. Ebe bu işi bežerežeji içün kêzlara söz verüp hemen mārānën oldū da'ën yolunu tutar, mārā kapusunun önüne gelüp içeri bakar-ki güneş gibi kêz güllere inžilere batmêş oturiyor, hemen selam vererek içeri girer, kêzžā'z bu karêjê karşelajup bujrunuz ninežim deye içeri alêr, pek çok itibar eder, ebe ā kêzëm bu dā başënda mārā köşesinde jalnêz-mê-sën, jok validežim bir erkek kardâşëm var, gündüzleri bir başëna žanžā'zen sêkêlmaz-mê, kêz birde sêkêlmêş ne çare, burada olan šejlerle ejlenir vakit getiririm, kêzëm seni kardâşën çok sever-mi, kêz elbette sever kardâş dejl-mi, ebe öjle ise kêzëm sana bişej söjlejim, fakat beni söjleme, akşam erkek kardâşën gelinže bir çok āla sêzla, o merak eder, ne içün āladëne sorar biraz nazlan söjleme, o jine üzerine düşer, o zaman gündüzleri benim žanëm çok sêkêlijor, ben ille Dilrukeš hanëmën dikenini isterim de, dikenini getirt, bak dünjada öjle ejlenželi šej olur-mu der, kêz pekî anažëm kardâşëm geldî gibi isterim, bu sözler bitinže ebe oradan kalkup dōru saraja gelir, bu işe böyle bir jol bula bildini söjler.

Biz gelelim çoşuklara. Akşam olur kardaşenên geležeji vakit kēz bir ālamak tutturur, āladēkēa inžiler dōkūlūp māra inži ile dolar, kēzēn gözleri jumruk gibi şişer, birde çoşuk avdan gelir bakar-ki kēz-kardaşenên halē fena, aslēnē sorar, bir türlü kēz sōjlemez, en sōra herne isterse japažā'nē her šeji göze aldēražā'nē ēnandērēr, šte o vakit kēz-da Dilrukeş hanēmēn dikenini getirmesini ejer getirmezse ālaja ālaja kendini öldürežēni sōjler. Çoşuk Dilrukeş sōzünü iştirē gibi kendisine bir dalgēnlēk gelūp ā kardaşēm öjle bişej istijorsun-ki iştirēdīm šej, Dilrukeş hanēm kim, bilmem-ki gidūp bulajēm dikenini isteğim derse-de kēzēn bir türlü gözü jašē dinmez, çoşuk-ta anlar-ki olažak dejl, ertesi gün memlekete gidūp bir kač ajlēk jejiūp ičežek birde güzel hajvan hem silah alup jeježeklerin birezini māraja brakēr, birezini-de kendi janēna alup kēz-kardaşēna veda ile čekup gider.

Az gider uz gider dere tepe dūm dūz gider, bir çok vakit gide-rek peri padişahēnēn memleketine varēr, önüne ovalar gelir-ki kervan göçmez, dālar čēkar-ki kuş uçmaz, dereler görūr-ki jēlan barsā'nē sürūmez, çoşuk Allaha sē'ēnarak gide gide göz görmez yol iz belūrmez bir ovaja düşer, ortasēnda bir bījūk güzel saraj, etrafēnē bir dev kaplamēş jatēr, hemen çoşuk atēnē üzerine sürūp jaklaštē gibi atēndan iner devin iki memesinden emūp dūnja ayzret anam ol deje ellerinden öper, dev-karēšē esirgeyerek bakup dūnja ayzret sen-de benim ölüm ol, ben šindi seni öldürürdīm, lakin bereket versin o günahsēz anan jerlerde jatijor, birde iki mememden emdin, sōjle bakajēm buralara ne iş ile geldin dedikte çoşuk hikjajeji sōjlejūp Dilrukešin dikenini almak için kendisine jardēm etmesini ālajarak jalvarēr. Dev ažeblenerek ölüm ben çoşuklarēm periler memleketlerinin sēnērēnē korlamak isimiz oldūndan ičerilerini bilemejiž, hele akşam olsun çoşuklarēm gelsin, birde onlardan soralēm, ejer onlar-da bilmezse seni ortanža kardaşēma gönderirim dejiūp çožu'a bir tokat vurdū gibi bir lokma edūp dišinın kovūna sokar.

Akşam olur, gök gürlejerek šimšekler čakararak kijamet kopar-žasēna gürültülerle çoşuklar gelūp ana adam eti kokijor deje bā'rēšmā başlar, analarē bunlara kēzup šerrinizden buraja adam nasl gele bilir-ki eti koksun, kim bilir bu gün ne kadar kurdun kuşun

kanëna girdiniz, dişlerinizin arasênê joklajên der. Bunlar dişlerini karêštêrup birisi hajvan kafasê, biri budu çekarup atarlar, analarê-nên janëna oturup biraz görüştükten sōra analarê o'ullarê bir gelse benim iki mememden öpse, sizin neniz olur dedikte çöžuklar karêndašêmêz olur derler, öjle ise elbet zararênêz dokunmaz dejüp dişinin arasêndan lokmajê çekarêr bir tokat atar, çöžuk evvel-ki haline gelir, devin çöžuklarê sefa geldin kardašêmêz deje bunu elkišlerler, biraz görüšürler, analarê çöžün ne içün geldini bunlara söyler, bunlar-da Dilrukeš kim dir dikeni nasl šej dir bilemediklerini söylejüp ortanža kêz-kardašëna götürežeklerini söylemekle ertesi gün çöžü aldêklarê gibi bir anda bir çok jol alup ortanža kêz-kardašëna götürürler, ona-da işi uzun uzadêja anladêrlar, o-da Dilrukes adênê işitmedini olanê kardašê o'ullu'a kabul etti içün kendisi-de öjle edüp akšam üzere çöžuklarê geldî zaman büyük kêz-kardašëna göndereženi söyler. Bunun üzerine devler çöžü tejzelerine brakup giderler, akšam olur, onun-da çöžuklarê gelir, analarê işi bunlara söylerse-de bunlar-da Dilrukeši bilmediklerini, fakat bu çöžuk kendilerine kardaš edildî içün zararlarê dokunmajarak büyük kêz-kardašlarênên kale-sine götürüp hikjajeji söyler. Büyük kardašê çöžü'a ažiğup esirgeyerek olan Dilrukeši sana kim öğretti, o bir hazne dir-ki niže jüz bin têlê-sêm ile saklanmêš jüz bin ölüler örtülmüş-tür, senin ne haddên var-ki Dilrukeši ele götürüp dikenini ala bilesin, olan bu jolda ölür-sün gel bu sevdadan vaz geç derse-de çöžuk eline ajâ'na düşüp ašêrê jalvardêndan karê dajanamajup dua et jerde jatan anana, hep onun xatêrê-dêr dejüp olanê önüne oturarak söyle öredir, ölüm sabâ erken atëna biner šu jolu tutturup gidersin, önüne bir battal kuju birde ufažêk ormanlêk çekar, ormanlêk içinde biraz avlanup diri diri beš on kadar kuš tutarsên, gelüp kujunun başênda iki rikat namaz kêlup kušlarê kujuja atarsên, anaxtarê verin deje bā'rêrsên, kujudan sana bir anaxtar atarlar, anaxtarê alup gidersin, karšuna bir büyük mārâ kapusu çekar, hemen kapuju açar, içeri girer sâ elini saldêrêrsên karanlêkta eline ne gelirse alêrsên, arkana bakma-dan döner anaxtarê kujuja atar gelirsin, ejer arkana bakarsan işin biter, işte sana söyleježêm söz bu kadar-dêr, hemen işini Allah rast getire. Çöžuk örendî söz üzerine gidüp kujudan atêlan anaxtarê aldê

gibi mārānēn kapusunu ačup jā Allah deje sā elini saldērēr, herne gečtise alēr döner, anaytarē kuuja atup atēnē dizginlejüp az zemanda kendi mārāsēna gelir, birde dikene ne baksēn her bir budā'nda misli görülmemiş bir türlü kuş, her kuş bir makam ile ses verir, bir çalgē bir ahenk deme gitsin. Čožuk bunu görüünže čektī sēkēntēlarē unudup aferim hemšire, istedīn kadar varmēs dejerek dikeni kardašēna verir.

Kēz dikenle ejlene dursun čožuk jine bir gün ava čēkar, o gün padiša jine avda imiş, čožu'a rast gelir, evvelki gibi čožukla bir kač lakērdēdan sōra saraja gelüp χasta düşer, bu kerre-de padiša čožū avda görüp χasta oldū anlašēlmasē üzerine kēzlarēn etekleri tutuşıp hemen ebeji čā'rērlar, čožūn mejdana čektēnē söylerler. Ebe ažeble-nüp ertesi gün mārāja gider, bakar-ki diken gelmiş, kēz onunla ejle-nüp durıjor, ebe selam verir, kēz evvelkinden çok ebeje ikram ile dikeni kardašēnēn getirdīni söyler, ebe čožū telef etmek için düzen kutusunun kapā'nē ačup kēzēm ejer Dilrukešin ajnasēnē getirde bilir-sen bu dikenī ömründe eline almazsēn, zira o bir ajna dir-ki bütün alem içinde dir, her neji istersen görürsün, jalvarērēm kēzēm beni ele verme dejüp gider. Kēz jine bir ālama tutturup akşam üstü kar-dašē gelinžeje kadar mārājē inžile doldurur, kardašē gelüp bakar-ki kēzēn gözleri ālamaktan jumruk gibi şişmiş, benzi sap-sarē kesilmiş, sebebini sorar, bu defa Dilrukešin ajnasēnē istedīni anlar, herne kadar jollarda-ki gečirdi ölüm korkularēnē devleri şunlarē bunlarē söylerse-de kēzē bir türlü bundan vaz gečiremez, čožuk dikeni nasl getirdise ajnajē-da öyle çalup getirir. İki kardaš ajnaja bakarlar-ki gercek bütün alem içinde, herne isterlerse onu görürler, artēk kēz dikeni onudup bu ajne ile ejlenmē başlar, kēz gündüzleri ajne ile ejlenir, čožuk ava gider.

Bir gün padišaha avda jine rast gelir, padiša čožū görüünže bu kerre jürejine bir bajgēnlēk čeker, güc hal ile saraja getirirler, sebebi-de o čožuk oldū dujulur. İki kēz-kardaš jine ebeji čā'rup iş böjle böjle, jā bu čožū öldürürsün jā sana rahat yok derler, ebe ne japažā'nē šašērup dōru mārāja gider, bu kez Dilrukešin kendisini alup getirmesi için kardašēnē sēkēštērmāsēnē kēza bin hile bin düzen ile öredir. Akşam čožuk gelinže kēz bela baranē gibi göz jašē döküp mutlak Dilrukeš hanēmēn kendini getirmesini ejer getirmezse kendi-

sini öldürežēni jalvarup sōjler, çožuk kēz-kardašēnēn bōjle bir šej istemekte bulunmasēna ažeble ā kardašēm iki defa dir Dilrukeše giderken jollarda čektīm sēkēntēlarē kurtuldūm ölümleri sōjledim, bu belalar dikenāle ajnasēnē getirmek içün idi, šindi kendisini getirmē gidersem kim bilir ne kadar korkulara düšežēm, gel bundan vaz geč, bana kējma derse-de kēz bir türlü söz anlamaz. Sōzü kēssa keselim çožuk bu sefer gerčekten kēza veda ile ölümüne gider gibi kalkar, dōru bōjūk dev-anasēna gider, elini brakēr ajā'nē öper, ajā'nē brakēr elini öper, jalvarup jakarēr, Dilrukeš hanēmē almā geldini sōjlejinže dev-anasē bē olan sen ne žesur šej imišsin, gerček bu sefer ölümden güč kurtulursun, bu işten vaz gel deje bir çok sōzler sōjler, çožuk ölmek var dönme jok aman nine sen bana bunun yolunu öret, ben gider jā ölüüm jā Dilrukeši alērēm jollu okadar jalvarēr-ki karē çožūn jalvarmasēna dajanamajup jeniden sōjle öretir: ölüm gider kujudan anaytarē alērsēn, māranēn kapusunu açarsēn, içeri girersin önüne bir düz yol gelir, iki tarafēna bakmajarak karanlēkta o jola gidersin, bir çok gittikten sōra ajdēnlē'a čēkarsēn, bir selvilije onun ilerisinde bir mezarlē'a rast gelirsin-ki bunlar Dilrukeši almak içün gelenler olup hepsi tepeden tērna'a kadar taš olmušlar-dēr, onlara bakmajup ilerülersin, Dilrukešin sarajē göründü gibi Dilrukeš deje čā'rērsēn, ondan sōra ne olursun bilmem dejüp sōzü keser. Čožuk dev-anasēndan ajrēlup jola düşer, işte çožuk o kujunun başēna varup evvelki gibi namaz kēlar, tuttū kušlarē atar, anaytarē alup māranēn kapusundan girer, zindan gibi karanlēk hič etrafēna bakmajup hemen jolu tutturur. Gider gider gider, ajdēnlēk görünmē başlajup jol bir selvilije varēr-ki her biri göje baş çekmiş, in žin jok, ses jok seda jok, çožuk selvilerin arasēndan gide gide mezarēstana gelüp ne baksēn mezarēstan dejl, belki insan šeklinde hadsēz hissabsēz tašlar dikilmiş, taš dejl bunlarēn her biri bir insan olup orada taš kesilmiş; çožu'a herne kadar ürkme gelirse-de kendini toplajup jine yoluna gider. Tamam-dēr uzaktan gözler bakmā kamašēr, güneš gibi parēl-parēl-parlar bir bōjūk saraj görünür, çožuk örendi vežhile saraja jaklašēnža avazē čēktē kadar Dilrukeš deje bā'rēr, dizlerine kadar taš kesilir, çožuk bir kerre daha Dilrukeš deje hajkērēr, göbejine kadar taš olur, bir daha Dilrukeš deje čā'rēr, bo'azēna kadar taš

kesilir, arték son defa olarak žan havlıle Dilrukeš de je bā'rup tepe-sine kadar taš olmak üzere iken Dilrukeš altun nalênlarla koşarak elinde-ki altun tasê hemen sarajên baǵçesinde-ki havuzdan doldurup çöžün üzerine serpti gibi çöžuk jeniden žan bulur.

Dilrukeš ā çöžuk ne istersin, bir kerre geldin dikenimi aldên, bir daha geldin ajname götürdün, bunlara kanmadên, buralara kadar-da geldin, ah dua et o yerde jatan günahsêz anana, joksâ bu gün taš olur giderdin de je bir çok darelêr, šindi ne istersin sôjle bakajêr der ; çöžuk hiç çekinmejüp seni isterim, mutlaka alup götürežêm de-jinže Dilrukeš ôjle ise sözlerime ejiže kulak tut joksâ ikimiz-de helak oluruz, šindi ben gider sarajdan kendime mayxsus šejlerimi alêr iki köhejlan hazêrladup buraja gelirim, biz atlara binüp giderken sarajda kijamet kopar, dünja alt üstüne gelir, sen hiç dönüp arkana bakmaz-sên, hemen jolumuza gideriz derse-de çöžuk burada taš olmuş ne kadar adam varsa onlarê-da diriltmejinže šuradan šuraja gitmem de je ajak basar. Dilrukeš saraja gidüp jükte hafif pahada ā'r kěj-matlê šejleri alêr, atlarê hazêrladêr, hemen altun tasla havuzdan su alup serpmesi üzerine orada ne kadar taš varsa hepsi jeniden dirilüp bunlar-da jola giderler, sarajda ise kijametler kopar. Bunlar hiç ardlarêna bakmajup dōru çöžukla mārāja gelirler, kēz-kardašê bun-larê karšulajup arték öpüşürler koklaşêrlar, bir kaç gün rahat eder-ler, çöžuk ava gitmek isterse-de Dilrukeš salê-vermez, çünkü Dilru-keš peri padišahênen kēzê olup dünjada bunun gibi bir daha bulun-majažak derežede güzel, çöžuk-sa insanlar içinde bulunmaz olmā'la bunlar bir birlerini žani gönülden severler.

Bunlar üç kiši mārada oturup ejlenmekte dursunlar çöžuklar kendilerini kimin ōlu-dur, bunlarê mārāja atan kim-dir bilmedikleri gibi Dilrukeš peri padišahênen kēzê oldūndan iši bilir ; bir geže çöžu'a jarên ava git, padiša seni görüp bu kerre sabrê tükenir seni čā'rup biraz görüştükten sōra saraja čā'rêr, sakên gitmem deme, šu kadar sôjle-ki čā'rdê gün bostanlar arasêndan seni alajla götürsün-ler, bôjle sôjle gel de je tembih eder. Çöžuk ertesi gün ava gider, padi-šala buluşup Dilrukešin sôjlemesi üzerine padišala sôzleşir, bu defa padiša sevinerek saraja gider, çöžuk-ta mārāja gelir, iši Dilrukeše sôjler. Dilrukeš çöžün saraja davetli oldū gün erken kalkar, çöžū

kêz-kardaşênê kaldêrêr, sabâ kâvelerini iêerler, Dilrukeş ellerini bir birine vurup of lala gel de je bir kerre hajkêrdê gibi Dilrukeşin ôniine bir duda'e jerde bir duda'e gôkte bir arab êêkar, emr et sultanem der, Dilrukeş êabuk git babamên kôhejlanlarêndan birini donat getir demesîle arab rüzgjar gibi gidüp bir anda donanmêş bir at getirir-ki onun gibi görülmüş dejl, êożû bindirir bostanlar arasêna jollar. Êożuk ne baksên güzel bir alaj kendisini beklîyor, alaj halkê êożûn bindî atê müzevherli takemê görüp şaşkên şaşkên bir birine baka kâlêrlar. Estafrullah tôte tôte unuttum, êożuk saraja giderken bu kôhejlan kişnemê başlajênşa kalkup gelmesini, gelirken üç gün sôra padişahê davet etmesini ajrêşa sêkê sêkê söyler. Êożuk bostanlar arasênda alajên arkasêna düşüp debdebe ile etrafa selam vererek saraja gelir, êożu'a ikram türlü türlü saz ojun artêk yok yok, êożuk bunlarê sejr edüp sarajên her tarafênê gezüp padişala biraz görüştükten sôra at kişnemê tepinmê başladê gibi êożuk kalkup gitmê izin ister, padişahê herne kadar biraz daha kalmasênê isterse-de êożuk duramaz, padişahê üçünzû gün davetle bostanlar arasêndan kendisini karşulaja-şâ'nê söyler, padişah-da bu daveti kabul edüp êożuk Allaha êsmarladêk de je mārāja gelir. Dilrukeş ise o gün jere gömülen êożuklarên anasênê oldû jerden lalasîle getirdüp hemen kendisine bakmâ başlar, herne kadar olsa adam dejl-mi, jêkar têrnaklarênê keser, saçlarênê tarar, bir taraftan ilaş bir taraftan perhizli yemekleri jedirüp eski hale getirir, lakin ne analarê êożuklarênê bilir, ne-de êożuklar anasênê, mārada bir kadên beslenîyor amma kim dir Dilrukeşe kim sora bilir. Padişahên mārāja êâ'rêldê gün sabâ erken hepsi kalkarlar bakarlar-ki bulunduklarê mārâa dejl, bir büyük saraj-ki ne gözler onun gibi görmüş, ne kulaklar işitmiş, sarajên her jeri memleketin bir kumaşê ile dōşenmiş, her tarafê türlü türlü bezenmişti, sarajên baxçesine gelinşe bölük bölük ajrêlmêş bir janê türlü kuşlara, bir janê türlü türlü çiçeklere mayxsus olup hiç görülmemiş kōşkler ; sarajên xizmetçilerine gelinşe haremde selamlêkta her iş içün halajêk kôle hessaba gelmez, ujunşular êalgêşêlar kulaklar işitmedik seslerle söylerler, herne lazim-sa zijadesîle jerli jerinde hazır-di. Padişahên geleşêji zaman jaklaşênşa karşulamak içün bir büyük alaj kuruldu-ki söylenmesi kalemle mümkün dejl-di, Dilrukeşin düzdü üzre bu alaj

padişahê bostanlar arasêndan karşuladê, lakin padişa janênda bulunanlar çoğun bu kadar şejî japtêna baka kalup bu çoğuk mutlak beni-adem deyl dir, ejer adem ise bir peri tarafêndan sihirli dir dediler, alajla gelüp saraja girinçe şaşmalarê daha ziyade arttê, padişahê en güzel bezenmiş bir odaja aldêlar, kâveler şerbetler içilmê türlü-türlü çalgêlar sazlar ahenge, kuşlar avaza başladê, bir büyük ziyafet kurulup xatiri hajale gelmedik, yemekler tatlêlar jenüp içildi, hokkabaz çalgê cā'nak akşama kadar ejlenildi. Akşam üzere padişahên gideşek vaktê jaklaşmā'la çoğukla jalnêz padişa harem tarafêna davet edilüp büyük bir odaja alênarak en önde çoğuk arkasênda Dilrukeş, onun ardênda çoğuklarên anasile kêz gelüp padişahên etejini öptüler, padişa her birine bakup hajran kalarak ne japažā'nê şaşêrmêş oldû halda Dilrukeşin işareti üzerine hepsi padişahên önüne oturdular, Dilrukeş hikjajemize baştan başlajup sonuna kadar söyledi. Bu çoğuklar kendinin öz çoğuklarê, kadênên günahsêz haremi oldûnu bildirdi, padişa az kaldê-ki sevinç ölümüne ūrajažaktê, hemen bunlarê kužaklajup serdi öptü, hepsi birlikte padişahên sarajêna gelüp Dilrukeşle çoğun dñünñü japtêlar, padişa kêzên öbür kardaşlarêna aşêrê gazeble astêrmak istedişê-de bunlarên jalvarmasile affetti. Onlar dahi ettiklerine pişman olup ömürlerinin sonuna kadar zefk sefa ile vakit geçirdiler.

76.

Bir varmêş bir jokmuş insanên derdi çokmuş, vaktên birinde bir padişahên üç ölu varmêş, bunlar silah atmak av vurmak at sürmek žirid ojnamak gibi daha niže ojunlara merak edüp hem-de hepsinde ustalêklarê aşkên olmā'la adeta üçü-de her gün sabā oldukta jataklarêndan kalkup biraz kâve altê jedikten sōra atlarêna binerek akşama kadar kêrda bajêrda gezüp tozajup jine saraja gelirlerdi. Günlerde bir gün her vakit-ki adetleri ūze şehirden taşra cêkarak giderler, şurasê senin burasê benim de je kjah silah atup av vurarak kjah at sürüp bir birlerile jarêş ederek koşuša ejlenê şehirden bir çok ajrelêrlar. Derken hajdê biraz av avlamak içün her birimiz birer jana gidelim-de jine gelüp orada birleşelim de je bunlar bir birlerin-

den ajrêlup her kes istedi tarafa gider, küçük olan gide gide bir ormanlê'a varup şunda biraz av avlamalê dejerek oralarda dolaşmakta iken orman içinden önüne bir güzel gejik çektiñe görür görmez aman şunu bejere bilsem-de diri diri tutsam şah babama götürürdüm, hele ne-de güzel deje gejin peşine düşüp sejirtir. Gejik kaçar o kovalar, epejşe ardından giderse-de tutamajup artêk bari bunu tutamajažām vurajēm der, birde bakar-ki gejik bir baḫče duvarından aşıp seḫradêkta olanın gözünden kajb olur, olan-dêr gejin bütün bütün kaçtēñe görünže sabr edemejüp el-elbet gider bunu ja tutar ja öldürürüm dejüp dōru o baḫče duvarēñin dibine varêr; bunun bir kapusu olmalê-dêr, gidüp bulajēm-da burasēñin ne oldūnu anljēm deje duvarê dolaşêr, öbür tarafēna geḫüp biraz gittikte bakkar-ki baḫče kapusunun önünde bir eḫtiyar adam oturur, gidüp selam verir o-da selamēñe alup ej o'ul nereden gelüp nereje gidijorsun, buralara ne içün geldin dedikte olan-da gejik içün geldini söyler, o-da ilahi o'ul o senin gördün gejik dejl-dir ḫadê-dêr, seni bir tuzā düşürmek içün buralara getirmiş. Olan bunu işittikte ej baba burasē kimin baḫčesi dir der, herif ölüm bu baḫče jüzü gülmez şahēn kēzē Gül sultanēn baḫčesi dir, içinde köşkü olup kendi jalnēz dadēşile oturur, ben-de onun bekçisi-jim, tam sekiz seneden berü burada beklerim, hiç adam olundan bir kimseji buralarda görmedim demesile olan kendini evvelden sonuna kadar bildirir, ondan eḫtiyar hajdê var ölüm işine git seni bunda görürlerse hiç durmajup öldürürler, sōra sana-da bana-da jazêk olur fēlan dedise-de olan merak edüp kēzē görmek üzre bekçiye jalvarêr jakarêr, içeri girmesini ister. Bekçi aman ölüm sen ne dersin, içeri girdin birle hem kendini hem beni yok bil, çünkü köşkün kapusu önünde bir arslan birde kaplan bālê-dêr, seni gördüklerinde zinḫirlerini kopararak paralarlar, sōra nafile ölüir gidersin, gel bundan vaz geç deje çok söyledise-de olan bir türlü gitmejüp elbet ben içeri girerim, ne olursam olajēm der eḫtjardan pek çok jalvarêr; o-da ölüm ben sana içerisini esirgedijimden dejl senin beladan kurtulmaktēn içün dir, madem-ki sen vaz geḫmejorsun hajdê ne japarsan jap dejerek bunu baḫčeje salê verir.

Ölan-dêr baḫčeje girinže ne baksēn o baḫçede-ki ā'žlar çiçekler türlü-türlü meyveler ḫennet gibi, her janda bülbül sedalarê su çāla-

malaré bunlara hajran olup baka kalêr, ondan biraz daha ilerü gittikte ortasênda bir güzel köşk önünde bir havuz var-ki dört janêndan sular akar, daha türlü türlü güzel şeylerle süslenmiş bezenmiş, olan kendisini zennete girdim sanêr. Birde kaplan ile aslan olanê gör-düklerinde gözlerini açup dişlerini çakarak zincirleri şakêr-şakêr çarpup kermak istedikleri ande kêz köşkten aslanlarê gürültüsünü işidinze hemen penzereji açarak olanê görür görmez güzelli-ne bin zan ile aşik olarak hayvanlarê durdurtur, olan-dêr kêzê penzerede görür görmez gözleri kamaşarak ne oldunu şaşêrup düşer bajêlêr. Birde kêz dadêsênê çâ'rarak olanê gösterüp hajdê şu zavallêjê ajêlt-da al götür, nerelerden gelior hem-de gelmesinin aslê ne dir anla-jalêm der, dadê gidüp olana su fêlan serpüp güc hal ile ajêltêr, olan gözlerini açar şaşkên şaşkên dört janêna bakup ne oldunu anlaja-maz, dadê kalk jît seni içeri götürejim biraz aklên başêna gelsin demesîle olan jarê korkar jarê sevinir dadê ile içeri girer, dōru kê-zên odasêna götürdükte olan jine oda kapusundan girer girmez kêzên şefkinden düşer bajêlêr, kêz sorar-ki ej jît sen niže korkmadan bura-lara geldin, ejer ben dujmamêş olajdêm bu hayvanlar seni paralarde fêlan deje söyleşmekte iken olan deruni dilden bir ah çeküp hênc-kêra hênc-kêra âlar, sōra-da oldū gibi başêna gelenleri anladêr, kêz-da ej jît ben-de seni gördümde zandan sevüp aşik oldum amma benim babam pek zalim dir, şimdi bizim birlikte oldūmuzı işitse hiç durmajup ikimizi-de öldürtür, bunun ejisi burada durmajup kaça-lêm, belki böylelikle elinden kurtuluruz demesîle olan-da buna razi olarak hemen kêz jükte hafif pahada â'r öte berisini hem dadêsênê alup köşkten çekarlar. Biraz gittiklerinde arslan ile kaplan kêzên gittini görünze zincirleri çatêr-çatêr kêrarak bunlarê peşine düşer-ler ; olan bunlarê gördükte bizi paralamâ geliorlar sanarak bir çok korkarsa-da kêz ej sevdîm korkma, onlar benden ajrêlmazlur, hem-de bunlar janêmêzda oldukça bize-de hiç kimseden zarar irişmez der ; olan artêk bir kat daha sevinüp hemen kendi atênê-da alarak otura kalka jolu tutup giderler, tâ kardaşlarêndan ajrêldê jere vardêkta kimseji bulamaz. Mejerse onlar avlandêktan sōra oraja gelüp herne kadar bunu aramêşlarsa-da kim bilir ne oldu ja öldü ja bir uzak

jere gitti sâ ise gelir deje şehre gitmişler imiş; bunlar-da biraz dolaşarak arajup tararlar, bulamadêklarê gibi şehrin yolunu tutarlar.

Günlerde bir gün şehre varup herkes şezadeji gördükte babasêna müzdeje giderler, padişa öbür o'ullarile buna karšu çektekta birde ne görsünler şezade bir güzel kêz ile iki-de hajvanla geldîne herkes şaşup kalêr. Padişa kêzê görür görmez içerisi bir kerre çale süpürgesile karêşêr, her nejse olanên bunnarê neredede buldunu sorar, o-da işi tas-tamam annadêr, padişa kêzên güzelliêne dajanamazsa-da aslan ile kaplanên korkusundan hiç bir şey japamaz, ondan öbür olanlara-da birer kêz bulup kerk gün kerk geze dün japarlar.

77.

Bir varmêş bir jokmuş hakkên emri çokmuş, evvel zaman içinde bir karê bir koşa varmêş, bunlarên birde kêz çoşuklarê olup orta hallê geçinir tanrêja şükr ederlermiş. Günlerde bir gün kadên-ğâ'z xastalanup bir çok jatêr, hekim hoşalar bakarsa-da çaresini bulamajarak en sonra ölür, koşasile çoşu çok alajup jas tutarlarsa-da bu-da Allahên emri ne japalê, artêk olan oldu ölen öldü deje kendilerine teselli verüp otururlar. Bu kêz çoşuk pek hüyük olmadêndan öte beri ev işlerini ejişe beğeremedi için her zamanda anasênên öldünü düşünerek âlamaktan gözlerini çekêrmêş; herif kêzênên-da böyle alaja alaja xastalanağâ'nê anlajarak bari bir karê bulup alajê-da bu çoşuk hiç olmazsa bir az aldanêr-da anasênên ağısêne unudur deje komşusundan birine işi söyler. Ne ise uzatmajalê bu adama bir kadên bularak nikjâ ederler, aldê karênên-da bir kêz çoşu varmêş amma herifin kêzê gajet güzel olup karênênki-de ona göre ol kadar çirkin oldı için kadên bu ademin kêzêne kêzkanêr, şunu nasl eder öldürte bilirim deje bir yolunu bulma'ê kurarmêş. Evin içinde herne iş olursa bu kêza japtêrup kêz ne japarsa bejenmeyerek dajma dövüp sövermiş; kêzğâ'z kendi anasênên ağısêna hem bu karênên dajâ'na katlanup oturuşa-da kendi ölümünü arar dilermiş, bu işleri babasêna hiç söylemezse-de herif karênên kalkup oturuşundan anlar, jine hiç sesini çekarmaz.

Bir gün karê koşasêna ia bu kêzê başêmdan götür ja beni brak

dedikte herif karēnēn güzellīnden ajrēlamajup bari šu kēzē götürüp birine verejim der; bir gün kēza hajdē seni gezmē götürejim deje aldadēr, çožuk-ta karēnēn zorundan usandē içün biraz başēm dinlen-sin deje hemen üstünü başēnē gejinir kušanēr, babasēnēn pešine dü-şüp giderler. Az giderler uz giderler, herifin bir türlü bu kēzē alēn demē bir kimseje dili varmaz, şurasē burasē derken iki üç sātlik jol giderler, en sōra bir dā başēna varup şurada biraz dinlenelim deje otururlar, öteji beriji sejr edüp dururken kēz abdest bozmak üzere babasēndan ajrēlup biraz uzak gider. O gitmede iken herif oralarda dolaşup gezinerek iki tane kuru kabak bulur, bunlarē bir birine bālar, orada bulunan ā'žēn birine asup kendi jolu tutar gider, birde kēz az gečüp gelir bakar-ki babasē yok, arar-marar bulamaz, rüzgjar-dan ā'žda asēlē olan kabaklarēn tēk-tēk bir birine vurdūnu görünže kēz hem ālajup hem-de tēk-tēk kabakžēk beni brakup giden babažēk deje üç kerre hajkērēr bakar-ki babasē yok, ālaja sēzlaja bu-da Allahdan dejerek bir jol tutup gider.

Az gider uz gider dere tepe düm-düz giderek čajlardan su içüp öten bülbüllerden hisse alup ah vah eder gider. Gide gide akşam olur bir çešme başēna varēr, ortalēk kararmā başlajēnža orada bulun-nan bir ā'žēn üstüne čēkup oturur, o geže až susuz kalērsa-da sabr edüp orada barēnēr oturur. Sabā oldukta oraja jakēn olan bir šehir padišahēnēn ölu-da ava čēkmēš imiš, geze geze o čēşmenin janēna gelir, kēz-da bunu görünže tēk-tēk kabakžēk beni dāda brakup giden babažēk dedāni olan işidüp başēnē kaldērarak ā'žda bakēnža birde ne baksēn ajēn on dördüne benzer bir kēz ā'žda durur, ha šindi avēmē buldum deje ā'žēn dibine gider, kēz in-mi-sin žin-mi-sin, kēz-da ne in-im ne žin-im senin gibi adem-im demesile in ašā baka-jēm senin halēn ne dir, kēz oradan ašā inüp olan buna nereden gelüp nereje gittini sorar, kēz-da başēna gelenleri anladēr, olan bunu alup dōru saraja götürür, babasēna sōjlejüp kendisine nikjā etmesini jalvarēr, šah-da kēzēn güzellini görünže hemen oluna nikjā ederek dūnü kurdurur, kērk gün kērk geže dūn japup olanē güvej korlar.

Gel zeman git zeman bunlar oturmakta olup kēz gebe kalēr, vaktē geldikte bir olan do'urur, bunu taja lalalarla büjütmekte iken

kêz jine gebe kalup bir olan daha do'urur, onu-da taja lalalar bÿjÿ-dÿrler, her ne ise uzatmajalê kameti koparêrêz kijameti, kêz tamam jedi ço'uk do'urur amma hepsi bir birinden gÿzel. Bunlarê en bÿjÿ jedi sekiz ja'sêna kadar girer, lakin kêzê babasêne gÿre'jeji gelÿp bir gÿn odasênda oturup dÿ'sÿnÿrken űezade aman sultanê ne dÿ'sÿnijorsun dejin'e kêz-da űahê ne kadar fenalık ettise-de sebeb olanê gÿzÿ kÿr olsun, kim bilir benim i'ÿn babam ne kadar kederlenir, beni 'ok ÷zlemi's-ki ben-de onu iste'jorum, bir 'aresi olsa-da gidÿp bir kerre dÿn'ja gÿzile gÿrÿ'ssem dedikte űezade aman sultanê ba'sê ÷stÿne istedi'n bu olsun de'jÿp hemen padi'saha gider i'si anladêr, űah-da ÷lum alajlar dÿzÿlsÿn gÿnderelim der, ondan alaj-larê dÿzerler, kêza bir ta'xtêravan korup bindirirler, padi'sa ba's vezi-rini alajlar ÷zerinde gitmek i'ÿn emr eder, kêze ço'uklarile beraber babasênen memleketine gÿnderirler.

Bunlar alajle űehirden 'ekup jola dÿzÿldÿklerinde epe'je jer giderler, ak'sam olup bir jajlaja varêrlar, askere mola verÿp 'adêr-larê kurdururlar, kêza-da ço'uklarile beraber oturmak ÷zre bir bÿjÿk 'adêr kurup indirirler amma vezir kêze gÿrÿn'e bin űan ile vurulur, nasl etsem-de űunu kendime ujdursam de'je bir jolunu arar. Ge'ze olup herkes ujudukta java's'a 'adêrêndan 'ekup kêzê jan'na gir-dikte kêz hemen ujanup bakar-ki vezir dir, sen benim 'adêrêmda ne gezersin demesile vezir belinden han'çerini 'ekarup sus sesini 'ekarma seni ÷ldÿrÿrÿm der, kêz-da korkudan ses 'ekaramazsa-da elinden kurtalmanê jolunu kurar, ondan vezir kêza teslim ola'jakmêsê der, kêz razi olmaz, vezir kêz gel teslim ol, ço'uklarêne seni ÷ldÿrÿrÿm derse-de jine kêz razi olmajup ÷ldÿrÿrsen ÷ldÿr dedikte vezir kêze korkutmak i'ÿn ço'ÿÿn birini keser. Kêz bunu gÿrdÿkte âlamâ ba's-larsa-da jine vezire teslimine razi olmajup sÿzÿnde durur, derken vezir ço'uklarê hepsini keser, ondan kêza űindi seni-de ÷ldÿre'jem de'jin'e kêz bakar-ki kendisini-de ÷ldÿre'jek, vezire der-ki bana biraz jol ver, gidÿp abdest bo'ajêm ondan sÿra ne japarsan jap, vezir-de beni aldadup ka'ça'aksê der, kêz e'jer inanmazsan belimden bir ip bala ÷jle gidejim, vezir buna razi olur, kêzê belinden bir ip balar, kêz 'adêrdan 'ekup biraz ajrêldêkta belinden ipi 'ÿzÿp bir ta'sa bala-jarak kendi jolu tutar. Vezir biraz durur, ipi 'eker ha burada de'je

biraz daha bekler, jine gelmejinže ipi sallar bakar-ki gelmez, ha burada ha burada deje ujuja kalêr; biraz geçtikte ujkudan ujanup görür-ki kêz jok, jerinden kalkup dōru ipin oldū jere varêr, ipin užu bir taşda bālê oldūnu görmesile ja kahpe en sōra kaçtên ha dejerek gelüp kendi çadêrêna girer. Birde sabā jaklaşmêş oldūndan nöbetçiler boru çalarak askeri kaldêrêrlar, vezire xaber verüp kimi alajê düzmekte kimi çadêrlarê toplamakta olsun vezir birine hajdê hanêm sultanê ujangdêrên kalksên der, lalalarên biri gidüp kêzên çadêrêna seslenirse-de hiç ses çekmajênža gelüp vezire xaber verir, vezir-dir hiç bir şeyden xaberi jok gibi gelüp çadêrên kapusunu açtêkta janênda bulunanlar görürler-ki çožuklar ölmüş, kêz jok, ondan vezir işte ne olažak, dā adamê dejl-mi, dādan geldi jine da'a gitti demesile çožuklarê bir jere gömerler, alajê geri çevirerek dōru şehirlerine varêrlar. Şezade alajên geldini görünže bunlar ne çabuk geldi deje karšu çekar, vezir gidüp şezadenin önünde jer öpüp ej şezadem dādan gelen-den hajr olur-mu, fêlan jere vardēmêzda orada bir geže konak ettik çožuklarêne kesüp kendi kaçmêş, sabāalajên çožuklarên ölüsünü bulduk, kendisi jok, ondan geri dönüp geldik dejinže olan ejvah deje ālajup çermā başladê, hiç dejl bunda bir iş olmalê ben gidüp bunu ararêm dejerek padişadan izin alup jola çekar. O gitmede olsun biz gelelim kēza.

Kêz çadêrdan çekup gittiinde sabaha kadar jol jürür, bir dā başêna varup çok jorulmuş oldūndan biraz şurada dinnenejim deje oturur, çožuklarênen ažêsile durmaz ālar, gözlerinden jaş jerine kan saçar. Birde böyle ālajup dururken ujuja kalêr, düşünde bir pir gelüp kēzê sen burda ālama, senin çožuklarênen öldū jerde şindi kimse jok-tur, oraja git çožuklarê jere gömdüler, onlarê çekar, o jerde bir êrmak var-dêr, onlarê götür bu êrmā'n suju ile jêka, Allaha jalvar çožuklarên dirilir dejüp gider. Kêz biraz zemandan sōra ujkudan kalkar pirin söyledikleri aklêna gelerek ažeb gerçek-mi deje düşünüp dururken ne olursa olsun, çožuklarêm öldükten sōra ben-de ölürsem öleğim, bari ölüm olsun çožuklarêmla bir jerde olur deje oradan kalkar çadêr kurduklarê jere varêr, bakar-ki kimseler jok; hemen öteji beriji araştêrarak çožuklarên gömüldü jeri bulur, topra'e eșer, ölülerini çekarup pirin söyledî êrma'e dahi arajup buldukta ondan akan

su ile çoşuklarê žani gönülden jekar, tanrêja jalvarup çok ālar, birde arasê az gečinze çoşuklar ujkudan ujanêr gibi kalkarlar, analarêna koşuşup kimi meme kimi ekmek isteşerek kêza sarêlêrlar. Kêz-dêr bunlarê görünze pek çok sevinüp Allah bunlarê verdi, elbet şezademi-de verir deşe oradan kalkup bir jola girer gider.

Şezade ise kêzê ne jana gittini bilmeşerek dādan da'a dolaşup dururmuş. O dolaşmada olsun kêz şurasê senin burasê benim deşe gitmekte iken bakar-ki bir dā'n etejinde bir dev anasê oturmuş kazan kajnadêr, kêz bunu görür görmez aman rabbim şimdi ben ne japajê, bu dev karêşê beni görünze jer, o jana bu jana bakar ne japsê bir şej dir başa geldi, ne olursa olsun deşup dōru dev karêşênê janêna vararak ah ninežim deşe iki memelerine sarêlup öper, o-da gel kêz-žāzê gel çoşuklarla jorulmuşsun size biraz çorba kojajê-da jeşiniz, eşer sen bana ninežim demeşejdin şimdi seni çoşuklarêne şu kazanê içine atup kajnadêrdê der, kêz-dêr korkusundan hiç sesini çekarmajup tır-tır titremê başlar. Bu dev karêşê hemen bir tas çorba kojup kêza verir, kêz pek aşıktêndan çoşuklarile o çorbajê jeşup karêrlarêne doşururlar, ondan dev karêşê kêza nereden gelüp nereşe gittini sorar, kêz-da başêna gelenleri anladêr, karê vezire haj gözü çekasê herif haj, bu çoşuklara nasl kêşde, kêzê sen merak etme, o Allahêndan bulsun inşallah şezade ile buluşursunuz, o seni bulmadan olmaz, belki aramā bile çekmêş-têr amma ne bilsin-ki sen burarlarda sin, şimdi sen burada durma, benim kêrk tane ölüm var-dêr akşam gelirler, seni burada bulduklarênda belki bir zıjan ederler, şu karêşê-ki da'a git, onun öbür janênda bir mārā var-dêr, oraja gir bir kaç gün otur-ki bōşle dāda bajêrda geşup sakê sana kurd kuş keder vermesin deşinze kêz biraz dev karêşêndan jeşezek alup dōru o mārāja varêr, kapusunu açarak içeri girer, o geşe orada jatêr.

Sabā olunşa çoşuklarê uşurken kalkup deşarê çekar, o jana bu jana bakênrêken uzaktan bir çoban görür, hemen dōru çobanê janêna varup kimin çobanê oldūnu sorar, çoban-da fêlan şahê çobanê-jêm karê-da şahê bayçesinde bayçuwan dir der, bu kêz çobana jalvarup jakarêr aman çoban benim jedi tane çoşum var, dālar başênda kaldê beni-de karênen janêna gêtür-de birlikte oturalêm demesile çoban

buna aźijup akşam üstü alup saraja götürür, karësena birlikte iş görmelerini söyler. Her gün çoban kojun güdmê bunlar-da bağçe ile ūraşmada iken bu kēz jedi tane gül ā'žê jetiştirüp her birine çożuklarēnēn adlarēnē kor, Allah tarafēndan o ā'žlarēn aētē güller gibi hiç görülmemiş oldūndan her gören bir dahi görmeji dilermiş. Uzatmajalēm bu güller elden ele her şehre jajêlēr, o çożuklarēn babasēnēn şehrinde-de bu güllerden satılmakta iken šezade çożuklarēnēn adlarēnē işidiüp hem-de hiç deñil bu gülü benim karēm üretmiş dir dejüp gül satanlardan nerde oldūnu sorar, onlar-da fēlan şehirde fēlan padişahēn bağçesinde oldūnu söylerler. Šezade durmajup dōru o şehre gider, sarajēn önlerinde dolaşup dururken kēz-da çożuklara o güllerden verüp soka'a çekarmēş imiş, šezade çożuklarē tani-jup gülleri ellerinde görünže çożūn birini alup oğşar, elinde ki gülü alup kendi jüzünü çožu'a verir; çożuk-tur jüzü alup anasēna getirinže kēz jüzü görür görmez šezadenin oraja geldini anljap ertesi gün çožu'a tembih edüp o adam jine gelirse bağçeje alēnēz der. Çożuklar jine ertesi gün kapu önünde ojnaşērlarken šezade gelir, çożuk bunu görünže bağçeje cā'rēr, šezade içeri girüp bakar-ki karēsē bağçevanlēk edijor, bunlar bir birlerini gördüklerinde sarmaş dolaş olarak kavuşurlar. Ondan šezade kēza işin ne türlü oldūnu sorunža kēz-da baştan ašā kadar anladēr, ondan çożuklarēle karēsēnē alarak kendi şehrine götürür, işi babasēna bildirdikte vezirin bojnunu vurup kērk gün kērk geze šenlik japup bir birlerine kavuşurlar.

78.

Evvel zaman içinde bir odunžu varmēş, birde karēsē olup bu odunžunun her gün kazandēnē karēsē elinden alērmēş, hiç bir parasēnē janēnda brakmazmēş. Karē bazi kerre pişirdi jemeji tuzlu japup herif-de bu geze pişirdin jemek tuzlu geldi dedikte ertesi geze jemeje hiç tuz katmajup tuzsuz pişirir, uzatmajalēm tuzu yok dese bütün bütün tuzsuz japarak herifi ā'z dadile jemek yemekten beri ederdi.

Günlerde bir gün bu odunžu ip almak için karēdan bir kaç para gizlejüp geze jattēnda paralarē karē herifin urbalarē içinde görüp vaj koža senin benden başka gizli gittin jer var, o sakladēn

paralarê oraja götürijorsun der, kožasê bir çok jeminler ederse-de karê inanmaz, en sora ip almak için sakladênê söyler, karê-da o ip ile seni assênlar şöjle olsun böyle gitsin demesîle odunžu žanêm kadên niçün bana öjle fena sözler söylersin, karê-da benim sana söylediklerim az dir fêlan dir derken bunlar gougaja azêdêrlar, ondan herif karêjê bir ejîže döver. Ne ise o geže sabaha kadar hêrêl-daşêrlar, sabâ oldukta odunžu kalkup ešejinin birisini alup karêja sakên öbür ešejî-de sen alup ardêmdan gelmejesin dejüp herif çekar gider.

O gitmede olsun karê-da ešejin öbürünü alarak kožasênên ardênža gider, sen bensiz oldün vakit kim bilir neler japarsên, deje söylenerek gidinže odunžu ardêna bakar-ki karê gelijor, hiç aldêrmajup ona bakmajarak da'a gider, karê-da ardê sêra gidüp odunžu odun kesmê başladêkta karê o da'e dolaşêrken bir kuju başêna gelir, odunžu buna bakup karêsenên kuju başênda dolaştênê görünže hajkêrup cā'rarak be karê kendini sakên, kuju başêndan çekil derse-de karê biraz daha ileri gider, jine kožasê be karê sâ'r-mê-sên joksâ inadêna-mê japijorsun, sana geri çekil dejorum, sen daha çok ileri gidijorsun, savul oradan fêlan derse-de karê bunu dinlemejüp jine ilerüler. Derken ajā'nên altênda-ki taş kajdê birle karê kujunun içine düşer, odunžu-da çünkü karêdan békmeş oldü için hiç ténmajup işi ile ūraşêr, akşam olunža eşekleri odunla jükledüp evine gider. O geže geçer, ertesi gün jine eşekleri alup da'a gider, odun kesüp dururken varajêm şu karêja bakajêm deje kujunun ā'zêna gelir, bakar-ki karê görünmez, içi aźijup bir ip sarkêdarak içeri seslenir, karê ipi tut seni çekejim der, bakar-ki ip ā'r oldu, inleje êkêslaja güc hal ile ipi çeker, birde ne görsün bir ifrid ipe sarêlmêş çekar. Odunžu bundan çok korkarsa-da ifrid-de ej jît benden korkma, beni bir beladan kurtardên-ki dünjanên sonuna kadar bu ejilî unutmam, odunžu sende ne türlü bela vardê, ifrid der-ki bu kuju niže zaman dir benim evim idi, dünkü gün bir kadên üzerime düşüp omuzu başêma bindi, beni kulaklarêmdan tutarak şindiye kadar brakmadê, şindi sen geldin ipi sarkêttên tut ipi deje cā'rdên, o-da beni braktê ipi-de tutmadê, ben hemen ipe sarêldêm sen-de çeküp çekardên, çok şükür şundan kurtuldum, artêk ben-de isterim-ki bana ettîn dostlu'a

karşê ben-de sana bir ejilik edejim. Odunžu korkusundan ifridin elinden kurtulmanên kajgêsênda olup hiç sesini çekarmaz dururken ifrid üç japrak çekarêr odunžuja verir, şindi ben bu şehrin padişahênên kězênên her jerini tutarêm, hiç jerinden kêmêldanamajup ne-ki ilaž etseler kjar etmez, sen gelüp bu japraklarên birini suja kojup ezdikte o suju kězên vüžudine sürersin, ondan ben koju verüp gide-
rim, şah sana çok baışisler verir, ömrünü sefa ile geçirirsin der gider, odunžu-da japraklarê alênža artêk harêja fêlan bakmajup korkusundan hemen eve gelir işine bakar.

Biz gelelim ifride. Odunžudan ajrêldêkta dōru padişahên sarajêna gidüp şahên kězênên her jerini tutar, kěz-dêr birden bire halsêz kalup jere serpiliüp vaj elim ajā'm vaj başêm, aman öldüm bittim de je bā'rup çā'rarak ālar sêzlar, birde ne oldūnu kimse anlamajup işi padişaha haber verirler. Padişa gelüp kězêna bakar baş ārêşê tutmuş de je bir takêm telaşa ederek çabuk hekim gelmesini emr eder, ne kadar hekim geldise bir çaresini bulamaz, kěz babasêne gördükte aman şah babazêm başêm pek çok ārijor de je ferjad eder, padişa-da kězêm sen bā'rdêkca benim jürejim senden çok aşıjor amma ne japajêm, sana hoža getirejim de je bir takêm hožalarê çā'r-têr, okurlâr üfletler, türlü ilažlar etmekte olsunlar biz gelelim odunžuja. Çünkü ifrid japraklarê verüp işi anlatmêştê amma odunžu buna inanmajup hiç iplemedi, jine evvelki gibi kendi işi güžile ūraşmakta iken günlerde bir gün bulundū şehrin padişahêna bir mektub gelir, mejerse o mektubda jazêlmêş-ki kězêm çok xasta oldu, ne kadar hekim hoža getirdimse asla çaresini bulamadêlar, bu jolda her kimin ustalê var ise gelsin ilaž etsin, ejer müslüman ise kězême ona veririm, tek eji olup dertten kurtulsun, ejer müslüman olmajup başka dinde ise ona çok mal verüp gönlünü xoş ederim de je kězên babasê jazmêş. Hemen odunžu bunu işittikte padişaha gelüp ben Allahên iznile gider ilaž ederim de jinže padişa bu odunžuju mektubu götüren ademle beraber jollar; bunlar az gidüp uz gidüp günlerde bir gün kězên memleketine varêrlar, padişaha haber verirler, şah bunu janêna çā'rêr, kězêne gösterir, odunžu-da ifridin öjrettî gibi ilažê japar, kêza sürmesile kěz eji olur. Şah kězênên eji oldūnu görüp hemen odunžuja nikjah ederek kendine güvej japar, kerk gün kerk geže

şenlik japup rahatle oturmadalarken o padişahın başka bir padişa dostu varmış, onun-da bir kēzē olup ifrid o kēzē severmiş, her vakit kēzē xasta edüp rahat komazmış. Jine bu sefer bu kēzē-da beriki gibi tutup pek çok xastalatmış, onlar-da o kēzēn eji oldunu işittiklerinde adam gönderüp kēzēnē eji eden adamē bize gönderiniz, zere benim-de kēzēm pek çok xasta dir, bize bir dostluk japın deye babasē o padişaha xaber jollar, o-da bu şahē zijade sevdiğinden durmajup güvejisini gönderir.

Bu odunžu xasta olan kēzēn janēna varēnža görür-ki ifrid orada dir, ifrid olanē gördükte vaj ben sana bu kadar ejilik ettim, sen ise bu kēzē-da benim elimden almā geldin, ben bunu pek severim, ne japsan brakmam, hem varup seninkini-de elinden alajēm-da sende gör deye çok darēlēr. Odunžu-dur bunu işidince korkusundan şaşērēr, ne japsın tez elden kendini toplajarak der-ki benim buraja gelişim kēz için dekil dir, lakin o kujuja düşen benim karēm idi, elinden kurtulajēm deye kujuja atmēştēm, şimdi o karē kujudan çekup janēma geldi, her nereye gidersem benden ajrēlmaz, ondan kaçup buraja senin janēna geldim-ki bir çare bulasın, şimdi o-da buraja gelir. Ifrid-dir karēnēn janēna geležēni işidir işitmez aman ben o karēdan kurtulunžaja kadar başēma hal geldi, şimdi jine buraja-damē geležek, ögle ise bunda durmak olmaz, bu jer bana haram oldu deju durmaz kaçar ; şahēn kēzē-da ifriden kurtulup anasē babasē şad olurlar, padişa sevinmesinden üç gün şehri donadēr bezedir, şenlik japtērēr, ondan kēzēnē kurtardē için odunžuja nikjāla verüp kērک gün kērک geže dūn japarak güvej korlar, odunžu-da kujuja düşen karēdan kurtulur, ölünžeje kadar aldē kēzlar ile oturup rahat eder.

Ben-de dūnū işidüp gittim, biraz pilaf zerde verdiler, jolda gelirken bir köpek ,har har‘ deye bažā‘ma sarēlēnža elimde-ki pilaf zerdeji atarak kaçijordum, önüme bir sēčan çekte, o jana bu jana sēçrarken öteden bir arab geldi, vulak tutalēm öldürelim derken sēčan korkusundan burnuma kaçte, bende hepşuh japtēm, arab-da Allah bela versin deye enseme bir tokat vurdu gözlerim dēşarē čekajazdē sandēm, işit bunu sakēn gitme dūne, sēčan kaçar sōra senin-de burnuna.

79.

Bir varmêş bir jokmuş vaktile bir düzenbaz kadên olup bunun iki koşasê varmêş, fakat koşalarê bir birlerinden haberleri olmadê gibi birinin işi dolandêrêžê birinin-de xêrsêzlêk imiş, bunlar işlerini karêdan öğrenirlermiş. Günlerde bir gün xêrsêz aşêrdê mallerden birini pazara götürüp satar paralarênê alêr, malê sattê adama bir başkasê rast geldikte jakasênê tutup bu mal benim dir, daha çok şeylerim-de çalêndê, onlar-da sende dir tez getirmeli, isterim de je herife ejiže sarêlêr, o-da aman be adem ben xêrsêz dejilim, bu malê birinden satên aldêm, sen ise benim bütün mallerim sende dir dejorsun, beni brak malênê çalanê bul fêlan de je bir birlerile şamata ettiklerini bu xêrsêz gözler bakar-ki ele geçežek. Hemen oradan sêvêşarak dōru eve gelir, karêşêna aman karê bu gün xêrsêzlêm dujuldu, şindi beni ararlar, ele geçmemek içün bir kaç gün şuradan savuşajê, bana biraz ekmek ver dedikte karê bir çörek ile bir kojun kujrū hazir eder, bunlarê jarêşênê keserek koşasêna verir, xêrsêz çörek ile kujrū alarak jolu tutar.

Az gider uz gider epejže zaman gitmede olsun karênê dolandêrêžêlêk eden öbür koşasê gelir, aman karê bu gün dolandêrêžêlêm dujuldu, bana biraz ekmek ver-de bir kaç gün buralarda görünmejim, başka jere gidejim demesile karê-da obürüne verdî çörek ile kujrū jarêşênê kesüp saklamêş idi ja, onnarê-da buna verir, herif alup jola düzülür. O-da gitmede olsun öbür xêrsêzlêk eden gide gide jorulup bir su kenarêna varêr, şurada biraz dinlenejim de je bir a'žên dibinde oturijor, karênê verdî çörek ile kujrū jemek içün çekarmakta iken dolandêrêžê-da jetişüp o jere gelir, o-da o su kenarênda oturup kojnundan jeježêni çekararak jemê başladêkta xêrsêz gel arkadaş birlikte jejelim der, dolandêrêžê-dêr bunun janêna gider gitmez bir kendi çörejine birde öbürününkine bakup görür-ki bir birine benzer, ikisini-de bir jere kojduklarênda görürler-ki bir çörek dir. Hemen kujruk parçalarênê-da bir ederler, onlarê-da bir kujruk oldūnu görmelerile dolandêrêžê ažeblenüp xêrsêza ej arkadaş sormak ajib olmasên amma nereden gelirsın, xêrsêz-da fêlan şehirden gelirim der, eviniz nerede dir, fêlan mällede bir kadên var-dêr, o ev ile karê

benim dir dejinže dolandêrêžê šaşêrup jahu sen ne dersin, o ev ile karê benim dir, bunže jêl-dêr ben orada otururum, şindi niçün jalan sôjlersin, xêrsêz-da bire adam sen deli-mi-sin joksa şaka-mê edersin, niže vakitten beri o karê benim nikjâlêm dir deje benim dir, senin dir demelerinin gougasê ço'alêr. Dolandêrêžê der-ki bunda gouga etmekle iş bitmez, hajdê karênên janêna gidelim, ona soralêm, ol vakit hangêmêzên idî belli olur, ondan ikisi-de kalkup karênên janêna gelirler.

Karê bunlarê görünže iş ne jolda oldûnu anlar, ikisini-de içeri alup jer gösterir, kendi-de geçüp karşularênda oturur, dolandêrêžê der-ki bire karê sen kimin karêse-sên, o-da sindije kadar ikinizin-de idim amma şinden sôra hangênêzên ustalê ziyade ise koşam o-dur, ikinize-de birer ustalêk ôrettim, hangênêzên ustalênê bejenirsem onun karêse olurum, bunlarên ikisi-de buna razî oldular. Dolandêrêžê ben bu gün bir iş japajêm sôra sen-de ustalênê göster dedi, ondan xêrsêz ile kalkup pazara vardêlar, dolandêrêžê gördü-ki bir kimse kesesine bin altun kojup kojnuna soktu pazara gidijor, dolandêrêžê bunu görünže hemen ardêna düşüp pazarda kalabalêk arasênda jeti-şüp belli etmejerek herifin kojnundan keseji çalar. Bir gizli jere varup altunun dokuzunu alêr kendi adê jazêlê jüzünü parma'ndan çêkarup keseje kojarak jine o adamên kojnuna kojar, bu işlerin hepsini arkadaşê xêrsêz görür ; ondan dolandêrêžê dolaşup o adamên öniüne çêkarak jakasêna japêşup bir kaç kerre vurur, bire namuzsuz benim kesem ile altunlarêmê niçün aldên, herif-dir šaşêrup işin ne oldûnu birden bire anlamajarak be adam var işine git, brak beni sen kim sin, ben seni tanêmam dedikte dolandêrêžê beni bilmek lazim dejl dir, gel seninle maşkemeje gidelim demesile o-da ne japsên razî olup bunlar birlikte giderler, dolandêrêžê bundan davažê olur. Kadi bu adama sorar, senin altunlarên kaç tane dir, o-da bin altun dir der, dolandêrêžêdan sorar senin-ki kaç tane idi, efendim dokuz jüz doksan bir tane dir, hem benim adê jazêlmêş gömüš jüzüm kesenin itinde beraber dir dejinže kadi keseji çêkardup altunlarê sajarlar-ki tamam dokuz jüz doksan bir tane, jüzük-te itinde çêkar. Ondan o herife bir kaç tokat vurup kovarlar, altunlarê-da dolandêrêžêja verirler, dolandêrêžê bunlarê alup xêrsêzla beraber karênên janêna

gelirler, karê işte dolandêrêžê ustalêne gösterdi, bu anedek bøjle iş kimse japmamêş-têr, hajdê seni-de görejim ustalênê göster.

Derken geže olur xêrsêz bir ip alarak dolandêrêžile padişahên sarajêna varêrlar, xêrsêz ipi atup jokarê çekar, arkadaşênê-da çeküp çekarêr, sōra saraja inerler, hazneje varup türlü-türlü anahtarlar çekararak kapusunu açup içine girer, dolandêrêžêja der-ki kaldêra bildin kadar altun al, o-da altunlarê görünže şaşêrup götüre biležêji kadar altun jüklenüp dēşarê çekarlar. Xêrsêz kümese gidüp bir kaz tutarak b'azlar, ondan ateş jakup kazê şişe takarak arkadaşêna çevirşunu pişsin der, kendisi padişahên jattê odaja dōrulur, beriki jahu nereje gidijorsun o-da varup padişaha japtēmēz ustalēklarê sōjleježēm, bakalēm hangēmēzēn ustalē üstün-dür, karê senin-mi olažak joksa benim-mi der, arkadaşê gel Allah aşkêna gidelim, ben bu karêdan geçtim, senin olsun ben istemem, xêrsêz-da sen şimdi öjle sōjlersin amma jarên pişman olursun, lakin padişa ne derse o vakit sen-de bir şey dejemezsin der, ondan kendini gizlijerek, javaş-javaş padişahên oda kapusuna varup kapudan usulža içerisini gözetler bakar-ki padişa jataкта jatmēş, bir köle ajaklarêné ovijor hem ā'zēnda sakēz činijor kjah ujur kjah ujanêr. Xêrsêz hemen javaş-javaş dujurmaksēzēn odaja girüp taytēn altēna saklanêr, ondan köle ujuklajarak sakēz çinerken xêrsêz janēnda bulunan bir at kēlênēn użunu kölenin ā'zēna soktukta kēlê sakēz ile çinejinže ujkusu-da zijade gelmiş oldūndan esnemē başlajup ā'zēnē açtēкта xêrsêz kēlê çeküp sakēzē ā'zēndan çaldê. Köle-dir gözüün açup o jana bu jana sersem-sersem sakēzē aradise-de bulamadê, arasê biraz geçüp ujku zijade bastêrdēndan köle ujuja kaldê, xêrsêz bunun burnuna bir ruh kokladup köle bütün-bütün kendinden geçerek düştü, xêrsêz bunu javaşça kaldêrup bir zembile koyarak astê, kendi padişahên ajaklarêné ovmā başladê, arkadaşê-da bunun japtēklarêné kapudan gözetlerdi. Derken padişa kēmēldandê, xêrsêz javaş-javaş dedi-ki şahēm ejer dinlersen size bir hikjaje sōjlejim, padişa-da sōjle bakajēm dinlerim dejinže xêrsêz başladê, arkadaşile aralarēnda olup biten işleri hem sōjler hem-de aralēкта dēşarda oturup kaz pişirene çevir kaz janmasēn deje sōjlerdi, tā hazneje girüp dolandêrêžê dēşarda kaz pişirirken kendisi bir düzen ile kölenin ā'zēndan sakēzē çaldēnē, uzatmajalēm

herne japtêlar ise hepsini bir bir anladêr. O sôjledikçe arkadaşê korkudan tir-tir hem titrer hem-de gel gidelim diye xêrsêza işaret eder, xêrsêz-da çevir kaz janmasên dejerek ondan dönüp padişaha ej şahêm şindi dolandêrêjênên-mê ustalê çok xêrsêzên-mê, karê bunlarên hangêşena lajik dir dedi, şah-da xêrsêzên ustalê ziyade karê-da onun-dur. Biraz daha şahên ajâ'nê ovup öte beri ederken onu-da ujkü bastêrarak ujuja kalêr, hemen xêrsêz sessizçe kalkup arkadaşên janêna gelerek işte işittin-mi şah karê xêrsêzên-dêr dedi ; o-da aman işittim demesîle xêrsêz karê kimin dir, o-da aman senin olsun hajdê kimse duymadan gidelim zere şindi deli olažâm fêlan diye dolandêrêjê korkudan aklênê şaşêrêr. Jine xêrsêz der-ki jalan sôjlersin, bem şindi gidüp padişahdan soražâm, o-da şindi ele geçežêz Allah içün olsun gel gidelim, karê dejil istersen ben-de senin olažêm dedikte ondan kalkup altunlarê alêrlar, sarajdan çekarak karênên janêna gelirler, işi ona-da anlattêklarênda karê bunu daha çok bejenerek xêrsêzê kendine koja edinir.

Sabâ oldukta şah ujküdan kalkup kölesini cā'rêrsa-da ses çekmajarak kimse gelmedini görünže biraz durur, jine cā'rarak köle gelmedikte gazebe gelüp jataktan kalkar birde duvarda asêlan zembil gözüne ilişir ilişmez hemen bu ne dir diye indirüp içine bakênža ne görsün kölenin aklê başênda yok zembilde jatêr. Tez halajêklarê cā'rêr, kölenin aklênê başêna getirirler, padişa bunun aslênê sorar-sa-da kölenin hiç bir şeyden xaberi olmadê içün şaha ževab veremez ; şah kendi kendine düşünüp anlar-ki akşam kendine hikjaje sôjlejen xêrsêz-dêr, hemen geçüp taxtêna oturarak vezirlerini cā'rdêr, ne kadar veziri bejleri varsa hepsi padişahên janêna gelirler. Şah geže olan işleri onlara anladup hepsi şaşa kalêrlar, ondan bu xêrsêz bulunmalê-dêr, şehirde tellallar cā'rsên bu işi her kim ettise janêna gelsin Allah hakkîçün ona bir zararêm dokunmaz, haznemden aldê altunlar ona helal olsun, hem kendisine şu kadar ajlêk veririm dedi. Birde tellallar sokaklarda cā'rêr, padişahên dediklerini her kese bildirirler, bu xêrsêz-da kulak verüp bakar-ki padişa jemin etmiş bir şey japmajažak, dōru gelüp bu işi ben japtêm diye kendini mejdana çekarêr, tellallar hemen xêrsêzê alup padişahên janêna getirirler, şah xêrsêza sorar, o-da ej şahêm ister öldür ister bā'sla, bu işi ben

japtēm, ej aslê ne dir-ki bøjle ettin dedikte xêrsêz işi evvelinden sonuna kadar bir bir söyler, padişâ çok aferimler edüp aldê malê bütün bâ'slar, ajlêk bālajup o karêjê buna nikjālar, xêrsêz-dêr şah-dan bu kadar ihsan görünže žani gönülđen bir daha xêrsêzlêk etmemê töbe edüp ölüp ölüňžeje kadar karê ile oturup šaha dua ederler.

80.

Vaktile bir padişâ olup birde olu varmêş-ki güzelliğe hiç eşi yokmuş, her kim görse aşkêndan deli divane olurmuş, padişâ-da o kadar severmiş-ki jarēm sāt janênda ajêrmazmêş. Günlerde bir gün padişâ birden bire xastalanarak bir kaç gün jatup hekim hoža herne ilaž ettilerse bir türlü çaresini bulamazlar, eželi-de gelmiş oldündan en sōra ölür; saraj xalkê padişahên öldünü gördüklerinde ālajup hajkêrêşêrlarsa-da ne çare ölüm geri dönmez ja, ženazesini kaldêrup bir türbe japtêrarak içine gömerler. Šezade babasênen öldüne günde bin türlü janup jakêlêr, bir çok vakit jas tutarak dūnjajê görmez olursa-da jašê jirmi jirmi-beše varmêş oldündan veziri vūzera bir jere gelüp bu olanê taхта oturdurlar.

Gel zaman git zaman padişalêk ede durmada iken günün birinde žanê pek sêkêlup lalasêne alarak sejjaha çekar. Jükte hafif biraz ešja ile birer ata binüp sarajdan epejže ajrêldêklarênda šurasê burasê derken bir kaç günlük yol giderler, kêrlarê geze geze gitmekte olsunlar bir gün bir pênar başêna varêrlar, o güzel ā'žlar akan sujun üzerini kaplamêş, etrafêne ješil ješil çimenler güzel kokulu çiçekler bürümüş çâ'el çâ'el buz gibi su akar, maχsus japêlmêş bir baχçe tarzênda gajet xoš insana oturdukça ferrah verijor. Padişâ bunu görünže babasê öldü öleli-de ah vah ederek jas tutmadan hiç bir jeri görmemiş, onun için aman lala šurasê pek xošuma gitti, biraz oturup hem ejlenelim hem-de jorgunluk alêrêz dedikte lalasê pek güzel olur şahêm dōrusu oturułajak jer, adeta insanên bøjle jerler gamêne giderir, gönlünü açar deje bir kat-da lalasê šaha istek vererek oturup birer kâve çibuk içêrlêr. Birde o ā'žlar arasênda öten kuš bülbüllerin türlü-türlü sedalarêne-da işittikçe artêk oradan bütün-bütün ajrêlmasêne istemejerek aman lala burasê bulunmaz bir jer, çok žanêm

sevdi, şurada bir kaç gün oturup ejlenelim, lalasê-da aman şahem ne kadar olsa burasê kêr-dêr geze vakte bøjle jalênêz başêmêza kalmak olmaz, bu günlük ejlendimiz jeter, bir kaç günden sora jine geliriz derse-de şah bir türlü ajrêlmajup hiç olmazsa bu geze olsun burada kalêrêm dedikte lalasê artêk ne japsên olmaz dejemez ja, pekî şahem dejerek orada kalêrlar.

Epejşe oturduklarênda şah jerinden kalkarak biraz dolaşêr, aman ne-de güzel jer-miş inşallâ şuraja bir köşk japtêrajê-da bøjle jaz günleri gelüp oturur ejlenirim deje lalasêna söljer, o da pekî olur fêlan dejüp gezinüp oturmaktalar-ken görürler-ki uzaktan elinde testi bir eýtijar adam gele gele bunlarên oldû pênar başêna varup testiji o sudan doldurur. Şah merak edüp ej baba sen kim-sin buraja nereden geldin dejinşe o-da buraja jarêm sât ilerde bir köşk var-dêr, Salkê-m-zümbül derler bir kêzên-dêr, bu pênar-da onun-dur, jêlda bir kerre gelüp üç gün burada oturur, onu beklejen kêrk tane dev dir, siz nasêl korkmadan geldiniz, hajdên sizi duymasênlar, görürlerse öldürürler, sora size jazik olur, dostluk olarak söljijorum durmajup gidesiniz der. Padişa hem korkup hem-de merak ederek žanêm baba bu nasl kêz-dêr-ki bøjle jerde oturmuş kêrk tane bekçisi var-dêr, ben bunu ne japsam göre bilirim, eýtijar gülüm-sejerek ej jîtler size çok ažêrêm, gelin buralarda durmajên derse-de şah jine üzerine düşer. Herif bunun güzelliêne bakup kendi kendine olsa olsa dînjada güzel bu kadar ola bilir, tam bizim Salkê-m-zümbülün eşi, hemen güzellikten jana hiç ajêrdê yok, jarêm elmanên jarêse bu jarêse o dejerek dönüp şaha der-ki ej jît bundan bir sât ilerde bir jüksek dâ'n ardênda burada-ki beklejen kêrk devin anasê var-dêr, hemen gidüp ona jalvar-ki o seni hem saklar hem-de bu kêzê görmek içün ne japažâ'nê sana ôredir dejinşe şah lalasile ondan kalkup dôru o da'a vardêklarênda ôbür jana aşar aşmaz birde ne baksênlar minare gibi bir dev anasê oturmuş bir bažâ'nê bir da'a bir bažâ'nê ôbür da'a uzatmêş, memelerini jâ tulumu gibi sêrtêna vurmuş, â'zênda boğça kadar bir sakêz çîner, şakêrdêse jarêm sâtlêk joldan işidilir, solû kara jel gibi çekup tozu topra'e bir birine katar, sekiz arşin kollare var, bin adêmlêk jerden bunlarê görünşe testi kapa'e gibi alup janê başêna kor.

Bunlar korkusundan ömründe böyle bir şey gördükleri yok, akëllarê başlarêndan çekup aman ninežîmiz de je memelerine sarêlêrlar, karê be olanlar şindi sizi tayta bitî gibi ezerdim amma bereket versin ninežîm de je sarêldênêz, sizi buraja kim jolladê, onlar-da korkudan saklajamajarak ah ninežîmiz şurada bir pênar başêna jolumuz düştü, Salkê-m-zümbülün adamlarêndan bir ehtîjar su almak için oraja geldikte bizi görüp ölümden kurtulmaklēmêz için buraja jolladê, aman ninežîmiz ne olursa senden olur, Salkê-m-zümbül dedikleri nasl şey dir, adênê işittimde bana çok merak oldu, bir kez görmesini isterim dedikte şaha ej olan Salkê-m-zümbül dedikleri bir dünya güzeli dir, onun gibi hiç görülmemiş, kendisini çok kimseler görmek almak istedi-se-de hiç birisi ne gördü ne ala bildi, yolunda çok kimseler ölüp gitti, benim kerk tane ölüm var-dêr geze gündüz onun köşkünü beklerler, o yerlerden uçar kuşlarê geçirmezler, gel bundan vaz geçiniz sora nafle ölüp gidersiniz, size jazek olur fêlan dedi-se-de şah aman ninežîm bana bir ejilik jap, ben-de sana karşêlênê geri kojmam de je bir çok jalvarêr jakarêr, uzatmajalêm karênên gôjnünü japar. Ondan dev anasê lalaja bir tokat vurup süpürge japar, şahê-da tütün kesesi gibi beline sokarak üç adêmda kêzên köşküne jakên geldikte žebinden bir avuž toprak çekarup serper, hajdê şindi git hiç korkma, devlerin hepsi ujkuja vardê, kêzên jattê odaja gir, o şindi ujur, hiç bir şey japmadan parmā'nda-ki jüzü al dōru buraja gel der. Şah gajretlenüp gider, kêzên jattê odajê açup birde ne baksên güzel demek-de bir şey-mi, su peruzesi gibi her janê titrer jataкта jatêr huri gibi bir kêz-ki bakan gözler kamaşêr; olan bunu görünže kendinden geçüp baka kalêrsa-da dev anasênên dedî gibi parmā'nda-ki jüzü alup durmajarak dev anasênên janêna gelir, jine üç adêm atup yerlerine vardêklarênda karê şaha bir tokat vurur testi japarak janêna kor.

Birde sabā oldukta kêz ujkudan ujanarak kalkar bakar-ki parmā'nda-ki jüzük yok, azeb nereje kojdu m joks a bir jere-mi düştü de je arar tarar bir telaşla bayceje çekup gezinir fêlan bulamaz, ondan odasêna-da adam girdi belli olmajup azeb lenüp jüzün kajb oldūna çok janê sêkêlêr. Hemen devleri cā'rup sorar, onlar-da biz akşam her naslsa ujuja kalmêşêz, bilmejiz-ki o vakit biri geldise belki cā-

lēmēš-tēr demelerile kēz bunlara bir çok darēlup azarlar, onlar-da bu işi kendi jītliklerine sē'dērmajup her biri bir tarafa dā'lup arañlarsa-da hiç bir kimseji göremezler. Ondan analarēnēn janēna varup sorarlar, o-da ej ōlanlar siz deli-mi oldunuz buralara biz varken hiç kimse gele bilir-mi, kim bilir kahpe neredede dūšürdü, hajdēn işinize deje bunnarē savar. Ertesi akşam oldukta šahēn sabrē kal-majup dev anasēndan jalvarēr jakarēr, jine kēza gitmesini ister, karē-da bunu alarak evvelki götürdü jere vardēkta etrafa toprak serperek hajdē evvelki gibi git amma sākēn başka bir šej japma sōra işin biter ha, jalēnēz kulā'nda-ki küpenin bir tekini al gel der. Šah artēk örendi ja, dōru kēzēn odasēna varup jatakta jatērken kulā'nda-ki küpenin bir tekini alēr, ajrēlmasēnē istemezse-de ele geçerim deje korkusundan jine dikiš tutamajup kalkup devin janēna gelir, ondan karē jine bunu alup eski jerlerine vardēklarēnda ōlana bir tokat vurunža jine testi japup kor.

Kēz-dēr sabālajēn ujkudan kalkar, biraz oturdukta bakar-ki küpesinin bir teki yok, žanē sēkēlup bu ne dir iki akşam-dēr bana biri ojun edijor amma aslē ne dir, anlajamajorum derken eytiyar babajē cā'rarak işi anladērsa-da o-da işin aslēnē bildi içün a kēz-žā'zēm buralardan kuš uçmaz kervan geçmez jēlan barsā'nē sürümez, bu senin dedin olmaz šej dir, kim bilir žan sēkēntēsile baḫçede gezerken otlar içine dūšmüš-tür, ben bu gün ola bildi kadar ararēm, ejer dūšmüšse bulunur sen merak etme fēlan deje bir takēm sözlerle kēzē kandērērsa-da kēz kendi kendine bunlar boş šej, elbet benim odama biri gelüp bu ojunlarē japijor, elbet ben bunu bulažām. Ondan devleri ejjē sēkēštērēr, ejer bu geže jine bir šej olursa sizlere japmajažām yok-tur deje o gün akšama kadar öteje berije çarpēnup öfkesinden durup oturamaz. Her nejse gidelim sözüm kissasēna, başlajalēm šahēn kissasēna.

Jine akşam oldukta šahēn jalvarmasē üzerine dev anasē ōlanē alup evvelki jere geldiklerinde šindi gidüp kēzēn iki janaklarēndan öp gel der, ōlan sevine sevine dōru kēzēn köšküne varērsa-da kēz o gün-kü öfkesinden gözlerine ujku girmeyüp jattē jerde ortalē gözetlermiş. Ōlan kēzēn odasēna vardēkta kēz bunu görür görmez güzelli-ne bin žan ile vurulup kendinden geçer, o-da kēzē ujur sanup hemen

iki janaklarēndan öperken kēz bunun bojnuna sarēlup aman žanēmēn žanē gönlümün varē, sen buralara nereden geldin, bundan sōra hiç korkma ben senin oldum, šindiye kadar aradēmē buldum dejinže šahēn bütün-bütün aklē başēndan gidüp kēzēn šefkinden dūšup bajēlēr. Kēz buna gül amber sularē serpererek ajēldēr, sabaha kadar bir birlerinin jüzlerine bakmā dojamajup ikisi-de sarxoš gibi olup kalērlar. Sabā oldukta kēz ej šahēm, šinden gerü ben senin sen benim-sin amma senden ajrēlmajažām gibi bu jerleri-de brakamam, beni ister-sen burada kalērsēn; šah ej sultanēm ben fēlan šehrin padišahē-jēm, günlerde bir gün sejjah etmek üzre buraja geldimde japtērmēš oldūn pēnarē pek çok bejendim, hem-de jaz günleri gelüp oturmak ičün bir köšk japtērma'e kurmuš isem-de sōjle oldu bōjle gitti deje iši evvelinden sonuna kadar anladēr. Kēz öjle ise šindi šehre gidüp dūnümüüzü japalēm, hem burada hem šehirde otururuz demesile ondan devlerin hepsini čā'rup dev anasēnēn janēna varērlar, ej ana biz bir birimizi bulduk, bundan sōra sizi Allaha ēsmarladēk dediklerinde karē bunlara varēr, sālēkla gidin amma bana her gün kērk tane kojun göndermeli, ejer göndermezseniz siz bilirsiniz dejinže šah anažēm sen bana bu kadar ejilik ettin, ben hiç seni unudurmujum, sana günde kērk kojun gönderejim, lakin o'ullarēn jine evvelki gibi bu jerleri beklesinler demelerile karē buna razi olarak ondan kalkup dōru šehre giderler. Saraj žalkē šahēn geldini görünže bunlara karēšē čēkarlar, ondan šah baş vezirini čā'rarak kēzē kendine nikjā ettirüp kērk gün kērk geže bōjyük bir dūn japarlar, kērk birinži geže šah kēza güvej girüp ölüp ölünžeje kadar kjā šehirde kjā Salkēm-zümbül köškünde oturup ömürlerini geçirirler, her gün-de dev anasēna kērk kojun gönderüp safada olurlar.

81.

Bir varmēš bir jokmuš dūnjanēn iši çokmuš, vaktēn birinde Ahmedā isminde bir adam varmēš, bu herif epejže zengin olup bir karēsēndan baška kimsesi jokmuš, hiç bir šejden jana sēkēlmajup jalnēz čožū olmadē ičün geže gündüz rahat edemez, Allah bana bu kadar mal verdi, šöhret kazandērdē, bir evlad versejdi hiç ganēm

kederim olmajažakte, hem öldüm vakit bütün malēm ona kalēr adēm-da dajma sōjlenirdi, hem-de belki čožum beni xatērēna getirerek dua edüp bir raḡmet okurdu deje düşünüp dururmuş. Bir geže çok žanē sēkelup etti tižaretten edine bildi paralarē önüne kojup başka malēnē-da xatērlajarak karēsēna keške Allah bana bu kadar mal para vermejejdī, ekmek parasēnē güc hal ile kazanajdēm-da bir čožum olajdē daha eji idi dejinže karēnēn bu söz güžüne gider, kožasēna bari seni kendi elimle evlendirejim ište ben čožuk do'urmijorum, sen-de benim jüzümden dünjada müradsēz kalma, belki senin dālejin-de jaradēlēr demesile herif karēnēn bu maḡzun sözünden senin bōjle darēlup tersine lakērdē edežēni bilejdim sana bu işi sōjlemezdim dejerek kalkup jatā'na jatēr; karē-da Allaha jalvararak aman tanrēm her šeji sen bilirsin bizi šü-jüzden sevindir fēlan deje zijadesile efkjar edüp jatēr ujurlar. Birde o geže karē düşünde bir deniz kenarēnda otururken deniz kēzē çekup elinde bir cömlek, kožana sōjle Allah bu kismeti size verdi gelüp alsēn dedini işidinže düş bu ja, karē oradan koşarak dōru eve gelir, gjoja kožasēnē ujkudan ujan-dērup deniz kenarēnda göndermek üzre ažele ažele dürtüštürür; herif-dir ujkudan ujanēr ne oldūnu anlamajarak telašla kalkmasēndan karē-da ujanēr, herif karēja ne oljorsun o-da benim bir šej oldūm yok, sen ne telašla kalktēn beni-de ujan-dērdēn, be žanēm sen beni dürttün ben-de ujku sersemi ne oldūmu bilemejerek korku ile ujan-dēm dedikte karē aman efendi öjle dejil amma ben šindi bir düş gördüm, lakin Allah hajir versin pek güzel bir düş, herif hajir dir inšallā sōjle bakalēm gördün ne dir der. Karē bir deniz kēzē çekarak elinde bir cömlek hajdē var kožana sōjle gelsin bunu alsēn, bu kismeti size Allah gönderdi dedi, ben-de sevinžle ažele eve geldim, sen-de ujkuda imissin, seni ujan-dērmak istemekte iken senin bōjle telašla kalkmandan ben-de ujan-dēm demesile herif gene ujanēšēm boşuna dejl-miş, düş bu ja ola bilir dejerek jine jatup ujurlar amma karēnēn sevinmesi hič aklēndan cēkmaz.

Sabā oldukta karē hajdē bir kerre šu deniz kējēsēna var, šu gördüm ruja pek boşuna dejl, elbet bize bir kismet geležek-tir, herif žanēm karē deli olma, hemen düş gördük deje deniz kenarēnda kismet bulunur-mu, Allah verežekse bile başka türlü verir, her nejse

hajr olsun dedik ja, bakalēm sonu ne çekar derse-de karē bunun üzerine düşüp ajol bir kerre gidi ver, deniz seni judažak dejl ja, bayt işi bu, belki tanrē bu jüzden bizi sevindirir dedikte Ahmedā-da her sāt fikre dalarak türlü-türlü hüljalara karēštēndan karēnēn jalvar-masē üzerine hajdē gidüp bir dolaşajēm, kim bilir bunda-da bir iş olmalē deje dōru deniz kenarēna gider. Aşā jokarē oralarda gezin-medē iken dalgalar arasēnda bir šejin juvarlana juvarlana kējēja geldini görünže aman ja rabb ažeba bu ne dir, biraz daha beri gel-se-de görsem fēlan derken gele gele bir cömlek çekar, ā'zē sēkē sēkēja bālanmēš, bir jandan korkar bir jandan bizim karēnēn sōjledī cēktē deje sevinirse-de ažeb içinde ne var hajdē ačup bakajēm hajirtēse tanrēdan ; bismillah dejerek cömlejin ā'zēnē ačēnža ne görsün biri kēz biri erkek henüz dōmuš iki tane cōžuk, Ahmedā bunlarē görmesile cōžuk içün deli divane olarak her gün onun düşünmesile ūraštēndan pek zıjade sevinüp cōžuklarē žanēna sokažak gibi olur. Hemen sēr-tēndan hirkasēnē cēkardēkta bunlarē sarup sarmalajarak dōru koša eve gelüp kapuju dak edinže karē ačar ačmaz bunun kužaklamēš oldū cōžuklarē görünže kendisini merdümenden ataržasēna koşup cōžūn birini alēr, ikisi-de sevinž delisi olarak cōžuklarē öpüp oksamā dojamazlar. Birde cōžuklarēn karnē ažijup üvej üvej deje ālamā başladēklarēnda karē kožanēn akēllarē başlarēna gelüp šindi bunlarē emzirmek içün bir sūd-ana bulmalē deje hemen Ahmedā māl-lede bulunan fakir bir emzikli kadēnē bulup bir cōk paralar adajarak alēr getirir. Nejse karē bir memesini birinin öbür memesini-de birinin ā'zēna sokarak karēnlarēnē ejiže dojurur ; ertesi gün Ahmedā para kuvvetile araja araja iki tane sūd-ana bulur.

Bunlar cōžuklarē emzirüp büjütmede olsunlar bir şehirde bu Ahmed-ā gibi birinin-de cōžū olmazmēš, kendisi-de gajet zengin oldūndan karēsēnēn üzerine pazardan bir kēz satēn alarak kendine odalēk japarsa-da eski karēsē bu kēzē kēzkanmasēndan bulsa bir kašēk suda bo'ažak amma ne japsēn kožasēnēn korkusundan bir šej japamaz. Herif gündüzleri işine gittikte zavallē kēzžā'zē kasup kavururmuş, kēz-da oraja satēldēna günde bin kerre pişman olurmuş amma ne japsēn-ki elinde bir šej yok, kēzēn sūdū temiz oldūndan işi kimseje sōjlemejüp karēnēn en ā'r lakērdēlarēnē ezijetlerini çekmekte

iken aradan az geçer karnê büjümê başlar; karê bunun çoğuk do'ura-
 žā'nê-da anlağenğa bütün-bütün düşmen olur, o zavallê-da aldërma-
 jarak تنها kaldëkča ah vah edüp âlar sêzlarsa-da derdini kimseje
 bildirmez. Uzatmajalêm vaktê geldikte inže-inže â'rêlar tutup do'ur-
 masê jaklaşêr, öbür karê bunu kèzkanmasêndan aklê başêndan gidüp
 şindi do'urursa koğam bütün-bütün benden jüzü çevirüp olanğa gön-
 lünü bu kèza vererek en sora kendi öldükte hep malê çoğuna geçer,
 ben-de sokak ortalarênda kalêrêm deje düşünüir taşênêr. Komşusu
 bulunan bir büjüğü düzenbaz koğa karêja giderek işi anladêr, o-da
 zaten böyle işleri beğermekle geçinir oldü için karêja kèzêm sen me-
 rak etme, o pek kolağ bir şey dir lakin üç dört bin gurus kadar para
 vermelisin, ben onun her işini görür beğeririm demesile karê aman
 ninežim sen çaresini bul-da ben sana istediñden ziyade para veririm
 der, koğa karê kendi kendine bir akêlsêz daha buldum deje pek
 çok hoşlanup kèzêm sen hiç kederlenme, hemen kèzên ârêse sêkêş-
 têrdëkta beni cā'r der, karê kalkup eve gelinže koğa karê dōru ebe
 hanêmên evine giderek işi anladêr, o-da bir çare bulağā'nê söyler.
 Ertesi gün kèzên ârêse cō'aldêndan bu karê koğasêna efendi gidüp
 komşumuz koğa hanêmê cārajêm, o çok çoğuklar do'urmuş, çok gün-
 ler geçirmiş, işin ejisini anlar-da ona göre bir çaresini bulur deme-
 sile herif gözüm evlad göreğek deje sevinmesinden aman karê durma
 tez cā'r ebe gelsin der. Karê iş beğermek sevdasile hem büjüğüje gider
 xaber verir, o-da işi evvelže pişirmiş oldūndan gidüp ebeji cā'rêr,
 o-da para kērpazām ummasile bir ölmüş jêlanê boğçasêna kojup
 gelir; evde başka kimse bulunmadêndan kèzên-da vaktê gelüp bir
 kèz bir olan do'urunğa ebe el çabuklū ederek çoğuklarê bir cōmleje
 kojup ölmüş jêlanê mejdana atar, kèz dert do'urdu deje herife bildi-
 rirler. O cōmlejin ā'zênê bālajarak gezelejin žadê karê ile jollajup
 denize attêrêrlar amma çoğuklarê do'urdū vakit cōmleje konuldūnu
 kèzžā'z görmüşse-de žan ağşêle işi tamam ile anlağamajup jine sêr-
 rênê kimseje sōjlejememişti; mejerse işte Ahmed-ânên buldū çoğuklar
 bunlarmêş. Birde herif kèzên dert do'urdūnu işidinže bütün-bütün
 žanê sêkelup kèzdan jüzü çevirir, aldêna pişman olur, hemen sêrtêna
 bir eski fereže gejdirüp sokā atê verir. Bu zavallê kimi kimsesi yok,

o-da bana Allahtan, ne japajēm başēma jazēlanē görežēm deje ālaja ālaja žijerini dālajarak bir jol tutturup gider.

Az gider uz gider dādan da'a kendi kendine derdine janup gitmekte iken o gün akšama kadar gider, ortalēk kararup bir başēna dālarēn her biri bir türlü ses verir, jürejine korkular girüp ālamasē čo'alarak bir dere kenarēna varērsa-da gözlerinden jaš jerinden kan saçar, čaresiz kala kalēr, karnē-da zil gibi ažēkup jorgunluk bir jandan korku bir taraftan, ne japsēn elde bir šej yok bari šu ā'žēn üzerine čēkup sabā olunžaja kadar oturajēm-da Allah ne gösterir deje bir ā'ža čēkar kjā ālar kjā ujuklar. Birde ortalēk ā'rup sabā olmā başladēkta hemen ā'ždan inüp belki bir iolžu ja bir köje rast gelir-de bir lokma ekmek alērēm deje jolu tutturur, epejže daha gider amma artēk ažlēktan jol jürümekten halē kalmajup hemen düšežek jer arar; birde öteden berü bir kojun sürüsü geldini görünže biraz daha davranēr, elbet bunun bir adamē var-dēr, belki bana ažijup biraz jeježek verir der, ondan sürüje karšē gider bakar-ki ak sakallē ežtjar bir čoban, janēna varup selam verir, o-da selam aldēktan sōra ej kēžžā'z sen jalnēz buralarda ne gezer-sin, gelišin nereden dir dedikte kēz aman babažēm bana biraz ekme-jin varsa ver, jejim-de sana başēma gelenleri sōra sōjlerim. Herif buna ažijup torbasēndan biraz ekmek čēkararak verir, kēz oturup jedikte biraz aklē başēna gelir başēndan gelüp gečenin hepsini bir bir čobana anladēr, kēzēn ālajup sēzlajarak iši bildirmesinden čobanēn jüreji parča parča olup kēzē alēr kendi kulibesine götürür; onun-da bir karēsē bir kēz birde olan olarak iki čožū varmēš, iši karēsēna bildirir, ikisi-de kēzē azyret evladlē edinirler.

Gel zeman git zeman kēz bunlarla oturup kalkmada güzel güzel gečinmede hem-de čektī zažmetleri unutmada ise-de evladlarēnēn ažēsēnē göjnünden bir türlü čēkaramajarak herdem göz jašē dōkmeden geri durmazdē; her nejse orada oturmada olsun biz gelelim berikilere. Bu čožuklar bñjñjup sekizer onar jašēna girerler, iki kardaš mektebe gidüp gelirler amma olanēn jñtlī o kadar ilerñler-ki hemen jñz kišije karšu gelir, birde masallarda tez gelir, bunlar onñč ondört jašēna geldiklerinde olan bir gün mekteb arkadaşlarñle ojnašērlarken čožuklar bunun pehlivanlēnē, her ojunda üstñn olmasēnē

kêzkandêklarêndan buna kêzup hajdê oradan anasê babasê belirsiz piç, nereden geldin seni o baba dedin Ahmed-â deniz kenarênda buldu demelerile olan bundan pek mayzun olup hemen anasênên janêna giderek âlajup hajkêrêr, çožuklarên dedini söyledikte anasê yok ölüm, onlar sana jalan söylemişler fêlan deje bir takem kandêrêrsa-da bu iki kardaş o geže düşlerinde asêl analarênên oldû çoban kulibesini görüp onunla söyleştiklerinde bunlarê do'urup çobanên janênda-ki kêz evladlarêna başêna geleni söyler. Birde bunnar sabâ-lajên ujkudan kalktêklarênda iki kardaş bir birlerine ben bu geže bir düş gördüm, öteki ben-de gördüm, senin-ki nasl, şöjle ben-de öjle gördüm dediklerinde bakarlar-ki ikisinin-de düşleri bir. Ondan olan anlar-ki çožuklarên söyledî jalan dejl, hemen babasêna varup düşle-rini söylerler, herif-te ne japsên evet çožuklarê ben sizi deniz kenarênda buldum amma şindiye kadar bilmem-ki sizi kim do'urdu de-jinže bunlar iki kardaş saçlarêne başlarêne jolarak ejvah bizim anamêz sâ, çoban kulibelerinde otursun-da biz buralarda duralê deje âlaşup hajkêrêşêrlar. Bu koža karênên aklê başêndan gidüp çožuklarê bir takem sözlerle avudup sustururlarsa-da olan ben durmam elbet varup anamê bulažâm dedikte hemen kêz-kardaşêne orada brakup kale kapusundan dêşarê çekar gider.

Bunun hem jîtlî hem anasênên hasretlî bir jere gelmiş oldûndan durmajup öjle gider-ki uçan kuşlar bile jetişemez, çünkü düşte anasêne gördü zeman oldû jer neresi idîni anasê söylemişti. Sözü kissa keselim baş ârêtmajalê, masallarda tez gelir, olan bir gün beş gün yol gider, ne ažlêk ne korku tanêr, hemen durmajup sürer. Günün birinde dâlar arasênda giderken önüne jedi başlê bir ežderha çekar, herne kadar korkmazsa-da öjle bir hajvan görmedî içün ažeb bu ne dir deje şaşar kalêr, bu ežderha hemen olanên yolunu keserek karšu durur, olan-da evden çekte vakit janêna silah gibi bir šej almamêştê; hemen ežderhanên kendisine karšu durdûnu görünže anasênên ažêşêndan jîtlî kuvvetile bir nara varup dâ taş zêngêr-zêngêr sallanêr, jerden bir taş alarak nasl jattîse ežderhanên aklê başêndan gidüp taş dejer dejmez oldû jere düşer, ôlana er isen bir daha vur dedîse-de olan beni anam bir kerre do'urdu dejup geçer gider, o-da orada geberir. Jine jolu brakmajup

durmaz gider; gide gide anasēnēn bir geze jatmēš oldū dereje varēnża şurada biraz oturajēm dejerek ā'žēn dibine oturur, evden čēktē vakitten berū durup oturmajup hič ujku-da ujumamēš oldūndan oturdū jerde kendisine bir ā'rlēk čöküp ujkuja dalar. Epejže ujumakta iken o ölen ežderhanēn bir kardašē daha varmēš, onun öldūnū xaber alarak dūšmenini arajup bulmak ičün dālarē taşlarē inlederek gezmekte olup jolu olanēn oldū jere dūšer, bastē vakit zelzele gibi jerleri salladēndan olanēn ujkusunda bir gürültü oldū kulā'na gidüp hemen tap-duru gelir bakar-ki evvelki gördū ežderhanēn ikisi kadar bir mefred-ki görenin ödü patlar, halbu-ki olan öjle olur olmaz gürültülere pabuž brakmaz oldū ičün jerinden kalkup ežderhaja karšu gider, o-da benim kardašēmē öldüren sen olmalē-sēn ben-de seni bir öldürüş öldürejim-ki sen-de göresin deje ā'zēnē köpiürtüp ateşler sačarak olana saldērēr. Olan žanēnē kurtarmak ičün ežderhanēn koluna sarēlup bir nara vurarak öjle čeker-ki koparup bin adēm öteje atar, ežderha ölmezse-de hič davranamaz, ondan bizim žanēmēzē jejen malēmēzē-da jesin demesile juvarlana juvarlana gidüp bir dā dibinde deližin birine girer. Olan-dēr ažeb burada ne var dejerek delikten bašēnē sokunża bakar-ki bir merdümen, hemen ašā inüp ne görsün bir bñyük saraj, ičinde yok yok; hemen olan öteji beriji gezüp dururken bir oda ačarak ičinde bir kēzēn güzel bir taht üzerinde oturdūnu görür amma bñ žan ile ašik olup dūšer bajēlēr, kēzēn-da böyle bir jīt görmedī ičün herne kadar o ondan zijade bir hala girerse-de ežderhalarēn öldūnden xaberi olmajup onlarēn korkusile ejvah šindi bunu görežek olurlarsa išin ne oldūnu anlajamajarak ikimizi-de öldürürler der. Herne hal ise olanē ajēltēr aman jīt sen buralara nereden geldin, bu seraj Soluksuz ežderhanēn dir, bir kimseji görürse gözlerini dikdikle öldürür fēlan derse-de olan ben onlarēn ikisini-de žehenneme gönderdim, sen hič korkma hajdē benimle gidelim derse-de kēz hič inanmajup olanēn bu işleri japmasēnē ummaz. Olan jine tekrarlar, hajdē isim var-dēr durmajup gidelim, kēz-da öjle ise burada çok šejler var, hič olmazsa birezini alajēm-da, bizim işimizi görür, ondan kēz önde olan arkada sarajēn ičini dolaşup gezerler, tam kērk tane oda ačtēklarēnda her birinde türli-türli altun elmaz ževahir dolu, olan kēza ej sevdīm šindi be-

nim gidežek jolum var-dêr, işimi bitirdikten sōra dönüšte gelüp bunlardan istedimizi alêrêz, şindi sêrasê dejl, hajdê seninle çekup gidelim dejinže bunlar oradan çekarak jolu tutturdıklarênda anasênen oldū çoban kulibesine rast gelirler ; olan-da geže düşünde gördū içün oralarêñ hajalê xatêrêna gelerek olsa olsa anažëm burada dir. Hemen gidüp kulibenin kapusunu çalar, anasê-da çamaşêr jêkarmêş, koşup kapuju açênža olan anasêne görür görmez vaj ninežim deje bojnuna sarêlêr, karê-da düşünde bunnarê görmüşse-de birden bire şaşêrmêş oldūndan olan anažëm deje sarêlênža düşer bajêlêr. Nejse çobanêñ karêse çožuklarê gelüp bunu ajêldêrlar, o-da çožū ile sâ salim kavuştūnda dertleşüp hallaşarak başlarêna geleni bir birlerine anladêrlar. Akşam olur çoban-da gelinže ona-da işi anladêrlar, sabâ oldukta olan bunlarêñ hepsini toparlajup ežderhajê öldürdū saraja varêrlar, götüre biležekleri kadar atlarêna eşeklerine elmaz altun jükledüp otura kalka tepeden jel gibi dereden su gibi geçerek, istersen lale zümbül biçerek az bir zeman içinde kêz-kardaşênen oldū eskiden baba tanêdêklarê Ahmed-ânêñ evine varêrlar. Onlar-da bunlarê görünže hepsi sevinüp kavuşurlar, ondan çobanêñ oluna bu jitin kardaşêne, ežderhanêñ sarajêndan aldê kêzê-da kendisine, çobanêñ kêzêne-da bir başka adama nikjahlajarak kêrk gün kêrk geže bir büjükk dūñ japarlar, ölüp ölünžeje kadar sefada olup otururlar.

82.

Vaktêñ birinde bir padişa varmêş, onun birde sevgili veziri olup geže gündüz janêndan hiç ajêrmaz, her zeman şojle konuşurlarmêş-ki Allah bana bir erkek evlad sana-da bir kêz verirse ikisini birlikte kardaş gibi büjüdüp jaşlandêklarênda bir birine nikjälajalêm fêlan deje sōjleşmede olsunlar aradan bir müddet geçinže hakkêñ emrile vezirin bir kêzê şahêñ-da bir olu olur. Bunlar birlikte büjüjüp mektebe giderler, on oniki jaşlarêna girdiklerinde javaş javaş olan kêzê başka jolda sevmê başlar, kêz ise bunu öz kardaşê sanarak aklêna bir şej gelmez, güzellikleri-de bir birinden üstün oldū gibi olanêñ-da gittikçe kêza olan aşkê artar.

Günlerde bir gün mektebden gelirlerken olanêñ jolda kêza

türlü-türlü ojun japmalarê sevdalê sözler sôjlemeleri üzerine, rast gelmiş olduklarê bir koşa karê olanên kêza sataşmasêndan hujlanup bunlarên-da biri vezirin, biri şahên çožu oldûnu bilüp olanên kêza aşkê oldûnu anlar, kêzên-da hiç bir şeyden xəberi olmadêne görünže žudêlêk bu ja, javaşža kêzên janêna jaklaşarak kêzêm senin kardaş tanêden şahên ôlu sana gönül vermiş. Anlajêşêma göre senin hiç bir şeyden xəberin yok, tanrê sizi bir biriniz içün jaratmêş, sen-de seni sevene oldukça ujmâlê-sên, zere o senin aşkêndan her gün janijor demesîle kêzên ne kadar olsa epejže bûyük oldû içün hemen aklê başêna gelir, o-da olanên sôjlejüp japtêklarêna karşê aşk jollu sözlere girîşir; olan bütün bütün kendinden geçüp okujup jazma'ê jemek içmeji aklêndan çekarêr, her sât kêzên sevdasîle ũraşır.

Bir gün beş gün bôjlelikle geçmede olsunlar gittikçe işi alevlendirmê başlar'lar, öteki beriki en sôra analarê babalarê-da işi dujarlar. Kêzên babasê evvelže şah ile ettikleri lakêrdêlardan vaz geçüp kêzênên-da bu jolda ôlana aşiklik edişi adeta güžüne gider amma ne japsên-ki hem ervelden şah ile sôzleştiler, hem-de vezir bulundû içün ne japup-ta kêzê ôlana vermemesini düşünur dururmuş. Bu hal ile epejže vakit daha geçer, bunlar bütün-bütün faljeji mejdana verirler; şahên ise tanrêdan dileji vardê, hemen bu işi žanêna minnet bilüp vezirinden kêzê ister, vezir ise başkalaşmêş oldû içün herne kadar şaha razilik gösterirse-de bir türlü bu işi japma'ê istemez, gün geçirmek içün evet pekî de je saysaklar durur, şah-da bunun evet sepetinden usanêr. Bir gün vezirini sêkêştêrup ben senin bu efkjarêne bejenemejorum, her gün bana güler sôjlersin amma efkjarên başka demesîle vezir işi dörulajarak kêzêne vermeježêni sôjler, şah çok ôfkelenirse-de vezirini dünjada her şeyden zijade sever oldû içün bir şey-de japamaz, olunun bu sevdadan vaz geçirmesini ele alarak تنها تنها ôlunu kandêrmak arzusunda bulunur amma olanên gönlü her gün bir türlü ateşle kebab olmakta bulundûndan babasênên sözleri bir kulâ'ndan girüp birinden çekar. Şah bakar-ki ôlu jola gelmez, gazebinden ne japažâ'nê şaşêrêr, Allahdan çožuk diledêne pişman olur.

Bir zemanda bôjle geçüp dururken olan gittikçe fenalaşêr, kêz ile-de ajrêlmêş olduklarêndan adeta Kerem gibi janar, şah bunu vaz

geçmeježēni vezire-de zor edemejüp kēzē oluna alamajažā'nē anla-jēnža olunu-da bir türlü kandēramaz, bir gün zijade kēzup sürün şu çapkēnē gözüm görmesin dejinže şahēn önüne duran olamaz, olsa olsa vezir söz geçirežekti, o-da şahēn böyle japēšēndan hoşlanup hiç sesini çekarmaz, uzatmajalēm olanē sürerler. Šezade kēzēn aşk ate-šile her şeji gözüne almēš, onun yolunda ölmeji arzular, biraz öte beri alarak bir ata binüp giderken kēzēn sarajē önüne varup šunu sōjler :

Bir-im binerim binerim

jetišmiş ba'ēm baχčemi

Allaha emanet ederim — dejuپ sürer.

Az gider uz gider bir çok ajlar giderek günün birinde bir şehre varēr, bir kaç gün oturup düşünür tašēnēr pek uzak-ta gitmeji istemejüp orada kalmasēnē münasib görür. Bir kāve hane açar, işletmede olsun her kes jeni kāve dejerek bir takēm deli-kanlē šair kēlēklē kimseler geže gündüz her kes kendi derdine göre çērup çalmā, gülüp ojnāmā bašladēklarēnda olan bunlarēn japtēklarēndan bütün bütün aşkini jenemez, ah ettikçe ā'zēndan kara dumanlar çekup aşıklık yoluna heves edenleri-de kendi atešile çajēr çajēr jakar. Az gečer çok gečer, kāveje gelüp gidenler kimi saz kimi söz ile vakit geçirmekte olsunlar olan-da kāvežilik hem-de beš on kiši kendine ujdurup türkü mani sōjlemekten bir an geri kalmazlar.

O orada oturmada olsun biz gelelim vezirin kēzēna. Aradan epejže vakit geçmiş, kēz-da onbeš onaltē jašlarēna girmiş, artēk gelinlik vaktē gelüp geçmē bašlamēš oldūndan babasēnēn dileji şahēn rizasē üzre kēzē ikinži vezirin oluna vermē kalkarlar, nikjā edüp dūne bašladēklarēnda kēz babasēndan beš aj mühlet ister. Bu zemanda bazi bā baχčelerde gezerek sevgilisi olan şahēn olunu nere-lerde kaldēnē anlajup işi bildirmē çare arar dururken bir gün şehir-den tašra çekup bazi sāralarda gezerken bir kervanēn oralarda konmuş oldūnu görünže nereden gelüp nereje gittini sevdijine bir mektub verse götüre biležēni sormak içün šunu sōjler :

Göc-mü-sün kervan-mē-sēn

dertlilere derman-mē-sēn

sana bir name versem
 şahema sunarmesên,

dedikte kervan başê :

Hem göç-üm hem kervan-ëm
 her dertlere derman-ëm
 sen nameni jaza dur
 ben jarêna sunarëm,

dejinže kēz istedi gibi sōjleježēni kjāda jazar, kervana-da ā'zdan işi oldū gibi anladēr. Kervan bir kaç gün daha orada ejlendikten sōra bir gün akşam üzere katarēnē toplaşup jola girer, gide gide bir gün akşama jakēn olanēn oldū şehre varup onun kāve hanesine iner, oturanlarla selamlaşup hoş-pešten sōra bunlarēn saz sözünden şezade-nin orada oldūnu anlajarak kāveden ehali dā'ldēktan sōra olanē janēna cā'rup işi anladarak kjādē verir. Olan okur okumaz žani gönülden bir ah çeker burasē-da bana haram oldu, artēk durmak olmaz, başēma jazēlanē görmek gerek dir dejüp ertesi gün satup sava-ı ak jükte hafif pahada ā'r alažā'nē alup bir ata binerek kendi memleketinin yolunu tutar. Uzatmajalēm otura kalka gidüp günün birinde öjlen vaktē şehre varēr, bir dere kenarēna oturup akşamē beklerken jol jorgunlūla kendine bir ujku gelüp ujur. Aradan epejže vakit geçtikte ujkusunun arasēnda kulā'na bir ses gelerek ujkudan ajēlamajup kjā dalar kjā sese kulak verir ; mejerse orada bulunan ā'žēn birine konan üç güveržinden biri öbürüne evvah şu aşik bičare zavallē gör-jormusun, šindi sevdīnin yolunda kurban olmā gidijor, bir çok merhametsizler buna kējažak, öbürü-de onda bir güclük jok, şu dereje biz girüp jēkandēmēzda o sudan bir alan olsa-da bunu kestiklerinde o su ile biri jēkasa jine vüžude gelir. Daha öbürü-de bir šej sōjle-din-ki hiç olmaz, bu olan gidežēji jere giderse bu suju kim bulup-ta onu jēkajažak, benim babamdan üç jadiğjarēm var-dēr, onlardan birini şu ā'žēn janēna braksak, ejer suju jetištiren olmazsa belki ujkudan kalktēnda o braktēmēz šēji alup vardē jerde birine göstere-rek bunun bir tēlēsēm oldūnu anlarlar-da bu olanē kestikleri zaman onu bir ateše atarlarsa ben bu sudan onlara jetištirim, belki o vakit tanrēnēn jardēmīle ölüm-den kurtulur. Berikiler buna razi ola-

rak o-da kanadêndan elmaza andêrêr bir tûjû koparup â'žên dibine atar, üçü birden bizi seven tutmasên dejerek prr edüp uçarlar.

Ölan bunlarê epejže ujkusu arasênda hajal-majal iŝitmiş, birde ujkudan ujanup düşünmê vararak ažeb düş-mü gördüm, joksâ gerček bir ŝej-mi deje etrafênê aranarak güneŝ gibi parlar bir tûjün durdunu görerek aman ja rabb bu senden bana bir nîmet dir dejerek tûjû alêr jine jola düzülür. Birde giderken dereden su alaža'êda aklêna gelir, hemen ters jüzüne dönerek suju kojma bir kap bulamaz, öteji beriji gezinüp dururken bir takêm dâlar arasêna düşer, girdili çektelê jollarê sürüp giderken o derenin yolunu kajb eder, sâ'na soluna çarpênup gitmekte olsun geri döndüüne piŝmanlêk getirerek âlamâ başlar, bir düzüje-de gider. Az gidüp uz gider bir dâ etejine varêr, akşam-da jakênlaŝarak ortalêk kararmâ başlar, olan gittikêe mayzun olup gözlerinden jaŝ jerine kan saçar, geže-de gereji gibi ortalê kaplamêŝ, önünü ardênê görmez bütün bütün deli divane olup mežnun gibi düşe çarpêna giderken önüne bir baχçe gelir, ažeb burasê ne dir karanlêktan görüp sechemejorum, bir düşmana rast gel-mejejdım, aman tanrêm meded senden dörü jolu bana göster deje baχçe dëvarênên janlarênda epejže dolaŝup ah vah ederken kendi kendine buralarda gezinmeklîm iŝ bitirmez, bari oldu olažak ŝurasê-nên ne oldünü anlažm, ja selameti bulurum jahod başêma jazêlanê görürüm deje baχçe dëvarlarênê dolanup dururken bir büyük kapu önüne gelir. Usul usul janêna jaklaŝarak çekine çekine içeriye baka-rak birde ne görsün žennet baχçesi gibi bir bā, içinde türlü â'žlar mejveler, güzel kokulu çiçekler, öten kuŝ bülbüllerin hesabê jok, gir-sem-mi girmesem-mi gibilerde ŝaŝkên ŝaŝkên bakênêr, hajdê ne ola-žak öjle-de bittim öjle-de, ja bana bir meded iriŝir ja-da bir sela-mete çekarêm dejinže kapudan içeri girer. Artêk söylemek uzun, baχ-çenin güzelliini sejr ede ede gezinüp dururken ortasênda bir köŝk içinde ŝamdanlar janar, ŝefki baχçeji güneŝ dōmuŝ gibi ajdênlatmêŝ, içerde çalgê çā'nak gülüp ojnamak, bir takêm seda kakhahalarê iŝi-dinže aŝkê artup hajran kalêr, korkusundan-da ileri varamajarak oldü jerde gül â'žlarênên ardêna saklanup iŝin sonunu anlamasêne bekler. Mejerse o dere başênda ujurken â'ža konan üç güveržin olup kendileri üçlerden bulunma'la üçü-de bir kēz-kardaŝmêŝlar, jerleri

orase olup geze gündüz orada aheng ederlermiş ; olanın bundan za-beri joka, onların žümbüşünü ejlenüp sejr etmekte olsun kēzlar gülüp sōjlejerek sabaha karšu ojnajup sēçramadan jorulduklarē için jatmā kalkēşerlar. Biraz nefeslenmek üzre penžere önüne oturduklarēnda gündüz bu olanı gördüklerinin lakērdēsēnē sōjleşirler, ažeb nasl oldu-ki o biçare sōjlediklerimizden bir šej öjrene bildi-mi gibi lakērdēlarēnē olan ištittikte ha šindi jerimi buldum, bundan sōra korkmam amma sakēn bunlardan bana bir zarar gelmesin, beni görürlerse belki işi dejiştirirler, sōra bütün bütün her šejden geri kalērēm, öldüme gam jemem amma bir belaja daha ūrarsam is fena dir, ne etsem ne japsam demekte olsun bu kēzlar bir birlerile oturduklarē jerde itişüp gülüşerek bu aşk çok tatlı bir šej dir amma vefasiz jare düşünže o biçare olan gibi dāda bajērda en sōra düşmanlar elinde helak olur, šte burasē biraz güc, gördümüz olan ne kadar-da güzel, benim bile gönلüm aktē, kim bilir sevdī-de belki bundan baskēn dir amma arada olanlar bunlara ažēmaz, šindi beni bile arzulamēş olsa jok demem, o kadar žanēm sevdı deje o tūjü brakan kēz sōjler, berikiler-de sen bunu dedin ja bize sor, adeta her bir šejden vaz geçeriz amma ne mümkin-ki biz onu ja o bizi ele geçire bilsin. Beriki o-da güc bir šej-mi, ejer üçümüz-de razi olsak, bu perilikten çekup ona dost ola bilirmijiz, böyle olažak olursa iş ujar, joksa sen alsan ben rahat kojmam, biz alsak sen kēzkanērsēn, bunun-da olaža'e jok, jine küçük kēz a kardašžēklarēm bizi alažak olsa hajdē biz-le razi ola-lēm, o adam ōlu biz ise peri-jiz, šindi o burada olmalē-ki biz ujudumuzda nikabēmēzē jaksēn, o vakit biz-de onun gibi kalērēz, olsa olsa böyle olur deje öte beri bir takēm ummadēklarē šejlerle vakit geçire-rek ujkularē-da pek zijade gelmiş oldū için her biri bulundū jerde ujur kalēr.

Ōlan biraz daha ejlenüp bunların ses hesilüp ujuduklarēnē anlajēnža javaš javaš korka korka onlardan ištittī sözlere karšu šunnarē-da ala bilsem ümidile çēt etmeden kōške girer, birde ne baksēn bakan gözler kamašijor, buz gibi altun elmaz ile her jer dōšenmiş, o kēzlar ise gazel olup-ta dōkülen ā'ž japraklarē gibi her biri bir jana serpilmiş tenlerinin bejazlē janaklarēnēn allarē olanın kendi sevdasēnē aklēndan çekartarak ejvah dūnjada güzel demek-te bun-

lara jakêşêr, benim sevdîm bunlarêñ janênda azeb bir şey-mi dejerek oldû jerde dona kalêr. Biraz geçinze aklê başêna gelüp ben ne duri-jorum, şindi sabâ olur, bunlar kalkarlarsa beni telef ederler, sôra her şeyden geri kalêrêñ tez elden işi bežerejim, belki bir mürada eririm dejerek hemen kêzlardan işittî gibi nikablarêñê toplajup bir ateş jakarak içine atar, kendi-de sankê bin kişile gouga edüp jüz jerinden jaralanmêş gibi dermansêz düşerek bajêlêr. Kêzlar ujku arasênda ateşe düşmüş gibi bir hararetle ujanup aman bize ne oldu, ateşe-mi janiyoruz dejerek ujkudan kalkarlar, birde olanêñ serpilmiş jattêñê gördüklerinde ejvah dilimizle tutulduk, en sôra adam ôlu bizi ele geçirdi şindi ne japažâz, başka çaremiz yok bari oldu olažak biz-de bunu hem mürada erdirüp ölüp ölünžêje kadar birlikte jaşajalêñ dejüp dururlarken olan ujkudan kalkar gibi ajêlêr. Kêzlarê janê başênda görünžê âlama derežesine gelerek ajaklarêna kapanêr, on-lar-da zati ôlana sevda saldeklarêndan üçü-de bojnuna sarêlup aman şezade şindi bizim elimizde bir şey kalmadê, ja bizi-de birlikte götür ja öldür demelerile olan ej sevdiklerim dünja bir jana siz bir jana şu tenimi su gibi eridüp bir damlasê kalênžaja kadar sizden vaz geçmem, mejer-ki ölüm irişe, o-da hakkêñ biležêji dir, siz hiç kork-majêñ jalênêz evvel sevdîm kêzêñ sevdasêñê sizinle giderdim, lakin küçükten beri bir kardaş gibi büyüdük sôra benim ateşimle onu-da jaktêñ, el anda janiyor, jazêk-têr-ki ben burada sizinle kalup onu aramajažak olursam kendi kendini žehennem ateşine atar, ben onun žanêna kějmeş olurum, ejer razi olursanêz onu-da gidüp alajêñ de-jinžê kêzlar beli şahêñ sen gitmeježek olsan bile biz razi olmajêz, hemen gidüp onu-da dertten kurtarasêñ, sôra gelüp burada ölünžêje kadar zevfkimizde jaşarêz demelerile olan oradan çekup dörü o dereje gelir, kêzlardan almêş oldû bir şişe içine biraz su kojup ondan kendi şehrinin yolunu tutturur.

Uzatmajalêñ kameti koparêrêz kijameti, az vaktêñ içine şehire vararak kêzêñ sarajê önüne sabâ vaktê varêr, şunu sôjler :

Develer gelir merdinden

kanlê da'ên ardêndan

döndüm dolaştêñ geldim

jarêñ senin derdinden.

Kézda jatā'nda işidüp ujkudan ujanarak :

*Ujujordum ujanđem
sā elime dajandem
sabālajen sesini
bekcinin sesi sandem.*

Ölan :

*Ujujordun ujanđen
sā eline dajandem
sabālajen sesimi
bekci sesi-mi sanden,*

dedikte kēz jataktan kalkup aklē başēna gelerek ūezadenin oldūnu anlar, sarajda bulunanlarēn korkusundan birden bire ōlana gözūke-mejüp penžere ardēndan konuşarak işi anladēr, seni buralarda görürlerse öldürürler sōra bütün bütün hasret kalērēz, hajdē burda durma git, ōlan-da sevdīm gidejim amma şu ūişēji al, beni öldüre-žek olurlarsa tenimi bununla jēka, tanrēnēn iznīle ben jine dirilirim dejinže kēz bir ip sarkēdup ūişēji čekerken sarajen önünden gečen bir žadē karē ūezadenin kēz ile konuštūnu görünže hemen šaha gidüp xaber verir. Ōlan herne kadar oradan ajrēlup gittīse-de padiša dujar dujmaz hemen adamlar čekarup aradēr, uzatmajalēm ōlanē tutarlar, šah ōluna çok kēzup vaj čapkēn sen benim šehrime xērsēz gibi gir-din, želladlarēna emr edüp vurun šunun bojnunu der ; kēzēn bundan xaberi joka, želladlar ūezadeji aldēklarē gibi gōtürüp keserler. O žadē karēsē hemen kalabalēk içinde ōlanēn teninden biraz et keserek atešte pişirüp sevdinin etini olsun je deje kēza gōtürür, kēz bunu görür görmez ah vah edüp kendini jerden jere vurarak :

*Ej tatarlar tatarlar
kasablarda et kalmameš
adam eti satarlar,*

dejerek ālajup sēzlamakta iken geže oldukta ōlanē gömdükleri jeri xaber alup verdī ūişē ile suju, daha bazi öte beri alarak sarajdan čekar, šehzadenin mezarēna gidüp ölūsünü čekararak hem ālar hem jēkar, ōlan-da ujkudan ujanēr gibi aksērarak dirilir. Ondan kēza

aman sevdīm burda durmak olmaz, hemen gidelim dejinze bunlar iki aşik jolu tutturarak giderler, masallarda tez gelir, o peri kēzlarēnēn köşküne varērlar, ondan o kēzlar-da bunun geldini görünze kavuşup sarmaşērlar. Ertesi gün oradan bir şehre gidüp kēzlarē kendine nikjālajarak kērk gün kērk geze dūn japar, o şehrin padişahēnēn-da hiç çożū olmamēş, olanēn güzelline žandan gönül verüp kendine hem evlad hem-de baş vezir ederek ölünzeje kadar rahatle jaşarlar.

83.

Bir varmēş bir jokmuş vaktile bir padişahēn bir ōlu varmēş, bunun bir altēndan topu olup her gün onunla atar tutar ejlenirmiş. Bir gün jine köşkünde oturup top ile oynarken köşkün altēnda bulunan çeşmeje bir koża karē su doldurmā gelir, šezade ejlenmek ičün topu attē gibi karēnēn testisini kērar, karē-da ne japsēn hiç bir šej sōjlemejüp baška bir testi alarak jine çeşmeje gelir, ōlan-da testī kērdēna hoşlandēndan jine topu atarak onu-da kērar. Koża karē herne kadar kēzarsa-da padişahēn korkusundan sesini čkaramaz, parasē-da olmadē ičün gidüp veresije bir testi daha alarak gelir ; su doldururken ōlan jine topu atup testī kērēnža koża karē artēk sabr edemejüp ilahi šezadem bir šejžik demem Sōjlemez sultana aşik olasēn der gider. Šezade bunu işidir işitmez merak edüp ažeb bu nasl šej dir, bu ne olažak deje dūşüne dūşüne gittikče mera'e artar, gün günden xastalanup sararup solmā bašlar, jemekten içmekten kesilir, adeta üç dōrt günün ičinde altē ajlēk xasta gibi jataklara dōşenir. Padiša bunun ne oldūnu anlamajarak herne kadar hekim hoža getirirlerse-de bir türlü çare bulamazlar.

Bir gün padiša ōluna xastalē neden oldūnu sorar, o-da šah babažēm ben bōjle bōjle fēlan gün köşkümiñ altēnda-ki çeşmeje gelen bir koża karēnēn üç kerre testisini kērdēm, o-da bana Sōjlemez sultana aşik ol dedikte o günden berü merakēndan xastalandēm, gittikče-de fenalaşmakta-jēm, bana hekim hoža hajr etmez, izin ver gidüp šu sultanē bulajēm nasl šej dir, belki bu xastalēktan kurtulurum dejinze padiša bundan baška çożū olmadē ičün razi olmazsa-da šezadenin bu merakēndan kurtulamajažā'nē-da anlajarak sōjle bōjle

deje bir takēm sözler söylerse-de şezade babažēm artēk benden hajr yok, öjle-de öležēm böjle-de, bari merakēm jolunda ölürsem sen-de ben öldükten sōra merak etmezsin demesīle şah çaresiz kalup lalasīle şehzadenin gitmesine izin verir. Bunlar pahada ā'r jükte hafif bir takēm jol nevalesini düzerler, bir gün akşam üstü şehirden tašra çekup ver elini dost eli deje sürüp giderler.

Gide gide altē aj bir düzüje giderler, artēk jol sürmeden hiç bir şeje bakmadēklarē için adam kēlēndan çekarlar, durmak ujumak bilmezler, jemek içmek akēllarēna gelmez, dālarē tašlarē ašup gitmekteler-ken bir dā bašēna varērlar, bakarlar-ki o jerlerin taše topra'e güneš gibi parlajup ortalē bürümüş, bir birlerine azeb burasē neresi dir fēlan deje öteje berije bakēnup gezinirken bir ehtijar adama rast gelirler. Janēna varup sorarlar, o-da burasē Söjlemez sultanēn dālarē-dēr, kendi jedi kat nikab altēnda oturur, ondan kendisinin šefki buralarē tutar, onlar-da o sultanēn jeri ne tarafda dir dedikle-rinde ehtijar buraja altē ajlēk jolda bir sarajē var-dēr, kendi orada oturur, šindiye kadar niže žanlar onun jolunda ölüp bir türlü söz söyledememišler dir dejinže şezade lalasīle jine jola dōrulup giderler. Bir çok vakit gidüp masallarda tez gelir, bir iki üç ajlēk jol daha giderler, günlerde bir gün jine bir dā bašēna vardēklarēnda bakarlar-ki her janē kēp-kērmēzē kesilmiš, azeblenerek jine oralarda dolašmaktalar-ken oranēn jakēnēnda bir köj bulurlar, şezade aman lala pek halsēz kaldēm, hajdē šu köje gidüp hem biraz rahatlanalēm, hem-de burasēnēn ne oldūnu öjreniriz dejerek köjün içine girerler, bir kāve dükjanēna varup biraz dinlendiklerinde öteki beriki bunlarēn uzak jerden geldiklerini anlayarak hoş-peš etmē bašlarlar. Şezade kendini bildirmejerek o dālarēn kērmēzēlē neden oldūnu sorar, köj-lüiler-de ej konuklar o dālarēn kērmēzēlē buraja üç buçuk ajlēk ilerde bir Söjlemez sultan var-dēr, onun janaklarēn dudaklarēnēn alē-dēr, kendi jedi kat nikab altēnda oturur hiç lakērdē söylemez, kimi benim kardašēm geçen sene gitti o jolda öldü, kimi falanēm fēlanēm deje kēzēn jolunda ölenleri sajup söylerler. Ōlanēn durmā sabrē kalmajup jine lalasīle jola girerek dādan da'a ašup giderler, uzatmajalēm gide gide uzaktan bir kale görünüir, şezade olsa olsa sultanēn jeri burasē-dēr dejerek dōru o kaleje jakēn varērlar, birde ne görsünler bütün

adam kellesinden japêlmêş jüz arşin bojunda użu buja'e jok bÿjÿk bir kale ; şezade ej lala sanêrsam bu kêzê sÿjletmê gelen adamlarêñ kafalarê-dêr bunlar, biz-de ja bunlara karêşazâz ja bir iş görÿp mÿradêmêza erežêz dejerek giderler, o kaleje varmaksêzêñ bir bÿjÿk şehir içine girerler, bir han odasê tutup bir kaç gün şurada ejlenelim bakalêñ Allah ne gösterir dejerek orada oturma'e kurarlar.

Şehrin içine vardeklarênda kimi âlar kimi hajkêrêr, benim kardaşêñ gitti, öteki ölüm gitti, beriki falanêñ fêlanêñ de bârêşup sêzlanmalarêñ görmesîle aslêñ sorar, içlerinden biri ej çožuk ne sorarsêñ, anlaşêlan-ki sen-de ölmek içün gelmişin, şte bunlar Sÿjlemez sultanêñ jolunda ölenlerin kimi anasê babasê kimi kardaşê çožudur, bu şehir o kêzêñ babasêñ-dêr, her kim kêzê sÿjletmeji diler janêna gitmek isterse padişaha bildirir, o-da izin verinže kêzêñ janêna götürürler dediklerini şezade işitmesîle ej lala şindi gidežê-miz jol tükendi, hajdê bir kaç gün şurada rahatlanalêñ-da sôra başêmêza jazêlanê görürüz dejerek tuttuklarê odada bir kaç gün oturmakta olsunlar günün birinde şezade lalasîle çarsê pazarê gezmê çêkar. Birde bir kafes içinde bir adamêñ bÿlbÿl sattêñ görÿr amma bÿlbÿlün güzellâne adeta aşik olup satêñ almasêñ ister, lalasê herne kadar şezadem onu ne japažân, şindi işimiz başka dir, gel bundan vaz geç ne olup ne olažâ'mêz belli dejl, nafile jere para sarf etme falan derse-de şezade el-elbet bunu alêrêñ dejerek kuşu bin guraşa satêñ alêr ; getirÿp oturdū odanêñ bir tarafêna kafes ile asa kor. Günün birinde şezade jalênêz odada otururken kêzê ne jolda lakêrdê sÿjledežêñi sÿjledemezse ölüm korkularêñ göjñüne getirerek eli janâ'nda düşünÿp durur, bÿlbÿl kafeste şezadem ne düşünijorsun, bu gün seni pek kederli görijorum demesîle şezade şaşêrarak kendisine bir telaş düşÿp aman bu ne dir in-mi-dir žin-mi-dir, kuş-ta lakêrdê sÿjler-mi deje korkup titrejerek jerinden davranêr. Her nejse bunda bir iş olmalê, belki Allah derdimin çaresini bununla bulduražak deje jÿzÿnÿ kuşa dönÿp ej bÿlbÿl benim buralara gelişim Sÿjlemez sultana aşik oldum, ona-da irişmek pek güç, janêna nasl gidežêmi düşünijorum dedikte bÿlbÿl a şezadem o-da düşünüležek bir şey-mi, dÿnjada ondan kolaj iş jok-tur, sen bu akşam sultanêñ sarajêna git, birlikte beni-de götür, sultan jedi kat nikab altênda dir, ne kimse

onun жүзүнү görür ne-de o kimseji görmez, beni şamdan iskemlesinin altına koj, ondan sultanın xatirine göjnünü sor, daha türlü lakirdelar söyle, o hiç sesini çekarmaz, sen-de bari sultan lakirdê etmejor ben-de iskemle ile konuşajem deje lakirdê etmê başla, sen ne söylersen ben sana ževab veririm demesile šezade kendini çeküp çevirerek bülbülün söyledini-de lalasına bildirmejüp dörü padisahın sarajına varêr. Sultanın janına gideženi söylejinže şah olanı görür görmez žani gönülden sever, aman ölüm gençlâne jazek-têr, benim kızımdan jolunda bu anedek senin gibi niže jütler žan verdi, onunla başa çekılmaz, benim-de aıdım var-ki kızıma söyledene nikjahla verežem söyledemejenin bojnunu vururum, şte o gördün kale hep o jolda öldürdüm adamların kellesi dir, gel bundan vaz geç, sora sen-de onlara karışsın derse-de olan şahın ajaklarına kapanarak ben bir senelik joldan onun jolunda ölmê geldim, ja öležem ja söyledüp izninle alažam deje ayak basar. Şah ölüm benden günah gitti, var başının çaresini Allahdan ara deje adamlarına emr edüp şezadeji kızının janına jollar; akşam-da olup ortalık geze ile kaplanmêş oldundan olan kızın sarajına varêr, odasına girdikte bülbülü kojnundan çekararak iskemle altına kor.

Sultanın karışına geçüp haline xatirine sorar, daha bir çok dereden tepeden lakirdelar söylerse-de kız ne bir türlü karşılık ne-de hiç söz söylemez; šezade ej sultanın sât beşe altına geldi, siz daha bir söz söylemediniz, benim-de žanım sikkeldê, bari şu mum iskemlesile lakirdê edejim, o herne kadar žansızsa-da belki benim halime ažêr dejerek iskemleje karışe nasl-sin, keşfin eji-mi iskemle fılan deje söylemê başlar, bülbül-de ne japajem šezadem eji-jim hoş-um, bunže sene dir benim-de bir konuşanım yok, şimdi Allah seni bana gönderdi, bu gün bütün dünyalar benim oldu, siz beni sevindirdiniz ben-de bu geze sizi ejlendirejim, eğer dinlerseniz size bir hikaye söylejim der. Šezade pekî söyle dinlerim demesile bülbül šezadem vaktile sizin gibi bir şahın bir kız varmêş, buna üç kişi aşık olup almak isterlermiş, babası kızına istejenlere hajdê üçünüz-de birer senât öğrenüp geliniz, hangenezin-ki üstün olursa kızım ona veririm demesile bunlar üçü birden bulundukları şehirden dışarı çekarlar, bir çeşme başına vardıklarında bir birlerine biz böyle üçümüz birden

gitmek olmaz, her birimiz bir jana gidelim, jüzüklerimizi şu çeşme-
nin taş altına kojalım, hangemiz önce gelirse jüzünü alsın sora
gelen-de bir birimizin gelüp gelmediğini anlasın dejerek üç-de buna
razi olurlar. Jüzüklerini çıkarup taşın altına kojarak her biri birer
jol tutup giderler, biri altı ajlek jolu bir satta jürümek senatini
öğrenir, biri-de gajbe bilmeji öbürü-de öljüü diriltmeji öğrenirler,
ondan jine geri dönüp o çeşme başına gittiklerinde üç-de jine orada
buluşurlar. Gajbe bilen der-ki padişahın kızı pek xasta, bir iki sata
kadar ölejek, öteki-de ben bir ilağ japarım ölse bile dirilir amma
onu kim götürüp jetiştirejek, daha öbürü-de ben gidüp jetiştiririm
der demez ilağ bu verdikleri gibi bir sat içinde padişahın sara-
jına varır, kız-da şan çekismek üzre imiş ; hemen ilağ içirdikleri
gibi kızın xastalı geçer, birde öbür arkadaşları jetişüp geldiklerinde
şah bunların marifetlerini sorar. Bülbül altı ajlek jolu bir satta
alan olanın lakirdesine anmajalım deje şezadeje işaret vere-
rek ej şezadem, şimdi sen olsan bu kız o üç olanın hangesine verir-
sin, olan-da bana kalsa ilağ japana veririm deje bir birlerine jok
ona, jok buna deje işi uzatmaktalar-ken Söjlemez sultan-da kendi
kendine bak şunlara altı ajlek jolu bir satta gideni unuttular deje-
rek çatlama dereşesine gelüp hemen nikabını jüzünden çıkarup ej
şahınlar ben olsam ilağ getirene veririm, o getirmesejdi kız kur-
tultur-mi-idi dejinçe hemen padişaha xaber verirler, kızın lakirdi
söjledi dediklerinde kız kendisine bir düzen ile lakirdi söjledildiğini
anlajarak üç kerre böyle lakirdi söjledilmesini ister. Ondan şah şezade-
je ölüm iki kerre daha söjlede bilersen kızın senin dir der, olan
kalkup odasına gelinçe jine düşünme varır, bülbül ej şezadem ne
düşünjorsun şimdi sultan kendisinin lakirdi söjledi için kızın-
lından o iskemleji parça parça eder, sen bu akşam beni rafa koj
dedikte şezade akşam üstü bülbülü kojuna kojarak jine saraja
gider.

Kızın odasına girinçe bülbülü rafa kojarak sultana herne
kadar sorar söjlerse-de cevap alamajınça jine rafa dönüp ej raf
sultan benimle söjleşmez, bari seninle konuşalım nasl-sen, ej-mi-sin
xoş-mu-sun, o-da şezadem ne japajım sen-de hanım sultan söjlemiş
olajdı benimle lakirdi etmezdin ja, nasl-sa onu söjledemedin için

benimle konuşmak istersin, eh nasl-sən, sen-de eji-mi-sin fəlan deje konuşmā başlar. Şezadem sana bir hikjaje sۆjlesem dinlermisin de-jinŷe o-da sۆjle bakalēm elbet dinlerim demesīle bۆlbۆl vaktēn birinde bir şehirde bir kötü kadēn olup üç tane dostu varmēş biri Balŷē-ōlu biri Jāŷē-ōlu biri-de Tireŷi-ōlu imiŷ amma bunlarēn bu karēja gelüp gittiklerinde bir birlerinden ŷaberleri jokmuŷ, Jāŷē-ōlu-da bu karējē ötekilerden zıjade severmiŷ. Bir gün karē başēnē tararken sačēnda bir ak görür, kendi kendine ejvah artēk ben eŷtiharlamā başlamēŷēm, ŷindi bu jolda gečinijorum amma biraz zemandan sōra ben eŷtiharladēkča dostlarēm benden jüzü čevirirler, sōra sokaklarda sürünürüm, bari ettiklerime tōbe edejim-de bir adama nikjahla varup ölünŷeje kadar oturajēm dejerek o gün bu üç dostunun her birini birer sāt sōra evine gelmelerini davet eder. Bunlarēn bir birlerinden ŷaberleri jok a, ilkönŷe Jāŷē-ōlu geldikte mejer kēz o gelmezden evvel baŷčede bir mezar kazmēŷ, mezarēn janēna bir kefin kojmuŷ imiŷ, Jāŷē-ōlu gelinŷe kēz ālajup sēzlamā başlar, o-da ne oldūnu sorar, kēz ah dostum benim babam ölmüşti baŷčeye gömdüm, ŷindi ŷadē olup mezardan čēkmēŷ, beni sevdini bilejim-ki ŷu kefine büriin üç sāt kadar ŷu mezara gir jat, babam geldikte seni buraja baŷka ölü gömmüşler deje görüp kačsēn dejinŷe Jāŷē-ōlu senin ičün mezara deŷil kendimi denize bile atarēm ; ondan sojunup kefine sarēlarak mezara girer.

O orada jatmada olsun birde dak kapu Balŷē-ōlu gelir, o-da karēnēn ālajup sēzladēnē görerek aslēnē sorar, ötekine sۆjledī gibi buna-da iŷi anladarak bir taŷ alup mezar başēnda beklemesini ičinde-ki jatan ŷadē kēmēldandē vakit taŷ ile vurup öldürmesini sۆjler ; o-da kēzēn dedini japarak mezar başēnda beklemede olsun öteden Tireŷi-ōlu gelir. O-da bunun maŷzunlunu görünŷe ne oldun sevdām, ŷasta-mē-sēn kederin ne dir fəlan dejinŷe kēz nasl ālamajēm, babam ölüp baŷčede bir mezar japtērmēŷtēm, düşmanlarēndan biri ŷadē olmuŷ, bak-sana mezarēnē ačup başē uŷunda beklejor, ŷindi ŷunu gidüp mezardan alup-ta bana getire bilirsen kederden kurtulurum joksā ālaja ālaja kendimi öldüreŷēm der, Tireŷi-ōlu-da iŷin aslē ne oldūnu bilmejerek hemen koŷup mezardan ölü deje Jāŷē-ōlunu kapte gibi kēzēn janēna getirir, Balŷē-ōlu-da ŷadē ikileŷti deje bunlarēn ardēna düşüp taŷ ile öldürmē čalēŷērsa-da mezarda jatan aŷeb ne

oldu, *žadê eline-mi geçtim deje kefini jêrtup paralajarak çêr-çêplak mejdana çekar. Bunlar bir birlerini zaten tanêr olduklarêndan bilişirler, vaj sen burda ne gezersin deje bir birlerini kovup itüp süm-mekte iken bülbül jine şezadeje işaret verüp Jāžê-ölunu sөjlememesini bildirirerek ej şezadem şindi bu karê hangêsenâ lajik-dir, benže Tireži-öluna şezade-de jok bana kalêrsa Balžê-ölu almalê, çünkü o çok zaçmet çekti, jok öjle jok bөjle dejerek bir birlerile sөjleşmekte-lerken sultan jine Jāžê-ölunu unuttular o herif üc sāt mezarda jattê, karê onun hakkê-dêr demesîle jine padîşaha kêzênen lakêrdê sөjle-dîni xaber verirler.*

Uzatmajalê kameti koparêrêz kijameti, ôlana evvel sөjledikleri gibi bir geže daha kêza lakêrdê ettirmesini isterler, olan-da odasêna gelüp akşamê beklerken bülbül ej şezadem şindi bu akşam sultan rafa kêzdê içün onu-da parçalajazak-têr, sen beni oda kapu-sunun ardêna koj, her geže-ki gibi jine konuşuruz der. Ondan akşam olunža olan jine kêzênan janêna varêr, bülbülü kapu ardêna kojarak oturup sultana öte beri lakêrdêlar sөjlerse-de bir türlü ževab alama-dêndan kapuja dönüp bari sultan hanêm sөjlemijor seninle konuşa-jêm deje hal xatêr soruştuktan sөra bülbül jine bir hikjajeje başlar. Evvel zemanda bir dülger bir terzi birde softa varmêş, bunlar üçü arkadaş olup gezerken bir gün şehrin birine varêrlar, orada bir oda tutarak gündüzleri her biri kendi işine geželeri-de odaja toplanarak jatêrlarmêş. Bir geže ujurlarken dülger kalkup bir kâve çibuk içêr, ujkusu kaçarak ujujamajup otururken odanêni içinde bulunan odun parçalarêndan onüç ondört jaşênda kadar bir kêz sureti japar, sөra jatup ujur ; az geçmeden terzi ujanêr, bakar-ki ā'ždan bir kêz resmi durijor, hemen üzenüp bezenerek ona göre bir kat ruba biçêr gejdindir, kalkup o-da jatar. Birazdan sөra sabaha karşê softa ujanêr, birde ne görsün sureti aja benzer o kadar güzel japêlmêş, rubalar-da tenine jakêşmêş pek çok xoşuna gidüp, ondan bir abdest alêr Allaha jalva-rup şu resmin žanlanmasêne diler, birde Allah tarafêndan žan gele-rek ujkudan ujanêr gibi aksêra-têksêra güzellikte eşi jok bir kêz olur. Bülbül jine şezadeje işaret verüp softanêni adênen anmamasêne sөjler, birde bunlarêni üçü ujandêklarênda kêza aşik olurlar, sen alažân ben alažâm deje gürültüje kalkêşêrlar dejerek şezadem şindi bu kêz han-

gēsēnēn olmalē, bana kalērsa dūlger alsēn, šēzade-de onun japtē bir ā'ž, terzi ruba japup adam kēlēnda gejdirdi, bana kalērsa onun olmalē, jok öjle jok böjle deje bir birlerile atēšup sōjlesirler, sultan-da softajē unuttular deje kendi kendine çēldērup, öfkesinden jüzünü açarak ej budalalar softajē unuttunuz, o dua edüp žanlanmajajdē ne iše jarardē, dūlger ile terzinin japtē bir suret dir, asēl hakk softanēn-dēr.

Birde böjle dejinže herkes el çērpešup padišaha košarak jine kēzēn lakērdē sōjledini bildirirler, kēz-da ōlanēn güzelline zaten vurulmuş oldūndan kendi aldandēna hič tēnmajup ōlana nikjahlanmasēnē babasēndan ister, šah-da ōlanēn kurtuldūna šehir halkēnēn-da bu beladan beri olduklarēna sevinerek bŭjŭk bir šenlik edüp kēzēnē ōluna nikjah eder. Dŭn japmā kalkarlarsa-da šezade šaha benim memleketim fēlan jerde, orada benim-de anam babam var, nikjahēmēz burada oldu, dŭnŭmŭz-de orada olsun dedikte šah pekī dejerek bir bŭjŭk alaj dŭzŭp kēz ile ōlanē taytirevana bindirerek kendi šehrine jollar, šezadenin babasē-da ōlunun geldini gōrŭnže pek čok sevinŭp o-da šehri donadēr, šenlikler eder, ondan dŭn kurup kērķ gŭn kērķ geže žŭmbŭš ederler, kērķ birinži geže kēz ile ōlanē gerdeje korlar, ōlan o testisini kērdē koža karē kēza dadē japup ölŭp ölŭnžeje kadar otururlar.

84.

Bir vaktēn birinde bir karē olup bunun dari dŭnjada bir ōlu varmēš, kadēn bu ōlunu her ne iše kojdīse durmajup kačarmēš. Gŭnlerde bir gŭn karē buna ōlum seni hangē iše verejim, ōlan-da beni al beraber gidelim ben ne iš bejenirsem ona ver ondan kačmam dedi. Kadēnžā'z bunu alup čaršēja gōtŭrŭr, bir kač ustalarē gezerek, en sōra bir remmala rast gelirler, ōlan bunu gōrŭnže ište ana beni buna ver dedi, kadēn remmalēn janēna varup ōlunu čēraklē'a almasēnē sōjledikte o-da razi olup bunu janēna alēr. Bir gŭn beš gŭn gečer, bildi išlerden ona-da öjredir, epejše zaman ōlan bununla išlemekte olsun bir gŭn ustasē dedi-ki ben šindi bir koč olurum sen beni gōtŭr pazarda sat amma ipimi verme, ōlan-da pekī dejinže ustasē hemen

bir koç olur, olan bunu pazara götürerek tellala verir, harağ mezad çeka çeka birisi beş жүз guruş paha verüp alêr amma olan ipini vermejerek döner gelir ; birde akşam olunça ustası satêldê jerden kêrêşê kêrar o-da gelir.

Jine ertesi gün evvelki gibi olana öjredüp ben şimdi bir at olağam, sen beni götür pazara sat amma sakên olmaja-ki ipimi vermejesin ha deje söyler, olan-da alêşte ja, hemen ustasênê pazara götürüp tellala verdikte bin guruşa çekar, paralarile ipi alup eve gelir. Olan kendi kendine artêk ben bunu öjrendim, varajêm kendi evime gidüp başêmên çaresine bakajêm deje oradan žêzlamê çeker, anasêna varup ej nine ben öjrenežemi öjrendim, sen sâ olasên-ki beni bu ustaja verdin, hem çok paralar kazanağam. Zavallê kadênên hiç bir şeyden xəberi yok, ne dir ölüm ne japağân, sende bir şeyler göremejorum, korkarêm jine oradan-da kaçtên beni aldadiyorsun demesile anağêm sen korkma, jarên ben bir hamam olurum sen-de beni satêlê a çekarêrsên amma sakên anaytarême vermê, sôra hiç bir şey elimize girmez, benim-de gittim gün-dür ; šte olan tekrar tekrar anasêna işi öjretmede olsun ustası satêldê jerden kaçup geldikte bakar-ki çêra'e yok, seni gidi köftehor seni, beni şimdi bütün-bütün sattên ha, elbet ben seni jine ele getiririm, sen-de adam aldatmak nasl olur öjrenesin deje o geže evinde jatarak sabâlajên jola düşüp şurasê senin burasê benim deje olanê aramâ başlar.

Az gezer çok gezer o aramada olsun, olan bir güzel hamam olarak anasê-da tellala verir, bütün şehir halkê hamamên güzelliğini gördüklerinde azeblenerek her biri bir türlü söz ile toplanmaktalar-ken ustası-da işidiüp oraja gelir anlar-ki hamam kendi çêra'e-dêr ; hiç sesini çekarmaz, šte hamamê bejler pašalar bir takêm zengin adamlar arttêra arttêra bir çok pahaja çekarêrlar, en sôra ustası hepsinden ziyade para verdinde ondan başka arttêran-da bulunmajup hamamên buna verilmesi berkişir. Kadênê çâ'arak paralarêne vermê kalktêkta kadên anaytarêne vermeježeni söylerse-de ustası işin aslênê bilmiş oldündan anaytarê almajênça parasênê sajmajağâ'nê hem-de karêja daha bir çok paralar gösterüp šte bununla istediên anaytarê ala bilirsin bundan ne olağak fêlan deje öte beri lakêrdêlarla hem-de bir çok adamlarên kandêrmasile karê işin ne oldünü

bilmez ja, paralarê görünže göjnü olur. Anaytarê verir vermez olan kendinin ele geçeženi anlajarak bir kuş olup uçmā başlar, utasê-da bir şahin olup bunun ardēna düşünže o gider o gider, bir çok jer sürüp bir birlerini kovalaja kovalaja başka bir şehrin padişahê hep büyük adamlarile ças bayçesinde oturup ejlenmekterlermiş.

Kuş olan olan bunlarê görünže žanēnê kurtarmak sevdasile dōru gidüp bir güzel kērmēzê gül olarak şahēn önüne düşer. Şah gülü görünže janēnda-ki adamlarēna ejvah bu zeman ne vakit-ki böyle bir gül bulunsun, herne ise bu bana Allahdan geldi, aman ne-de güzel gül, kokusu-da pek ilerde, vaktēnda bile bulunmaz deje bir takēm ažeblenmekter-ken ustasê olan şahin-de hemen bir adam kēlēna girüp elinde sazê peşinde tazê bir aşik perişan gibi, gjoja geze geze oraja düşüp gelmişşesine bir takēm türkū mani sōjlejüp saz çalarak şahēn janēna varēr. Sōyledi türküler-de şahdan gülü istedini anlaštērērsa-da şah ej adam sen ne dersin, o bana hakktan geldi, sen ise bir yol garibi kimse sin, burada bize rast geldin, sebeb ne-ki gülü istijorsun dejinže ustasê aman şahēm benim kēlēm mejdanda, o senin elinde gördün gülün aşiki-jim ben, bunže sene dir ardēnê kovarēm bir türlü ele geçiremem, ejer vermeježek olursanēz ben kendi kendimi öldürürüm, jazek dejl-mi ; niže niže da'e taşê aşup geçerek ardēnê kōdum, šindise sizin gibi bir merhametli padişahēmēn eline geçmiş, ben gibi bir fukara aže:majup aşkile žanēmdan malēmdan geçmişim, šanēnēza düşer-mi-ki beni mayzun edesiniz, el elbet almajēnža gitmem deje padişahê kandērēr, şah-da bir gülden ne olažak, bu zaval-lē-da müradēna ersin dejerek gülü ona uzatmakta iken gül şahēn elinden jere düşüp darê olarak etrafa saçēlēr. Hemen ustasē-da bir horoz olup darēlarê toplarsa-da bir tanesi şahēn dizi altēnda kalmēš, onu horoz göremejinže o darê bir adam olup horozu tutunža başēnē koparēr, uzatmajalēm ustasēnē öldürür. Şah bunlarēn işine hajran olup kaldēkta olandan aslēnē sorar, o-da işi evvelinden sonuna kadar bir bir anladēr, şah olanēn hūnerlerini bejenüp kendisi-de güzel jakēšēklē bir çōzuk oldūndan kendine baş vezir eder, dūnjada birde kēz çōžū varmēš, onu-da nikjā edüp kērk gün kērk geže dūn japarlar; olan anasēnē-da janēna alarak fukaralēktan kurtulup olanža ömürlerini rahatla geçirerek jašarlar.

85.

Evvel zamanda bir padiša varmêş, dñnjada hiç çojũ olmadê iñin geze gñndũz kederlenũp dũşñnũr dururken her naslsa hanẽm sultan gebe kalẽr, dokuz aj on gũn dejinze bir kẽz-çojũk do'urur. Padiša sevinğinden ne japağā'nẽ şaşerarak jedi gũn jedi geze donanma japar şenlik eder, ondan sora bir sũd-ana ile kẽzẽ bir mārāja kojarak bunlarẽn xizmetine birde dadẽ ajerup sũd-ana çojũ emzirir, dadẽ-da jemek içmek öteberi işlerini japarmêş. Aradan epejze zaman geçer, masallarda tez gelir, kẽz dokuz on jaşena girdikte sũd-anajẽ mārādan alẽrlar, bir hoğa tutup her gũn kẽza okujup jazmak öretmẽ başlarlar ; kẽz o ane kadar dñnja jüzñnũ görmez, gñndũz hoğasile ders okujup geğeleri dadẽsile jatẽrlar.

Bir müddette böyle geçinze kẽz onũc ondört jaşena kadar girer, gñnlerde bir gũn dadẽsẽ jemek getirmek iñin mārādan çektẽkte kẽz ağeb bunun deşarẽsẽnda ne var deje jastẽk minder gibi şejleri bir biri üstüne je'up mārāda kapu olarak tepe žamẽ varmêş, oraja çekar ; vakitlerde-de kẽş oldũndan buran buran kur jā'jor, ortalẽk kar ile örtũlmũş, biri-de hajvan b'āzlamêş oldũndan karẽn biraz jeri kẽzẽl kan ile bojanmêş. Kẽz bunlarẽ sejr ederken öteden iki jolžu gelerek mārāja jaklaştẽklarẽnda biri öbürüne şũ karẽn bejazlẽnẽ neje benzedirsin, öbürũ-de Hüsni Jusufun teninin bejazlẽna benzettim der, jine ja şũ kanẽn kermẽzẽlẽ neje benzer demesile o-da Hüsni Jusufun janā'nẽn alẽna benzettini sõiiler sõiilemez kẽz hemen bajelma dereğesine gelerek jine mārāja iner, kendi kendine ağeb bu nasl kimse dir-ki bu kadar bejaz tenli al janaklẽ dejerek olana žani gönũlden aşik olur. Gũn gñnden jemekten içmekten kesilũp sararup solmā başlar, dadẽsẽ bunun ne oldũnu anlamajamarak korkusundan gidũp padişaha kẽzẽn xastalandẽnẽ xaber verir. Padiša bir evladẽ oldũ iñin hemen hoğa hekim alarak mārāja gelir, birde ne görsñn kẽz pek fena, padiša kẽzẽm ne oldun neren ārijor fẽlan deje xastalẽnẽn aslẽndan sorarsa-da kẽz işi sõiilemejũp bilmem şah babağẽm, öjle birden bire xastalandẽm derse-de padiša pek çok merak edũp baktẽrmadẽ hekim japmadẽ ilağ kalmaz, bir türlü çaresini bulamazlar. Hekimin biri şahẽm senin kẽzẽnẽn xastalẽ gönũl dir, hiç baška bir şej dejl

demesile padiša aʒajb, benim kēzēm dōdu do'alē dūnja jüzünü görmedi, gönül ʒastalēna nereden ūrajaʒak, hekim-de siz onun dadēsēnē sēkēštērēn, mutlak bunda bir iṣ olmalē dejinʒe ṣah kēzēn dadēsēnē tenhaja alarak kēzēnēn ne oldūnu sorar, dadēnēn hiç bir ṣejden ʒaberi olmadē içün ṣahdan korkusundan ālajup titremē baṣlarsa-da sana üç gün müzlet, ja bunu sōjlejeʒēn jahod senin bojnunu vururum deʒüp jine mārāja gönderir. Zavallē öliim korkusundan kēzēn eline aʒā'na kapanup aman sultanēm üç güne kadar senin ʒastalēnē bilemezsem öleʒēm, bana aʒērsan ṣu ʒastalēn neden oldūnu bana sōjle, ben-de senin derdine derman olurum. Kēz dadēsēnēn ālajup jalvarmasēna dajanamajup iṣi temamen sōjler, ondan dadē ṣaha gidüp iṣi anlattēkta ejvah ben kēzēmē herne kadar esirgedim-se jine bōjle dertlere ūradē, ne japalēm bu-da Allahdan dejerek o Hüsni Jusuf-da bir ṣehir padiṣahēnēn ölu imiṣ.

Ṣah olanēn babasēna bir kjād jazarak kēzēnēn Hüsni Jusufun derdinden ʒasta olup dūnjada-da ondan baṣka çōʒū olmadēndan oluna nikjāla almasēnē jazar, o-da iṣi oluna ʒaber verinʒe olan bir mektub jazup içine bir īne bir iplik bir-de sarē japrak kojarak kēzēn bu iplik gibi inʒelse, īnenin gözünden geçse, japrak gibi sararsa jine senin kēzēnē istemem demiṣ. Ṣah mektubu görüp okumasile gazebe gelüp dūnjada bōjle evlad olmadan olmamasē daha eji, ben onu o kadar eji olmasēnē istedim, o ise kendini istemejen bir adama gönül verdi, bana bōjle evladēn lüzumu yok, ṣunun bojnunu vurun deʒe ʒeladlarēna emr eder, onlar-da vurmā götürürken anasē ṣaha çekup ej padiṣahēm bu kēz öjle-de öjle-de Hüsni Jusufun derdinden öleʒek, madem sen-de gazebe ettin, bunu elimizde öldürmek ṣanēmēza jakēṣmaz, bir sandē'a kojarak denize atalēm, ölürse orda ölsün der, ṣah-da razi olur. Bir demir sandēk japtērup kēzē, olanēn gönderdī mektubu içine kojarak ā'zēnē ejiʒe kapajup denize atarlar.

Sandēk juvarlana juvarlana dalgalar arasēnda gide gide sujun çarpēnmasēndan bir jalē kenarēna düşer ; o jalē-da Hüsni Jusufun halasēnēn jalēsē imiṣ. Kadēn penʒereden oturup denize bakarken denizde-ki sandē görür, halajēklarēnē jollajup ṣunu denizden çekarēn getirin demesile halajēklar kanʒalarla sandē çeke çeke çekarērlar, birde hanēmēn önüne getirdiklerinde kapā'nē açup bakarlar-ki mum

jā gibi sararmış, *ajēn* on dördüne benzer bir güzel *kēz* oldūnu görür görmez *karēnēn* aklē başēndan gidiüp *ejvah* bu *živana* kim *kējmēš* de *je sandēktan cēkarup* *kēza* *gūl* *suju* *fēlan* *serperek* biraz aklēnē başēna getirirse-de *kēzēn* *zajflēktan ā'zēnē* *ačmā* *halē* *kalmamēš*-ki *lakērdē* *sōjlesin*. *Kadēn* herne kadar sorarsa-da *iši* anlajamaz, hemen bir *tas* *čorba* *getirtüp* *javaš* *javaš* *kēza* *čorbajē* içirir ; ondan *kēz* biraz daha *davranarak* kendinin nerede oldūnu anlajamajup *šaskēn* *šaskēn* *bakēnēr*. *Kadēn* *kēzjā'zēm* bu *senin* *halēn* ne dir, sen kimin *kēzē-sēn*, bu *sandē'a* *kojup* *seni* *denize* *atan* kim dir *fēlan* de *je* *kēzēn* *ā'zēnē* *arar*, onun-da aklē başēna gelüp *iši* evvelinden sonuna kadar buna *anladēr*, o *mektubu*-da *gōsterir* ; *kadēn* ja *ōjle-mi*, *kēzēm* sen *hič* merak etme, ben *Hüsni Jusufun* *halasē-jēm* o bana *jēlda* bir kerre gelir, bir hafta evvel burada idi, *šindi* *gelmesine* bir sene var demek dir, *inšallah* ben-de ona bir iş *japajēm*-ki o-da *ōrensini*, sen *hič* meraklanma, rahatēnda ol, *çastalēndan* *kurtulmā* bak.

Ondan epejže vakit *kēz* orada oturup *jer* içeri *gejinir* *kušanēr* *gezer* *jürür*, *çastalēndan* *bütün* *bütün* *kurtularak* *vüžudē* *jerine* gelir ; *ōlanēn*-da *oraja* *gelmesi* *jaklašēr*. *Kadēn* *kēzēm* *Hüsni Jusufun* *gelmesine* bir hafta var, o *buraja* her *gelişinde* bir *šerbet* içüp biraz *benimle* *görüšerek* bir *geže* bile *jatmajup* *gider*, sen o *geldi* vakit bir kat *sarē* *urba* *verüp* *šunnarē* *gejin*, ben sana *Lejli-Nehar-Šemsi-Kamer Dal-Jusufuma* bir *šerbet* *dejinže* sen *bardak* ile *šerbeti* *götürüp* *eline* *verirken* biraz *sallajup* *dök*, *ejer* *seni* *dōmemeklēmi* *jalvarēr*, ondan *sōra* ben-de ona *japažā'mē* *japarēm* de *ōredir*, ondan *jalējē* *jokardan* *ašā* *sarēlara* *bojadēr* ; *ōlanēn*-da *geležeji* *gün* *kēzē* *tepeden* *tērnā* kadar *sarē* *rubalarla* *gejdirir* *kušadēr*. *Ōlan-dēr* *gelüp* *kapuju* *çalēnža* *halasē* *iniüp* *karšulajarak* *bujrun* *ōlum* *çoš* *geldin* *sefa* *geldin* de *içeri* *alēr* biraz oturup *çoš-pešten* *sōra* *el* *čērparak* *Lejli-Nehar-Šemsi-Kamer Dal-Jusufuma* bir *šerbet* *dejinže* *kēz* o *sarē* *rubalarē* *baştan* *ajā* *gejmiš*, *eline* *sarē* *rengli* *kupa* ile *šerbeti* *getirüp* *ōlanēn* *eline* *verirken* *birazē* *ōlanēn* *üstüne* *dökülür*, *halasē* *seni* *gidi* *kaçpe* *seni*, *kērk* *jēlda* bir iş *görežek* *oldun*, onu-da *jüzüne* *gözüne* *bulaštērērsēn* de *je* bir *takēm* *azarlajup* *kēzēn* *üzerine* *dōmē* *jürürse*-de *ōlan* *kēzēn* *nazēna* *salēnēšēna* *bin* *žan* ile *gönül* *vermiş* *oldū* *içün* *aman* *halažēm* bu *seferlik* *bana* *bā'sla* de *önüne* *durur*,

onun-da kézê dôvežeji jok ja, sankê suçunu bâ'slameş gibi bir takêm sözler söyleyerek jerine oturur. Ōlanê ise iêerisi çale süpürgesile karêşup aman halažêm bu kézê neredede buldun, o-da ölüm jeni aldêm amma pek terbijesiz, šte böyle bir iş görežeji zaman benî çok kēzde-rup adeta sokā atažā'm gelijor ; olan-da jok jok elbet gittikçe her bir şeji öjrenir, jazêk-têr günah dir gibi halasênê gjoja kandêrêr, biraz daha oturduktan sōra kalkup gidežek olur amma žanê-da orda kalêr.

Uzatmajalêm olan gider, her zaman jêlda bir kerre gelirken altê ajdan sōra halasêna žaber gönderüp geleženi bildirir, o-da jalêjê al ile bojadêr kēza-da bir kat al urba japar, ne edeženi kēza evvelki gibi öjredüp bu sefer barda'e bütün bütün elinden düşürerek kërma-sênê söyler. Günlerde bir gün olan at çatlataarak sankê halasêna hiê gelmemiş gibi öjle bir geliş gelir-ki söylemesi mümkün dejl ; halasê her vakit-ki üzere olanê karşêlajup iêeri alêr, lakêrdê fêlandan sōra kēzên şerbet getirmesi iêün el çêrptêkta kēz evvelkinden bin kat düzen ile türlü türlü kêrêlup ezilüp büzülerek şerbeti getirüp verirken elin-den düşürdü gibi bardak bin parêa olur, karê-da seni gidi kazpe, bunu her vakit japarsên, ne kadar öjretsem nafile, senin kemiklerini kêrup öldürmekten başka çare yok dejerek kēzên üzerine gēžêlar. Kēz sankê korkmuş gibi jalandan düşüp bajêlêr, olanê-da aklê başên-dan gidüp halasênên eline ajā'na sarêlarak bu sefer-de suçunun bâ'slamasênê jalvarêr jakarêr, güç hal ile kēzğênlênê durdurur ; on-dan çêkup jine şehrine varêrsa-da kēzên güzelli-ne vuruldü ile bera-ber halasênên-da öjle hêrpalajup azarladê pek güzüne gider, kendi sevdîni-de utanmasêndan bildiremejerek geže gündüz durup otura-maz. Bu sefer üç aj kadar geêer geêmez jine halasêna žaber gön-derir, karê seni gidi katêr seni, sen bu kézê görmeksizin öjle mektub jazarak elin bir tane çožûnu denizlere attêrmasênê sana öjredejim, bak gönül nasl şeji dir, sen-de anlajasên dejüp kézê bir büyük žasta kēlêna kor, jatā'nên altêna jufka dôşejerek kēzêm Hüsni Jusuf ge-linže senin žastalênê söylerim, o šindi seni žanêndan zijade seviyor, işitti gibi deli divane olur. Ben herne kadar jüz göstermejerek varsên ölsün gebersin deje bir takêm söylenirsem-de o bana jalvarup jazêk-têr günah dir gibi hekim hoža getirmeji ister, senin janêna gelüp ne oldûnu sorar, sen-de hiê kendinde dejl-sin gibi jatakta bir bir jana

kemêldanarak inlemê başla, ondan sôrasêna karêşma dejüp işi pişirirler, kona'ê-da bütün sijaha bojadêr.

Az geçmeden olan jine bir gelîş gelir-ki evvelkinden pek çok telaşla kapularên halkalarênê koparêrşasêna çalar, nejse içeri girdikte şerbeti bir başka halajêk getirinçe, konā'nda sijā bojasêndan olanên içi bulanup öbür kēzēn ne oldūnu halasêndan sorar, o-da brak şu müsibeti ne olažak, hanê öbür sefer geldinde size şerbet getirirken barda'ê düşürüp kêrmadê-mê-idi, ben-de üzerine jürüdūm içün ödü patlamêş, o gün bu gün-dür xasta, artêk kurtulmaz öležek der demez olanên aklê başêndan gidüp aman halažēm o ölürse ben-de sâ kalmam, hem jazêk-têr hiç olmazsa bir hekim getirelim, belki çaresi bulunur deje kēzēn janêna çekar, o-da hemen öležek derežede jatā serilmiş, solū bile sejrek sejrek çekar. Olan bu halê görünçe kēzēn janêna vararak ne oldūnu neresi ā'rêdēnê sorunça kēz pek düşküin hal ile inlejüp bir bir jana dönünçe altēnda-ki jufkalar çêtêr-çêtêr ettikte olan ejvah ne kadar fenalaşmêş-ki kemikleri bile kuru dal gibi kêrêlijor, hemen mendilini çekarup alajup ferjad etmê başlar, ejvah halažēm keşke ne bunu bana gösterejdin ne-de buna hem bana kējmajajdēn dejüp kendini jerden jere çarpma başlajēnça halasê kendisinin kēza jazmêş oldū mektubu çekarak eline verir. Olan-dêr kjādê okujunça işin ne oldūnu anljup aman sultanēm ben ettim sen etme, bir şey dir japtēm, bana bā'şla deje bir takēm öziür diler, kēz-dêr zaten olanên aşkile kebab olmuş, vatanēndan anasēndan babasēndan ajrêlmêş bir aşik biçare oldūndan o-da olanên bojnuna sarêlup şükür Allaha-ki beni dūnjada sana kavuşturdu, şu halda ne xastalēm var ne bir şey dejinçe dūnjalar olanên olup halasêna pek çok jalvararak ettiklerini bā'şlamasēnê hem-de bu kēzê nikjahla alažā'nê söyler. Ondan bir aja kadar gelüp kēzê alarak kendi şehrine getirmeklîni bildirüp çekar gider, işi babasēna bildirdikte razi olmaz; olan ise kēzēn sālê ile sâ oldūndan ejer onu almazsa kendisinin-de telef olažā'nê herne kadar söylerse-de babasê jüz göstermez. Olan kēzēn derdile günden güne fenalaşup adam kēlêndan çekmā başlar, bûyük bir xasta olup dōseklere serilir, öte beri hekim hoža gelen giden hesabsêz; olanên xastalê çaresini düşünmekte olsunlar şezade günün birinde bari ben öležēm, biraz xas bağ-

ceji gezejim deje lalasêne alarak halsêz halsêz inleje êkêşlaja sarajdan çekup giderlerken jolda bir koşa karêja rast gelirler, kadên çok extijar olup beli bükülmüş üç adêmda bir oturup dinlenir, deñejini kakarak sümünü çekerek, gözlerinden jaş saçup extijarlêna âlajarak giderken olana rast gelir. O-da ondan beter çasta kêle ile halsêz halsêz gitmekte oldûndan karê ej o'ul ben ise extijar-êm, bir ajâ'm çukurda düştüm deje gidijorum, senin bu genêlikle derdin ne-ki benden beter-sin demesîle olan içinde bulunan aşk ateşini hiç olmazsa biraz söndürürüm ja artêrup bütün bütün kendimi bitiririm huljasile işi karêja annatmā başlar. Karê-dêr şezadenin sôjlediklerini dinledikten sôra ah o'ulşâ'zêm, nekadar olsa senin sevdin Nar kêzlarê gibi güzel olamaz, bari bu kadar sevda çektiñe göre onlara aşik olsajdên jeri vardê, benim-de bir şej demê dilim varmazdê gibi lakêrdêlarê sôjlemesîle olanên aklê bir hoş olup evvelki aşkênê unudarak Nar kêzlarênên nasl şej olduklarênê düşünüp merak etmê başlar. Sözü kessa keselim baş ârêtmajalêm, karêdan ajrêlup ças baççeje vardêklarênda herne kadar türlü türlü â'şlar çiçekler şarêl-şarêl havuzlara akan sularê sejr edüp, öten kuşlarên sedalarênê dinleje dinleje kjā oturup kjā gezinirlerse-de Nar kêzlarênên lakêrdêsê-da bir türlü aklêndan çekmajarak gittikçe jeni bir sevdaja ūrar.

Biraz geçtikte baççede-de rahat edemejüp jine saraja gider, bir iki gün daha geçinçe sevdasê gittikçe artmā başlajênşja şah babasê olunun çastalê geçmiş sanarak janêna çā'rup bir takêm kandêrêşê lakêrdêlarla o şejlerden olanê vaz geçirmek gibi bir takêm lakêrdêlar ederse-de şezade ej babaşêm, ben o dertten kurtuldum amma şimdi jeni bir belaja ūradêm, bunu gidüp araja araja bulmadêktan sôra bu dînjada bana jaşamak haram-dêr demesîle padişa-da Nar kêzlarê ne demek, nasl şej olduklarêna çok merak edüp şezadeje gidüp aramasê için izin verir. Bunlar lalasîle jükte hafif pahada â'r yol tedarîni görürler, bîrer ata binerek şehirden taşra çekup ver elini Nar kêzlarê deje çeküp giderler.

Az giderler uz giderler dere tepe düm-düz giderek altê ajlêk yol giderler, olan hem çastalêk halsêzlê ile hem-de yol jörguntûndan takatê kalmajarak gitmekte-ken akşam-da olmā başlamêş bir çeşme başêna varêrlar, onda bir koşa karênên su doldurdûnu görmelerîle

selam vererek janëna varêrlar, o-da bunlarën nereden gelüp nereje gittiklerini sorar, şezade ninežim biz jolžu-iz, bu akşam sende müsaafir olalëm, bizi barêndêr, sabälajên jine gidežek jolumuz var-dêr dejinže koža karê aman ölüm benim bir kulibem var, başëm içerde ajaklarëm dëşarda, sizi atênëzla fêlan konuklamā jerim jok dedikte şezade bir avuž altun êkarup karêja verir. Koža karê altunlarê görür görmez evladžêklarëm jerim-de var jurdum-da var, bir gežežik ne olur, nasl olsa geçer deje bunlarê alup evine götürür, ondan biraz yemek içmek hazirlajarak karênlarênê dujururlar; oturup dereden tepeden konuřmaktalar-ken karê bunlarën nereje gidežeklerini sorar, şezade ninežim ben Nar kêzlarëna aşik-im onlarê aramā gidijorum, ažeb onlar neredede bulunur demesile koža karê ölüm onlarën jeri buraja dokuz ajlêk jol-dur, hem-de bütün beklejenleri dev dir, oraja gitmek pek güc-tür, gel bundan vaz geç, sōra seni öldürürler, genëline jazik olur, sana analêk içün sōliijorum sōra piřman olursun, geri dönüp joluna git, šte bu kadar sōjlerim derse-de olanën aşkê gün günden artmakta oldū içün koža karênën sōjledī lakêrdêlar hiç kjar etmez. Nejse kalkup jatêrlar, sabā oldukta biraz kâve çibuk içtikten sōra gitmê kalktêklarênda karê o'ulžum bundan dörd ajlêk jol gittinizde bir bñyük da'a varêrsênëz, onda o Nar kêzlarênê beklejen devlerin anasê var-dêr, bak ondan bir jol öjrene bilirsen belki ele geçirirsin joksa başka türlü çaresi yok-tur dejinže şezade jine karêja bir avuž altun verüp lalasile atlarëna binerek jola düzüliürler.

Masallarda tez gelir, biraz vakit gittikten sōra uzaktan bir jüksek dā görünür, bakarlar-ki jangên var gibi ateř janijor, kêzgênlē iki sätlêk joldan adam jakažak, onlar bir türlü ilerülejemejerek ne tarafa gidežeklerini řařêrup kalêrlar; dev anasê-da pek küçük bir řej-miř. Hemen bunnarê görünže elini uzadarak iki sätlêk joldan raftan limon alêr gibi kulaklarêndan tutunža ikisini-de janê başëna getirir, bunlar bir jandan kulaklarênën ažêsêndan, birde ateřin kêzgênlêndan amanën jandêk bittik deje çārëřa hajkêrëřa ölüm korkusundan akêllarê başlarêndan gidüp aman ninežim deje dev karêsenën bojnuna sarêlêrlar, o-da ej o'ulžā'zêm řoř geldiniz ejer siz bana anažêm demejejdiniz, ikinizi-de řu ateře atardêm, şezade-de sen-de bize o'ulžā'zêm demejejdin řu demir asam ile seni jere kakardêm

der. *Ondan dev karêşê sordukta Nar kêzlarê ičün jola düştüklerini söyler, karê ej ölüm o Nar kêzlarê bir baǵçe içinde a'ǵda üc tane dir amma onlarê gidüp almak pek güc-tür, benim jedi tane ölüm oranên bekçisi dir, şindi siz buradan gittinizde o baǵçeji görmeksizin benim büyük ölüm sizi üc sâtlêk jolda görerek benim janêma geldiniz gibi perçeminizden tutunǵa janêna götürüp kojunǵa jarê belinize kadar jere gömülürsünüz. Alên şu üc kêlê, birini bir tarafa birini bir jana üçünü-de etrafênêza atê verin, o vakit benimle görüştünüzü o onlar, ben sizi nasl evlad ettimse o-da kardaş edinir, sōrasênê ondan öğrenirsiniz demesîle bunlar kêllarê alup jine jola girerek otura kalka gitmekteker-ken Nar kêzlarênê baǵçelerine bir iki üc sâtlêk jol kaldêkta devin büyük olu görüp bunlarê saclârêndan tutunǵa janê başêna kojup göbeklerine kadar jere gömer. Bunlarên akêllarê başlarêndan gidüp ne olduklarênê bilemezler, hemen jan korkusîle karênên verdî kêllarê etrafa attêklarênda analârênên evlad edindîni anlajarak ej kardaşlêklar sizin buraja gelmeniz ne ičün dir deje sorar, onlar-da işi anladêrlar. Dev şindi burdan jarê sât gittinizde önünüzê bir baǵçe gelir, onun kapusu önünde bir çeşme olup iki mustû var-dêr, birinden kan birinden irin akar, ikiniz-de onlardan seve seve ičüp oh ne güzel su imiş dejesiniz, sōra kapudan girdinizde bir aslan birde köpek vardêr, köpejin önünde ot aslanên önünde kemik durur, kemikleri köpeje otu aslana verdinizde onlar size ilişmez, daha ilerü vardênêz zaman bir ǵadê karêşê oturmuş başênê tarar görürsünüz, gidüp ikiniz-de onu bitler başênê jêkarsanêz o-da size ilişmez, sōra o Nar a'ǵênê bulursunuz, üzerinde üc Nar var-dêr onnarê koparup döndünüzde bir cêlêk dir kopar, ǵadêja aslan ile köpeje çeşmeje sizin tutulmanêzê söylerler, siz ise hiç ardênêza bakmajarak koşup gelesiniz demesîle bunlar jolu tuttururlar.*

Gide gide birde baǵçe janênda-ki çeşmeje varêrlar, akan kan ile irinden üc gün su içmemiş gibi kana kana ičüp oh ne güzel su imiş derler, ondan baǵçe kapusuna varup devin dedî gibi aslan ile köpejin önlerinde-ki jeježekleri dejiştirirler, daha ilerü vardêklarênda ǵadê karêşênên janêna gidüp başênê bitlejerek jekarlar temizlerler, ondan Nar a'ǵênên janêna varup Narlarê gördükleri gibi

gözleri kamaşarak ā'zēn narlarēn nasl šej olduklarēnē görmejüp^eel jordamīle aranup taranarak narlarēn üçünü-de koparērlar, tabanē kaldērup koša koša gitmektelər-ken kijamet kopar gibi žadē karēsēna tut deje bā'rērlar, o-da oh neje tutajēm bunže senelik kirimi onlar temizlediler ben tutmam dedінде bunlar jine jollarēndan šašmajup bačče kapusundan čėkarken aslan ile köpeje bārēšēlērsa-da onlar-da jeježeklerini bulduklarīčün tutmazlar, češmeje hajkērēlēr o-da bunže vakit dir benim sujumdan kimse içmedi, onlar ne güzel deje kana kana içtiler ben-de tutmam dejinže bunlar devin janēna varmadan jolda šezade aman lala šuğun birini keselim bakalēm içinde ne var. Hemen hančerini čėkarup narē kesinže ajēn on dördüne benzer jeni gelin gibi gejinmiş kušanmēš elmastan ževahirden donanmēš bir kēz-ki görenin žanē kalmaz, aman šezadem tut demesile kēz düşer bajēlēr. Bunlar ne japažaklarēnē šašērmēš, bašē użunda dolašup dururken kēz erije erije kan ile irin olur, ejvah ne japtēk keške kesmejejdik gibi pišman olurlarsa-da iş išten gečer, šezade ej lala bunun bir jolu olmalē, artēk bunlarē kesmejelim deje devin janēna varērlar. Dev hanē bakajēm narlarē kopara bildiniz-mi, onlar-da beli kardašlėk kopardėk amma dajanamajup jolda birini kestim, šøjle oldu bøjle gitti en sōra kan ile irin oldu, dev gördünüz-mü bir kerre, hič adam bilmedī šeji bøjle japar-mē, siz bu narlarē alup baččeden čėktēnēzda o češmeden sūt ile bal akijordu, ejer ondan içmiş olsajdēnēz bunnarēn her biri birer kēz olurdu, šindi varēn o češmeden sūt ile baldan için amma aman ne fena su dejiniz, jine dönüp buraja gelin dedінде olan lalasile varup češmeden akan süttten baldan içerek olan ne fena su imiş derse-de lalasē evvelki gibi oh ne güzel su demiš. Bunlar bir birlerinden xaberleri yok a, jine devin janēna varērken šezade tutup narēn birini daha keser, evvelkinden daha güzel bir kēz čėkarak o-da düşer bajēlēr:sa-da biraz vakitten sōra ajēlarak ajaklarē tutmaz olur derken bunlar kēzē sērtlajarak dōru devin janēna geldiklerinde ej kardašlarēm jine işi ters japtēnēz, işte lalanēn janlēs šøjlemesi bu kēzē sen žanēndan kurtardēn amma o topal braktē, šindi buradan anamēn janēna gittinizde o sizi gözlerinizden öper, siz-de ona birer tokat vurunuz, ejer japmajažak olursanēz sōra sizi ateše jakar, hem benden selam edin, Nar kēzēnēn sālēnē bā'šlasēn dejinže bunlar

Allaha ısmarladık dej p jine jola girerek dev kar s n n jan na varırlar.

 lunun ded  gibi hepsini japup gitmeleri i  n izin isterler, dev kar s  o jakt  ateşin külünden bir avuç verüp  lum bu narı kese en vakit k l  üzerine ekerek s ra kes, joks  bu-da bir jan  eksik olarak   kar, s ra bir daha çaresi bulunmaz dedikte bunlar jine atlarına binüp o ko a kar n n evine varırlar ; bir ge e orada konuk olup ertes  gün sab laj n   kup ver elini Jemen eli dej p  ekerler. Masallarda tez gelir az vakt n içinde kendi şehirlerine varırlar, bunları gören padişaha m  de i gider,  ah anas   lan n geld ne pek çok sevinerek    gün  enlik japarlar, s ra o narı k l ile kestikte birde ne görsünler öbür k zlar n ikisinden-de bin kat güzel, görenin aklını alır, d njada hiç eşi görülmemiş.  lan kızın g zell le günde bin türlü a k denizine dalar   kar, bir türlü jüzüne bakm  dojamaz, her görüşte bir türlü sar o  olur ; ondan o topal k z  lalas na, berikile halasında-ki k z -da getirterek kendisine nikj  ettirüp k rk gün k rk ge e d n japarlar.

86.

Bir varmış bir jokmuş evvel zamanda bir ana k z varmış, bunlar gajet fakir olup sab dan akşama je e ekleri i e ekleri bulunmazm  . Nejse bunlar sab laj n barınmaları i  n edine bilmiş oldukları bir kulibeden çıkararak oldukları şehri akşama kadar dolaşup öteden beriden jej p i e eklerini elde ederek jine evlerine gelirler. Bu jolda hallanup geçinmekte olsunlar günün birinde kızın anas  çok ja l  old  i  n çektikleri za mete dajanamajarak  astalan r, de ar    km  vakt  kalmaz, k za ej  o  m bu gün gitm  hiç hal m jok, bari bu günlük sen git-te bir parça  te beri  ej bula bilirsen bu gün onunla idare ediniz, jar na Allah kerim dir f lan demes le k z  z ne japs n  an ndan b km  sa-da s  oldukça jemek içmek-de istenir, bojnunu bükerek aman ja rabb sen bize a   dej p  lajarak gözlerinden ja  jerine kan sa up ah vah edüp gider.

Epej  b j   ek, güzellikte-de eşsiz bir kız old undan herne kadar eski-püskü rubalar i ind se-de görenin gözleri aj görmüş gibi ferahlan r, orası lazim de l ja, k z kendi hal le sokakları gezüp

dolaşarak utanup sêkêlmasêndan anasê-da janênda bulunmadê iêün rast geldî adamlarên her birine jüz kêzdêramaz, bazi fukaralêne sôjlejüp para jeježek isterse-de hiç tênmazlar ; o gün kendi-de aŷ kalêr. Akşama kadar gezmekten o-da ˆasta gibi olup bütün bütün iêi ˆoşarak tanrêja sênup hiç bilmedî bir jola girmiş dalgên gider, kendi derdini düşünmeden nereje gittîni anlamaz ; bir müddet gittikten sôra akşam olmuş, ortalêk kararmâ başlajênˆa aklê başêna gelerek ejvah ben nereje gidijorum, buralarê hiç bildim yok, bu gün hakk bana jardem göstermedi, ˆanêmdan-da usandem, bari ölsem-de kurtulsam gibi bezginlik getirerek jine jolu brakmaz gider, en sôra o gitmede olsun geŷe-de olur. El ajak çekilmiş, hiç bir seda işitmez, ejvah dâlar başênda kaldem, anam evde, beni dâlar başênda kurd kuş jeježek, o zavallê kêzêm jeježek getirežek deje bekler, tanrêdan jalvarup ja ˆanême al ja beni bu deritten kurtar deje sêzlanup bir düzüje gider.

Az gider uz gider jürümekten aŷlêktan takatê kalmajup hemen bir jere jêkêlêr, kendi kendine bir müddet oturup düşünmekte iken bir ujku bastêrarak ujur kalêr, düşünde kendini jine jolda âlajarak gider görüp bir bā baŷçelik jerde önüne ak sakallê bir pir çekmêş, bir elinde asa, bir elinde tespih çeküp gider. Kêz bunu görünŷe eline ajâ'na sarêlarak aman babaŷem anam evde ˆasta jatar, ben jeježek bulmak üzre jola çektêmda jolumu şaşêrup dâlara düştüm, sen bana aŷê, dôru jolu göster deje bir çok âlar sêzlar ; mejer o adam hêzêrimiş, kêza dönüp belinde sokulup bir kaç dejneklerden birini kêza verir, bunu al-da her nereje gidersen hiç korkma, bu sana jol gösterir demesîle kêz kendi kendine extijar bu ja, bunamêş-mê ne dir, bu dejnekten ne olaŷak, beni başêndan savdê dejerek kendi haline aŷê-nup hêncêra hêncêra âlajarak ujjudan ujanêr, birde bakar-ki sabâ olmuş. Gördü şejlerin düş oldûnu düşünür dururken birde ne baksên o adamên verdî dejnek janê başênda durijor, aŷeb jorgunlukla ben kendimi ujur-mu sandem, düş deje görüp-te düşündüme bakêlêrsa bu dejnejin burada bulunmasê olamazdê, ben ise o adamê bir baška jerde gördüm, elbet bu jine düş-tür amma bu dejnek nereden geldi, aŷeble-nežek bir şej. Her nejse düşse-de Allah gerçek etsin, bu-da belki

Allahdan bir şey dir, â'r bir şey deyl ja, elimde tutup giderim, belki bir yerde lazim olur dejerek oradan kalkup jine jola girer.

Gidüp dururken dejnekle öteji berişi çarpup kurşalaştırırken önüne bir arab çıkar, emr et sultanem ne istersin deyinçe kēz korkarak aman bu xērsēz-mē-dēr ne dir deje kendi kendine korku ile durup karşēlēk veremez, arab jine tekrarlanjup sordukta kēzēn aklē başēna gelerek her nejse bu dejnejin marifeti olmalē, bakajēm šunu bir denejim, xajērlē ise šindi belli olur. Hemen araba karnēm ažēktē jeježek getir dedikte arab pekī efendim dejüp gitmesīle jine gelmesi bir olur, kēz birde ne baksēn arabēn başēnda bir tabla čēka gelir ; kēz oturarak tablayē janē başēna alēr, içinde jirmi tane sahan var, kapaklarēnē birer ačup bakar-ki so'uk šēžak, tatlēšē tuzlusu hepsi tekmił, ömründe öjle jemekler ne görmüş ne jemiš, šašērup hangēšēna banažā'nē kajb eder. Nejse ötekinden berikinden biraz jerse-de sevinmesinden dojar, jine dejneji jere vurup arabēn gelüp-te tablayē aldēnē görünçe ha šindi Allah bana verdi, mejer bu dejnejin işleri varmēš, šindi ben-de öjrendim dejerek oradan kalkup biraz gittikte önüne bir büyük saraj gelir. Biraz saraja jaklašēr, birde ne görsün saraj kapusundan kēzēn jaklaštē jere kadar iki kečeliye eli bajraklē, asker gibi žübbeli kavuklu adamlar dizilmiš, o jemek getiren arab-da bujrun hanēm efendi dejerek kēzē saraja davet eder ; kēz ise birden bire ne oldūnu anlamajarak bunda-da bir iş var, ja ele gečtim jahod kismetim ilerledi, bakalēm sonu neje varēr deje hič tetīni bozmajup dōru saraja girer. Saraj kapusundan içeri girüp sā'na soluna baktēkta jine iki tarafa dizilmiš halajēklar, güzel güzel huri gibi kēzlar, onlarē-da görüp gečerek merdümenden jokarē čēkar, karšēšēna gelen ačēk kapulu bir odaja girerek birde-ne baksēn o odanēn orta jeri bir güzel havuz, içinde turna gözü gibi su bir jandan fiskije suju odanēn tavanēna čēkarēr, havuzun etrafēnda türlü türlü ā'žlar čicekler, minderleri sandaljeleri elmas ile işlenmiš žennet evine benzer. Kēz bunlarē görüp šašērmasēndan kendi üstü başēnē unutmuš, birde odanēn içinde bulunan büyük bir ajnede kendini görerek čoban kēlēnda üstü başē sim-sijā, ejvah bu kadar beni karšēlajup buraja getiren asker, kēzlar šu halēma ažeb ne dediler, o kadar aklēm šašmēš-ki ne kadar šejler gördümse hep šu dejnejin işi dir, aklēma gelmedi-ki kendime bir

temiz ruba getirteyim. Hemen dejneji jere çalarak arabên geldîni görür, hajdê bana bir kat temiz ruba getir dejinçe arab gidüp tez elden elinde boğça odaja girer, kěz boğçağê açup bakar-ki buz gibi elmaz işlemeli, bakmā gözler kamaşêr bir takēm gejim rubasê, hemen üstündekileri çekarup atar, kendini biraz silüp temizlejerek onlarê jokardan aşā gejiüp kendini donadêr. Odanên içinde geziniüp öte beri şeşleri sejr etmekte iken jine karnê aźêkêr, artêk öjrendi ja, dejneji vurup yemek gelir jer içêr, uzatmajalê artêk rahata düşünçe herne kadar tanrêja duadan geri kalmazsa-da birde anasênê xasta xasta brakup jola çekênê xatirlajênça ejvah anazêm hala benden jeježek bekler, azeb öldü-mü kaldê-mê ne oldu, jine rahatê kalmadê deje alajup sêzlamā başlar, kjā âlar kjā düşünür, öjle derken akşama kadar ujur kalêr.

Mejerse o saraj peri padişahênêr olunun imiş, akşam oldu ja, olan sarajêna gelüp odasêna girdikte kězên jüzüne bakar bakmaz bin žan ile aşik olur, çünkü kězên jüzünü sejr etmekte iken olan-da ujur kalêr, birde aradan epejçe vakit geçtikte kěz aźê aźê ujkudan ujanêr, birde ne baksên janênda gül benizli püskürme benli, žihan güneşi gibi bir olanên jattênê görür görmez o-da žani gönülden aşk derjasêna dalup çekar, düşêr bajêlêr., Biraz zemandan sōra olanên aklê başêna gelüp kězê-da ujangêrarak kim oldūnu sorar, kěz gördü gibi işi olanı anladêr, olan ise o vakte kadar niže kězlar güzeller peşinde dolaşmêş amma bunun gibisini görmedinden ej sultanê ben seni žani gönülden sevdim amma biz peri-jiz, sen ise adam olu-sun, hajdê seni babama götürejim, ejer izin verirse ölinçe-jedek seninle sefada oluruz, ejer razi olmazsa seni-de öldürürler; razi isen hajdê gidelim demesêle kěz olanên aşk ateşinde kavrumakta oldūndan ölüm korkusu fêlan xatêrêna gelmejiüp šezadem senin yolunda bin žanêr olsa haržarêr dejinçe olan bunu alarak dōru babasênêr janêna götürür. Padiša kězê görür görmez adam olundan oldūnu anlarsa-da güzelliine bakênça aklê başêndan gider, olan işi oldū gibi babasêna anladêr, padiša ej ölüm sen bunu nerde buldun, ben insanda dejl bizim žinsimizde bile böyle bir güzel daha görmedim, sen bunu kendine alma'e istersin amma sōra bundan bize bir zarar gelmesin, çünkü adam olunda žadê çok-

-tur, bir şey japarsa bütün tağmêzê taxtêmezê dâ'dêr, buralarêna güvenirsen, madem-ki dilijorsun ben-de žandan dilekle sana bunu nikjahla alêrêm. Őlan ise kêžên yolunda ölmeji kurmuş, ej babažêm ejer bana zarar gelirse-de bundan gelsin, ben onu almajažak olsam jine ölümden kurtulmam, bari ölürsen-de onun aşkê yolunda ölejim, bizim telêsemlê rubalarêmezdan bir kat ona-da gejdirdimiz halda kendinde öjle bir büjü japmak fêlan şeyleri varsa onlarê japamaz, bir vakit denemiş oluruz dejinže şah-da razi olur. Hemen kendi adetleri üzre kêzê ôlana nikjâ ederler, artêk ne kadar olsa adam o'ullarênê japtêklarê dünlere benzemez ja, kendi adetleri üzre japarlar jakêštêrêrlar, dünleri bitinže kêz ile güvej girüp müradlaşêrlar, kêz o gežede gebe kalarak vaktê gelinže bir erkek çožuk do'urur.

Çožû emzirüp büjütmekte olsun belli ja, çožuklar küçüklükte durmaz ejlenmez, her dem vrank vrank âlar, kêžên-da bazi geželeri çožûn âlamasêndan rahatsız oldûnda aman ja rabb bu analêk ne güc şey-miş, bir çožû büjüdüp mejdana getirmek ne müşgül-müş, ah elbet benim-de anažêm benden kim bilir neler çekti, ejvah ben anamê-da unuttum, kendi rahatlêmla onu xatêrêndan çekardêm, ažeb ne oldu öldü-mü sâ-mê, o fakirlile ne hallarda kaldê deje aklêna geliüp çožuk bir jandan hajkêrêr kendi-de içini çekerek hōngür hōngür âlamâ başlar. Sabahadek uzunja âlajup sêzlamakla oturmada iken šezade ujanup kêžên âlajêšênê görür, hemen dap-turu olup kêza ej sultanêm derdin ne-ki böjle âlajorsun, senin gözündən dökülen bir damla jaš jerine dereleri kanêmla doldururum, aslê ne dir sōjle deje kêzê zorlar, o-da dünjada bir anažâ'zê olup xasta hem-de fakir halênda braktênê, onun xatêrêna gelmesile maxzunluk çökerek âladênê ôlana sōjler. Őlan aman sultanêm bu pek kolaj şey dir, onun içün senin âladênê istemem, sen bana sōjle anan nerde ise šindi gidüp getiririm demesile kêz bilmem-ki buraja uzak-mê jakên-mê, benim şehrim fêlan jerde, onda bir ufak kulibemiz vardê, ejer sâ ise anažêm orada dir, joksa ölmüş-tür, benim rahatlêmê istersen bir kerre gidüp jokla. Őlan-dêr bir kerre jeri tepüp oradan kajb olup gider, ani-de kêžên dedî şehre varêr, bir dolašup dolanup o kulibeji bulur; sabâ erken imiş, kapusunu çalarak xıtxıjar kadêžžâ'z inleje êkêšlaja kim dir o, aman aman jerimden-de kalkažak halêm jok, kendi kendine kim bi-

lir ne münasibetsiz adam dir-ki bu vakit kapumu çalar, bilmez-ki
 ben jerimden kalkmā üç božurgat ararēm. Nejse sürüne sürtüne
 gelüp kapuju açar bakar-ki bir deli-kanlē olan, ne var o'ulžūm jan-
 lēš bir kapu çaldēn galiba, ne istersin dedikte olan anažēm hiç bir
 şey istemem; jalēnēz seni alup götürežēm, koža karē ah evladžēm
 ben şurdan şuraja gitmē žan verijorum, seninle nasl gide bilirim
 derse-de olan validežīm sen korkma, ben seni jürütmem, ejer bir ala-
 žā'n varsa al hajdē durmā vaktēm jok, o-da evladēm benim bir kērēk
 čanā'm bile jok, senin-de kim oldūnu bilmejorum, öjle-de öjle-de
 žanēmdan bezdim, dünjadan bēkkēnlēmla ūraşmakta-jēm, ne ede-
 žeksen hazēr-ēm demesile olan karējē salla sērt edüp omuzladē gibi
 jine jeri teperek dōru kēzēn janēna gelir. Kēz anasēnē görür görmez
 vah anažēm bunže zaman dir sana hasret kaldēm, hele çok şükür
 Allah jine kavuşturdu, šinden sōra öldūme gam jemem dejüp sevi-
 nirken karē šašērup bakar-ki kēzē žennet gibi bir oda içinde önünde
 altēn beşik, içinde melek gibi bir čožuk ninni söyleyerek ujudur, ken-
 dīse huri gibi gejinmiş, ne dejüp ne edežēni šašērup šaškēn šaškēn
 bakarak kēzēm sen beni brakup nerelere geldin, ben hem fakirlik
 hem-de senin sevdamla gūmbegūn ahvah ile geçirüp bir kerrežik dün-
 jada görüşmeji hakktan dilejüp dururken hele elhamdül-lillah bu
 gün sana kavuştum, kēzžā'zēm burasē ne dir, sen buraja nasl iriştin
 deje sorarsa-da kēz anažēm hiç tēnma, ne oldūmu ben-de bilmejo-
 rum. Kēz evden çekup tā oraja gelinžejedek ne olup bittise hepsini
 bir bir anladēr, kadēnžā'z hajran olarak kalup ondan kēz anažēm
 karnēn až-mē dedikte o-da ah evladžēm üç gün-dür hiç ekmek lok-
 masē jemedim demesile kēz el čērparak bir tabla jemek getirtir,
 kadēnžā'z ömründe öjle yemekler görmemiş, hem-de ažlēktan içerişi
 kararmēš oturup ana kēz güle ojnaja temiz karēnlarēnē dojururlar,
 ondan rahatlaşup ona-da bir kat urba gejdürüp temizlejüp paklar,
 ölüp ölünžeje kadar eski fukaralēklarēnē unudup rahatla jašajarak
 tanrēja dua ederler.

Bir varmēš bir jokmuš vaktile bir bŷjŷk padiša olup baχčeje
 pek meraklē imiř, japtērmēš oldū bir baχčesinin içinde dil ile tarif

olunmaz türlü türlü *ā'žlar* meyvələr çiçekler arték deme gitsin, jalan.žē žennet gibi imiş, kendisi geže gündüz baǵce ile *ūrašēr*, hem-de jetiştirire bilmiş oldū türlü türlü çiçeklerin hiç bir yerde bulunmamasēnē kendinže kurarmēš. Bununla *ūrašmada* olsun günün birinde gezelejin baǵcede bulunan köşkünde oturup kendi kendine bir takēm hujalarla vakit getirerek düşünüp dururken ujkı bastērarak dalgēn dalgēn oturmakta bulunmuş, bu zamanda jedi tane güveržin baǵcede bulunan havuz kenarēnda-ki güllün dallarēna konup bir *ā'zdan* — adam *ōluna* dojum olmaz, Gül-kēzlarē elde bulunmaz, ašk jolunda gezenin, gülü japra'e solmaz — dediklerinde kanadlarēnē čērparak uctuklarē ande šah dalgēnlēndan bir heježan ile kalkup herne kadar ujkı arasēnda kušlarēn sōjledī lakērdēlar kulā'na gitmiş amma kendisi dalgēn oldū için ne oldūnu-da anlayamaz, ažeb düş-mü gördüm, bu nasl šej dir deje merak edüp köşkten inerek baǵceji gezinüp dolašırken havuz kenarēna jaklašēr, birde ne görsün o kušlarēn kondū dallarda jedi tane gül ačmēš amma šah ömründe öjle gül görmemiş, her biri tabak gibi ačēlmēš kokusu žihane bürümüş, šah-dēr onnarē görür görmez sarǵoš gibi olup oldū yerde jēlēr kalēr.

Bir vakitten sōra kendine gelerek ajēldēkta ičerisinde bir ateš pejda olup čajēr čajēr janmā başlar, ujkı-mujku kalmaz, sabaha kadar havuz başēnda oturup güllerin güzelliini sejr ederek her birine bir türlü māna verir. Sabā olup ortalēk *ā'rdēnda* kendini žennetten gelmiş sanarak hurilerle görüşmüş-te her birinin aškēndan čaresiz kalmēš gibi deli divane olur, zaten her gün baǵce meraklēš olup öte beri jetiştirmek kendisini šašērdēr; akšam olunža jine bōjle olur, uzatmajalēm üç geže sēra vardē, kušlar her kondū dallara türlü renklerde brakmēš olduklarē gülleri görerek šahēn durup oturmā mežalē kalmaz. Elhet ben gidüp bu Gül-kēzlarēnē arar bulurum deje efkjar edüp tažēnē tahtēnē büyük vezirine brakēr, kendi jalēnēz başēna kēlēnē dejiştirerek biraz para alarak jola čēkar, sejjah gibi dādan da'a ašup giderken günün birinde bir dere başēna varēr. Onda biraz oturup dinlenmekte iken, karšudan bir tazē köpeji sejr edüp geldini görür amma šahēn janēna jaklašmaz, o jana bu jana košar sēčrar jine geldī jola gider; šah kendi kendine buralara jakēn bir yerde ja avžē var ja bir jakēn šehir olmalē dejerek kāve

çibünü içtikten sōra jerinden kalkarak jine jolu tutturup epejçe vakit gider.

O gitmede olsun mejerse gördü tazê žadêlardan imiş. Şah bir müddet gittikten sōra bakar-ki uzakta bir takê dālar kēzgeñ alevle janup tutuşior, nereleri oldūnu bilmejüp hiç-de tetini bozmajarak bir düzüje gider, o dālara jaklastêkta önüne bir tilki kēlēnda hajvan çekup şah-dêr bunu görünže, vaj bu şindi beni paralajažak-têr de je korku getirerek janênda bulunan silahênê hazêrlamā başlarsa-da gördü gercek tilki gibi bir şey olmajup žadê bulundū içün o kēlēkta görünmüš, şah gider o kaçar, kendi kendine ne kadar olsa hajvan dejl-mi, benim silahlandēmê anladê-da žan korkusile kaçior gibilerde o gider o gider en sōra gözünden kajb olur. Şah biraz zaman daha gittikten sōra bakar-ki kale gibi bir dêvar, dibinde pis mēndar kēlēklê exťijar kadēnêñ biri oturur kjā ālar kjā güler, şah gide gide janēna jaklašup bunu görünže ažajb şey, halēna bakēlêrsa fukara kadēnêñ biri amma bōjle hem gülüp hem ālamasê neden dir, sorarêñ ja dejerek janēna jaklašêr. Selam verdikte o-da jine göz jašê jerine kanlar saçararak bir takêm ahlănup vahlanup selamēñē alêr, ah o'ulžā'zēm, anladēma göre sen-de benim gibi bir jer garibi olmalê-sēñ, gel seninle biraz dertleşelim, hiç olmazsa biraz ičerimizin zehri gider gibi hal-laštêkta şah ažeblenerek koža karēnêñ janēna varêr, xoš-pešten sōra karê žadê karēšê oldū içün şahêñ nereje gittini bilir amma hiç anlamaz gibi dereden tepeden lakêrdêlar ačar. Şah ise adam ōlu olarak sarajēndan çekte çekalê kimse ile görüşmemiş, kendisi-de bir kötü fikirde olmadê içün karēja nereje gittini söyler, karê-da şahêñ Gül-kêzlarēna aşik oldūnu anlajēñža ejvah o'ulžā'zēm şindiye kadar onlarēñ yolunda žan verenin haddê hesabê jok-tur, onlar öjle bir asifte dirler-ki eline geçirdikleri adam o'ullarēñē mutlak telef ederler, gel bundan vaz geč, sana jazêk-têr genčlêñ var de je daha niže lakêrdêlarla şahê aldatmak isterse-de şah dönüp ej anažēm bu senin söylediklerin fena dejl amma ben onlarla buluşmasam bile dūnjada sā kalmaklēm šüpheli dir, ne olursam olajēm, başēma jazēlanê göre-žēm, mümkünü jok geri dönmem demesile koža karê mejerse başka bir şehir padişahēnêñ tarafēndan gönderilmiş, kēzlarēñ bir yolunu bularak ele geçirmesini kurarak oralarda dolašmêš oldū içün şahê

ne sőjlese kandėramaz. Ej anažėk demek-ki sen bunlarėn neredede durup oturduklarėnė bilirsın, bana bir ejilik jap-ta řu genėlėme ažė demesėle žadė karėse ۆlum onlarė ele gećirmek pek gűć-tűr, řindi bu dėvar kėjėsėndan ۆc sāt gidersın, o kėzlarėn bağćesinin dėvarė-dėr, ۆnűne bir bűjűk kapu gelir, oradan girežėn zaman Gűl-kėzlarė deje ćā'rėrsėn, ićerden bujurun deje bir ses gelir, sakėn girme, ۆc kerre bۆjle ćā'r, ۆcűnğűde durma tut dediklerini iřittĩnde ardėna bakmajarak geri dۆnerek kać, ejer ićeri girežek olursan seni paralarlar, sۆra piřman olursun, řte bildĩm bu kadar dir dejinğze řah jolu tutturup bir műddet gider.

O gitmede olsun bu žadė karėse hemen ak sakallė bir adam kėlėna girerek dۆru bağće kapusunun jakėnėnda bir jerde oturup řahė bekler, elinde tespih sankė kuran okur gibi hić bir jere bakmaz; řah-dėr ۆteden beri dűřűnmekle giderken pir kėlėnda bunu gۆrdűkte aman tanrėm sen beni koru, her nejse bu bana Allahdan jaradėldė, bir fenaja benzemez, dۆru jolu bundan ۆjrenirim gibilerde pirin janėna varėr. Selam verűp aldėktan sۆra adamğā'z o'ul nereje gider-sın der, o-da dۆrusunu sۆjler, ۆlum biraz daha ilerűde bağće kapusu var-dėr, oraja jaklařtėn vakit Ćil-ana deje bā'r, ondan sۆra hić korkma, sana iliřen olmaz, dۆru bağćenin orta jerinde-ki kۆřke var, orada istedĩni bulursun dejinğze řah bunu gerćekten dostlukla sۆjledi sanarak hemen bağće kapusuna varėnğza Ćil-ana deje ćā'rmasėle kėzlar žadė karėsėnėn adėnė iřittikleri gibi biri hemen havalanup kim oldűnu gۆrmė ćėkar, birde řahėn geldĩni gۆrdűklerinde gidűp berikilere řaber verir. Mejerse bu Gűl kėzlarė-da gajet bağće meraklėse olduklarėndan řah gibi kendilerinin merakėnda bir adamė bulamadėklarė ićűn her kim onlarėn ařkėle oraja gelirse telef ederlermiř; bunlar jedisi birden řahėn geldĩni anladėklarėnda hemen nikablarėnė ćėkarup jedisi-de huri gibi gűl janaklė birer kėz olup řahė karřulamā ćėkarlar. řah-dėr kėzlarė gۆrűr gۆrmėz, zaten ateřlerėle janup jakėlmakta olup gۆrűnğze dűřer bajėlėr, bağćede-ki havuzun sujundan jűzűne serperek ajėldėrlar; řah ise dűř gۆrműř gibi hem-de žadė karėsėnėn sۆjledĩ lakėrdėlarė řatirlajarak ۆlűm korkusu-da aklėna gelűp ne oldűnu bilemez, bir kać defa bajėlup ajėlėřėnda řařkėn řařkėn kėzlara bakup ćaresiz kalėr, kėzlar-da řaha kendisinden zijade

aşık olduklarêndan jedisi birden gidüp eline ajā'na kapanêr, aman şahem biz ettik sen etme, bunğa jol zaçmetlerini çektin, bizi dörulukla sevdini bildik-ki her şeji gözüne aldên, şte jolda gördün koğa karê bizim düşmanemêz-dêr, sana türlü jollar gösterdi, sōra-da pir kēlêna girerek şöjle et bōjle et dedise-de kendini bizlere aşık olan bir şahên tarafêndan bu jerlere gönderilmiş oldū içün jolumuzda sevda çekenleri türlü hile ile öldürtür. Biz ise gül aşiki-jiz, senin-de baççe meraklêşê olarak türlü güller jetistirdini gördümüzde biz-de žani gönül-den size aşık olduk amma bizim bir düşmanemêz daha var-dêr, ejer onu öldüre bilirsen artêk sen-de baş nê kurtarêrsên, biz senin sen-de bizim oluruz demelerile şah düşmanênêz kim-dir sōjlejin, onlar şu karşê-ki dā'n ardênda göze görünmez bir ežderha var-dêr, o-da bize aşık-tir amma kendisi jabani oldū içün ondan hoşlanmadēmêz gibi hiç-te bizi rahat brakmaz, onu-da def etmedikçe hiç birimiz rahat edemejiz, şunun çaresini bulmalê-sên dejinže şah al-sana bir dert daha, bunu bulduk amma o biraz güç, aman ja rabb sen bana dōru jolu göster, aşiklarêma kavuştur dejerek kēzlarên gösterdi dā jolunu tutturur.

Düşüne düşüne gitmede olsun kēzlar ežderhajê görünmez dediler ja, ažeb ne edežem ne japažām deje derin derin dalgênlekla gider dururken o da'a jakên bir bōjûk ā'žên janêna varêr, ā'žên tepesinde žavul-žuvul bir takem kuş ötmelerini işidir, aman ne-de çok bārêşijorlar, ažeb bunlar ne dir gibi ā'žên dibine oturup kuşlarên cārêşup bārêşmalarênê dinlemekte iken mejerse ā'žda-ki kuşlar Zümrit-anka kuşunun jaurularê imiş. Her sene bir jēlan dadanup o jaurularê jermiş, şahên bundan xaberi yok a, jēlan-dêr adam olundanda bana av geldi deje hemen ā'ždan sêrelup şahên önüne düşünže o-da birden bire korkusundan görünmez dev geldi sanup hemen žan havlile hançerini çekarak nasl çarptise jēlanê iki parça eder, kuşlarên-da jajgarasê kesilir, ondan anlar-ki bu kuşlarên düşmanê imiş, şimdi ben bunu öldürdümde onlarên-da hajkêrêşmalarê kesildi, nejse bir hajêr japtêk, tanrê benim-de işimi rast getirsin dejüp bir kâve çibuk içerek hem korkudan hem-de jol jorgunlândan ā'žên dibinde ujuşup kalêr, bir derin ujuja varêr.

Öteden beri o Zümrit-Anka kuşu dedimiz hêşemla kanadlarênê

her sallajšenda tozu toprā katarak bir fērtēna kopmuš gibi ā'žlarē sallajarak, kijamet koparēržasēna öjle bir geliš gelir-ki šaha rüzgjarē irišinže ne oldum deje jerinden tap-duru gelir, birde ne baksēn bir kuš ammu kendisi gibi sekiz kat bñjñklñkte, ažeb ežderha bu-mu-dur, šindi beni paralajažak ne dejim ne sñjlejim dejerek tir-tir titremē bašlar, kuš-ta jaurularēnēn dñšmanē bunu sanup hemen saldērmā giderken jaurular jine bir žēvēltē koju verñp kendi dillerinže onun dñšman olmajup dost oldñnu anladērlar. Ondan kuš šahēn janēna varup iši sordukta šah-da jēlanē gñsterir, öjle ise dile benden ne dñlersin, bunža jēl-dēr bu jēlan benim jaurularēmē telef ediğor, bir tñrlñ ċaresini bulamadēm, ne vakit buradan ajrēlērsam o zamanē gñzetlejerek bñtñn jaurularēmē jer, ċok sñkñr beni ondan kurtardēn, senin-de mñradēn ne ise sñjle bir ejilik japajēm der demez šah sevi-nerek aman ne olursa senden olur, benim-de bir dñšmanēm var, onu öldñrmenin ċaresini isterim; ne dir o dejinže šah gñze gñrñnmez ežderhanēn bu jerlerde oturdñnu sñjlemesile kuš ejvah o biraz gñċže, bir kolajē var, ejer korkmajup onu japa bilirsen kurtula bilirsin, joksa onunla kimse baša ċekamaz, oldñ jer gñrñnmez-ki gidñp bir tuzak kurasēn. Ben kñċñklñmde babamdan išidirdim-ki jedi kat gñkte onun bir jēldēz tēlēsēmē var-dēr, o-da jēlda bir kerre o ežderhanēn oldñ jere inermiš, onu-da ele geċñrmek pek mñšgñl-dñr, sñjle-ki onun indñni gñrñp-te oldñ jere anide varup bir bez ile öрте bilirsen gñkten indī zeman ateš gibi iner, jerde su kesilir, bez ile örttñnde ondan bir judum içersen ežderha-da seni gñrmez, o vakit onunla istedñn kadar gougalaš, ejer iki üç judum-dı suju bitire bilirsen oldñ jerin toprā'-nē-da žebine doldura bilirsen o vakit ežderha ne kibalda oldñnu gñrñp herne istersen japa bilirsin, artēk sana bir zararē dokunamaz, istedñn ölümlē öldñr, hem-de tñjñnden üç tane koparup bunlarē-da al, herne zaman bašēn sēkēlērsa birini ateše at ben seni gelñp bulurum dejinže šah oradan jolu tutturup o dā'n üstñne ċēkar.

Orasēnē kendine jer edinñp geže gñndñz ežderhanēn tēlēsēmē olan jēldēzē gñzler. Epejže zeman orada beklemede olsun vaktē gele-rek bir geže šahē pek zijade ujkū bastērmēš, dalajēm ujujajēm derken ortalēk gñndñz gibi kesilñp birden bire jerinden kalkarak o ajdēnlēn indī jere košar, ejninde bulunan rubasēnē ċēkarup jēldēzēn dñštñ

jere kapajarak kuşun dedî gibi telaşla susuzluktan ölmüş derejede, hemen taşê topra'ê â'zêna alarak iĉer sümürür amma iĉerisi-de ateş gibi kesilir, vaj jandem tutuştum deje üç kerre hajkêrup aklê başêna gelerek suju içtî jerin toprâ'nê-da avuğlajarak ğebine doldurur, ondan birde ne görsün eźderhanên bin arşênlek bir ovajê kaplamêş büjüklünü görünĝe ha şindi düşmanême gördüm. Ezderha ise telêsemê ele geĉtî içün halsêz halsêz hamamda bajêlmêş koĝa karêlar gibi jerinden kalkamajarak şaha ĝanênê bâ'şlamasênê jalvarêr, ondan şah eźderhanên janêna varup öldürmek isterse-de aklênê başêna toplajarak kuş bana böyle bir şej söylemedi, belki bir janlêşlê'a ũrarêr deje oradan geĉüp jine kuşun oldû â'ĝên dibine gelir. Kuş bunu görünĝe ne japtêne sorar, o-da kendi dedî gibi şöjle japtêr böyle git-tim demesîle eji etmişin-ki öldürmê kalkêşmadên, o jine dirilirdi, onun inen telêsemêndan aldên topra'ê o eźderhanên oldû jere serp, o kendi kendine inleje inleje orada ölür, başka bir şej lazim deĝil, her nereje gideĝeksen git, artêk korkma deĝinĝe şah gerisin geri dönerek eźderhanên oldû jere vararak ğebinde-ki topra'ê etrafêna serper, sôra gelüp kuş ile vedalaşarak Gül-kêzlarênêr jolunu tutturur.

Baĝceje jakên vardênda o ĝadê şahên geldîni görünĝe bir büjü japarak önünü denizle keser, şah ne oldûnu anlamajup öteje berije saldêrêrsa-da denizin ũĝunu buĝâ'nê bulamaz, koşup seĝintmekten takatê kalmajênĝa biraz oturup dinlenejim dejerek kav ĉakmak jakup kâve ĉibuk iĉerken kuşun verdî tûjler aklêna gelir, hemen birini ateş jakar jakmaz kuş gelir, şah-da jolu deniz kesildîni gösterinĝe kuş denize bir kerre dalar ĉêkar oralarê jangên jeri gibi olur, şaha hajdê korkma jolun aĉêldê git demesîle kuş jerine olan-da joluna dörulur. Bir az daha gidüp jine ĝadê karêşê şahê görerek bir büjü daha japup bütün da'ê taşê diken iĉinde brakêr, şah bir türlü jol bulamaz, jine aklêna gelerek tûjün birini daha jakar, kuş gelinĝe dikenlere dörü â'zên-dan bir ateş püskürerek hiĉ kalmajênĝaja kadar jakar. Şah kuşa Allah senden razi olsun, bana kalsajdê bunlarên hiĉ birini beĝeremejeĝektim dejüp jine gitmê başlar, ĝadê karêşêse şahên geldîni görür görmez seni gidi katêr seni, ne japarsam üstesinden gelijorsun, bakalêr şindi ne edeĝên dejerek bütün ĝihan janiĝor gibi dâ taş alev iĉinde kesilir, şah alevin kêzĝenlêndan üç sâtlêk jola kaĉar, hemen janênda

bulunan bir tüjü-de jakênza kuş gelir ateşi görmesile nasl üfledise o kadar ilerletir-ki şadêjê jaktêktan sōra Gül-kêzlarênên baǵçe dēvar-larê bile jangên jerine döner, şadê janar biter, şah-da selameti bulur, artêk dōru yoluna giderek baǵçeje varêr.

Aradan epejşe vakit geçmiş, kêzlar-da şahên neredede kaldēnê herne kadar arajup tatarlarsa-da o vakte kadar şadênên büjüsile şahên oldū jerlere gidemezlermiş, birde bunun geldini gördüklerinde hepsi birden koşuşup bojnuna sarêlêrlar, bize senden başka jar olmaz, bizi düşmanēmêzdan kurtardên, herne dilersen biz-de yok demejiz, senin yolunda ölmeji bile gözümüze alêrêz demelerini şah işidinşe ej Gül-kêzlarê, ben bir büyük padişâ-jēm, taşēm tahtēm dururken böyle êssêz jerlerde durmak jakêşmaz, siz-de bana jar iseniz şehre varup olanza ömürlerimizi sefa ile geçirelim dejinşe kêzlar şahēm biz peri-jiz, böyle gidersek size zararēmêz dokunur, bizi perilikten kurtarêr-san artêk seni istemesek bile sen sâ oldukça janêndan ajrêlamajêz, çünkü bizi perilik halēmêza brakmaz dediklerinde şah o geze kêz-larla baǵçede kalêr, öteden beri işittine göre bunlarên bir tēlêsemê olmalê, şunu anlajēm-da belki boza bilirim deje kendi kendine kurar.

Geze olunza her kes jata'na jatêr, şah onlardan gizli kalkup gezinerek kêzlarên nikablarênê bulur, hiç deji bunlar bunu gejdikle-rinde kuş olıjorlar, ne etsem ne japsam gibi düşünmekte iken hemen Zümriit-Anka kuşu-da rast gele oradan geçermiş, şahên düşünüp taşêndēnê görünşe nikablarên ateşe jakmasênê sōjler, şah-dêr ken-dini devşirerek hemen bir ateş jakup onlarê içine atar, çajêr-çajêr jakar, kêzlar-da her biri çarpênup sêçrajarak aman şahēm janıjoruz ne oldu demelerile şah korkmajên, o iş bitti, ben-de siz-de mürada erdik, hajdên durmajup şehre varalēm demesile kêzlar herne kadar sevinirse-de perilikle ettikleri zefklere alêşmêş olduklarêndan ah şahēm bizi bir jandan sevindirdinse-de bir jandan jerindirdin, her nejse size kavuştūmuza şükür olsun, şinden gerü sen-de korkma, bizde bir şey kalmadê, ne varsa sende dir, emrinize bālê-jêz demele-rile sabā-da olmuş oldūndan şah bunlarê toparlajup ver elini bal şehri dejerek sürerler. Az zeman içinde şehre jakên vardêklarênda şehrin dēşarêşênda-ki çift süren adamlardan birini şehre müzdeǵi gönderir, bir kaç araba-da êsmarlar, veziri vüzerasê şahên geldini

işittiklerinde hemen bir kaç araba hazırlayıp karşıya giderler, şah kızıları arabalara bindirip dōru saraya çektirir. Kendi tahtına oturup çoluk-çocukları ile görüştükten sōra kızları birinden jedisine kadar hepsini nikjā edüp kerkar geze bir büyük dūn yapıp birer birer güvey girer.

88.

Bir varmış bir yokmuş vaktile bir kızı karı birde o'ulları varmış, bunlar ne pek zengin ne-de o kadar fakara deşilermiş amma bu o'ulları her gün ava kuşa gitmek gibi kēda bājēda gezmeji kendisine adet edinüp her gün evde kōjde durmıyup ötede beride kēda bājēda gezermiş. Babası herne kadar olunu bu sevdadan vaz getirmek arzularında bulunursa-da dūnjada bir tane ondan başka çocukları olmadı için anası-da her vakit kızasını çōjūn peşinde dolaşmaması için darıyup azarlarmış, herif-te karısını kēmajarak aldırmazsa-da olanın gittikçe havalanmasından şanı sekeler; karının jajgarası ile bir müddet olanın peşini braktekte çōjuk hiç birini dinlemezerek adeti üzere her gün gidüp gelir.

Günlerde bir gün jine kēda bājēda av arkasında gezmekte iken kendi gibi üç delikanlının-da av vurmak üzere dolaştıkları görür görmez kendime arkadaş buldum diye janlarına gidüp görüştükte onlar-da bir şehir padişahının o'ulları imiş. Bu olanı gördüklerinde üçü-de sevinüp ej arkadaş sen nereli-sin, biz bunça vakit gezüp jürüdük, senin gibi jalnız bir kimseye rast gelmedik dediklerinde olan-da ben fılan köyden falanın olu-jum, herne kadar vakitli zengin deşsem-de bu jolda merakem ziyade oldu için günümü vaktēme avda gezmede geçiririm, şindijedek sizin gibi bir arkadaşada düşmedim, bari her gün birlikte gezelim olmaz-mē deşinje onlar-da bizim-de istedimiz bu idi, anlaşılanki sen bizlerden şesur-sun, çünkü biz üç kardaş, herne kadar gezersek-te korkumuzdan olur olmaz yerlere gidemeyoruz, sen ise jalnız başına gezdin halda birlikte arkadaş oldumuz vakit bir birimize dayanırız, hıjde kalkın gidelim deşerek şurası senin burası benim diye jolu tuttururlar. O gün akşama kadar av kuş ile vakit geçirüp, ortalık karardıkta beriki olanın adeti her akşam evine giderse-de o gün biraz uzak git-

tiklerinden artêk arkadaşlarêñe-da brakmak istemejerek onlarla o geze kêrda kalêr. Dört arkadaş neredede kalsak bu gezeji nasl geçirsek gibi düşünmekteler-ken öteji beriji dolaşup gezdiklerinde dört dâ arasênda kalêrlar, ne tarafa gidežeklerini şaşêrup bir birlerine sorup danêşmaktalar-ken jakênlarênda derinden bir ses işidirler. Bunlar bir birine bakêşup korkuşurlarsa-da öbür olan her gün jalnêz gezdî için bir kêzgên jürekle o kadar korkmajarak ej arkadaşlar, jazêk-ki av arkasênda koşijoruz, bize korkmak jakêşêr-mê, halbu-ki gezüp jürüdümüz dâ bajêr-dêr, hiç korkmajên Allahdan gelene razî-jiz demesîle berikilere-de bir kuvvet gelir, ažeb bu ses nerde dir, dost-mu düşman-mê dejerek dört janlarêñe aranmâ başlarlar. Birde ne baksênlar â'zê taş ile kapalê büyük bir kuju, bir birlerine ne varsa bunun içinde dir, hajdên gajret edelim, jardêm Allahdan deje dördü-de var kuvveti pazu edüp kujunun üstünde-ki taşê atarlar, içeri kulak vererek dinlediklerinde halsêz halsêz of aman gibi ses işidirler, ažeb bu ne dir gibilerde ašâ seslenirlerse-de aman öldüm bittim-den başka bir şey anlaşılamadêklarê gibi bir birlerine ej arkadaşlar hiç dejil bu bizim gibi adam ölu-dur, kim bilir başêna ne gelmiş-ki buraja düşmüş, bizim-de bu geze işimiz yok a, hem vakit geçerir hem-de şunun aslêna ereriz demelerîle padiša o'ullarêndan büjü beni şuraja sarkêdên dejinže hemen belinden bir ip bālajarak kujuja sarkêdêrlar. Kuju dibinde bir genç olanên ölüm halîle inlejüp êkêşladêñe janênda-da bir demir kapu bulundunu görerek işin aslêñe herne kadar sorarsa-da olanên söylemê halê kalmamêş; hemen kapuju koparup içeri girer, birde ne görsün, büyük bir saraj, ötesini berisini gezüp arajarak görmüş oldû kêrk tane oda kapusunu açar bakar, her odada bir kêz jüzlerinde sijâ örtü, önlerinde birer kandêl, nâ's işlerler. Ölan bunlarê görerek herne kadar ažeblenir kalêrsa-da elbet bunun bir aslê olmalê deje kêrk odajê-da açup kapar, kêrk birin-žisinde tunc kaplê bir odajê herne kadar açmak isterse-de bir yolunu bulamajup zor ettikte-de kuvveti jetişmez. Hemen sabrê kalmajup kapuju açmak için janênda bulunan silâlarîle vurup patêrdamakta iken birden bire oda kapusuaçêl êr, birde ne görsün boju minare, kol-larê çênar gibi sekiz bojnuzlu, her bojnuzunda adam kafasê gibi çên-gêraklar asêlê bir ežderha; olan bunu görür görmez, aklê başêndan

gidüp sersem sersem sivri sinek gibi vëzëldamakta iken ežderha òlanë serçe parmā'na takarak nereji istersin gönderejim der hem-de salën-žak gibi salar. Òlanën bütün bütün aklë başëndan çekup ne deježëni šašërër kalër, ežderha bunu fërlattë gibi òlan kendini bir kuju başënda birde dibine indëni görüp ondan bütün bütün kendini kajb eder, kuju başënda beklejenler-de bunun ne oldūnu anlaJamajarak, ha geldi šte fëlan derken jine gözleri önünden kajb oldūnu gördüklerinde düš görmüş gibi ne oldūnu anlaJamazlar, kujuja herne kadar seslenirlerse-de ževab alamadëklarë içün bir müddet daha beklešüp kimse çekmadëne gördüklerinde ortanza òlanë-da salë verirler.

Kujunun dibine indënde kendi büyük kardasële bir başka deli-kanlënën ölüm halënda jattëklarënë görüp sorup sorušturursa-da halsëzlëklarëndan bir šej anladamajarak jalnëz işaretle kapuju gösterirler, òlan kendisinin-de onlar gibi hallanažā'në anlaJarak içeri girmë kējëšamajup ā'zendakilere seslenir, ondan küçük òlan-da ašā iner. Bu hallarë o-da görünže bunlar iki kardaš düšünüp tašënup bir türlü içeri girmë žesaretilenemezler, ondan öbür òlana ses verdiklerinde o-da kēzup bunlarën hiç biri iş bežeremez, jine bana düštü hepsinin derdi deje onlarë sarkëttë ipin užunu kuju janënda-ki bir kajaja bālar, kendi ipe sarëlarak ašā iner bakar-ki üç arkadašëndan büjü ile bir başka deli-kanlë ölüm haddënda jatër, berikiler-de beklešüp dururlar, işi sorarsa-da ne oldūnu anlaJamaz. Hemen sā bulunanlarë janë sëra alup kapuja bir tekme vurarak içeri girer, kendi önde berikiler-de arkada olarak büyük òlanën girdi gibi bütün odalarë açup sejr ettiklerinde kërک birinži odanën kapusuna varër-lar, içerde ne oldūnu bilmeJerek kapuju açmā çalëšërlarsa-da jine evvelki gibi birden bire kapu açëlup içerden o ežderha çekar. Bu òlan berikiler ardënda olarak ežderhaja karšu durup bakarken ežderha dišlerini gēžërdadarak òlana haml ederse-de belinden hančerini çekararak dajanër; ežderha gülümsejüp ej òlan sen nene güvenijorsun, bunža jïtler devler benim serçe parmā'm altënda ölmüş-tür, sen ise bir hančerle bana karšë geliyorsun, hajdë sen-de šindiJe kadar ölenlerin janëna git deJüp òlanë kušā'ndan parmā'na takar, fërlatažā'e zaman òlan bir kerre ja Allah deJe hajkërër, hančeri uzattëkte ežderhanën iki kollarënë-da keser. Ežderha ejvah deJüp bir kerre silkin-

dikte bojnuzlarênda asêlê olan cêngêraklarêñ sesi kijamet kopmuş gibi ortalê tutturur, olanlar kijamet koptu de je akêllarêñê kajb ederser-se-de beriki olan jine davranup hazir ol vaktêna, şindi žanêñê žehenneme gönderežêm daha durijormusun dedikte ežderha aman jît kêjma bana derse-de olanêñ gözlerini kan bürümüş, žan korkusu etrafêñê almêş, aman-zaman kulâ'na girmejererek hançerile ežderhanêñ başêna çaldê gibi hançer jere saplanêr kalêr; ežderha iki parçâ olup er isen bir daha vur de je çabalana çabalana olan-da beni anam bir kerre do'urdu dejinžê debelenmesinden ežderha geberir.

Bunlar geri dönerek öbür odalarê tekrar birer birer açup her kêzêñ jüzünde-ki örtüleri kaldêrdêklarênda her biri aj dōmuş gibi sarajêñ içini ajdênladêrlar, her biri bir birinden güzel, kaşlarê keman, gözleri ahu, huri gibi kêrk tane kêzê bir jere getirirler. Öbür olanlar bu olanêñ bu kadar jîtlini gördüklerinde korkup onun janênda bala japêşmêş arê gibi çabalanup vêzêldanêrlar, o ise bastê jerleri güm-güm gümledüp ežderhadan zijade ortalê'a korku verir; ondan kêzlar bir âzdan ej jîtlêr bizim žanêmêzê kurtardêñêz, malê-mêzê kendimizi birlîñizde alêñ dejerek bir mārâ kapusu açarlar. Ežderhajê öldüren olan mārâdan içeri girüp birde ne görsün dîñ-jada olmadêk altun elmas ževahir ile dolu, cêkup kêzlara ej huriler bunlar sizler bizim-siniz amma kuju dibinde jatan iki arkadaşêmêzêñ vüžudlarê ne ile jerine gelir, bunun ilažêñê bilirmisiniz dejinžê kêzlar ej jît bizim gergef işledîmiz ijnelerimizin hepsi tüke-ninžêje kadar onlarêñ vüžudêna saplanêrsa kanlarile karêşmêş olan zehirler döküldükte onlar-da eski hallarêñê bulurlar demelerile hemen olan kêzlarêñ nâ's ijnelerini alarak her birini bir kêza verüp kuju dibinde-ki olanžêklarêñ janêna varêrlar. Her biri ellerinde-ki ijnelerle onlara batêrup cêkarmada olsunlar her batêrdêklarê jerden türlü renkte kan irin akmâ başlar, gittikçe jîtlêr gözünü kulâ'ne kolunu ajâ'ne ojnاتمâ başlarlar, tâ kendi vüžudlarêñê bulunžaja kadar ijneleri batêrup cêkarêrlar.

Aradan kêrk gün geçmiş, ijneler ašêna ašêna biter, onlar-da bütün bütün jerinden kalkup berikiler gibi sôjleşüp jürümê başlarlar, ondan o mārâda-ki elmas altunlardan ala bildikleri kadar kujuja sarkêdêlmêş olan ipe sarêlarak biri ikisi cêkar, öbürkileri-de cêke

deke hepsini jokarê alêrlar. Ondan o üç padiša o'ullarê beriki olana ej jît senin bunğa japtên işleri dñnjada kimse japamaz, şinden sōra biz senden ajrêlmajêz, bizim babamêz fêlan şehrin padişahê-dêr, evvela oraja gidelim sōra sen ne istersen jap-biz-de olmaz demejiz, olur-mu olur deje bunlar işi berkiştirüp ver elini Ak-şehir deje çeküp giderler. O ane kadar aradan epejşe zeman geçmiş, şah o'ullarênê herne kadar arattêsa-da bulamajarak pek-te sevgilisi olduklarêndan hasretlerinden çasta olup bir kaç aj içinde jatup en sōra derdine derman bulamaz ölür, bunlar-da şahên öldünden kerk gün sōra şehre varêrlar, şezadelerin geldini şehir halkê işidir işitmez bütün bejler paşalar karšu çekarlar, birde ne görsünler beş jît kerk-ta kēz, hemen arabalar getirüp hepsini saraja götürdüklerinde şezadeler hep vezir-lere işi anladup kendilerinin şahlê'a lajik olmadêklarênê, kendileri vezir olup öbür olanên-da padiša olmasênê söylerler. Her kes bu olanên jütlinden korkup o şehre padiša japarlar, berikiler-de birden üžünžüje kadar vezir olur, öbür kuzu dibinde bulduklarê olanê-da kapužu başê japarlar.

Kêzlarên kerkênê şaha nikjā edüp kerk gün kerk geze hem žülus şenliji hem-de kêzlarên dñnünü japup şehirde çok büyük bir şenlik japarlar, olan kendi şah oldu ja, ana babasênên oldū memleketê bir tatar gönderir, arattêkta babasê ölmüş, anasê-da hem kožasênên hem-de sevgili olunun ajrêlê ile ālaja ālaja gözlerine perde inmiş, dñnjajê görmez oldū halda gönderilen tatar bu kadênê alarak dōru ōlu olan şaha getirir. Anasê kjā sevinir kjā-da dñnjajê görmedinden ālajup inlejerek olunun janêna vararak herne kadar görmezse-de sesinden anlajup kendine bir sevinž gelir, olan-da o şehirde büyük padiša oldū için her jere sözü geçer, anasênên gözleri açêlmak üzre her jerden hekim hoğa getirterek baktêrêr. Herne kadar ilaž ederselerse-de bir gözü açêlup biri kapalê kalêr, nejse evladênê dñnja gözile gördünden çok şükür edüp sarajda kjāja kadên olarak ölinžêje kadar bir jerde ömür sürerler.

Bir varmêş bir jokmuş vaktile bir padişahên üç ölu birde kêzê varmêş, padişa bu çozuklarênê hiç ajêrt etmejerek severse-de kêzênê o'ullarêndan bir kat daha ziyade severmiş. Kêz onlarên en kücû olup gel git zaman olanlar her gün şikjarda gezer, kêz-da padişahên has bayçede japtêrmêş oldû köşkte bir takem halajêklarla ejlenüp vakit geçirmede olsun padişa bir gün xastalanarak hekim hoşa kjar etmejüp ölür. O'ullarêndan büjünü tahta oturdurlar, ortanžasênê-da vezir japup bir müddet vakitlerini geçirmekte iseler-de en küçük olan hiç bir işe gûze bakmaz, jine evvelki gibi her gün avda kuşa, babasêndan kalan paralarla âbejlerinin bazi kerreler vermiş oldû bir çok paralarê peşine düşmüş olan bir kaç dal-kavuklarla ötede beride žümbüş edüp jerler içerler, çok sürmejüp bir seneje varênža olanža paralarê bitirirler; kardaşlarê-da bunun bir takem ipsizlerle düşüp kalktênê, eline geçeni telef ettini gördüklerinde artêk onlar-da öte beri vermeji keserler. Ölan herne kadar öteje berije çarpênêrsa-da hiç bir taraftan medar olmadê gibi kardaşlarêna-da jüzü kalmajarak Dral-dedenin düdû gibi, mejdanda kalêr; ne japsên, her gün zefke žümbüşe alêştê, kendi kendine düşünür taşênêr, bari biraz-da kêz-kardaşêma jamanajêm-da bir müddette onu jolarêm, sōrasêna Allah kerim gibi fikirler kurup dōru kêz-kardaşênên köşküne gider, o-da bunu ötekilerden ziyade severmiş. Herne kadar para isterse verüp kardaşžêm hiç kederlenme, Allah bize vermiş, zefkinden žümbüşünden geri kalma, para ile olažak šejî benden ara demesîle olan evvelkinden ziyade bedava parajê buldu ja, geze gündüz bâda bayçede daha bir takem ziyade dal kavuklarla vur patlasênên kapusunu açar. Herne vakit parasê kalmazsa, gidüp kêz-kardaşêndan alêrsa-da hazêra dālar dajanmaz, kêzên-da elinde avužunda bulunan paralarê biraz zeman içinde tükenir, o-da başlar ôlandan elini çekmê. Kêz bu šejleri japtêna pişman olursa-da iş iştên geçti, giden gelmez ölen dirilmez, utanmasêndan onun-da kimsenin jüzüne bakmā geri kalmaz, olan ile düşüp kalkan dal-kavuklar-da šezadenin parasê tükendini anladêklarênda hepsi birer birer kêrêšê kêrarlar; šindi olan ne japsên, halk janênda utanêr. Bir gün kêzên janêna vararak ej kardaş,

şindi iş fenaja sardê, bundan bøjle ben bu şehirde duramajažām, istersen birlikte gidelim, kēz-da ne japsēn, kardaşê gibi kendisi-de parasēz pulsuz, kimse janēnda itibarlarê yok, bari bøjle olmadan-sa bizi kimse tanēmaz bir şehre gidelim-de belki bir jüzden kismetimizi buluruz, bir şej-dir başa geldi, çare yok dejerek ôlanda bir ijne bile yok a, kēz kējêda bužakta bulunan bazi para eder şejlerinden götüre biležekleri kadarēnē alarak bir geže kimse duymadan iki kardaş jolu tuttururlar.

Şehirden dēşarê çēktēklarēnda kēz herne kadar olsa öjle geže vaktē hem-de jalnēz olarak dāda bajêrda gezmeji görmemiş oldūndan kendisine korku girerse-de ôlan her gün dālarda av arkasēnda bir takēm ugunsuz adamlarla-da türlü belalar görmüş geçirmiş, artēk žanēndan-da bezginlik gelmiş oldū için korku-koju žatērēna gelmez, kēza-da türlü türlü kandērmak için sözler söyler. Bunlar iki kardaş konuşa sōjleşe gitmekte olsunlar, gežeden-de epejže vakit geçmiş, aj ajdēnlē-da kapanarak artēk gittikleri jeri görmez olmuşlar ; bu jüzden kēza bütün bütün korku gelüp jola çēktēna pişman olursa-da çaresiz kalēr, başēmēza jazēlanē görežēz deje ālaja sēzlaja durmajup sürer giderler. Uzatmajalēm o geže sabaha kadar, gündüzü ajšama kadar giderek ertesi geže oldukta jine geženin jarēsē olmuş, kurd kuş ujur, düşmanlar sezintide bulunur, her jer kēşt-peşt gibi ses verir, bunlarēn hiç biri ôlanēn žatērēna gelmejüp kēz korku belasē bu fikirlere dala čeka gider. Gide gide en sōra dōrt janē dā, hiç bir janē gözükmeyiz inže bir jola düşerler, o gün o geže-de ajš susuz kalmēşlar, herne kadar beş on günlük oturulažak paralarē varsa-da hiç bir şehre köje ūrajamadēklarēndan jejinti almazlar ; artēk hem jol jorgunlū hem-de ažlēktan artēk ôlanēn-da halē kalmajup hem giderler hem-de ujku bastērēr. Ôlan kardaşžēm bir gün iki geže dir da'ē taşē aşup geliriz, bu jolun użunu bužā'nē bulamadēk, bu geže tā sabaha kadar gitsek-te kim bilir bir şehre ja irişir ja irişemejiz bunun ejisi, bu geže öjle-de bøjle-de dāda-jēz, gel bir kējêda oturup hem dinlenelim hem-de ujku jorgunlūnu gidermiş oluruz dejinže kēz-da artēk žanēndan bezmiş, ne olursa olsun, sen bilirsın, senin çekežēne ūrajažā'na ben-de ezelden ortak oldum, bizi tanrē korusun, jürüježek halēm kalmadē deje bütün bütün gevşeklik gelerek oldū jere

jêlêr kalêr, òlan-da janê başêna cöküp bir vakit etrafê dinlemekteler-ken iki kardaş ujuja kalêrlar.

Bunlar epejze vakit ujumada olsunlar, mejerse oraja jakên bir kujuda cêngêraklê dev adênda biri varmeş, jêlda bir kerre o kujudan cêkup önüne herne gelirse alup kujuja götürürmüš amma žanêna kêjmaz, her türlü rahatlıkla eline geçirdi adamê hajvanê jašadêrmêš, jalênêz jedi günde bir ajê imiș, tuttū adamlardan her kim ona günde bir ajê bulup getire bilirse artêk ona žanênê vererek her gün başênda tašêrmêš; o vakitlerde-de cêkaža'ê zeman irișmiș oldūndan gežeji gündüzü tanêmaz bir hajvan olup kujudan cêkênža dört janêna bakênarak bir kerre elini uzattêkta òlan ile kèzên-da jattê jer oraja üç sāt kadar-mêš, kèz ile òlana irișir. Bunlar ise epejze vakit ujku ujumadêklarêndan ölü gibi jatmêšlar, devin eli bunlara sürülmesi ile tütin kesesi gibi ikisini-de alup janêna getirir, birde ne baksên bir kèz ile òlan, ikisi-de ölü gibi ujurlar, güzellikleri-de žihanda görülmemiș; dev kendi kendine ašajb šej, bu jerlerden šindiye kadar kuš uçmaz kervan göçmez jêlan barsā'nê sürümez, bunlar ne kișiler dir-ki korkmadan buralara gelmișler, hiç deñil yol iz bilmedikleri içün yol gariblî ile naslsa jollarê düšmüš, beni ne bilsinler, kim bilir nerelerden geliyorlar, biraz daha öteye berije bakênarak jine kujuja girer, onlarê-da bir odaja kapajup kendi-de jerine gider oturur.

Birde sabā olunža kèz ile òlan ujkudan ujandêklarênda birde ne baksênlar, žennet gibi bir saraj, olduklarê odanên her janê lal jakut, daha türlü türlü ževahir ile bezeli, bir birine šaškên šaškên bakašup gördüğümüz ne dir düš-mü-dür dediklerinde biraz hajran hajran bakêndêktan sōra ortalêk-ta epejze a'rmêš. Birde bunlar odanên penžeresinden dēšarê baktêklarênda bir bayçe-ki ne gözler görmüš, ne-de kulaklar ișitmiș-tir, kendilerini žennette sanup hiç deñil bu gördüklerimiz düš-tür, bari biraz vakit cektimiz zaçmetlerin ažêsenê bununla savuštururuz gibi türlü hüljalarla vakit geçistirišmekteler-ken top atêlêr gibi bir gümbürtü koparak oda kapusu açêlêr. Dev in kendi žinsinden adeta adam bojun da, bojnuzlu cêngêraklê zilli köcek gibi içeri girdini görmelerile bunlar iki kardaş bir birine sarêlup adam Azrail geldi, žanêmezê alažak gibi cêlê'a başlarlarsa-da o dev bunlara susun korkmajên, žanênêz ne ister, karnênêz až-mê, sêkêldê-

nêz-mê gibi bir takem teklifte bulunur, onlar-da içlerinden hiç dejl bu Azrajil dir, žanêmêzê kolajlêkla alažak, ne ise ölürlen olsun, zaymet çekmeježêz dejerek kendi gönüllerini avudurlar. Dev ise tekrarlararak sordukta bunlar-da ne olursa olsun ölümden ötesi jök a, karnêmêz až, hem-de šu bayçede-ki havuz kenarênda jemek jememizi isteriz, burada pek sêkêldêk demelerêle dev bunlarên ikisini-de çiçek saksêse gibi ellerine alarak dōru bayçeje götürür, havuz kenarêna oturttukta jine jeježekleri šejleri sorar, bunlar-da ne olursa olsun, getir karnêmêz až derler. Dev oradan gidinže bunlar bir birine biz ölmüşük amma Allah bizi žennete göndermiş, hiç dejl burasê žennet olmalê amma biz daha jeni öldümüz için bu günlük Azrailde müsafir-iz, bak-sana xizmetkjar bile Azrailin dir gibi budala budala konuşurlar, ne olduklarêne anlamazlar.

Birde öteden beri devin başênda bir tabla, Veli efendi çajêrêne kuşadêr o büküklükte bir sofra serilir-ki içinde türlü yemekler sêžaklê so'uklu, tatlelê tuzlulu, bunlar hem šašmaktan hem-de ažlêklarêndan hangêsenê jeježêni šašêrêrlar, nejse uzatmajalêm bir kačêndan lokmalanarak karênlare dojar. Jine sofrajê kaldêrêrlar, el ā'z jêkandêktan sōra kalkup biraz gezindiklerinden dil ile sōjlenmesi mümkün dejl, türlü türlü kokulu çiçekler güller, hem-de öten kuš sedalarêne işittiklerinde iki kardaš oh gördün-mü Allahên büküklüne, iki kišiye ne kadar nižmet veriyor, bir sofrada bin kab yemek buluniyor, dūnjada babamêz padiša idi amma ordusuna zijafet çekse bu kadar yemek hazêrlajamaz, tōbe tōbe ettiklerimize gibi türlü türlü šaškênlêklarla epejže vakit bayçede gezüp jürüdükten sōra o dev jine gelerek bunlarê alup bükük devin janêna götürür. Bunlar-dêr jedi dā büküklünde her bojnuzu çênar gibi çêngêraklarênen bir tanesi hamam kubhesine benzer, gölgesinde bin kiši barênr, jine bir birlerine šte bu Azrail olmalê šindi galiba bizi asêl žennete gönderežek deje sevinüp dururlar, dev-dir ej adem o'ullarê, siz ne kiši-siniz, gelüp gittiniz neresi dir dedikte onlar-da efendim dūnjadan göç ederiz, hakkên emri dir demelerêle dev bunlardan pek çok xošlanup ej çožuklar kederlenmejin šindi-de dūnjada-sênêz, kendinizi aχrette sanmajên, eji başênez varmêš-ki benim elime düštünüz, hakkê tanêr adamlar-sênêz, šinden gerü rahat olunuz ; olana amma senden günde bir

ajē isterim demesile olan baş üstüne dejüp jine olduklarē odaja giderler.

İki kardaş oturup rahat etmede olsunlar, olan her gün silahēnē alarak irili ufaklē bir kaç ajē avlajup getirir, sarajēn bin bir odasē olup bunlar gibi hepsinde dişili erkekli bir kardaş ja ana baba o'ul kēzlarile adam o'ullarē dolu, her kesin jejüp içmesi oturup kalkmasē ajrē, işleri-de buna göre ise-de bu olanēn getirdi av gibi hiç biri japamazmēş, artēk dev bir padişā, olan-da veziri gibi bir birlerinden o kadar hoşlanmēşlar-ki sarajda šezade bir tane olarak dev janēnda jad edilir, o dereže sevimli oldūndan ettikleri rahat hepsinden ilerüler, ēctikleri zaymetleri unudurlar. Masallarda tez gelir, bu minval üzere bir kaç jēllar orada gečinirler, kēz-da dūnjada ešsiz akran-sēz huri gibi bir güzel oldūndan bir başka padişā olu-da epejze zemandan berü o devin janēnda bulunmakta olup sarajda ne kadar insan varsa hepsi orada bir halk olduklarēndan baχçede jürüjüp gezme aralarēnda o olan bu kēzē gördü günden beri žani gönülden aškenē sürer; hiç kimsenin žaberi yok a, geže gündüz atešine janmada olsun naslsa günün birinde kēz ile baχçede jalēnēz buluşurlar, olan-da kēza göre baskēn bir güzel oldūndan kēzēn-da göjnü olana akē verir. Bir gün beş gün en sōra bir birlerine janup tutuşmakta olduklarēnē devin işçilerinden biri sezerek büyük deve žaber verir, ondan kēzēn kardaşēnē dev ilerüde seviyor ja, kēz-kardaşēnēn fēlan ile seviştiklerini sōjlemesile o-da işi deve brakēr; bu kēz ile olanē dev janēna ēā'rarak olanēn hangē padişahēn olu oldūnu sordukta o-da Jemen padişahēnēn olu-jum der, ondan işçilerinden birini jollajarak šahēn sā olup olmadēnē sordurur, mejerse Jemen šahē öleli üç sene olmuş. Bunun žaberini işittikleri gibi kēzē olana verüp birde mektub jazarak ölüm bu ane kadar bana žizmet ettin jeter, hajdē babanēn taχtēna otur-da sevdinle ömür sür dejerek kendi ikinži devlerinden birisine al bunlarē jerine götür dedikte hemen ikisini birden alup Jemen šehrine götürür; orada bulunan šaha mektubu verdikte devin-de namē dūnjada bir anēldēndan šah mektubu okur okumaz taχtēndan inerek gel ölüm zaten bu jer senin dir, babandan miras dir dejinže šahēn olu oldū bilinüp jedi gün jedi geže šenlik

japtêrarak olanê tayta oturdurlar, sora-da kêzê kendine nikjâ ettirüp kerk gün kerk geze dünden sora mürada irişirler.

Onlar orada oturmada olsun biz geelim devin janênda-ki kêzên kardaşê şezadeje. Bunlar epejze vakit daha dev ile geçinmede olsunlar dev eski adeti üzre kujudan çekmak vaktê gelmiş, bir gün sabaha karşê dêşarê çêkar, öteji beriji dolaşup gezinmekte iken bir fukara ehtijar kadênğā'z üç tane kēzile jersiz jurdusuz dā başênda gezinmekte olduklarênê görerek elini uzadênğā gökten çajlak inmiş gibi hepsinin belinden kavrajup janê başêna getirir. Bunlar-dêr devi görmelerile akêllarê başlarêndan giderek âlaşup çêrêşmā başlarlar, dev-dir bunlarê kuuja indirir, ne olduklarênê anlamajarak sâ-mê-jêz ölü-mi-jiz, burasê ne dir žennet-mi-dir gibilerde bir birlerile sözleşirlerse-de devin kendilerini bir odaja kojup gittini gördüklerinde bir jandan hoşlanêrlarsa-da bir jandan devin korkusundan âlajup sêzlamalarê kesilmez; birde dev xizmetkjarlarêndan biri başênda tabla olarak bir sofra yemek getirir, bunlar ömürlerinde öjle yemek jememişler, aźlêk-ta žanlarêna tak demiş. Hemen kapêša kapêša jejüp karênlarênê dujururlar, o gün akşam olup geze iriştikte rahatla jatup ujurlar, sabahê sarajda bulunanlar gibi onlar-da gejinüp kuşanup baǵcede jürüjüp gezmê başlarlar amma kēzlarên-da güzelli žennet hurisi gibi aşkên güzel olduklarêndan devin sevdi şezade-de kēzên küçüne bin žan ile vurulur. Gün günden ah vah ederek aşk sevdasile zajiřlaşup vüžuddan düşer, dev ise olanê gözü gibi sevdînden kergênlenê görünže xastalênên aslênê sorar, olan-da ne japsên, bir šej dir başêna geldi, oldū gibi anladêr, kēz-da herne kadar olanê görmüşse-de öjle sevişmek fêlan gibi šejler xatêrêna gelmemiş, hemen dev bunu ôlandan işidir işitmez šezadem ben senden ajrêl-mam amma şu senin güzel xizmetine karşêlêk seni azad ederim demesile olan devin ajaklarêna kapanup aman šahêm benim iki kardaşem daha var, kēzlarên ikisini-de onlara götürejim, sanêrsam šindije kadar herne kadar ben onlardan ajrê düştümse-de babamêzên sâlênda iken bir birimizle and içmiştik-ki kendimiz gibi ana baba bir kēz bularak nikjâla alalêm, onlar-da bekjar dir, ejer iznin olursa bu üç kēzlarê-da benimle šehrimе gönderesin dedikte dev ej o'ul daha onlarên bana xizmetleri varsa-da hajdê seni sevdîm için bu sözünü kēr-

majēm dejerek jine ikinži devî cā'rēr, kērk deve-de altun elmas jük-ledüp olan ile üç kēzē analarēnē birlikte olanēn šehrine gönderir, hem-de bir mektub jazar-ki bunlar šehre vardēklarēnda o olan padiša öbürkiler-de vezir olsun demiş; šehre varup-ta padiša olan büyük olanı mektub irišinže öpüp başēna kor. Hemen kardašēnēn gözlerinden öperek tahta oturdurlar, jedi gün jedi geže šenlik japup getirdi kēzlarēn her birini bireri nikjālaštēktan sōra kērkār gün kērkār geže dūn japarak güvej girerler, olanlarēn anasē birinži, kēzlarēnki-de ikinži sultan olup ölünžeje kadar birlikte ömür sürüp otururlar.

90.

Vaktile bir karē kožanēn kērk tane o'ullarē varmēs, bunlar pek zengin dejillerse-de orta hallē gečinirlermiş, çožuklarēn en büyük jirmi jirmiiki jašēna kadar olup berikilerin-de ona göre en küçükleri onbir jašēnda kadar-imiş. Orasē lazim dejl ja, çožuklar epejže mekteb görmüşler, bir birlerine bakarak bütün günlerini gezüp jürümek avda kušta geçirirlermiş, babalarē tüžžarlēk ederek altē ajda bir kerre sefer edüp on onbeş gün kadar evinde oturur, jine işi güzü ile ūrašmakta olsun çožuklarēn büyükleri evlenmek isteerek işi analarēna bildirirler. Kadēnžā'z çožuklarēm, elbet bazēlarēnēzēn vaktē gelüp geçmekte amma ben šindi bir šej dejemem, babanēz gelsin-de čaresine bakarēz dedikte çožuklar ej ana biz evlendimiz vakit hepimiz birden dūn isteriz, hem-de bir anadan bir babadan kērk kēz olmalē, böyle olursa evleniriz joksa başka türlü olmaz demelerile zavallē kadēnžā'z pekī çožuklarēm, babanēz gelsin-de sōjlerim, ne derse ona göre işinizi japarēz gibi bunlarē avudur.

Aradan az geçmeksizin babalarē jine sefer edüp evine gelir, kadēnžēk çožuklarēn dedini kožasēna anladēr, herif-tir düşünür tašēnēr, çožuklarēn bazēlarē pek küçük, evlenmek vaktē dejl, čō'unun-da vaktē gelüp geçmekte ise-de šindi böyle ana baba bir, kērk kēzē nerde bulmalē dejinže kadēnžēk belki bulunur, bir kerre ararēz dejerek bazē komšulardan uslu akēllē jašlēža kadēnlarē birlikte alup kēz aramā čēkarlar, šurasē burasē de je gezmede olsunlar, kēzēn otuz dokuzunu bulup kērk tane bulamazlar. Günlerde bir gün jine görü-

zülükle dolaşımtalar-ken sokaklarê bir bir gezerler, kadênlarên adeti belli ja, çeneleri durmaz, her gezdikleri jerde söyler gezerler, bir gün sokakta giderken beli bükülmüş jürümê meşalê yok, elinde dejenini kakar, êhlajup êkêşlajup bir jandan sümünü çeker, aksêrêr têsêrêr, görenin kerk gün işi rast gitmez, ne idî belirsiz, üç otuzunda bir koşa karêja rast gelirler. Bunlarên gezdiklerini görerek evladžeklarê, aradênêz ne dir, derdini söylerle derman bulur, belki ben-de dilejinize bir meded olurum demesile bunlar gerçek olmalê, nekadar olsa jasê başê bir kadên dir, bilmedimizi bundan öjrensek gerek dir gibilerde işi koşa karêja anladêrlar, o-da ej kězžā'zlarê, aradênêzê böyle gezmekle sokaklarda evlerde bulamazsênêz, bir jerde bulunur amma onun-da ele geçmesi pek güç-tür, onun-da kolajênê ben bilirim, başka bejere bilenin alnêna çilek takarê deyerek dejenini kakup gitmê başlar. Bunlar-dêr bir ip uğu tuttuk deje karênê peşine düşerek eline ajā'na kapanup jalvarup jakarmā başlarlar, bunlar üzerine düştükçe karê kendini naza çekerek bir vakit bunlarê üzerse-de en sora kězžā'zlarê, nafile jorulmajên, sizin aradênêz fêlan jerde Têrnaksêz dev derler, onun sarajênda bulunur, oraja-da gitmenin şikki yok dedikte bunlar a ajol biz-de seni bir şej söylerlejek sandêk, oraja bizden ne gidejek var ne-de öjle şej istemejiz demelerile karê jine ordan ajrêlarak biraz dönüp dolaşup evlerine giderler, çoşuklar-da bize bir şej dōdu-mu gibilerde analarênê önü peşi sêra dolaşımta olsunlar hiç bir haber anlamadêklarê gibi işi zorlatmā başlarlar. Kadênžā'z-da geze geze usanmêş, çoşuklara o'ulşuklarê sizin aradênêz bu şehirde bulunmadê gibi başka jerde-de yokmuş dejinže çoşuklar ej ana hajdê burada olmasên, başka jerde-de bulunmajažā'nê neden bildin demelerile kadên aklênê kês-salêle etrafê düşünmejek çoşuklarê bu gün fêlan jerde rast gelmiş oldumuz bir koşa karêdan işittimize göre aradênêz kerk kěz Têrnaksêz dev deje anêlan bir hajvanê sarajênda bulunurmuş, oraja-da gitmenin jolu olmadênê çaresi-de o eytiyar kadênê elinde imiş, bize böyle söyledi dejinže çoşuklar ha şimdi bulduk, bize-de lazım olan bu idi demelerile bunlar kerk kardaş bir jere toplanup söy-le edelim böyle gidelim deje devin sarajênê arajup bulma'ê sözleşsizler. Babalarê-da o günlerde bir sefer daha etmiş, evine gelinže işi karê-

şendan sorar, o-da dedî gibi anladêr, herif ejvah karê, şinden gerü biz çöžuklarê oturtamajêz, senin bu sözün onlarê bütün bütün havalandêrdê, keşke biraz daha savsaklajup ojalajdên-da ben geldîmde bir çaresini bulurdum dedikte kadênžâ'z şaşêrarak ne bilejim, beni sêkêştêrdêlar, artêk gezüp aranmaktan-da halê m kalmajênžâ işin dorusunu sôjledim, ne japajê m, başêmêza jazêlanê görežêz der. Herif-tir çöžuklarênê tavrênê anlamak içün janêna çâ'rarak bir takê m öte beri sözlere girişirse-de çöžuklar bir türlü kanmajup baba biz gidüp Têrnaksêz devin sarajênê bulažâz ja öležêz, joksâ başka çaresi olmaz dediklerinde adamžâ'z herne kadar öte beri ederse-de bir türlü vaz geçiremez, ondan ej çöžuklarê m benden size babalêk bu kadar olur, başkasênê bilemem, şinden sôra Allah jolunuzu açêk etsin dejerek jine işine gider, çöžuklar hepsi bir jere gelüp aralarênda işi pişirirler, gidüp devî aramâ hazêrlanêrlar, pahada â'r jükte hafif kendilerine öte beri şej düžüp edine bildikleri epejže paralarênê-da kemerlerine kojarak bizi seven tutmasên dejüp analarênê göz jaşîle brakêr giderler.

Bunlar dôru o kožu karênê n oldû jere vararak herne kadar evini köjünü bilmezlerse-de žadê bu ja, her vakit bôjle işler bežermekte oldûndan geže gündüz sokaklarda ötede beride gezermiş. Uzatmajalê m çöžuklar bir çeşme başêna vardêklarênda mahud karêja rast gelirler, o-da bunlarê görünže işi evvelže işitti ja, mutlak bunlar olmalê deje, sevinerek dejnejini itüp kakup ah vah extijarlêk, başa gelen çekilir gibi gelüp çeşmenin taşêna oturur; bunlar-da olsa olsa anamêžên dedî karê bu-dur dejerek vah anažêmêz jorulmuşun deje işlerinin çekarê içün gidüp elini ôperler, o-da bir takê m öte beri sözlerde bulunursa-da ej ana burasê neresi-dir, sake n jolumuzu şaşêrmajalê m dediklerinde karê ej o'ulžuklarê m siz kim-siniz, nereje gidijorsunuz demesîle bunlar-da Têrnaksêz devî aradêklarênê bildirirler; žadê-dêr, ha şindi buldum, bunlar mutlak benim dedî m jere gidijorlar deje ej çöžuklar siz orada ne japažâ'nêz, o devin oldû jerden kuş uçmaz kervan göçmez, şindijedek o jolda niže žanlar öldü dejinže olanlar biz-de ölmê gidijoruz, kêrk kardaş-êz, ja hiç birimiz kalmajênžâ kadar ūraşêrêz, ja-da mürada ereriz derler, ejer bir kolajê varsa senden çok jalvarêrêz hem-de emejin boşuna gitmez, bize bir

jol göster dediklerinde birer avuż altun cekarup verirler, karê ömründe öjle küme ile parajê bir jerde görmemiş, altênlarê görür görmez ah evladlarê sızı kendim do'urup bûjütmüş gibi dînjada en sevgili şejden zijade esirgerim, Allah jolunuzu açêk etsin, bildîmı saklamam dejerek buradan bir sene kadar jol gideşêniz, ondan önünûze bir ova gelir amma użu buża'ê on senede bulunmaz, o kadar bûjûk-tür, o ovaja sakên girmejin, Têrnaksêz dev dedîmizin orasê pabuclû-dur, ejer bir adêm ataşak olursanêz gittîniz gün-dür. Sacên-dan üç ak kêl kopararak bunlarê alên, o ovaja vardênêzda birini gezelejîn jakênêz, cünkü devin ateşten korktû gibi başka bir şejden daha ürkmesi jok-tur, onu jaktênêzda sarajêndan bir mîl öteje kaçar, hemen durmajup gidesiniz, ne kadar gide bilerseniz sabâ oldukta oldûnuz jerde kalênêz, cünkü devin gündüz gözleri görmez, kaçtê jerden bir jere kêmeldamaz, hem siz-de o gün dinlenmiş olursunuz. Akşam oldukta kêlên birini daha jakênşa o daha ilerü gider, uzatmajalêm o geze-de sabaha kadar gidersiniz, üçünjü gün geze jine bøjle japup tâ saraja vardênêzda kapularê ardêna kadar dajalê amma bir janênda serçe kuşu bir janênda kanarja var-dêr, serçenin önünde-ki suju kanarjanên önüne, onun önünde bulunan jemi-de serçenin önüne kodûnuzda artêk hiç korkmajên size ilişen olmaz dedînde cözuklar sevinerek karê ile vedalaşup duadan unutma bizi dejerek sürüp giderler.

Az vaktên içinde masallarda tez gelir o ovaja varêrlar, birde ne baksênlar użu buża'ê jok, rûzgjar esmez, kuş uçmaz, êssêz bir jer oldûnu gördüklerinde, vakitlerde-de jaz günleri oldûndan güneşten seşaktan börtmüşler. Nejse karênên sôjledî jer burasê olmalê deje arkalarêndan cantalarêne cekarup her biri bir jana serpilir, biraz nefeslendikten sôra akşam-da jakênlaşup ortalêk kararmâ başlar, gereji gibi geze oldukta hemen kêlên birini jakarak ortalêk gündüzden daha ajdênlêk olur. Hemen bunlar jine jola düşüp sürerler, dev-de birden bire ajdênlê görür görmez sarajdan cêkup bir cök jer ajrêlarak gider, bunlar-da sabaha kadar durmajup sürerler, jine gündüz oldukta iristikleri jerde kalêrlar. Akşama kadar dinlendikten sôra geze olunğa kêlên birini daha jakarak jine jola giderler, sözü kessa keselim, üç geze bøjle japarak birde devin sarajêna varêr-

lar, ne görsünler öjle bir saraj-ki eni boju belirsiz, birde kapusu var-ki bir janından o bir janına bir ajda varılmaz. Hemen kerkê bir sêraja dizilüp kuşlarên önünde-ki şejleri dejisttirirler, kendileri içeri dalup ne tarafa gidejeklerini şaşêrarak telaşlarêndan o jana. bu jana saldêrmaktalar-ken bir sêraja ufak ufak kerk tane kapu görürler, hepsini birer birer acup baktêklarênda birer oda, içlerinde huri gibi birde kêz oturmuş nâ's işler, tã kerkênzê odaja vardêklarênda, öbür kêzlarên hepsinden baskên güzellikte bir kêzên oturdunu görmelerile şefkinden kerkê-da düşer bajêlêr. Kêz-dêr çok vakitlerden berü adam ölu olarak kimseji görmemiş, birden bire bunlarê görme-sile şaşêrup ah oh bu ne dejerek telaşla jerinden kalkar, içtî sudan bir bardak doldurup hepsinin üzerine serpinže bunlar sersem sersem kalkêşêrlar. Kêz ej jît kardaşlar, siz kim siniz, in-mi-siniz, žin-mi-siniz burajê nasl buldunuz demesile bunlar olanžajê bir bir anladêrlar, kêz-dêr bunu işidinže ej kardaşlar, bu hoş amma Têrnaksêz devin dünja-dan vüžudu kalkmadêkça hep çektiniz boşa gider, ondan çožuklar ej din kardaşê güzel, bunun çaresi ne dir sôjle-de japalêm, joksâ biz bu jolda ölmê geldik dediklerinde kêz ej jîtler, bu sarajên bir bayçesi var-dêr, onun ortasênda büyük bir havuzun içinde jarê kan jarê su ile dolu bir janê insan bir janê balêk kêlênda bulunan bir hayvanên karnênda altun kafes, içerisinde yeşil başlê üç güveržin var-dêr, o balê tutar-da güveržinleri ala bilerseniz o vakit devin ölümü elinizde dir dedikte kerk kardaş hemen bayçeye sejirterek bir kaç sât gittikten sôra havuzu bulurlar, birde ne baksênlar, içinde bir kaç gemiler se' ažak kadar büyüklükte bir havuz olup hepsi-de etrafênda dolaşup gezinerek birde öteden berü suju ikije bölüp bir mefred geldîni görerek korkularêndan biraz geri çekilirler. Balêk-têr â'zênê açarak sujun üzerine çek-têkta fêrên gibi acup iki jana bakênêr, sudan çeksa bunlarên kerkê-nê-da bir lokma edežek, bütün bütün kendilerine korku gelüp havuza jaklaşmâ kejšamazlar, birde nasl etsek fêlan deje düşünmê vardêklarênda öteden beri kapuda gördükleri kuşlar bir xêzla geldiklerinde bunlar bir fêrtênaja tutulmuşlar gibi â'zlarê burunlarê bir birine karêşêr, ne olduklarênê bilemejüp dev geldi sanarak kaçêşup koşușmâ jüz tutarlarsa-da korkularêndan hem giderler, birde dönüp arkala-rêna baktêklarênda o kuşlar biri balên ensesinden biri-de kujrândan

jakalajarak sudan çekarmışlar, vire çerpēnup havaja kaldērdēnē gördükleri gibi olduklarē jerde durup bakēşērlarken kuşlar gelin balēn karnēnē jarēn-da dilejinizi alēn dediklerinde bunlar-da kuş dili öğrenmiş olduklarē içün hemen kendilerine bir gajret gelüp bellerinden kimi ok kimi hançerini çekarup koştuklarēnda küçük olan tanrēja sēnarak balē'a bir hançer vurdū gibi balēk iki parça olur, akan kanēndan kuşlar içinže biri arslan biri kaplan olur, karnēndan çekān altun kafeste-ki güverğınlerin üçü-de bir birinden güzel, insan tutmā kējamaz. Bunlar bir birlerine ejvah šindi bunlarē-da öldürmek bizže pek zor olažak, hajdē kēzēn janēna götürelim-de ne derse ona göre davranērēz deje kafesi alup arslan ile kaplan-da janlarēnda olarak dōru kēza giderler.

Dev ise balēn tutuldūnu anlajarak ateşler saçup jeri göjü zēngēr-zēngēr sallar gelir, sarajda bir zelzele olmuş gibi her jer debreşüp ojnar, kēz kafesi eline alēr almaz ej kardaşlar šindi mūrada erdik der demez güverğının birini öldürür, olanlar ejvah ne japtēn, nasl kējdēn dediklerinde kēz birini daha öldürür; devin jarē žānēndan zıyadesi gitmiş oldūndan hemen elini uzadarak kafesi kapmak üzere iken kēz bir ferjad edüp ejvah gittik dejerek hemen öbür güverğini-de öldürünže mefred dev geberir serilir. Birde olanlar ne görsünler devin bir kolu kērk arşēn uzunlūnda, artēk her jeri ona göre, bunlar korkuju brakup sevinğlerinden kendilerine bir türlü ālama gelüp kēzlar-da ej kardaşlar bu gün bize büyük bir gün-dür, hepimiz žānēmēzē kurtardēk, niže jēllar biz burada hapēs idik, šindi žānēmēzē size bā'şladēk, herne ederseniz razē-jēz dediklerinde sarajēn içini ejiže gezerler joklarlar, her janē jangēn jeri gibi olup gittikče jēkelup dökülmekte oldūnu görürler. Hemen hepsi birden ölüm korkusundan jalēn ajak başē kabak dēšarē çekarlar, uzaktan sejr etmekte olsunlar sankē evvelden-de jerinde hiç bir šej jokmuş gibi koža saraj jerle juf olur, taşē topra'e bütūn elmas altun kesilir. Bunlar šašērarak her biri götüre bildikleri kadar alažaklarēnē alērlar, jolu tutturarak šurdan geldik burdan geçtik deje sürüp giderler, masallarda tez gelir, jakēn vakitte olanlarēn šehrine varērlar, anasē babasē-da iši güžü brakup çožuklarēn hasretile janup jakēlmakta iken çožuklarēnēn janlarēnda kērk-ta kēz iki-de arslan ile kaplan olarak

geldiklerini gördüklerinde arték dünjalar kendilerinin olmuş gibi hepsi sarmaş dolaş olup kavuşurlar. Getirdikleri altun elmaslaré bir çok para edinüp büyük bir zengin olurlar, kēzlarēn-da sōjlemeleri üzerine başka bir şehirde bulunan ana babalarēnē aramā kalkēstēklarēnda bir geže aslan ile kaplan onlar ujurken, dōru kēzlarēn şehirine varup arslan kēzlarēn babasēnē kaplan-da analarēnē sērtlajarak sabaha kadar oraja getirirler. Onlar korkularēndan titremede olsunlar berikiler-de ujkudan kalkēnża kēzlar ana babasēnē, onlar-da çožuklarēnē görerek çok şükür, dünja gözile görüştük deje pek çok sevinirler; ondan her biri başēna gelenleri ortaya kojup anladarak konuşup görüştükten sōra kēzlarē olanlara nikjā ederler, kērk gün kērk geže dūn japtēktan sōra ölüp ölüñžeje kadar bir jerde jaşarlar, dünjada sū oldukça arslan ile kaplan-da herne dilekleri olursa japup jakēstērērlar, ölüñžeje kadar hiç bir şeyden zaçmet çekmejüp rahatla ömür sürerler.

91.

Evvel zeman içinde zenginže bir adam olup orta hallē geçinirse-de dünjaja bir çožū gelmedinden durup oturamaz. Geže gündüz çožūn gamile düşünmede olsun günlerde bir gün bari arkadaşlarēndan bir kaçé bunun evine müsafır gelirler, jejüp içmek bir takēm mohabbetler etmektele-ken müsafırdan biri bunun herne kadar kendilerile sōjleşüp konuştuklarēnē görürlerse-de kendisi kērgēn kērgēn hiç bir ferahē yok, zatērlarēna türlü şey gelerek aslēnē sorarlar, o-da çožuk hasretlinden her anda böyle kederli oldūnu anlattēkta öbürü-de karşēlēk olarak ej arkadaş Allah zijade etsin, senin halēn vaktēn yolunda, bir kerre daha evlen-de belki Allah bir çožuk verir, olur-ki karēn çožuk do'urmajor demesile zavallē herifin o vaktē gelinžeje kadar aklēna hiç öjle şeyler gelmedinden müsafırın bu dedī şeyi aklēndan çekarmajup bir gün beş gün geçtikte herif çožuk sevdasēnē brakarak bir daha evlenmek sevdasēna düşer. Herne kadar birden bire karēsēna sōjlejemezse-de uzun uzun işi karēja anlatmā çabalar, karē-da ne japsēn herifin efkjarēnē anlajarak kendi ej koçažēm belki benim çožum olmajor, sen-de bu jüzden her vakit inžinijorsun, bari Allahēn emri üzerine bir daha evlen, sana kendi elimle birini bula-

jēm, helallē'a alasēn demesile bu söz herifin dünden žanēna minnet, ej karē ne japajēm, sen-de ben-de evlad jüzüne hasret-iz, belki Allah bir čožuk verirse šu sēn vaktēnda biraz hem ejlenirim hem-de öldüm vakit bu kadar malēm eller elinde kalmaz deje konuşarak işi ejiže pişirirler. Karē komşudan uslu akēllē bir kaç kişileri janēna alarak uzatmajalēm bir kaç gün gezerler, güzelliğe epejže güzel bir kēzžā'z bulup herife nikjā dūn falandan sōra güvej korlar.

Biraz gečinže kēzēn karnē bījümē başlajup gebe oldū anlaşēlēr, herif karēsēnēn gebe kaldēnē işidinže sevinmesine karar olmaz, dokuz aj on gün tamamlastēkta bir gün ārēsē sēkēštērup ajēn on dördü gibi kēz olarak bir čožuk do'urur. Masallarda tez gelir, čožuk epejže bījüdükte bunu mektebe başladērlar, gelüp gitmede olsun biraz daha bījüjüp on oniki jašēna kadar girer, kēz čožuk bu ja, mektebden alup bir ustaja verirler, nā'š dikiš öjrenmede olsun günün birinde babasē xastalanarak eželi gelmiş oldūndan xastalēktan kurtulamajup ölür. Karēsē čožū öldüne ālajup jas tutarlarsa-da ne olursa ölene olur, beş on gün gečinže herifi unudurlar, čožūn anasē beriki karējē kapu dēšarē eder.

Bunlar ana kēz heriften kalan malē paralarē jejüp içmede olsunlar kēz on onbeş jašēna kadar girmiş, biraz-da hoppa mizažlē olup her gün sejr jerlerinde gezüp jürümede olsun günlerde bir gün anasile bir arabaja binerek gezmek için kērlara cēkarlar, şurasē burasē derken gezüp gitmede olsunlar ēssēz bir jerde ā'žlēklē bir su kenarēna inüp otururlar, gjā kēz gjā anasē biraz gezüp jürüjerek jine olduklarē jere gelüp gitmede olsunlar bir kerre daha kēz kendi başēna anasēndan ajrēlarak epejže zeman gider dolaşēr, orman içi gibi bir jere girüp o güzel ā'žlarēnda biten zümriit gibi čimenler, içinde ačēlmēš güzel kokulu çiçeklerden biraz toplajēm deje o jana bu jana gitmekte iken bazē bazē ötmekte olan bülbül sedalarēnē işide-rek kendine bir hajret gelüp oldū jerlerde çiçek toplamaklēktan-da vaz geçerek kuşlarēn ötüsünü dinlemek üzere iken kendisine bir dal-gēnlēk gelir ujuja kalēr. O halda bir dūš görüp kendini bir kalabalēk jerde, kadēn erkek karēsēk başka bir sejr jeri gibi görüp, uju-mazdan evvel kendi bulundū jer gibi ā'žlēk güllük gülistanlēk, o sejr jerinin bir tarafēnda güzelliğe eši yok padiša gibi gejimli kuşamlē

onbeş jirmi jaşında kadar bir deli-kanlênên altên bir sandaliye üz-
rinde oturdunu, janında altê kadar jine güzelliğe emsalsêz al jeşil
rubalar gejinmiş kimi hizmet edüp kimi çalgê çâ'nak ile olanê ejlendi-
rüp durmada olduklarênê sejr ederken, kězên-da ôlana karşê güzelli
hemen bir birinden ajêrdê yok, kěz düşünde ah ben-de şöyle bir deli-
-kanlêja kismet olsam, o bana ben ona bakup sevmekle doymasak
dünjada bundan-da güzel yaşamak olmaz gibi kendi kendine hülja
eder, birde o sejrjülerden bazêlarênên söylemeleri üzerine olanên jedi-
lerin şahê oldunu işidir. Birde ujkudan ujanênza kendisinin düş
gördünü anlarsa-da biraz düşünüp taşenarak olanên güzelli hiç çatê-
rêndan çekmez, birde ejvah ben anamê fêlan jerde braktêm, azeb ne
oldu, vakit-te geçmiş dejerek oldū jerden ajrêlmasênê-da istemezse-de
çaresiz geri dönüp anasênê braktê jere gelir; zavallê kadên kězên
bir vakit gelmedini görünže neredede kaldê, ne jana gitti deje aramêş-
-taramêş bulamajarak gelinžeje kadar beklemeji kararlaştêrup gözle-
rinden jaş jerinde kan saçup oturmakta imiş. Birde öteden beri
kězên geldini görmesile biraz jürejine su serpilip ah evladžêm nere-
lere gittin, biraz daha gelmesejdin âlaja âlaja kendimi öldüre jazdêm
demesile kěz hiç belli etmejerek anažêm bak ne güzel çiçekler topladêm,
bunnarên oldū jeri görsen ne kadar güzel, adeta ajrêlma'e iste-
medim, onun için biraz geçittim demesile aman kězžâ'zêm buralarê
kêr bajêr durmak olmaz, hajdê evimize gidelim-de bir gün jine gelir
ejleniriz fêlan derse-de kězên jüzü başkalaşmêş oldunu görünže herne
kadar jüz göstermezse-de kendi kendine merak edüp azeb çöžuma ne
oldu, sorsam anlaja bilirmijim deje kurup dururken, kěz-da anasênên
derin derin düşünmesini görerek a ninežim senin-de benim gibi der-
din yok a, ne düşünijorsun, beni bütün bütün çêldêrdažân-mê demesi
üzerine anasê ha şimdi yol açêldê, soražâ'mê sorarêm deje kězêm senin
derdin ne dir ne oldun şöyle bakajêm, ben-de sana merak edijorum
dejinže kěz söyledî söze pişman olursa-da ne japsên-ki bir kerre dir
söjlemiş bulundu, artêk aldatma'e-da istemejüp kêrda gördü düşü
anladêr. Anasê kězêm o merak olunažak bir şey dejl, düş bu ja, her-
kes göre bilir gibi kězên efkjarênê avutmak için bir takêm sözler
söjlerse-de kěz bir kerre göjnünü ôlana brakmêş, anasêna karşêlêk
öyle ja fêlan derse-de içërisinden külhan gibi janar, nasl etsem-de

aname kandêrup bir kerre daha oralara gitsem de je günün birinde allem edüp kallem edüp anasênê kandêrarak evvelki gittikleri jere giderler.

Kadên kêzê kendi başêna gezmê koju vermez, her nereje gitse janê başênda gider, kêz-da bir fursat bulup ajrêlamaz. Epejşe orada oturduklarênda kadênžāz bir ujkuja dalar, kêz bunun ujudûnu görür görmez şu ujurken bir kerre daha o gördüm jere gidejim der, ažele kalkup o jola dōrulursa-da aradan epejşe gün geçmiş, nereden gittini şaşêrarak bir başka jola sapar ; çabuk gidejim anam ujanmadan jine gelejim de je sêkê sêkêja gider, ičerisinin ateşile bir iki üç sâtlêk jol alêr, bir türlü āžlêk güllük güllistanlara girüp çekarak oralara geldi jolu-da kajb eder, geri dönüp anasênên janêna gelmeji isterse-de bir türlü jola çekaramaz, ejvah en sonunda dālar başênda kaldêm, jol iz bilmem, şimdi nerelere gidejim de je ālajup inlemê başlar. Biraz vakit daha öteje berije çarpênmada olsun akşam jakênlaşmêş, anasê-da ujjudan ujanarak kêzê janênda bulamajênža ejvah bak şu kahpenin etti işe, jine beni brakmêş, kim bilir nerelere gitti demede iken ortalêk bütün bütün kararmā başlar, kadên ālajup sêzlanêrsa-da arajup beklemê vakit olmadêndan ona ne oldise oldu, ben-de dālar başênda kalmajêm de je çekup evine gelir. Geže gündüz ah vah ede durmada olsun kêz-da dönüp dolaşarak dāda bajêrda geže olmuş, kendini japa-jalênêz görünže ejvah kendim ettim kendim buldum anamdan evimden ajrêldêm, şimdi ne japajêm de je dört janêna bakênêr dururken uzaktan bir mum êşê görür, ne olursa olsun elbet şurada bir adam ōlu olmalê öjle-de öjle-de dā başênda kaldêm, bu kadar zaçmet çekmeden-se bir an evvel başêma geležeji görejim de je o êşêa karşê gider.

Gittikçe jol uzaklaşêr, kêz hem korkusundan hem-de içinin jangênlêndan jorulmak dinlenmek bilmejüp durmaz sürer, gide gide birde ne görsün bir dev anasê bir fêrên jakup vire salar çekarêr amma kêz ne oldûnu anlajamaz, dev karêşêndan-da ödü patlajup gitsem-mi gitmesem-mi gibi düşünürken ne olursa olsun, elbet giderim de je ilerülejerek dev karêşênên janêna varêr. Hemen koşup ah ninežim de je karêja sarêlêr, karê-da seni gidi aşıfte seni, ejer bana anažêm demejejdin seni-de bu fêrêna atup jakardêm, ondan kêzên

nereden gelüp nereje gittini sorar, kéz-da korkusundan saklamajarak işi oldū gibi söyler, o-da ejvah kézēm sen onu bulamazsēn, hem bulsan-da onun janēnda gördün kézlar peri dir, o-da fēlan padişahēn ōlu-dur-ki anasēndan dōdū zeman jedi dōşejinde çaldēlar, kendilerine şah ettiler, şindi kadēn olarak janlarēna kimseji ūratmazlar, seni şah aşik oldūnu anlajaşak olurlarsa anide işini bitirirler, çünkü o ōlanžā'zē jalnēz kendileriçün zapt etmişler dir demesile kéz kendi kendine nejse biraz yolunu öjrendim, elbet daha ilerüsini-de anlarēm dejerek karēja anažēm sen bu fērēnda ne pişirijorsun, o-da kézēm benim seksen tane ōlum var-dēr, buraja her gün gelüp giden adamlarē tutarak bu fērēna atarēm, küllerile ekmek jūrup o'ullarēma jediririm, çünkü onlar başka yemek jemez, ejer sen-de bana anažēm demejejdin fērēna atup jakardēm, şindi seni evlad edindim artēk korkma der. Nejse bunlar lakērdēja kojulup dereden tepeden konuşmakta olsunlar, karē kézēm şindi o'ullarēm nerde ise gelir, seni benim janēmda görürlerse birden bire ne oldūnu tanēmazlar, gel seni saklažēm-da bir zarar görmejesin dejüp hemen kēza bir tokat vurarak maşa japup bir tarafa atar. Birde o'ullarē ana, adam eti koki-jor deje her biri minare gibi bastēklarē jeri ojnadarak gelirler, karē Allah Allah benim bütün gün kērk elli adam janēma gelir, ben-de jakup küllerile size ekmek jūrurum-da adam kokusu olmaz-mē, jedimiz içtimiz adam-dēr, kim bilir dişlerinin kovūnda neler var dejerek ellerine birer odun jarmasē verir, her biri dişlerini karēştērup kimi kol kimi bud kimi göjde čēkarup orta jere korlar, karē-da japtē ekmekleri getirir, jerler içerler, her biri bir tarafa serpilüp oturup konuşmaktalar-ken karē o'ullarēm şindi adam ōlundan biri bana gelse-de anažēm deje sarēlsa, ben-de onu evlad edinsem siz ne dersiniz dejinže onlar madem-ki sen evlad etmişin bizim-de kardaşēmēz olur, demeleri üzerine karē maşaja bir tokat vurarak ortaja kor, onlar-da kēza vaj kardaşžēmēz hoş geldin fēlan deje her biri türlü türlü itibarda bulunur, kéz-da onlara karşē kardaşlēk yolunda-ki şejleri japar. Dev anasē o'ullarēna kēzēn ne içün geldini anlattēkta onlar-da ej ana sen bilmezmisin-ki o šezadeji periler salē vermez, başka adamē-da janēna ūratmazlar, bu zavallē oraja gitse-de mutlak öldürürler, ejer ōlanē تنها görüp-te kandēra bilirse belki bir birle-

rini o kızlardan kurtara bilirler, joks  ele geçilirse kurtuluş olması demeler le k z bunnara aman karda    klar m, siz beni onlar n old  jere götürün-de ömrüm varsa ben i imi beğeririm der. Devler pek  kardaş, biz seni jarın götürürüz dejerek o ge e jat rlar, sabahı erken-den kalkup her günkü gittikleri gibi k z -da birlikte alırlar.

Bir iki  c s t içinde o perinin sarajına varırlar, devler k za der-ki onlar gündüz gezüp ge e sarajda dirler, sen  indiden içeri gir hiç korkma kendini g stermeje ek bir jere saklan, artık  otesine kar  maj z. K z buna razi olup devlerin her biri bir jana da lup giderler, kız-da saraj n içine girer, birde ne görsün u u bu a'  jok  ennet gibi güzel bir saraj, k z  teji beriji biraz bak n r dolaşır, her  ejler jerli jerinde kendisi-de bir k  eje  ekil p gizlenir ; otura otura  an  s   lup karn -da a   m  , korkusundan hiç bir jere-de k p rdanmajup ne ola a'n  düşünür oturur. Birde akşam üstü jedi tane g ver  in biri bejaz altısı je il, d ru ba  ede-ki havuza dalup   rp nd  klarenda je illileri k z olarak bejazl n n-da olan old  halda önlerine düşüp hepsi birden merdüvenden jokar  çıktıklarını k z gizlenmiş old  jerden görüp sejr eder bakar-ki düşünde gördü olan ile k zlar-d r ; hemen içerisinden jeni bir ateş kopup  aj r- aj r baştan a a janarsa-da  lana kendini nasl bildire  ni kurar.

O orada oturmada olsun bunlar gülüp ojna  rlar jerler içerler, ge e oldukta ses seda kalmajup hepsi ujkuja var r, kızın a   ktan gözleri kararm  , ne olursa olsun deje old  jerden çıkarak java  java  jokar  gider ; mejerse her biri bir odada jatm  ,  lan-da ba  e  zerinde bir b   k odada jatm   ujumu , hemen k z giderek  lan n jan na var n a düşüp baj  r.  lan-d r kızın  arp nmas le ujanarak birde ne görsün aj gibi bir kızın jan  başında serpild ni g rmes le ejvah a  b bu nereden geldi, bizlerden olmadı halda buraja nasl girmiş, k zlar duja ak olursa beni-de bunu-da bitirirler, a  b kim dir hiç dejl bir jer garibi olmalı, burasının ne oldünü bilmejererek girmiş, her nejse korkusundan-me ne dir düşmüş baj l-m  t r, şunu ne etsem-de aj  tsam gibi düşünüp taşınırken hemen kızın j   ne biraz su serpüp k z-d r telaşla kalkar,  lan n ujan-d n  g r n e aman  ah m ne olursa sende olur, beni bu dertten kurtar,  lan-da kızın g zell ne  ani gönülden vurulup k z  jata'na

alēr. Bunlar bir müddet konuſup görüſürlerse-de olan zaten kendi aslânê bilmezmiſ, kēzēn devlerden öjrenüp sōjlemesi üzerine ja benim-de anam babam var ha, jazēk-ki ſindiye kadar bilmejordum, ben-de bu perilerden bēktēm amma ellerinden kurtulmasē-da pek güē, çünkü beni hiē jalnēz baſēma salē vermezler, bütün gün onlarla dūſüp kalkarēm, ſindi seni benim janēm̄da görseler hiē bakmajup öldürürler. Onun üzerine kēz ej ſahēm, bunlarēn elinden kurtulmanēn jolu ne ise bana öjret japajēm, hem seni hem kendimi kurtarajēm der, olan-da ej sultanēm bunlar ele geēer amma ben onlarla bulundūm zaman peſimizde bir adam olup-ta bizim nikablarēmēzē ateſe jaka bilirse, o vakit onlar ölür, ben-de kurtulurum dejinže kēz ej ſahēm ben sizi nerede bulajēm-ki bu dediklerini japajēm, olan sen ſindi buradan gidersin, o dev anasēna sordukta sana ne japažā'nē sōjler, burasēnē nasl buldunsa onu-da öjrenirsin, çünkü onlar her bir ſeji bilirler derse-de kēz ej ſahēm beni buraja onun o'ullarē getirdi, ben ise ne joldan geldimi bilmejorum, nasl bulajēm, olan-da sen burdan ēēkēnža dōru sā'na git, baſka jola sapma, ondan onlara irisirsin, benden selam sōjle, bunun čaresini bulsun dedikte kēz hiē durmajup kēzlar ujurken saraj kapusundan ēēkarak jola girer, olanēn dedī gibi hiē bir tarafa bakmajarak sā'na gider. Sōzü kēsa keselim az bir vaktēn içinde dev karēsēnēn janēna varēr, jine evvelki gibi gidüp anažēm deje sarēlēnža karē vaj kēzēm, ne geldin bulamadēn-mē dejinže kēz olanēn selamile beraber sōjledikleri ſeji anladēr, dev karēsē kēzēm o pek kolaj, sen burdan ſu karēsē-ki da'a var, onun öbür janēnda bir büyük ā'žēn üzerinde bülbul juvasē var-dēr, onun sulā'n-dan bir finžan su alup gel, der demez kēz dōru o da'a varup juvadan bir finžan su alarak gelir. Ondan dev karēsē ſindi o saraja git, jine kendini göstermeyerek saklan, onnar gelinže ujkuja vardēklarēnda hepsinin nikablarēnē janē baſēna kojarak birer ateſ ver, onlar janup-ta berikiler ujjudan ujanēnžaja kadar onlar-da janar amma olanēnkini oda kapusunun önünde jak, aman janijorum deje kalktē vakit aldēn suju ona içiresin, o vakit sen onun o senin olur dejinže kēz durmajarak dōru saraja gelir.

Jine evvelki gibi kimse olmadēndan girüp saklanēr, akſam olunža bunlar kuſ kēlēnda gelüp havuzda jēkandēklarē gibi insan

olup jokarê çekarlar, jejüp içtikten sōra ujkuya jattêklarênda kēz dev karēsēnēn sōjledī gibi gidüp her birisinin rubalarēnē janē başēnda tutušturur, olanēnkini-de kapu ā'zēnda jakarak bitmē başlajēnža olan aman jandēm deje jatā'ndan fêrlar, kēz-da al şahēm deje elinde-ki suju itirīnže olan düşer bajêlêr. Biraz zamandan sōra ujkudan ujanêr gibi kalkēnža birde ne baksēnlar kendilerini bir dā etejinde oturiyor görürler, kēz ise buna şaşar kalêr, olan der-ki ej sevdīm şimdi burada durmak olmaz, hajdê o dev karēsēna gidelim-de bize benim babamēn memlekitini göstere sin demesi üzerine bunlar otura kalka dōru dev karēsēnēn janēna varêrlar, ikisi birden gidüp anažēmēz deje sarēlēnža karē vah evladlarēm geldiniz-mi şimdi hiç korkmajēn, ikiniz-de kurtuldunuz, olan kendi şehrine gitmesini sōjlejinže o-da ej ölüm siz jalnēz oraja gidemezsini züçkü pek uzak-têr, akšama o'ullarēm gelsin-de sizi götürsünler de jüp bunlara birer tokat vurarak süpürge japup kapu ardēna kor.

Akšamlajēn o'ullarē gelinže jine adam eti kokijor fêlan derlerse-de karē o'ullarēm kēz-kardašēnēz sevdini kurtararak geldiler, şimdi babasēnēn janēna gitmesini istiyor demesile devler ej ana nerede, getir bakalēm biz-de görelim derler; karē süpürgelere birer tokat vurarak olan ile kēzē çekarêr. Bunlar vaj kardaščekklarēmēz deje bir birlerile sarmaš dolaš olduktan sōra, bükük olan ana ben bunlarē omzuma alup istedikleri jere götürürüm dejerek o geže orda kalêrlar, sabāljēn birini bir omzuna birini bir omzuna alup altē ajlêk jolu bir sātta gidüp olanēn şehrine varêr, şehrin dēšarēsēnda bunlarē brakup helallaštēktan sōra dev gider. Kēz ile olan şimdi kendimizi nasl bildirelim deje düşünürken çiftēnin biri şehre gidijor-muş, hēmen olan janēna cā'rup biraz para adajarak hajdê padišaha git olun geldi şehrin dēšarēsēnda dir, bir araba istiyor de dejinže çiftēi gidüp saraja xaber verir, şah işittikte ažeblenerek bu bir jalan amma dur bakalēm, aslê ne dir deje baş vezirini bir araba ile gönderir. Vezir-dir olan ile kēzēn janēna gelir, bunlar veziri tanēmazlar amma vezir olanēn küçüklünü biraz xatêrlajarak hēmen arabaja kojup şaha getirir; padiša olanē görünže ne kadar olsa sureti küçüklüne andêrdēndan bunlarē janēna oturtup nereden geldiklerini sorar. Bunlar gördükleri gibi işi tamamen anladêrlar, şah vah evlad-

žēm de je ōlunun bojnuna sarēlup kēzē-da ōlunu kurtardē ičiün ondan zijade severek ikisini-de žanēna sokaža'ē gelir. Hemen anasē dadēsē bütün saraj halkē dujarak šezadeji kēzē her biri türlü türlü oğşarlar, dūnjalar onlara verilüp şehirde bir büyük šenlik japarlar, kērk gün gečtikten sōra kēzēn šehrine adam gönderüp anasēnē buldururlar, o zavallē-da o gün bu gün-dür ālaja ālaja evladēnēn hasretlinden ōlüm hallarēna girmiş, ondan kēzēnē görünže dūnjalar kadar sevinir, kēzē ōlana nikjā edüp kērk gün kērk geže dūn japarlar, ōlünžeje kadar birlikte oturup ōmür sürerler.

92.

Bir varmēš bir jokmuš vaktile bir padiša varmēš, dūnjaja herne kadar čožū gelirse jedi dōšeğinde iken čalēnērmēš, padiša artēk deli gibi olup ne dir bu benim bašēma gelen, šindije kadar kērk tane čožūm oldu, her biri bir birinden güzel, jüzlerine bakmā dajana-mazdēm, hič olmazsa biri olsun kalmadē, artēk bundan sōra evlad fēlan istemem, bōjle her birinin ažēsēnē čekmedense hič olmasēn daha eji der amma čožuklarēn atešile günde binkez janar jakēlēr, baze baze žanē čok sēkēlup ejvah deli olažām, varup bašēmē alup gidejim de je kurar. Bir geže herkes ujkuda iken kimseje dujurmajarak biraz öte beri düzüp kendi kendine sarajdan čekarak karanlēkta jollara düşer, o vaktā kadar has bağčeje bile jalēnēž čēkmamēš, kendisine-de bir korku gelüp ažeb ben nereje gidijorum derse-de ne olursa olsun, daha bašēma geležek varsa görürüm gibi dalgēn dalgēn bir jol tutturmūš sürer gider.

Baš ārētmajalēm šehirden epeji jer ajrēlēnža sabā jaklašmā başlar, padiša-da bir češme bašēna varēr, šurada bir abdest alup namaz kēlajēm de je kollarēnē sēvamakta iken ortalēk-ta daha pek ā'rmamēš, gökten dōru bir karaltē görüp gele gele bakar-ki kērk tane güveržin, čērpēna čērpēna češmenin jalā'na inerler, šah-da korku-sundan hemen bir kenara gizlenir. Güveržinler češmeden birer su içüp oh anāmēžēn südü bize kismet olmadē, kana kana emmedik, bōjle dā sularēnē içe içe beslenežēž, anamēž babamēž bizi düşünmez oldu, bir kačē-da düşünse-de bizim nerde oldūmuz ne bilsinler deme-

lerile çerpēnup uçarlar. Şah bunlarē işidir iştirmez, kendisi-de evlad janēklēsē oldūndan kendi kendine vah jazēk hayvanlarda bile ana baba hasretli var, o jauru kuşjā'zlarēn-da kim bilir derdi ne dir deje daha beter efkjarē artar, nejse bir abdest alup sabā namazēnē kēldēkta ortalēk gereji gibi ā'rmā başlar, dōrt jandan bēlbēller şaki-jup öterler, bütūn bütūn kendine karipsemek gelüp oldū jerde dalar kalēr.

Aradan biraz vakit geçmiş, jorgunlukla bir müddet ujanamaz, bazē-da ujkū arasēnda jine çożuklarēnē düşünmekte iken janēna bir derviş geldini görüp bujrūn deje jer gösterinže hal xatēr soruşurlar, şahēn-da çożuktan başka aklēnda bir şej olmadēndan dervişe derdini anladēr. Derviş ise şahēn çożuklarē ne oldūnu bilirmiş, ej şahēm sen gam jeme, çożuklarēnē sen görmedin amma onlar seni görmekte dirler, çeşmeden abdest almakta iken gelüp su içen güverşinler çożuk-larēn-dēr, şindije kadar onnarē periler zapt etti, olduklarē jer buraja bir senelik jol-dur amma onlar istedikleri vakit buraja deji senin sarajēna bile giderler, lakin perilerden korktuklarēiçūn kendilerini bildiremezler, sen buradan kalktēnda o gördūn güverşinler gibi çeşmeden kana kana bir su iç, sōra joluna git-ki tanrē seni çożuklarēna karuštursun dejinže derviş çekup gider. Bir müddetten sōra şah ujkudan ujanup biraz düşünür taşēnēr, düşünde gördū dervişin söz-lerini xatērlajarak ażeб gördūm gercek-mi, joksā hajal ile öjle-mi göründü dejüp dururken hajdē öjle-de öjle-de dālara düştüm, ne olursa olsun deje çeşmenin başēna varēr bakar-ki kan akar, padişā ürküp ażeб hala düş-mü görüjorum, bu nasl şej dir deje gerilejerek çeşmeden akan kanē sejr eder, artēk gün güneş-te dōmuş, mutlak bu düş fēlan dejl, elbet bir hikmet var-dēr ; hemen gidüp gözlerini kapar, kendine tiksınmek getirmejüp su içeržesine akan kanē kana kana içēr, ā'zēnē çekinže sā janēna bir jol tutturup otura kalka gitmekte olsun epejže jer alēr. Masallarda tez gelir, bir kurşun atēmē uzak-lēkta bir ordu kurulmuş gibi kalabalēk sezer, oldū jerde biraz dura-rak kendi kendine bu ne olażak ażeб dost-mu düşman-mē, gitsem-mi gitmesem-mi gibi ileri geri düşünmekte iken hajdē ne olażak, başēma jazēlanē görežēm belki derdime bir çare bulurum dejüp dōru o kala-balē'a gider.

Gide gide jaklaštékta bakar-ki irili ufaklé en ufa'ê-da deveden büjüük bir çok eźderhalar jêlmêš durduklarêñê görünže ejvah düš deje gördüm kim bilir žadêlêk-mê idi, jol jorgunlûla ujku arasênda düš sandem, mejerse beni bu belalara ûradažak-mêš, šindi ne japajêm bunlara jakên gitsem, hič dežil beni paralarlar, kačsam jine olmaz. Hemen âlamâ başlajup aman tanrêm sen beni kurtar deje jalvardêkta, mejer o eźderhalar-da analarêndan henüz dômuš beš on günlük jauru olduklarêndan gözleri görmez, juvalarêñê šašêrmêšlar dururlarmêš, šahê fêlan gördükleri jok ; biraz öte beri dolašup šêčrašup jine bir jôn tutup gitmekte olduklarêñê šah görünže aman gitsinler joksâ benden jana gelmiš olajdêlar mutlak paralarlardê, çok šükür kurtuldum deje šah-da bir baška tarafa čevrilüp gider. Akšam-da jakênlašmêš, dâlar arasênda gitmekte iken ortalêk karanlašup göz görmez oldukta bir inilti kopar, mejer eźderhalarên anasê imiš, jaurularêñên gelmedîni görünže aramâ čêkmêš imiš. Šah-dêr jine korkulara dalar, eźderha-da gele gele šaha jaklašênža ha šindik buldum, jaurularêm adam ôlunun eline gečmiš, bakalêm sen-de jakajê kurtara bilirmisin deje šahên janêna čêka gelir, o-da korkusundan titrejüp inildemê başlar, eźderha ne korkarsên benim bin tane jaurumu öldürdün-de beni düšünmedin-mi dejinže šah aman žanêm senin jaurularêñê-da gördüm zeman daha çok korkmuštum, ben avžê dejlim-ki sizleri öldürejim demesîle ej adam ôlu bunu sôjlersin, gördün-mü-ki jaurularêm ne tarafa gitti, šah-da bildi gibi anladêr. Eźderha ise šahê tutup tütün kesesi gibi beline sokar, bir daha iki üç adêmda kendi jaurularê-da analarêñê araja araja epejže jer gitmišler, bunlara jetišir, šah-da görür-ki eźderha jaurularê görmez ; uzatmajalêm analarê toparlajup hepsini birden önüne katar, šah da birlikte devin belinde asêlê olarak giderler, jine bir kač adêmda büjüük bir ovanên ortasênda dört janê kale dêvarê gibi örülmüš, içêrisi ne oldû belirsiz. Eźderha belinden bir kêrpač čêkararak dêvarên bir kôšesine vurur, birde ne baksên kendisinden büjüük bir eźderha daha čêkar gelir, bunlar dêvardan içêri girerler, büjüük bir saraj, herkes jerli jerinže bir delije girer ; eźderha šahê alup kendi odasêna götürür, šaha ej adam ôlu šindi benim išim bitti, anlat bakajêm sen buralara ne içün geldin, görürüm-ki kimseje bir zararên jok demesîle šah iši

tamam anladêr. Ezderha ja öjle-mi, o kolaj bir şej, senin şindiye kadar olan çoşuklarê Zümbül köşkünde dir, o bir peri dir-ki böyle küçükten çoşuklarê çalar, pek-te eji bilmejourum amma anladêşêma göre orada olmalê-dêr, buraja-da epejşe uzažêk, şindi jalênêz başêna sen gidüp bulamazsên, bari bir ejilik japajêm, sen-de müradêna er ; şindik şu karşê-ki da'ê aştênda önüne bÿjÿk bir ova gelir, orada benim bir kardaşêm var-dêr, onun çoşuklarê epejşe bÿjÿk, her jeri gezÿp öjrenmişler dir, git benden selam sÿjle, seni Zümbül köşküne jollasên dedikte şah ezderha ile helallasup gösterdi jola dÿşer.

Gide gide da'ê aşup ovajê bulur, epejşe vakit daha gider bakar-ki öbür ezderhanê sarajêndan daha çok bÿjÿk, kapusu önünde öbürünün ikisi kadar bÿjÿklÿkte bir ezderha-ki bin adêmlêk jerden uşuklar gibi gözleri biraz aralêk oldÿ halda ateşi insanê jakar. Şah bunu görerek ejvah şindi belamê buldum, buna laf annatmak güç, uzaktan kardaşênê selam sÿjledîni anladarak bâ'rêrsa-da ezderha-dêr gözlerini açênza bi jer tutuşmuş gibi ortalê ateş bÿrÿr, şah dajana majup geri dönerek kaçar ; ezderhanê gözüne sivri sinek gibi görÿnÿrse-de hiç umurlamajarak jerinde durur. Şah hemen öbür ezderhanê janêna vararak işi anladêr, o-da ha ben unuttum sana sÿjle jemedim, benim adêm Kara-ezderha ona-da Kêzêl-ezderha derler, evvelki gittin jere vardêkta kardaşêm Kara-ezderha selam etti de, benim adêmê bilen jok-tur, o işidinže anlar-ki seni ben gönderdim, ondan sana arkasêne döner, artêk korkmajarak janêna var amma sakên önüne geçme, gözlerinin kêrmêzêlê kêzgên ateş gibi seni jakar de jînže şah jine jolu tutturur gider. Önže-ki jere vardêkta kardaşên Kara-ezderha selam etti de je bâ'rênza o-da ardênê döner, şah gidüp janêna varêr, Zümbül köşküne gidežêni anladêr, o-da belinden bir kêrpaç çekarup bir kerre jere vurdukta bir da'ê ikije bölmiş gibi jok olur, biraz durdukta jine bÿjÿžek bir ezderha geldîni görÿnže bunlara jaklaşmā başladêkta şah jine ateş kêzgênlêndan janmā başlar, ezderhanê sÿjlemesi üzerine o-da arkasêne döner. Dönÿp şaha olum Zümbül köşküne vardêkta içeri girmeksizin Kêzêl-ezderha gönderdi beni bâ'r, ondan sana bir arab gelir, o senin çoşuklarêne çalan peri dir, ne istersin derse şindiye kadar çaldêklarê adam o'ullarêndan en bÿjÿnÿ Kêzêl-ezderha istedi de, jok derse

küçüklerini istedi de, ejer jine vermeježek olursa seni istijor de, ondan hiç bir şey söylemejerek jine geri dön demesile şah o gelen ezderhanen üzerine binerek epejže jer ajrêlêrlar.

Uzaktan Zümbül köşkünü gördükte Zümbül köşkü Kêzêl-ezderhanen selame var deje bir kerre bâ'rêr amma jer gök sallanêr, birde dudaklarê jelpaze gibi olmuř sijâ bir arab elinde hamam kubbesi kadar bir topuz, köşkten çekarak bunlara karřê gelir, ne dir deje sorunja şah şindije kadar çaldên adam o'ullarêndan büjünü Kêzêl-ezderha istijor dedikte arab o çasta dir de, kücünü gönder dejinže o-da su getirmê gitti der, öjle ise hajdê seni istijor demesile hajdê gelijorum deje köşke girer, bu-da ezderha ile jine Kêzêl-ezderhanen janêna varêr, öjrettî gibi japtêne söyler, arab-da iki elinde birer topuz, ajaklarênda üç arřen bojlı demirden nalin, bařênda minare gibi bir külah çêka gelir. Ezderha ej Zümbüllü sende bu şahên çöžuklarê varmêř, şindik bunlarê verežên dejinže arab benim bir dilejim var, şah ejer onu japarsa, çöžuklarê aldêm günden berü hepsini güzel güzel büjüttüm, jine sajesile kendisine veririm amma řu dilejimi jap-sên; ben bundan on sene evvel fêlan padiřahên bir olunu çaldêmdê, on oniki jařêna kadar girdikten sôra Porsuk-dev derler, onun anasê bu olanê büjü ile benden aldê, her gün kendine çesmeden su tařdêr, günde bir kül pidesi verüp bir bardak-ta insan kanê içirir, bu olanê bana kurtarêrsa bařka hiç bir şey istemem, çünkü dünjada ondan bařka güzel görmedim, adeta ařkêndan janijorum, Porsuk-devin bir ôlu var-dêr, o-da beni sever, ben-de kendisini istemedim iêün bana bu düşmanlê japtê, bu şahên çöžuklarê-da bilirim-ki pek řesur-dur, kendi derdimin çaresi iêün onlarê çalup büjüttüm, ejer bunu japar-sanêz ben-de sizin istediñizi sakênmam der geri dönüp gider. Ezderha biraz düşündükten sôra ôlum hiç korkma, Porsuk-dev dedikleri o kadar řesur dejlse-de kendisi büjüžü dir, büjü kuvvetile ele avuža girmez, jêlda bir gün büjü japmama'e adet edinmiř-tir, o gün ele geêerse geêer, bařka vakit mümkün dejl-dir; şindi bir aj kadar beklersin, ben gününü öjrenüp sana çaber veririm der. Şah bař üstüne dejiüp ma-sallarda tez gelir, bir aj kadar orada bekler, ezderha-da o'ullarêne jollajup Porsuk-devin gününü öjrenir, çaber aldêkta şahê çâ'rup iște fêlan gün dev büjü japmajažak, o gün hiç jerinden kalkmajup ujur,

sen-de oraja vardēnda janēnda bulunan olan-da çeşmeden su taşēr, başēnda bir külah var-dēr, ejer onu kapup-ta kendi başēna gijersen o vakit olan jerinden hiç bir jere kēmēldajamaz, ne istersen japa bilirsın dejerek öjrettikte jine o'ullarēndan birini cā'rarak hajdē bunu Porsuk-devin çeşmesi janēna götür, su taşēttē olan çeşmeje geldikte hemen dedēmi japsēn, jine ikisini birden al buraja getir deje tembih eder.

Ezderha şahē alup çeşme başēna getirdikte ardēna gizlenüp oturmaktalar-ken olan elinde testi çeşmeje gelir, o su doldurmakta iken şah-dēr jerinden kalkup apansēzēn janēna vararak başēndan külahē kaptē gibi kendi gijer ; olan-dēr dört janēnē görüp şaşkēn şaşkēn bakēnērsa-da ne oldūnu anlamamaz, ezderha-da bunlarē alēnża anasēnēn janēna getirir. Hemen jere bir kērpac vurunża Zümbüllü arab cēka gelir, olanē görür görmez hemen bir ah vah ederek şükür dilejim oldu, sevdime kavuştum deje olanēn bojnuna sarēlēr, ondan bir el cērpup ajak teptikte şahēn o'ullarē cērpēna cērpēna kērkē-da oraja gelir, arab bir şişe cēkarup bunlarēn üzerine serpinže her biri kimi kēz kimi olan on onbeş jirmi jaşlarēnda güzellikleri bir birinden baskēn, šte şahēm cōžuklarēn bunlar-dēr al sefana bak, ben-de bunlarēn jüzünden müradēma erdim, şindi senin-de işin oldu amma jüzümden gördün zaçmetleri bana helal et ; şah-dēr cōžuklarē gördü ja, janēnē-da isteseler verežek, ondan Zümbüllü arab ile helallaşēr, Kēzēl-ezderha ile-de vedalaşup cōžuklarēnē alarak gitmek üzere iken Kēzēl-ezderha hemen kulā'nēn ardēndan bir kēl koparup al bunu-da ne olur ne olmaz, belki başēna bir šej gelirse, kēlē orta jerinden böl, ben sana jetişirim, hajdē selametle git dedikte şah cōžuklarēle jola düşüp az vakitte Kara-ezderhaja varēr. Onunla-da görüstükten sōra o-da kulā'nēn ardēndan bir kēl verüp şahēm bu cōžuklarēnē evlendirdin vakit dūnünü birden jap, güveç girdikleri geže bu kēl ile hepsini tüssüle, sōra Porsuk-devin elinden kurtulamazsēn der, şah haj Allah senden razi olsun deje bununla-da vedalaşēr, kendi šehrinin jolunu tutar. Dinlene jorula, konuša sōjleše cōžuklarēle giderken ortalēk bora fērtēna ile karma-karēšek olur, şah cōžuklarē şaşērup ažeb bu ne dir deje bakēnup dururken kēzlarēndan biri aman şah babažēm, Zümbül-lüden işitmiştin-ki Porsuk-dev bir jere varērsa kijamet koparžasēna,

işte şindi oldū gibi ortalē karēştērērmēş, sanērsam o olmalē dejinže şah hemen aklēnē toplajup Kēzēl-ezderhanēn verdī kēlē ikiye böler. Porsuk dev-de hemen čajlak gibi gökten inerek şahēn saclarēndan jakalamakta iken ezderha-da kamčēsēnē şakladarak jetişir, bir kerre kulačlajēnža Porsuk-devin burnuna dokununža aklē başēndan gider, şah-da pek çok korkmuş, evladlarēnē gözile gördü, jine elimden gidežek deje deli divane olur. Birde ezderha şahēm korkma, tutun şu kamčēmē dedikte hepsi birden sarēlērlar, salēnžak sallar gibi bir kerre savurur, onlara-da hič zarar irişmejerek hemen bir rüzgjarlandēklarēnē dujarlar, birde konduklarē jere bakēnērlar-ki şahēn şehri gözükür, oh çok şükür, selameti bulduk; ezderha hajdē şinden sōra korkmajēn der gider, bunlar-da javaş javaş gidüp şehir kapusuna vardēklarēnda şah biraz ilerüler, kapuda bulunanlar bunu görür görmez sarajdan čēktē gündēn berü bütün şehir halkē ah vah edermiş; gören eline ajā'na kapanarak şükür size kavuştuk, siz-de čožuklarēnēza deje saraja müžde verirler. Bütün bejler paşalar karşēžē čēkup čožuklarile beraber saraja götürürler, bütün saraj halkē hanēm sultan şahē čožuklarē görünže sevinžlerinden bajēlanēn ajēlanēn hesabē yok, nejse hepsi görüşürler kavuşurlar, şah čožuklarēnēn sevinžinden hepsi içün ajrē ajrē jedişer gün jedişer geže şenlik japtērdēktan sōra o'ullarēna birer kēz, kēzlara-da birer koža bularak kērk gün kērk geže dūn japup hepsini birden gerdeje korsa-da ezderhanēn verdī kēlē tüssülemeji unudur. Herkes jerli jerinže çekiler, şah-da köşk penžeresinde oturup sejr etmekte iken birden bire jāmur jā'žak gibi ortalēk kararēr, türlü jel esüp tozu topra'ē bir birine katar; şah kendi kendine jāmur jā'žak fēlan demekte iken Porsuk-dev aklēna gelerek ejvah unuttum, şindi jine bir belaja girežēz deje hemen el čērpup sarajdakileri ujadērēr, gerdektekiler-de telaştan ödleri patlar, vezirine aman lala al şu kēlē, sarajē tüssüle, onlarēnda bir šejden žaberi yok a, padiša sevinžinden delirdi-mi ne oldu deje bējēk altēndan gülüşmē başlarlarsa-da emri jerini bulmak içün kēlē jakarlar. Birde bažčenin içinde bir hajkērēşma kopup, şahēm sen beni juktēn, senin-de kijamete kadar bažčēnde ot bitmesin jansēn dejerek Porsuk-dev gider; sabā oldukta bakarlar-ki bažčēde ne kadar ā'ž çiçek varsa hepsi janmēş, jangēn jerine dönmüş, şah olsun, bana

bağçe lazim deyl, bunja jël-dêr hasretlerini çektim çoğuklarêma kavuştum ja, ettinle kal dedikte vezirlerine işin aslênê bir bir anlattêkta hepsi dona kalêrlar, şah-da çoğuklarile ölüp ölüñzeje kadar oturur jaşar.

93.

Evvel zaman içinde bir padişa varmış, bu padişahın gajet sevgili veziri olup geze gündüz onunla oturur kalkar jer içêr, avda kuştâ ötede beride gezerek o ane kadar evlenmek, çoluk-çoğuk jetiştirmek gibi şeyler xatêrêna gelmejüp varsa-da joksâ-da lalası dajma onunla ejlenir gezermiş. Şah kendisi-de pek o kadar jaşlê olmajup jirmibeş jirmialtê jaşlarênda kadar bir deli-kanlê oldûndan hergün aklê ne tarafa jelken ederse orasêne istejerék lalasile gider gezerlermiş. Her vakit-ki adetleri üzre bir gün lalasile sarajdan çeküp öte beri gezinüp jürüjerek, otura kalka bir müddet jer giderler, kâve çibuk içerek gitmekeler-ken şehirden epejze jer ajrêlmêşlar, jajan-da gittiklerêçün şehzade herne kadar istekle gider jürürse-de rahata-da alêşkên oldûndan kendini zorladêkêa jol jorgunlû kendisine çok zağmet verüp gitmê takatê kalmaz, lalasêna aman pek joruldum birazžêk oturup dinlenelim fêlan gibilerde sözler sôjlerse-de lalası efendim bizim jola çekmâklêmêzdan müradêmêz bir ejlenmek-tir, istemem-ki siz ôjle oldu olasêja jol jürüjüp-te jorulasênez, madem-ki jorulmuşunuz emriniz üzere burada biraz oturur hem dinlenir hem-de etrafê sejr eder ejleniriz. Vardêklarê jer-de jüksežik oldûndan hemen oturup dört jana bakênmaktalar-ken şah lala şurasê pek güzel jer, oturup bakêndêkêa žanêm kalkmâ istemejor, gönlüme-de türlû korkular gelijor, lalası aman şahêm burasê herne kadar dâ bajêrsa-da biz hajdutlu'a gelmedik, gönlümüzde fenalêmêz yok, anžak ejlenežêz, rahatênêzda olunuz gibi öte beri konuşmaktalar-ken mejerse akşam olmuş, ortalêk kararmâ başlar, etrafa bir karipselik çökerek bunlara mağzun mağzun bakênmaktalar-ken hava ejiže kararêr. Şah aman lalažêm, geze oldu hala bizim xaberimiz yok, bir şehir köj gibi jerlere irişmedik, bu gezele-de dâ başlarênda-mê kalažâz, benim rahatêm savuşmâ başladê, biraz kalkup-ta kendimize barênažak bir jer bulalêm demesi üzerine hemen olduklarê jerden kalkup biraz gittiklerinde

ortalék zifiri gibi karanlık, yol iz bilmez, nereye gidež Gibelerde öteji beriği araştırmaktalar-ken bir inçe yol bulup gitme düzülürler.

Birde öteden beri jeri gözü zengül-zengül titredüp sallajarak bir ses geldini işittiklerinde şahın duda'ı patlajup çoğuk gibi âlamâ başlar, lalası-da herne kadar korkarsa-da aman şahım siz bu kadar jüksünmejin, burası kâr-dâr, her olur olmaza kulak vermek jaramaz, biraz davrananez demesi üzerine şah herne kadar gajretlenirse-de bir kerre ürkmüş, ha geldi ha çekti diye türlü türlü içerisinde peyda olan hejezan ile gitmekeler-ken birde ne baksınlar önlerine jedi başlı bir ežderha çıka gelir. Bunlar sâ'ne solunu şaşırarak ilerü geri gitme halleri kalmaz, bir birlerine fışıldanarak ne edežeklerini şaşırarlarsa-da şahın lalası sen dur, ben ona lakârde anladârım diye ilerü jürüm başlar, ežderha ise â'zından köpükler, burnunun deliklerinden fîren ateşi gibi kâvâzlar saçarak bunların üzerine dörü jürümekte olsun lala ateşi görür görmez, aman şahım jetiş jardım et gibi telaşlara düşer, şah-da öyle-de öldük böyle-de bittik diye hemen lalasıne peşine düşerek üzerlerinde bulunan silahlar ile ežderhaya karşı gitmekte iken ežderha bunlara jâkênlaştıkta â'zından burnundan bir ateş püskürüp lala ilerülemekte oldu için çâjâr-çâjâr janup küs-kütük kalır. Şah-dâr bunu görmesile hemen hançerini çekerek ežderhaya bir hamle eder, nasl câldise altı başını birden giderir, birde dâ taş jerinden ojnajup bir figan-dâr koparak er isen bir daha vur diye çârêlârsa-da şah beni anam bir kerre do'urdu dejerek hançerini beline sokar, ežderhanın bir başı juvarlanı tekerlene gide gide bir mârâ kapusuna varâr, şah-da peşine düşüp ežderhanın ardı sıra gittikte benim zanıma jejen malîme-da jesin dejerek gödesi jüzünden kajb olur. Ežderha herne kadar ölmezse-de jaral gibi halsız düşüp inine çekilir.

Şah-dâr mârânın ardını önünü joklaştırarak lalası ise pek sevgilisi oldundan o gitti ben ne durijorum gibelerde kendisine türlü gajret vererek hemen mârâ kapusundan içeri girer, birde ne baksın, bütün insan o'ulları kiminin kolu başa'ı yok, kiminin bir gözü gitmiş, her biri türlü kâlekte ah vah edistiklerini görmesile janlarına varup hal xatâr sorar, onların-da kiminin nefesi çâkar söyleme hâle

jok, her biri türlü kēlēklarda juvarlanmakta olsunlar šah bunlarē gečüp ilerüler, önüne bir karanlēk jer gelerek etrafē görünmez, bir merdüvenden ašā indini anlağēnža bir bir daha pat-küt inmekte iken bir iki jüz ajak kadar ašālar, merdüven bittikte güneš ajdēnlē gibi bir ačēklēk pejda olur, daha ilerülejerek birde ne baksēn žennet gibi bir bağče, ičerisinde olan kēz karma-karēšēk gezüp jürümekteler, her biri bir sefada olduklarēnē görünže šah bunlara šaškēn šaškēn bakar, onlar-da bu genč olan jalēnēz bašēna burada ne arijor deje kimi kačmā kimi-de durup hajretle bakmā kurarlar, šah artēk korkuju-morkuju kaldērmēš, durmajup bunlara dōru ilerler. İčlerinden biri ej jīt buraja korkmadan nasēl geldin, hem senin aradēn ne dir, šah-da ej güzeller dūnjada šindijedek hič bir jüzden gülüp gün görmedim, anžak kendime münasib bir jar ararēm, baška bir šej ičün buralara dūšmemišim demesi üzerine kēzlarēn bir kačē aj uf deje kačēšma'ē kurarlar, öbürlerinin-de bir šejden xəberi jok a, ne oldūnu bilemediklerinden hepsi bir telaš ile košuša giderler, šah-da gittikče šaškēnlašup kendisine-de türlü türlü korku gelerek gitsem-mi gitmesem-mi gibi durup dūšünmekte iken ne olursa olsun deje hemen bunlarēn ardē sēra durmaz gider. Birde onlar gözlerinden kajb olarak nereje gittiklerini göremez, elbet bunlarēn bir jeri var deje var kuvveti pazuja verüp durmaz sürer, birde ne görsün bā'msē bir bağčede a'žlēk arasēnda safi kēzēl jakuttan japēlmēš güneš kēzgēnlile šefki gözleri kamaštērēr jüksežik bir köšk görürse-de ažeb benden kaçan kēzlarēn oldū jer-mi dir joksa baška bir šej-mi dir gjā gider gjā durup dūšünür, öjle-de bōjle-de geldim, ne oldūnu anlamaksēzēn geri dönmek hič bir šeje jaramaz gibilerde hemen köškün janēna dōru gider, hič bir ses seda duymajarak etrafēnē araštērup dinlemekte iken bir duda'ē jerde bir duda'ē gökte bir arab čēkup ej jīt sen kim-sin, buraja ne ičün geldin demesile šah kendinden gečerek ažeb bu ne dir deje bir vakit söz sōjlemē jol arajarak durur, ej bažē ben-de ne oldūnu bilmejourum, herne hal ise buralara dūštüm, sen bana bildir-ki burasē neresi dir demesile arab ej jīt burasē bir ežderhanēn šehri dir, burada onun ele gečirdi bir takēm senin gibi jītlerin üclü jedili kardašlarē-dēr, hepsi šindije kadar erkek jüzü görmemişler dir amma o ežderhadan hič-te rahatlarē olmajup geže gündüz dūnja zefkini

ister ararlarsa-da ele geçiremezler, sizi gördükleri vakit ezderhanen korkusundan kaçıp dōru bana geldiler, seni o kadar žani gönülden sevdilerse-de, çünkü ezderha buralara jēlda bir kerre kendilerini görmek için geldinden hem ezderhaja dujurmamak hem-de asēl jerlerini size bildirmek için önünüzden dura kačēša buraja geldiler, siz-de onlarēn izile burasēnē bula bildiniz, sanmajēnēz-ki bunlardan size zarar gelir, hem šunu jalvarijorlar-ki ezderhanen dünjadan vūžudēnē kaldērsēn, ondan sōra istedimiz gibi o bizim biz onun oluruz, šah-da zaten benim buralara gelišim onun fursatēnē ararēn, šinden gerü korkmajēnēz, ezderhanen ölümü benim elimde dir demesile arab bujrun šahēn deje içeri alēr. Kēzlar ise her biri türlü süslerle bezenmiş šahē karšēlarlar, her biri türlü ikramda bulunurlar, kimi su kāve šerbet gibi ellerinde tepsilerle getirüp šah her birine ajrē ajrē güler jüz gösterüp jer içēr, salēntēlarile biraz vakit ejlenüp zefk ettikten sōra arabē čā'arak senden šunu isterim-ki ezderhanen ölümü neden dir, çünkü benim lalamē öldürdü, žanēm jarēšē gitti demek-tir, benim gibi bunža jītlere kējmēš, o ahlarē onun janēna brakmam, žanēmēn zerresi kalmajēnžaja kadar ūrašažām demesi ūzerine arab ej jāt buradan kalkup sā'na gidersin, oraja jakēnlaštēnda önüne bir karanlēksē jer gelir, birden bire ilerülemejüp jā Meržan deje čā'r, orada benim bŭjŭk anam var-dēr, ejer birinži čā'rēšēnda ses išitmezsen üç kerre hajkēr, üçünžŭde elbet sana bir seslenen olur, benden selam sōjle seni bir gežēžik mŭsafir etsin, sōra ne dilersen ondan dile, sana her jolu ōjredir dedikte šah durmajup o jana gider.

Mejerse altē ajlēk bir jol-muš, masallarda tez gelir, az bir vakit içinde arabēn dedī jere varēr bakar-kē ēssēz hič sinek sesi bili išitmez, hemen bir jŭksek avazla bā'rēr, hič bir seda išitmejüp üç kerre Meržan deje bā'rdēnda derinden bir ses čēkar amma kula'e dibinde dŭdŭk öter gibi kulaklarē čēnlar, o sesten kendini kajb eder, jer gök zelzele gibi sallanēr, ejvah perilere-mi karēštēm, ne dedim-de buralara geldim gibi korkusundan pišmanlašmakta bulurnursa-da dünjada ölüm bir dir, bašēma jazēlanē görežēm deje kēžēn selam etti, beni bu geže konuk edesin deje o-da olanža avazēnē koju verir. Biraz durduktan sōra bakar-ki elleri bajraklē kērēk elli kadar sijālar gelir,

olanê karşelajup bujurun ederler, şahen rengi kaçup patêr-patêr dudaklarê patlarsa-da vaz geçmek yok, çaresiz gider, götüre götüre bunu bir karanlık mârâ içine sokarlar; şah ise gitti jeri görmez, epejşe vakit giderek biraz ajdênlêşak jere varêrlar, başênda üç arşen bo-
 junda tüjli bir külâh, elinde bin okka gelir, zinjirli cêngêrdaklê gürzümsü bir demir tespih gibi sallar, karşêsênda üç kişi divan du-
 rup emrini beklerler. Ŗlan-dêr bunu görür görmez gidüp eline ajâ'na kapandêkta ej ölüm kêzê m bunja jîtlerê kêjdê, senin zîjade ömrün
 varmêş-ki bu dem insafa gelmiş, seni buraja gönderdi, hiç korkma
 dilejini söyle, elimden geleni esirgemem dejinşe olan hiç gizlemeksi-
 zin işi evvelinden sonuna kadar anladêr. Ŗlan söylemekte iken jeter
 jeter ölüm, çenenî jorma, işi anladê m, o zalim eźderhanên kanênê
 akêtmak pek zorsa-da görîjorum-ki şesur-sun, sana-da çok zaymet
 olmasên, söyle otur şimdi çaresini bulurum deje karşêsêndakilere
 hajdê kâve oğâ'mdan bir bez içêrisine biraz kül kojun-da getirin de-
 mesîle onu-da alup getirirler. Ölüm şu külü görîjormusun, evvela
 burdan kôşke vardênda birer tutam benim kêzê mên gözlerîne serp,
 ondan sana fajde yok-tur, gördün teleflerin hepsi benim kêzê mên
 jüzünden dir, eźderhajê o çêralandêrêr, kendisi güzel aşîki olup er-
 kekten hoşlanmadê içün dîşî olarak eline geçire bildîni eźderhaja
 tutturur, şîndije kadar nişe jîtlerê kêjdêrdê, pejda etti kêzjâ'zla-
 rên-da çekîni ben bilirim, hajdê işîni Allah rast getîrsin, kêzê mên
 gözlerîni kül ile kapadêktan sôra artêk o hiç oralarda durmaz bana
 gelir, sen-de eźderhajê her nerede bulursan hemen bir avuğ kül ser-
 perek jüzüne atênza onun-da gözlerî kapanêr, sôra ister öldür ister
 öjle brak, sana bir zîjanê dokunamaz dejinşe olan eline ajâ'na kapa-
 nup sevine sevine gelmede olsun o kêzlarên janênda bulunan arab-da
 eźderhanên vuruldûnu şahê anasêna jolladêktan sôra xaber aldên-
 dan türlü ilağlar japarak eźderhajê ejileştîrmîş, şahê jolladêna piş-
 manlêk getirüp şîndi benim-de ezelim jakênlastê deje çarpênmakta
 iken olan-da jetîşîr gelir. Arab bunu görür görmez ne japağâ'ne an-
 lajarak bir tuza'a düşürmek içün aman şahê nerde kaldên, sultan-
 lar senin içün geze ujkularênê braktê, ben-de seni aramâ gelîjordum,
 bujurun biraz jüzünüzü görsünler-de ben-de telaştan kurtulajê m der-
 ken şah bezde-ki külden bir fiske alarak arabên jüzüne serper serp-

mez birden bire jere kapanêr, uf vah vulak fêlan ne japtê deje çarpê-narak hemen gözleri kimseji görmez ja, baş kulak jordamîle sürüne sürtüne anasênên yolunu tutturur.

O gitmede olsun şah köşke, girerek o gün aışama kadar kêz-larla žümbüş eder, eźderhanên-da hep jaralarê savuşmuş amma o günde arabên janêna geležek günü imiş, akşama kadar bekledikten sôra sakên dostuma bir keder gelmesin deje jününü köşke çevirir, ne kadar olsa daha bir jere çekmamêş, halsêz halsêz giderken kêzlarên biri uzaktan eźderhajê görür. Hemen şaha haber verinže olan köş-kün kapusu ardêna gizlenerek eźderha araba seslene seslene gelirken sesini işitmedî içün â'zênê burnunu fêrên gibi açar, gözler külhan penžeresi gibi janar, olan-da bir avuž kül serpinže uvultusu etrafê tutar, kendini jerden jere çarpa çarpa anlar-ki dostu arabên anasê tarafêndan el karêşmêş, hemen gözleri kapanup yol iz görmezse-de akêl jordamîle o-da jüzü o tarafa tutturur. Onlar hallarîle kavrulup derdlerine çare aramakta olsunlar olan-dêr işimiz bitti ej sevdikle-rim burda durmak olmaz, Allah beni size sizi bana kismet etmiş, herne kadar kardaşlarênêz telef olmuşlarsa-da başlarêna jazêlanê gördüler dejerek, kêzlarên hepsini toparlajup mârâ kapusuna vara-rak ölenlerin ne kadar malê mülkü varsa hepsi bir jere toplanmêş, onlardan pahada â'r olanlarênê toparlajup ver elini Sinan şehri de-jüp kêzlarla çeker gider, dōru şehrine varênža halk şahên geldîni gördüklerinde hepsi karşêžê çekar, şah-da oraja varênžaja kadar lalasênên derdinden âlaja âlaja gözü gönlü kararmêş, kimseje güler jüz göstermejererek sarajêna vardêkta bir aj kadar çastalêk geçirir, öte beri ilaž-milaždan sôra biraz ejileşüp kêzlarê ajrê ajrê nikjâ etti-rerek kêrkar gün kêrkar geže büyük dūn japtêrêr. Aradan epejže vakêtlar geçerek o kêzlardan ne kadar çožuk olursa kêz erkek do'ar dōmaz jaşatmajup lalasênên ūruna kurban japar, ölünžeje kadar onun hasretlîni onutmamak içün kendi karêlarê âlajup sêzlaşmaktan gerü kalmazlar, böyle vakit geçirüp jaşarlar.

94.

Vaktile bir karê koža varmêş, bu herifžêz epejže orta jaş-larênda geçinirse-de vaktile bir kaç senât edinüp o kadar zengin

dejlse-de birer parça kêrêklanêr getinirmiş; kendi kerk elli jaşına kadar olup vakit zaçmetile saçenê sakalênê a'rtmêş, seksen doksan jaşlarênda gibi görünür, kendi halênda bir adam imiş. Günlerde bir gün karêşê hamama gidüp bakar-ki gajet kalabalêk, kendi gibi gelmiş olan bir çok jonužular bu gün münežim başênên karêşê geležek deje her biri oturaža'e jeri şaşêrêr, hamamžê kadên-da orada olmaz buraja fêlan deje hiç sesini çekarmajarak hamamžênên gösterdi bir kenara çekilir oturur.

Birde öteden beri çalgê cā'nak ile münežim başênên karêşê lousa olarak bir çok adamlarile hamama gelir, artêk belli ja, zıyade para kerpmaak iêün hamamžê bunu oturmažak jer bulamaz, türlü ikramlar japar; bu karê bunlarê görünže ne ise hamamda jêkanêr falan, akşam üstü evine geldikte bu jüzden gajetle inžinmiş oldü iêün koža-sêna herif beni ja brak joksa münežim başê olažân der demez o-da aman karê ben her gün-kü jejüp iêežēmizi zor kazanijorum, hem bende münežim başêlêk dejl, ekmek tuz dejerek jazma'e bile bilemem, bu senin dedîni nasl japarêm dedikte karê jok koža, el-elbet ja münežim olažân joksa şindi beni brak oturmam deje dajanêr. Karê-da biraz güzelže oldândan herif vaz geçemejerek bu işe çare bulma'e araštêrmā başlar, kâve dükjanêna gidüp düşünmê başlarken ahbabêndan biri janêna gelerek jahō bu kadar dalğênlên ne dir, ne düşüniyorsun demesile adamžā'z işi anladêr; o herifin-de hamamžê karê sevgili dostu imiş. Hemen arkadaş sen merak etme, ben çaresini bulurum dejerek dōru kalkar hamamžêja gider, işi anlattêkta karê o adam gelsin fêlan gün hamam kapusunda biraz kjād kalem hokka gibi šejler öniüne kojarak, kajêp bilîži gibi öte beri jazup çizmê başlasên, ben onun işini beđeririm dejinže o-da gelüp bu adama xaber verir. Herif ise jazê jazmak kalem tutmak ne dir bilmedînden artêk çaresiz kalup hemen jazê çekmežesi gibi bakkaldan bir mum sandê alêr, evde bulunan kêrêk fênžanlardan birine biraz mürekkeb kor, uzatmajalêm kalem kjād düzerek hamam kapusunun öniüne postu serer, giren çekan bunu sahi bir hoža sanarak o günde jine münežim başênên karêşê hamama gelerek usta bunu jêkarken hamamžê kadênên öjretmesi üzerine parmā'nda-ki a'r pahalê jüzü çalar, hamamžê-da akan su jollarênên içinde birikmiş olan süprüntüler arasêna

kojarak kapuda oturan herife-de işi anladır. Kessa keselim, her kes hamamdan jekanup çektekte münežimin karış ejvah dejerek jüzünün kajb oldunu mejdana çekarır, hamamda bulunanlar bir birine gire-rék türlü telaşlar etmekte-ken hamamže efendim kapuda bir hoža var-dır, bir kerre ona baktéralım, böyle kajıplarê pek güzel söyler demesile hemen herifi çağarak işi anladılar, o-da evvelže hamam-žedan öjrendi ja, biraz žėžektėrup-bėžektėrup efendim bu jüzük bir dar jerde süprüntülük arasında dir demesile hemen hamamže bak-ëndė, şimdiye kadar aklēmėza gelmedi, ondan hizmetçilere emr edüp su jollarê aradır, zaten düzme ja, akan sulardan biriken süprüntüler arasında bulurlar, bir çok baksışlar verilüp herif sevinerek evine giderse-de karış münežim başlektan başka bir şey aramadından herifi türlü türlü ezijetlere sokar.

Bir kaç gün arası geçtikte sarajda sultan hanımın jüzü-de kajb olur, mejerse halajėklardan biri çılmış imiş; öte beri aran-makta olsunlar o günde münežim başının karış saraja gelir, jüzük arandınə dojunža sultan hanıma benim-de jüzüm kajb oldu, fılan hoža jerini söyleyerek bulduk, pek bilgiçli adam-dır, söylejin getirsin-ler demesile sultan hamamžeja haber gönderir. Herif ise karışının verdı zılgıttan her gün hamam kapusunu beklermiş, birde saraj adamları gelerek hožajı alır götürürler, sultan ej hoža benim jüzüm nerde ise bulažan, sana sabaha kadar müxlet, ejer çekaramazsan bojnun vuruk-tur dejinže hožajı bir jalnız odaja kaparlar. Herif allaha sənup aman tanrım sen bilirsın, jarın žanıma bā'sla de-je türlü jalvarmakta bulunurken jüzü çalan halajėk-ta şimdi ele ge-çem de-je gözüne ujku girmeyerek ne olursa olsun gidüp hožadan bir meded arajım, öjle-de böyle-de ele geçtim gibi javaş javaş hožanın odasına girer; hožanın korkusu ise halajėktan askın, kendi kendine ejvah sabā-mė oldu de-je titremekte iken halajėk eline ajā'na kapanup aman hožajım jüzük bende dir, ele geçsem gittim gün-dür, ne olursa senden olur de-je jalvarup jakarmā başlar. Hoža göjnünden tanrı bu gün-de işimi rast getirdi de-je söyle kezım söyle, dünyada olmadık olur, elbet bir çaresini buluruz demesile o-da işi ajnadır, hajde kezım kimse görüp duymadan jüzü bir kaza juttur, hem-de ba-ğā'nı karararak var sefada ol, hiç korkma, kez-da dedini gidüp japar.

Birde sabā olunğa padiša adamlarēnē göndererek hojajē čārtēr, bu-da iši pişirdi gibi şahēm bu geze sabaha kadar bakup araştırdēm, attēm remde hayvanlar gözükiyor, sarajda bulunan ne kadar tavuk horoz gibi kazdan hindiden bulunan hayvanlarē baǵceje koju verdir demesile hemen kaz tavuk gibi hayvanlarē salē verirler, padiša-da bir çok adamlarile hoǵa önlerinde olarak baǵceje çekarlar, elinde kalem kjād jazup çize rek halajē'a öjretti gibi bakar-ki kazēn biri topallajor, şahēm şu topal kazē tutun kesin, onun karnēnda dir der demez kazē keserler, birde jüzük mejdana çekēnǵa herkes şaşar kalēr. Şah-da baǵcede gezinüp dururken hem bir çekirge görerek tutar, ej hoǵa şu avuǵumda-ki ne dir bil bakalēm demesile hoǵanēn nutku tutulur, kēvranup kavranarak şahēm size jalan olmaz, olan biteni evvelinden aǵērēna kadar anlatmak efkjarile ej çekirge bir sēçrarsēn iki sēçrarsēn, üçünǵüde ele geçersin çekirge deǵınǵe şah avuǵunu ačarak çekirge oldūnu herkes görür, birlikte el çērpeştēklarē gibi hoǵa-da kendi kendine şaşar kalēr, Allah rast getirinǵe getirir, hoǵa fojesini mejdana vereǵek iken rast gele dōmuş, padişahēn çok hoşuna giderek olursa bu kadar olsun bilgiçlik deje hemen herifi kendine müneǵim başē japar, türlü konaklar iǵsanlar verüp karē-da müradēna ererek ölünǵeje kadar rahatla otururlar.

95.

Vaktile bir karē koǵa varmēş, bunlarēn dari dūnjada bir o'ullarēndan başka çöǵuklarē olmayup üzerine toz kondurmazlar, bir tane oldū için haddan aşkēn severler, herne dilerse ikisi-de japmadan gerü kalmazlar, pek o kadar-da zengin olmayup nejse geçinirlermiş. Ōlan-da oniki onüç jaşēna kadar isterse mektebe gidüp okur jazar, istemedi vakitlerde bazē bazē ava kuşa gitmeji-de heves edüp vakitlerini geçirmede olsunlar ōlanēn babasē cıttıjǵe oldūndan eǵeli irişmiş, bir kaç günün içinde ǵastalanup ölür; anasē-da gajet koǵasēne sever, öldükten sōra öjle bir geçineǵek şej brakmamēş, çöǵuk-ta para kazanaǵak gibi bir işte bulunmadēndan bunlar bir gün aǵ bir gün tok hallarē gittikçe ašālamakta olarak günlerini ah vah ile geçirmē karar verirler. Ana o'ul şindi ne japalēm, nasl edelim derken çöǵuk-ta sevimli ja, kadēnǵa'z evladǵēm gün göremedi, baba

sālê ile rahat sürmedi deje pek çok meraklanup o-da xəstalanarak az bir vaktên içinde ölür gider.

Şindi olan japa-jalênêz kalênža mal olarak babasêndan oturduklarê evden başka bir şey kalmamêş, kējêda buşakta olan ufak-tefek kërêntêlarê sata sava biraz zaman çoşuk kendi kendine geçinirse-de günlerde bir gün düşünür taşênêr bøjle parasêzlekla olmajaşak, bari şu evi okudajêm-da bakalêm sōrasê ne olur dejerek evi tellala verir. Beş ašā üç jekarê, çêka çêka iki üç bin guraşa satar, paralarê aldektā ben şindi bununla ne japajêm, bir dükjan ačsam el vermez, bari bu şehirden çekup gidejim-de başka bir jerde hiç olmazsa kăvežilik olsun ederim gibi paralarê kojnuna kor, biraz-da jol içün öte beri alarak bir sabālağên şehirden çekar.

Otura kalka epejşe günler jol gitmede olsun, bir gün öjlen vaktê bir ufak köje irisir bakar-ki hemen jüz kadar evi var, öteji beriji dolaşarak bir küçük kăve dühjanêna varup bir kaç ehtijar adam oturmuş, kăve çibuk laf-küf ederler, selam vererek içeri girer, bunlar-da selamê alarak bujur evladžêk, nerden gelüp nereje gidijorsun, sen bir jol garibi jît-sin, buralara nerden düştün dediklerinde çoşuk-ta babažêklarêm, şøjle oldu bøjle gitti, kimsesiz kaldêmdan halêma göre bir iş aramak içün jola düşüp gele gele buralara geldim, bu gezelik müsafir olmā isterim, onlar-da pek güzel ölüm, bir geze deşil üç geze bile kala bilirsin, burasê fukara köjü dir, şøjle dir bøjle dir derler. Olan hejbesini bir tarafa kojup biraz laflaşêrlar, akşam-da jaklaşmêş, köjlüler çiftten çibuktan geldiklerinde hepsi birer kăve içmek içün dükjana girerler, olanê gördükleri gibi hoş geldin müsafir kardaş deje hal xətêr soruşurlar, olan-da dünjada bir tane güzel oldûndan içlerinden biri ej dostlar şu deli-kanlê Kêr-şehir şahênên kězêndan-da aşkên, biz ondan başka güzel jok dejorduk, işte bu tam onun dengi, şahên şindije kadar kězêne kimseje vermedînin aslê var, bu kardaşlê görse belki jok demez deje şøjleştiklerinde olan ej dostlar benim derdim başêmdan aşkên, kěz falan benim neme lazêm, bana bir ejilik japažaksanêz, şøjle bir dükjanžêk bulun-da ben-de geçinejim dedinde kăveži olan adam ej evladžêm madem-ki bøjle bir iş tutmak istijorsun, görijorsun-ki ben-de ehtijar-ê, işe gûze jaramaz oldum, ejer dilersen seni kendime evlad edinirim dükjan hepsi senin

olsun, işle çabala bana-da biraz kērentē ver kendinden geçin der demez olan hemen kalkup extijar kāvežinin elini öperek beline bir peştamal bālajup, uzatmajalēm bir kaç günler geçtikte kāveji çeker çevirir, köjlüler-de bir gelen bir daha gelmejen çalēšer epejže işler.

Bunlar kendi hallarēnda geçinmekte-ken büyük köjler şehirlerden olanēn namē işidilir, güzelli her jana dal budak salē verir, dujan maḡsus bunun için gezmek tarzile köje gelirler, kāvede bir kaç gün müsafir olup jine giderler. Bōjle bōjle Kēr-şehir padišahē-da bunu işidir, çok šej bu nasl olan-ki bōjle bir ufak köjde oturmuş, herkes-te onu görmē koşuşur, bari ben-de gidüp šunu görejim der ; bir gün lalasile kēlēklarēnē dejiştirüp köjün yolunu tuttururlar, masallarda tez gelir, Kēr-şehir biraz uzažēksa-da az vakitte köje varērlar, her gelen konuklar gibi kāveje vardēklarēnda kāve çibuk jejüp içmekten sōra padiša olanē görür görmez žandan sever. Ōlan hiç oralarda dejl ja, kendi işile ūrašer, ašā jokarē müšterilere žizmette iken šah sabr edemejüp olanē janēna čārēr, kimin nesi oldūnu sordukta olan-da işi baştan ajā kadar anlattēkta šah ej ölüm šindiye kadar kāveži babanēn ölü idin, bundan sōra-da benim ol, zere žanēm seni pek sevdi, hem-de güzel bir tane kēžēm var, çok kimseler istedise-de vermedim, o-da senin olup ölünžeye kadar jašajēnēž dejinže ne jap-sēn olanēn-da fukaralē var, bari šu sēkēntēdan kurtulajēm deje šahēn dediklerine razı olur. O geže jattēktan sōra sabā olup šah veziri olan jola čekarlar, mejerse šahēn kēžēna-da bir köjlü pelivanlarēndan biri ašik olmuş, babasē vermedī için ele geçirmiş oldū bir žadē karēsēnēn bilesile kēžē ele düşürmek yolunda dolašermēš. Šahēn kēžē bu olana verežēni işittikte hemen žadē karēsēna košar, o-da sen merak etme, ben šindik hakklarēndan gelirim, olanēn işini bitiririm demesile šah olan jolda gitmekte olsunlar žadē karēsē bir afsun japup kendini bir güzel gejik kēlēna kor, bu jolžularēn önüne čekarak šašermēš gibi o jana bu jana sēçramakta iken bunlarēn-da bir šejden žaberi yok ja, šah kendi kendine šu olanēn bir kerre-de jittlini denejim deje ölüm šu hajvanē diri diri tuta bilirsēn he-diye olarak kēžēma götürelim der. Zavallē olan kendimi šaha çok sevdirežēm deje hemen gejin ardēna düşer, o jana bu jana sejiirtmekte olsun bazē jerlerde geji sēkēštērup tutajēm derken zēp-zēp

sęcraĵarak bir tۈrlۈ ele geęiremez, kovalaja bir orman ięine girۈp ۆlan-da peři sęra gider, řah bunlaręn kajb oldۈnu gۆrۈnęe ejvah keře sۆjlemejejdim, bu bir dۈzen ise ۆoęukęā'z jol iz-de bilmez ba-řeņę bir belaja sararsa deje durmajup ardlarę sęra gitmekte olsunlar gejik ۆlanę gۆtۈre gۆtۈre bir bۈjۈk baęęe dęvaręndan ařeęta gۆzۈnden kajb olur, ۆlan-da hię deęil burasę bu geęin jeri dir, řindi ele geęirdim gidۈp dęvarę dolanęr. Epeęęe jer gittikte birde ne baksęn ufak bir kapu, ۆnۈnde bir koęa karę ālajup oturijor, ۆlanęn bildi jok a, mejer gejik olan řadę karęsę imiř.

Janęna vardękta ej ana sen kim sin, burasę neresi dir demesile karę jine ah evladęęm, bu baęęe Dۈnya-gۈzelinein baęęesi dir, senin gibi benim-de jīt bir ۆlanęęm vardę, o kęza kęrk sene dir ařikklik ۆeker, bir tۈrlۈ gۆjnۈnۈ japamaz, bu baęęede ۆluma baęęevanlęk ettirir, ben-de ۆoęۈmu gۆrmek ięۈn her gۈn buraja gelirim, řindiye kadar bekleje bekleje gۆzۈm-de jollarda kaldę, daha gۆrۈřemedim demesi ۆzerine ۆlan dolu dizgin baęęeje dalar. Karęnęn sۆjledikleri kulā'na girmejۈp geęi ele geęirmek ięۈn baęęeje girmiř oldۈndan karę-da iře katęr řindi belanę buldun deje oradan ۆękup gider, hemen řah ile lalasęna karřu ۆękar. řah bunu gۆrۈr gۆrmez ej ana jolda bir jīt gۆrdۈn-mۈ, evet gۆrdۈm bir gejik tutmuř, bana rast geldi, kim oldۈnu sordumsa-da avęę-jęm, bu gۈn geze geze řunu avlaja bildim deęۈp geęti demesile řah ne kadar olsa fukara deęil-mi, benim bu kadar sۆzlerimi bir geęije deęiřti, hajdę lala bundan bize fajde jok deęۈp kendi řehrine jۈzۈ tutar.

Onlar gitmede olsunlar biz gelelim ۆlana. Baęęenin ięinde dۆnۈp dolařup geęi aramakta iken baęęenin ortasęnda bۈjۈk bir havuz, gelin gibi geęinmiř, gۆren řennetten ۆękma huri sanęr, ۆjle gۈzel bir kęz-ki havuz kenaręnda sandalje ۆstۈnde oturmۈř, sā'nda solunda birer halajęk biri elinde jelpaze kęzę jeller, biri-de bir tabak ięinde jeřil bir gۈveręini kęza tutmuř, onunla lakęrdę eder ; adam ۆlundan hię bir kimsejle konuřmazmeř. ۆlan-dęr bunu gۆrۈr gۆrmez aklę ba-řeņdan gidۈp dۈřer bajęlęr, kęz-da ejvah benim baęęeme bu jīt nerden girdi der amma ۆlanęn gۈzellę-de hemen bir kęz birde ۆlan bařka hię gۆrۈlmۈř deęil, o-da řandan ۆlana vurulursa-da dost-mu dۈřman-me ne ięۈn geldini anlamajarak hemen kalkup kۆřkۈne girer. Hala-

jéklarênê jollajup olan bajgên jatêrken elini ajā'ne bāladarak janêna getirtir, ôte beri sular kokular serpüp olanê ajêltêr, birde şaşkên şaşkên bakênup kollarênên-da bālê oldûnu görünže aman güzel benim kabahatê ne-ki bøjle bālattên, bir kerre gerilmesile çatêr-çatêr bālarenê kêrar; kēzên aklê başêndan gidüp ejvah kendi kendime ele geçtim, olana dönüp ej jît, seni fenalêk iêün bālamadêm, dost düşman oldûnu anlamak isterim, ne kişi-sin, buralara seni kim getirdi dejinže olan başêna gelenleri anladêr. Mejer bu žadê karêşê bir kaç kerreler afsun japup kēzê ele geçirmek iêün çok ūraşmêş, ondan kēz ej jît şindi anladêm, seni buraja benim düşmanêm getirmiş, sen bana dost-sun, hiç korkma, o gördün gejik ište o žadê-dêr, seni bir belaja ūratmak iêün bøjle japtê dejinže olan ej sultanêm, ben senden vaz geçmem amma Kêr-şehir şahêna söz verdim, ejer dilersen benimle birlikte gidelim joksâ gidüp iši şaha anladajêm, sōra Allah sālêk verir-de ölmezsem gelir kavuşuruz dedikte kēz ej jît şindi sen buradan çêktêkta o žadê sana rahat vermez, saçêndan üç kēl koparup al bunlarê ejer başên sêkêlêrsa birini jak ben sana gelir irişirim der kēllarê verir. Olan jine girdi bağçe kapusunu arar-tararsa-da bir türlü bulamaz, dönüp iši kēza sōjler, kēz ej jît senin girdin kapuju o žadê karêşê düzmüstü, benim bağçemin kapusu bu tarafda dir amma önünde bir tane köpek var-dêr, al şu dejneji, kapuja varênža bir kerre vur, ondan sōra hiç korkma dedikte olan dejneji alarak bağçe kapusuna dōru gider, birde ne baksên bir köpek amma janênda arslan kaplan bir şey deme deji, janêna gitmê çekinüp ejvah bu kēz beni aldattê, mutlak bu köpek sâ brakmaz, şindi nasl edejim deje gjā ilerler gjā durur, köpek-te elinde-ki dejneji görünže anlar-ki kēzdan gelijor. Hemen kujrûnu jere çarpup juvarlanmā başlar, olan herne kadar bøjle bir şey görmemişse-de işidîşine göre köpejin meledîni anlar, hemen janêna vardêkta bir kerre vurup çêkar, sâ'na soluna bakênup geldî tarafê çatêrlajarak bir jol tutturur sürer gider amma nereje gittini anlamaz.

Biraz vakit gidüp bağçeden uzaklaştêkta žadê karêşê-da olanên bağçeden çêktêne görmüş, hemen bir afsun okujup bījûk bir deniz olur olanên jolunu keser, birde jol bulmak iêün ašā jokerê sürüp sejirtirse-de denizin użunu bužā'ne bulamaz, ejvah jolu şaşêrdêm,

kéz bana başın sêkêlêrsa kêlên birini jak demîştî, bundan ziyade sêkêlmak olur-mu dejerek janênda bulunan kav êakma'île biraz ateş beşerir, kêlên birini jakar jakmaz kêz köpejin üzerine binmiş, öyle gelir-ki köpejin dili iki karêş dêşarda, janêna jaklaşênž a olana ne dir, başêna ne geldi demesîle ej sultanem bilmem-ki jolu janlêş-mê geldim ne japtêm, bir türlü suju geçemejorum, kêz-da sen onu gerçekten deniz-mi sandên, şte o žadê karêşê bu sefer-de seni böyle avladê, ben-de ona bir iş edejim-ki o-da görsün dejerek bir afsun okur, denizin etrafênda öyle bir ateş pejda olur-ki su fêkêr-fêkêr kajnamâ başlar. žadê ateş korkusundan kêzên elinden kurtulmak için afsununu tazelejînže hemen büyük bir çajlak gibi bir kuş olarak kanadlarênê çerpup uçmâ başlarken kêz-da köpeje tut dejinže köpek-tir bir kerre saldırup kuşun b'âzêndan jakalar, kêza getirdikte ej žadê şindiye kadar bana etmediklerin kalmadê, şindi elimden nereje gidežên dejerek hemen bir afsun daha japar, sana edežêm sôraja kalsên demesîle bir ip japup köpejin b'âzêna takar. Ondan olana hajdê var jolun açêk olsun, şinden sôra žadê benim elimde dir, hiç korkma, şu joldan git der, kêz jerine olan-da jolu sürüp masallarda tez gelir sora soruştura Kêr-şehrîne varêr.

Şaha haber jolladêkta hemen olanên geldîni dujunža janêna êâ'rtêr, olan-dêr şahên eline ajâ'na kapanup aman efendim şindiye kadar sizi beklettim, şah-da ölüm zararê yok, şöyle bakajêm başêna ne geldi der, olan-da žadê karêşênên japtêklarê şeji görüp geçirdîni anlattêkta şah pek çok hoşlanup ej ölüm ben seni denemek için gejiye jollameştêm, sen ise daha çok büyük jîtlîkler japmêşên, artêk bundan sôra ben ehtijarladêm, seni jerime şah ettim, kêzêmla rahatênêzda olun derse-de olan ej şahem dediklerin başem üstüne amma Dünja-güzeli olmajajdê, şindiye kadar ölümü dâlarda kurd kuş jerdi, beni kurtaran o dur, ona-da söz verdim, gidüp almazsam belki bana bir zararê dokunur demesîle şah ölüm benim hiç bir deježêm yok-tur şinden sôra şahlêk sende dir, ne emr edersen japa bilirsîn, öyle ise ben gidüp gelinžeje kadar tahta oturunuz, onu-da aldêmda gelüp kêzênênkile beraber dünlerini japarêz dejüp bir gün sabâlağên sarajdan çêkarak dôru Dünja-güzelinin bahçesine gelir, jine köpeje bir dejnek vurup içeriye girer. Uzatmajalêm kêz ile görüştükten sôra kêz

ej şahem, ben bir fukara adamên kêzê idim, güzellim bir oldû içün hiç kimseje jüzümü göstermedim, anamên babamên sālênda gitmiş oldûm afsun japmasênê bilirdi, şindiye kadar bûjü ile çok işler japtêm, o kapuda gördün köpek babam öldükte benimle kalan dadêm-dêr, onu-da afsunla kendime bekçi japtêm, şinden sōra tōbe olsun bir daha afsun japmajêm dejinže kendi sêrrênê olana sōjledî içün bûjü ile japmêş oldû baḫçe fêlan ne kadar şey varsa hepsi jerle juf olur. Ōlan birde ne baksên ne halajêk var ne kêzên konuştû kuş var, baḫçe-maḫçe bütün düz ova olur, şte şinden sōra-da bûjü japaḫak ol-sam-da bunu sōjledim içün tutmaz, hajdê seninle durmajup gidelim, artêk benden hiç korkma, şindi sen-de sen ben-de ben dejinže olan kêzê alarak az vaktên içinde Kêr-şehrine varêrlar. Bütün saraj halkê olana karşêžê çekar, jedi gün jedi geže şehri donadup bezederek olanê tayta oturdurlar, sōra-da öbür kêz ile Dünja-güzeline kendisine nikjâ ettirüp kerk gün büyük bir dün japtêrêr, kerk birinži gün güvej girüp kêzlarla müradlaşêr.

96.

Vaktile büyük padişalardan birinin erkek olarak dñnjaja güzel bir çoḫ gelmiş amma padiša bu çoḫuk içün deli divane olup bir dakika jüzünü görmese aklênê kajb edermiş, çift lalalarla geže gündüz saraj içinde bāda baḫçede ejlendirtüp beş dakikalêk jere koju vermezmiş, bu kadar sevgili. Çoḫuk-ta onüç ondört jaşênda kadar oldundan günlerde bir gün köşesinde orman kēlēklē āḫlarla bürünmüş çitlenmiş bir jerde oturup etrafê sejr ederken şezadenin aklêna türlü türlü şeyler gelerek saḫēklarken uḫku bastêrêr uḫja kalêr; lalalarê-da bir birlerile dereden tepeden sōjleše konuša onlar-da serpilir kalêrlar. Bu şezade gibi başka bir memleket şahênênda bir taneḫik kēzḫā'ze varmêş, olan uḫkusu arasênda bir düş görüp kēz ile bir dere başênda ojnaşêrlar, etme itme dejerek şezade suja düşüjorum gibi bir çēlēkla ujanêr kalkar, bakar-ki kendini has baḫçede görür; hemen lalalarênê uḫandêrarak bir telaşla aman lalaḫēklareḫ, bana bir hal oldu, mejerse düş imiş, suja düşüjorum sandêḫ, korku ile uḫandêḫ, aman vah içêrime-de bir ateş düştü gördüm gördüm amma pek güzel bir şey gördüm, vaj aklêmê vaktêḫ

şaşêrdem deje türlü türlü korkulu lakêrdêlar sôjledini lalalar işi-
dinşe ejvah aman şezadem şah baban duymasên, bizi yok eder dejerek
şezadeji alup saraja götürürler. Bir kaç gün geçinşe şezade pek
zijade xastalanup dōşeklere serilir, düşünde gördü kēzên hajatâle
tүrlü türlü ah vah etmekte olsun şah xaber alarak olunun janêna ge-
lüp derdini sorar, o-da şah babažem, bana bir hal geldi ne oldumu
bilmejorum, şu kadar-ki düşünde gördüm bir kēzên ateşi beni jaki-
jor, xastalēma merak etme demesile şah-da ervelşe böyle aşklar fēlan
sürmüş, her dilden anladēndan oluna herne kadar kabahat bulmaz-
sa-da dünjada ondan başka çozū olmadē için ejvah der. Şezadenin
sôjlemesi üzerine düşünde gördü kēz bir kēralên imiş, ölüm senin
aşkēna deježem yok amma serdîn kēral kēzê-dêr, şimdi bizşe bunu
istemek pek güç-tür, gel vaz geç fēlan derse-de olañ olursa olur ol-
mazsa bu jolda ölüp gidežem demesile şahên aklê başēndan gider ;
kēralên kēzê-da her yerde anēlmēş yolunda ölen-de çok. Şah düşünüp
taşēnup ne olur ne olmaz deje kērala bir mektub jazar, o-da kēzēmē
şindije kadar çok himseler istedi, lakin asēl aşiklîni çeken üç dev
var-dêr, her kime verežek oldumsa onlar komadē, ben-de ahd ettim
kēzēmēn düşmanlarēnē kim telef ederse ona verežem deje karşêlêk
xaber jollar. Şah bunun üzerine oluna daha pek çok kandêrmak sözle-
rini sôjlerse-de şezade bir türlü kanmaz, onun üzerine padişa kēralên
jazdē mektubu oluna gösterinşe şezade babažem bu benim elimden gelir,
devleri öldürüp hem bu kēzê kurtarêr, hem-de kendime alêrēm, beni koju
ver demesi üzerine şah olundan ümidi kesmiş, hajdē kendi derdine-de
çare bul beni-de elemden kurtar dejinşe şezadeje bir gajret gelerek
jatā'ndan dap-duru gelir, şah-da olunun yol haržēnē düzerek lalala-
rile birlikte has aẖêrēndan bir at çektirüp bindirir, bir sabā şehirden
taşra çekup jola düzülürler.

Uzatmajalēm başlara ārē vermejelim, şezade iki lalasile jolda
gitmede olsunlar padişa olunun derdinden xastalanarak beş gün on
gün, nihayet bir aj geçinşe eẖeli gelüp ölür. O orada kalsên, şezade
lalalarile beraber masallarda tez gelir, az bir zeman içinde kēralên
şehrine varêr, daha şehre girmeden evvel bir dere kenarēnda bir az
dinlenmek için oturup kâve çibuk içmekte-ken çifcinin biri-de
hajranlarēnē getirüp göle janaštêrêr, şezade bu çifciden xaber almak

üzre işi sorar, çifti ej çoşuk gel bundan vaz geç, kèral'mèzèn kèze üç dev elinde dir, onu babasından hiç isteme, devler sâ oldukça o hiç bir şey dejemez. Şezade aşkênên zîjadelinden hemen durup oturamaz, dōru kèral sarajêna gider, kapuğular kèrala haber verdiklerinde o-da janêna çā'rêr, şezade babasênên vermiş oldū bir mektubu kèrala verdikte o-da okujunşa ej ölüm benim halēm belli, ja beni ja kèzēmē düşmanêndan kurtarêr alêrsên, jahod sen-de şindije kadar ölenler gibi gidersin demesi üzerine şezade ej şahēm bana izin ver, bu jolda bir hizmet japağām dedikte kèral ölüm benim kèzēma aşik isen düşmanēmēz fêlan dāda bulunur, onu öldüre bilirsen kèzēm senin dir, hajdê var işin rast gelsin dedikte olan kèzên aşkêndan sabr edemezse-de üç devin öldürmesinden-de korkarak lalalarêne alup jola düzü-lür, aman tanrēm sen beni düşmandan kurtar deje gitmekte-ken ortalêk kararmā başlar. Gittikçe etrafê göremezler, şezade lalalarêna ej lalaşêklarēm beni salê verin gidüp ja derdime çare bulurum ja-da bu jolda ölürüm, siz beni duadan unutmajên demesile lalalarê aman şezadem ne dersin, senin öldün jerde biz-de ölürüz, seni jalênēz brakmajêz deje şezadenin peşi sêra birlikte giderler.

Epejşe jol alup gitmişler, gezenin-de jarêse olmuş, kurdlar kuşlar vjumuş, el ajak çekilmiş ; bunlar üç kişi otura kalka giderler, birde karşêlarêndan bir bora fêrtêna eser gibi bir rüzgjar gelüp tozu dumana katar ; bunlarên akêllarê başlarêndan gidüp birden bire ne olduklarêne anlajamazlar, olduklarê jerde irkilüp kalêrlar. Biraz geçtikte rüzgjar gittikçe zîjadeleşir, ne kadar olsa şezade akêllê oldūndan kendi kendine bu hiç deşl kèral kèzênên düşmanlarê olan devler dir gibi hemen kendini çeküp devşirir, silahlarêne hazêrla-jarak rüzgjar gelen jana dōru bir tarafa gizlenüp dururlar, lalalar-da hiç bir şey anlajamajarak şezadenin vjkusu geldi-de saşêklajor gibilerde sözleşirler. Biraz geçmeden bastêklarê jerleri tir-tir titredir, gözleri külhan damê gibi janar, nefes aldêkça çêkan rüzgjarlarê ortalê bir birine katup ā'şlarê devirir üç tane dev konuşa konuşa gelirler. Şezade bunlarê görür görmez korkusundan sesi solū kesilir, lalalar-da devleri gördüklerinde ejvah şindi bunlardan nasl kurtulu-ruz derlerse-de şezade gajretlenerek hemen belinden hançerini çeküp jerinden dap-duru gelir ; devler-dir bunlarê görmelerile ej adam

o'ullarê sizler burda ne gezersiniz, bizi iŝitmediniz-mi dediklerinde ŝezade evet iŝittik, siz bu memleket kèralênên kèzêna aŝik olan devler deŝlmisiniz deŝinŝe onlar-da biz-iz, sen nerden dujdun derler. Ŝezade ben o kèzên bir sene dir aŝkênê güderim, herne kadar alma'e iste-dimse-de sizin iêün babasê veremedi, üê kiŝije bir kèz olmaz, ja siz ölüp onu ben alêrêm ja-da siz beni öldürürsünüz deŝerek devlere karŝê durur. Devler ise gülümsejüp-ej êoŝukŝâ'z bizimle ŝindiŝe ka-dar senin gibi niŝe jïtler tutuŝtu amma ölmeden baska çare bulama-dêlar, gelin ŝanênéza kêjmajên sôra piŝman olursunuz derlerse-de ŝezade ne demek olsun ben dünjada sizleri öldürmedikten sôra jaŝar-mêjêm deŝe devin birine saldêrêr, dev ise elini uzaltup ŝezadeji belin-den jakalar, dur ölüm sana aŝêrêm, benim bir eytïjar doksanlêk anam var-dêr, o bile bana bir sözü iki etmez, o kadar korkar deŝil sen, senin gibi bin kiŝi daha gelse jalênêz nefesimle baŝa êekamazlar der. Ŝezade devlerin analarênê iŝitti ja, devin-de belinden bunu jakalajê-ŝendan korkarak bunu anasênên janêna varup têlêŝêmênê bularak ondan sôra öldürmesini kurup deve biraz jalvarup jakarêr, suçunu bâ'ŝlamasênê söyledikte dev bunun japaŝâ'nê anlamaz ja, haŝdê ölüm ben seni sevdîmin baŝê iêün bâ'ŝladêm deŝe bunlarê koju verir. Ŝezade devin elinden kurtulur kurtulmaz devin sarajênê arajup bularak iêeri girer, merdümenden jokarê bir ajak basênŝa devin êekarken japmêŝ oldû têlêŝêmdan bir êêlêk-têr kopar, ŝezade ŝaŝêrmasêndan oldû jerde kalêr. Biraz durduktan sôra bir ajak daha atar, jine êêlêk kopar, üêünjüde devlerin anasê iŝiderek kalkar dôru merdümen ba-ŝêna gelir, ŝezadeji görünüŝe ej adem ôlu sen korkmadan buraja naŝl girdin deŝinŝe ŝezade devlerden iŝitti ja, hemen dev anasênên janêna varup aman anaŝêm sen beni kurtar deŝerek bojnuna sarêlêr, o-da ej ölüm korkma dilejin ne ise söy-le, elimden gelir bir ŝej-se japarêm, olan-da aman anaŝêm ben kèralên kèzêna aŝik oldum, babasêndan istedimse-de senin o'ullarên-da ona aŝik oldundan bir türlü bana vermê davranamadê, ondan senin o'ullarênê öldürmek iêün buralara geldimse-de o'ullarênla karŝulaŝtêmda büjü nasl belimden tuttîŝe koptu sandêm deŝinŝe karê ah ölüm o o'ullarêmdan seni tutan büjü kèral kèzêna aŝik dir, öbürleri janênda arkadaŝlêk ederler, küçük o'ullarêmla ben ondan korkarêz, êünkü hepimizin kuvvettisi o-dur,

adamê bir tutuşta ikiye böler, bizim-de ondan hiç rahatēmêz jok dejinže olan aman anažēm öjle ise siz bana öjredin, ne ile ölürse ben onu çabuk jetiririm demesîle dev karêşê ej ölüm senin onu bulmaklên pek güc-tür, onun jedi kat jerde bir baǵcede büyük bir kedi var-dêr, o kedinin tepesinde bir ak tuj var-dêr, onu alup jaka bilirsên büyük ölüm hemen ölür amma o kedinin-de janêna varêlmaz, on tane arslana karêşê durur, jalnêz ajda bir gün gözleri kapanup dñnjajê görmez, ejer o günü bula bilirsên kediji tutarsên joksâ başka vakit ele geçmesi mümkün dejl dir dedikte hemen şezade ej nine jedi kat jere nasl inejim der, karê-da ölüm şu karêşê-ki dâ'n ardênda bir göl var-dêr, oraja her sabâ üç tane ajgêr gelir, ejer onlar su içerken üstüne bine bilirsên başênê sudan çektikte nereje gidežêni sorar, sen-de söjlersin.

Şezade bunu işittikte dev karêşîle vedalaşup lalalarêne alarak o gölün janêna varêrlar, bir tarafêna gizlenerek ajgêrlarên gelmesini beklerler, birde ojnaşa sêçraşa üç ajgêr gelüp gölden su içerken hemen şezade jerinden kalkar lalalarîle birlikte her biri bir ajgêra inüp başlarêne sudan çektiklerinde emr et sultanê demelerîle bunlar-da jedi kat jerin dibine inezeklerini söyler söylemez kapa gözünü aç gözünü dejinžeje kadar jedi kat jere inerler. Ajgêrlardan inerek öteji beriji dolaşmaktalar-ken o baǵceje rast gelirler, birde kapusunu açêk görerek içeri bakteklarênda güzel bir baǵce, ortasênda etrafê türlü güller â'žlar ile donadêlmêş havuz, daha türlü türlü görülmêdik şejler; şezade lalalarêna aman kendimizi gizlejem, elbet bu kedinin nerde oldûnu anlarêz dejerek her biri bir tarafa saklanêr. Birde akşama jakên ne baksênlar, arslandan daha büyükêk tujleri türlü renglerde güzel bir kedi salêna salêna havuz başêna geldîni görürler, orada biraz gezinüp otururken mejerse o gün gözlerinin görmeježek günü imiş. Biraz oturduktan sôra ujur gibi oldû jerde kalup hiç kalkup gezinmez, etrafa-da bakênmak jok, şezade hiç dejl bu gün bunun görmeježek günü-dür, çünkü bir iki sât var, hiç jerinden kalkmajor, ne olursa olsun, ben buna jakên varêrê deje kalkup havuz başêna dôru gider; mejerse gerçekten kedinin gözleri görmeježek vaktê imiş. Hemen şezade gittikçe ilerülejerek bütün bütün kedinin janêna varêr, ötesine berisine göz gezdirerek tepesinde-ki tujü

görerek hemen çeküp koparır, ondan gerü dönüp lalalarênên janêna varênğa birde ardêna bakar-ki o kedi jerinde yok, mejer onun-da tëlêsemê o tûj-müş. Şezade hemen ne olur ne olmaz dejüp bir ateş jaktêrarak tûjü içine attêrêr, janar janmaz ortalêk bora fêrtêna kesilir, şezade sevinerek mutlak bu dev geberdi, Allah bundan beni kurtardê, şindi mürada erežem dejinže lalalarê şezadem, şindi burarlarda durmajalê, belki devin kardaşlarê bize bir fenalêk japarlar, hemen gidelim dediklerinde şezade durmajup jolu tutturarak dōru kêralên sarajêna gitmê jüz tutar.

Devlerin kardaşlarê-da büyük kardaşlarênên tëlêsemê bulundūnu anlajarak analarêndan sorarlar, o-da ej o'ullarê, siz buradan çekildinizde bir genç olan ile iki-de hizmetçisi janênda olarak bir adam gelüp âladê sêzladê, kêral kēzênên aşkênê sōjlejinže içirim dajanmaz oldu ben-de kardaşênêzên tëlêsemêne zaber verdim, zate sizin-de ondan hiç rahatênêz joktu, eji oldu-ki geberdi biz-de kurtulduk. Öbür devler bunu işittiklerinde sevinğlerinden hemen şezadenin peşine düşerler, onlar-da bir dere kenarênda dinlenmê oturmuşlar, devlerin koşa koşa geldiklerini görmesîle ejvah lalazêklarê devler bizi öldürmê gelijorlar deje korkularêndan jêla kalêrlar. Uzatmajalê devler bunlarên janêna varênğa selam verüp şezadenin japtêklarêndan hoşlandêklarênê anladêrlar, kendileri-de ona bir ejilik etmek için geldiklerini söylerler, şezade öjle ise hajdê kêrala gidelim belki kardaşênêzê öldürdüme inanmaz, siz söjlersiniz der. Bunlar birlikte kêralên sarajêna varêrlar, bütün şehir halkê şezade devlerle geldini görürler, hepsi bir birine girüp ejvah bu nasl jît-dir-ki devlere görüşür konuşur, şehrimizin niže jîtleri ölüp bunlarên elinden kurtulamadê; birde kêralên janêna çekarlar, hepsi birden karşêşênda divan durduklarênda kêralên aklê başêndan gidüp ne edežêni şaşêrêr, devler onu öldürmê geldi sanêr. Ne ise şezade ilerü varup kêralê etekler, efendim düşmanênêzê öldürdüm, kēzêna aşiklik çeken üç dev dejl bir dir, ben-de onu öldürdüm, bunlar onun kardaşê dir-ki bunlar-da onun ölmesini beklerlermiş, isterseniz sorunuz demesîle kêral işi devlerden sorar, bunlar-da dōrusunu söylerler. Ondan kêral devlere jol verüp dostlukla jollar, kēzênên devler elinden kurtuldū için hemen

şezadeji babasênên jerine şah ettirtüp kězênê-da islam ederek müslümanların adeti üzre kerk gün kerk geze dün japtêrarak nigjâla olana verir, ölüp ölüngeje kadar bir jerde jaşarlar.

97.

Vaktile büyük padişalardan birinin dari-dünjada bir kěz çoğū varmêş, güzelli her şejden aşkên, jaşê-da oniki onüçünde kadar-mêş ; şah bunun üzerine deli divane olarak kěz herne dilerse hemen japup bir sözünü iki etmezmiş. Bu kězâ'z günün birinde dadêsênê alarak kuş avlamā meraklê oldūndan bir takem kêr dā kêlênda şah babasêna japtêrmêş oldū bağcêmsi sāralara av avlamā gider, japtêrdê bir tuza'ê istedi jere kurdurtarak gelezek avê gözetmekte iken öteden beri biri erkek biri dişi iki kuş gelüp erkeji tuzā tutulur, dişisi-de eşinin tutuldūnu görünge tuzā'n etrafênda bir gürültü bir hajkêrmak türlü ūraşmaklêklar gösterüp kurtarmak fikirlerinde oldūnu kěz görmesile pek çok ağıjup tuzā tutulan kuşu gelüp salê verir, bunlar bir sevinge ikisi-de uçar giderler. Kěz ise tekrar tuza'ê kurar, jine beklemekte iken evvelki gibi iki kuş gelüp jejezek arar gibi öteje berije çarpênırken naslsa kuşun biri tuzakta kalêr, biri-de korkusundan uçup gider, kěz biraz daha bekledikten sōra tuzā'n janêna gelerek bakar-ki tutulan kuş dişi-dir, hemen lalasêne çā'rup o-da hanêmesê bu gün size bir şej oldu, tutulan avlarê kējamaorsunuz gibi görjorum, azeb bunu-da-mê salê verežêniz demesile hemen kěz tuzā'n kapusunu açarak kuşu uçurur. Ondan dönüp ej lala bak-ki erkeklerde hiç dostluk yok-tur, kadınlar jine erkekler için žanêne verirler, neden dersen evvelge gelen iki kuşun erkeji tuzā girdi, dişisi-ise tuzaktan kurtulunğaja kadar başê uğunda çarpênup eşini almadêka gitmedi, bu kuşlar ise gelüp dişisi tutulunğaja erkeji kaçup gitti, biraz zemanda bekledim hiç gelüp aramadê, şte insan olunun erkekleri-de böyle dir, şinden sōra şah babam beni evlendirmê kalkarsa ben evlenmem dejinge lalasê a hanêmžêm bunun hepsi bir olmaz ja, her žinste eji-de kötü-de bulunur dedikten sōra biraz daha öte beri gezüp jürjüerek saraja gelirler. O gün şaha-da bir kaç jerlerden kězênê istemişler, padişa-da kêzê bir tane oldū için istenilen jerlere bir

ğevab vermejerek işi kēzdan sorar, kēz ise tōbe etmiş gibi erkek jüzü görmeji istemejüp bunu işidir işitmez, şah babağēm senden şunu dile-rim-ki ejer beni seversen her kim isterse onun bojnunu vur, hem-de bundan sōra evlenmek içün bana bir şey açma der demez şah herne kadar ażeblenirse-de kēzēnēn xatērēndan çekamadē içün pekī demek-ten başka bir şey söylermez. Uzatmajalēm az zeman içinde pek çok kimseler bu kēzē isterler amma şah güzū jettini asar keser, bazelārē-nē-da kēzēnē koğaja vermeježēni bildirir.

Hind şahē bu kēzē bñjūdükçe öteden beriden güzellīni işiderek merak edüp kēz sekiz on jaşlarēnda iken adam göndererek resmini çekartmēş, geze gündüz o sureti gözü önünden ajērmajup ejlenirmiş, kendisi biraz jaşlēğa oldū içün biraz zeman içinde kēzēn aşkēna da-janamajarak ölür, bunun-da bir ölu varmēş, nejse şah öldükten sōra ölunu tahta geçirirler. Gel zeman git zeman geçüp durmakta iken bu olanžek günün birinde babasēndan kalan kitablārē araştērērken bu kēzēn resmi gözüne ilişir, olan-dēr bunu görür görmez ejvah aże-b bunun sahibi dñnjada sā-mē-dēr deje deli divane olup oturup kalk-masēnē şaşērēr. Bir gün lalasēnē cā'rarak o resmi gösterir, ej lala dñnjada hiç bir şey istemem, şu suretin sābēnē bulağān dedikte lalase ej şahēm bu fēlan padişahēn kēzē-dēr, şindije kadar böyle bir güzel görülmemiş-tir, şah baban sālēnda buna merak edüp bu resmi jap-tērdē, çok vakitte aşiklīni çekti, keşke siz bunu görmesejdiniz dejinže şah ne demek olsun, bunu neden söylediniz deje lalajē sēkeştērēr, o-da şahēm bu kēz kimseje varmaz, hem-de şindije kadar çok kimseler-de istedi, çok žanlar o jolda öldüler demesile padişa bütün bütün kē-zēn aşkile janup tutuşarak bana bundan sōra tağēm tağtēm haram olsun, ja bu kēzē alērēm ja žanēmē kurban ederim dejerek yol azēnē düzüp kēlēnē dejiştirerek bir sabā vaktē şehirden dēşarē çekup gider.

Ver elini dost eli dejüp sürüp gitmede olsun, gide gide dört beş aj bir düzüje gider günün birinde o zemanlar-da jaz günleri oldūn-dan ēssēz bir ovada jolu izi kajb ederek nereje gittini anlamaz, aman tanrēm sen bana dōru jolu göster deje düşe kalka gitmekte olsun aradan bir sene geçmiş, kendisi-de adam kēlēndan çekup kirden pas-tan jaban adamēna dönmüş. Uzatmajalēm günün birinde bir köje irişir, köjün dēşarēsēnda jüksežik bir tepenin üzerine çekup dört

janëna bakenmakta iken köj tarafëndan düşe kalka bir kimsenin gel-
dini görür, kendi kendine şundan bir xəber alërem deje kendisi-de
oldū jerden kalkup ona karşê jollanër. O gider beriki gelir, birde ne
baksën üç otuzunda bir koğa karê deñejini kakup sümünü çeke-
rek ahlana vahvana düşe kalka elinde bir testi şahën janëna
jaklaşër, şah-dër bunun janëna gidüp selam vererek ej ana-
žëm nereje gidijorsun dedikte o-da sorma o'ul sorma, dñnjada
bir o'ulžüm vardë o-da buraja bir sät ilderde büyük bir şehir var-
dër, o şehir padişahënën kēzëna aşik oldu, herne kađar dedimse-de
anladamadëm, gidüp şahdan kēzë istedikte bojnunu vurdular,
ben-de şindi son vaktëmda kimsesiz kaldëm, üç gün-dür až su-
suz-um, sabādan berü biraz su bulmak içün köjden çekup şindiye
kadar dolaşmakta-jëm demesi üzerine şah anažëm ben sana su bulu-
rum amma sen-de beni bu geže müsafir edermisin der demez ah o'ul-
žüm sen bana suju bul-da ben seni nasl olsa barëndërërëm demesile
şah karënën elinden testiği alup biraz öteji beriji araştërdëkta bir
pënar bularak testiği doldurup koğa karënën janëna gelir, o-da ah
o'ulžüm Allah müradënë versin beni şü-günümde sevindirdin, hajdë
gidelim dejerek bunu alup dōru evine götürür. O geže şah karënën
evinde barërup biraz jeježek fëlan jedikten sōra ej anažëm bu şahën
kēzënë ben nasl eder-de görürüm deñinže koğa karê o'ulžüm bundan
bir sät ilderde daha büjüžek bir köj var-dër, orada Emir kadën der-
ler bir hoğa olup dñnjada her bir şejin yolunu izini anlar, ne türlü
büjü istersen japar amma paraja dajanmalë-sën, biraz ač gözlü-dür,
ejer para ile onu dojura bilirsən sana her-bir jolu gösterir der demez
şah çekarup karēja bir avuž altun vererek Allaha eşmarladë çeker.
Koğa karê altunlarë görür görmez olunun fëlan ažësënë unudur,
şaha biraz öte beri jeježek hazërlayarak torbasëna kojup var ölüm
Allah işini rast getirsin dedikte şah jolu tutturup gider; biraz ze-
mandan sōra karënën dedî köje irişüp Emir kadën deje sordukta
evini gösterirler, kadën-dër bunun kim oldūnu tanëmajor ja, gelaxret
o'ulžüm nerden gelüp nereje gidijorsun deje öte beri laflaşmaktalar-
ken şah ej nine ben seni sālëk alarak maıxsus geldim, benim derdime
çare bulmalë-sën dejerek kēzë anladër, karê vah o'ulžüm senin-de
kajgën bu-mu-dur, ben-de sandëm-ki bir güc işin var-dër, sen hiç

korkma ben onu beđeririm, rahatēna bak deje šahē biraz genişledir, o-da sevinğinden hemen karēja bir avuž altun vermesile karē öyle bir avuž altēnē bir jerde görmemiş, ona sorarsan altēnēn sade sesini işidiyor, aman o'ulžum rahatta ol merak etme gibi šaha türlü ikramlarda bulunur. Hemen bir afsun okujup bir şişe içine biraz su kojarak afsunlar, ertesi gün olunğa, şişejî šaha vererek ölüm bunu al dōru šehre git, bir yolunu ara, ejer bu sudan šahēn kēzēna biraz içire bilirsen o senden ziyade senin ateşine janar amma sakēn ele geçme, kēz seni aradup buldurur der demez šah şişejî alup jine jola düzülerek masallarda tez gelir kēzēn šehrine varēr, işi öjrendi ja, hiç bir şeje bakmajarak hemen bir han odasē tutup konar.

Ertesi günü şişejî žebine sokup šehrin içini dolaşmakta iken padišahēn kēzē-da biraz kejjfsizlenmiş, hekimler hoğalar bakmēssa-da çare bulamamēşlar, padiša kēzēnēn bir tane oldū içün tellallar čekarup neredede usta hekim varsa gelsin kēzēma baksēn deje čā'rtērmēş, bu-da sokā'n birinde giderken tellalēn birine rast gelir anlar-ki askēna düştū kēz çastalanmēş. Hemen gidup jahō benim-de biraz hekimlīm var-dēr, dilerseniz bir kerrežik çastanēžē görejim, kim bilir belki Allah ejî japar dejinže o vakta kadar kēza bakmadēk hiç kimse kalmamēş, artēk čaresiz kaldēklarēndan hemen bunu hekim bulduk deje dōru padišaha götürürler, padiša-da kēzēndan bütün bütün ümidini kesmiş, hajdēn bir kerre-de bu baksēn ne ola dejup hemen kēzēn janēna götürürler, bu-da kēzē görür görmez zaten askīle-de janijor, bajēlmak raddesine gelup aman sultan hanēmēn çastalē pek ziyade dir, beni bile sersemletti, lakin hiç korkmajēn ejî olažak-tēr deje žebinde-ki şişejî čekarup bir kupa içine boşaldarak ej sultanēm bunu için demesile kēz-da žanēndan bezmiş, ne olursa olsun dejup birden bire diker, padiša-da čekup gidinže kēz o afsunun ateşile aman bu hekim bir daha gelse-de bana baksa gibi jerinden davranup ičerisinde bir ateş pejda olur. Šah ise jabanžē hiç kimse tanēmaz, kondū hana čekilerek etrafē sesler, iki günden sōra padiša jine tellal čā'rtup kēzēma bakan hekim nerde ise gelsin dedīni šah işidinže hemen biraz-da kendine čeki düzen verup dōru saraja gider. Padiša ej hekim başē kēzēma verdīn ilaž biraz ejî geldi, bir kaç gün olsun burada kal-da kendine gelinžeje kadar ilaž et dedīni işidir işitmez

başem üstüne dejüp jer öper, ondan kēzēnēn janēna götürdüklerinde kēz-da hekim geležek deje dört gözle beklermiş, birde kēz şahē görür görmez şah-da gajet güzel bir deli-kanlē oldūndan kēz hemen düşer bajēlēr. Bu-da jine jalandan bir takēm sular fēlan serpererek nejse kēzē ajēldēr, bir kaç günler bōjle gečsin kēz žani-gönülđen saha ašik olur, gün günden çastalē fēlan kalmaz eji olur. Padiša ej kēzēm bunža zeman dir senin bir mürüvetini görmedim, šindi-de žanēnē bu kurtardē, gel razi ol-da seni šuna verejim ne dersin dejinže kēzēn sabrē kalmajup aman babažēm deji buna varmamak, ejer žanēmē-da alsajdē jine ondan el çekmem dedikte şah pek çok sevinüp tažēnē bu saha vererek kēzē-da nigjā edüp kērک gün kērک geže dūn japarlar.

98.

Vaktile bir zengin adamēn dūnjada eši bulunmadēk güzel bir kēzžā'zē varmēš, komšularēndan fakirže bir adamēn ōlu-da kēzdan bir kat daha güzelže ise-de gečinmeleri güc bir halda ; ōlan-da kēzē ara-sēra gördükče abajē jakarmēš, daha jašlarē-da o kadar bōjük olmadıčūn ikisinin-de analarē babalarē çožuk deje bir birlerinden kačērmak fikirlerinde olmažlarmēš. Komšuluk bu ja, geže-de gündüz-de bir birlerine oturmā gidüp gelmektekerken naslsa günün birinde kēz ile ōlan baçčede türlü türlü ojunlar ojnarken ōlan kēzēn jüzüne her bakēšta ah vah eder, kēz ise ōlanēn kendine jandēnē anlarsa-da hič aldērmajup ojun arasēnda ōlana kardasžēm sende bir hallar görjorum çasta-mē-sēn ne sin, kalkup oturušun baška-dēr dejinže ōlan žani-gönülđen bir ah çekerek kardasžēm ne dejim ne söylejim, benim gittikče jürejimde bir ateš pejda oljor, sana sevgim artijor dejüp iši mejdana verinže kēzēn-da gönlüne bir mayzunluk cöküp sankē ōlana darēlmēšžasēna hēnčkēra hēnčkēra ālajarak dōru anasēna košar. Kadēnžā'z dūnjada bir evladē oldū ičūn hič-te āladēnē görmemiş, deli gibi olup ejvah cōžūma neler oldu deje košar, kužaklajup öper oçšar, āladēnēn aslēnē sorunža kēzēn ōlanēn sōjledē lakērdēdan ičērisini gittikče bir alev kaplajup onu kovalar tarzile anažēm komšunun ōlu bana bōjle bōjle dedi deje sedasēnē göklere cēkarēr derken iki cōžuk analarē bir birlerile gougaja tutušarak sen

ettin, ben ettim de je işi uzadêrlar. Başka komşulardan işidenler hep toplanup bunlara etmejin ejlemejin derlerse-de iş gittikçe dal budak salê verüp herkes bunlarêñ halêna anlar. Ōlanêñ anasê evine gelerek ōlunu sêkêlar sêkêstêrêr, ōlan-da oldu olażak kêrêldê kêrêlażak kêza gönül verdîni mejdana kor, kadêñžā'z kendini şaşêrarak ah evlad-žem bu dñnjada olmaz iş deñil amma biz fakir-iz, onlar zengin dir, şindi o kêzê sana alażak olsak şu kadar masraf lazim, gel bundan vaz geç-te nejse çożuklunuza vererek işi ört bastêr edelim derse-de ōlan yok anažem dñnja bir jana o bir jana, ejer o kêzê bana almaz-sanêz beni-de yok bilin de je ōlan têrnā'na basar. Uzatmajalêm akşam olunğa çożuklarêñ babalarê evlerine gelirler, kêzênkênêñ anasê koža-sêna anlatmakta olsun ōlanêñ anasê-da işe girişerek herif güž ile o gün-kü jeježeklerini edinmek için bir çok ūraşmêş türlü hallara girerek biraz ekmek pejnir bulup gelmiş, bu lakêrdeje işidir işitmez herifin žanê burnuna gelüp ne demek olsun, ben her gün-kü geçinežemizi güc hal ile bežermekle ūraşmakta iken şindi bir dert-te bu-mu, ben ne o kêzê isterim ne-de böyle şeje karêşêrêñ, varêñ ana o'ul kozunuzu paj edin dejerek kendini darêja çeker. Kadêñžā'z sabā olunğa dōru komşunun evine gider, bir takêñ ah vah ile ōlunun kêzê istedîni javaş javaş anlatmā başlarsa-da kêzên anasê ej kadêñ sen deli-mi-sin, benim kêzêñ niže zengin adamlarêñ o'ullarê istedi, kêzêñ onlarê bejenmedî gibi babasê-da vermê razi olmadê, herne kadar senin ōlun kêzêma göre bir kat daha güzelse-de fakirlile beraber hiç bir işin sahibi deñil-dir, bizim kêzêñmêzê alażak olan güzellile beraber zengin-de olmalê, çünkü dñnjada karê koža varêñmêzê jo'umuzu onun yolunda sarf edijoruz, hiç kožaja vermesek-te bizim kêzêñmêz evlenmek istemez de je karê kesüp atar. Kêz ise ōlanêñ ālajup ah vah edişinden kisse kapmêş, o-da ōlana bir kat zijade göjnünü akêtmêş oldūdñdan anasê-nêñ bu sözleri pek güžüne giderek o gün akşama kadar ah vah de je bir uzunğa xasta olur jatêr. Aşamêşê kêzên xastalanmasêñdan pek kederienüp anasêna sorarsa-da kim bilir çożuk bu ja, dñn komşu ile biraz atêştêk, zār o-da korktu, sabahdan berü başêñ ārijor de je jati-jor gibilerde kožasêñê avudur. Nejse jemek fêlan jendikten sōra karê kožasêñê tenhaja alup ōlanêñ anasêñêñ sōylediklerini anladêr, herif-te žin fikirli bir adam oldūdñdan ej karê annasêldê-ki bizim komşunun

ölu kēzēmēza gönül verdī gibi kēz-da onun ateşine janiyor, anlaşıldına göre senin bu gün komşuya verdin ters cevabdan kēz işlenmiş, xastalē ondan dir, ben kēzēmē o olana veririm amma fukaralē fılan şöyle dursun bana kēr-devin bahçesinden bir hevenk nar getirirse kēzēmē ona veririm, hem-de söyledim vakit kēzēmēz xasta-dēr, hekim bu narē ısmarladē, eğer onu getirir-de kēzēmēz xastalēktan kurtarırsa o vakit ben-de žani-gönülden onu dilerim, çünkü bu olanžā'zēn jilti var gibi görünüyor, malē mülkü joksada bari eşimiz dostumuz buna kēzēnē niçün verdin demesin, hem-de bu işi japarsa anlaşılār-ki kēzē žandan seviyor dejerek sabā oldukta herif işine gider. Ōlan-da anasēnē sēkēštērarak el-elbet bu kēzē bana alažān joksada sizi yok ederim gibi anasēna sēkējē verir, kadēnžā'z ne japsēn, kēzēn anasēndan son jevabē aldē, bir daha ne jüzle gitsin, düşünür taşēnēr ; olanēn sēkēšē üzerine çaresiz kalarak jine komşuya gider, ezilüp büzülüp, sürünüp sürtünerek janlarēna vardēkta bakar-ki kēz ah ettikçe evin içi atēš kesiliyor, anasē-da bir uzun jasta. Kadēnžā'zēn hiç bir şey söylemē dili varmazsa-da kēzēn anasē bunun ezilüp büzülmesinden ne içün geldini anlaşıp eğer komşu, biz kēzē senin olana vermeježek de-jil-iz amma böyle böyle kēr-devin bahçesinden bize bir hevenk nar getirsin, çünkü hekimler bunu ilaž verdiler demesile kadēnžā'z sevinžle Allaha ısmarladē çeker, kēz-da bunu işidir işitmez ejvah sevdim bunu japar amma başēna-da bir kaza gelmesin deje Allaha ısmarlayıp biraz göjnü rahatlašēr ; olanēn anasē-da eve gelerek işi olana anladēr, olan ise kēzēn sevdasēndan de-jil bu, žehenneme git deseler gidežek, hemen hoş-indi de-jüp evde bulunan öte beri para eder şeyleri toparlayarak dōru pazara götürüp biraz para edinerek ondan eve gelir yol azēnē hazērlar, aman Allah sen bana dōru yolu göster deje kale kapusundan tašra çēkar gider, kēz-da olanēn gittini xaber almasile sevdim gelüp-te beni alažak deje xastalē fılan unudup gelmesini bekler.

Ōlan ise az gider uz gider, günün birinde bir dā'n etejinde gidüp dururken kijamet kopmuş gibi ortalēkta türlü türlü sesler dā taš iniler, kendisine bir korku gelüp aman ašēb ne jere geldim dost-mu-dur düşman-mē-dēr, in-mi-dir žin-mi-dir deje gjah irkilüp gjah gider, gittikçe seda zijadeleşir, vakit-te sabā vaktē oldūndan uzaktan

tozu dumana katar bir gürültü gelir. Bunun ne oldūnu anlamamaya-
 rak ileri geri ne tarafa gideženi řařer, mejerse o k̄r-devin altē
 ajl̄k beride olan k̄çük bařesinin kapusu önünde-ki tēlēsēmlar
 imiř; ōlan biraz ilerlerse-de kendi kendine d̄ş̄n̄p hiĉ deñil burada
 bir takēm jabani hayvanlar var, bu gürültü onların-d̄r, ben daha
 ilerlersem helak olurum deñe bir dā'n etejine ĉekil̄p uzaktan onlarınē
 seyr eder. O gün akřama ertesi sabaha kadar onlara seyr ed̄p bakar
 gör̄ir-k̄i jerlerinden hiĉ ajrēlmazlar, aman rabbim sen beni kurtar
 deñe tanrēja s̄n̄p bir takēm korkularla biraz daha oturmakta olsun
 o bařē kapusunda bulunan bekēi adam ōlundan imiř. Mejerse o tēlē-
 sēmlar ōlanēn oralara gelmesinden bir birlerine giriřirlermiř, biraz
 vakitten sōra bekēi ōlanēn janēna gelerek ej ōlum sen buralara kork-
 madan nasl geldin, hem akřamdan ber̄i beni-de korkuttun, ne oldūmu
 bilmejorum, burasē k̄r-devin k̄çük bařēsi dir, gōrd̄n gürült̄ler
 senin buraja geld̄n iĉin tēlēsēmlarēn japtē gürültü dir, ne istersin
 deñe sordukta ōlan-da iři anlad̄r; bekēi ōlum bu pek ḡĉ bir řej dir,
 san̄rsam sen bunu bař edemezsin amma bir kolajē var-d̄r, řindi
 buradan bir iki ū ajl̄k yol daha gitt̄nde jine bōyle bir jere rast ge-
 lirsin, sak̄n iler̄leme, orda-da bir bařē var-d̄r, onun bekēisi-de
 benim anam-d̄r, benim gibi senin janēna gelirse benden jalēnēz
 selam sōyle, sorarsa iři anlat, sormazsa sak̄n bir řej sōyleme deme-
 s̄le ōlan yolu tutturup az zaman iĉinden jine bir sabaha karřē evvelki
 gōrd̄ kalabalēktan ziyade bir halda gürült̄je rastlar, bunun janēnda
 evvelki hiĉ bir řej deme deñl. Biraz yolu ōjrendi ja, bir kējēja ĉekil̄p
 biraz zaman oturduktan sōra saĉlarē ak, gözleri patlak, kařlarē ok
 gibi ĉakmēř, gözlerinden řehennem ateři ūrar, t̄rnaklarē iki karēř
 olmuř, memeleri jā tulumuna benzer, diřleri kasma gibi, dudaklarē
 ĉamařer teknesine benzer, aks̄er̄r t̄ks̄er̄r s̄m̄n̄i ĉekerek deñejini
 kakarak pabužunu s̄r̄klejerek inleje ēkēřlaja dev anasē kēlēklē bir
 kođa karē gelir, sōyledi anlařēlmaz, ōlan jarē anlar jarē anlamaz
 řevab vererek bařēnda-ki derdini anlad̄r. Kođa karē ej ōlum buraja
 korkmadan niže geldin deñinže ōlan ōlun sana selam etti demes̄le hay
 kōftehor hay, onu nerde gōrd̄n, benim ona bunja jēll̄k dargēnlēmē
 sana ažijažā'mē bildi-de seni ēsmarlade ōyle-mi, řoř-indi ben-de o
 ažeje ondan ĉekar̄er̄m amma gel evvel senin iřini bitirejim deñerek

olanın elinden tutar al kulaksız der fêrladêr. Ŗlan-dêr ne oldunu anlaıamajarak birde ne baksın gözü kula'ê belirsiz, ne oldu anlaşel-maz tosbâ gibi büzülmüş ata binmiş gibi birinin arkasında gittini görür, jolda giderken bir dere başına varêrlar, cã'l-cã'l sular akar, olan düşeşem deıe korkar, hemen o kulaksız görünüşte ufak bir şey-miş amma olanın gördüne göre uşu buş'a'ê jok bir büyük deniz gibi gördü dereden üç ademde öbür jana geıer, olanê sêrtendan brakup geri döner, ej o'ul herne japarsan ne işidirsın sakın ses cêkarma, sôra işin bitik dir deıüp gider. Ŗlan-dêr hiı gördü jer deıil aşeb ruja-me görıjorum gibilerde biraz kalkup ilerüledinde etrafê acêk bir baıce-ki uşu buş'a'ê jok, dünjada görülmemiş türlü türlü a'şlar meıveler cıçekler her jandan kuşlar bülbüller sedalarê etrafê tutar, olan deli gibi şaşkın şaşkın bakınarak giderken baıcenin içine girdikte aşê aşê türlü türlü sedalarla tutundu kapende vurundu gibi sesler işidirse-de kulaksızın öırettî için hiı aldermajup gider. Oralara geıişi-de bir hevenk nar oldundan dört janına göz geıdirüp narê nerde bulaşam deıe bakınêrken baıcenin ortasında bir havuzun etrafında türlü cıçeklerle donanmış köşk gibi bir jerde kandil fener asılmış gibi hevenk hevenk asêlê narlarê görünşe, hiı deıil benim aradêklarım bunlar-dêr deıerek hevengın birine el vurur vurmaz bir velvele kopar amma olanın aklı başından gider, jetişin adam ölu şanêmêza kêıde denıldını işidinşe olan hevengi alup jolu tutturur. O gürültile sanêr-ki ardından bir ordu geııjor, hemen hevengi alup kurtulma'ê kurar, işin daha fena olaş'a'nê düşünmez, öıle derken kulaksız jeti-şir, durma kaç deıerek olanın jakasına japêştê gibi suıu geıirir. Ŗlan-dêr bakar-ki hevenkte elli tane nar var, her biri türlü sedalarla cılgê cã'nak sankê dünjada ne kadar cılgêlar varsa bir jere toplanmış, olan şaşkın şaşkın alênup bakarak joluna gider. Gele gele karênın janına varêr, o-da ölüm sen bu hevengi sakın jalênêz brakma hem-de güvej girdin geşe sabaha kadar aldên kêz ile bu cılgêlarên sesini dinleıüp ujumazsan bu narlar sana aşık olurlar, sôra ne türlü bela gelse-de artêk hiı korkma seni kurtarêrlar, hajde var joluna git dedikte öbür eııııııı adama geıüp onunla-da görüştükten sôra o-da hajde var ölüm git sefanda ol, anamın dedini unutmı dedikte olan jola düzülıüp cılgêlarên sedalarından dünjajê unutmış, nereıe git-

tîni anlamaz, göjnünde ejrilik yok, hakk dōru jolu göstererek az vakitte kendi şehrine varır. Şehir kapusundan girinçe herkes şaşar kalır, bütün halk olanın başına üşüşüp aman bu ne dir teğğal-mêdêr ne dir gibi herkes şaşarlar, olan-dêr göjüs gererek dōru sevdi kēzên kapusunu çalup içeri seslenir, kēzên babasê-da henüz ujkudan kalkmêş kâve çibuk içmekte iken birde ne baksên evin içinde işidilmedik sedalarla çalgê çâ'nak deme gitsin, zaten olanê unutmuşlar, herif-te vaktile bu narlarên methini işitmiş imiş, birde dap-duru gelerek dêşarê çekênza birde ne baksên kēzênê istejen olan elinde nar hevengile gelijor. Herif-tir ejvah ölüm deje ajaklarêna kapanup benim dūnjada bir dilejim bu kalmêştê, bu müradêma-da senin jüzünden iriştim, şinden sōra kēzêm deji, hep malêm mülküm senin dir dejerek mahalleli çâ'rup kēzê olana nigjā eder, o nar hevengini-de gelin odasêna askê japarlar, çalgê çâ'nak narlarên sedalarêndan durulmaz, kêrk gün kêrk geze bûjûk bir dūn japarlar, güvej girdikten sōra bir müddet daha hoş geçindiklerinde kēzên babasê günün birinde eželi irişüp ölür, tekmi malê kēz ile olana kalarak ölünzeje kadar bir jerde rahatla jaşarlar.

Találós mesék.

(Bilmeže.)

1.

*Abdest suju kandan, sežadesi
gönden, kiblesi belirsiz, namaze
kelan kim dir? — Junus peygam-
ber.*

Imavize vérből, imaszőnyege
börből, a kibléje kétes, ugyan ki
is imádkozik? — Jónás próféta.

2.

*Adaljadan getirttim,
bādaş kurup oturttum,
ne dir bunun jürüklü,
kujrūnun kēvrēklē. — cēkrēk.*

Adaljából hozattam, kereszt-
lábra ültettem, mi ennek a járó-
kája, farkának a göndörsége. —
Orsó.

3.

*Ā'r haliji silktim, ufak düj-
meji diktim. — keçi kēlē.*

Nehéz szőnyeget készítettem,
kis gombokat varrtam. — Kecske-
szőr.

4.

*Ā'zēdam tuttum, dibine kadar
teptim. — cizme.*

A szájánál fogtam, a fenekéig
rúgtam. — Csizma.

5.

*Ā'zēnē burnunu devşirdim,
karlē da'ē aşērdēm. — mektub.*

Száját orrát összefogtam, hó-
hegyeken átugrattam. — Levél.

6.

*Ah umudlar umudlar,
gökte-ki bulutlar,
tërna'enda emer,
tepesinde jumurtlar. — būdaj.*

Oh remények remények, égen
levő fellegek, a körménél szopik,
a fejénél tojik. — Buza.

7.

*Ahi geldî Mahi geldî,
dört ajaklê Şahi geldî,
düzüldü mejdana geldî,
tahtažê-olu Ali geldî,
sünnetçi-olu Veli geldî,
selveri sultanê geldî,
sivri külâlê deli geldî. — is-
kemle, sofra, kaşek, pëcak, ekmek,
limon.*

Áhi jött meg, Máhi jött meg,
a négylábú Sáhi meg, igazodva
előkerült, a deszkafi Ali jött
meg, metélőfi Veli jött meg,
Selveri szultánja jött meg, he-
gyes süvegű bolond jött meg. —
Szék, asztal, kanál, kés, kenyér,
czitrom.

8.

*Ajak üzzerinde harman çevirir.
— tahta bitile pire.*

Lábon állva csépel. — Poloska
meg bolha.

9.

*Akşam olup jatênža,
kêlê kêla çatênža,
iki parmak sokmajênža,
rahat olamam. — kapu sürmesi.*

Est idején lefekvéskor, szőrt
a szőrhöz kerítve, két újjnyira
be nem dugva, nyugtom nem
lelem. — Ajtó zárja.

10.

*Aldêm sarê oldum mavi,
olajdêm mavi, kojajdêm bari.
— kirež, zêrnêk.*

Vettem sárgán, kékké tett,
lennék kék, legalább rá tenném.
— Mész, arany-glét (auripig-
mentum).

11.

*Allah japar japêsênê,
demir (pëcak) açar kapusunu.
— karpuz.*

Allah készíti a házát, vas (kés)
nyitja ki az ajtaját. — Görög
dinnye.

12.

*Alçak dallê, jemesi ballê. —
çilek.*

Alacsony ágú, mézes gyümöl-
csű. — Földi eper.

13.

*Alcažek bina, kermēzē küpe. —
kēzelžek.*

Alacsony épület, piros függő.
— Som.

14.

*Alcažek bojlu, kadife donlu. —
patližan.*

Alacsony termetű, bársony
bugyogójú. — Aubergine (sola-
num melongena).

15.

*Alcažek damdan kar jā'r. —
elek.*

Alacsony fedélről hó esik. —
Szita.

16.

Alcažek jerden kar jā'r. — un.

Alacsony helyről hó esik. —
Liszt.

17.

*Altē aštē dükjanē,
üstü horhor češmesi,
daha üstü ajnažēlar,
daha üstü kemanžēlar,
daha üstü čajēr čimenlik,
ičinde kuzular otlar. — (ā'z,
burun, gōz, kaš, alēn, bitler) in-
san bašē.*

Alant szakács üzlete, fejjobb
horhor forrása, még fejjobb a
tükrösök, még fejjobb az ív csi-
nálók, még fejjobb rét meg füves
hely, báránycsók legelnek benne.
— Száj, orr, szem, szemöldök,
homlok, tetvek (emberi fej).

18.

*Altē demir, üstü ā'ž, ortasēnda
et. — pejgir.*

Alól vas, felül fa, a közepén
hús. — Ló.

19.

*Altē mermer, üstü mermer,
ičinde bir gelin ojnar. — dil.*

Alól márvány, felül márvány,
menyasszony játszadoz benne.
— Nyelv.

20.

*Altē taš, üstü köšk,
sekiz ajak, iki baš. — araba.*

Alól kő, felül kioszk, nyolecz
láb, két fej. — Kocsi.

21.

*Altê taxta hane,
üstü kâve hane,
küsülüjü barêstêrêr,
böjle bir hane. — tandêr.*

Alulról deszka ház, felülről
kávéház, a haragost kibékíti,
olyan egy ház. — Asztal-kályha.

22.

*Altê taxta, üstü taxta,
içinde dir kanlê softa. — pêçak.*

Alól deszka, felül deszka, be-
lülről egy véres szofta. — Kés.

23.

*Altê taxta, üstü taxta,
içinde bir kara softa. — kap-
lum-bâ.*

Alól deszka, felül deszka, belül
egy fekete szofta. — Teknős
béka.

24.

*Altê manda, jüz keçi, elli adam
vakit vakit, bir minareje çekažak
olur. — müezzin.*

Alól bivaly, száz (arcz) kecske,
ötven (kezes) ember, időről-időre
egy mináréra megy fel. — Mü-
ezzin (imára hívó).

25.

*Anasê jajma kadên, babasê
büklüm hoža, kêzê güzellerden
güzêl, ôlu sohbetlerde gezer. —
asma.*

Anyja kiterült néne, atyja két
rétű apó, lánya szebb a szépek-
nél, fia mulatozni jár. — Szőlő-
lugos.

26.

*Anasê japrak, kêzê toprak. —
ev.*

Anyja levél, lánya homok. —
Ház.

27.

*Arabalar takêr-takêr,
benim babam neden fakir,
inže ipekten hali dokur. —
örümžek.*

Kocsi dübörg ide s tova, az
én apám miért szegény, vékony
selyemből szőnyeget fon. —
Pók.

28.

*Ač čatlažêñê, kojām kumbažê-
mê. — ilik, düjme.*

Nyisd ki hasítócskádát, te-
gyem be dombocskámat. —
Gomb, gomblyuk.

29.

*Açtēm kēllēsēnē, aldēm jauru-
sunu. — kestane, kēlēf.*

Felnyitottam a szőrösét, ki-
vettem a magzatját. — Gesztenye
meg a héja.

30.

*Ata biner, ajaklarēnē sallar.
— makarna.*

Lóra ül, a lábait lógatja. —
Makaróni.

31.

*Ateše bir su kojduṁ,
ičine dedīm kojduṁ,
onbeš okka tuz attēm,
jine tussuz jine tussuz. — ju-
murta.*

Vizet tettem a tűzre, betettem
a mondottamat, tizenöt okka
sót reá, csak sajtalán, csak saj-
talan. — Tojás.

32.

*Bālarēm gider, cözerim durur
— çarek.*

Megkötöm megy, feloldom
megáll. — Sarú.

33.

*Baş ašā, majmun tašā. —
patližan.*

Feje lefelé, majom töke. —
Aubergine (s. melongena).

34.

*Baş aša'e mangērsak,
bunu bilmejen ešek. — armud.*

Lent a feje lógócska, számár a
ki nem tudja. — Körte.

35.

Bašē jokarē. — bašē jok arē.

Fel a feje. — Fejetlen méh.

36.

*Bašē kalēn, beli inže, mübarek
deḷine girinže, žümle beden hazz
eder. — kašēkḷan jemek jemek.*

Feje vastag, dereka vékony, az
áldott likába menve, az egész
test örvendez. — Kanállal ételt
enni.

37.

*Bašēnda barotase var,
inan-ki baḫčuvan deḷil,
sokakta kaldērēmlarē sular,
inan-ki saka deḷil,*

Kosara van a fején, pedig hidd
el nem kertész; az utcán járdá-
kat öntöz, hidd el, hogy nem víz-
hordó; belakatolt ajtót nyit ki,

*kilidli kapularê açar,
inan-ki xêrsêz dejil,
açêk kapulara girer,
inan-ki dilenژی dejil. — matrak.*

pedig hidd el nem tolvaj ; nyitott
ajtókon megy be, pedig hidd el
nem koldus. — Arabs bot. (?)

38.

*Bažadani attêm pēča'e,
kêrdê kab ile kaža'e. — güneş.*

Kéményen át dobtam a kést,
a nyele eltört. — Nap.

39.

*Bejzle'ê ara benzer,
gömlékliji zara benzer,
a'alar adênê bilir,
hanêmlar dadênê bilir. — sakêz.*

Fehérsége szeméremkép, az
inge meg sohajtásképp, az agák
(urak) a nevét tudják, asszonyok
az ízét tudják. — Mézga (mastic).

40.

*Ben giderim, o gider, ben du-
rurum, o durmaz. — su.*

Én megyek, hát ő is megy ; én
megállok, ő nem áll. — Víz.

41.

*Ben giderim, o gider, o ben-
den ilerü gider. — gölge.*

Én megyek, hát ő is megy, én
nálam előbbre megy. — Árnyék.

42.

*Ben giderim, o gider,
önünde ,tin tin' eder. — sakal.*

Én megyek, hát ő is megy, elül-
ről tin-tinnel megy. — Szakál.

43.

*Ben giderim, o-da gider,
ben söylerim, o-da söyler. — göl-
ge, sakal.*

Én megyek, hát ő is megy ; én
szólok, hát ő is szól. — Árnyék,
szakál.

44.

*Ben êkendêm, o cêktê. — us-
ruk.*

Egyet nyomtam, hát kiugrott.
— Fing.

45.

*Ben söylerim sen bil, zembil
içindekini sen bil. — portukal.*

Egyet mondok, találj ki ; mi
van a kosárban, találj ki. —
Narancs.

46.

*Benim bir a'žëm var, a'žëmën
on iki dalë var, her dalënda,
otuz japrak var, bir tarafë sijā,
öbür tarafë bejaz. — jël.*

Nekem egy fám van, a fám-
nak tizenkét ága van, mindegyik
ágán harmincz levele van, az
egyik oldala fekete, a másik
oldala fehér. — Esztendő.

47.

*Benim bir kuzum var,
sabā oldukta otlar, akşam
oldukta bojun ejer jatar. —
ustura.*

Egy báránym van nekem,
reggelenként legelész, estre
kelve fejét hajtja, lefekszik. —
Beretva.

48.

*Beş paralek nişadër,
dört köşejî kuşadër. — mum.*

Öt para áru szalmiák, négy
(ház) szegletet felövez. — Gyer-
tya.

49.

*Bilmeže bildirmeže,
ajak altëndan kajdërmaža. —
buz.*

Találóska találtatócska, a lá-
bon elcsusztatócska. — Jég.

50.

*Bilmeže bildirmeže,
dil üstünde kajdërmaža. —
kajmak.*

Találóska találtatócska, a
nyelven elcsusztatócska. — Tej-
fel.

51.

*Bilmeže bildirmeže,
el üstünde kajdërmaža, —
sabun.*

Találóska találtatócska, a ké-
zen elcsusztatócska. — Szap-
pan.

52.

*Bin bir lale (minare), dibi
kenare, jüz bin çiçek, bir lale. —
aj jëldëz.*

Ezer egy tulipánt (minare)
feneke a széle, ezer egy virág,
egy tulipánt. — Hold, csillag.

53.

*Bin odalë bir sarajëm
var, hiç bir jerinde deli jok,
jine içinde xërsëz var. — güneş.*

Ezer szobás palotám van,
sehol semmi nyílása, mégis tol-
vaj van benne. — Nap.

54.

Bindim muzije, indim jazeja.
— *dana.*

Ráültem a béke bontóra, az
írásra szálltam. — Tinó.

55.

Bir ā'žda beš jemiš,
ikisi güneš görmüş,
ücü-de hiç görmemiş. — beš
namaz.

Egy fán öt gyümölcs, ketteje
napot látott, hárma nem látott.
— Öt imádság.

56.

Bir ačajēb kubbe gördüm,
fiske vursam fērlanēr,
jarē altēn jarē gömüš,
bir janē billurlanēr. — jumurta.

Csodálatos kúpot láttam, ha
megfricskázom felpattan; fele
arany fele ezüst, egyik fele üve-
gesedik. — Tojás.

57.

Bir ačajēb nesne gördüm,
dört ajaklē, žanē jok,
niže bin hančer saplanēr,
hančere figanē jok,
ačēlmēš lalē zümbüller,
bülbüllerin zarē jok. — gergef.

Csodálatos dolgot láttam:
négy a lába lelke nincs; hány
ezer handsárt be szúrnak, a
handsárra jaja nincs; kivirított
tulipán ibolya, fülemülének só-
haja nincs. — Hímző asztal.

58.

Bir derin kuju, iči dolu güm-
bür suju, jejen ölür, kaçan kur-
tulur. — barut.

Mély egy kút, teles tele güm-
bür vize; a ki eszi meghal, a ki
elfut megmenekül. — Lőpor.

59.

Bir derviš gelirdi andan,
abdest alērdē irinden kandan,
namaz kēlardē, bilmezdi
kible ne jandan. — Junus pej-
gamber.

Egy dervis jött volt meg on-
nan, genyedtséggel vérrel mo-
sakodott (szertartásos mosako-
dás); imádkozott, nem tudta
merről a kible. — Jónás pró-
féta.

60.

Bir dolabēm var-dēr, iki dilim
ekmek alēr. — ževiz.

Egy szekrényem van, két
szelet kenyér benne. — Dió.

61.

*Bir karilen bir koža,
 ,hr hr' eder her geže,
 karē der-ki: a koža,
 Istambul bužak bužak,
 iči dolu bončužak. — čaršē.*

Egy asszonnyal az ura, hr
 hrrez minden este; asszony úgy
 mond: ej apjok, Isztambul
 csupa szeglet, teles tele kövecs-
 kék. — Bazár.

62.

*Bir karēš boju var,
 sērdan soju var, kendi
 etini kendi jer. — mum.*

Egy arasz a termete, ökörből
 a fajzatja, a maga húsát maga
 eszi. — Gyertya.

63.

*Bir karēš ja bir sere,
 tin tin ojnar bir ažajēb
 maskara, okšadēkēa bašēnē,
 vara gele hem bitirir išini,
 sōra sokar hirkaja bašēne. —
 pamuk iji.*

Egy arasznyi vagy kis arasz-
 nyi, tin tin játszadozó furcsa
 maskura; simogatva a fejét,
 lassan lassan végére jár dolgá-
 nak, azután fejét egy felöltőbe
 dugja. — Orsó.

64.

*Bir kušum var havaji,
 altē-dēr aja'e,
 ortasē avret-pazarē,
 arkasē bedesten,
 öldüm bu sestēn,
 her gün dühün her gün hamam,
 her gün gezer ejlenir,
 haftada bir dinlenir. — pazar
 kajē'e.*

Madaram van levegői, hat a
 lába, a közepe asszony vásár,
 hátsó része régiségár, oda va-
 gyok eme hangtól; egyre lakzi
 egyre fürdő, egyre sétál mulatoz,
 egyszer pihen egy héten. — Va-
 sárnap csónak.

65.

*Bir kušum var kave rengi,
 kavelerde čalar čengi,
 dur birazžēk jaz gelsin,
 kušumun keji gelsin. — pire.*

Madaram van kávé színű,
 kávéházban zenét játszik, várj
 egy kissé nyár legyen, madaram
 kedvre keljen. — Bolha.

66.

*Bir kutum var, ičinde
 iki türlü otum var. — jumurta.*

Egy skatulyám van, kétféle
 füvem van benne. — Tojás.

67.

Bir kücüzük arabžek,
bašenda dir tablažek. — čivi.

Egy kicsinyke arabka, a fején
 egy asztalka. — Szeg.

68.

Bir kücüzük fečēžek,
iči dolu turšužuk. — limon.

Egy kicsinyke hordócska, be-
 lül csupa eczetes befőttke. —
 Czitrom.

69.

Bir kücüzük hajatžek,
iči dolu kajažek. — ā'z.

Egy kicsinyke életke, belül
 tele sziklácska. — Száj.

70.

Bir kücüzük minene,
žümle alem donana. — ijne.

Egy kicsinyke piczinyke,
 egész világot díszít. — Tükör.

71.

Bir kücüzük zembil,
ben sōjlerim sen bil. — mektub.

Kicsinyke kosár; én mondom,
 te találd ki. — Levél.

72.

Bir minežik mil taše,
götüremez kerk kiši. — ujkü.

Egy piczinyke hegyeskő (? fen-
 kő ?) negyven ember el nem
 bírja. — Álom.

73.

Bir nesne gördüm, žanē var
kanē jok, südü helal, eti haram.
— bal arēse.

Láttam valamit: lelke van
 vére nincs, tejét ehedd, husa
 tilos. — Méh.

74.

Bir paša geldī dīlī jok,
iki kuzu jedī kemijī jok,
bir ata bindī žanē jok. —
čožuk.

Egy pasa jött meg, nyelve
 nincs; két bárányt evett, csontja
 nincs; lóra ült, melyben élet
 nincs. — Gyermekek.

75.

Bir sarēm var, sararēm sara-
rēm tükenmez. — jol.

Turbán kötöm van, göngyö-
 löm göngyölöm, vége nincs. —
 Út.

76.

*Bir tabak meze, amma ne taze,
jaş-têr kurumaz, tuzlu-dur çürü-
mez. — am.*

Egy tányér meze, jaj be friss;
nedves, nem szárad; sós, nem
rohad. — Vulva.

77.

*Bir ufažêk mezar, bütün dün-
ijajê gezer. — ajak kabê.*

Kicsinyke temető, az egész
világot bejárja. — Lábbeli.

78.

*Biri biri bir indi,
biri â'ža dürendi,
Allah onu var etti,
bo'azênê dar etti. — asma
kabâ.*

Egyik az egyik után, egy fára
gyülemltet meg, Allah terem-
tette meg, torkát szűkre csi-
nálta. — Futó tök.

79.

*Biri iniş biri jokuş,
bunu bilmejen öküz. — köprü.*

Egyik felút, másik leút, ökor
a ki nem tudja. — Híd.

80.

*Bize gel götüne kojale'm. —
ufak şilte.*

Gyere hozzánk, hadd tegyünk
a fenekedbe. — Kis párna.

81.

*Bizim bir gelin var, gelenin
gidenin elini öper. — kapu.*

A mi kis menyasszonyunk,
jövőnek menőnek kezét csókol.
— Ajtó.

82.

*Bostan borusu, su kurusu, göt
jemişi. — asma kabâ, buz, ju-
murta.*

Kert tölcse, viz száraz, a
segg gyümölcse. — Tök, jég,
tojás.

83.

*Burda attêm kêlêžê, mâreptan
çektê bir užu. — şimşek.*

Emerről dobtam a kardot,
nyugotról jött elő egyik vége.
— Villám.

84.

*Bütün içeri, başê dêsarê. —
çivi.*

Egészen bent, a feje künt.
— Szeg.

85.

Dam üstünde benli güverğın. Ház fedélen pettyes galamb.
— *diş.* — Fog.

86.

Dam üstünde kadi gibi, gözleri Ház fedélen mint egy bíró,
var ğade gibi. — bağa. szeme mint egy boszorkányé.
— Kémény.

87.

Dam üstünde kalajlê tas. — aj. Ház tetején czifra csésze. —
Hold.

88.

Dam üstünde tepeli tavuk. — Ház fedelén búbos tyúk. —
civi. Szeg.

89.

Dāda Dalaman, suda Sülej- A hegyen Dalaman, a vízben
man, evde Osman, kapuda ars- Szulejmán, a házban Oszmán,
lan. — tazê, balêk, köpek, sü- az ajtónál oroszlán. — Agár,
pürge. hal, kutya, seprő.

90.

Dādan attêm ölmedi, Hegyről dobtam, nem halt
taştan attêm ölmedi, meg; kőről dobtam, nem halt
bir kaşêk sujun içinde öldü. — meg; egy kanál vízben meg halt.
kjād. — Papiros.

91.

Dādan gelir dā gibi, Hegyről jön akár a hegy,
kollarê budak gibi, karjai akár az ág, meghajlik
ejilir-ki su içe, hogy vizet igyék, kiáltoz mint a
ba'êrer ôlak gibi. — rüzgjar. bak-kecske. — Szél.

92.

Dādan gelir horhor, A hegyről jön hor hor, a
ajā'nda zilli tor, lábán van cimbalom, ugradozó
seker-söker ajā var, lába van, százezer támasztéka
jüz bin dajā var. — şimin- van. — Vasut.
difer.

93.

*Dādan gelir taştan gelir,
ejerlenmiş aslan gelir. — su.*

Hegyről jön, köről jön, egy
megnyergelt oroszlán jön. —
Víz.

94.

*Dādan gelir taştan gelir,
götü ačëk enişten gelir. — keçi.*

Hegyről jön, köről jön, nyílt
fenekű sógorod jön. — Kecske.

95.

*Dādan gelir tatarino,
ben-de onu tutarino,
kulaklarê jêsa jêsa,
gözü benzer domadese. — tau-
şan.*

Hegyről jön a tatarino, én is
ötet megfogino, a fülei nosza
rajta, szeme mint a paradi-
csom. — Nyul.

96.

*Dādan gelir tēzežik,
kujrū jok götü ačëk,
şindi gelir görürsünüz,
güle güle ölürsünüz. — keçi.*

Hegyről jön a nénécske, nin-
csen farka nyílt fenekű, mind-
járt jön majd meglátjátok, neve-
téstől meghalhattok. — Kecske.

97.

*Dedim : dilber, dedi : lebbej,
dedim : ps ps', dedi : ts ts',
dedim : niže, dedi : geže. —
güveji gelin.*

Szoltam : bájos, szolt : uram ?
szoltam : puszit, szolt : nem le-
het : szoltam : mikor ?, szolt : éj-
jel. — Vőlegény, menyasszony.

98.

*Dejirmi tepe, dört janê küpe,
altên a'êrsak, gömüş süpürge. —
aj jêldêz, güneş, gök.*

Kerek a teteje, a négy oldala
függő, arany kerék, ezüst seprő.
— Hold, csillag, nap, ég.

99.

*Derin kuju, žumbul suju, ičen
ölür ičmejen kalêr. — tüfek.*

Mély kút, dsumbul vize, a ki
issza meghal, a ki nem issza
életben marad. — Puska.

100.

*Dilim dilim nar, japtê zülüf-
kjar, bejendi hünkjar. — žami.*

Szelet szelet gránát alma,
csinálta Zülfikjar, megszerette
az uralkodó. — Dsámi (török
templom).

101.

*Dēšarēse deri gibi,
içerisi darē gibi. — inžir.*

Kivülről olyan mint a bőr,
belülről mint a dara. — Füge.

102.

*Don içinde dim-dik durur. —
mum.*

Bugyogóban mereven áll. —
Gyertya.

103.

*Dört lap bir küp, ejri hijar,
mangoloz. — deve.*

Négy talp, egy púp, görbe
ugorka, mangoloz. — Teve.

104.

*Dört tatar, bir kuoja taş atar.
— inek memesi.*

Négy tatár, követ dob egy
kútba. — Tehén emlője.

105.

*Efendinin kellése, hanēmēn ju-
muşā'na. — çorab.*

A gazdának szőröse, az asz-
szonyság puhájába. — Harisnya.

106.

*El kadar jüzü var,
kêrk elli gözü var,
bir taklak kêlana
bir çift sözüüm var. — süzgü.*

Arcza akkora mint egy kéz,
negyven ötven szeme van, egy
bukfenczet hányóhoz néhány
szóm van. — Szűrő.

107.

*Elde Elekman, suda Sulej-
man, kavakta kollar, söjütte söj-
ler. — elek, balék, jêlan, bülbül.*

A kézben Elekmán, a vízben
Szulejmán, a nyárfán őrt áll, a
fűzfán szól. — Szita, hal, kí-
gyó, fülemüle.

108.

*Elim attēm japēja,
çektēm demir kapuja. — at,
ejer.*

Kezem rátettem a házra, rá
léptem a vas kapura. — Ló,
nyereg.

109.

*Elim elim ibrişim,
elimde var bir işim,
getir arşēn ölçelim,
getir makas biçelim,*

Kezem kezem sodrott selyem,
kezemben van egy munkám,
hozz egy rőföt mérjük meg,
hozz egy ollót szabjuk meg, hét

jedi da'e geçelim,
 dëvarlarda seçelim,
 jedi da'en üstüne,
 sirçe saraj jaraşër,
 sirçe saraj üstüne,
 hanëm jengen jaraşër,
 hanëm jengen janënda,
 iki bülbül dolaşër,
 birin tutsam öldürsem,
 elim kana bulaşër,
 elimi nerde jëkasam,
 akar suda jëkasam. — *tayta*
biti.

hegyen keljünk át, a falakon vá-
 logassunk, a hét hegy tetejére,
 üveg szeráj illik rá, üveg szeráj
 tetejére, néném asszony illik
 oda, a néném asszony mellett
 két fülemüle ögyeleg, egyikét
 ha fogom megölöm, kezem vér-
 rel tapad be, hol mossam meg
 a kezem, folyó vízben mosom
 tán. — Poloska.

110.

Elle beni belle beni,
 iskelede bekle beni,
 ben dudu-jum kumuru-jum,
 al kojnuna sakla beni
 (şeker ile besle beni). — *ā ž*
karunu.

Végý kezedbe jól jegyezz meg,
 kikötőbe várj meg engem, papa-
 gály meg galamb vagyok, keb-
 ledbe végý úgy őrizz meg
 (czukorral táplálgass engem). —
 Sárگا dinnye.

111.

Emek versen, gülü gülşen, jü-
 rek ačan, hoş olur zefk-u sefasë.

Ha fáradozol, rózsája rózsá-
 kert, szív derítő, kedves lesz a
 boldogsága. — Kert.

112.

Et içinde, hep içinde. — *ku-*
lak.

Hús benne, mind benne. —
 Fül.

113.

Etimi je, götümü je, götümünden
 čekane je. — *tavuk.*

Húsomat edd, fenekem edd,
 a fenekemből kijövőt edd. —
 Tyúk.

114.

Etten direji, rüzgijardan kü-
 reji. — *usruk.*

Húsból az árbocza, szélből a
 lapátja. — Fing.

115.

Evi janar türkü cā'rēr, A háza ég énekel, bolond
deli-mi dir bilmem ne, vagy mi nem tudom, toll nélkül
kalemsiz-de jazê jazar, ír, író vagy mi nem tudom. —
kjatib-mi dir bilmem ne. — Rák.
saljangoz.

116.

Fiti fiti içinde, kermêzê kutu *Fiti fiti van benne, piros ska-*
icinde. — so'an. *tulya van benne. — Hagyma.*

117.

Geže kalkar, gündüz sarkar. — Éjjel felkel, nappal lecsüng.
kol demiri. — Kar vas.

118.

Gider Lejla gelir Lejla, bir Megy a Lejla, jön a Lejla,
ajak üzerinde durur Lejla. — egy lábon áll a Lejla. — Ajtó.
kapu.

119.

Girdi cektê girežek, girdi cektê Bement kijött a bemenendő,
girmeježek, ne girdi ne girežek? bement kijött a be nem me-
— hazreti Adem, šejtan, küfür- nendő, — — — (lásd alább a
baz insanlar. Jegyzeteket). — Ádám próféta,
 az ördög, a hitetlen emberek.

120.

Göbejim göbejine, mēxēm deli- Köldököm a köldöködre, sze-
jine. — dejirmen. gem a lyukadba. — Malom.

121.

Gökten beš elma düštü, üç jazda Öt alma esett az égből, há-
iki güzde. — namaz. rom nyáron, kettő ősszel. —
 Imádság.

122.

Gökten düşer atēšēr, Égről esik, dobálódik; földre
jere düşer japēšēr. — kar. esik, oda ragad. — Hó.

123.

Gökten düştü apêştê,
jere düştü japêştê. — isim.

Égről esett leszállott, földre
esett leragadt. — Név.

124.

Hanê m žama dajandê, žam
kêrêldê kana bojanê. — nar.

Asszonyosság az üveghez tá-
maszkodott, az üveg betört,
vérrel festődött be. — Gránát-
alma.

125.

Hej baja'ê baja'ê
bûlbûl gülün daja'ê,
kuşlar içinde kuş gördüm,
başênda dir aja'ê. — gemi.

Ej köznapi köznapi, fülemüle
a rózsza tanyája, madarak közt
madárt láttam, fején van a lába.
— Hajó.

126.

Hej baja'ê baja'ê, hangê kuşu
gördün â'zê jokarê? —
jarasa kuşu.

Ej köznapi köznapi, mily
madarat láttál hogy fent a szája?
— Denevér.

127.

Hej gidi gidi ver,
şu gidiji tutu ver,
ne tatlêža eti var,
püsküllüğe götü var. — balék.

Ej kópé lódulj el, ezt a kópét
fogd csak meg, mily édeses húsa
van, bojtoskás segge van. —
Hal.

128.

Hej meledi meledi, geze gelen
kim idi? — ujku.

Ej meledi meledi, ki volt a ki
az éjjel jött. — Álom.

129.

Hej melemmez melemmez,
ożak başêna gelemmez,
gelse belini alamaz. — mum.

Ej melemmez melemmez, kálya-
főhöz nem jöhet, ha jön dere-
kán meg nem marad. — Gyer-
tya.

130.

Hej miledi miledi,
orta kapu kilidi,
dôru sôjle akşam gelen kim idi.
— ujku.

Ej miledi miledi, a középső
ajtó lakatja, igazat szólj, ki jött
volt az éjtszaka. — Álom.

131.

*Hej miledir miledir,
bejler attan indirir. — abdest
hane.*

*Ej miledir miledir, bejeket
(urakat) szállat le a lóról. — Ár-
nyékszék.*

132.

*Hej ne idim ne idim,
adalarda bej idim,
buraja geldim ne oldum,
başē bālē kul oldum. — sü-
pürge.*

*Ej mi voltam mi voltam, szí-
geteken bej (úr) voltam; ide jöt-
tem mi lettem, feje kötött szolgál-
lettem. — Seprő.*

133.

*Hej ne idim ne idim,
samur kürklü bej idim,
felek beni şaşērtē,
kēzgēn küle düşüirdü. — ke-
stane.*

*Ej mi voltam mi voltam,
nyuszt bundás bej voltam; a
s sors engem megzavart, izzó
hamuba ejtett. — Gesztenye.*

134.

*Her geženin kurdu,
geldi kapuju vurdu,
efendi içeri girdi,
uşak kapuda durdu. — ferž.*

*Az éjjelek farkasa, jött az aj-
tót zörgette, az efendi belépett,
szolga ajtónál maradt. — Vulva.*

135.

*Het dedim met dedim,
kapu ardēna jat dedim. — sü-
pürge.*

*Het mondtam met mondtam,
az ajtó aljába feküdj mondtam.
— Seprő.*

136.

*Iki dēvar arasēnda bir güzel
ölmüş. — pire.*

*Két fal között egy szép halt
meg. — Bolha.*

137.

*Iki jüzlü bir kişi,
dajim dönme dir işi,
iki kimseleri var,
biri erkek biri dişi. — dönme
dolab.*

*Két arczú egy személy, egyre
forog, ez a dolga; két embere
van, az egyik férfi, a másik nő.
— Forgó szekrény.*

138.

*Iki kardas bir arada büjüdük,
ikimiz-de kéz idik,
evimiz barkēmēz jandē,
dövülenler biz idik,
bizi suja attēlar,
bizi suja ittiler,
kendimizi derjaja attēk,
lajēmēz bu idi. — kāve.*

Két egy testvér egy helyütt
nőttünk nagyra, mind ketten
lányok voltunk, házunk hajlé-
kunk elégett, mégis minket ver-
tek meg, vízbe dobtak bennün-
ket, vízbe vertek bennünket,
tengerbe dobtuk magunkat, ilyen
volt a mi sorsunk. — Kávé.

139.

*Ilim ilim ibrišim,
elimde dir her išim,
ibrišimi elledim (pulladēm),
Edirneje jolladēm,
Edirnenin kjabatleri,
belinde dir divitleri,
okur jazar jıjtleri,
benim bir kēzēm var,
gitti geldi gömüš etti,
paha etmedik bir iš etti. —
saljangoz.*

*Ilim ilim sodrott selyem, ke-
zemben van minden munkám,
a selymet kidolgoztam, Driná-
polyba elküldtem, Drinápoly
író deákjai, övükben a tinta-
tartó, olvasó író legényei, ne-
kem egy leányom van, ment
jött ezüstöt csinált, értéktelen
dolgot csinált. — Rák.*

140.

*Iri gözler, ufak gözler,
eli gizler, beni gözler. — kafes.*

Nagy szemek, kicsiny szemek,
mást rejt el, engem vigyáz. —
Rostély-ablak.

141.

Iki čatal zēb kēčēna. — don.

Két villa zupp a hátulyodba.
— Bugyogó.

142.

*Istambulda börek pišer,
kokusu memlekete düšer. —
mektub.*

Sztambulba fő a rétes, szaga
oda hazáig ér el. — Levél.

143.

*Jama jama üštüne, hič ijne
girmemiš ičine. — lahana.*

Folt a folton, tű sohasem
ment belé. — Káposzta.

144.

Japan satar, alan kullanmaz, A készítő árulja, a vevő nem
kullanana bilmez. — mezar taş. használja; a ki használja, nem
tud róla. — Sirkő.

145.

Japılmadık dıvar ızerinde Készítetlen falon meg nem
dımadık ouk oturur. — gnöl. szült gyermek ıl. — Szív.

146.

Jarış kara yarış ek, ada Fele fekete fele fehér, igérd
bana sjlerim sana. — tavuk nekem, megmondom. — Tyúk-
tersi. ganaj.

147.

Jassedan sra srejim gtne. Naplemente után drgljek
— *srme.* a fenekedbe. — Závár.

148.

Jaş soktum, kuru ekt. — Nedvesen dugtam be, szára-
ekmek. zon jtt ki. — Kenyér.

149.

Jattm jatamadm, kalktm Lefekdtem nem nyugodhat-
kalkamadm, bir karış srme- tam, felkeltem nem kelhettem
jıne, rahat jatamadm. — kapu fel, mg egy arasznyira nem
srgs. drgltem, nyugton nem fek-
hettem. — Ajt zárja.

150.

Jaz jazar softa deşil, Irást ír, de nem szofta (deák);
'a ekar adam deşil. — s- fára megy fel, nem ember. —
mkl bek. csiga.

151.

Jazn dalda, kşn glde. — Nyáron ágon, télen tóban. —
turşu. Eczetes beftt.

152.

Jedi delikli tokmak, Hét lyuku ver fa, buta a ki
bunu bilmejen amak. — in- nem tudja. — Ember.
san.

153.

Jem jer, su içer, sêçar işemez. — Ételt eszik, vizet iszik, szarik,
— böžek. — nem vizell. — Bogár.

154.

Jer altênda babam baše. — Föld alatt az apám feje. —
lahana. Káposzta.

155.

Jer altênda babam bėje. — A föld alatt apám bajsza. —
prasa. Póréhagyma.

156.

Jer altênda jâlê kajêš. — je- A föld alatt zsíros szíj. —
lan. Kígyó.

157.

Jer altênda jelpaze, A föld alatt legyező, az apádé
babanên-ki endaze, egy rőfnyi, az anyádé nagyon
ananên-ki pek taze. — enginar. friss. — Árticsóka.

158.

Jêr altênda kazar kajnar. — A föld alatt kazán forr. —
karênža. Hangya.

159.

Jer altênda kêrmêze minare. A föld alatt veres minaré. —
— *havuž.* Répa.

160.

Jer altênda paslanmaz, A földben nem rozsdásodik,
at üstünde seslenmez. — altên. lóháton meg nem szólal. —
Arany.

161.

Jesil kojđum kêrmêze çekte, hej Zölden tettem be, pirosan
allahêm neden dir bu? — kênâ. jött ki, jaj Istenem ugyan mi
ez? — Kina festék.

162.

Jokarê baktêm kara kara, Fel néztem egész fekete,
jere düştü pare pare, földre esett dirib-darab, ke-

elime aldēm kan gibi, zembe vettem hát mint a vér,
ā'zēma aldēm bal gibi. — kara számba vettem hát mint a méz.
dut. — Eper.

163.

Jourdum var bir čanak, Egy csupor savanyu tejem
jarēsē kara jarēsē ak. — göz. van, fele fekete fele fehér. —
 Szem.

164.

Jumrūm jērtēna. — žeb. Öklöm a hasítékodba. —
 Zseb.

165.

Kalkēn kalkēn kalkalēm, Kelj fel kelj fel, keljünk fel,
kēlē kēla čatalēm, üssük a szórt a szórhöz, nyolez
χērsēz sekiz biz dokuz, tolvaj mi kilenczen, kelj fel
kalkēn birin tutalēm. — pača. egyet fogjunk meg. — Borju láb.

166.

Kalkēn kēzlar jatalēm, Rajta lányok feküdjünk, szórt
kēlē kēla katalēm. — kirpik. a szőrre illesszünk. — Szempilla.

167.

Kanadlarē kērmēzē, ortasē ka- Veres a szárnya, fekete a kö-
ra, tepesi dūdük, biz onu jedik. — zepe, a csucsa duda, ettünk
žijer. belőle. — Lép.

168.

Kapu kapalē, baža kapalē, jine Az ajtó zárva, a kémény zárva,
evde χērsēz var. — güneš. mégis tolvaj van a házban. —
 Nap.

169.

Kapunun önüne jourt dōktüm, Savanyu tejet öntöttem az
sildim sildim čēkmađē. — güneš ajtó elé, törültem törültem nem
gölgesi. ment le. — Nap árnyéka.

170.

Kara kalēr jan jan jatēr, Fekete öszvér, oldalvást fek-
kalkar öper jine jatēr. — mum szik, felkel csókol, megint lefek-
makasē. szik. — Gyertyaolló (koppantó).

171.

*Karada bir gemi, başenda dir
jelkenile dümeni, ne dir o gemi,
ne dir jelkeni, ne dir dümeni, bil
bunlarê görejim seni. — insan,
akıl, fikir.*

Szárázon van egy hajó, elül
a vitorlája meg a kormányja, mi
ez a hajó, mi a vitorlája, mi a
kormányja, hadd lássam, talál
ki. — Ember, ész, gondolat.

172.

*Karasê var boz dejil,
kanadê var kuş dejil,
bojnuzu var koç dejil,
aja'ê var beş dejil,
durmaz çabalar. — bok böğejî.*

Feketés de nem sötét, szár-
nya van de nem madár, szarva
van de nem is kos, lába van nem
üres, egyre igyekezik. — Ganaj-
túró (bogár).

173.

*Karanlêk damda katêr tepişir.
— pire.*

Sötét fedelen öszvér rugda
lódzik. — Bolha.

174.

*Karanlêk jerde kadi oturur,
sikini suja batêrêr. — ?mum fitili.*

Sötét helyen bíró ül, vessze-
jét vízbe süllyeszti. — Gyertya-
bél.

175.

*Karanlêkta kadi oturur, kal-
pa'ênê ejüp oturur. — horoz.*

Sötét helyen bíró ül, kalpag-
ját meghajtva ül. — Kakas.

176.

*Karnêm karnêna, uzunum
içine. — küp.*

Hasam a hasadra, hosszum
beléd. — Köpülő.

177.

*Karsêdan baktêm al,
janêna vardêm bal,
â'zêma attêm dal. — kirez.*

Szemközt néztem: piros, kö-
zelébe mentem: méz, számba
vettem: ág. — Cseresznye.

178.

*Karsêdan gelir çan gibi,
oturur sultan gibi,
serilir hasêr gibi,
sürülür esir gibi. — kar.*

Túlfelől jön mint egy kán,
leül akár egy szultán, leterül
mint a szalma, vetődik mint a
fogoly. — Hó.

179.

*Karşedan gördüm bir hisar,
janëna vardëm gülizar,
bütün jer bütün kusar. —
asker çadêrê.*

Oda át láttam egy várat, köze-
lébe mentem : rózsás kert; az
egészet eszi, az egészet kiadja.
— Katona sátor.

180.

*Karşedan gördüm, bir kubbei
münevver, üstüne gjahi gjahi nur
iner, eli gül desteli beş on fedaji,
vura vura jektêlar o binaji. —
pilaf, biber, kaşêk.*

Oda át láttam egy kivilágított
kúpot; néha néha fény száll rá,
keze rózsacsokros, öt vagy tíz
vitéz ütügetve pusztította el ez
épületet. — Piláf, bors, kanál.

181.

*Karşêja bir zambak diktım,
çektım çektım çekmadê,
jine zambak çekmadê;
karşedan birli geldi,
birli karêja karê koşaja,
jine zambak çekmadê;
karşedan ikili geldi,
ikili birlije, birli karêja,
karê koşaja,
jine zambak çekmadê;
karşedan üçlü. . . — gönül.*

Oda át egy liliomot ültettem,
húztam húztam nem jött ki, a
liliom csak nem jött ki; oda
átról az egyes jött, egyes az
asszonyhoz, asszony az urához,
a liliom csak nem jött ki; oda
átról a kettős jött, kettős az
egyeshez, egyes az asszonyhoz,
asszony az urához, a liliom
csak nem jött ki; oda átról hár-
mas jött . . . — Szív.

182.

*Kat kat dir amma
katmer dejil dir,
kêrmêzê amma
elma dejil dir,
jenilir amma
jemiş dejil dir. — so'an.*

Rétekből áll, de még sem ösz-
szetett; veres, de nem alma;
eszik, de nem gyümölcs. —
Hagyma.

183.

*Kêş kêsarına, baskêžêlar ba-
sarına, başê tomarına. — gülle.*

Nyomd nyomogasd, nyomók
szorítják, a feje gömbölyded. —
Ágyugolyó.

184.

*Kellē ā'zēnē ačtē, čēplak ičine
kačtē. — ajak, čorab.*

Szörös kinyitotta a száját, a
mesztelen belé szaladt. — Láb,
harisnya.

185.

*Kērmēzē ā'žēn űstünde ak gū-
veržin dizili. — diš.*

Veres fára fehér galamb van
oda sorakozva. — Fog.

186.

*Kēvrēm kēvrēm ičinde, o-da
ičinde . . . — kulak.*

Csavar csavar benne van . . .
az is benne van. — Fül.

187.

*Kolum bir dejil-im sakat, iki
gözüm var görmem fakat, her šeji-
-de dōru sōjlerim. — teraze.*

Karom egy, nem vagyok bēna,
szemem kettő, de nem látok,
mindent nyiltan kimondok. —
— Mérleg.

188.

*Košarēm košar, dururum du-
rur, ne ažajēb šej dir bu, adam
jorulur. — gölge.*

Futok : hát fut, megállok : hát
megáll, vajmi csoda dolog ez,
az ember belefárad. — Árnyék.

189.

*Kōprüden űč kiši gečijor, biri
görerek ikisi görmejerek. — kö-
prü, gebe kadēn.*

Három személy kél át a hi-
don ; az egyike lát, ketteje nem
lát. — Híd, terhes asszony.

190.

*Kubbei billur,
űstüne binmiš bir nur,
beš on tane fedaji,
eše eše ešti o binaji. — pilaf.*

Üveg kupola, egy fény szál-
lott reája, öt vagy tíz vitéz,
piszkálgatva felpiszkálta ez épü-
letet. — Piláf.

191.

*Kujrukluža kumbara, sēčradē
ambara. — kašēk.*

Farkas bomba, a hambárba
ugrott. — Kanál.

192.

*Kujumžular japamaz,
dökmežiler dökemez,*

Aranyműves nem csinál-
hatja, rézöntő nem öntheti,

*Halebi dir Halebi,
içinde dir dolabê. — nar.*

aleppói aleppói, belülről a szek-
rénye. — Gránátalma.

193.

Kuru girer jvş çekar. — kova.

Szárazon megy be, nedvesen
jön ki. — Vizedény.

194.

*Küçüjük bir kuju, içindi iki
türlü suju. — jumurta.*

Kicsinyke kút, kétféle víz van
benne. — Tojás.

195.

*Küçüjük tekneler, bir birini
beklerler. — kiremid.*

Kicsinyke teknők, egyik örzi
a másikat. — Cserép.

196.

*Lodos pojroz karêşêr, Tophane
ile kêz-kulesi dövüşür, sepetçi-
lerde gouga olur, ipçilerde barê-
şêr. — çamaşêr.*

Északi meg déli szél vegyül
össze, Tophane (ágyuház) és
Kêz-kulesi (Leány vára) vesze-
kesznek, a kosarasaknál harc-
z támad, a köteleseknél kibékül-
nek. — Fehér ruha.

197.

*Masal masal matladê,
iki sêcan atladê,
kurba'a kanatlandê,
gelin çektê çarda'a,
mart usurdu barda'a,
bardak iki parça oldu,
gelinin jüzü kara cldu. — jaz,
kêş.*

Mese mese meskete, két egér
egyedül ugrott, varangy béka-
megszárnasodott, menyasszony
a sátorba ment, márczius az
edénybe fíngott, az edény ketté
tört, a menyasszony arcza fe-
kete lett. — Nyár, tél.

198.

*Mavi atlas, ijne batmaz,
makas kesmez, terzi dikmez. —
gök.*

Kék atlasz, tű nem járja, olló
nem vágja, szabó nem varrja.
— Ég.

199.

*Minareden düşer kêrêlmaz,
suja düşer kêrêlêr. — kjād.*

A mináréról leesik, el nem
törik; a vízbe esik, eltörik. —
Papiros.

200.

Nar tanesi nur tanesi, Gránát darabja, fény darabja,
dört köşenin bir tanesi. — négy szegletnek egy darabja. —
kjabe. Kába.

201.

Ne jerde dir ne gökte dir, Se a földön se az égen, min-
her gün onun indinde dir. — dennap a közelében. — Név.
isim.

202.

Ne kēzarsēn ne bozarsēn, Miért tüzelsz, miért dúlsz
bunu sana sokažām. — *fērēn.* fúlsz, mindjárt ezt itt beléd
dugom. — Kemencze.

203.

Niže bin enhar, icinde kēr- Hány ezer folyó, piros víz fo-
mēzē su akar, insanēn hajatē, o lyik benne, az ember élete e víz
sujun akmasēna bakar. — *da-* folyását lesi. — Ér, vér.
mar, kan.

204.

O dere lejlim, bu dere lejlim, Az a völgy lejlim, ez a völgy
kemiksiz lejlim, sümüksüz lejlim. lejlim, csonttalan lejlim, ta-
— pervane. konytalan lejlim. — Éji lepke.

205.

O hangē elmas dir-ki jerden Melyik az a gyémánt (elmas),
ot gibi biter. — *jer elmasē.* mely fő módjára nő a földből?
— Földi alma (jer elmasē).

206.

O janē tahta bu janē tahta, Amarról fa, emerről fa, a
icinde-ki kanlē softa. — *pēčak.* benne levő véres szofta. — Kés.

207.

O ne dir-ki bir karēstan arta- Mi az a mi egy arasznál több,
žēk, baše jenik, kējēlarē kertežek, feje leett, a széle meghasított,
hem et dir hem sinir dir, hem hús is, ideg is, meg egyúttal bőr
deri, žümle alem lezzetine mü- is, jóízét az egész világ áhítja.
šteri. — *pača.* — Borju láb.

208.

*O ne dir-ki iki başlı bir jılan,
her başında türlü-türlü nakşê
var, bir birile sarmaşêrlar her
zeman, bir defîne mal bekçisi o
jılan. — uêkur.*

Mi az a mi egy két fejű kígyó, mindegyik fején különböző hímzés van, egymással minduntalan ölelkeznek, rejtett kincsörzője ez a kígyó. — Gatyamadzag.

209.

O ne dir-ki karnêndan jer, sêrtêndan sêçar. — rende.

Mi az a mi a hasával eszik, a szirtjével szarik. — Reszelő.

210.

*O ne dir-ki onun adê geme dir,
halk ile işi aksê ažeb ne dir, ana-
sêndan ūru dōmuš ūruža, čal-ki
jere girsin, onun gibi jumruža.
— fare.*

Mi az a melynek *game* (nagyobb egér) a neve, a népséggel vajon mi az ügye baja, tolvajnak szülte az anyja, tolvajnak, kopogj, hogy a földbe menjen, afféle ártalmaska(?). — Egér.

211.

*O ne dir-ki su içinde seslenir,
dilberimin pusesine jaslanêr, dem
çektikçe janar tüter sinesi, üfle-
dikçe gark olur sefinesi, — nar-
gile.*

Mi az a mi a vízben hantgot ad, bájosomnak a csókjára terül el, lélegzettel ég és füstöl kebele, hogy ha fúvód elmerül a hajója. — Nargile (vízi pipa).

212.

*Oturdum önüne, soktum deli-
jine. — anahtar.*

Elibe ültem, a lyukába dugtam. — Kulcs.

213.

*Öte dēvar beri dēvar,
padišahên küçük kēzê,
gêldêr-gêldêr jufka ačar. —
fare.*

Emerről fal amarról fal, a padisah kis leánya recseg ropogat tésztát nyújt. — Egér.

214.

*Papa jakuflar, onu jer
kuşlar, dibinden su içer,
başêndan yumurtlar. — ā'ž.*

*Papa jakufok, madarak eszik,
a fenekével vizet iszik, a fejével
tojik. — Fa.*

215.

Sandēmē ačtēm, sarē ipejim Kinyítottam ládámát, sárga
sacēldē. — jumurta. selymem kiszóródott. — Tojás.

216.

Sapēndan tuttum, dibine ka- A nyelénél fogtam, a fene-
dar soktum. — čizme. kéig dugtam. — Csizma.

217.

Sarē-dēr safran gibi, Sárga mint a sáfrány, olvas-
okunur kuran gibi, sák mint a koránt; vagy kita-
ja bunu bilirsin, lálod, vagy az éjjel meghalsz.
ja bu geže ölürsün. — altēn. — Arany.

218.

Sare-dēr sarkar, Sárga lelóg, fél hogy leesik.
düserim deje korkar. — ajva. — Birsalma.

219.

Sarē katēr, saman jemez, solur Sárga öszvér, szalmát nem
jatēr. — körük. eszik, lélegzik, lefekszik. —
 Fuvó.

220.

Sarē tavuk dalda jatēr, Sárga tyuk fekszik az ágon;
dal kērēlēr jerde jatēr. — ajva. ág eltörik, földön fekszik. —
 Birsalma.

221.

Sejirttim čektēm tepeje, Neki ugrattam, a tetőre men-
aja'm battē küpeje. — čizme. tem, lábam a köpübe süllyedt.
 — Csizma.

222.

Sekiz girer dokuz čekar. — Nyolcz megy be, kilencz jön
havan. ki. — Mozsár.

223.

Sekiz zejtin a'aže, sēkēldēka Nyolcz olajfa, szorongatva
sēk biter, Veli efendi tarlasēnda sűrűn nő, Veli efendi (úr) tar-
ot biter. — sakal. lóján fű nő. — Szakál.

224.

*Selam alejk ej kişi,
ne erkek dir ne dişi,
mêşêrlan saraj isi. — kadên
āse.*

Isten veled oh ember, se férfi
se nő, Egyiptom meg szeráj
dolga. — Hárem ör.

225.

*Selam sôjlejin güllüje,
ortasê badem dillüje,
hazêrlasên jêrê"ê,
gotirežêm sêrê"ê. — kilid.*

Köszöntetem a rózsást, a kö-
zepén mandula nyelvűt, készítse
elő a hasítékot, viszem neki az
ágast. — Lakat.

226.

*Sende-de var, bende-de var,
onda-da var. — ad.*

Neked is van, nekem is van,
neki is van. — Név.

227.

*Sêra sêra sôjütler,
bir birini ôjütler. — diş.*

Egy sorjába fűzfák, egymást
rágják. — Fog.

228.

*Soktum kustu, çektim küstü. —
žezve.*

Bele dugtam: okádott, kihuz-
tam: haragudott. — Kávéfőző.

229.

*Subhan Allah sülbü taş,
içi kovuk dişi taş,
dolana dolana zêb çekte,
seni bu delije kim dikti? —
minare.*

Allah dicsértessék erős kő,
belül üres kívül kő, tekeregve
hop kijutott, téged e lyukba ki
dugott? — Mináre.

230.

*Suja düşer êşlanmaz. — gü-
neş.*

Vizbe esik, meg nem ázik. —
Nap.

231.

*Şefk verir şimşek şakêr,
kêlêž pêçak kesmedîn,
bir vurušta iki biçer. — elmas.*

Világot ad, villám lövel; a
mit kard kés el nem vághat,
egy csapásra ketté metszi. —
Gyémánt.

232.

*Şöjle gelir hêzê jok,
burnu kara gözü jok. — vapor.*

Így megyen, nincs ereje, feketé orra, szeme nincs. — Gőzhajó.

233.

*Şöjle gider hêz ile,
jedi bin jêldêz ile. — tüfek.*

Így megyen nagy erővel, hét-ezer csillaggal. — Puska.

234.

*Şu kale beden beden, jeşil vurdum
kêzêl cêktê, bilmem-ki neden neden.
— kênâ.*

Ez a vár csupa test, zölden tettem veresen jött, nem tudom vajon miért. — Kina festék.

235.

*Şu karşêda bir kişi,
ne erkek dir ne dişi,
attê taş vurdu kuşu,
ne attê taş taş idi,
ne vurdû kuş kuş idi. — sabun,
balêk, kadên âsê.*

Szemközt itten egy személy, se nem férfi se nem nő; követ dobott madarat talált, nem is volt kő a mit dobott, nem is madár a mit talált. — Szappan, hal, háremőr.

236.

*Şu karşêda bir taj oturijor,
biri kalkup bir oturijor. — terez.*

Szemközt itt egy csikó ül, az egyik felkél a másik leül. — Mérő serpenyő.

237.

*Şu karşêda bir taj oturijor,
— kujrûnu jolup oturijor. — öreke.*

Szemközt itt egy csikó ül, farkát szakítja úgy ül. — Pamuk tépő.

238.

*Çarşêda olmaz, mendile konmaz,
ondan tatlı bir şey olmaz. — ujkü.*

A vásáron nem lelhető, kendőbe nem tehető, édesebb nála nem található. — Álom.

239.

*Çarşêdan aldêm bir tane,
eve geldim bin tane. — nar.*

A vásáron vettem: egy darab, haza jöttem: ezer darab. — Gránátalma.

240.

Çarşedan aldēm sim-sijah, eve A vásáron vettem : szén fekete,
geldim kēp-kērmēzē. — kömür. haza jöttem : tulipiros. — Szén.

241.

Çat çatan ā'žē, Kötve kötött fája, pat pattanó
pat patan ā'žē, fája, veres tulipán, selyem fonal-
kērmēzē lale, ból a fája. — Hímző-asztal.
kēlaptan ā'žē. — gergef.

242.

Çatal bažak zēp götiüne. — Villa czomb (lábszár) zupp a
pantalon. fenekébe. — Nadrág.

243.

Çin çin çinar japra'ē, Platánfa levele, szentséges Ali
hazreti Ali topra'ē, földje; vagy ezt kitalálod, vagy
ja bunu bilirsin, az éjjel meghalsz. — Vendég.
ja bu geže ölürsün. — müsafir.

244.

Çintinni hamam, Csengetyűs fürdő, kupolája
kubbesi tamam, teljes, egy mennyasszonyt vet-
bir gelin aldēm, tem, az apja imám. — Óra.
babasē imam. — sahat.

245.

Çit burda, çit kupu arasēnda. Csit itt, csit a kapu megett. —
— süpürge. Seprő.

246.

Çit demeden çalēja düštü. — Mielőtt csitet mondott volna,
güneš. a csalitba esett. — Nap.

247.

Çit öte çit beri, Csit erről csit túlról, csit alól
çit altēndan sūt verir. — ko- tejtet ad. — Méhkas köze.
van arasē.

248.

*Ček-čekle hamam,
kurnasê tamam,
bir kēzjā'z aldēm,
kojāsê imam. — sahat.*

*Csik csikes fürdő, a kádja
teljes, egy lányocskát vettem, a
férje imám. — Óra.*

249.

*Četērdamadan čalēja girer. —
güneš.*

*Reccsenés nélkül csalitba lép.
— Nap.*

250.

*Čok jükseje čekar, birdenžeje
jere jatar, alem üstünü čijner. —
tahta.*

*Jó magasra megy fel, egyszerre
csak a földre fekszik, a világ
felső részét rágja. — Deszka.*

251.

*Čum-čukurda-mē-sēn,
ak jumurta-mē-sēn,
eller sejre gitti,
sen daha burda-mē-sēn. — kar.*

*Gödörben vagy-é, fehér tojás
vagy-é? mások sétára mentek,
te még itt vagy? — Hó.*

252.

*Tak tak taktan,
ček gel küpten,
arabažē Māmud,
tekneži Bekir,
seleje sen gir sepete ben,
anasēnē sen al kēzēne ben. —
ževiz, fēndēk, badem.*

*Tak tak takból, jöjj elé az
edényből, Mahmud kocsis, Bekir
teknős, nagy kosárba te menj,
kicsibe én, az anyját te vedd el,
a lányát én. — Dió, mogyoró,
mandola.*

253.

*Taka tak tak,
lime lim lim,
lime lu ha,
jine tak tak. — hallač.*

*Takra tak tak, limre lim lim,
limre lu ha, megint tak tak. —
Takács.*

254.

*Tap ne dir tapēš ne dir,
gülistandan güneš ne dir,
ne jerde dir ne gökte dir,
žümle alem icinde dir. — ajne.*

*Mi a tap, mi a tapis, rózsá-
kertben mi a nap, sem a földön
sem az égen, az egész világ
benne van. — Tükör.*

255.

Tarlada biter, makine bükür, A tarlón nő, gép fonja, kora
sabā sabā iüzünü öper. — reggel arczod csókolja. — Tö-
havlu. rülköző.

256.

Tavan üstünde takêr-tukur, A padlásan zireg-zörög, azt
zann ederim halê dokur. — fare. hiszem hogy szőnyeget sző. —
 Egér.

257.

Taxta-boşa bir kuş geldi, Az erkélyhez egy madár jött,
hak dedi, huk dedi, hak-ot mondott, huk-ot mondott,
dünjada üç şej yok dedi: — a világon három dolog nem lé-
ölüme çare, denize kapak, balê'a tezik, úgy mondott. — Halál
lisan. ellen orvosság, a tengerre fedél,
 a hálnak nyelv.

258.

Teptim a'êr, içi çukur. — Rúgtam: nehéz, a belseje gö-
çizme. dör. — Csizma.

259.

Teptim tekerlendi, Felrúgtam görgött, megcsó-
öptüm şekerlendi, koltam czukrosodott, mézes
ballan badem, mandola, szép egy ember. —
bir güzel adem. — kavun. Sárgadinnye.

260.

Tepesi aša'ê sarkar, A teteje lefelé lógg, attól fél
düşerim deje korkar, hogy majd leesik; neve mint
dudu gibi adê var, a bagolyé (dudu), íze mint a
şeker gibi dadê var. — dut. czukoré. — Eper.

261.

Têpêş-têpêş jürürsün, Csiszegve-csoszogva lépegetsz,
samur kürkü sürürsün, nyusztos bundát dörzsölgetsz,
sen bir asêl zade-sin, nemes ivadéka vagy, mért hogy
niçün jajan jürürsün. — fare. gyalog lépegetsz. — Egér.

262.

Toprak tenžere, etten kapak.
— *havruz.*

Földből edény, husból a fe-
dele. — Éjjeli edény.

263.

Topraktan dir japêşê,
son mahkemenin kapusu,
onda niže adam var,
bilinemez sajêşê. — mezar.

Földből van az épület, az
utolsó ítéletnek kapuja, mennyi
ember vagyon ottan, szerét szá-
mát nem tudni. — Temető.

264.

Ufažêk kuşlar,
Bādadda işler,
kendisi japar,
ele ba'êşlar. — bal arêşê.

Kicsinyke madarak, Bagdád-
ban dolgoznak, maga elkészíti,
másnak oda ajándékozza. —
Méh.

265.

Ufažêk sandêžêk,
içi dolu bonçužuk. — nar.

Kicsinyke ládácska, belől tele
kövecske. — Gránátalma.

266.

Uzaktan baktêm alamet,
janêna vardêm kijamet,
jaş soktum kuru çêktê,
salli ala Mohammed. — fêrên-
lan ekmek.

Messziről néztem: jel, köze-
lébe mentem: utolsó ítélet,
nedvesen dugtam be, szárazon
jött ki, üdvöt reá Mohammed.
— Kemencze, kenyér.

267.

Uzaktan baktêm,
kara bulut gibi,
janêna gittim,
demir kilid gibi. — mezar.

Messziről néztem, mint a fe-
kete felleg; közelébe mentem,
mint a vas lakat. — Temető.

268.

Uzun-dur boju, kertik dir başê,
alêr altêna bejaz kumaşê, tükür-
dükçe akar jaşê, vardêkça gel-
dikçe bitirir işi. — kalem, kējād,
müreккеb, mektub.

Hosszu a termete, bevágott a
feje, fehér szövetet vesz maga
alá, köpködve foly el a nedve,
menve haladva elvégzi a dolgát.
— Toll, papir, tenta, levél.

269.

*Uzun soju, gümbür suju. —
tüfek.*

Hosszu fajzat, sok a vize. —
Puska.

270.

*Üc ajaklê žanê jok, dört ajaklê
kanê jok, karnêna bir hançer
vursan, zerreže efganê jok. —
saž-ajak, gergef.*

Háromlábú, lelke nincs, négy
a lába, vére nincs, handsárt döf-
hetsz a hasába, egy parányi jajja
sincs. — Vasláb, hímzőasztal.

271.

*Üc biraderler, kevakib zadeler,
biri berru havaje biri abu sefaje,
biri jüz sürer hakipaje. — žemre.*

Három testvér, csillag fiak,
az egyik égi birodalombeli, a
másik üdvös vízbeli, a harmadik
láb porához keni arczát. —
Dsemre (meleg időszak).

272.

*Üc gemi jolladêm mësêr hur-
masêna, altên direk diktım bur-
masêna, nine var getir, vermezse
jalvar getir, koklanmamêš gül
jarêlmamêš nar getir. — gelin.*

Három hajóst küldtem Egyip-
tom datolyájáért, arany árbo-
czot dugtam a csavarjába, néne
menj és hozd, ha nem adja kér-
jed hozd, szagolatlan rózsát, fel
nem hasított gránátalmát hozz.
— Menyasszony.

273.

*Üc jüz altmêš altê lejlek, kêrk
sekiž juvasê, oniki jumurtasê, iki
čekar jaurusu. — iki bajram.*

Háromszázhatvanhat gólya,
negyven nyolcz a fészke, tizen-
kettő a tojása, kettő a magzatja.
— Két ünnep.

274.

*Üc kardaš bir takke gejer. —
masa.*

Három testvér egy takkét (?)
visel. — Asztal.

275.

*Vardêm baktêm jatmêšlar, bal-
dêrê baldêra katmêšlar, gözleri
burunlarê fêšlar. — manda.*

Mentem néztem aludtak,
czombot czombra hajtottak,
szemük orruk fuvogot. — Bi-
valy.

276.

*Zille zille zal olur,
zille dudak bal olur,
zillenin janêna varma,
iki elin kan olur. — kara dut.*

*Zille zille zal-lá lesz, zille ajak
mézzé lesz, zille közelébe ne
menj, a két kezéd véres lesz. —
Eper.*

277.

*žanê jok-tur, nefesi var, geže
gündüz küllükte jatar. — körük.*

*Lelke nincsen, lélegzik; éjjel
nappal a hamuban fekszik. —
Fuvó.*

278.

*žansêz do'ar žanlanêr,
kendi etini jer tavlanêr. —
živ-živ.*

*Élettelen jön a világra, meg-
elevenedik; a maga husát eszi,
megkövéredik. — Fiatal csibe.*

NÉPDALOK.

Országos Széchényi Könyvtár

I.

Máni-dalok.

1.

*A benim başê şallêm,
dâlarê dolaşalêm ;
dünjada havuşmadêk,
axrette buluşalêm.*

Óh te én sálos fejtüm,
járjuk be a hegyeket ;
e világon nem kerúltünk össze,
más világon találkozzunk össze.

2.

*A benim buz çiçeğim,
nasêl senden geçeğim ?
ayd ettim jemin ettim,
joluna öležeğim.*

Óh te én jégvirágom,
hogyan mondjak le rólad ?
megfogadtam megesküdtem,
te éretted halok meg.

3.

*A benim esmer jarêm,
kendinden josma jarêm ;
žahil-im, aklêm ermez,
sen bana küsme jarêm.*

Óh én barna szeretôm,
magától bájos szeretôm ;
ifju vagyok, eszem nem fog,
ne haragudj szeretôm.

4.

*A benim hindi gözlüm,
tepeden indi göjñüm ;
dejme güle konmaz-ken,
dikene kondu göjñüm.*

Óh te én pulyka szemüm,
dombról szállott le szívem ;
bármely rózsára nem szállva,
tövisre szállott szívem.

*A merdim merdim merdim,
kim bilir benim derdim ?
a'azlar kalem olsa,
kimse jazamaz derdim.*

*Ađa jolu toz oldu,
jar gitti gelmez oldu ;
ja zaiber ja kendin gel,
jürek dajanmaz oldu.*

*Adam aman sijahi,
čabuk bojar bejaze ;
nerde olsa bir sijā
čabuk bojar bejaze.*

*Aj do'ar ajazlanēr,
gün do'ar bejazlanēr ;
gelin olažak kēzlar,
hem gider hem nazlanēr.*

*Aj do'ar Anistandan,
gün do'ar Gülistandan ;
benim žanēm karpuz ister,
jetmiš iki bostandan.*

*Aj do'ar ašmak ister,
bal dudak jašmak ister ; *
šu benim deli göjñüm
jare kavušmak ister.*

5.
*Óh merdim merdim merdim,
ki tudja az én bajom ?
ha a fák tollak volnának,
nem irhatnák le bajom.*

6.
*Sziget útja poros lett,
kedvesem ment, nem jött meg ;
vagy hírt adj vagy magad jöjj,
szívem el nem viseli.*

7.
*Óh ember feketéje,
hamar festi a fehért ;
a hol egy fekete van,
legott festi a fehért.*

8.
*Felkél a hold hűvösödik,
felkél a nap, fehéredik ;
menyasszonynak való lányok,
mennek meg huzakodnak.*

9.
*Felkél a hold Ánisztánból,
felkél a nap Gülisztánból ;
lelkem görög-dinnyét akar,
hetvenkét zöldseges kertből.*

10.
*Kel a hold, átkelni akar,
méz ajak fátyolt akar ;
ez az én bolond szívem
lánnyal találkozni akar.*

* Változata : „sevdijim jašmak ister” ; szeretőm fátyolt akar.

11.

*Aj do'ar bedir Allah,
her ŧeje kadir Allah;
beni jare kavuřtur,
ja beni kajır Allah.*

Kel a hold, hold tölte, Allah,
mindenben hatalmas Allah;
vagy juttass a szeretőmhöz,
vagy viseld gondom Allah.

12.

*Aj olajım olajım,
bojnuna dolanajım;
senin gibi güzel
alajım-da kačajım.*

Holddá legyek, az legyek,
nyakad köré fonódjam;
magad féle szépecskét
fogjak és fussak vele.

13.

*Aja bak jıldēza bak,
damda duran kēza bak;
aj benim jıldēz benim,
damda duran kēz benim.**

Holdra nézz, csillagra nézz,
padon levő lányra nézz;
hold enyém, csillag enyém,
padon levő lány enyém.

14.

*Aja'enda jemeni,
zalim öldürdün beni;
eski jarım dujarsa,
ne seni kor ne beni.*

A lábán a lábbeli,
kegyetlen, megöltél engem;
régí rózsám ha megtudja,
nem hagy téged se engem.

15.

*Ajdinin ovasēda,
mum janar sofasēda;
benim bir efendim var,
göjnümin ortasēda.*

Ajdinnak síkságában,
gyertya ég előtermében;
nekem egy efendim van,
a szívem közepében.

* A két utolsó sor változata:

*şilvesine dojulmaz,
ejlediği naza bak' ;*

bájával be nem telhetni,
nézd el hogy hamiskodik.

16.

*Ajne attëm čajëra,
šefki vurmaš bajëra ;
gelin dostlar sejr edin,
išim döndü hajëra.*

Tükröt dobtam a rétre,
fénye hegyoldalra süttött ;
jertek barátim nézzétek,
a dolgom üdvre fordult.

17.

*Ajne attëm čimene,
čimenin čičejine ;
ipek olup sarəlsam
jarəməñ perčemine.*

Tükröt dobtam a főre,
a főnek virágjára ;
mint selyem ráfonódnám
a szeretőm üstökére.

18.

*Ajne attëm tarlaja,
tarla jüzün parlaja ;
ne zeman girežejiz
ikimiz bir odaja ?*

Tükröt dobtam tarlóra,
tisztítsd arcod ragyogjon ;
mikor fogunk bemenni
mindketten egy szobába ?

19.

*Ajva dibi otlu olur,
ergen kojnu tatlı olur ;
sakallēja varanən
jürežiji dertli olur.*

Birsalma töve füves,
nőtlen ölelése édes ;
szakállashoz férjhez menő
szívecskéje fájdalmas.

20.

*Ajva limon zerdali,
dalda biter šeftali ;
nar tatlı, limon ekši,
inžire ne demeli ?*

Birsalma, citrom, baraczk,
a baraczk az ágon nő ;
gránát édes, citrom savanyú,
mit mondjunk a fügéhez ?

21.

*Ak üzümün asmasē,
četin olur kesmesi ;
ne müšgül-müş bilmedim
gizli gönül çekmesi.*

Fehér szőlő lugosa,
bajos az elvágása ;
nem tudtam, hogy oly bajos
titkos szív viselése.

22.

*Akşam oldu ikindi,
mum şamdana dikildi ;
ellerin jarê geldi,
benim boynum büküldü.*

Este lett már, est idő,
gyertyát szúrtak tartóba ;
mások szeretője megjött,
az én derekam görbült.

23.

*Akşam oldu neylejim,
derdim kime söylejim ?
gözüm dikenî akşam,
seni jarsêz neylejim ?*

Este lett, mit csináljak,
bajom kinek mondjam el ?
est, te szemem tövise,
lány nélkül mit tegyek veled ?

24.

*Akşamên ârêşên gör,
ač bārêm jaraşên gör ;
benden suna fajde jok,
var başên čaresin gör.*

Az este szürkültét nézd,
nyisd meg bensőm, sebet nézd ;
semmi hasznod belőlem,
menj, láss a bajod után.

25.

*Akşamên vaktê gečti,
bir güzel baktê gečti ;
sačênê kemend etti,
boynuma attê gečti.*

Est ideje elhaladt,
lányka nézett, elhaladt ;
hajából hurkot csinált,
nyakamba dobta, elhaladt.

26.

*Al jelejin söküksün,
düjmeleri döküksün ;
beni jardan ajêran,
â'zê dili tutulsun.*

Fehér mellényed bomoljék fel,
a gombjai hulljanak ki ;
a ki rózsámtól elválaszt,
szája nyelve némuljon el.

27.

*Al jelek pembe düjme,
jine-mi geldin göjnüme ;
jar aklêma geldikçe,
kan damlar jürejime.*

Piros mellény, rózsza gomb,
megint szívembe jöttél ;
ha rózsám eszembe jut,
vér cseppen a szívemre.

28.

*Alčak kirezín dalě,
altěnda ješil halě ;
beni jare kavuštur,
ja Muhammed ja Ali.*

Alacsony cseresznye ág,
alatta egy zöld szőnyeg ;
juttass el a szeretőmhöz,
vagy Mohammed vagy Ali.

29.

*Altě fěren űstü fěren,
al bürümžüje bürün ;
senin ašikin čok-tur,
bir tanesine görün.*

Alúl kályha, felül kályha,
bundádba végy, takarj be ;
sok a te szerelmesed,
egyikének mutatkozz.

30.

*Altun tabak olajdēm,
jar önüne konajdēm ;
jarēm esbab bičünmiš,
terzisi ben olajdēm.*

Ha arany tál lehetnék,
rózsám elé tevődném ;
a rózsám ruhát szabna,
szabója én lehetnék.

31.

*Altun tabak on elma,
bešin al bešin alma ;
Azrail kapuja geldī,
janēm al ešim alma.*

Arany tányér tíz alma,
ötöt végy, ötöt ne végy ;
Azrail az ajtóhoz jött,
lelkem vedd, párom ne vedd.

32.

*Altun tabakta višne,
gel kuzum aška dūšme ;
bu aškēn sonu jok-tur,
nafile dile dūšme.*

Arany tányérban a meggy,
jöjj, ne ess szerelembe ;
e szerelemnek nincs vége,
hijába nyelvre ne juss.

33.

*Altēn tasta jourd-um,
gam ičinde bo'uldum ;
ana belin bükülsün,
derd ičün-mü do'urdun ?*

Arany csészében aludt tej,
bánatba bele fúltam ;
anyám, törjék derekad,
bánatra szültél engem ?

34.

*Altın tasta üzüm var,
jürejimde sızım var ;
İstambul Allaha emanet
içinde bir kuzum var.*

Arany csészén szőlő van,
a szívemben bánat van ;
Sztambul, Istennek ajánlak,
benne egy bárányom van.

35.

*Aman aman Bādadlê,
şilvesi baldan tatlê ;
bana derler jardan geç,
jana'ê baldan tatlê.*

Ugyan ugyan Bagdádi,
bája édesb a méznél ;
mondják : babám elhagyjam,
arcza édesb a méznél.

36.

*Arab kězê pijade,
ömrün olsun zijade ;
sakallênên žümbüşü
deli-kanlêdan zijade.*

Arab lánya gyalogos,
élted nyuljék hosszúra ;
szakállas mulatozása
többet ér az ifjuénál.

37.

*Armud dalda sallanêr,
jere düşer ballanêr ;
bir olan vezir olsa,
jine kêza jâlvarêr.*

Körte inog az ágon,
földre esik, mézесedik ;
még ha vezir is egy ifju,
csak könnyörög a lányhoz.

38.

*Arpa ektim biçerim,
jolum bu-dur geçerim ;
o jar benim olursa,
ben dünjadan geçerim.*

Árpát vetettem aratom,
ez az útam, elhaladom ;
ha az a lány az enyém lesz,
a világról lemondok.

39.

*Arpa kojmuş ambara,
arpa dejil zampara ;
İstambulun kêzlarê
şindi olmuş maskara.*

Árpát tett a hambárba,
nem árpa, hanem lator ;
a sztambuli leányok
most lettek maskurákká.

40.

*Arpalar evlek evlek,
dadandê kara lejlek ;
kêşê burda kêşladêk,
jazên ajêrdê felek.*

Az árpa táblákban van,
fekete gólya szokott rá ;
télen itten teletünk,
nyáron sors elválasztott.

41.

*Aslêm Tekir-dâlê-dêr,
başêm jara bâlê-dêr ;
dözme rakib çevremi,
jar elîle bâlê-dêr.*

Rodostói vagyok én,
fejemen seb, kötve van ;
vetélytárs, ne oldd fel kendőm,
rózsám kezével van kötve.

42.

*Asmada üzüm sana,
kem-mi dir sözüüm sana ?
sabâ jêldêzê gibi,
dikmişim gözüüm sana.*

Lugosban neked a szőlő,
az én szavam neked rossz-é ?
mint a reggeli csillag,
függesztettem szemem rád.

43.

*Asmada üzüme bak,
betime-benzime bak ;
herne kadar sevmezsen,
gülerek jüzüme bak.*

Nézz lugosba a szőlőre,
nézz az arczom színére ;
hogya már nem is szeretsz,
nevetve nézz arczomra.

44.

*Atên onu jemişe,
têrna'e dejdi taşa ;
Güllü kênên şalvarê,
beş jüz elli guraşa.*

Dobjátok a gyümölcsre,
a körme a köhöz ért ;
Güllü lány bugyogója,
ötszázötven garasos.

45.

*Avostosda suja girsem,
balta kesmez buz olur ;
altmêşênda bir jar sevsem,
on beşinde kêz olur.*

Augusztusba vízbe szálllok,
jéggé lesz, balta se vágja ;
hatvanévest ha szeretek,
tizenöt éves lánynyá lesz.

46.

*Ba'a girdim kamêša,
su ne japsên janmêša ;
Merlam sabêrlar versin,
jarêndan ajrêlmêša.*

Kertbe mentem nádasba,
mit ér a víz égettnek ;
teremtöm türelmet adjon,
babájától elváltak.

47.

*Ba'a gittim nar içün,
gül kopardêm jar içün ;
analar kêz do'urmuş,
deli-kanlêlar içün.*

Kertbe mentem gránátért,
rózsát téptem babámnak ;
anyák lányokat szülnek,
fiatal legényeknek.

48.

*Bâlar baycesiz adam,
bayçe mejresiz adam ;
kalajsêz kaba benzer,
dünjada jarsêz adam.*

Ember, kinek kertje nincs,
kert, melynek gyümölcse nincs ;
olyan mint czinezetlen edény,
a kinek babája nincs.

49.

*Bâdad Bâdad içinde,
gülü bardak içinde ;
ben jarême severim,
karjolanên içinde.*

Bagdád bent van Bagdádban,
rózsa bent a pohárban ;
a rózsámat szeretem,
bent a nyoszolyájában.

50.

*Bâdad Bâdada bakar,
ara jerden çaj akar ;
etme bu şefajê jar,
jine jüz jüze bakar.*

Bagdád ránéz Bagdádra,
a közepén víz folyik ;
ne tedd lány e kínozást,
úgy is arcz az arczra néz.

51.

*Bâdada giden olsa,
arzu-hal veren olsa,
Bâdad seni jakarêm,
jare bir hal olursa.*

Ha akad Bagdádba menő,
folyamodványt átadó,
Bagdád téged felgyujtlak,
ha rózsámnak baja lesz.

52.

*Bādada paša geldi,
halka temaša geldi ;
bir elim jar kojnunda,
bir elim boša geldi.*

Bagdádba jött a pasa,
a népet megnézni jött ;
egy kezem lány kebelén,
másik kezem üresbe jött.

53.

*Baxçede kuru çiçek,
üstüne konar böğek ;
gittim jarêma sordum,
beni sever-mi gerçek ?*

A kertben száraz virág,
reá szállott a bogár ;
mentem, rózsám kérdeztem,
szeret-e engem igazán ?

54.

*Baxçede sarê halê,
üstünde hurma dalê ;
ja rabb mürademê ver,
ja Muhammed ja Ali.*

A kertben sárga szőnyeg,
rajta datolya ága ;
Óh Isten add czéломat,
vagy Mohammed vagy Ali.

55.

*Baxçeje kuzu girdi,
araja muzi girdi ;
anasênê ararken,
kojnuma kêzê girdi.*

Bárány ment be a kertbe,
béke bontó jött közbe ;
míg az anyját kerestem,
lánya jött az ölembe.

56.

*Baxçelerde ašlama,
ašlamâjê tašlama ;
el memêje varmadan,
ālama'a bašlama.*

A kertekben oltovány,
oltoványt kövel ne dobd ;
mielőtt kéz mellhez nem ért,
ne kezdj el a síráshoz.

57.

*Baxçelerde bal kabak,
acêlmêš tabak tabak ;
ište ben gidijorum,
inanmazsan gel-de bak.*

A kertekben mézes tök,
kinyillott tányérnyira ;
ime én már elmegyek,
ha nem hiszed, jöjj és nézd.

58.

*Baxçelerde bal kabak,
elimde altun tabak ;
şu beni sevmez iken,
aldē'ē metaja bak.*

A kertekben mézes tök,
a kezemben arany tál;
ez engem nem is szeret,
nézd el mégis, mit művel.

59.

*Baxçelerde bülbüller,
açēlmēş taze güller ;
elden ne gelir buna,
sevişmiş-tir gönüller.*

A kertekben fülmülék,
kinyillott friss rózsák ;
mást mit tehetni evvel,
szeretkeztek a szívek.

60.

*Baxçelerde enginar,
enginarēn dengi var ;
ben jarēmē tanērēm,
sakalēnda beni var.*

A kertben árticsóka,
árticsókának párja ;
én a rózsám ismerem,
szakálán anya-jegy van.

61.

*Baxçelerde erik var,
şalvarēnda delik var ;
bu geşe sen nerdejdin,
gerdanēnda emik var.**

A kertekben szilva van,
bugyogójában lyuk van ;
hol voltál az éjszaka,
a nyakadon szopás-folt.

62.

*Baxçelerde filim var,
ne tatlēża dilim var ;
açtēm gözüüm seni gördüm,
senden gajrē kimim var ?*

A kertekben *filim* van,
be édeskés nyelvem van ;
szemet nyiték, megláttalak,
náladnál más kim is van?

* A két utolsó sor változata :

*,ejil bir jol öpejim,
sana çil-çil beşlik var' ;*

hajolj egyszer csókoljalak,
számodra fényes ötös van.

63.

*Baxçelerde filbari,
var git ellerin jarê ;
sen bana jar olmazsên,
jüzüme gülme bari.*

A kertekben *filbari* virág, ^v
menj el mások szeretője ;
nem lehetsz a szeretőm,
ne neved hát arczomba.

64.

*Baxçelerde ham erik,
dallare delik delik ;
jarêm küsmüş gidijor,
perçemi bölük bölük.*

Kertben éretlen szilva,
az ágai lyukasok ;
rózsám haragszik és megy,
az üstöke szétszórva.

65.

*Baxçelerde ham erik,
jürejim delik delik ;
benim bir efendim var,
ja huri dir ja melik.*

Kertben éretlen szilva,
a szívem át lyukgatott ;
nekem egy efendim van,
vagy huri ő, vagy angyal.

66.

*Baxçelerde hurma-jêm,
jeşil başle turna-jêm ;
senden başka seversem,
gençlijime dojmajêm.*

Kertben datolya vagyok, ^v
zöld fejű daru vagyok ;
ha mást szeretek mint téged,
ne teljed be ifjúsággal.

67.

*Baxçelerde idrişah,
boju uzun kendi şah ;
iki gönül bir olsa,
ajêramaz padişah.*

A kertekben *idrişah* fa, ^v
termete hosszú, maga ág ;
hogyha két szív eggyé lesz,
padisa el nem választja.

68.

*Baxçelerde jeşil selvi,
sêtk ile sevdim seni ;
bir kélêna bin altên
verseler, vermem seni.*

A kertekben zöld cziprus,
hűséggel szerettelek ;
hajszaledért ezer aranyat
ha adnának, nem adlak.

69.

*Bağçelerde kajêşê,
jere dûşer jarêşê;
benim bir efendim var,
İstambulun jarêşê.*

Kertekben kajszin-baraczk,
földre esik a fele;
nekem egy efendim van,
Sztambulnak a fele.

70.

*Bağçelerde kalem var,
ardêmêzdan gelen var;
jeni jar şöjle dursun,
eski jardan selam var.*

Kertekben oltó toll van,
hátunk megöl jövő van;
hagyján az új szeretőm
régitől üdvözlét van.

71.

*Bağçelerde kereviz,
japra'ênê deneriz;
bize Bursalê derler,
biz lololo jemejiz.*

A kertekben zeller van,
levelét megpróbáljuk;
mi Brüsszaiak vagyunk,
minket rá nem szedhetni.

72.

*Bağçelerde kereviz,
japra'ênê deneriz;
elem çekme nazlê jar,
biz mürada ereriz.*

A kertekben zeller van,
levelét megpróbáljuk;
ne búsulj bájos rózsám,
elérünk a célunkhoz.

73.

*Bağçelerde kereviz,
jüzünü görmem hergiz;
feshiler durmuş iken
şapkalêjê severiz.*

A kertekben zeller van,
arczod mindig nem látom;
míg a fezt viselők pihennek,
sapkásokat szeretünk.

74.

*Bağçelerde kereviz,
kerevizi jemejiz;
bize derler hovarda,
biz dolaba gelmejiz.*

A kertekben zeller van,
a zellert mi nem esszük;
minket korhelynek mondnak,
minket fel nem ültetnek.

*Baxçelerde marsuma,
halêmdan anla-sana ;
çok güzel sevdim amma,
eyvallahem var sana.*

*Baxçelerde örümçek,
olur-mu görmejinçek ?
bir daha jar seymejim,
aslêna ermejinçek.*

*Baxçelerde patlızan,
jarê gördü koptu žan ;
o-da sana kurban olsun,
sinede-ki tatlı žan.*

*Baxçelerde patlızan,
seni gördüm çekti žan ;
şu hanêmen göbeji
hem zarf olur hem finžan.*

*Baxçelerde rezene,
mejil verdim güzele ;
billahi kan ederim
jarê ile gezene.*

*Baxçelerde sarêmsak,
sarê-m-sarê sarêlsak ;
ikimiz bir döşekte,
bajê-m-bajê-m bajêlsak.*

75.

A kertekben marsuma,
értsd meg állapotomat ;
sok szépet szerettem én,
köszönetem van hozzád.

76.

A kertekben pók vagyon,
lehet-é látatlanban ?
nem szeretek többé lányt,
mig eredetét nem tudom.

77.

A kertekben patlidsán,
lányt látott, szakadt a lélek ;
legyen az is áltozatod,
kebelbeli édes lélek.

78.

A kertekben patlidsán,
láttalak, kiment a lélek ;
ez asszonynak köldöke
fedél is meg findzsa is.

79.

A kertekben édes kömény,
a széphez én hajoltam ;
Istenemre megölöm
a rózsámmal sétálót.

80.

A kertekben hagyma van,
ölel-ölel ölelnénk ;
mind a ketten egy ágyban,
ájul-ájul ájulnánk.

81.

*Baxçelerde sarmaşek,
olmuşum sana aşik;
jar aklêma düşerse,
elimden fêrlar kaşek.*

A kertekben borostyán,
szerelmes lettem beléd;
rózsám ha eszembe jut,
kezemből pattan kanál.

82.

*Baxçelerde saz olur,
gül açêlêr jaz olur;
ben jarêma gül demem,
gülün ömrü az olur.*

A kertekben sás hely van,
rózsa nyilik, itt a nyár;
babámnak nem mondom rózsá,
mert a rózsá élte rövid.

83.

*Baxçelerde sedef jar,
öljorum meded jar;
ben bu dertten ölürsem,
ölümüme sebeb jar.*

A kertekben kagyló, lány,
meghalok segítség, lány;
ha e bajtól meghalok,
halálomnak oka lány.

84.

*Baxçelerde şeftali,
benim jarêm pek nazlê;
o jar benden kaçijor,
jürejim herdem paslê.*

A kertekben baraczk van,
az én rózsám nagy hamis;
szalad tőlem az a lány,
a szívem mindig rozsdás.

85.

*Baxçelerde tek lale,
gönül verdim pek jare;
bojnum zinjirde olsun,
elim jetse tek jare.*

Kertben magános tulipán,
szivem adtam babámnak;
derekam legyen lánczban,
csak kezem érjen lányhoz.

86.

*Baxtijar dir baxtijar,
baxtijarên derdi var;
bu nijet kime čekarsa,
deölet ile baxtê var.*

Szerencsés ő, szerencsés,
szerencsésnek baja van;
a kinek e jóslat kijön,
boldog és szerencsés lesz.

87.

*Bejim akşam olunža,
telli mumlar jan'ınža,
sana neler alajım,
benim göjnüm olunža?*

Bejem, hogyha este lesz,
ha fonalos gyertya ég,
miket vegyek én neked,
hogyha nekem kedvem lesz?

88.

*Bejolu čaršē pazar,
içinde bir kēz gezer ;
elinde kursun kalem,
katlēma ferman jazar.*

*Bejolu, piacz, bazár,
sétál benne egy leány ;
a kezében író-ón,
a veszttemre fermánt ír.*

89.

*Ben bir avuž biber-im,
eküp eküp giderim ;
el ne derse ko desin,
ben bildijim ederim.*

Én egy marok bors vagyok,
vetve vetve haladok ;
a mit más mond, hadd mondja,
én azt teszem, mit tudok.

90.

*Ben bir avuž biber-im,
sofranēzda biterim ;
jüzden güler ojnareım,
derunimden tüterim.**

Én egy marok bors vagyok,
asztalotokon nővök ;
szinleg nevetek játszom,
a belsőmben füstölök.

91.

*Ben bir avuž bulgur-um,
su içinde durgun-um ;
el ne derse ko desin,
ben jarēma vurgun-um.*

Én egy marok tört gabna vagyok,
a vízben meg maradok ;
a mit más mond, hadd mondja,
rózsámba szerelmes vagyok.

* A két utolsó sor:

*,sen beni çok daréltma,
şindi kalkar giderim' ;*

engem sokat ne bosszants,
azonnal kelek s megyek.

92.

*Ben bir avuž kişniş-im,
güneşlerde pişmişim ;
kēnamajēn a dostlar,
jeni aşka dūşmüšüm.**

Én egy marok koriándrom vagyok,
a napfényen főttem meg ;
barátim, ne nevessetek,
új szerelembe estem.

93.

*Ben bir garib kuş-udum,
dalēna konmuş-udum ;
niçün beni darélttēn,
ben senin olmuş-udum.*

Idegen madár voltam, v
az ágadra szállottam ;
mért haragitóttál meg,
hisz én a tied voltam.

94.

*Ben bir uzun kamēš-ēm,
kapuna dajanmēšēm ;
ister al ister alma,
alnēna jazēlmēšēm.*

Én egy hosszú nád vagyok, v
ajtódra támaszkodtam ;
akár végy, akár ne végy,
homlokodra vagyok írva.

95.

*Ben nar āžē dejil-im,
jel estikče ejilmem ;
kačma güzel karšēmdan,
ben dūšmanēn dejil-im.*

Én gránátfa nem vagyok, v
hogyha szél fú, nem hajlok ;
ne fuss szépem előlem,
ellenséged nem vagyok.

96.

*Bindim kajēn dengine,
baktēm sujun rengine ;
kijametežek jan göjnüim,
dūšmedim dengine.*

Rászálltam a csolnokra,
néztem a víz színére ;
égj szívem ítélet napig,
nem akadtam párjára.

* Változata a versszak második felének :

*nerelerin kuşujdum,
nerelere dūşmüšüm'?*

mely vidék madara voltam,
mily helyekre jutottam ?

97.

*Bir ah ettim derunimden,
dālar ojnadē jerinden ;
niže ben ah etmejim,
jarēm gitti elimden.*

Sóhajtottam bensőmből,
hegy mozgott a helyéből ;
hogy is ne sóhajtozzak,
a szeretőm elhagyott.

98.

*Bir dalda iki kirez,
biri al biri bejaz ;
esmerden arzum aldēm,
saramadēm bir bejaz.*

Egy ágon két cseresznye,
egyik piros, másik fehér ;
a barnával czélom értem,
szőkét nem ölelhettem.

99.

*Bir dalda iki ževiz,
aramēz derja deniz ;
sen orada ben burda,
ne bet kaldē ne beniz.*

Egy ágon két dió van,
közöttünk nagy tenger van ;
te ottan vagy, én meg itt,
arczom színe nem maradt.

100.

*Bir dejirmi dülbend aldēm,
daldēm kuzum sana jandēm ;
hala göjñüm ajrēlamaz,
dünja batsa ben dajandēm.*

Egy kerek fátyolt vettem,
elmerültem, beléd szerettem ;
szívem többé el nem válhat,
világ ha sülyed, én kiállom.

101.

*Bir dejirmi šal aldēm,
dālar bašēnda kaldēm ;
intisara dilim varmaz,
seni Mevlaja saldēm.*

Egy gömbölyű sált vettem,
hegy tetején maradtam ;
az átokra nem áll a szám,
Istenre bíztalak téged.

102.

*Bir kavanoz rečel,
bu günler gelir gečer ;
ā'zēm dilim sōjlemez,
fikrimden neler gečer.*

Egy csupor édes befőtt,
telnek múlnak e napok ;
szám nyelvem nem mondhatja,
eszembe mik ötlenek.

103.

*Bir kuş kojdum a'aşa,
kanadlarê alaşa ;
jeniden bir jar sevdim,
kaşê gözü karaşa.*

Fára madarat tettem,
a szárnyai tarkásak ;
ujból egy lányt szerettem,
szemöldöke, szeme feketés.

104.

*Bir od düştü kamêşa,
su nejlesin janmêşa ?
Mevlam sabêrlar versin
jarêndan ajrêlmêşa.*

Tűz esett a nádasba,
víz mit segít égetten ?
Isten türelmet adjon
rózsájától elváltnak.

105.

*Bir ok attêm haneje,
düştü divan-haneje ;
beni jardan ajêran,
düşsün timar-haneje.*

Nyilat dobtam a házba,
tanács terembe esett ;
a ki rózsámtól elválaszt,
jusson bolondok házába.

106.

*Bir taş attêm dereje,
kêz geldi penjereje ;
kêz Allahê seversen,
al beni iêrije.*

Követ dobtam a völgybe,
leány jött az ablakhoz ;
lány, ha Istent szereted,
végy be engem magadhoz.

107.

*Bu gün hava pusarêk,
başta durmaz bu sarêk ;
ejil bir jol öpejim,
belki jolda susarêk.*

Nedves-ködös ma az idő,
e turbán nem marad a fön ;
hajolj, hadd csókoljalak,
úton tán megszomjazunk.

108.

*Bu gün hava zümbülü,
öter jarên bülbülü ;
ben bu gün bir jar sevdim,
Istambulun bir gülü.*

Ma az idő permetes,
szól rózsám fülmüléje ;
egy leányt szerettem ma,
Sztambulnak egy rózsáját.

109.

*Bu gün pazar-ertesi,
jandê jürek ortasê ;
ejil bir kez öpejim,
ajrêlêk-têr ötesi.*

Hetfő napja vagyok ma,
égett a szív közepe ;
hajolj, hadd csókoljalak,
azontúl elválás van.

110.

*Dā bašênda dejirmen,
bu jerde ejlenemem ;
ne senden vaz geçerim,
ne gajri jar severim.*

Hegy tetején malom van,
e helyt nem maradhatok ;
sem rólad le nem mondok,
sem más lányt nem szeretek.

111.

*Dā bašênda dejirmen,
dejme güle ejilmem ;
benim jarê m jösma dir,¹
ele bakup jerinmem.*

Hegy tetején malom van,
bármely rózskához nem hajlok ;
az én rózsám elragadó,
mást nézve nem aggódom.

112.

*Dā bašênda penğere,
el uzattêm inžire ;
Derviş paša dujarsa,
vurur sizi zinžire.*

Hegy tetején ablak van,
kezem füge után nyujtám ;
ha megtudja Dervis pasa,
lánczra veret titeket.

113.

*Dāda harar olur-mu,
jananda karar olur-mu ?
aşktan jandê m kül oldum,
bana ferman olur-mu ?²*

Lehet-e hegyen nagy zsák,
az égő nyughatik-e ?
szerelemtől égtem, hamuvá lettem,
van-e ez ellen fermán ?

¹ E sor változata :
,šükür jarê m pek güzel' ;

hála rózsám nagyon szép.

² E versszak változata :
*Dāda olur-mu harman,
aşka olur-mu ferman ?
aşktan jandê m kül oldum,
külde olur-mu derman ?*

Hegyen lehet-e szérű,
szerelemre van-e fermán ?
szerelemtől égtem, hamuvá lettem,
a hamu lehet-e ír ?

114.

*Dādan indirdim kurdu,
atēm terledi durdu ;
beni jardan ajêran,
olmasên jeri jurdu.*

Hegyről hajtottam farkast,
lovam izzadott megállt ;
rózsámtól a ki elválaszt,
ne leljen helyet tanyát.

115.

*Dalda armud sallanêr,
jere düşer ballanêr ;
şindi bir moda çekmêş,
kêz ôlana jalvarêr.*

Ágon a körte inog,
földre esik, mézes lesz ;
az a divat jött most elő,
lány könnyörög ifjunak.

116.

*Dama kurdum çatmajê,
ça'êr gele Fatmajê ;
Fatma nerden öjrendi
çarşaftan kol atma'ê ?*

Padra tettem a sátort,
hívd hadd jöjjön a Fatma ;
Fatma honnan tanult meg
ruhából kart mutatni ?

117.

*Dama çekma iz olur,
şanfes şalvar toz olur ;
gündüz gelme geze gel,
düşman dujar söz olur.*

Ne menj padra, nyoma lesz,
kanavász nadrágod poros lesz ;
nappal ne jöjj, éjjel jöjj,
ellenség megtudja, szó lesz.

118.

*Damda kürek kêrêldê,
kêz ôlana vuruldu ;
olan kaç kaç dedikçe,
kêz ôlana sarêldê.*

Padon az evező széttört,
lány ifjuba szeretett ;
menj, menj ! mondja az ifju,
a lány rá ölelkezett.

119.

*Dejirmenin denginde,
kalajladêm tavajê ;
ben gidersem nizama,
kim alaşak Havajê ?*

A malomnak párjában,
megczinneztam a lábost ;
katonának ha megyek,
ki veszi el majd Havát ?

120.

*Deniz bir derja imiş,
gönül bir bela imiş ;
beni baştan çekaran,
Şumlalê bir kêz imiş.*

Tenger vize tenger volt,
a szív szerencsétlenség;
fejem elbolondítója,
egy sumlai leány volt.

121.

*Deniz dibi midije,
altên kuşak hedije ;
sarêlalêm jatalêm,
sahat geldi jedije.*

Tenger feneke midie-kagyló,
arany öv az ajándék;
ölelkezzünk feküdjünk,
mindjárt hét lesz az óra.

122.

*Deniz dibi minare,
dalga vurdu kenara ;
ben jarêmdan vaz geçmem,
eller dursun kenara.*

Tenger alja mináre,
hullám a partra vert ki;
rózsámról le nem mondok,
mások legyenek parton.

123.

*Deniz dibi minare,
jarê çektim kenara ;
ben jarêma geldîsem,
adêm olur zampara.*

Tenger alja mináre,
rózsám a partra húztam;
ha rózsámhoz jöttem volna,
lator lenne a nevem.

124.

*Deniz dibi tekneli,
gül karanfil ekmeli ;
güzel jar sevdik amma,
biraz zaymet çekmeli.*

Tenger alja kívájva,
rózsát szegfűt vetni kell;
szép lányt szerettünk ugyan,
de kissé fáradni kell.

125.

*Deniz içinde seraj-êm,
seni kime sorajêm ?
sensiz geçen ömrümü,
onu ömr-mü saajêm ?*

A tengerben szeráj vagyok,
téged kitől kérdjelek?
nélküled való éltem,
életnek számítsam-e?

126.

*Deniz ortasê mil dir,
bizi sôjleden dil dir ;
bir sen sôjle bir-de ben,
bakalêm dertli kim dir.*

Tenger közepén *mil* van,
nyelv szólaltat bennünket ;
egyet te szólj, egyet én,
lássuk kinek van baja.

127.

*Deniz ortasê tekneli,
içine gül ekmeli ;
tevekkeli jar sevilmê,
ömür kütâ etmeli.*

Tenger közepe kívájt,
rózsát kell bele vetni ;
könnyelmű lányt ne szeressünk,
mert életet rövidít.

128.

*Deniz üstü ajdênlek,
hajdê dedim kalk-indik ;
ben jarêma jar dedim,
ele düştü bajgênlek.*

Tenger felseje világos,
nosza kelj fel ! szóltam én ;
a babámnak babám mondtam,
másba esett aléltság.

129.

*Denizde bir saz olur,
gül açêlêr jaz olur ;
ben jarêma gül demem,
gülün ömrü az olur.*

A tengerben sás hely van,
rózsa nyilik, nyár meg jő ;
babám nem mondom rózsának,
a rózsa élte rövid.

130.

*Denizde daldêm çektem,
mohažir aldêm çektem ;
üç güzelin içinde,
ževahir aldêm çektem.*

Tengerbe szálltam kijöttem,
mohadsirt vettem, kijöttem ;
három szép leány közül,
kincsem vettem, kijöttem.

131.

*Denize dalan bilir,
mohažir alan bilir ;
mohažiri sarmajan
dünjajê jalan bilir.*

Tengerbe szálló tudja,
mohadsirt vevő tudja ;
mohadsirt nem ölelő
a világot nem ismeri.

132.

*Denizin dibi elğen,
üç güzel bana vurgun ;
ikisi şöjle dursun,
biri bojuma ujugun.*

Tenger feneke langyos,
három szép szeret engem ;
ketteje hadd maradjon,
egyike hozzám illő.

133.

*Denizin içinde-jim,
kajê en kâçenda-jêm ;
ajêblaman kardaşlar,
bir ateş içinde-jim.*

Én a tengerben vagyok,
csónak hátulján vagyok :
ne szégyenítsetek emberek,
mert én egy tűzben vagyok.

134.

*Dere boju gidemem,
jedi deve güdemem ;
çek deveji deveni,
ben jarêmsêz gidemem.*

Völgy mentén nem mehetek,
hét tevét nem vezetek ;
hajcsár vezesd a tevéd,
rózsám nélkül nem mehetek.

135.

*Destemalêm gergefte,
bir jar sevdim Erdekthe ;
Erdekthe dir Erdekthe,
sevdasê var jürekthe.*

Kendőm a himző széken,
lányt szerettem *Erdekben* ;
Erdekben van Erdekben,
a szerelme a szívben.

136.

*Destemalêm mavi dir,
bujur gelin evi dir ;
işte ben gidijorum,
seni kimler ujudur ?*

Az én keszkenőm kék,
tessék, mennyasszony háza ;
ime én már elmegyek,
ki altat el majd téged ?

137.

*Dêvardan indim atsêz,
bir elma jedim tatsêz ;
jarêm orda ben burda,
ikimiz-de müradşêz.*

Falról ló nélkül szálltam,
almát ettem ízetlent ;
szeretőm ott, én meg itt,
mindketten vágyhoz nem jutva.

138.

*Dêvarên altênda-jêm,
etrafên dördünde-jim ;
herkes jarênê almêş,
ben jarên derdinde-jim.*

Én a fal alatt vagyok,
a négy oldal egyikén ;
mindenki rózsáját vette,
én szenvedek csak érte.

139.

*Ej olan emir-mi-sin,
bu jere gelirmisin ?
geşeler ondört sahat
beklerim gelirmisin ?*

Ej ifju, emir vagy-e,
e helyre eljössz-e te ?
éjjel tizennégy órakor
várlak, hogy eljössz-e te ?

140.

*Ej tablalê Emine,
gel bağçenin dibine ;
aldêm sana bir kuşak,
sarê-ver inçe beline.*

Ej te táblás Emine,
jőjj el a kert végire ;
vettem neked egy övet,
kösd vékony termetedre.

141.

*Ejme kirez dalênê,
sevme elin jarênê ;
akşam gelejdin bari,
jassên sarajdêm bari.*

Cserezsnye ágát ne hajlítsd,
más rózsáját ne szeresd ;
este jöttél volna el,
estidőn öleltelek vón.

142.

*Ekşi-sin koruk gibi,
uzun-sun sêrêk gibi ;
ne gezersin mälle mälle,
jolunmuş taruk gibi ?*

Savanyú vagy mint egres,
hosszú vagy mint egy furkós ;
mit sétálsz negyedekben,
mint a megtépászott tyúk ?

143.

*Elif üstünde mimler,
bülbul juvada inler ;
benim göynümde sen-sin,
seninkinde var kimler ?*

Az A felett M betű van,
fülmüle fészekben nyög ;
az én szívemben te vagy,
hát a tiedben ki van ?

144.

*Elim vurdum zejtine,
ujdum eller sözüne ;
diz dize durur iken,
hasret kaldım jüzüne.*

Kezem olajbogyóba tettem,
mások szavának hittem ;
térd a térden nyugodva,
az arczát nem láthattam.

145.

*Elimde sarı kjahad,
ālarım sahat sahat ;
jarım orda ben burda,
hiç edermijim rahat.**

Kezemben sárga papir,
órákon át elsírok ;
szeretöm ott, én meg itt,
hogy is lehetnék nyugodt.

146.

*Elimi attım zejtine,
zejtinin irisine ;
ben baxtım denejim,
jijidin ejisine.*

Kezem olajbogyóba tettem,
olajbogyó nagyjába ;
próbáljam-e szerencsém,
javabeli legénynyel.

147.

*Eline aldı sazı,
etme jarım bu nazı ;
bir ŧeftali ver bana,
geçirejim bu jazı.*

Kezébe vette lantját,
szeretöm ne hamiskodj ;
adj énnekem egy csókot,
hadd húzzam ki e nyarat.

148.

*Elma attım geline,
gelin almaz eline ;
jazık inje beline,
düŧtü sarıoŧ eline.*

Almát dobtam arának, ✓
ara nem veszi kezébe ;
kár vékony derekáért,
részeg kezébe jutott.

* A két utolsó sor változata :

*ja rabbi sen kavuştı,
jatajım rahat rahat ;*

óh Uram te hozz össze,
hadd aludjam nyugodtan.

149.

*Elma verdim almazsên,
sen elmazdan kalmazsên ;
hangi ba'ên gülü-sün,
zemheride solmazsên.*

Almát adtam, nem veszed el,
gyémánttól el nem maradsz ;
melyik kert rózsája vagy,
kemény télen sem hervadsz.

150.

*Elma-jêm alma beni,
sevdaja salma beni ;
götür sarrafa göster,
kalb isem alma beni.*

Alma vagyok, ne végy engem,
szerelemben ne ejts engem ;
vigy, mutass a pénzváltónak,
ha hamis vagyok, ne végy el.

151.

*Elmaja bak elmaja,
ahêm jerde kalmaja ;
silahênê kušanmêş,
gitti düşman kêrma'a.*

Almára nézz, almára,
sóhajom itt ne maradjon ;
fegyverét felövezte,
ellenséget törni ment.

152.

*Elmajê ata ata,
şeftali sata sata ;
kemiklerim cürüdü,
mahpusta jata jata.**

Az almát dobálgatva,
baraczkot árulgatva ;
csontjaim elrohadtak,
börtönben hevergetve.

153.

*Elmajê atan bilir,
şeftali satan bilir ;
genç kızlarên kijmetin
jalênêz jatan bilir.*

Az almát dobó tudja,
baraczk áruló tudja ;
ifju lányok értékét
egyedül háló tudja.

* A két utolsó sor :

*,her janlarê m delindi,
jalênêz jata jata'.*

oldalim kilyukadtak,
e egyedül fekvő fekvő.

154.

*Elmajë pëçakladëm,
dört jana saçakladëm ;
jarë kojnumda sandëm,
jastë'ë kužakladëm.*

Az almát felszeldeltem,
négy felé hasítottam ;
azt hittem, ölemben a lány,
a párnát öleltem át.

155.

*Elmas jüzük elde jar,
ikramëndan döndü jar ;
o döndise ne derim,
ben-de derim öldü jar.*

Gyémánt gyűrű a kézen,
ő elfordult tisztelettől ;
ha elfordult, mit mondjak,
azt mondom hogy meghalt ő.

156.

*Elmas jüzük parmakta,
çifte benek janakta ;
benim bir efendim var,
şu karşë-ki konakta.*

Gyémánt gyűrű az ujjon,
pár anya-jegy az arczon ;
nekem egy efendim van,
e szemközti konakban.

157.

*Enginarë haşladëm,
doldurma'a başladëm ;
küçükten bir jar sevdim,
ellere ba'ëşladëm.**

Árticsókát forraltam,
megtölteni kezdtem ;
kiskoromtól lányt szerettem,
másnak ajándékoztam.

158.

*Entarim dar beden jar,
beni kojup giden jar ;
evvel bøjle dejil-din,
seni bir öjreden var.*

Entarim szűk testre, lány,
itt hagyott, elment a lány ;
ezelőtt nem ilyen voltál,
van ki téged rá tanít.

* A két utolsó sor változata :

*,jar aklëma gelinže,
ālama'a başladëm' ;*

rózsám eszembe jutva,
a síráshoz kezdtem.

159.

*Entarim mavi bezden,
ne tez usandên benden ;
usanažā'nê bilejdim,
arzum alêrdêm senden.*

*Entarim kék vászonból,
milyen hamar untál rám ;
ha tudtam volna hogy megunsz,
kivánságom vettem vón'.*

160.

*Entarimi asajêm,
sandêklara basajêm ;
jarêmê eller almêş,
ben kendimi asajêm.**

*Entarim felakasztom,
a ládádba benyomom ;
mások vették el rózsám,
magamat felakasztom.*

161.

*Entarin al dejil-mi,
bedenin dar dejil-mi ?
gülünü eller almêş,
sana ajêb dejil-mi ?*

*Entarid nem piros-e,
a tested nem sovány-e ?
rózsád mások vették el,
nem szégyelled-e magad ?*

162.

*Eridim kamêş oldum,
bir sevdaja duş oldum ;
bu sevdanên uşundan,
juva tutmaz kuş oldum.*

*Elolvadtam, nád lettem,
szerelembe kerültem ;
én e szerelem miatt,
fészek kerülő madár lettem.*

163.

*Feslijen ektim dêvara,
gelen geçen suvara ;
ben küçük jarêm küçük,
işimiz Allah kajêra.*

*Bazsalyikomot vetettem falba, ✓
jövő menő hadd öntözze ;
én kicsiny rózsám kicsiny,
dolgunk Isten gondozza.*

* A versszak emigy is hangzik :

*Entarimi kasajêm,
bārêma taş basajêm ;
ejer jarêm gelmezse,
ben kendimi asajêm.*

*Entarim megkurtítom,
magamra követ nyomok ;
ha nem jön a szeretôm,
felakasztom magamat.*

164.

*Feslijen ektim tasa,
güzellik gitti jása ;
güzellikten sözüm yok,
azažek boju kesa.*

Bazsalyikomot vetettem csészébe,
gyászba került a szépség ;
a szépségről nem szólok,
termete kissé kurta.

165.

*Filikemiz bojalė,
gezeriz jalė jalė ;
semtimizi sorarsan,
Langalė-jėz Langalė.*

A csónakunk befestett,
tengerparton sétálunk ;
ha kérded kerületünk,
langai vagyok, langai.

166.

*Fistiği köklü diktım,
jar ça'erdė ben gittim ;
o zalimin derdinden
dā taše ašup gittim.*

Pisztácztól tövel vetettem,
rózsám hívott, én mentem ;
ama kegyetlen bajától
hegyen kövön által mentem.

167.

*Gejmesi dir pembeden,
sohbet eder gülmeden ;
beni jaktė jandėrdė,
onbešine girmeden.*

Viselete viola,
társalgása nevetés ;
megégetett meggyújtott,
tizenöt éves sem volt.

168.

*Gel gidelim sazlara,
jem dökelim kazlara ;
kazlar jemi jemejinže,
sarėlalėm kėzlara.*

Jer menjünk sás helyekre ;
libáknak ételt adjunk ;
míg a libák ételt esznek,
ölelkezzünk lányokkal.

169.

*Gelir gečer kajėklar,
suda ojnar balėklar ;
ne bøjle sevda gördüm,
ne bøjle ajrėlėklar.*

Jönnek mennek csolnakok,
vízben halak játszanak ;
nem láttam ily szerelmet,
sem ily elválásokat.

170.

Gemi gelir baş başa,
 vurulur taştan taşa ;
 o şinanaj şalvarê,
 jêrtarê baştan başa.

Jön a hajó egymásnak,
 körül köre ütődik ;
 a şinanaj bugyogó,
 véges végig szakítom.

171.

Gemi gelir janaşêr,
 içi dolu çamaşêr ;
 şu Plevnanên kêzlarê
 koşa içün dolaşêr.¹

Jön a hajó, közeleg,
 fehérruhával tele ;
 e Plevna leányai
 férjek után bolyongnak.

172.

Gemi gelir Mersinden,
 Mersinin neresinden ;²
 o şinanaj şalvarên
 učkuru neresinden.

Jön a hajó Merszinből,
 Merszinnek mely részéből ;
 a şinanaj bugyogó
 madzaga mely részéből.

173.

Gemi gelir top atar,
 demirini çift atar ;
 Istambulun kêzlarê,
 kaşlarênê pek çatar.

Jön a hajó, ágyut süt,
 párosával lő golyót ;
 a sztambuli leányok
 szemöldökeiket nagyon húzzák.

174.

Gemide-jim gemide,
 aja'em jemenide ;
 alma beni kuražê,
 sevdijim var geride.

Hajón vagyok hajóban,
 a lábam lábbeliben ;
 ne végy engem sorshúzó,
 túlról ott a szeretóm.

¹ A két utolsó sor helyett :

,bu jêl balêk çekmazsa,
 balêkçêlar âlaşêr'.

ha az idén hal nem lesz,
 sirdogálnak halászok.

² E sor emígy is szól : ,direkleri tersinden' ; árboczaí fordítva.

175.

<i>Gemilerde merdüven,</i>	A hajókon lajtorja,
<i>şindi düştüm derde ben ;</i>	most estem én a bajba ;
<i>ben bu dertten ölürsem,</i>	ha e bajtól meghalok,
<i>niže jatom jerde ben ?</i>	hogy feküdjem a földben ?

176.

<i>Gemilerde sanžaklar,</i>	A hajókon zászló van,
<i>bitmez oldu anžaklar ;</i>	csakhogy el nem végződött ;
<i>daha ben çekejim-mi,</i>	még tovább is türjek-e
<i>böjle zalim sevdalar ?</i>	ily kegyetlen szerelmet ?

177.

<i>Geminin ambarēna,</i>	A hajó hombárjában,
<i>mum diktım şamdanēna ;</i>	gyertyát dugtam tartóba ;
<i>Mevlam bizi kavuştı,</i>	Isten hozz minket össze,
<i>Ramazın bajramēna.</i>	ramazáni ünnepen.

178.

<i>Geminin kēčēnda-jēm,</i>	Hajó hátulján vagyok,
<i>derjalar içinde-jim ;</i>	a tengerben bent vagyok ;
<i>oniki jaştan berü</i>	tizenkét éves koromtól
<i>kēzlarēn peşinde-jim.</i>	a lányok nyomában vagyok.

179.

<i>Giderim elinizden,</i>	Megyek kezetek között,
<i>kurtulam dilinizden ;</i>	szabadulok nyelvetektől ;
<i>jeşil baş ördek olsam,</i>	ha zöld fejű récze volnék,
<i>su içmem gölünüzden.</i>	nem innám a tavatokból.

180.

<i>Giderim yolğa yolğa,</i>	Megyek úton útfélen,
<i>çiçekler oldu morğa ;</i>	virágok barnák lettek ;
<i>işte ben gidiyorum,</i>	ime én most elmegyek,
<i>oturun bolğa bolğa.</i>	maradjatok jó soká.

181.

*Gidijorum kalasên,
-sararup-ta solasên ; *
hakikatlê jar isen,
arajup-ta bulasên.*

Én megyek, te maradj itt,
sápadj el és fonnyadozz ;
ha igaz szerető vagy,
keress fel és találj meg.

182.

*Gök jüzü mari kaldê,
kuš uêtu jauru kaldê ;
anahtar jar kojnunda,
göjnüm kilidli kaldê.*

Az ég arcza kék maradt, ✓
madár repült, fia maradt ;
kulcs a rózsám keblében,
szívem bezárva maradt.

183.

*Gökte jêldêz bin tane,
sarêlmêş mor mintana ;
benim gibi kul lajik
sizin gibi sultana.*

Égen ezer csillag van, ✓
barna mellényt vett magára ;
méltó egy szolga mint én
olyan szultánhoz mint te.

184.

*Gökte jêldêz bir sêra,
bejim gider Mêsêra ;
dize kadar kar olsa,
giderim ardê sêra.*

Égen csillag egy sorban, ✓
bejem megy Egyiptomba ;
térdig érő hó ha lesz,
elmegyek én utána.

185.

*Gökte jêldêz elli dir,
ellisi-de belli dir ;
gizli gönül çekenin
gözlerinden belli dir.*

Ötven csillag az égen, ✓
az ötvenje bizonyos ;
a ki titkos-szerelmes,
a szeméből bizonyos.

* A két első sor változata :

*,Gidijorum bilesin,
jar ardêmdan gelesin ;*

elmegyek, hadd tudja meg,
lány hadd jöjjön utánam.

186.

Gökte jeldêz maha gider,
 gja ejlenir gja gider ;
 ben bu gün jarê gördüm,
 sanêrêm padşah gider.

Égen csillag holdhoz megy,
 majd megáll, majd meg megyen ;
 ma láttam a szeretőm,
 azt hittem pádisá megy.

187.

Gökte jeldêz sajêlmaz,
 êi jumurta sojulmaz ;
 benim bir sevdiyim var,
 jêlvesine dojulmaz.

Égen csillag nem számlálható,
 nyers tojás nem hámozható ;
 nekem egy szeretőm van,
 bájával be nem telhetni.

188.

Gökten zembil inijor,
 fêrêl-fêrêl dönijor ;
 kajd etme güzel kêzêm,
 kismetin var gelijor.

Égről kosár száll alá,
 sebes repülve forog ;
 ne aggódj szép leányom,
 szerencséd van, majd eljő.

189.

Gömléklerim dir ensiz,
 dümenim döner sensiz ;
 kojnuna jêlan girsin,
 nasêl jatarşên bensiz ?

Ingeimnek nincs széle,
 kormányom nélküled forog ;
 kígyó menjen kebledbe,
 hogy feküdhetsz nélkülem ?

190.

Gönül senden usandêm,
 aşkên narêna jandêm ;
 ne pulet žanêm varmêş,
 bu jefaja dajandêm.

Szív, meguntalak téged,
 szerelem tüzébe égtem ;
 milyen aezél lelkem van,
 e kint hogy kiállhattam.

191.

Gözüm jollarda kaldê,
 jürêm ateşe saldê ;
 jarêm mejdanda jok-tur,
 bilmem-ki kimler aldê.

Szemem az úton maradt,
 szívem tűznek neki ment ;
 nincs sehol a szeretőm,
 nem tudom ki vette el.

192.

*Gül kojđum gül tasēna,
baŷcenin ortasēna ;
dılbere ēelek soktum
alnēnēn ortasēna.*

Rózsát tettem rózsza csészére,
a kertnek közepére ;
a bájosnak jelvényt tettem
homloka közepére.

193.

*Hajdēndē malēm hajdēndē,
durma űurđan gid-indi ;
o jare gider olursan,
benden selam id-indi.*

Rajta kincsem rajta csak,
ne maradj, ha menj innen ;
ha ama rózsámhoz mész,
tőlem üdvözetet vigy.

194.

*Havajē bulut alde,
Tokada dolu jādē ;
Tokadēn güzelleri
bulanēk seller alde.*

Az ég fellegbe borúlt,
Tokadon jég esett ;
Tokad szép leányira
zavaros örvény jutott.

195.

*Havuzum dōrt kōšeli,
iēi mermer dōšeli ;
eridim hilala dōndüm*
ben bu aška dūšeli.*

Medenczém négy szegletű,
belül márvánnyal rakva ;
elolvadtam új-holdnyira
mióta szerelembe estem.

196.

*Hej güzel kēŷ gelmezler,
seni bana vermezler ;
ejil bir jol öpejim,
karanlēk-tēr görmezler.*

Hej szép leány, nem jönnek,
téged nekem nem adnak ;
hajolj hadd csókoljalak,
sötétség van, nem látnak.

197.

*Iki kajēk jan gider,
gja ejlenir gja gider ;
jare fena olanēn,
jürejinden kan gider.*

Két kis csolnak oldalt megy,
majd megáll, majd ismét megy ;
kinek rossz a szeretője,
a szivéről vér megyen.

* E sor változata : „jana jana kül oldum” ; égvé hamuvá lettem.

198.

*Iki kajêk jan jana,
ben istemem kajn-ana ;
kajn-ananên kapusu,
derin olur kujusu.*

Két csónak egymás mellett,
nem akarok én anyóst ;
az anyósna ajtaja,
mély előtte a kútja.

199.

*Iki çeşme jan jana,
su içtim kana kana ;
seni do'uran ana,
olsun bana kajn-ana.*

Két forrás egymás mellett,
vizet ittam jól laktig ;
a téged szülő anya,
legyen az én anyósom.

200.

*Iki taxta çattêlar,
arasêndan baktêlar ;
uruspunun kězêne
çajêr-çajêr jaktêlar.*

Két deszkát tettek össze,
közepéből kinéztek ;
a kurvának leányát
lángos lángba égették.

201.

*Indim derelerine,
bilmem nerelerine ;
alsam burma bėje'êm,
sürsem memelerine.*

Leszálltam völgyeidbe,
nem tudom merre felé ;
venném göndör bajuszom,
melleidhez dörgölném.

202.

*Indim çeşme başêna,
jâlêk serdim taşêna ;
serda ne dir bilmezdim,
o-da geldî başêma.**

Forrás főhöz szálltam le,
kendőm köre terítém ;
nem tudva mi a szerelem,
az is a fejemre jött.

* Másik változata :

*Indim çeşme başêna,
sabun kodum taşêna ;
kêz penžereden içeri
al beni jata'êna.*

Forrás főhöz szálltam le,
szappant tettem kövére ;
lányka, az ablakon át
végy be engem ágyadba.

203.

*Inže belli jar gelir,
inžli futa dar gelir ;
bana jardan ajrêlêk
şu zemanda ar gelir.*

Vékony termetű lány jön,
gyöngyös kötő szűk neki ;
elválás a rózsámtól
ez időben szégyen lesz.

204.

*Ip üstünde mārama,
neme buldum behane ;
giderisem gelirim,
kömür gözlüm ālama.**

A kötélén törülköző,
ürügyöt mért találtam ;
ha elmegyek, visszajövök,
szénszeműm te ne sírj hát.

205.

*Iskelede kajêklar,
suda ojnar balêklar ;
ne bøjle sevda gördüm,
ne bøjle ajrêlêklar.*

Kikötőben csolnakok,
vízben halak játszanak ;
ily szerelmet nem láttam,
sem ilyen válásokat.

206.

*Izmirin kaleji var,
güzeller alajê var ;
düşünme behej gönül,
her işin kolajê var.*

Szmirnának vára vagyon,
szépeknek díszmenete ;
ne gondolkozz oh te szív,
mindennek könnyű vége van.

207.

*Jalvar ninene jalvar,
alsên sana bir şalvar ;
o şalvarên içinde
ne tatlê güzel mal var.*

Rimánkodj az anyádnak,
vegyen neked bugyogót ;
abban a bugyogóban
be édes portéka van.

* Változata :

*Ipe serdim mārama,
kömür gözlüm ālama ;
ben gidersem gelirim,
karalarê bālama.*

Kötélre teríték törülközőt,
óh én szénszeműm ne sírj ;
ha elmegyek, vissza jövök,
feketébe ne öltözz.

208.

*Jandēm jandēm janamam,
her derde dajanamam ;
alsam jarē kojnuma,
sabādan ujanamam.*

Égtem én, nem éghetek,
minden bajt nem állok ki ;
ha rózsám ölembe veszem,
reggel fel nem ébredek.

209.

*Jar gelir sejran eder,
gözleri hajran eder ;
sevdijimin hasreti
şismimi pürjan eder.*

Rózsám jön, egy sétát tesz,
szeme elcsodálkozik ;
elválás a rózsámtól,
testemet elégeti.

210.

*Jare gönül bāladēm,
geşe gündüz āladēm ;
ben jarēmēn aşkēndan
şijerimi dāladēm.*

Rózsámhoz szívem kötöttem,
éjjel nappal egyre sírtam ;
szeretőm szerelmétől
bensőmet elégettem.

211.

*Jazē jazdēm jaz idi,
kalemim bejaz idi ;
jar sana bir sözüüm var,
mürekkebim az idi.**

Írást írtam, nyáron volt,
a tollam meg fehér volt ;
rózsám, egy szóm van hozzád,
a tentám kevés volt.

212.

*Jāmur jā'r sişim gibi,
eridim gömüş gibi ;
ben jarēma arzuladēm,
turfanda jemiş gibi.*

Esik eső mint a fonál,
elolvadtam mint ezüst ;
kiváncoztam a rózsámhoz,
mint a korai gyümölcs.

* Másik változat:

*Jazē jazdēm jaz idi,
kjahadēm bejaz idi ;
jazaşak derdim çok-tur,
kalemim dajanmazdē.*

Írást írtam, nyáron volt,
a papirom fehér volt ;
sok az írni való bajom,
tollam el nem viselhette.

213.

*Jāmur ja'ar su-judu,
benim jerim bu idi ;
kēnamajēn a dostlar,
jare inan jo'udu.*

Esik eső, nagy víz volt,
az én helyem im ez volt ;
barátim ne gúnyoljatok,
nem volt a ki lánynak higgyjen.

214.

*Jesil ipek бүкерим,
gözlerimi dikerim ;
akşam jarēm gelmezse,
kan ile jaş dökerim.*

Zöld selymet fonogatok,
a szemeim meresztem ;
ha rózsám este nem jön,
vért és könnyet hullatok.

215.

*Jemenim attēm bojnuma,
jar-da šaštē ojnuma ;
hasēl jarē kandērdēm,
aldēm šindi kojnuma.*

Kendőm nyakamra dobtam,
lány is bámult játékomon ;
végre rábirtam rózsám,
kebelemre vettem most.

216.

*Jemenim ipekten dir,
ēktijim felekten dir ;
benim anžak sevdijim,
o ajva göbekten dir.*

A kendőm selyemből van,
szenvedésem sorstól van ;
a mit benne megszerettem,
birsalma köldöke volt.

217.

*Jemenim ojmalē-dēr,
jarēmē sojmalē-dēr ;
geže jarēsē jarē
sevüp-te dojmalē-dēr.*

A kendőm ki van varrva,
rózsám ki kell fosztani ;
éjfélkor a szeretővel
szeretve kell jól lakni.

218.

*Jemenim sarēlē-dēr,
jar bana darēlē-dēr ;
sevdijimin aškēdan
šijerim jaralē-dēr.*

Kendőm be van göngyölve,
szeretőm haragszik rám ;
kedvesem szerelmétől
bensőm meg van sebezve.

219.

*Jemenim turalê-dêr,
sevdijim buralê-dêr ;
geçme kapum önünden,
jürejim jaralê-dêr.*

Az én kendőm czimeres,
a rózsám ide való ;
ne járj a kapum előtt,
szívem meg van sebezve.

220.

*Jemenimi alladêm,
uzaktan baş salladêm ;
jarêm gelsin dejerek,
tenha jerler kolladêm.*

Kendőm megpirosítottam,
messziről fejjel intettem ;
azt híven hogy rózsám jön,
magános helyet kerestem.

221.

*Jemenimi bāladêm,
şijerimi dāladêm ;
gūzelimin aşkēndan
geçe gūndüz āladêm.*

A kendőm megkötöttem,
bensőmet megégettem ;
a szépem szerelmétől
éjjel nappal csak sirtam.

222.

*Jemenimi düzledim,
gūzelimi gözledim ;
kalmadê artêk takat,
nejlejim pek özledim.*

Kendőm egyenesítém,
a szépemet vigyáztam ;
nem maradt többé erő,
mit tegyek, be kívántam.

223.

*Jemenimi katladêm,
jarêma gül topladêm ;
jar çatêra geldikê,
jemenisin kokladêm.*

Kendőm össze hajtottam,
rózsámnak rózsát szedtem ;
ha rózsám eszembe jut,
kendőjét szagolgattam.

224.

*Jemenimin inşesi,
göjñümün ejlenşesi ;
bir Mêsêr haznesi dejer
jarêmên bir geşesi.*

A kendőmnek finomja,
szívem mulattatója ;
Egyiptom kincsével ér fel
szeretőm egy éjjele.

225.

*Jemenimin ješili,
šindi buldum ešimi ;*
jemenim sende dursun,
sil gözüñün jašenē.*

A kendőmnek a zöldje,
most akadtam páromra ;
kendőm hadd legyen nálad,
töröld a szemed könnyjét.

226.

*Jemenimin ojašē,
jüzüjümün fojašē ;
pamuk ellen işlemiş,
pek sarē-dēr bojašē.*

A kendőmnek csipkéje,
gyűrűmnek hamis köve ;
pamuk kézzel dolgozva,
nagyon sárga a festéke.

227.

*Jemenimin uçlarē,
čekamam jokušlarē ;
rahat vermejor bize
şandarma çavuşlarē.*

A kendőmnek végei,
hegynek fel nem mehetek ;
nem adnak nekünk nyugtot
a zsandárság csaussai.

228.

*Ješil dir ebrum benim,
ne çok-tur sabrēm benim ;
ölüm var ajrēlēk jok,
öjle dir kavlēm benim.*

Zöld az én szemöldököm,
nagyon sok a türelmem ;
halál van, elválás nincs,
ez az én utolsó szóm.

229.

*Jēlana bak jēlana,
kēvrēm-kēvrēm dolana ;
ben jarēmē kajb ettim,
jüz bin altēn bulana.*

Kígyóra nézz, kígyóra,
csavarogva forgóra ;
a rózsám elvesztettem,
száz ezer arany a megtalálóé.

* A két első sor emígy is szól :

*Jemenimin nā'sēnē,
jarēm ačmēš bašēnē ;*

a kendőmnek himzését,
rózsám fejét felfedte.

230.

*Jokuştan indim iniş,
jālē'ēm dolu jemiş;
ben güzele bakarken,
burnumu sēcan jemiş.*

Felútról leszállottam,
kendőm tele gyümölcsessel;
míg egy szép lányt nézegettem,
orrom egér megette.

231.

*Jürü aslanēm jürü,
eşinden kalma gerü;
zehir olsa içerim,
memenden akan teri.*

Jere orozslánom jer,
ne maradj el párodtól;
ha méreg is, megiszom,
melledről folyó izzadságot.

232.

*Kadife jastē'ēm jok,
odana bastē'ēm jok;
ne bakarsēn jüzüme,
ilerki dostlu'um jok.**

Nincsen bársony vánkosom,
szobádba be nem léptem;
mit nézel az arczomba,
többé nem barátkozunk.

233.

*Kadifeden jelejim,
pembezardan gömlejim;
potinim eski deje,
ben niçün evlenmejim?*

Bársonyból a mellényem,
selyem fátyol az ingem;
mert hogy a czipőm régi,
mért ne házasodjam én?

234.

*Kadifeden kesesi,
kāveden gelir sesi;
oturmuş raki içer,
şijerimin köşesi.*

Bársonyból a zacskója,
kávéházból jó hangja;
ül és úgy iszik rakit,
májamnak a szeglete (galambom).

* E versszak változata:

*Kadife jastē'ēm jok,
evine bastē'ēm jok;
dört kitab hakkē içün,¹⁾
senden gajri jerim jok.*

Nincsen bársony vánkosom,
házadba be nem léptem;
négy könyv igazságára,
nincs más helyem mint nálad.

¹⁾ E négy könyv: *tavrat, zebur, inżil, kura'n.*

235.

*Kajadan inenleri,
čevirin gidenleri ;
ne güzel baş bālījor,
mohažir güzelleri.*

A szikláról leszállókat,
menőket fogjátok meg;
mily szépen kötik meg fejöket,
a mohadsiri szépek.

236.

*Kajn-anajê ne japmalê ?
merdüvenden atmalê ;
paldêr-küldür giderken,
arkasendan bakmalê.*

Az anyóssal mit kell tenni ?
a lépcsőről le kell dobni ;
hanyatt-homlok a mint esik,
háta megett nevetni kell.

237.

*Kale kaleje bakar,
arasendan çaj akar ;
Bejölunun kēzlarê,
ne jaman bakêş bakar !*

Vár néz reá a várra,
közből egy folyó folyik ;
a perai leányok,
mily hamisat tekintnek !

238.

*Kale kaleje bakar,
ateşin beni jakar ;
benim ölüm olmazsa,
senin kēzên ne japar ?*

Vár néz reá a várra,
a tüzed engem éget ;
hogya fiam nem volna,
mit csinálna a lányod ?

239.

*Kale kaleje karşê,
kalenin ardê çarşê ;
sarêlalê m jatalê m,
dosta düşmana karşê.*

Vár a várral szembe van,
a vár megett bazár van ;
ölelkezzünk feküdjünk,
barát s ellenség ellenére.

240.

*Kaleden indim düze,
at bāladê m nargize ;
jedi jêl hizmet ettim
ela gözlü bir kēza.*

Várból síkra szállottam,
lovam nárczishoz kötém ;
hét esztendőt szolgáltam
egy azur szemű leánynak.

241.

<i>Kaleden iner akreb,</i>	Várból skorpió száll le,
<i>ā'zēnda ješil japrak ;</i>	a szájában zöld levél ;
<i>Allah mürad vermeden,</i>	míg Allah célhoz nem juttat,
<i>almasēn kara toprak.</i>	fekete föld ne vegyen be.

242.

<i>Kaleden inijordum,</i>	A várból szállottam le,
<i>ēa'ērsan gelijordum ;</i>	ha hívtál előjöttem ;
<i>derdinden kibrit oldum,</i>	kintól gyufává lettem,
<i>üfürsen janijordum.</i>	ha fújtál égni kezdtém.

243.

<i>Kaleden iniš biniš,</i>	Várból szállás felszállás,
<i>ēevrem dolusu jemiš ;</i>	kendőm tele gyümölcsessel ;
<i>beni jardan sormuşlar,</i>	kérdeztek a rózsámtól,
<i>ben onu bilmem demiš.</i>	azt mondta nem ismerem.

244.

<i>Kaleden iniš iniš,</i>	A várból a leszállás,
<i>mendilim dolu jemiš ;</i>	a kendőm tele gyümölcs ;
<i>anam bana kéz almēš,</i>	anyám nekem leányt vett,
<i>burnunu sēcan jemiš.</i>	orrát egér megette.

245.

<i>Kaleden iniš olmaz,</i>	Várból szállni nem lehet,
<i>ham demir gömüš olmaz ;</i>	nyers vas ezüst nem lehet ;
<i>ben sana gönül verdim,</i>	én neked szívet adtam,
<i>billahi dönüš olmaz.</i>	istenemre másképp nem lehet.

246.

<i>Kaleden inişelim,</i>	Várból szálldogáljunk le,
<i>koç gibi dövüşelim ;</i>	mint a kos viaskodjunk ;
<i>gel sarələlēm jatalēm,</i>	ölelkezzünk feküdjünk,
<i>inşiri bölüşelim.</i>	fügéket hasogassunk.

247.

*Kalenin ardē bostan,
jêkêlsên Arabistan ;
Arabistan kêzlarê
ne don gijer ne fistan.*

A vár mögött gyümölcskert,
pusztuljon Arabország;
Arabország lányinak
se bugyogó se szoknya.

248.

*Kalenin ardē kuzu,
burma burma bojnuzu ;
jaktê beni kül etti,
Kjamil bejin baldêzê.*

A vár mögött bárány van,
csavarított a szarva;
megégetett hamuvá tett,
Kjamil bej sógornéja.

249.

*Kalenin ardē tekneli,
içine gül ekmeli ;
jar sevmek kolaj dir amma,
biraz zaçmet çekmeli.*

A vár mögött kivájt hely,
rózsát kell bele vetni;
könnyű ám lányt szeretni,
csak kissé fáradni kell.

250.

*Kalenin ardēnda-jēm,
sahatên dördünde-jim ;
eller ujkuda ujur,
ben jarañ derdinde-jim.*

Vár háta mögött vagyok,
óra négyében vagyok;
más már álomban alszik,
én rózsámért szenvedek.

251.

*Kalenin buržu-mu-jum,
dil bilmez Gürži-mi-jim ?
beni gurbete jollar,
ben jurbet haržê-mê-jēm.*

Vár bástyája vagyok-e,
nyelv nem tudó georgiai?
engem idegenbe küld,
idegené vagyok-e?

252.

*Kalenin üstü taş dir,
saçêñ belden aştêr ;
ela gözler üstüne,
jaraşan keman kaş dir.*

A vár felseje köből,
hajad dobd át derekadon;
azúr szemek fölibe,
illik íves szemöldök.

253.

*Kar jā'jor alčaklara,
dökülür sačaklara ;
nasel ana do'urmuş,
se'major kužaklara.*

Hó esik lefelé,
lehull az ereszekre ;
milyen anya szülte őt,
nem fér el az ölekbe.

254.

*Kar ja'ar čini čini,
öpsem ā'žen ičini ;
nerde kaldē gelmedi,
göjñümüñ güveržini.*

Hó esik csini csini,
csókolnám szád belsejét ;
hova maradt, el nem jött,
a szívemnek galambja.

255.

*Kara dir kašlarēn,
kirpijin ok-tur,
dolaštēm šamē šarkē,
menendin jok-tur.*

Szemöldököd fekete,
a szempillád nyil ;
kelet s nyugotot bejártam,
hozzád fogható nincsen.

256.

*Kara kojun kavurmasē,
taš tekneđe savurmasē ;
ište ben gidijorum,
jarēmēn kajēmasē.*

Fekete juh szeldeltje,
kő teknőbe elvetése ;
ime én mostan megyek,
szeretőmnek gondozója.

257.

*Kara tavuk tepeli,
kulaklarē küpeli ;
bana evlen deyorlar,
šindi-kī kēžlar šüpheli.*

Búbos a fekete tyúk,
a fülei függősek ;
házasodjam, azt mondják,
mostani lányok kétesek.

258.

*Karanfil ačmak ister,
bülbüller uçmak ister ;
šu benim žahil sevdīm,
jine konuřmak ister.*

A szegfű nyitni akar, ✓
fülmüle repülni akar ;
ez az én ifju szeretőm,
ismét beszélgetni akar.

259.

*Karanfil bičim bičim,
ben ālarēm jar ičün :
Allah kēzlar jaratmēš,
deli-kanlēlar ičün.*

A szegfű különféle, ✓
sírok szeretőm után;
Isten leányt teremtett,
a fiatal emberért.

260.

*Karanfil bojlū-boslu,
kimi boš kimi dolu ;
gene fikrime düštü,
o jarēn güzel boju.*

A szegfű szép termetű, ✓
egyik üres egyik tele;
megint eszembe jutott,
ama lány szép termete.

261.

*Karanfil hašlanēr-mē,
hali gömüšlenir-mi ?
küčüžükten jar sevdim,
ele bā'šlanēr-mē.*

Szegfű forralható-e, ✓
szőnyeg ezüstödik-e ?
kis koromtól lányt szerettem,
másnak ajándékozható-e ?

262.

*Karanfil ojmak ojmak,
olur-mu jare dojmak ?
jare dojdum dejenin,
žajiz dir bojnun vurmak.*

A szegfű vájott vájott, ✓
lánynyal betelhetni-e ?
a ki lánnyal jóllakott,
szabad fejét levágni.

263.

*Karanfil olažaksēn,
sararup solažaksēn ;
ben kadije danēštēm,
sen benim olažaksēn.*

Szegfű fogsz te majd lenni,
sápadva fogsz hervadni;
bíróval tanácskoztam,
te az enyém fogsz lenni.

264.

*Karanfil čičeklendi,
japra'e böžeklendi ;
jarēm orda ben burda,
ajrēlėk gerčėklendi.*

Szegfű virágosodott,
levele férgesedett;
szeretőm ott, én meg itt,
elválás valósodott.

265.

*Karanfil çiçeklenir-mi,
sapê böžeklenir-mi ?
jîhanda bir jar sevdîm,
o-da benim dejiş-mi ?*

Szegfű virágosodik-e,
szára férgesedik-e ?
világon egy lányt szerettem,
az is nem az enyém-e ?

266.

*Karanfil-im sarkarêm,
açêlma'a korkarêm ;
jar kapuja gelinže,
mejît olsam kalkarêm.**

Szegfű vagyok lelógok,
kinyillani én félek ;
ha rózsám ajtóhoz jön,
halott volnék felkelek.

267.

*Karanfil-sin biçerler,
susuz jerde bitersin ;
nejlejîm güzellişin,
beni brakêr gidersin.*

Szegfű vagy learatnak,
vizesen helyen nősz fel ;
mit tegyek szépségeddel,
engem elhagysz és elmész.

268.

*Karanfil-sin kararên jok,
konže gül-sün timarên jok ;
ben senî çoktan severim,
senin benden çaberin jok.*

Szegfű vagy, nem álhatatos,
rózsabimbó vagy, nem gondoznak ;
én téged régtől szeretlek,
de rólam nincs tudomásod.

269.

*Karanfil-im budama,
sefa geldin odama ;
ejil bir şeftali ver,
janênda-ki adama.*

Szegfű vagyok, ki ne vágj,
üdvözöllek szobámban ;
hajolj és egy csókot adj,
a melletted levőnek.

* A két utolsó sornak még két változatát jegyeztem fel.
Az első:

*pembezar jarêm gelse,
ölü isem kalkarêm'.*

Fátyol szeretőm ha jön,
ha halott is fölkelek.

A második:

*jarên geldî deseler,
çasta olsam kalkarêm'.*

Ha azt mondják rózsád jött,
ha beteg is fölkelek.

270.

<i>Karanfilim saksêda,</i>	Szegfűm virág-edényben,
<i>bir jar sevdim Ak-suda ;</i>	lányt szerettem <i>Ak-suban ;</i>
<i>ja rabb ona kavuştur,</i>	teremtőm juttass hozzá,
<i>akşam ile jassêda.</i>	este és naplementkor.

271.

<i>Karanfilin har bana,</i>	A szegfűd tövis nekem,
<i>ne darêldên jar bana ?</i>	rózsám mért haragszol rám ?
<i>sen darêldên sen utan,</i>	te haragszol, te resteld,
<i>bulunmaz-me jar bana ?</i>	nem akad-e nekem lány ?

272.

<i>Karşêda dikili taş,</i>	Szemközt kő felállítva ,
<i>tift gezer iki kardaş ;</i>	párosan megy két testvér ;
<i>büjüjü elmas têraş,</i>	a nagyobbik gyémánt kés,
<i>küçüjü pêrlanta taş.</i>	a kisebbik drága kő.

273.

<i>Karşêda jeni japê,</i>	Szemközt egy új épület,
<i>icinde demir kapu ;</i>	benne van egy vasajtó ;
<i>beni jardan ajêran,</i>	rózsámtól a ki elválaszt,
<i>dilensin kapu kapu.</i>	kolduljon ajtóról ajtóra.

274.

<i>Karşêda kürd evleri,</i>	Szemközt vannak kürd házak,
<i>donanmêş perdeleri ;</i>	függönyei díszítvék ;
<i>icinde iki kéz var,</i>	két leányzó van benne,
<i>terlemiş memeleri.</i>	emlőjük megizzadva.

275.

<i>Karşêdan bakma güzel,</i>	Szemköztről ne nézz szépem,
<i>kaşlarên çatma güzel ;</i>	szemöldököd ne vond szépem ;
<i>sen mohaşir ben jerli,</i>	te mohadsir vagy, én ide való,
<i>kurnazlêk satma güzel.</i>	ne fortélyoskodj szépem.

276.

*Kaş kara kirpik sıjah,
oldum derdinden sejjah ;
ben bu dertten ölürsem,
bana desinler ejvah.*

Szemöldök fekete, pillá sötét,
te miattad utas lettem ;
ha e bajtól meghalok,
óh jaj-t mondjanak nekem.

277.

*Kaşlarên birer mil dir,
güzün dili bülbül dir ;
jerimiz uzak amma,
kalbêmêz beraber dir.*

Szemöldököd szúró vas,
az ősz nyelve fűlmüle ;
lakásunk ugyan messze,
de a szívünk együtt van.

278.

*Kaşlarên mîm dir güzel,
gel beni güldür güzel ;
semtimiz uzak düştü,
kalbêmêz bir dir güzel.*

Szemöldököd M, szépem,
jöjj nevetess meg, szépem ;
a negyedünk messze esett,
de a szívünk egy, szépem.

279.

*Kāve içtim finžandan,
tespihim var meržandan ;
sana mejil vereli,
olijorum bir žandan.*

Kávét ittam findzsából,
olvasóm vagyön gyöngyből ;
mióta feléd hajlok,
az egy lelkem oda van.

280.

*Kāve Jemenden gelir,
bülbül čimenden gelir ;
ak topuk bejaz gerdan,
her gün hamamdan gelir.*

A kávé Jemenből jön,
fűlmüle a rétről jön ;
fehér boka fehér mell,
mindennap fürdőből jön.

281.

*Kāve Jemensiz olmaz,
bülbül čimensiz olmaz ;
šu Brussanên kéžlarê,
hergün hamamsêz olmaz.*

Kávé Jemen nélkül nincs,
fűlmüle rét nélkül nincs ;
e brusszai leányok,
fürdő nélkül nincsenek.

282.

*Kāve kojđum kurula,
el vurmajēn durula ;
beni jardan ajēran,
sol böjründen vurula.*

Kávét tettem : száradjon,
ne fogjátok : maradjon ;
rózsámtól a ki elválaszt,
bal mellén át lőjék le.

283.

*Kāve kojđum žezveje,
jarēm gitti gezeje ;
Binnas hanēm süslenmiš,
jürejimi ezmeje.*

Kávét tettem forralóba,
szeretőm sétálni ment ;
Binnász lány felcziczomázva,
hogy a szívem szétzúzza.

284.

*Kāve pištiđi jerde,
pišüp taštēē jerde,
güzel čirkin aranmaz,
gönül düštüjü jerde.*

Ott a hol a kávé fő,
fővés közben hol kifut,
szép s rút nem kereshető,
ott, a hol a szív szeret.

285.

*Kāveđi piširirim,
korkarēm tašērērēm ;
jar fikrime düšerse,
aklēmē šašērērēm.*

A kávét én megfőzöm,
félek hogy kifuttatom ;
ha rózsám eszembe jut,
az eszem megzavarom.

286.

*Kāveler pišti-mi,
so'udu, jar ičti-mi ?
sormak ajēb olmasēn,
jar buradan gečti-mi ?*

A kávé megfőtt-e már,
kihűlt, rózsám itta-e ?
kérdés szégyen ne legyen,
szeretőm erre járt-e ?

287.

*Keklik bana ot getir,
jarēndan mektub getir ;
eđer jarēm gelmezse,
jakasēndan tut getir.*

Fajd-tyúk nekem füvet hozz,
rózsámtól levelet hozz ;
hogyha rózsám el nem jön,
galléron fogd és úgy hozd.

288.

*Kekliji vurdum kalkmaz,
kanem göl oldu akmaz ;
ben o jare nejledim,
dönüp jüzüme bakmaz.*

Fajd-tyúkot löttem, nem kel fel,
vérem tó lett, nem folyik ;
mit tettem én rózsámnak ?
elfordul, és rám se néz.

289.

*Keklijim öter gelir,
tüjleri döker gelir ;
Arabistan kızlaré,
sejrane gezer gelir.*

A fajd-tyúkom szól és jön,
tollait hullatva jön ;
Arabország lányai,
sétára mennek, jönnek.

290.

*Kemer kemer üstüne,
bu kemerin asle ne ?
Güllü kemer balaméş,
finžan göbek üstüne.*

Öv vagyon az öv fölött,
ez öv eredete mi ?
Güllü egy övet kötött,
findzsaforma köldökére.

291.

*Keten gömlek dizde dir,
çifte benler jüzde dir ;
jennetten huri çeksa,
jine gözüüm sizde dir.*

Len ing vagyon a térden,
pár anya-jegy az arczon ;
édenből ha huri jön,
mégis szemem rajtad van.

292.

*Keten gölmek dört enden,
ne tez bëktën sen benden ;
bëktë'ene bilejdim,
arzum alërdëm senden.**

Len ing vagyon négy szélről,
be hamar untál reám ;
ha tudtam vón' hogy megunsz,
kivánságom vettem vón'.

293.

*Keten gömlek filfili,
nerden buldun bu dili ?
bu dil buranën dežil,
Amasjanën bülbülü.*

Len ing filfili,
hol találta e nyelvet ?
nem idevaló nyelv ez,
Amaszja fülmüléje.

* E sor változata : „dojar idim ben senden“; jól laktam volna veled.

294.

*Keten gömleji ensiz,
duramajorum sensiz ;
jêlan girsin kojnuna,
nasêl jatarsên bensiz.*

Len inge keskeny szêltû,
nélküled nem nyughatok ;
kígyó menjen kebledbe,
hogy aludhatsz nélkülem.

295.

*Kiremidde buz-mu-sun,
gelin-mi-sin kêz-mê-sên ?
bu akşam geležejim,
evde jalênêz-mê-sên ?*

Cserépbeli jég vagy-e,
ara vagy-e, lány vagy-e ?
ez este jönni fogok,
otthon egyedül léssz-e ?

296.

*Komşumuzda kuju var,
içinde tatlı suju var ;
ben jarên derdinde-jim,
gjuja derler huju var.*

A szomszédunkban kút van,
benne édes vize van ;
rózsám miatt szenvedek,
mondják : rossz szokása van.

297.

*Küp dibinde unum var,
Allahdan ümidim var ;
o kêzjâ'z benim olursa,
dedelere mumum var.*

Edény fenekén liszt van,
Istentől reményem van ;
ha az a lányka enyém lesz,
a dedéknek gyertyám van.

298.

*Küp içinde güm-güm var,
mor menekşe dengim var ;
jar ile kavuşursam,
düşman ile zengim var.*

Az edényben *güm güm* van,
sötét ibolya párom van ;
ha rózsámmal össze jönnék,
ellenséggel harczom van.

299.

*Lahuri şalên eni,
sitem öldürdü beni ;
kêrk jêlên bir günû var,
elbet görürüm seni.*

Lahuri sálnak széle,
búbánat ölt engem meg ;
negyven évnek egy napján,
majd csak meglátlak téged.

300.

*Lahuri šal belde dir,
iki užu jerde dir ;
doksan dokuz jar sevsem,
jine göjñüm sende dir.**

Lahuri sál a termeten,
a két vége a földön,
ha kilenczven kilenczet szeretnék,
szívem mégis nálad van.

301.

*Lamba šišesiz janar-mě,
bana jar bulunmaz-mě ?
ben bu dertten ölürsem,
ažějan bulunmaz-mě.*

Ég-e lámpa üveg nélkül,
nem találni-e nekem lányt ?
ha e bajtól meghalok,
nem találni-e megszánót ?

302.

*Limonu aldēm raftan,
perdeji kaldēr žamdan ;
ček hanžeri vur beni,
ben usandēm bu žandan.*

Polezról citromot vettem,
függönyt emeld üvegről ;
vedd handzsárod üss agyon,
ráuntam e lélekre.

303.

*Maniži baše-mě-sěn,
ževahir taše-mě-sěn ?
sana bir name jollasam,
bašēnda tašērmēsēn ?*

Fő máni dalló vagy-e,
drága ékszer kő vagy-e ?
ha levelet küldnék neked,
a fejedén hordod-e ?

304.

*Maniži mani sőjle,
marime karše sőjle ;
maniži oldūn bilejim,
jedi türlü mejve sőjle.*

Máni mondó mánit mondj,
a mánimra megfelelj ;
tudjam máni mondó voltod,
hétféle gyümölcsöt mondj.

* Az egész versszaknak emilyen változata is van :

*Lahuri šal belde dir,
sačaklarē jerde dir ;
žennetten huri čeksa,
jine gözüüm sende dir.*

Lahuri sál a teremeten,
a rojtjai a földön ;
menyországból hūri ha jön,
szemem még is rajtad van.

305.

*Mavi göz mavi mine,
jine geldî fikrime ;
kaçan¹ gelir fikrime,
kan damlar jürejime.*

Kék szem kék kis drágakő,
megint eszembe jutott ;
a mikor eszembe jut,
vér csepeg a szívemre.

306.

*Mavi ilik mor düjme,
jine kondun göjnüme ;
her aklêma geldikçe,
kan damlar jürejime.²*

Kék gomblyuk és barna gomb,
megint szívemre szálltál ;
a hányszor eszembe jutsz,
vér csepeg a szívemre.

307.

*Mavi jelekli jarêm,
bejaz bilekli jarêm ;
beni bu hale kojdun,
mermer jürekli jarêm.*

Kék mellényes szeretôm,
fehér kapcsos szeretôm ;
ennyire eljuttattál,
márványszívû szeretôm.

308.

*Mavi kürk kadem ola,
etrajêm badem ola ;
evlendîme kajd etmem,
aldê'm adam ola.*

Kék bunda jó jel legyen,
körülem mandola legyen ;
nem bánom hogy házasodtam,
csak ember legyen, a kit elvettem.

309.

*Mavilim kêjma bana,
kurban olajêm sana ;
müsteriler ço'aldê,
ek dolaş olma bana.*

Kék ruhásom ne gyötörj,
legyek a te áldozatod ;
szaporodtak a vevők,
ne nagyon érints engem.

¹ kaçan helyett kaç-ki is járatos.

² E versszak változata :

*Mavi mintan mor düjme,
jine geldin göjnüme ;
her kaçan aklêma gelsen,
kan damlar jürejime.*

Kék mellény és barna gomb,
ismét szívemhez jöttél ;
a mikor csak ezembe jutsz,
vér csepeg a szívemre.

310.

*Merdüvende kerk ajak,
kerkena vurdum dajak ;
jar kapuja gelirse,
ne el tutar ne ajak.*

A lajtorján negyven láb,
negyvenét mind megvertem ;
rózsám ha kapuhoz jön,
keze lába oda van.

311.

*Minarenin alemi,
ejri çekmiş kalemi ;
sana güzel dedikse,
jakma dedik alemi.*

A mináre legesúcsa,
görbén huzta a tollat ;
hogya szépnek is mondtunk,
mondtuk : világot ne ronts.

312.

*Oda bizim oda dir,
vekili bir adam dir ;
kör olasın Hamid bej,
jarê bana dadandêr.*

A szoba a mi szobánk,
gondozója egy ember ;
vakulj meg Hamid bej,
szoktasd hozzám a leányt.

313.

*Odalara kul oldum,
sular gibi duruldum ;
Güllü senden ajrıldım,
başkasına vuruldum.*

Szobákban szolga lettem,
mint a víz megtisztúltam ;
Güllü tőled elváltam,
egy másikba szerettem.

314.

*Pambuk attēm çajêra,
çajêrên çimenine ;
ipek olsam sarılsam,
jarēmên etejine.*

Pamutot dobtam a rétre,
a rétnék zöld fűvére ;
selyem volnék, ráfonódnám
rózsám ruhaszélére.

315.

*Penžerede fezi var,
ne aŕajêb sesi var ;
tasalanma a kêm,
seni alaŕak dostum var.*

Az ablakban feze van,
csodálatos hangja van ;
ne aggódj ó leányom,
a ki elvesz barátom van.

316.

*Penžereden ses gelir,
dereleerden su gelir ;
nejlejim öjle jarê,
ajda jêlda bir gelir.*

Az ablakból hang jön ki,
a völgyekből víz jön ki ;
mit tegyek olyan lánnyal,
ki hóban évben egyszer jön.

317.

*Portukalê ojdurajê,
icîne gül doldurajê ;
çarki-felek olup-ta,
jarê bana döndürejim.*

A narancsot kivájom,
rózsával töltöm belől ;
világ-forgó módjára,
rózsám felém fordítom.

318.

*Portukalên dilimi,
jere jajdêm kilimi ;
Harbijenin bejlerine,
atê-ver mendilini.*

A narancsnak szelete,
szőnyeget földre terítém ;
a *harbije*i bejeknek,
dobd oda a kendődet.

319.

*Portukalên sarêşê,
düştü jere jarêşê ;
beni sevda ja düşürdü,
komşumuzun karêşê.**

A narancsnak sárgája, √
földre esett a fele ;
engem szerelembe ejtett
szomszédunk felesége.

320.

*Rafa bir finžan kojdum,
icîne tahên kojdum ;*

Polczra egy findzsát tettem,
beléje *táhint* tettem ;

¹ Egy másik változata :

*Portukalên sarêşê,
jere düşer jarêşê ;
saražaksan sar beni,
oldu geže jarêşê.*

A narancsnak sárgája,
földre esik a fele ;
ha ölelsz, engem ölelj,
éjjélre jár az idő.

*benim-de bir jarēm var,
adēñ Šahin kojđum.**

nekem egy szeretőm van,
Sáhinnak neveztem el.

321.

*Raflarda altēñ sini,
billahi serđim seni ;
öpmeje kējamadēm,
ellere verđim seni.*

A polczokon arany tál,
Istenemre szeretlek ;
csókolni sajnáltalak,
másnak adtalak oda.

322.

*Raflarda-ki siniler,
inil-inil iniler ;
Istambulun kēzlarē,
ajda bir jar jeniler.*

Polczokon levő tálak,
remeg-remeg remegnek ;
a sztambuli leányok,
havonként szeretőt ujítanak.

323.

*Rafta-ki üzūme bak,
kašēma gözüme bak ;
içerden dargēñ isen-de,
gülerek jüzūme bak.*

Polczbeli szőlőre nézz,
szemem s szemöldökömre nézz ;
ha belülről haragszol is,
nevetve arczomba nézz.

324.

*Sabādan kalkarsēñ,
mektebe gidersin ;
meramēñ mekteb dejil,
çapkēñlēk edersin.*

Reggel idején felkelsz,
az iskolába elmész ;
czielod nem az iskola,
hunczutságokat mívelsz.

325.

*Sahan sahan börülže,
ben istemem görümže ;
olan sav o žadējē,
geçinelim ölüñže.*

Edény tele paszullyal,
nem akarok sógornét ;
kergesd el a boszorkányt,
éldegéljünk halálíg.

* Ujabb változata :

*Raflara sahan kojđum,
içine tahēñ kojđum,*

Polczokra tálat tettem,
beléje táhint tettem.

326.

*Sarê gözlüm beden jar,
beni brakup giden jar ;
sen evvel bôjle dejil-din,
seni bir ôjreden var.*

Sárga szeműm, test, leány,
engem hagy s elmegy a lány ;
régebben nem voltál ilyen,
van ki téged tanítson.

327.

*Sarê gülüm jerinde,
senin insaf nerende ?
suç bende dejl sevdijim,
sana gönül verende.*

Sárga rózsám helyén van,
merre az emberséged?
lány, nem én vagyok hibás,
de ki szívét neked adta.

328.

*Sarê gülüm ne nazik,
o jar bana münasib ;
ben derim sarêlajëm,
gönül eder ja nasib.*

Sárga rózsám mily gyengéd,
az a lány hozzám illő ;
én mondom : ölelkezzünk,
szív azt mondja : óh a sors.

329.

*Sarê gülüm var benim,
çok gajretim var benim ;
Ejüb sultan misali,
pek çok sabrëm var benim.*

Sárga rózsám van nekem,
sok bátorság van bennem ;
Ejüb szultán módjára,
sok türelmem van nekem.

330.

*Sarê ipek бүкерим,
сёррём сана дөкерим ;
jazék dejil-mi bana,
aşkü-sevda çeкеjim ?*

Sárga selymet fonok én,
titkom neked kiöntöm ;
nem kár-e én érettem,
szerelemtől szenvedek ?

331.

*Sarê kavunu kestim,
surahi bojlú dostum ;
ne dedim neje küstün,
şeker ile bal dostum.*

Sárga dinnyét felvágтам,
karsu termetű barátom ;
mit mondtam hogy haragszol,
czukor és méz barátom ?

332.

*Sarê kavun dilimi,
uçurdum bülbülümü ;**
*çêksam dâlar başêna,
arasam sevgilimi.*

Sárga dinnye szelete,
fülmülém elszalasztám ;
ha felmegyek a hegyre,
keresem a szeretőm ?

333.

*Sarê kjahad bālajēm,
jürejimi dālajēm ;
senden xaber gelmezse,
geže gündüz ālajēm.*

Sárga papirost kötök,
a szívem átégetem ;
ha felöled hír nem jő,
éjjel nappalon sírok.

334.

*Sarê mendil elde dir,
lahuri šal belde dir ;
kajd etme a živanēm,
jine göjñüm sende dir.*

Sárga kendő kézben van,
lahuri sál termeten ;
ne aggódj ó én ifjam,
a szívem csak nálad van.

335.

*Sarê çohanên eni,
gönül sararttên beni ;
aj geçer gün-de geçer,
bir gün sararēm seni.*

Sárga posztónak széle,
szív engem elhervasztál ;
hónap múlik, nap is múlik,
egy napon átölellek.

336.

*Saçēm uzun kalkmajor,
jar jüzüme bakmajor ;
jar üstüme jar sermiş,
hiç Allahtan korkmajor.*

Hajam hosszu fel nem áll,
rózsám arczomba nem néz ;
rózsám kívülem mást szeretett,
Istentől semmit sem fél.

* Változata :

*Sarê kavun dilimi,
uçurdum şahinimi.*

Sárga dinnye szelete,
fülmülém elszalasztám.

337.

Saçlarên huri telden,
ahu-zar çekme benden ;
niže bu žan tende dir,
ajrêlêk jok-tur senden.

Hajad huri fonálból,
én miattam ne busulj,
e lélek a míg van testben,
nincsen tőled elválás.

338.

Sen benim sarêlêm-sên,
söjleşem darêlêrsên ;
eller jarênê almêş,
sen kime sarêlêrsên ?

Te vagy az én sárgásam,
hogy ha szólok, haragszol;
másnál ott a rózsája,
te kivel ölelkezel ?

339.

Sijā sačēm örgüsü,
derunimde sevgisi ;
aramā'la bulunmaz,
bu-da hüda vergisi.

Fekete hajam fonadéka
bensőmben a szerelme ;
kereséssel nem találni,
ez is Isten adása.

340.

Sijā üzüm salkêmda,
japra'ênên altênda ;
jarêmen mohabbeti,
derunimin altênda.

Fekete szőlő a fürtön,
levelének alatta ;
a kedvesem szerelme,
a bensőmnek alatta.

341.

Sijā üzüm salkême,
jarêm orda saklê-mê ?
ja jarême verirsin,
ja bozarêm aklême.

Fekete szőlő fürtje,
rózsám ott-e elrejtve ?
vagy rózsám adod ide,
vagy az eszem megrontom.

342.

Su akar taša dejer,
kirpikler kaša dejer ;
kajërma nazlê jarêm,
bir gün baš baša dejer.

Víz folyik, a köhöz ér,
pilla szemöldökhöz ér ;
ne aggódj gyengéd rózsám,
egy nap fej a fejhez ér.

343.

*Su gelir merdin merdin,
kim bilir kimin derdin ;
deniz mürekkebe olsa,
tükenmez benim derdim.**

Víz folyik merdin merdin,
ki tudja mindenki baját ?
ha a tenger ténta volna,
el nem fogy az én bajom.

344.

*Su gelir taşlardan,
karşé-ki jamaclardan ;
tozlu'uma bā örejim,
o sungullu saçlardan.*

A víz jön a kövekről,
szemközti hegy oldalról ;
nadrágszárhoz kapcsol szövőket,
ama puha hajakból.

345.

*Suda balék jan gider,
gja ejlenir gja gider ;
ben bu gün jaré gördüm,
içerimden ah gider.*

Vízben a hal oldalt megy,
hol megáll, hol megint megy ;
ma láttam a rózsámat,
a bensőmből sóhaj megy.

346.

*Şarab içtim tas kaldé,
jürejimde pas kaldé ;
jar ile konuşma'a,
ço'u gitti az kaldé.*

Bort ittam, csésze maradt,
szívemben rozsdá maradt ;
rózsámmal beszélgetni,
sok elment, kevés maradt.

347.

*Şimşir japra'ën dökmez,
mohabbet žandan gitmez ;
bu gözler seni gördü,
gajrisine hajr etmez.*

Puszpáng levelét nem hullatja,
szerelem a szívből nem megy ;
é szemek téged láttak,
másoknak nincs üdvére.

* E versszaknak egy emilyen ötsoros változata is van :

*Su gelir merdin merdin,
anlamaz benim derdim ;
derja mürekkebe olsa,
a'azlar kalem olsa,
jazelmaz benim derdim.*

Jön a víz merdin merdin,
nem érti a bajomat ;
ha a tenger ténta volna
ha a fák tollak volnának,
bajom le nem írható.

348.

*Su benim başe şallēm,
dālarē dolaşalēm ;
burada kavuşmasak,
aḫrette kavuşalēm.*

Ez az én sálos fejűm,
járjuk be a hegyeket ;
ha itt nem egyesülünk,
másvilágon egyesüljünk.

349.

*Şu da'ēn moruna bak,
čičejin zoruna bak ;
elem čekme nazlē jar,
her šejin sonuna bak.*

E hegy barnájára nézz,
a virág bajára nézz ;
ne aggódj hamis rózsám,
mindennek végére nézz.

350.

*Şu da'ēn ovasēnda,
su ičtim kovasēndan ;
elim iše varmajor,
şu kézēn sevdasēndan.*

E hegynek síkságában,
vizet ittam vedréből ;
kezem nem jár dologra,
e leány szerelmétől.

351.

*Şu dālar olmajajdē,
čičejim solmajajdē ;
ölüm Allahēn emri,
ajrēlēk olmajajdē.*

Ha e hegyek nem volnának,
virágom el nem hervadna ;
halál Isten parancsa,
csak elválás ne volna.

352.

*Şu dere baştan başa,
atladēm taştan taşa ;
o šinanaj şalvarē
jērtarēm baştan başa.*

Ez a völgy véges végig,
ugrottam körül köre ;
a sinanaj bugyogót
elszakítom véges végig.

353.

*Şu derenin uzunu,
kēramadēm buzunu ;
Istambulda satarlar
Kajiseri kézēnē.*

Eme völgynek hosszuja,
nem törhettem meg jegét ;
Sztambulban árulják
a kajszeri lányokat.

354.

Šu gelen kimin kēzē ? Kié ez a lány, a ki jön ?
ferežesi kērmēzē ; vörös a feredséje ;
šaka'enda bir gül'acmēš, halántékán rózsza nyillott,
sandēm seher jēldēzē, azt hittem : hajnal csillag.

355.

Šu gelen kimin ōlu ? Kié ez a fiu, a ki jön ?
avropasē pek zorlu : üstöke erőtetett ;
avropanēn, üstünde, üstökének felibe,
kandēllē jazma bālē. mécses kendő van kötve.

356.

Šu karšēda jumurtā, Itt átellenben tojás,
jarēm beni unutma ; rózsám engem ne felejts ;
her nereje gidersen, akárhová mész is el,
göz jašēnē kurutma. könnyedet fel ne szárítsd.

357.

Šu karšēdan gelen kēr atlē-mē- A ki itt jön peļ lovas-e ?
sorun Bādād-lē-mē-dēr ? [-dēr kérdjétek : bagdádi-e ?
her gelen jarē sorar, minden jövő a lányt kérdi,
jar bu kadar tat-lē-mē-dēr ? a lány ilyen édes-e ?

358.

Čajēr inže bičilmēz, Vékony a fű, nem vágható,
su bulanēk ičilmēz ; zavart a víz, nem iható ;
bana derler jardan geč, mondják a rózsámat hagyjam,
jar tat-lē-dēr gečilmēz. édes a lány, nem hagyható.

359.

Čakē kojduņ jānēma, A bicskám mellém tettem,
užu girdi žanēma ; hegye a lelkembe ment ;
o-ki beni sevmezsen, ó ki engem nem szeretsz,
ničün kējēn žanēma ? mért törtél a lelkemre ?

360.

*Cekmežemi çekemem,
gülden gömlek biçemem ;
padişah tahtâne verse,
ben jarëmdan geçemem.*¹

Fiókom nem húzhatom,
rózsából inget nem szabhatok ;
ha padisa trónját adná,
rózsámat nem hagyhatom.

361.

*Cekmežemin kilidi,
üstünü gül bürüdü ;
alažaksan al beni,
gül memeler çürüdü.*²

A fiókom lakatja,
rózsa borította be ;
ha házasodsz engem végy,
rózsa mellek hervadtak.

362.

*Cekmežemin tahtasê,
bu gün bajram haftasê ;
jarëm hamamdan çekmës,
bana-mê jarën tavrassê ?*

A fiókom deszkája,
ma van a bajram hete ;
rózsám fürdőből jött ki,
viseletét mit bánom ?

363.

*Çeşme başê bu-mu-dur,
içi dolu su-mu-dur ?
jaktën beni be zalim,
son ževabën bu-mu-dur ?*

Ez-é a forrás fője,
belül vízzel tele-é ?
kegyetlen, megégettéél,
ez-é utolsó szavad ?

¹ Az egész versszak változata :

*Cekmežemin kilidi,
üstünü toz bürüdü ;
geležeksan gel indik,
garib göjnüm çürüdü.*

A fiókom lakatja,
a felsejét por lepte ;
ha jönni fogsz mostan jőjj,
szegény szívem oda van.

² A két utolsó verssoré :

*,sen orada ben burada,
olan ömrüm çürüdü.*

te ottan vagy én meg itt,
egész éltem oda van.

364.

*Çevrem var dört köşeli,
 içi sërma döşeli ;
 erijüp hilal oldum,
 jar aşkêna düşeli.*

Kendöm van négy szegletű,
 belül arany himzésű ;
 olvadva negyed hold lettem,
 mióta lányt szerettem.

365.

*Çevremin uşun aştım,
 ben jar dedim sen kaştın ;
 jar Allahdan bulasın,
 perdeli gözüüm aştın.*

Kendöm végét felnyitám,
 leány, mondtam, te futál ;
 büntessen meg az Isten,
 fedett szemem kinyitád.

366.

*Çibu'um uzadajëm,
 jar jolun gözedejim ;
 jarëm senin dengin jok,
 kimlere benzedejin ?*

Csibukomat kinyujtom,
 rózsám útját vizsgálom ;
 rózsám neked párod nincs,
 kikhez hasonlitsalak ?

367.

*Çifte benim sen-mi-sin,
 istersem verirmisin ?
 istedijim ver bana,
 feda olajëm sana.*

Pár anya-jegyüm te vagy,
 ha kívánom vajon adsz-é ?
 add a mit én kívántam,
 legyek az áldozatod.

368.

*Çile bülbülüm çile,
 çil düşmüş konže güle ?
 jarën çirkin sen güzel,
 nasël jatarsën bile ?*

Csile fülmülém csile,
 petty esett rózsza bimbóba ;
 rózsád csúnya te meg szép,
 hogyan aludhatsz vele ?

369.

*Çimene basma jarëm,
 kendinden josma jarëm ;
 felek bizi ajêrdë,
 selamë kesme jarëm.*

Ne lépj rózsám a fűre,
 magától kedves rózsám ;
 sors minket elválasztott,
 köszönts tovább is rózsám.

370.

*Čini tabakta višne,
gel gönül aşka düšme ;
bu aşkên sonu çekmaz,
nafile dile düšme.*

Porcellán edényben meggy,
jer szív szerelembe ne ess ;
e szerelemnek vége nincs,
hiába nyelvre ne juss.

371.

*Čektêm dalar bašena,
kestane toplama'a ;
müradêm kestane dejl,
kezlara sarêlma'a.*

Hegy tetejére mentem,
gesztenyét szedegetni ;
célom nem a gesztenye,
lányokkal ölelkezni.

372.

*Cektêm mezar tašena,
baktêm hilal kašena ;
söjlersen mani sôjle,
kusarêm kel bašena.*

Temető kőhöz mentem,
néztem ív szemöldököd ;
hogya szólasz, mánit szólj,
vagy hányok tar fejedre.

373.

*žanfes fistan gijemem,
dejme jarê sevemem ;
ben bir güzel jar sevdim,
utanêrêm dejjemem.*

Kanavász köntöst nem viselhetek,
bármily lányt nem szerethetek ;
én egy szép lányt szerettem,
szégyellem, nem mondhatom.

374.

*žanfes šalvar göbekte,
bir jarêm var gurbette ;
hem vallahi hem billahi,
severim žani-gönülde.*

Kanavász bugyogó a köldökön,
rózsám van idegenben ;
Istenemre teremtömre,
szív s lélekből szeretem.

375.

*Tabakta eji rečel,
kara gün gelir gečer ;
askere gönül verem,
ah ile ömrü gečer.*

A tanyérban jó befőtt,
fekete nap telik múlik ;
katonának a ki szívét adja,
jajjal telik élete.

376.

Tamburam jedi jerde, A tamburám hét helyen;
jeni düştüm bu derde ; ujból estem a bajba ;
ne gökte dir ne jerde, sem nem égen se földön,
el göjüste jüz jerde. kéz a keblen, arcz a földön.

377.

Tamburam var gömüsten, Tamburám van ezüstből,
jar gelijor žümbüsten ; leány jön mulatságból;
sana bir iş edejim dur, várj valamit teszek neked,
hazz edesin o iştin. örülhetsz e dolognak.

378.

Tamburam var kabaktan, Tamburám vagyon tökből,
jar gelir oınamaktan ; szeretőm jön játszásból;
bak ne hale duş oldum, nézd mily helyzetbe jutottam,
senincün ālamaktan. miattad való sírástól.

379.

Taş üstüne taş koydum, Követ tettem a köre,
bir jastē a baş koydum ; fejem hajtám párnára ;
jarēm geležek deje, hívén hogy rózsám eljön,
sā janēmē boš koydum. jobbról üresen hagytam.

380.

Tavada su erittim, Vizet forraltam serpenyőben,
gölgende gül kuruttum ; árnyadban rózsát szárítottam ;
sana gönül vereli, mióta neked szívem adtam,
evi barkē unuttum. házam lakom elfeledtem.

381.

Tekkelerden hu gelir, A klastromokból *hu* jön,
češmelerden su gelir ; a forrásokból víz jön :
sen orada ben burda, te ottan vagy én meg itt,
elimizden ne gelir ? mi telhetik mi tölünk ?

382.

Tenžerede kavurma, A tányérban szeldelt hús,
kavurmajê savurma ; a szeldeltet ne szórd szét ;
daha deölet başêmda, szerencse még rajtam van,
gitti deje kajërma. ne aggódj, hogy már elment.

383.

Tepsije kojđum nârê, Tepsibe gránátot tettem,
âlarêm zarê-zarê ; sírok én keservesen ;
gurbet ele jolladêm, idegen földre küldtem
kêvêržek benti jarê. kerek anya-jegyű rózsám.

384.

Tüfejim çaktêm almaz, Puskám ellőttem, nem fog,
gözüm avžêdan jêlmaz ; szemem vadásztól nem fél ;
beni sevda ja jaktê, engem szerelembe gyújtott,
gitti Allahdan korkmaz. elment, Istentől nem fél.

385.

Tüfengim atêlmajor, Puskám ki nem lövődik,
pahalê satêlmajor ; drága nem árulódik ;
bu uzun geželerde, e hosszú éjjelekben,
jâlênêz jatêlmajor. egyedül nem hálhatni.

386.

Tüfengimin tabanê, A puskámnak ravasza,
öldürürüm babanê ; megölöm az apádat ;
öldürürüm babanê, megölöm az apádat,
alêrêm bën ablanê. elveszem a nénédet.

387.

Ufažêk fiske-taşê, Kiesinyke pattantott kő,
jandê jürejim başê ; megégett az én szivem ;
ne jardan xaber geldî, se rózsámtól hír nem jött,
ne dindî gözüm jaşê. se a könnyem nem szűnt meg.

388.

*Ufažêk ijnesine,
kajil-im žilvesine;
ben jarêmlan kavuštum,
darêšê žümlesine.*

Kicsinyke kis tûjébe,
a szépségét elhiszem;
szeretômmel összejöttem,
többije a más dolga.

389.

*Ufažêk kuš üzüümü,
gôrsem jarêñ jüzünü;
ujur ujkudan ujangsam,
öpsem ela gözünü.*

Kicsinyke madárszölvö,
rózsám arczát bár látnám;
ha álmomból felébrednék,
azur szemét megcsókolnám.

390.

*Ufažêk misk sabunu,
oldum jarêñ zebunu;
ben mezara girersem,
jar êksin azabêñê,*

Kicsinyke pézsma szappan,
szeretôm foglya lettem;
ha én a sírba térek,
kínomat ő viselje.

391.

*Uskumru balêklarê,
o güzêl bažaklarê;
ažeb kismet olur-mu,
jarêmêñ bažaklarê?*

Az uszkumru halacskák,
ama szép lábszárai;
vajon lesz-e szerencsém,
rózsám lábszáraihoz?

392.

*Uzak-têr sečilmejour,
gönül-dür gečilmejour;
gönül bir top ibrišim,
dolašmêš acêlmajour.*

Messze van, ki nem vehetni,
szerelemről le nem mondhatni;
a szív egy kötés selyem,
kuszált, ki nem nyílható.

393.

*Uzun uzun selviler,
ničün jemiš vermezler?
šindi-ki kêžlar fêndêkčê,
sevda ne dir bilmezler.*

Nagyon hosszú cziprusfák,
mért nem adnak gyümölcsöt?
ravaszok a mai lányok,
nem tudják mi a szenvedély.

394.

*Uzun-sun sêrêk gibi,
ekşi-sin koruk-gibi ;
ne sersefil gezersin,
şasêrmêş tavuk gibi.*

Hosszú vagy mint a kóró,
savanyú vagy mint egres ;
mily esetlenül sétálsz,
mint a zavarodott tyúk.

395.

*Ūradem kamêş oldum,
eridim gömüş oldum ;
ben bu aşka düşeli,
bir avare kuş oldum.*

Baj ért engem, nád lettem,
elolvadtam, ezüst lettem ;
mióta szerelmes vagyok,
tévelygő madár lettem.

396.

*Vaj elmasem elmasem,
aj buluda girmesin ;
elmas sardê'em geze,
üç gün sabā olmasen.*

Ó gyémántom gyémántom,
hold felhőbe ne menjen ;
a mikor gyémántom ölelem éjjel,
három nap ne reggeledjék.

397.

*Vaj tablalê tablalê,
tablalarên türâlê ;
görmedim senin gibi,
bu dünja kurulalê.*

Oh te táblás, te táblás,
a tábláid türásak ;
nem láttam olyat mint te,
mióta a világ kiszáradt.

398.

*Var gemiler var-da gel,
o jarêmê al-da gel ;
ejer jarêm gelmezse,
jine dön-de öjle gel.*

Menj hajó, menj és jöjj,
a szeretöm vedd és jöjj ;
hogya rózsám el nem jó,
fordulj vissza, ismét jöjj.

399.

*Varnanên bālarêna,
kol diktım jollarêna ;
elmas küpe japtêrdem,
jarêmên kula'êna.*

Várnának kertjeibe,
ört tettem utjaira ;
gyémánt függőt csináltattam,
a rózsám füleibe.

400.

Xasta-jēm jok dërmanēm, Beteg vagyok, írom nincs,
al kan oldu her janēm ; minden részem piros vér ;
bir gün olur elbette, bizonyára lesz egy nap,
kavuşuruz zıvanēm. találkozunk, szeretőm.

401.

Xoş geldin sefa geldin, Isten hozott, üdvöz légy,
žanēma žefa geldin ; lelkemre kinnak jöttél ;
ne ben öldüm kurtuldum, meg nem haltam, nem szabadultam,
ne sen insafa geldin. te se tértél emberségre.

399.

397.

398.

396.

II.

Szerelmi dalok.

1.

*A benim kerméző gülüm,
sā janēna ejmiš dalēn,
kime arz edēm ben halēm.*

*Önüm derja dir gečemem,
kanadēm jok-tur uçamam,
ilk sevdam dir vaz gečemem.*

Bā'r ma : *Sevdim o jarē zalimi,
ejri gijer dal fezini ;
kula'ēma seda geldi
bülbul sandēm jar sesini.*

*Óh énnekem piros rózsám,
jobb felére hajtá ágát,
kinek mondjam el a bajom.*

*Elöl tenger, nem mehetek,
szárnyam nincs, nem repülhetek,
első szerelmemről le nem mondhatok.*

Refrain : *Szerettem rózsát kegyetlent,
görbén viseli a fezét ;
a fülembé hang jutott el,
lány szavát fülmülének hittem.*

2.

*Adile žanēm Adile,
kurban olām o dile ;
asma filizi gibi,
sarēlām inže bele.*

*Adile dedikleri,
šeker dir jedikleri ;
Galatada bir olur,
Adile dedikleri.*

*Top tüfeji alalēm,
Galataja varalēm ;
o zalimin elinden,
Adileji alalēm.*

*Esbablarēm kasajēm,
sandēklara basajēm ;
Adilenin derdinden,
ben kendimi asajēm.*

*Adile lelkiem Adile,
ama nyelv áldozata legyek ;
mint szőlőtő hajtása,
vékony termetet öleljek.*

*Adilének nevezik,
cukor az a mit eszik ;
Galatában csak egy van,
kit Adilének hívnak.*

*Ágyut és puskát vegyünk,
Galatába el menjünk ;
a kegyetlen kezéből,
Adilét mi elvegyük.*

*Ruháim kevesbítem,
ládákba bele nyomom ;
Adilének miatta,
magamat felakasztom.*

3.

*Aj efendim a sultanēm,
gözüm doldu jaš ile ;
jar sineme jara ačtē,
bir kalem-tēraš ile ;
kendim ettim kendim buldum
döjünejim taš ile.*

*Óh efendim, óh szultánom,
szemem megtelt könnyekkel ;
lány keblemben sebet nyitott,
egy tollhegyező késsel ;
magam tettem meg is leltem,
ütöm magam kövekkel.*

B. *Ah benim māmur efendim,
çok severdim ben seni ;
o kadar aškēm zijade,
kül eder ahēm seni.* R. *Óh én elbódult efendim,
be szerettelek téged ;
olyan nagy az én szerelmem,
hamuvá tesz sóhajom.*

*Aj efendim a sultanēm,
kalmēšēm böjle naçar ;
ben a jarē çok severdim,
o zalim benden kaçar ;*

*Óh efendim, óh szultánom,
vigasztalan maradtam ;
én rózsám nagyon szerettem,
a kegyetlen fut tőlem ;*

*bir selama kajil oldum,
onu-da vermez geçer.*

üdvözetével beérem,
azt se adja, úgy megy el.

*Aj efendim a sultanem,
bir işaret olmadı;
gizli gönül hastası-jem,
yar halârem sormadı;
o kadar aşkım zıyade,
sabre takat kalmadı.*

Óh efendim, óh szultánom,
még csak egy jel sem történt;
titkos szív betegje vagyok,
lány nem kérdi bajomat;
olyan nagy az én szerelmem,
tűrésre erő nem maradt.

*Aj efendim a sultanem,
çevir iana'ën beri;
ben sana gönül vereli,
ne ölü-jüm ne diri;
gerdanênda üç beni var,
güle benzer her biri.*

4.
Óh efendim, oh szultánom,
fordítsd erre az arcod;
mióta szivem neked adtam,
holt nem vagyok sem élő;
kebleden három anyajegy,
rózsához hasonlít mind.

*Aj efendim a sultanem,
kanda göjnüm tende dir;
gel efendim dōru sōjle,
senin göjnün kimde dir;
ittikadēn бүтүн ejle,
benim göjnüm sende dir.*

Óh efendim, óh szultánom,
testben a szív vérbe van;
jer efendim, igazat szólj,
a te szíved kinél van;
vallomásod megteheted,
az én szívem nálad van.

5.

*Aj efendim güzellen gönül olmaz,
aşık âlamadan bir daha gülmez,
bu dünja fani dir kimseje kalmaz.*

B. *Aman josma jandēm senin elinden,
kurtulmadēm şu alemin dilinden.*

*Aj efendim ne dir senin meramēn,
kadir-mevlam bōjle jazmēs kalemin,
dinin içün dōru sōjle kelamēn.*

*Aj efendim ne dir senin bu güzün,
aşık olan annar josmajê inže,
ajrêlêk şerbeti zehirden aژه.*

Óh efendim, szépséggel nincs szerelem,
szerelmes mielőtt nem sír, nem nevet,
e világ múló, senkinek se marad.

R. Ugyan bájos, égtem én te miattad,
nem szabadultam e világ nyelvétől.

Óh efendim, mi is a te szándékod?
hatalmas Isten így írta a tollát,
a hitedre igazán mondd a szavad.

Óh efendim, mért e neheztelésed?
a szerelmes érti csak meg bájosát,
válás bora keserűbb a méregnél.

6.

*Aj do'ar ajazlanêr,
gün do'ar bejazlanêr ;
gelin olaژak kêzlar,
hem gider hem nazlanêr.*

Kel a hold, világosodik,
kel a nap, fehéredik ;
férjhez menő lányok,
mennek meg vonakodnak.

*O ki derim ben sana,
söjle derdini bana ;
seni do'uran ana,
olsun bana kajn-ana.*

Valamit mondok neked,
mondd el nekem a bajod ;
a téged szülő anya,
legyen nekem anyósom.

*Gur gur gur gur, gur gur gur,
gel güzel karşmda dur ;
duramam ben duramam,
darup-ta jalvaramam.*

Gur gur gur gur, gur gur gur,
jer lány, állj meg előttem ;
nem állok meg, nem én nem,
én meg nem rimámkodom.

*Kapuda hasil olur,
aژهba nasêl olur ?
kêz ôlana söz verir,
kapuda jesir olur.*

Az ajtónál létre jön,
vajon hogy is lesz ez már?
lány legénynek szavát adja,
az ajtónál fogoly lesz.

*Čajër inže bičilmez,
su bulanêk ičilmez ;
bana derler jardan geč,
jar tatle dêr gečilmez.*

Vékony a fű, nem vágható,
zavart a víz, nem iható ;
mondják : a rózsám hagyjam el,
édes a lány, nem hagyható.

7.

*Aj-me dômuš gün-mü dômuš,
alem rušan ;
ben bu gün jarême gördüm,
aklêm peruşan ;
iki kaşen arasênda,
bir elif nişan.*

Hold kelt-e fel, nap kelt-e fel,
fényes a világ ;
én ma a szeretôm láttam,
eszem megzavart ;
a két szemöldököd között,
Elif betű jele.

B. *Ela gözlüm top zülûflüm,
ne oldu sana ?
ne oldise bana oldu,
ne oldu sana.*

R. Azur szemûm, göndör hajúm,
mi történt veled ?
akármi lett, velem történt,
a mi neked lett.

*Atladêm bayçeden geçtim,
nar bulamadêm ;
jandê žanêm hararetten,
kar bulamadêm ;
kendime münasib sadik,
jar bulamadêm.*

Átugrattam a kerten át,
gránátalmát nem leltem ;
lelkem a hőségtől égett,
havat nem leltem ;
magamhoz illő hűségese
leányt nem leltem.

*Hava bulanêk, jar seni
seçemejorum ;
gönül düştü ah ne çare,
geçemejorum ;
jar elinden bir badežik
içemejorum.*

Zavaros a lég, szeretôm,
meg nem láthatlak ;
szívem esett, óh mi haszna,
el nem hagyhatlak ;
lány kezéből egy pohárkát
nem ihatok ki.

8.

*Ajra çiçeklendi, — aman
güller çillendi ;
Aftosun başênda, — aman
jazma kirlendi ;*

*çok salênma küçük hanêm,
adên dillendi.*

*B. Ko desinler Aftos jarêm,
parma'e kênalê;
güveržin topuklum, — aman
elma-da janaklê.*

*Kêz pênar bašênda, — aman
testi doldurur;
testinin kulpuna, — aman
šahin kondurur;
kêz senin bakêšên, — aman
adam öldürür.*

*Kêz pênar bašênda, — aman
jatmêš ujumuš;
ela gözlerini, — aman
ujku bürümüš;
kêz senin gerdanên, — aman
neden çürümüš.*

*Birsalma kiviritott, — óh
rózsa pettyes lett;
a rózsámnak a fején, — óh
kendő piszkos lett;
sokat ne járj kis leányka,
neved hírbe jött.*

*R. Hagyd, hadd mondják: én Aftoszom
befestett körmű;
galamb bokájum, óh jaj
alma arczúm.*

*Kis leány a kútfőnél, — óh
korsóját tölti;
a korsónak fülére, — óh
sólymot repültet;*

lány a te tekinteted, — óh
embereket öl.

Kis leány a kútfőnél, — óh
feküdt, elaludt;
az ő azur szemeit, — óh
álom borítá;
leány a te kebeled, — óh
miért fonnyadt el.

9.

*Ak-deniz üstünde jaldêz pijade,
validen sever-mi benden zijade?
tombul ellerinle gülgülü bade.*

B. *Şurada bir hanım var-dêr,
bari masallah;
döne döne benim jarım
olur inşallah.*

*Behej djaurenê kêzê atma taş bana,
çark gemisi gibi çatarım sana,
etme bu zefajê jazêk-têr bana.*

*Jalê kenarêna janaşêr gemi,
jejelim içelim sürelim demi,
Allaha-smarladım bir tanem seni.*

A fehér tengeren aranyos bárka,
anyád szeret-e én nálamnál jobban?
puha kezecskéid és rózsás pohár.

R. Egy lány-asszony vagyon itten,
csakhogyan masallah;
idő múlva én szeretőm
lesz ő, insallah.

Ej te gyaur leánya, ne szólj meg engem,
mint a gépes hajó ütközöm beléd ;
éh ne kínozz engem, kár én érettem.

Tenger partjához közeleg a hajó,
együnk igyünk, úgy töltsük el az időt ;
Istennek ajánltalak egyetlenem.

10.

*Ak-sadeler gejinmiş-tir,
jarēm boylu bojunżak ;
topu'undan iliklemiş,
ak gerdana varēnżak ;
doldur doldur ver ičejim,
janēk sinem dojunżak.*

*B. Evlerimin önü viran-mē kaldē ?
taş ile topra'ēn seller-mi aldē ?
şindi-ki jarēnē eller-mi aldē ?*

*Hep jeşiller gej efendim,
jakēşēr sana ;
misk ile amber sürejim,
selvi bojuna ;
gel güzel karşēmda dur-da,
görejim doja.*

*Csupa fehérbe öltözött,
rózsám egész termetén ;
bokától begombolkodott,
egész fehér kebléig ;
töltsed töltsed, add hadd igyam,
égő keblem teltéig.*

*R. A házam eleje pusztá maradt-e ?
kövét földjét az örvény elvitte-e ?
mostani szeretőd más elvette-e ?*

Csupa zöldet ölts efendim,
 illik te read;
 pézsmát és ambrát hadd kenjek,
 cziprus testedre;
 jer szépem, ülj én elibem,
 nézzelek egyre.

11.

*Akşam olur güneş gider,
 şindi buradan;
 garib garib kaval çalar,
 çoban dereden;
 pek körpe-sin esirgesin,
 seni jaradan.*

Esteledik, a nap leszáll
 mindjárt most innen;
 szomorún játszik tilinkón
 juhász a völgyben;
 nagyon kicsiny vagy, óvjon meg
 az én teremtőm.

*B. Gir sürüje kurd kapmasên,
 gel kuzužu'um;
 sōra jardan ajrêlêrsên,
 ah jauružu'um.*

*R. Menj a nyájhoz, farkas ne fogjon,
 jere báránykám;
 aztán a rózsádtól elválsz,
 óh én báránykám.*

*Çünkü Mevlam kul ejledi,
 sana özüümü;
 bastê'ên jêrlere sürsem,
 jüzüm gözüümü;
 ujma âjarên fendine,
 dinne sözüümü.*

Mert az Isten szolgává tett
 engem teneked;
 lépted nyomához dörgölném
 arczom szememet;
 ne higyj ellenség cselének,
 hallgasd szavamat.

*Dâlarê duman bürüdü,
 âjar seçilmez;
 avžê joldâ tuzak kurmuş,
 jare geçilmez;
 vefasêzên meğlisinde,
 bade itilmez.*

A hegyeket köd borítá,
 ellent nem látni;
 vadász úton tört állított,
 lányhoz nem mehetni;
 hűtelen társaságában,
 bort nem ihatni.

12.

*Al al olmuş janažê'em
 hallarê;*

Csupa piros lett arczocskám
 külseje;

bülbül olmuş, jar sөjlejor
dilleri ;
geçmez oldu sana bana
elleri.

B. *Peşim sěra haml edijor*
şu güzel,
bak žemalē mahitaba
jaz güzel.

Jalē kenarēnda zülfüm
tararēm ;
taražē'ēmē kajb ettim,
ararēm ;
jok-tur benim kimselere
zararēm.

Aldē beni aldē beni,
iki kaşēn arasē ;
jaktē beni kül ejledi,
gözlerinin karasē ;
içinizde hekim jok-mu,
ne dir bunun çaresi ?

Ne bakarsēn kömür gözlüm,
sen-de bana jar-mē-sēn ?
bir görüşte aklēm aldēn,
fikir bašta kormusun ?
gel bir geže müsafir ol,
korkma bana kalmasēn.

Çeka bilsem bir kerrežik,
o güzelin köşküne ;
doldur doldur ver içejim,
sevdalēmēn askēna ;
gönül verdim samur gibi,
sevgilimin kaşēna.

fülmüle lett, a rózszám szól
a nyelvén ;
nem jutottak neked nekem
kezei.

R. *Én utánam fáradozik*
ez a szép ;
nézd el holdvilág szépségét,
írv te szép.

A tenger partján fészülöm
hajamat ;
fésűcskémet elvesztettem,
keresem ;
nincsen tőlem senkinek se
bántása.

13.

Megvett engem, meghódított
két szemöldököd köze ;
megégetett, hamuvá tett,
szemeid feketéje ;
nincsen-e orvos köztetek,
mi ennek orvoslása ?

Mit is nézesz én szén szeműm,
szeretőm vagy-e nekem ?
egy látásra eszem vetted,
fejbe gondolatot téssz ;
jöjj egy este, vendégem légy,
ne félj: rajtam nem múlik.

Hogy ha egyszer menni tudnék,
ama szépnek köskjébe ;
töltsed töltsed, add hadd igyam,
rózsám egészségére ;
megszerettem akár a nyuszt,
a rózszám szemöldökét.

Güneş dōmuş güneş dōmuş,
 o hanēmēn köşküne ;
 devlet konmuş devlet konmuş,
 o hanēmēn başēna ;
 doldur doldur ver içejim,
 jarēm senin aşkēna.

Felkelt a nap, felkelt a nap,
 ama leány köskjére ;
 boldogság szállt, boldogság szállt
 ama leány fejére ;
 töltsed töltsed, add hadd igyam,
 rózsám egészségedre.

14.

*Altēn tasta gül kuruttum,
 jarē sinemde ujuttum,
 o sōjledi ben unuttum.*

B. *Gönül ülfetini buldu,
 sačē-Lejlaja vuruldu.*

*Evlerimin önü kömür,
 kömürün altēnda neler,
 neler etti bana neler.*

*Baxčelerde gül suladēm,
 bakup bakup ben āladēm,
 zūlfün bojnuma doladēm.*

Arany csészébe rózsát szárítottam,
 rózsámat a keblemen elaltattam ;
 ő szólt, én elfelejtettem.

R. Szív szerelmét megtalálta,
 egy éj-hajúba szeretett.

A házamnak eleje szén,
 mik vannak a szenek alatt ?
 miket művelt velem, miket ?

Kertekben rózsát öntöztem,
 nézve nézve egyre sirtam,
 hajad a nyakamba vontam.

15.

*Anam anam şanēm anam,
südün emdīm kana kana,
aẓret hakkēn helal ejle.*

B. Bu geẓe ben müsafir-im.

*Anam gel otur janēma,
bak gözlerimlen kaşēma,
dojmadēm ben genč jaşēma.*

*Čā'r meĵzini salat versin,
garib göjnüm gĵumanlansēn,
jak ateşi dumanlansēn.*

*Anyám anyám, lelkem anyám,
tejed szoptam jól lakásig,
más világ jogát engedd el.*

R. Ez éjjel én vendég vagyok.

*Anyám jöjj és ülj le mellém,
nézz szemem s szemöldökömre ;
ifju korommal nem teltem be.*

*Hívd müezzint imádkozzék,
szegény szívem hadd nyugodjék;
rakd a tüzét, hadd füstöljön.*

16.

*Arafat da'endan iner haẓılar,
jüreĵimde var-dēr gamlar aẓēlar,
benden selam olsun nazlē baẓēlar.*

*B. Size malum olsun aldē gam beni,
malumunuz olsun jedi derd beni.*

*Čēkajēm gideĵim dālar başēna,
ismimi ĵazdērām kabir taşēna,
daha ne geleẓek garib başēma.*

*Čekajëm gidejim Urum-eline,
kimleri sevejim senin jerine,
mehžur oldum o jarëmën diline.*

Arafát hegyéről szállnak le hadsik,
a szívemben nagyon bú és fájdalom;
tölem sok tisztelet kedves nénéim.

R. Tudjátok meg a bú vett elő engem,
tudjátok meg: fájdalom evett engem.

Szállok megyek a hegyek tetejére,
nevemet hadd írom fel a sírkőre;
mi fogja még érni szegény fejemet?

Szállok megyek én fel Ruméliába,
ugyan kit szeressek én te helyetted?
távol estem a rózsám szívétől.

17.

*Arpa ektim darë čëktë — šinanaj,
bir kéz aldëm karë čëktë — šinanaj,
küçük kéžën adë čëktë — šinanaj.*

B. Hajdë kuzum šinanajda šinanaj,
hajdë jaurum šinanajda šinanaj.

*Arpa ektim jaza kadar — šinanaj,
kaba döšek dize kadar — šinanaj,
kalk gidelim bize kadar — šinanaj.*

Árpát vetettem, dara lett, — sinanáj,
leányt vettem, asszonnyá lett, — sinanáj,
kis lányod neve kikerült, — sinanáj.

R. Rajta lelke sinanáj és sinanáj,
rajta fattyam sinanáj és sinanáj.

Árpát vetettem a nyárig — sinanáj,
durva ágy egész a térdig — sinanáj,
kelj fel és menjünk mihozzánk — sinanáj.

18.

*Asmajê daldêrdêm inže dal deje,
bojnuna sarêldêm beni-d-al deje,
gurbete jolladêm kazan gel deje.*

B. *Vaj benim alnêmen kara jazêse,
anasênên çiftê benli kuzusu.*

*Kujular derin dir urgan irişmez,
jarên selamlarê gelüp jerişmez,
ajda bir haftada gelüp konuşmaz.*

*Jarêm abaneji sarma başêna,
daha neler gelir garib başêma?
henüz girmiş jarêm ondört jaşêna.*

*Karşêda janane fener-mi sandên?
sen beni sözümden döner-mi sandên?
jardan ajrêlma'e kolaj-me sandên?*

Szölötöt oltottam, mert ága vékony,
nyakad átöleltem, hogy engem is végy;
idegenbe küldtem, pénzt nyerjen s jöjjön.

R. *Ej te homlokom fekete írása,
anyjának pár anyajegyű báránya.*

Mélyek a kutak, a kötél le nem ér,
rózsám köszöntésem nem viszonozza;
hóban hétben egyszer jó, nem beszélget.

Rózsám kösd a kendődet a fejedre,
mi éri még az én szegény fejemet?
még csak most lett rózsám tizennégy éves.

Lámpának hitted-e a szemközt égőt?
hitted-e hogy a szavamat megszegem?
hitted-e hogy könnyű rózsától válni?

19.

*Ašalēm ašalēm kēzēm,
karlē balkanē;
bize-de meskjen olažak,
Šipka balkanē;
ben jarēmdan ajrē düštüm,
žihan āladē.*

Menjünk által rózsám, menjünk,
havas Balkánon;
minekünk is a helyünk lesz,
Sipka hegysége;
a rózsámtól eljutottam,
egész világ sirt.

*B. Kalmēšēm ben gurbet elde,
bir soranēm jok;
gözüm jašē sel sel olmuš,
bir silenim jok.*

*R. Idegenben maradtam én,
egy kérdezőm nincs;
a könnyem egész örvény lett,
letörlője nincs.*

*Ben bir jauru šahin idim,
uētum juvadan;
aranēzda hor göründüm,
čēktēm aradan;
kismetimi versin Mevlam,
bizi jaradan.*

Én egy sólyom fiók voltam,
fészekből repültem;
köztetek meg vagyok vetve,
onnan elmentem;
szerencsémét adja Isten,
a mi teremtőnk.

20.

*Aškēnla bir tokat geldī jüzüme,
žihan zindan oldu benim gözüme,
ujma dedim ujdun eller sözüne.*

B. Ölüm olsa ah ajrēlēk olmasa.

*Benim halēm sana malüm ja rabbi,
hasretime sen kavuštur ja rabbi,
seni saran dūnjasēna dojmasa.*

*Aša'ēdan gelir bir telli turna,
Šamdan-mē gelirsin a'zēnda hurma,
kara-dēr kašlarēn karšēmda durma.*

Szerelmeddel ütés jött az arczomba,
a világ fogház lett az én szememben;
ne higgy mondtam, hittel a más szavának.

R. Halál legyen, csak elválás ne legyen.

Hisz tudod az állapotom óh Isten,
 elváltomhoz te juttass el óh Isten;
 a ki téged ölel, a világgal be ne teljék.

Alulról jön egy csikos daru,
 Sziriából jösz-e, szádban datolya?
 szemöldököd fekete, előttem ne maradj.

21.

*Açel bulut şaz olajem,
 gamenla azad olajem,
 bir josmaja kul olajem.*

B. *Hiç ejlenmez melul gönlüm,
 mazzun gönlüm.*

*Bulut sana bir jel çeksa,
 tažěně tažtěně jěksa,
 seni ormanlara tēksa.*

*Bulut gelir mavi donlu;
 jarēm gelir çiftē benli,
 küçük dejił deli-kanlı.*

Nyilj meg felhő, hadd legyek vig,
 fájdalommal legyek szabad,
 egy bájosnak rabja legyek.

R. Semmit nem mulat bús szívem,
 komor szívem.

Felhő, hogy ha szél jönne rád,
 trónod koronád elrontná,
 téged erdőkre eldugna.

Felhő jön, a kék nadragú,
 rózsám jön pár anyajegyű,
 nem kicsiny, de ifjú legény.

22.

*Ažem kēzē ne bakarsēn kuleden ?
öldür beni ben čekajēm aradan,
kismetimiz elbet verir jaradan.*

B. *Gitti Širaz gitti Tiflis nejlejim ?
bašēm alup Kandehara gidejim.*

*Ūc kēz idik χan ba'ēnda tuttular,
birer birer at önünde kattēlar,
kul-dur deje haraž mezad sattēlar.*

*Altun tas içinde kēnam ezildi,
gömüs tarak ile sačēm čözöldü,
kadēr imiš alnēmēza jazēldē.*

Persa leány, mit nézesz a toronyból?
ölj meg engem, hadd menjek én onnan el,
szerencsénket megadja a teremtó.

R. *Oda Siráz, oda Tiflisz, mit tegyek ?
fogom magam, Kandehárba elmegyek.*

Hárman voltunk, khán kertjében megfogtak,
külön külön ló elibe kötöttek,
mint rabszolgát árverésen eladtak.

Arany csészében festékem széttörött,
ezüst fésűvel hajam szétszóródott;
Isten volt, a homlokunkra íródott.

23.

*Atēmē bāladēm ben bir mantara,
okkasē a'ēr gelijor kantara,
Mevlam bizi bu jerlerden kurtara.*

B. *O benim žilveli jarēm merd olur,
jarēmē eller sariyor ;
o-da benim jürejime derd olur.*

*Atême bāladēm ben bir meşeje,
oşsaja oşsaja aldēm dōşeje,
benden selam olsun nazlē Ajsēje.*

*Atême bāladēm ben bir bostana,
čevirdim gözüümü Arabistana,
gül memeler dar geliyor fistana.*

A lovamat egy mantárhoz kötöttem,
okkája nehéz egy mázsás mérőnek;
Isten minket e helyekről majd kiment.

R. Óh én hamis rózsám bátor férfi lesz,
szeretőm mások ölelik;
az is az én szívemnek fájdalmas lesz.

A lovamat egy tölgyfához kötöttem,
czirógatva vettem én az ágyamba,
tisztelet én tőlem hamis Ajsénak.

A lovamat én egy kerthez kötöttem,
Arabország felé fordítám szemem,
rózsa mellet szűken férnek ruhába.

24.

*Ateşim janmadan tütünüm tüter,
jarên baçcesinde bülbüller öter,
ötme bülbül ötme halēm bes-beter.*

B. *Kalmadē sabre meşalēm,
ālarēm her gün;
jarên hakkēn divanēnda,
söjlerim bir gün.*

*Uzun selvilerden uzun-dur boju,
inže fidanlardan inže dir beli,
öten bülbüllerden tatlē-dēr dili.*

Még tüzem nem ég és már is füstölök,
rózsám kertjében fülmüle énekel;
ne szólj fülmüle, a bajom nagyon rossz.

R. Erőm nem maradt tűrésre,
minden nap sírok;
rózsám joga tanácsában
szólok majd egy nap.

Hosszú cziprusoknál hosszabb a termete,
vékony galyacskánál vékonyabb a dereka,
éneklő fülmülekénél édesb a nyelve.

25.

*Bahar oldu akar sular çajëra,
jorulursun çekma kuzum bajëra,
çoban gelir ister seni ajëra.*

B. *Jorulursun çekma kuzum bajëra.*

*Gel gidelim şu derenin yoluna,
belki oralarda ahu buluna,
jazék jazék o körpežik kuluna.*

*Ovalar-dêr taušanlarên dura'ê,
çimenden dir kuzularên jata'ê,
gül japra'ê bülbüllerin ota'ê.*

Tavaszkodott, viz folyik a mezőre,
elfáradsz bárányom, ne menj a rétre,
jön a pásztor, el akar választani.

R. Elfáradsz bárányom, ne menj a rétre.

Jere menjünk eme völgynek útjára,
talán ottan találkozik majd szarvas;
be kár azért a kicsinyke szolgáért.

Síkság a nyulak tartozkodó helye,
fűből van a báránykák nyugvó helye,
rózsa levél a fülmülék eledele.

26.

*Başēna bālar jazma jemeni,
dolašmēš gezmiš Hindi Jemeni,
vefasēz jare ne sōjlemeli.*

B. *Nafīle nafīle nafīle,
sevmedi seni gōjnūm nafīle.*

*Baxčeje kurdum asma salēnžak,
jar gelüp jar gelüp sallanažak,
geldikten sōra jar nazlanažak.*

*Hamamēn kubbesi kirežden olur,
kēzlarēn güzeli ilaždan olur,
bejlerin güzeli tiraşdan olur.*

*Sofaja astēm telli siležek,
jar gelüp jar gelüp silinežek,
akşamdan sōra neler olažak.*

*Başēna bālar gaz bojamasē,
hanēja bunun zarīf ojasē,
jaşma'a çekmēš rastēk bojasē.*

*Önüne dizdim ben bir sadeḡ düjme,
bir sahat görmesem gelir gōjnüne,
gejin-de kuşan gidelim düjüne.*

A *fejére köt nyomottas keszkenőt,
beutazta járta Indiát s Jement ;
hütelen leányhoz mit kell mondani ?*

R. *Hiába hiába hiába,
szívem téged nem szeretett, hiába.*

A *Kertben szőlő hintát állítottam fel,
a rózsám jön, a rózsám jön hintázni ;
azután meg rózsám játszadozni fog.*

A *fürdőnek kupolája mészből van,
a leányok szépsége festéktől van,
a bejek szépsége beretvától van.*

Előházban törülni kendőt tettem,
a rózsám jön, a rózsám jön törülni;
este után vajon mi fog történni?

A fejére gázzal festett kendőt köt,
hol ennek a gyenge fog surolója,
fátyolához kenve az arc festéke.

Kagyló gombot helyeztem én elibe,
egy órát ha nem látom, szívembe jön;
öltözz övezkedj, menjünk menyegzőbe.

27.

*Baxçe dëvarëndan aştëm,
kërmëzë güle ulaştëm,
öptüm koktum helallaştëm.*

A kert falán általléptem,
piros rózsát én elértem,
csókoltam, szagoltam, elváltam.

B. *Kadënëm šalë kušan-da gel,* R. Asszony vedd a sálod és jöjj,
nar a'ažë narsëz olmaz ; gránátfa nincs gránát nélkül;
al rubajë bālan-da gel, piros ruhád kösd fel és jöjj,
gül a'ažë gülsüz olmaz ; rózsafa nincs rózsa nélkül;
benim jarëm bensiz olmaz. rózsám nincs el nálam nélkül.

*Nar a'ažë narlë çiçek,
gül a'ažë güllü çiçek,
benim jarëm pek küçüžek.*

Gránát fája gránát virág,
rózsa fája rózsás virág,
az én rózsám nagyon kicsiny.

*Evlerimin önü kaja,
kajadan bakarlar aja,
sinemi sinene daja.*

A házam eleje szikla,
szikláról néznek a holdra,
kebled támaszd a keblemre.

28.

*Baxčuvan kēzë-jëm bende ar olmaz,
bir budak feslijen jollasam jar olmaz,
jar janënda olsam ah-u-zar olmaz.*

*Baxčuvan kēzë-sën baxčen var-më-dër,
kojnunda-ki turunč-mu-dur nar-më-dër,
šu gençlikte güzel sevmek ar-më-dër ?*

Kertész lánya vagyok, bennem szégyen nincs ;
 ha bazsalyikomot küldök, szerető nincs ;
 ha rózsám mellett vagyok, sóhajtás nincs.

Kertész leánya vagy, kertet vagyon-e ?
 a kebleden narancs-e vagy gránát-e,
 ilyen ifjan lányt szeretni szégyen-e ?

29.

*Bejaz ipek ile jazma ivlenmez,
 dejme hanem ile gönül ejlenmez,
 küstürdüm jarēmē gajri sōjlenmez.*

B. *Jine-mi karlır ja'ijor,*

Ruščün üstüne ?

benim-de seferim var ah,

gönül üstüne.

*Hamamın üstünde var kütüb-hane,
 içerisen raki işte mejhane,
 gider isen kuzum işte kerhane.*

Fehér selyemmel kendő nem szőhető,
 akármilyen nővel a szív nem mulat ;
 rózsám boszantottam, többé nem is szól.

R. Már megint hó esik-é,

Ruscsuk városára ?

nekem is egy utam van óh,

a szívre.

A fürdő felett vagyon egy könyves ház ;
 hogy ha rakit iszol, itten a borház ;
 hogyha mész bárányom, itt a leányház.

30.

*Bekliorlar seni çabu-çabužak,
 gel bezme hemen živanem,
 seki ver taşlarē jalla ;*

*tin tin tini tini tin,
tin tin a živan.*

*Jauru kušlar gibi živu-čivužak,
öter juvada živanem,
dökü ver saçlarê jalla ;
tin tin tini tini tin,
tin tin a živan.*

Varakoznak reád, rajta szaporán,
gyere gyorsan közzénk ifjam,
a köveket ugord, rajta ;
tin tin tini tini tin,
tin tin óh ifjam.

Mint a fiók madár csirip csiripel,
a fészekben szól, óh ifjam,
a hajadat bontsd szét, rajta ;
tin tin tini tini tin,
tin tin óh ifjam.

31.

*Ben bir turna idim uçtum havaja,
kanadem kërêldê düštüm ovaja,
derdimi jüklettim beş jüz deveje.
Bende-ki elemi čeküp giderim.*

*Her gün ben dälarda kêšlê gezerim,
jolum bulup göjnüm jaslê gezerim,
aşik gibi gözlerimi süzerim.
Aşik olan gözlerinden belli dir.*

*Kara jazmêš jazan kjabatib jazemê,
derd-u-gamdan açmadem ben gözüümü,
güldürmedi felek benim jüzümü.
Beni güldürežek bari-çuda dir.*

Daru voltam levegőbe repültem,
szárnyam eltört, leestem a síkságra ;

fájdalmam öt száz tevére ráraktam.
 Viselem a bubánatom, úgy megyek.
 Mindennap hegyek közt télen sétálok,
 utam találva bús szívvvel sétálok ;
 mint szerelmes szemeim hunyogatom.
 A szerelmest szeméről felismerni.
 Jegyző feketén jegyzé írásomat,
 bú és bajtól ki nem nyitám szememet ;
 a sors nem neveltette meg arczomat.
 Engem csak az egy Isten nevetett meg.

32.

*Ben jare jolladēm bir gömüſ tarak,
 tara zülüflerin gerdanēna brak,
 ſanēna düſer-mi sevüp-de brakmak.*
*Ben jare jolladēm bir gömüſ kaſēk,
 kaſē'ēn içinde okunur aſik,
 jare gitmek isterim jol dolaſēk.*
*Ben jare jolladēm bir gömüſ kutu,
 içine doldurdum envai koku,
 ben burada jazdēm sen orda oku.*
*Jar bana jollamēſ bir jeſil japrak,
 jarē sarmajēnża almasēn toprak,
 isterim jare gidejim jollar pek irak.*
*Jar bana jollamēſ bir gömüſ hilal,
 o jar benim olmazsa etmem hakkēmē helal,
 isterim jare gidejim jollar pek zual.*
*O jare giderken aldē bir jāmur,
 ujkudan ujanmēſ gözleri mahmur,
 benim efendimin kaſlarē samur.*
*Jine jeſillendi karſē-ki dālar,
 ẖaſtanēn halēndan ne bilir sālar,
 kalbēm melut maẖzun dōſek kan ālar.*

A rózsámnak ezüst fésüt küldöttem,
fésüld hajad, ereszd le a nyakadra;
illik-é híredhez hogy szeress s elhagyj?

A rózsámnak ezüst kanalat küldtem,
kanálból a szerelmest olvasom ki;
szeretõmhöz mennék, az út bolyongós.

A rózsámnak ezüst szekrénykét küldtem,
különféle illattal töltöttem meg;
én itten írtam, te meg ottan olvasd.

A rózsám ezüst falevelet küldött,
mig lányt nem ölelek, föld be ne vegyen;
a rózsámhoz mennék, de messze az út.

Rózsám nekem egy ezüst ívet küldött,
ha ama lány enyém nem lesz, jogom nem engedem;
a rózsámhoz mennék, de árnyas az út.

A rózsámhoz mentemkor nagy eső ért,
álmából felébredt, szeme álmoskás;
efendim szemöldöke nyusztprém fényű.

Megint kizöldültek a szomszéd hegyek,
egészséges mit ért beteg bajáról;
szívem szomorú, az ágyam vért könnyez.

33.

*Benim a'am gelir Izmir da'endan,
altun mektub gelir jarên jolundan,
onu jazan jazamameş halêndan.*

B. *Şakê bülbül sen ujangêr jarême,
ben kêjamam sen ujangêr ešimi.*

*Jüz guruša mintanênên şeridi,
kesme terzi jürežijim eridi,
küçüžükten sêrrê sevdam var idi.*

Az én *agám* jön a szmirnai hegyről,
arany levél jön a rózsám útjáról;
a ki írta, nem írhatta a baját.

R. Fülemüle te költsd fel a rózsámát,
nem tehetem, te ébreszd fel páromat.

Száz garas a mentéjének szalagja;
ne vágd szabó, a szívecském elolvadt,
kis koromtól titkom és szerelmem volt.

34.

Benim jüküm havuż deñil elma dir,
gidijorum sen arkamdan āla dur,
gizli gizli nameleri jolla dur.

B. *Ali bej jarēmē görmediniz-mi,*
gecen jolżulara sormadēñēz-mē?

Evlerimin önü tavuk kümesi,
xoş olur Gök-suda kebab jemesi,
suja jollamijor hanēm ninesi.

Sarē zejbek űu jerlerde jaslanēr,
jāmur ja'ar silahlarē paslanēr,
bir gün olur deli gönül uslanēr.

Odamēz odamēz küçük odamēz,
felek bize ters gijdirdi abamēz,
dost sanērdēk düűman imiű babamēz.

Az én terhem nem répa, hanem alma;
ime megyek, te utánam sirdogálj,
nagy titkosan szerelmes levelet küldj.

R. *Ali bej* nem láttad-é a rózsámát,
menő utasoktól nem kérdezéd-é?

A házamnak elején tyúk ketrecz van,
jó dolog *Gök-szuban* pecsenyét enni,
vizért nem küldi el őt a nagyanyja.

Sárga zejbek e helyeken tanyázik ;
 eső esik, fegyvere rozsdásodik ;
 egy nap a bolond szív lecsendesedik.

Szobánk szobánk, a mi kicsinyke szobánk,
 a sors visszásan adta ránk gunyánkat ;
 apánkat barátinak hittük, pedig ellenség.

35.

*Benim sevdîžejim baxçenin gülü,
 güzeli sevenler olmaz-me deli?
 jaşmaktan ūramēş jana'ên alē.*

B. *Ben bir ela gözlü jardan ejrēldēm.*

*Evlerimin önü ak gül a'ažē,
 dökülür japra'e kalēr a'ažē,
 ažeb ne dīr bu sevdanēn ilažē?*

*Evlerimin önü bajēr-dēr bajēr,
 kojunun jedijī čajēr-dēr čajēr,
 bu sevdanēn sonu hajēr-dēr hajēr.*

*Benim sevdîžejim baxçede gezer,
 fistanēn üstüne karanfil düzer,
 küçüjü seversen büjüjü küser.*

Az én szeretőcském egy kert rózsája,
 a ki szépet szeret, nem lesz-e bolond ?
 fátyolából kitetszett arcza bibora.

R. Én egy azur szemű lánytól váltam el.

A házam eleje fehér rózsa fa,
 hull a levele, megmarad a fája ;
 ugyan mi e szerelem orvossága ?

Az én házamnak eleje hegyoldal,
 réti fű az, a mit a juh megeszik ;
 eme szerelemnek vége boldogság.

Az én szeretőcském sétál a kertben,
a ruhájára szegfűket tűzőget;
ha a kicsit szereted, a nagy bosszus.

36.

*Bilejdim gijmezdım sade karalar,
sol bõjrũmden çift̃e hançer jaralar,
dũštũ gõjnũm bulamadẽm çareler.*

B. *Bir meleksi gajet gõjnũm ejlendi,
son mohabbet žanẽma kjar ejledi.*

*Ard bažad̃an siğā tũtũn tũtijor,
bağçesinde šakẽ bũlbũl õtijor,
õtme bũlbũl benim derdim jetijor.*

*Bir mayzunluk cõktũ garib serime,
bilmez idim jadlar gelmiš jerime,
gũvenmesin elinde-ki jarẽna.*

Ha tudtam vón', gyászt nem öltöttem volna,
bal mellemen páros handsár sebei;
szivem beteg, nem találtam irjára.

R. *Angyalféle szivemet mulattatá,
utolsó szerelem használt lelkemnek.*

A hátsó kéményen fekete füst száll,
a kertjében panaszló fülmüle szól;
ne szólj fülemüle, elég a bajom.

Szomorúság szállott szegény fejemre,
nem tudtam volt, más jött az én helyemre;
meg ne haragudjék a rózsájára.

37.

*Bir gemim var derjalarẽ dolašẽr,
dolašẽr-da iskeleje janašẽr,
benim jarẽm cõtẽr-põtẽr ojnašẽr.*

B. *Õpemedim sevemedim dojunža.*

*Bir gemim var jelkenleri kadife,
sevdijimin k  z-karda     Serife,
sevda verdim ben bir sar  o     herife.*

*Bir gemim var kapakları g  m    sten,
ben vaz geçmem bu sevdadan bu i    ten,
benim jar  m pek hazz eder     mb    sten.*

*Bir gemim var arkasında bal    klar,
bir s  r   sultan önünde halaj  klar,
ne dir bu naz ne dir bu   alkaj      lar.*

*Bir gemim var boju pek çok uzun-dur,
kuzuları beslejen bu kojun-dur,
güzellerin sözleri hep ojun-dur.*

*Bir gemim var denizlerde çok ojnar,
ge    leri başında fener janar,
ben gidersem o jar beni çok anar.*

*Bir gemim var sal   verdim engine,
pek m    g  l-d  r bulmak dengi dengine,
  indi r    bet güzel ile zengine.*

*Egy haj  m van, j  rja a tengereket,
j  rja j  rja, kik  t    h  z közeleg;
az   n r  zs  m csattog-pattog j  tszadoz.*

R. Nem győztem eleget szeretni, csókolni.

*Egy haj  m van, vitorlája bársonyból,
szeretőmnek lány testvérje Serife;
bele szerettem egy részeg leg  nybe.*

*Egy haj  m van, a fedele ezüstből,
nem mondok le szerelemről, e bajr  l;
a szeret  m   r  l a mulatságnak.*

*Egy haj  m van, utána megy a sok hal,
egy csapattal szultán előtt rabszolgák;
mit jelent az enyelg  s, pajkos táncz.*

Egy hajóm van, hosszasága nagyon nagy,
báránykáit táplálgatja ez a juh;
a szépeknek beszéde csupa játék.

Egy hajóm van, tengerben sokat játszik,
éjjelenként lámpa ég a fejénél;
ha én megyek, sokat emleget rózsám.

Egy hajóm van, sik tengerre eresztém,
nagyon nehéz párjához párt találni,
most csak a szépet s gazdagot tisztelik.

38.

<i>Bir görüşlen sabrêm kalmaz,</i>	Egy látásra nincs türelmem,
<i>janijor derunêm sönmez,</i>	a bensöm ég, el nem alszik,
<i>bu aşkê çekmejen bilmez.</i>	mit sem tud, a ki nem szeret.

B. <i>Jeni sevdalar ahêmdan,</i>	R. Uj szenvedély sóhajomtól,
<i>janijor Vidin zarêmdan.</i>	ég Viddin a nyögésemtől.

<i>Baxçede gül dikenlendi,</i>	Kertben rózsza tövisedett,
<i>kojnumda çevrem kirlendi,</i>	nyakon kendöm szennyesedett,
<i>işittim jarêm evlendi.</i>	hallám rózsám házasodott.

<i>Alma güzel benim ahêm,</i>	Ne bánts engem óh én szépem,
<i>göklere çekar efkjarêm,</i>	szándékom az egekbe száll,
<i>ne suçum var ne günahêm.</i>	se vétkeim nincs, se hibám nincs.

39.

*Bülbül olsam jine konsam dallara,
akan çeşmim jaşê döndü sellere,
alâm seni gidêm gurbet ellere.*

B. *Insafa gel behej zalim insafa,
ben majil-im o kaşlarê kemana.*

*Ikimizi bir odaja kojsalar,
üstümüze altên kilid vursalar,
bir gezežik seni bana verseler.*

*Šinden sōra bize oldu olažak,
güzeller içinde kaldın kalažak,
gajri var-mē seni benden alažak ?*

Ha fülmele volnék ágra szállanék ;
hulló könnyeim örvénnyé változtak ;
veszlek téged megyek idegen földre.

R. Légy méltányos, óh kegyetlen, méltányos,
megszerettem ez ív szemöldökű lányt.

Csak tennének kettőnket egy szobába,
arany lakattal belakatoelnának,
egy éjjelre téged nekem adnának.

Ezutántól megesett már a nagy baj,
a szépek közt egyedül te maradtál,
van-e hát, a ki téged tőlem elvesz ?

40.

*Dā bašēnda čēra jaktēm
janmadē,
küčüžükten garib bašem
gülmedi,
seni bana kimse lajik
görmedi.*

Hegyen tüzelőt gyújtott
nem égett,
kis koromtól szegény fejem nem
nevetett,
téged hozzám méltónak ki
sem látott.

B. Tazelendi eski gönlüm jarasē, R. Megujhodott a szívem régi sebe,
hič onulmaz gizli sinem jarasē. Nem gyógyul be szerelmes ke-
lem sebe.

*Jesillendi Kjadhanenin
čimeni,
geldi gečti güzelliğin
zemanē,
zalim engel kesti benim
amanē.*

Kizöldült a Kjadháné-nak
a rétje,
jött és elmúlt a szépségnek
ideje,
kegyetlen sors nem hallgatá
sóhajom.

*Beni ālatma-ki sen-de
gülesin,*

Engem ne rikass, hogy te is
nevethess,

*maksudêna mûradêna
eresin,
beni her gôrdükêe dajma
bilesin.*

hogy szándékod és célodhoz
elérhess,
hogy ha látsz engem mindig
megismerhess.

41.

*Dādan hajladēm kurdu,
atēm terledi durdu.*

Hegyről elűztem farkast,
lovam egyre izzadott.

*B. Kara biberim biberim,
hanê benim top şekerim,
nasêl edelim edelim.*

*R. Fekete borsóm borsóm,
hol van az én süveg czukrom,
hogyan csináljuk csináljuk.*

*Dā bizim meral bizim,
avjê âlar kuş bizim.*

Hegy miénk meral miénk,
vadász sir, madár miénk.

*Bu dāda meral gezer,
saçênê tarar gezer.*

E hegyen meral sétál,
haját fésüli sétál.

42.

*Destemalimi kuruttum,
sineni sinemd' ujuttum,
adên bilirdim unuttum.*

A kendőm megszáritottam,
kebled keblemen altattam,
neved tudtam elfeledtem.

*B. Jarēmên al janaklarê,
eşimin bal dudaklarê.*

*R. Szeretőmnek piros arcza,
kedvesemnek méz ajaka.*

*Ā kēzēm sen djaur-sên djaur,
dilin sôjler jivil-joul,
kaç güzêl karşêmdan saul.*

Óh leány te gyaurl vagy gyaurl,
nyelved össze vissza szól,
fuss előlem szépem fuss.

*Ibrîşim kuşak kuşanêr,
saça'ê jere dōşenir,
kalkup öpmeje üşenir.*

Selyemből font övet övez,
a rojtja a földre esik,
felkelni csókolni restel.

*Hanēm gülleri çillenmiş,
dalênda bülbül ejlenmiş,
öper iken kederlenmiş.*

Lány rózsája pettyesedett,
ágán fülemüle játszott,
csókoltában buslakodott.

43.

*Dün geze kapum önünde,
bir işaret olmadı ;
eridi jürekke ja'ım,
tende žanem kalmadı ;
gizli gönül ħasta olmuş,
jar ħatêrem sormadı.*

Tegnap este kapum előtt,
még csak egy jel sem történt ;
szívemben zsírom elolvadt,
testben lelkem nem maradt ;
a szerelmes szív beteg lett,
lány nem kérdé bajomat.

*B. Gel benim aslan gelişlim,
jar hanem ol sen benim.*

*R. Jöjj oh oroszlán járásúm,
jöjj leány légy szeretöm.*

*Aj efendim a sultanem,
kalmêšem böjle naçar ;
o jarême pek severdim,
o zalim benden kaçar ;
ajda bir selam verirdi,
onu-da vermez geçer.*

Óh efendim óh szultánom,
enmagamra maradtam ;
a rózsámat be szerettem,
a kegyetlen tőlem fut ;
egyszer egy hóban köszöntött,
azt se teszi, úgy megy el.

44.

*Edirne köprüsü taştan,
sen çekardên beni baştan,
ajêrdêlar küçük jaştan.*

Drinápolynak hídja kőből,
te vetted el az eszemet,
elválattak kis koromtól.

*B. Vuruldun-mu dujuldu-mu,
bir güzele vuruldun-mu ?*

*R. Szerettél-e, megtudták-e,
egy szépet megszerettél-e ?*

*Edirnenin minaresi,
ezan okur zamparasê,
anasênên bir tanesi.*

Drinápolynak mináréja,
imádkozik a korhelye,
az anyának egyetlenje.

45.

*Elmanên bir janê jeşil,
at kolun boynumdan aşêr,
sarħoş-um dilim dolaşêr.*

Az alma egy oldala zöld,
vedd karod, öleld át nyakam,
részeg vagyok, forog nyelvem.

*Elmajê nazik sojarlar,
içini tabâ kojarlar,
o jarê benden sorarlar.*

Almát finoman hámozzák,
belét a tányérba rakják,
a lányt tőlem kéri számon.

B. *Filžan filžana,*
gerdan gerdana,
odalarê jan jana,
mumlarê šamdana,
anasêne urgana,
babasêne ormana,
kör olasê kajn-ana,
kêzêne-da ver bana.

R. *Findzsa findzsához,*
a nyak a nyakhoz,
a szobák egymás mellett,
a gyertyák a tartóban,
az anyját a kötélre,
az apját az erdőre,
vakuljon az anyósa,
a lányát meg nekem add.

Entarisi bičim bičim,
ben ölüüm senin içün,
kazandê'm senin içün.
Izin ver balêk avêna.

Entarisi vl sačaklê,
büjün göjñüm pek meraklê,
jarên köškü üc direkli.
Izin ver kušlar avêna.

Entarisi ješil boja,
saramadê'm doja doja,
žanê'm aldê bana suna.
Izin ver gejik avêna.

Evlerimin önü pazar,
içinde jasmalar gezer,
fesin ejri perçem döker.

B. *Vaj bala böjle dem olmaz,*
pašam öjle dem olmaz,
ben gülü deſte bāladê'm,
deſte-beſte bāladê'm.

Dün geže jar hanesinde,
o sōjledi ben āladê'm,
ben sōjledim jar āladê'm.

46.

Felöltője sok fajtájú,
meghalok én te miattad,
keresményem te miattad.
Adj engedélyt halat fogni.

Felöltője piros rojtú,
ma a szívem be nyugtalan,
rózsám köskje három árboczú.
Adj engedélyt madár fogni.

Felöltője zöld festéses,
unos-untig nem öleltem,
lelkem vette adva véve,
Adj engedélyt özet fogni.

47.

A házam eleje vásár,
benne bájosak sétálnak,
fezed görbe, üstök lelóg.

R. *Óh gyermek, így el nem lehet,*
pasám így idő nem telhet,
rózsát csokorba kötöttem,
csokor-bokorba kötöttem.

Tegnap éjjel a rózsámnál,
ő szólott én pedig sirtam,
én szólottam a rózsám sirt.

*Evlerimin önü kuju,
kujudan çekerler suju,
sevgilimin eski huju.*

A házamnak eleje kút,
a kútból húzzák a vizet,
a rózsám régi szokása.

48.

*Evlerimin önü sokak dolaşır,
kaldır şalvarını çamur bulaşır,
pembe kollarını boynumdan aşır.*

B. *Alajup çalama bārem janēk-tēr,
giremem kojnuna el ujanēk-tēr.*

*Evlerim evlerim jüksek evlerim,
içinde oturur göñüm ejlerim,
vefasız çapkēni sarup nejlerim.*

*Evlerimin önü jüksek kaldırım,
kaldırımdan düştüm beni kaldırın,
pembe şalvar sekmēs bejaz baldırın.*

Házam előtt csavarodik az utcza,
emeld a bugyogót, sár ragad reá,
rózsa karjaiddal öleld nyakamat.

R. Ne sirdogálj mert a bensőm nagyon ég,
át nem ölelhetlek, mert más ébren van.

Házaim, házaim, magas házaim,
benne ülök, a szívem mulattatom,
hűtlen hitványt ölelek át, mit tegyek.

A házam előtt a magas kövezet,
kövezetről estem, emeljete fel,
rózsa nadrág szorítja fehér lábszárad.

49.

*Ezirgjandan Kemahtan,
jar gelir ojnamtan,
kēz ellerin kabarmēs,
tef çalup ojnamtan.*

Ezingjānból Kemahból,
rózsám jön a játszástól,
lány a kezed feldagadt,
dobjátzás s mulatástól.

B. *Vaj dālar dumanlē dālar,
silāda jarēm ālar;
ālama ninem ālama,
al gijüp kara bālama;
ben gidersem gelirim,
ardēm sēra ālama.*

*Ezircjanda bir kuş var,
kanadēnda gömüſ var,
gitti jarēm gelmedi,
elbet bunda bir iſ var.*

*Al čohanēn hasēnē,
iſlettim jakasēnē,
tavlada kēr at kiſner,
iſtijor u'asēnē.*

*Ezircjanēn deresi,
hajlē čeker arasē,
Ibiſimin kēr atē,
čaršēda tellal elinde.*

*Feražemin al jakasē,
teftiſler vurdu makasē,
eli dībinden kopasē.
Al feraže mor feraže,
jakamdan düſtü feraže.*

*Feražemi gijemedim,
Kjādhaneje gidemedim,
ben jarēmē göremedim.
Al feraže mor feraže,
gözümnden düſtü feraže.*

*Feražemin ard eteji,
jahudinin mor ipeji,
teftiſler čaršē pahteji.
Al feraže mor feraže,
bojnumdan düſtü feraže.*

R. *Ej hegyek kōdōs hegyek,
hazāmban szeretōm sír;
ne sírj én anyām ne sírj,
pirost öltve gyászt ne köss;
én ha megyek megjövök,
én utánam te ne sírj.*

*Ezircjanban madár van,
a szárnyában ezüst van,
elment rózsám nem jött meg,
valami van a dologban.*

*Vedd a szövet finomját,
kivarrattam gallérját,
ménésben szürke ló nyerít,
akarja a gazdáját.*

*Ezircjānnak a völgye,
nagyon hosszú a köze,
Ibiſim szürke lova,
vásáron az árusnál.*

50.

*Felöltōm piros gallérja,
a csendbiztos megollózta,
keze tōbōl szakadjon ki.
Piros öltō viola öltō,
galléromtól leesett az öltō.*

*Felöltōm nem ölthettem fel,
Kjādhánéba nem mehettem,
a rózsámat nem láthattam.
Piros öltō viola öltō,
szememről leesett az öltō.*

*Felöltōmnek hátsó széle,
zsidó viola fonala,
csendbiztosok vásár kutyái.
Piros öltō viola öltō,
nyakamról leesett az öltō.*

51.

*Fistanakisi salkēm saçak,
sol böjriüme girdi pēçak,
beni vuran bir jumuržak.*

*B. Ač odajē kabadajē,
girežejim ben ;
sabēr ejle benim jarēm,
büjüžejim ben.*

*Fistanakisi biçim biçim,
ölijorum senin içün,
bir şeftali başēn içün.*

*Fistanakisi a'ēr atlas,
atlasa ijneler batmaz,
benim jarēm bensiz jatmaz.*

*Fistanakisi safē bejaz,
geželer gündüzden ajaz,
sakēn bana etme nijaz.*

Köntöskéje lobogós rojt,
bal mellembe ment be a kés,
egy nyomorult ölt meg engem.

*R. Nyisd ki szobád ej levente,
hadd megyek én be ;
légy én rózsám türelemmel,
majd megnövök én.*

Köntöskéje különféle,
én meghalok te miattad,
egy csókot adj életedre.

Köntöskéje nehéz atlasz,
az atlaszba nem megy a tű,
rózsám nálam nélkül nem hál.

Köntöskéje tiszta fehér,
éjjel hűvösb a nappalnál,
vigyázz nekem ne rimáncodj.

52.

*Geže gündüz intizarlan,
bir mürada ermedim ;
çok güzeller sevdim amma,
bir vefasēn görmedim.*

*Oturmuş göbek taşēna,
başlamēş terlemeje ;
ačmēş başē döktü saçē,
başladē tarama'a.*

*Aj efendim a sultanēm,
gül dibinde nar biter ;
jürejimde ateş var-dēr,
hem janar-da hem tüter.*

Éjjel nappal várakozva,
egy célhoz nem értem el ;
sok szépet szerettem ugyan,
de egy hívet sem láttam.

Reá ült a köldök-köre,
izzadozni kezdett el ;
fejét fedé haját bontá,
fésülködni kezdett el.

Ó efendim ó szultánom,
rózsa tövén gránát nő ;
tűz vagy az én szívemben,
ég és füstöl egyszerre.

53.

*Hamamên kapusu vuruldu,
içerije meşlis kuruldu.*

*Hamamên göbek taşlarê,
Fehminin keman kaşlarê.*

*Darêlêrsa darêlsên,
hamamžê tellak sâ olsun.*

*Su hamamdan çekan bir taze,
elinde altên jelpaze — ajol.*

*Hamamžênên bojalê saçlarê,
Fehminin hilal gibi kaşlarê.*

B. *Hamamžê Fehmije vuruldu,
Fehmi hamamžêja vuruldu.
Ajol ajol al beni,
al sinene sar beni — ajol.*

*Fürdő ajtaja beverödött,
belől multság rendezödött.*

*A fürdő köldök-kövei,
Fehmi íves szemöldöki.*

*Ha haragszik haragudjék,
fürdő szolga egészséges legyen.*

*E fürdőből ifju jön ki,
kezében arany legyező — no te.*

*A fürdősnek festett hajai,
Fehmi ujholdnyi szemöldöki.*

R. *A fürdős Fehmibe szeretett,
Fehmi a fürdősbe szeretett.
No te legény végy engem,
kebledre ölelj engem — no te.*

54.

*Havuz başēnda gülleri,
 šakēr öter bülbülleri,
 jarēm čētēr-pētēr dilleri.*

Medenczefőn a rózsái,
 dalló szőlő fülmüléi,
 rózsám szépen szőlő nyelve.

B. *Aškēna jandē'ēm gelijor,
 sineme sardē'ēm gelijor.*

R. Jön a kit én megszerettem,
 jön, kit szívre szorítottam.

*Havuz başēnda bir testi,
 dost ne jaman rüzgjar esti,
 sevdijim selamē kesti.*

Medenczefőn egy korsó,
 barátom be gonosz szél fútt,
 szeretőm megszűnt köszönni.

*Havuz başēnda bir selvi,
 selvinin japra'ē telli,
 sevdijim bir urumelli.*

Medenczefőn cziprusfa,
 cziprus levele sávos,
 rózsám ruméliai.

55.

*Iki turnam gelir allē karalē,
 birisini šahin vurmūš jaralē,
 o jauruja sorun aslē nerele.*

*Inme turnam inme sen bu pēnara,
 avžē tuzak kurmuš, var jolun ara,
 žümlemiz in isin Mevlam kajēra.*

*Inme turnam inme burda kēš olur,
 böjle kalmaz, elbet sonu xoš olur,
 bastēžē'ēm jerler donar taš olur.*

*Inme turnam inme xaber sorajēm,
 kanadēn altēna name sunajēm,
 nazlē žananēmdan xaber alajēm.*

Két gólyám jön pirosas és feketés,
 az egyikét sólyom bántá, sebesült,
 amaz ifjutól kérd hogy hová való.

Ne szállj gólyám, ne szállj le e forrásra,
 vadász lest állított, menj utad kövesd,
 mindnyájunknak dolgát Isten őrizze.

Ne szállj gólyám, ne szállj le, itt most tél lesz,
így nem marad, a vége majd csak jobb lesz,
a hely hová lépek, meg fagy, kővé lesz.

Ne szállj gólyám, ne szállj le hadd kérdejek hírt,
szárnyad alá hadd dugjak egy levelet,
kedves szeretőmtől hadd halljak én hírt.

56.

*Indim gittim Dijarbejrîn
düzüne,
sürmeler çekilmiş ela
gözüne,
ujusam ujansam baksam
jüzüne.*

*Jālê'enda kişniş ile
badem var,
pek salênma, aramêzda
adam var,
seni benden, beni senden
eden var.*

*Dijarbejrîn kalesi var,
düzü var,
gerdanênda top-top olmuş
inî var,
benim dilber senden gajri
kimim var.*

Száltam mentem Diárbekir
síkjára,
festéket vont az azurkék
szemére,
aludnám ébrednék néznék
arczába.

Kendőjében czukorka és
mandola,
ne mozgolódj, mert közöttünk
ember van,
téged tőlem, engem tőled
fosztó van.

Diárbekirnek vára van,
síkja van,
a nyakában felcsomódzott
gyöngye van,
nekem bájos náladnál más
kim is van.

B. Söjle menam hane Şiraze gelsin, R. Szólj menam a hánnak Sirázba
gündüz ba'a, geze ota'a gelsin. nappal kertbe, éjjel lakomba
jöjjön.

57.

*Indim gittim has baxçeje
jol sandem,
aja'ema diken battê
gül sandem,
el olunu ben kendime
jar sandem.*

Lementem szép kertbe, hittem
azt hogy út,
lábamba tövis ment, hittem
hogy rózsza,
más fiáról azt hittem hogy
szeretöm.

<i>Halimenin havlasunda</i>	<i>Halimének udvarában</i>
<i>mësêrê,</i>	<i>tengeri,</i>
<i>Halimeji gelen geçen</i>	<i>Halimét a jövő menő</i>
<i>êsêrê,</i>	<i>harapja,</i>
<i>Halimem-de nizamlarên</i>	<i>Halimém a katonáknak</i>
<i>jesiri.</i>	<i>a foglya.</i>

<i>Halimenin havlusunda</i>	<i>Halimének udvarában</i>
<i>dibeji,</i>	<i>mozsara,</i>
<i>Halimenin ajva gibi</i>	<i>Halimének a köldöke</i>
<i>göbeji,</i>	<i>birsalma,</i>
<i>Halimenin mermer gibi</i>	<i>Halimének mint a márvány</i>
<i>jüreji.</i>	<i>a szive.</i>

B. <i>Jaurum Halimem her janê</i>	R. <i>Lelkem Halimém mindenütt</i>
<i>alajlê,</i>	<i>takáros,</i>
<i>jalabêk sevmesi bejim</i>	<i>ragyogót szeretni bejem</i>
<i>kolajlê.</i>	<i>be könnyű.</i>

58.

*Indim jarêm bağçesine jol sandêm,
el uzattêm konğesine gül sandêm,
el kězênê ben kendime jar sandêm.
Bir ağajêb kêza gönül verdim ben.*

*Keten gölmek gül vüžuda gijilmez,
kaša göze bakmajilen dojulmaz,
sana gönül verdim, gerü alênmaz.
Bir meleksi kêza gönül verdim ben.*

*Evlerimin önü jol-dur geçilmez,
dar kafeste güzel cirkîn seçilmez,
sişe dolu amberije içilmez.
Kömür gözlü kêza gönül verdim ben.*

*Mentem rózsám kertjébe útnak hittem,
kezem nyujtám, bimbót rózsának hittem,*

más leányát az én rózsámnak hittem.

Csodálatos lánynak adtam szívemet.

Rózsa testre len inget nem ölthetni,
szem s szemöldököt csak nézni nem elég ;

szívem adtam, vissza már nem vehetni.

Angyal lánynak adtam én a szívemet.

Házam eleje út, nem járhatni át,
szűk kalitban szép s csunyát meg nem ismerhetni,
teli palaczk amberit nem ihatni.

Szén szemű lánynak adtam a szívemet.

59.

*Inēm gidēm ālar Urum eline,
nergizi koklajēm gülün jerine,
köleji sardēn-mē bejin jerine ?*

*B. Geliši aslan geliši,
kendi perışan ;
ažeba iſla olur-mu,
bejimle konuſan ?*

*Inēm gidēm ālar dālar baſēna,
dejirmenler dōndürejim gözüm jaſēna,
bana verdijini verme kullar baſēna.*

*Inēm gidēm ālar jolda durajēm,
gelene gečene ābej sorajēm,
čevre verenlere jarēm dejejim.*

*Bejimi görmüşler vezir köſkünde,
bejimin sevdasē var-dēr üstünde,
gündüz hajalēmda geže dūſümde.*

Szállok megyek agák Ruméliába,
nárczist szagolok rózsá helyébe,
rabszolgát öleltél-e bej helyébe ?

*R. Járása mint oroszláné,
maga észbontó ;*

vajon szerencsés lesz-é,
a ki bejemmél beszél?

Szállok megyek *agák* hegy tetejére,
malmokat forgatok a könnyeimmél,
a mit nekem adtál ne add szolgának.

Szállok megyek *agák*, úton megállok,
jövőtől menőtől bátyám kérdezem,
a ki kendőt ad, azt rózsámnak mondom.

A *bejemet* látták vezir *köskjében*,
a *bejemen* ott van a nagy szerelme,
nappal képzeltemben este álmomban.

60.

Istambulda — *gelinim aman* —
uzun çarşê,
dükjanlarê — *gelinim aman* —
karşê karşê,
ne istersin — *gelinim aman* —
işte çarşê.

B. *Citetik pitetik* — *hanêm aman* —
konuşalêm,
ajvalêkta — *hanêm aman* —
buluşalêm.

Çaja vardêm — *hanêm aman* —
čaj gečilmez,
suja baktêm — *hanêm aman* —
su içilmez,
nazlê jardan — *hanêm aman* —
vaz gečilmez.

Evleri var — *kêzêm aman* —
çane çane,
benleri var — *kêzêm aman* —
tane tane,
ben kül oldum — *kêzêm aman* —
jana jana.

Isztambulban — ugyan arám —
 hosszú bazár,
 a boltjai — ugyan arám —
 átellenbe,
 a mit akarsz — ugyan arám —
 itt a bazár.

R. Csitetik pitetik — ugyan asszony —
 beszélgecsünk,
 birsalmásban — ugyan asszony —
 találkozunk.

Vízhez mentem — ugyan asszony —
 át nem kelhető,
 vízbe néztem — ugyan asszony —
 víz nem iható,
 hamis lányról — ugyan asszony —
 le nem mondhatni.

Házai vannak — ugyan lányom —
 egy sorjában,
 anya jegye — ugyan lányom —
 egy egy darab,
 hamuvá lettem — ugyan lányom —
 égve égve.

61.

Istambuldan — *aman* — *ajva dejil*,
 — *jaurumda* — *nar gelir* ;
inže fistan — *aman* — *top memeje*,
 — *jaurumda* — *dar gelir* ;
bu gençlikte — *aman* — *ölüm bize*,
 — *jaurumda* — *zor gelir*.

Istambuldan — *aman* — *aldërajëm*,
 — *kuzumda* — *fezini* ;
nerelerden — *aman* — *işidejim*,
 — *kuzumda* — *sesini* ;

*çok aradēm — aman — bulamadēm,
— kuzumda — ešini.*

*Avropadan — aman — ismarladēm,
— jaurumda — bir kutu;
içi dolu — aman — miski-amber,
— jaurumda — gül koku;
gitti jarēm — aman — aldē beni,
— jaurumda — bir korku.*

*B. Jansēn Izmir — aman — demir jolu,
— kuzumda — kül olsun;
beni jardan — aman — ajēranlar,
— jaurumda — kör olsun.*

*Isztambulból — óh jaj — nem birsalma,
— a fattyumnál — gránát jön;
vékony ruha — óh jaj — kerek mellnek,
— a fattyumnál — nagyon szűk;
ily ifjanta — óh jaj — halál nekünk,
— a fattyumnál — be nagy baj.*

*Isztambulból — óh jaj — én vétetem,
— bárányomnál — a fezés;
merről — óh jaj — hallgassam én,
— bárányomnál — a hangját;
be kerestem — óh jaj — nem találtam,
— fattyumnál — a párját.*

*Európából — óh jaj — rendeltem meg,
— a fattyumnál — egy szekrényt;
belül tele — óh jaj — mosusz ambra,
— a fattyumnál — rózsa szag;
elment rózsám — óh jaj — előfogott
— a fattyumnál — félelem.*

R. Égjen Szmirna — óh jaj — a vasutja,

*— bárányomnál — hamuvá legyen;
— a rózsámtól — óh jaj — elválasztó,
— a fattyumnál — vak legyen.*

62.

*Istambulun karşesenda
Galata,
çek kajékçe götür bizi
Balata,
ne hoş olur mastikajle
salata.*

*Çekmežemin anahtari
altendan,
bir jar sevdim, asker oldu
baxtendan,
sultan Hamid binler jaša
taxtenda.*

*Çekmežemin anaxtari
gömbüşten,
şindi geldi benim jarım
žümbüşten,
jeter arték, ben vaz geçtim
bu išten.*

*Kordonumun sêra sêra
taşe var,
bir omuzdan bir omuza
saçe var,
sevdalê-dêr efelerin
başê, jar.*

Isztambullal átellenben
Galata,
evezz csónakos vigy minket
Balatra,
mily pompás lesz masztikával
saláta.

A fiókomnak a kulcsa
aranyból,
szeretöm volt, katona lett,
óh sorsom,
Hamid szultán soká éljen
a trónján.

A fiókomnak a kulcsa
ezüstből,
mostan jött meg szeretöm a
lakomából,
elég már, én lemondtam e
dologról.

A lánczomnak egy sorjában
köve van,
egy vállától másig vállig
haja van,
a fő efe szerelmes lett,
szeretöm.

B. Ojnaşêr balêklar deniz dalgale, R. Halak játszanak, hullámos a
bu jêl zejbeklerin başê sevdalê. tenger,
ez évben az első zejbek szerel-
mes.

63.

*Istambulun Kejtanesi,
nasêl do'urmuş anasê,
sevdijim dir dür tanesi.*

Sztambulnak a Kjádhánéja,
hogyan szülte őt az anyja,
szeretöm a gyöngy darabja.

B. *Küçük büyük hanım,
etmemeli dir ;
raki ile şarab,
içmemeli dir.*

*Istambulun sokaklarê,
karşê karşê konaklarê,
al al olmuş janaklarê.*

*Istambulun kış geżesi,
pek güzel dir ejlenżesi,
edalim bir gül konżesi.*

R. Kicsiny asszony nagy asszony,
nem kell ezt tenni;
rakival együtt bort,
nem kell inni.

Sztambulnak az utczái,
átellenben palotái,
tuli pirosak orczái.

Sztambul téli éjczakái,
szépek a mulatozási,
a szeretőm rózsá bimbó.

64.

*Izmirin içinde kurulur pazar,
kaldır fistanenê dejmesin nazar,
Izmirin güzeli jelda bir azar.*

B. *Var git olan dolaş çimen üstüne,
indir fino fesin bir jan üstüne.*

*Izmirin içini duman bürüdü,
herkes sevdijini aldı jürüdü,
benim sevdijim şunda bir idi.*

*Izmirin arkasê Ajdin da'ê-dêr,
sensiz şeker jesem hana a'ê-dêr,
sevdim seni olan sözüün sa'ê-dêr.*

*Izmirin jollarê işlemez oldu,
benim-de kış atem kişnemez oldu,
bende bu ajrêlêk işlemez oldu.*

Szmirna belsejében bazárt állítanak,
emeld szoknyád hogy tekintet ne érjen,
Szmirna szépe egy évben egyszer mulat.

R. Nosza menj legény, bolyongj a réteken,
csapd félre a finom fezed féloldalt.

Szmirna belsejét füst borította el,
mindenki rózsáját vette, úgy ment el,
az én szeretőcském itt egyetlen volt.

Szmirna háta megett Ajdin hegye van,
nélküled ha czukrot eszem, méreg lesz,
szerettelek ifjam téged, igaz szó.

Szmirna útjai járatlanok lettek,
az én szürke lovam sem nyerit többé,
az elválás bennem nem bánt már többé.

65.

*Jeni bahar çajër cimen üstüne,
hançer almêş sevdizijim destine,
o güzelin bana bilmem kasdê ne.
Bizi barêştêran diller öjünsün.*

*Benim jarêm her birile ojnamaz,
sevdasile жоşup жоşup kajnamaz,
o nazlêm-da bana küsmüş sөjlemez.
Bizi barêştêran diller öjünsün.*

*Istambuldan aldêrajêm fesini,
nerelerden isidejim sesini,
ajên on dördüne benzer resimi.
Bizi barêştêran diller öjünsün.*

Ismét tavasz lett a rét és fű felett,
handzsárt vett a szeretőcském kezébe,
nem tudom hogy mi velem a szándéka.
A minket békítő nyelv dicsekedjék.

A szeretőm mindenkivel nem játszik,
szerelmével habzik habzik, fel nem forr,
a hamisom megneheztelt rám, nem szól.
A minket békítő nyelv dicsekedjek.

Sztambulból vétetem neki a fezet,
merről is halljam meg én az ő hangját,
képe mint a holdnak tizennegyede.
A minket békitő nyelv dicsekedjék.

66.

*Jeni çekma basmalar var ne boja ?
ister al gij ister gez bojdun boja,
hep güzeller heves eder bu jola.*

B. *Buluşalım ajnažëlar içinde,
zefk edelim kalpakčëlar içinde.*

*Ajnažëlar içi parël-parlijor,
al topukta žanfes šalvar parlijor,
benim jarëm gizli selam jollijor.*

*Bir inžëžik duman tüter bažadan,
benim jarëm destur almëš hožadan,
bir gežëžik izin al gel kožadan.*

Uj divatú kendők vannak mily színben?
vagy pirosat végy, vagy járj mindenfelé,
minden leány ez után kívánczik.

R. *Találkozzunk a tükör-árulók közt,
mulatozzunk a kalap-árulók közt.*

*A tükör-árulóknál minden fénylik,
fehér bokán kanavász nadrág fénylik,
a szeretőm titkos üdvözlétet küld.*

*Vékony füst füstöl ki a kéményből,
a rózsám engedélyt vett a hodsától,
egy éjre végy szabadságot uradtól.*

67.

*Ješil gijmiš bütün dālar,
ažeb ničün bülbül ālar ?
bahar gelmiš sular ēālar.*

*Zöldet öltöttek a hegyek,
vajon mért sír a fülmüle ?
tavasz megjött, víz csergedez.*

*Gel gidelim jauru kuzu,
jok bu da'ên hiç bir düzü,
kes burada dōru sözü.*

*Sivas jolun geže geçtik,
ažē tatlē sujun içtik,
biz bu jardan vaz-mi geçtik ?*

*Gyere menjünk kis bárányka,
nincs e hegynek semmi síkja,
hagyd abba itt az igaz szót.*

*Szivász útján éjjel jöttünk,
keserű s édes vizét ittuk,
e rózsáról lemondtunk mi ?*

68.

*Jeşillikte otururken,
jare bade doldururken,
sevdijimi gezdirirken.*

*Indim tabanên joluna,
baktēm sa'ēma soluma,
telli kurşun sol janēmda.*

*Talikaıdan kanlar akar,
žümle alem bize bakar,
telli kurşun jürek jakar.*

*A mint zöldben üldögéltem,
rózsám poharát töltöttem,
szeretőmet sétáltattam.*

*Hegyalja útjára mentem,
jobbomra balomra néztem,
csíkos golyó bal felemben.*

*Vér folyik a taligámból,
egész világ mi reánk néz,
csíkos golyó szívet éget.*

69.

*Jine akşam oldu bastē karalar,
oturmuş sevdijim zülfün taralar,
herkes almēş sevdijini niželer.*

*Şaştēm jolun hangisine varajēm,
hem varajēm türlü hallar sorajēm,
üç dilberin hangisini sarajēm.*

*Duman cökmüş kar joluna, seçilmez,
nazlē jarēn edasēndan geçilmez,
bile bile hasret zehri içilmez.*

*Jine akşam oldu bastē karalar,
jarēm aşkē žijerimi paralar,
jok-mu dostlar buna hiç bir çareler ?*

*B. Sevdijim aklēma gelir,
janarēm dost janarēm.*

Ismét este lett, sötétség ránk lepett,
ült a szeretőm, a haját fésüli,
mindenki rózsáját vette, mennyien.

Megzavarodtam, melyik úton menjek,
menjek, különféle dolgot kérdeztek,
három bájosnak melyikét öleljem.

Köd borúlt hó útjára, nem láthatni,
kaczér lány hamisságától nem járhatni,
tudva, elválás mérgét nem ihatni.

Ismét este lett, sötétség ránk lepett,
rózsám szerelme a bensőm széttépi,
nincs-é barátim ez ellen orvosság?

R. Szeretőm az eszembe jut,
égek barátaim, égek.

70.

*Jine gördüm gerdanênda bir nišan,
nišanê gördükçe oldum perişan,
dua ejlêm ben jarêmla kavuşâm.*

*Keten gömlek gijer teninden nazik,
kolunu sêktêrmêş elmaz bilezik,
jerine düşmejen gönüle jazêk.*

*Evlerimin önü ebem-gümezi,
têrmâna têrmâna çektêm jamažê,
sizde-mi bulunur gönül ilažê?*

Ismét láttam a nyakában egy jelet,
e jelet látva az eszem zavart lett,
imádkozom, találkozzam rózsámmal.

Len inget visel, vékonyabb a testénél,
karjait gyémánt karperecz szorítja,
a helyébe nem eső szívért be kár.

A házam eleje mályva,
 kapaszkodva fel értem én a dombra,
 van-e tinálatok szív orvossága ?

71.

*Jine ilk jaz oldu ej,
 neme gülejim ?
 akëttëm gözüümün jaşën,
 nejle silejim ?*

*Ben jarëmë kajb ettim,
 arar gezerim ;
 ben jarëmë bulma'a,
 sorar gezerim.*

*Ne gezersin a bülbül,
 uçan ovada ;
 kanadlarëm kërêldë,
 kaldëm pijade.*

*Atešim janmadan,
 tütünüm tüter ;
 viran bağçelerde,
 bülbüller öter.*

Ismét előnyár lett ej.
 miért nevetek ?
 hullattam a könnyeim,
 mivel törüljem ?

A rózsám elvesztettem,
 megyek keresem ;
 a rózsám megtalálni,
 megyek kérdezem.

Mit sétálsz óh fülmüle,
 repülő síkon ;
 a szárnyaim eltörtek,
 gyalog maradtam.

A tüzem nem ég még,
 és már füstölök ;
 pusztuló kertekben,
 fülemüle szól.

72.

*Jine sevdijejim
 göjnüne ujdu,
 žereme kesildi
 gözlerin ejdi,
 üç toptan mintanë
 gündeje gejdi.*

B. Aldërdëm elimden
 urumelliji,
 çifte benliji.

Szeretöcském ismét
 a szívének hitt,
 megbühnhödött érte
 szemeit süté,
 három vég mellényét
 naponként ölté.

R. Elvették kezemből
 a ruméliait,
 pár anya-jegyűt.

*Daražek soka'e
duman bürüdü,
herkes sevdijini
aldê jürüdü,
benim sevdîžejim
burda bir idi.*

A keskenyke utczát
füst borította,
mindenki babáját
vette és úgy ment,
az én szeretőcském
itt egyetlen volt.

B. Aldêrdem elimden
urumelliji,
keman kaşlêjê.

R. Elvették kezemből
a ruméliait,
ív szemöldökűt.

*Tepeler tepeler
jüksek tepeler,
orda jāmur ja'ar
burda serpeler,
kula'ēna takmêš
zümrüd küpeler.*

Dombocskák dombocskák
magas dombocskák,
ottan eső esik
itten permetez,
fülébe illesztett
smaragd függőket.

B. Aldêrdem elimden
urumelliji,
bal dudaklêjê.

R. Elvették kezemből
a ruméliait,
a méz ajakút.

73.

*Jine toparlandê da'ēn dumanê,
bir güzelin kaldê ažd-u-amanê,
şindi geldî sarêlmanên zemanê.*

*Behej çamlar çamlar sakêzê damlar,
bir güzele gönül verdim adamlar,
görmejelî jarê gözümler kan âlar.*

*Alêr kar kefinî çekar saraja,
dibaler biçejim o selvi boja,
sêrma uçkur işler şanfes şalvara.*

B. Āla kuzum āla,
ben jandem āla ;
aşk oduna jandem,
şijerim dāla ;

*aman ešim aman,
sērma gömüšüm ;
ak gerdan altênda,
kaldê bir dišim.*

Megint össze gyülemllett a hegy köde,
egy szépnek maradt meg az ígérete,
most jött meg az ölelkezés ideje.

Hej fenyőfa, fenyő mézgája csepeg,
egy szépet szerettem meg óh emberek,
miót' rózsám nem látom, szemem vért sír.

Veszi fehér ruháját megy szerájba,
ruhát szabok én a cziprus termetnek,
arany madzagot készít bugyogóhoz.

R. Sírj én bárányom sírj,
én elégttem sírj ;
szerelem tüzébe égtem,
furd át bensőmet ;
óh jaj párom óh jaj,
finom ezüstöm ;
a fehér nyak alatt,
maradt egy fogam.

74.

*Jük altênda kaldê para
kesesi,
aldê beni šu čožu'un
tasasê,
öpmek bilmez kočmak bilmez
basasê.*

*Gel gidelim šu jokuštan
aša'ê,
beš jüze dir belinde-ki
kuša'ê,*

Holmi alatt maradt a pénzes
erszény,
megvett engem e gyermeknek
búbaja,
nem tud csókolni szeretni,
sülyedjen.

Gyere menjünk e meredek
alája,
öt százat ér a derekán
az öve,

*ninni ninni dejejim šu
čožu'a.*

*Gider ojnar, gelir jüke
dajanêr,
akšam jatar sabā olur
ujanêr,
hej a'alar buna žan-me
dajanêr?*

*Akšam olur jemejini
jejemez,
sabā olur šatvarêne
gijemez,
el janênda jarêm var-dêr
dejemez.*

*Gel gidelim šu karše-ki
bažčeje,
kêrmêze gül devširelim
božčaja,
anam babam tama etmiş
akčeje.*

gyermek-dalokat mondjak e
gyereknek.

Megyen játszik, jön ládának
neki döl,
este lefekszik, ha reggel van
fel kel,
nos agák, hát kiállja ezt
a lel kem?

Estidején ételét nem
eheti,
reggel lesz, a nadrágját
nem öltheti,
más mellett a szeretóm, nem
mondhatja.

Gyere menjünk a szemközti
kertekbe,
piros rózsát szedegessünk
csomóba,
anyám apám fukarkodtak
a pénzben.

75.

*Jüksek kăvelerde
lambalar janar,
her kulun bašêna
deölet-mi konar,
kiši sevdijine
böjle-mi janar?*

*Jüksek kăvelerde
kăve piširir,
o pamuk ellerle
finžan devširir,
kiši sevdijine
janak šiširir.*

Magas kăvéházban
égnek a lámpák,
mindenki fejére
boldogság száll-e,
ember babájáért
vajon így ég-e?

Magas kăvéházban
kăvét forral ő,
pamuk kezeivel
findzsát szed össze,
a kit a szív szeret
csókra ajkat nyújt.

*Jüksek kâvelelerde
portokal sojar,
portokal rengine
şalvarê bojar,
kişi sevdijine
böjle-mi janar ?*

*Karênza karênza
kara karênza,
anam-da gelijor
gelin görünze,
nasêl sabr edem
engel ölünze ?*

B. Kör olsun sürünsün
*haži Mustafa ;
dün geze kojnunda
sürdüyüm sefa.*

*Magas kâvehâzban
narancsot hâmoz,
a narancs színere
nadrágát festi,
ember babájáért
vajon így ég-e ?*

*Óh te hangya hangya
fekete hangya,
az anyám is jön
menyét meglátva,
hogy legyen türelmem
e baj láttára ?*

R. Vakuljon meg, nyomorogjon
*hadsi Musztafa,
tegnap éjjel karjában
a mulatozás.*

76.

*Jüze dâlar başên meskjen ejledim,
derdim çok-tur halêm kime söylejim,
ej efendim ben bu dertten ölejim.*

B. Ko desinler dertli ölmüş görenler,
şükr ejlesin müradêna erenler.

*Vardem baktem sarajenda sesi var,
mezlis kurmuş sofrasenda nesi var,
jar kara gijmiş benimcün jase var.*

*Hattat-mê-dêr odasenda okujan,
bülbül-mi-dir juvasenda şakijan ?
kolu kopsun şu sijahê dokujan.*

*Magas hegy tetejét tettem lakommá,
sok a búm, kinek mondjam el a bajom,
ej efendim, e bútól meghalok én.*

R. A ki látja mondja : bujában meghalt ;
köszönjék meg, a kik czéljukat érték.

Mentem néztem : szerájában hangja van,
társaság van, asztalánál miye van ;
rózsám gyászt öltött, miattam gyásza van.

Szépíró-e szobájában olvasó,
fülemüle-e fészkében panaszló ?
karja szakadjon a ki feketét sző.

77.

*Kajserinin odalarê
damgalê,
küçüjükten benim başem
kougale.*

*Kajserinin oğaklê'ê
burmalê,
Sülejmanên bojnuzunu
kêrmalê.*

*Kajseriden bir jar sevdim
gaziler,
o-da günde türlü-türlü
naz ejler.*

*Kajserinek a szobái
bélyegesek,
kis koromtól az én fejem
veszekedős.*

*Kajserinek tűzhelyei
csavargósak,
Szulejmánnak a szarvait
le kell törni.*

*Kajseriből lányt szerettem
óh vitézek,
napjában sokféleképen
hamiskodik.*

B. *Asli hanem Kajserije
vardên-mê,
Kajserililer kajpak olmuş
gördün-mü ?*

R. *Ászli leány Kajseribe
mentél-e,
a Kajseriek ravaszok lettek
láttad-é?*

78.

*Kar-mê jāmêş o jarēmên da'êna,
êi-mi düşmüş konşesine ba'êna ?
selam ejle seherlerde jarêma.*

B. *Seferim var benim güzel eline,
kar bejazem eline.*

*Genê a'amên pištovunun gömüšü,
aldê beni o güzelin gülüşü,
büjün küsülîse jarên barêšê.*

*Kaldêr šalvarênê çajdan geçelim,
sanjak dālarênda bajrak açalêm,
arêm ujarise alup kaçalêm.*

*Benim jarêm molla ile müderris,
kajêk geldi adalara gideriz,
jalvarêr jakarêr göjnün ederiz.*

Hó esett-e a szeretôm hegyére,
dér esett-e bimbójára kertjére?
tiszteltetem reggelenként szeretôm.

R. Utam vagyon a szépem országába,
hófehérem honába.

Ifjú *agám* pisztolyának ezüstje,
meghódított ama lány nevetése;
ha ma haragos, holnap meg kibékül.

Emeld bugyogód menjünk át a folyón,
lobogó hegyeiben zászlót bontsunk;
hogy ha rózsám rá áll, veszem és futok.

Az én szeretôm *mollah* és tanító,
jött a csónak, megyünk a szigetekre,
kérve rimázkodva szívét megnyerjük.

79.

*Kar-mê jāmêš šu Izmirin da'êna,
çi-mi düšmüš konžesine ba'êna?
henüz girmiş sarêlmanên ça'êna.*

B. Aman Pullum aman jandêm elinden,
kaçup kurtulmadêm senin dilinden.

*Pullunun evleri hamama karşê,
gelene geçene atijor taşê,
Pullunun kemana benzijor kaşê.*

*Pullunun evleri hamama jakên,
sa'êna soluna hamajlê takên,
mezatta bulunmaz alajê satên.*

*Pullu gider javaş-javaş joluna,
emikler japtêrêr bejaz koluna,
haržle'ê jok altun ister kojnuna.*

Hó esett-e Szmírnának a hegyére,
dér esett-e bimbójára kertjére?
csak most lépett az ölelés korába.

R. Ugyan Pullum ugyan égtem miattad,
futottam, nem szabadultam nyelvedtől.

*Pullu háza szímben van a fürdővel,
a jövőt menőt mind megszólja,
Pullu szemöldöke ívhez hasonló.*

*Pullu háza közel van a fürdőhöz,
jobbodra, balodra kardkötőt köss fel,
zsibvásárba nem találni, én veszek.*

*Pullu megyen lassan lassan útjára,
szopás-foltot tétet fehér karjára,
zsebpénze nincs, aranyat kér magára.*

80.

*Kêr ata vurdum kênajê,
atladêm geçtim Tunajê,
âlatma garib anajê.
Hajdindi hajdê hajdê more,
gömüş gerdano.*

*Tunada çêrpar bezini,
kim sevmez bulgar kêzênê?
öpejdîm ela gözüñü.*

Szürke lovat megfestettem,
a Dunán által ugrattam,
ne rikasd a szegény anyát.
Nosza rajta rajta more,
óh az ezüst nyak.

A Dunában veri vásznát,
ki nem szeret bolgár leányt?
csókolnám meg azur szemét.

*Dimjano hajdê hajdê more,
bejaz gerdano.*

*Tunanên köprüsü taştan,
sen çekardên beni baştan,
ajêrdên eştên joldastan.
Hajdindi hajdê hajdê more,
altun gerdano.*

*Tunada bülbül juvasê,
jêkêlup viran kalasê,
jüekte hižran jarasê.
Dimjano hajdê hajdê more,
elmas gerdano.*

*Kêr ata vurdum haşajê,
kim sevmez bøjle paşajê?
ālatma garib babajê.
Hajdindi hajdê hajdê more,
benli gerdano.*

*Kêrmêzê gülü budarlar,
altêna meŷlis kurarlar,
güzel olanê sararlar.
Gönül sabr et-de hamd ejle,
şükr ejle.*

*Kêrmêzê gülün buda'ê,
geçmedi gönül firaki,
eme bilsem bal duda'ê.
Gönül sabr et-de hamd ejle,
şükr ejle.*

*Kêrmêzê gülün dalê var,
büjün benim efkjarê var,
her gün ālasam jeri var.
Gönül sabr et-de hamd ejle,
şükr ejle.*

*Dimjano rajta rajta more,
ôh a fehér nyak.*

*A Dunának kő a hidja,
te hoztál ki a sodromból,
elválasztál pár és társtól.
Nosza rajta rajta more,
ôh az arany nyak.*

*Dunában fülmüle fészke,
pusztuljon, sivár maradjon,
a szívben elválás sebe.
Dimjano rajta rajta more,
ôh a gyémánt nyak.*

*Szürke lóra csótárt tettem,
ki nem szeret ilyen pasát?
ne rikasd a szegény apát.
Nosza rajta rajta more,
anya-jegyes nyak.*

81.

*A piros rózsát beoltják,
alá össze gyülekeznek,
a szép ifjat átölelik.
Szív tûrj és mondj dicséretet,
köszönetet.*

*Piros rózsának az ága,
nem múlt el szív elválása,
csak szophatnék méz ajakat.
Szív tûrj és mondj dicséretet,
köszönetet.*

*Piros rózsának ága van,
ma én nekem szándékom van,
ha mindig sírnék helye van.
Szív tûrj és mondj dicséretet,
köszönetet.*

82.

*Kêz Emine aşkên beni jandêrêr,
bûlbûl ôter gül dalêna kondurur,
bu derd iflâ etmez beni öldürür.
Kêz Eminem bøjle bøjle nolažak?
çakê ben de çevre sende kalažak.*

*Hajran-êm ben hajran-êm kêz Emine,
olmuşum derdinle deli divane,
kurban olām aja'ênên mestine.
Al kolumu koj göbejin üstüne,
nasl kêjdên şirin žanên kasdêna?*

B. *Kêz Emine ajvada ne gezersin,
Kadrinin aklênê baştan üzersin.*

*Lány Emine, szerelmed engem éget,
fülemüle szól, rózsa ágra szállott;
e fájdalom nem hoz jót, hanem megöl.
Lány Eminém egyre csak így mi is lesz?
a kés nálam, a kendő nálad marad.*

*Ámulok én, ámulok lány Emine,
fájdalmaddal örült és bolond lettem,
áldozata legyenek a lábbedidnek.
Vedd a karom, tedd rá a köldöködre,
hogyan törtél reá édes lelkedre?*

R. *Lány Emine, mit sétálsz birsalmásban?
Kádrid esztét fejéből kizavarod.*

83.

*Kêz satêžêdan aldêm be,
morla bir top alaža;
altêmêzda jajdêk be,
morla kazmir feraže;
belde sokuluža kaldê,
bir çifte tabanža.*

*Lány az árustól vettem hé,
viola és tarka vásznat;
alánk terítettük hé,
viola s kázmír köntöst;
az övbe bedugva maradt,
két csöví pisztoly.*

*Kêz satêžêdan aldê ja,
morla bir çeki inži ;
kolumda bilezik var,
bojnumda zinžir ;
sallandêkêa her janê m,
morla inži dir.*

*B. Ben sana jandê m,
ele verme beni ;
bojum fidan olsun,
dile verme beni.*

*Leány az árustól vett hé,
violát és gyöngyöket ;
a karomban karkötő van,
a nyakamban láncz ;
minden oldalam mozgatva,
viola és gyöngy.*

*R. Megszerettelek,
el ne árulj engem ;
termetem ág legyen,
hírbe ne hozz engem.*

84.

*Kösküm var-dêr aja karşê,
durmaz akar gözü m jaşê,
ilk sevda dir jeşil başlê.
Var gönül jarê sejr ejle,
kêz gel bana halên sôjle.*

*Küçüžükten büjütmüş-tür,
ak sinede ujutmuş-tur,
o jar beni unutmüş-tur.
Var gönül jarê sejr ejle,
kêz gel bana halên sôjle.*

*Elmajê nazik sojarlar,
çin taba'êna kojarlar,
el arif dir tez dujarlar.
Var gönül jarê sejr ejle,
kêz gel bana halên sôjle.*

*Kösköm van a holddal szemben,
egyre folynak a könnyeim,
első szerelmem, zöld fejű (szent).
Menj szívem nézd meg rózsádat.
lány jer hozzám, mondd el bajod.*

*Kicsinyből növekedett fel,
fehér mellen altatták el,
rózsám engem elfelejtett.
Menj szívem nézd meg rózsádat,
lány jer hozzám, mondd el bajod.*

*Almát finoman hámozzák,
porcellán tányérba teszik,
más tudja hamar megsejtik.
Menj szívem nézd meg rózsádat,
lány jer hozzám, mondd el bajod.*

85.

*Kürdistanên dilberi,
sürmeli dir gözleri,
jaşî jaman sözleri.
Ne hoş kürd eli eli.*

*Kürdisztán bájosai,
festettek a szemei,
nagyon szépek szavai.
Be szép a kürd tartomány.*

*Javuz ata binerler,
eştirirler giderler,
aşikleri severler.
Ne hoş kürd eli eli.*

*Topu'u-da halkalê,
jürüjende görmeli,
doja doja sarmalê.
Ne hoş kürd eli eli.*

*Jüksek jerden bakarlar,
sular gibi akarlar,
başına tel takarlar.
Ne hoş kürd eli eli.*

Pompás lóra felülnek,
neki vágtatnak mennek,
a szerelmest kedvelik.
Be szép a kürd tartomány.

A bokája is gyűrűs,
jártában kell megnézni,
unos-untig ölelni.
Be szép a kürd tartomány.

Magas helyről néznek le,
mint vizek folydogálnak,
fejökre fátyolt fednek.
Be szép a kürd tartomány.

86.

*Küçükükten bir jar sevdim
ezeli,
henüz bitmiş bu baycenin
gazeli,
serkeş olur bu jerlerin
güzeli.*

*Senin ile gezdijimiz
ovalar,
češmim jaše bir birini
kovalar,
mežlisiniz dajim olsun
a'alar.*

*Šu karšēda duran Hižran
da'ē-dēr,
sensiz šeker jesem, bana
a'ē-dēr,
jar semtine gidilmenin
ča'ē-dēr.*

Kis koromtól lányt szerettem
jó régen,
még csak most nőtt e kertnek a
levele,
daczosak e vidéknek a
szépei.

Veled együtt bejártunk sok
sikszágot,
szememnek könnyei egymást
kergetik,
társaságtok mindig legyen
óh agák.

Ez átellenben levő hegy
a Hidsrán,
nélküled ha czukrot eszem
mint méreg,
lány negyedébe menni itt
az idő.

B. *Jarēm andēm, ben jarēma*
gidejim ;
ešim andēm, ben ešime
gidejim.

R. Rózsám emlegettem,
 rózsámhoz megyek ;
 párom emlegettem,
 páromhoz megyek.

87.

Lejlek juvada üc olur,
bej kézē sarmasē güc olur.
Al beni Kunitam sar beni,
sērmalē žamadana koj beni.

Gólya három a fészekben,
 bej leányt ölelni bajos.
 Végy engem *Kunitám* ölelj engem,
 varrottas mentédbe tégy engem.

Lejlek juvada beš olur,
bej kézē Kunitaja eš olur.
Al beni Kunitam sar beni,
žizibiži odalara koj beni.

Gólya öt van a fészekben,
 bej leánya *Kunitának* párja lesz.
 Végy engem *Kunitám* ölelj engem,
 csecse becse szobákba tégy engem.

Lejlek juvadan göz eder,
bej kézē Kunitujlan sōz eder.
Al beni Kunitam sar beni
tulumbažē abasēna koj beni.

Gólya kacsint a fészekből,
 bej leánya *Kunitával* beszélget.
 Végy engem *Kunitám* ölelj engem,
 a tűzoltó gubájába tégy engem.

Kunitamēn elleri elleri,
pek nazik sōjljor dilleri.
Al beni Kunitam sar beni,
čamlēža odalara koj beni.

Kunitámnak a kezei kezei,
 nagyon finoman szólnak a nyelvei.
 Végy engem *Kunitám* ölelj engem,
 a fenyőfás szobáidba tégy engem.

Kunitamēn pejgiri dōrt olur,
saramadēm jürejime derd olur.
Al beni Kunitam sar beni,
čačalarēn abasina sar beni.

Kunitámnak négy a lova,
 át nem ölelhettem, baj a szivemnek.
 Végy engem *Kunitám* ölelj engem,
 a hajósok gubájába tégy engem.

88.

Lovčanēn janēna vardēm,
veresije šarab ičtim.
Sine sineje dajandē,
žanēm Lovčalē,
hajdē gel kuzum Lovčalē.

Lovcsa közelébe mentem,
 hitelbe én ott bort ittam.
 Kebel kebelre támaszkodott,
 lelkem *lovcsai*,
 nosza jöjj bárányom *lovcsai*.

*Lovčanĕn etrafĕ kaja,
kajadan bakarlar aja.
Jürek jüreje dajandĕ,
žanĕm Lovčalĕ,
hajdĕ gel kuzum Lovčalĕ.*

*Lovčanĕn iĕinde pĕnar,
pĕnarĕn üstüne konar.
žanĕ žanĕma dajandĕ,
žanĕm Lovčalĕ,
hajdĕ gel kuzum Lovčalĕ.*

*Lovcsának vidéke szikla,
szikláról néznek a holdra.
Szív a szívre támaszkodott,
lelkem lovcsai,
nosza jöjj bárányom lovcsai.*

*Lovcsa belsejében van kút,
a kutnak felibe rá száll.
Lelke lelkemre támaszkodott,
lelkem lovcsai,
nosza jöjj bárányom lovcsai.*

89.

*Mandiraja vardĕn-mĕ,
raki šarab aldĕn-mĕ,
gül bejazĕ sardĕn-mĕ?
Of-aman bilir-mi-sin,
sen benim olur-mu-sun ?*

*Jolda buldum bir dejnek,
ortasĕ benek benek,
mintan jelek bir örnek.
Of aman bilir-mi-sin,
sen benim olur-mu-sun ?*

*Majorságba mentél-e,
rakit és bort vettél-e,
rózsa fehért öleltél-e ?
Óh ugyan te tudod-é,
te az enyém lesz-e ?*

*Úton botot találtam,
a közepén pettyezett,
mente mellény egy minta.
Óh ugyan te tudod-é,
te az enyém lesz-e ?*

90.

*Mavi tirše fĕstĕĕ
mor bilene ;
pembe sin, al ješil mendil
eline ;
hele birde tülĕden fistan
gij hele.*

*Arabadan gösterirsin
parma'ĕn,
bu jerlerde jok-tur senin
dura'ĕn,*

*Kék zöldes pisztácza,
viola a ki ismeri ;
rózsa vagy, végy zöld kendőt a
kezedbe ;
egyuttal még túl szoknyába
öltözködj.*

*A kocsiból mutatod az
ujjadat,
e helyeken nincsen neked
lakásod,*

kërmëzë güllere benzer
jana'ën.

piros rózsákhoz hasonlít
az orczád.

91.

Melemen da'endan
indi sürüsü,
ajërup aldëlar
kuzunun birin,
Veli dedem post
ejlemiş derisin.

Bir engin ovada
tütünüüm tüter,
bunda ajrëlek var
ölümden beter,
olanğa malën ver
tek serin kurtar.

Kova kova indirdiler
koruja,
tut ettiler el kënalë
tazëja,
iş başa düşünže bakmaz
kuzuja.

Melemen hegyéröl
leszállott nyája,
elvették belőle
az egyik bárányt,
Veli apó nyeregbőrt
csinált bőreből.

Egy mély sikságon
füstöl a füstöm,
ittén elválás van
halálnál rosszabb;
add összes vagyonod,
csak élted mentsd meg.

Üzve üzve szállították
erdőbe,
fogd meg mondták a befestett
agárnak,
ha a földologra kerül,
bárányra nem néz.

B. Kač kuzulu žejlan kač kač,
amanën kač, avžë geldì.

R. Fuss bárányos gazella fuss,
óh jaj fuss, a vadász megjött.

92.

Mendilim dalda kaldë,
gözlerim jolda kaldë,
çarşë kapusu kapandë,
Kjani bej nerde kaldë?

Kendöm az ágon maradt,
szemem az úton maradt,
bazár kapuját bezárták,
Kjáni bej hová maradt?

B. Alamadëm arzumu Kjani,
süremedim zefkini Kjani.

R. Kivánságom nem vehettem Kjáni,
nem mulatozhattunk Kjáni.

Tespihim var od a'azë,
Kjani bej başlar tazë,

Olvasóm van rózsa fa,
Kjáni bej fejek dísze,

*bu derdi senden kazandem,
sen sin bunun ilaže.*

*Tespihim var meržandan,
kave içtim finžandan,
al hančeri öldür beni,
ben-de geçtim bu žandan.*

*Lamba şişesiz janar-mê,
bana jar bulunmaz-mê?
ben-de bu dertten ölürsem,
ažêjan bulunmaz-mê?*

*Baxčelerde sedef var,
öležejim meded jar,
ben-de bu dertten ölürsem,
sen sin bana sebeb jar.*

*Kjani ujkudan ujanêr,
gül jastê'a dajanêr,
Kjani bej gitti elimden,
buna žan-mê dajanêr?*

*Monastire gideriken
bir altun buldum,
balêk pazarênda
üç sofra kurdum.*

*B. Ben janar âlarêr,
gider mejhaneje,
gülgülü bade çakar,
çakar âlarêr.*

*Monastire gider iken
aldê bir jâmur,
henüz ujkudan ujanmêš
gözleri mahmur.*

e fájdalmat tőled nyertem,
te vagy ennek az írja.

Olvasóm van klárisból,
kávét ittam findzsából;
vedd handzsárod ölj meg engem,
ráuntam e lélekre.

Lámpa üveg nélkül ég-e,
nekem párom nem akad-e?
hogy ha e bajtól meghalok,
nem akad-é ki megszánjon?

A kertekben kagyló van,
meghalok segíts rózsám;
ha e bajtól meghalok,
te vagy rózsám az oka.

Kjáni álmából felébred,
rózsa párnára támaszkodik;
Kjáni bejt elveszítettem,
lélek ezt kiállja-é?

93.

*Monasztirbe a mint mentem
aranyat leltem,
hal vásárban három asztalt
felállítottam.*

*R. Égek és sírok,
megyek a korcsmába;
teles-tele poharat én
iszom és sírok.*

*Monasztirbe a mint mentem
eső ért utól;
csak most ébredt fel álmából,
szeme álmoskás.*

*Monastirin ortasênda
bir altun direk,
kesilen başlara
dajanmaz jürek.*

*Monastire gider iken
ben gördüm onu,
mavê-dêr onun şalvarê
bejaz dir donu.*

*Monasztirnak közepében
egy arany oszlop,
levágott főket a szív
ki nem bírhat.*

*Monasztirbe a mint mentem
én megláttam őt,
kék neki a bugyogója
fehér nadrágja.*

94.

*Nežibem žamdan bakijor,
bakêşê alem jakijor,
güzeller şarab čakijor.*

*B. Nežibem Nežibem,
ajnalê Nežibem ;
bir karêş gerdanlê,
sürmeli Nežibem.*

*Nežibemin kürkü iki,
biri samur biri tilki,
o kêz anasênên ilki.*

*Nežibemin entarisi,
derde derman şeftalesi,
anasênên bir tanesi.*

*Nežibem şalvarê şaldan,
dilleri tatlê-dêr baldan,
Nežibem gijinmiş aldan.*

*Nežibemin inži dişi,
fêndêkžêlêk işi-güžü,
jok-mu bu sevdanên užu ?*

*Nežibemin kestanesi,
altê patalar beş tanesi,
anasênên bir tanesi.*

*Nedsibém néz az ablakból,
nézése világot éget,
a szépek bort ürítenek.*

*R. Nedsibém Nedsibém,
tükrös Nedsibém ;
egy arasznyi nyakú,
festett Nedsibém.*

*Nedsibém bundája kettő,
egyik menyét másik róka,
ő anyjának az elseje.*

*Nedsibém felső ruhája,
fájdalomra ír a csókja,
anyjának az egyetlenje.*

*Nedsibém nadrágja sálból,
beszéde édesb a méznél,
Nedsibém pirost öltött fel.*

*Nedsibémnek vékony foga,
hamisság az ügye baja,
nincs-e e szerelem vége ?*

*Nedsibémnek gesztenyéje,
hatot pattan öt darabja,
anyjának az egyetlenje.*

95.

*Odunžêlar dâdan odun indirir,
gözüm jaşê dejirmeni döndürür,
bu dert bizi iflah etmez öldürür.*

*B. Gel âlama garib bülbül,
mezarêmen taşênda,
hem ajrêlêk jar sevdasê başêmda.*

*Dere kenarênda bülbüller öter,
oturmuş kjatibler mezesiz süzer,
bu ajrêlêk bana ölümden beter.*

*Uzun olur efelerin pêça'ê,
beş jüz dirhem Tarabulus kuşa'ê,
çapkên olur semtimizin uşa'ê.*

*Çêka bilsem şu jokuşun başêna,
güneş vurmuş tabanžamên taşêna,
hem ajrêlêk jar sevdasê başêma.*

*Uzun olur uzun jolun selvisi,
ben-de bilmem benim jarêm hangisi,
orta bojlû inže belli kendisi.*

*Uzun olur gemilerin direji,
çatal olur askerlerin jüreji,
sen böyle dur, kêzlar çeksin küreji.*

*Favágók a hegyről fát szállítanak,
szemem könnye egy malmot is megforgat,
ez a baj ránk nem hoz jót, hanem megöl.*

*R. Jer ne sírj szegény fülemüle
a sírom kövén,
elválás és szerelem az én bajom.*

*A völgy partján fülemülék dalolnak,
írnokok ülnek, meze nélkül isznak,
ez az elválás rosszabb a halálnál.*

Nagyon hosszú az *eféknek* a kése,
öt száz dramnyi a *tarabulusi* öv,
hamisak a kerületünk legényi.

Bár fel tudnék menni a meredekre,
nap rá süttött a pisztolyom kövére,
elválás és szerelem az én bajom.

Hosszú útnak hosszú az ő cziprusa,
én se tudom melyik az én szeretőm,
közép termetű és vékony derekú.

Hosszú a hajóknak az árbocza,
mint a villa a katonák-szíve,
te így maradj, lányok hadd evezzenek.

96.

*Sabā olsun ben şu jerden
gidejim ;
garib bülbül gibi ferjad
edejim ;
sen variken, ja ben kime
kalajem ?*

Reggel ha lesz, elmegyek
én e helyről;
mint a szegény fülemüle
kesergek;
te itt lévén, hát én kire
maradjak?

*Sabā olmuş dan jerleri
atijor ;
şümle kuşlar destur almış
ojnijor ;
iki hasret sarılmışlar
jatijor.*

Reggel lett, az idő is
hajnalodik;
madarak mind szabadsággal
játszanak;
mint két elvált, ölelkezve
feküsznek.

*Dilberin başında altın
taş olur ;
sevüp sarmak ajrılmışamız
güç olur ;
sen gidersen benim halım
niç olur ?*

A bájos fején arany
korona van;
szeretni, ölelni és válni
bajos;
ha te elmész, mi lesz majd én
belőlem?

B. Ujan ej gözleri mestanem ujan. R. Ébredj hamis szeműm ébredj.

97.

*Sabahın seher vaktında,
göre bilsem jarēmē;
gül dalēna bülbül konmuş,
çeker ahu-zarēmē;
elinden almak isterler,
benim nazlē jarēmē.*

*Sabahın seher vaktında,
oturmuş inşil okur;
ben o dilden annamazdım,
sanērēm bülbül şakēr;
güneş vurmuş kjaküline,
jarēm ujkuda jatēr.*

*Sabahın seher vaktında,
oturmuş kâve içēr;
bir elinde bülbül var-dēr,
bir elinde gül seçēr;
ajda bir selam verirdi,
onu-da vermez geçēr.*

*Akēntēja salē verdim,
çifte sandal pijade;
kendi küçük aklē büjük,
gönül verme zıjade;
ben o jarēmē kajb ettim,
gönül her dem şefada.*

*B. Jar şefada ben şefada,
hoşundu jar hoşundu;
ko bir zaman bøjle gitsin,
jine göjnüüm hoşundu.*

Reggel hajnal idejében,
bár láthatnám rózsámat;
rózsátőre fülmele szállt,
jajgat meg siránkozik;
elakarják venni tőlem,
az enyelgős rózsámat.

Reggel hajnal idejében,
ülve bibliát olvas;
én e nyelven nem értettem,
azt hittem fülmele szól;
nap rásütött hajfürtjére,
rózsám mélyen aluszik.

Reggel hajnal idejében,
ül és kávé iszogat;
fél kezében fülemle,
másikával rózsát szed;
egyszer egy hóban köszöntött,
azt se teszi, úgy megy el.

Az örvénynek eresztettem,
pár evezős csónakom;
maga kicsiny, az esze nagy,
szívedet nagyon ne add;
szeretőmet elvesztettem,
a szív mindig nagy kínban.

*R. Rózsa üdvben, én nagy kínban
boldogság lány boldogság;
egy darabig hadd legyen így,
szívem ismét boldog lesz.*

98.

*Sahat ücte bastē bizi üc kişi,
bilemedim kimler etti bu işi,
zira han .m kandērmajor geşesi.*

B. *Ko ver beni jar ilen iki gözüüm,
jalvardem jakardem geçmedi sözüüm.*

*Ben bu keşen komşularda keşladem,
elmalaré gül daléna aşladem,
ben jarëmlen konuşma'a başladem.*

Három órakor hárman megtámadtak,
nem tudhattam, hogy ki tette e dolgot,
mert az asszony estéje nem hitet el.

R. Hagyj engem a szeretőmmel,
két szemem;
könyörögve rimámkodtam,
szavam nem vált be.

Én e télen a szomszédék teleltem,
az almákat rózsza ágba oltottam,
szeretőmmel beszélgetni kezdtem.

99.

*Selanik kahpe Selanik,
sujun içtim bus-bulanék,
Urumelleri dolanék.*

*Szalonik derék Szalonik,
vizét ittam be zavaros,
Rumélia tekervényes.*

B. *Ak-kirmane gidelim gel,
köçejim gel gel;
bu jer bize haram oldu,
kaçalëm gel gel,
köçejim gel gel.*

R. *Nosza menjünk Ak-kirmánba,
jer tánczosom jer;
ez a hely már tilos nekünk,
jer hát fussunk jer,
jer tánczosom jer.*

*Ak-kirmandan gejdik tažě,
erenler bize duažě,
inšallā oluruz haži.*

*Ak-kirmánból koronát ölténk,
szentek értünk imádkoznak,
remélljük hogy hadsik leszünk.*

*Bursada ejlendik birez,
jetisti turfanda kirez,
Selanikle Sofja Serez.*

*Brusszában kissé mulattunk,
megért a gyenge cseresznye,
Szalonik és Szófia, Szerez.*

*Istambulun ardē deniz,
sarardē soldu gül beniz,
bunda çok-tur ejlenmeniz.*

Sztambul megett van a tenger,
rózsa arcz elhervadt sápadt,
régóta mulattok itten.

100.

*Suja gider elinde bir bakêrżak,
ne olurmuş olan kêza bakênżak,
iki gönül bir olup-ta jatênżak.*

B. Şekerim ben şekerimi isterim,
elmaz jarēm kajmak ile beslerim.

*Suja gider su testisi elinde,
aller gijmiş etekleri belinde,
şeker hanēm zamparalar elinde.*

*Suja gider su testisi doldurur,
eve gelir gül benzini soldurur,
şekerin bakêşē adam öldürür.*

Vízért megyen kezében egy rézkorsó,
mi van abban ha legény a lányra néz,
két szív hogy ha egyesül és lefekszik.

R. Czukrosom, én czukrosomat akarom,
gyémánt rózsámat tejfellel táplálom.

Vízért megyen vizes korsó kezében,
pirost öltött, ruha széle övében,
czukor leány a latroknak kezében.

Vízért megyen, vizes korsót töltöget,
haza megyen, rózsa arczát hervasztja,
a czukros tekintete embert megöl.

101.

*Şahane gözüñ şahane,
hüsnüñe jok-tur behane,
gel Sülejman ol žihane.*

Sáhhoz méltó szemed sáhhoz,
szépséged ellen nincs kifogás,
jer Szulejmán e világhoz.

B. Göjnüme çare bulunmaz, R. A szívemre nincsen balzsam,
göjnüm ejlenmez aldanmaz. szívem nem mulat, nem csalódik.

Uçan kuşlar kebab olsa, Repülő madár sült volna,
akan sular şarab olsa, bár a folyó viz bor volna,
mejhaneler meskjen olsa. a korecsma lakásunk volna.

Ne gezersin meşnun gibi, Mit sétálsz akár egy őrült,
dudaže'ën merzan gibi, ajkaeskáid mint a kagylók,
sarêlalêm bir žan gibi. ölelkezzünk mint egy lélek.

102.

Şekeržinin kēze takmēš gülleri,
bülbül gibi şakêr durur dilleri,
rahat-lokum gibi pamuk elleri.

B. Düştü göjnüm şekeržinin kēzēna,
jandê jürek onun tatlı sözüne.

Şekeržinin kēze takmēš küpesin,
sabr et gönül müradēna eresin,
gülbe şeker jana'endan emesin.

Şekeržinin kēze jaktê žijerim,
gerdanê-dêr benim kajmak şekerim,
bunže jêl-dêr hasretini çekerim.

Şekeržinin kēze badem ezmesi,
kumru gibi salênarak gezmesi,
beş bin lira dejer bir göz süzmesi.

Şekeržinin kēze bir gül konžesi,
aşikin pek sevgili ejlenžesi,
sanêr gören onu bir aj parçasê.

Czukrász lánya felilleszté rózsáit,
mint a fülemüle egyre szól nyelve,
mint a cukor, olyan a pamuk keze.

P. Szívem megszerette a czukrász lányát,
keblemm égett az ő édes szavára.

Czukrász lánya föltette a függőit,
tűrj csak szívem, hogy elérj a czélodhoz,
rózsás czukrot hogy szívjal az arczából.

Czukrász lánya megégette a bensőm,
az ő nyaka nekem tejfel czukorom,
ennyi éve hogy válásán szenvedek.

Czukrász lánya mint a mandola-czukor,
mint a galamb lebegő a járása,
öt százezer lirát ér kacsintása.

Czukrász lánya mint a rózsza bimbaja,
a szerelmesnek kedves mulatsága,
a ki látja, hiszi hogy hold darabja.

103.

*Šu Bursanēn keštanesi,
okka basar beš tanesi,
anasēnēn bir tanesi.*

*Brusszának a gesztenyéje,
egy okkát nyom öt darabja,
anyjának egyetlen lánya.*

*B. Mastikam gelir nazilen,
ben konuřmam kurnazilen,
gel aman gel gel gel aman;
māpusta-jēm kēzēm aman,
Maričajē ben saramam.*

*R. A masztikám lassacsán jön,
nem beszélek ravaszkodva,
jőjj ugyan jőjj jőjj ugyan;
fogságban vagyok lány óh,
Mariczám nem ölelhetem.*

*Šu Bursanēn jolu iki,
kajdē konduramēn teki,
anasēnēn o-dur ilki.*

*Brusszának az útja kettő,
elcsuszott az én fél czipőm,
anyjának ő az elseje.*

*Šu Bursadan geže gečtim,
ažē tatlē sujun ičtim,
Maričadan ajrē düštüm.*

*E Brusszán éjjel mentem át,
keserű s édes vizét ittam,
Mariczától külön váltam.*

104.

*Šu derede telli kursun harladē,
harladē-da jürežijim dāladē,
salt biz dejil žümle alem āladē.*

B. *Aman aman Izmir kuzum,
hažilar geçti-mi jaurum ?*

*Sarajlar japtêrdem bir uçtan uça,
içinde oturdum üç gün üç geze,
kurbanlar kesejim sardem geze.*

*Şu karşê-ki dālar bize ses verir,
insaf eder dālar bize yol verir,
ben jarēma jastêk desem kol verir.*

Eme völgyben csíkos golyó pattant el,
elpattant és szívemet által fúrta,
nemcsak mi, hanem az egész világ sírt.

R. Óh ugyan bárányom Szmirna,
a *hadsik* átkeltek-e már ?

*Szerájokat készítettem véges végig,
benne ültem három nap három éjjel,
áldozatot hozok, mikor ölelem.*

E szemközti hegyek nekünk hangot adnak,
tisztesség tudó hegyek utat adnak,
ha rózsmától párnát kérek, karját adja.

105.

*Şu karşê-ki dāda
bir kuzu meler ;
kuzunun ferjadê
bāremê deler ;
eşinden ajrēlan
öjle-mi ejler ?*

*Şu karşê-ki dāda
bir deli-kanlê ;
sā janê sol janê
püskürme benli ;*

E szemközti hegyen
egy bárány béget ;
e bárány sirása
bensöm furja át ;
párjától elváló
vajon így tesz-e ?

E szemközti hegyen
egy ifju legény ;
jobb felől bal felől
pettyes anya-jegy ;

*ibrişim şal kuşanmêş
inže belli.*

*Şu karşê-kî dāda
bir inže tütün ;
aradēm bulmadēm
bir sêtkê bütün ;
anadan öksüz-üm
babadan jetim.*

*Şu karşê-kî dāda
bir jeşil çadêr ;
çadêrên içinde
bir jîjît jatêr ;
o jîjît bilmez ne
gönül ne hatêr.*

*Şu karşê-kî dāda
bir fener janar ;
fenerin içinde
bal mumu janar ;
eşinden ajrêlan
öjle-mî janar ?*

*Şu karşê-kî dāda
bir juva japtêm ;
juvanên içinde
jalnêzge jattêm ;
jar gelir deje
kalktêm-da baktêm.*

*Şu karşê-kî kapu
demir dejil-mî ?
içinde oturan
emir dejil-mî ?
emirin sarmasê
ömür dejil-mî ?*

B. Gel kuzum âlama,
vaz geç eşinden.

fonott sált övezett,
vékony termetű.

E szemközti hegyen
egy vékonyka füst ;
kerestem nem leltem
tisztá húséget ;
én anyátlan árva,
én apátlan árva.

E szemközti hegyen
egy zöld sátor van ;
belől a sátorban
egy legény fekszik ;
e legény nem tudja
mi a szív és kedv.

E szemközti hegyen
világító ég ;
a világítóban
viaszk gyertya ég ;
párjától elváló
vajon mind így ég ?

E szemközti hegyen
fészket csináltam ;
bent e fészekben
egyedül háltam ;
hittem hogy rózsám jön
felkeltem s néztem.

E szemközti kapu
nem vasból van-é ?
a benne lakó
vajon nem emir-é ?
az emir ölelése
vajon nem élet-é ?

R. Jöjj bárányom ne sírj,
mondj le párodról.

106.

*Su karše-ki dāda kar var duman jok,
benim sevdiyimde din var iman jok,
vardēm baktēm hanēm Ajšem evde jok.*

*B. Azažek aklēmē aldērijor,
bašēmē sevda ja saldērijor.*

*Arab atē gibi sallama bašēnē,
jeni gelin gibi čatma kašēnē,
ben Mevlaja čsma rladēm ešimi.*

*Bazirgjanlar gelmez oldu karšēdan,
ne istersin alām sana čaršēdan,
selam gelmez oldu hanēm Ajšeden.*

E szemközti hegyen hó van, köd nincsen,
az én rózsámban vallás van, hit nincsen,
mentem néztem, Ajse lány otthon nincsen.

*R. Egy kissé az eszem elveszi,
fejem szerelembe keríti.*

Mint az arab ló ne rázd a fejedet,
mint új mennyasszony ne vond szemöldököd,
én Istennek ajánlottam páromat.

A kereskedők nem jöttek túlfelől,
bár mit akarsz megveszem a bazárból,
üdvözlét sem jön már többé Ájsétól.

107.

*Čeka bilsem sarajēnēn köšküne,
žan bojanēr amber ile miskine,
seni beni jaradanēn aškēna.*

*B. Šakē bülbül var ujandēr jarēmē,
ben kējamam sen ujandēr ešimi.*

*Akšam oldu ne karanlek geželer,
sabā oldu ezan okur hožalar,
korkarēm jarēmē eller kožalar.*

*Čeka bilsem ajazmanên başêna,
güneş vurmüş hančerinin taşêna,
henüz girmiş on-üç on-dört jaşêna.*

Bár szállhatnék szerájának köskjére,
lelkem mosusz és ambrával festődnek,
téged s engem teremtő szerelmére.

R. Sírj fölmüle, menj költsd fel a szeretőm,
én nem bántom, te költsd fel a páromat.

Este lett már, milyen sötét éjjelek,
reggel lett már imádkoznak a *hodsák*,
félek, szeretőmet mások ölelik.

Bár szállhatnék a forrásnak tövére,
nap rá sütött handzsárjának kövére,
alig tizenhárom tizennégy éves.

108.

*Čeka čeka ben bu da'ê
joruldum ;
ben puhumun gözlerine
vuruldum ;
puhu sana ben bu dāda
kul oldum.*

*Iki puhu bu derede
ötüşür ;
ötme puhu derdim bana
jetişir ;
derunime bir ot düştü
tutuşür.*

*Puhumun gözleri benzer
meržana ;
zalim avžê nasêl kējden
bu žana ?*

Folyvást mászva e hegyet, el
fáradtam ;
én baglyomnak szemeibe
szerettem ;
bagoly, én e hegyen a
rabod lettem.

Két bagoly énekelget e
völgyekben ;
ne szólj bagoly elég nekem
a bajom ;
a bensőmbé tűz esett és
fellobbant.

Baglyom szeme hasonlít a
korallhoz ;
gonosz vadász, hogy törtél e
lélekre ?

*aški-mohabbet olur-mu
her žana ?*

*Iki puhu bir derede
su ičer ;
dertli puhu derdsizlere
derd ačar ;
varën sorun derunimden
ne gečer.*

*Iki puhu hič bir dala
kora-më ?
puhumun kondu'u dallar
solar-më ?
kiši sevdijine bøjle
japar-më ?*

*Iki puhu bojnuzlarën
bälajor ;
nišanlëm evde oturmuş
älajor ;
anam kadën karalarën
bälajor.*

*Üč kişijdik gittik gejik
avëna ;
gejik čekti beni kendi
ta'ëna ;
teöbe olsun bir-dā gejik
avëna.*

B. *Var git avžë baška avlar
avlasën ;
tazëlarën dādan da'a
jollasën.*

nagy szerelme van-é minden
léleknek ?

Két bagoly vizet iddogál
egy völgyben ;
bus bagoly a bútalannak
búról szól ;
menj és kérdezd bensőmben
mi történik.

Száll-é valaha két bagoly
egy ágra ?
az ág melyre baglyom rá száll,
hervad-é ?
ember szeretőjével vaj
így tesz-é ?

Két bagoly most kötözgeti
a szarvát ;
a jegyesem otthon ül és
sirdogál ;
anyám asszony gyász ruhákat
kötözget.

Hárman voltunk mentünk őzet
vadászni ;
az őz vett engem a maga
alakjára ;
soha többé őzet nem
vadászok én.

R. Menj el vadász vadászni más
vadakat ;
agaraid hegyről hegyre
küldözgesd.

109.

*Cekalém dalar başena,
majil-im hilal kaşena,
fino fesin gij başena.
Ujan indi ahu gözlüm.*

*Evlerimin önü mersin,
zudam seni hana versin,
akşama kalmasın gelsin.
Ujan indi ahu gözlüm.*

*Evlerimin önü kavak,
sular akar so'uk so'uk,
eli kına, jüzü duvak.
Ujan indi ahu gözlüm.*

Másszunk fel hegy tetejére,
szeretem ív szemöldököd,
finom fezed tedd fejedre.
Ébredj fel hát zerge szemüm.

A házam eleje mirtus,
Isten téged nekem adjon,
még csak estig el se tartson.
Ébredj fel én zerge szemüm.

A házam eleje nyárfa,
a víz folyik nagy hidegen,
keze festett, arczán fátyol.
Ébredj fel hát zerge szemüm.

110.

*Tüfejimi doldururdum,
dêvarda-dêr dêvarda ;
küçüükten bir jar sevdim,
hovarda-dêr hovarda.*

*Tüfejimi doldururdum,
omuzda-dêr omuzda ;
kaçêrmêşlar-dêr jarême,
Sirozda-dêr Sirozda.*

*Tüfejimi doldururdum,
elimde dir elimde ;
geşe gündüz sevdişejim,
dilimde dir dilimde.*

*Tüfejimi doldururdum,
janêmda-dêr janêmda ;
benim gözüüm şindi küçük
hanêmda-dêr hanêmda.*

*Tüfejimi doldururdum,
asêlê-dêr asêlê ;*

A puskámat megtöltöttem,
a falon van, a falon ;
régóta babám szerettem,
csavargó ő, csavargó.

A puskámat megtöltöttem,
vállamon van, vállamon ;
megszöktették szeretőmet,
Sirozban van, Sirozban.

A puskámat megtöltöttem,
kezemben van, kezemben ;
a szeretőm éjjel nappal,
nyelvemen van, nyelvemen.

A puskámat megtöltöttem,
mellettem van, mellettem ;
az én szemem most a kicsiny
leánykán van, leánykán.

A puskámat megtöltöttem,
aggatva van, aggatva ;

*ā'zēnadek çiftē kursun,
basēlē-dēr basēlē.*

szádaig posta golyóval,
van megtöltve, megtöltve.

111.

*Uzun kavak selvi kavak,
dalēn kurusun ;
jere dūšen japrazē'ēn,
suda čürüsü ;
jarēmē saranlar, bu
dünjajē görmesin.*

Hosszu nyárfa cziprus nyárfa,
ágad száradjon ;
földre hulló leve'ecskéd,
vízben rohadjon ;
a ki szeretőm öleli,
világot ne lásson.

*Gel benim zümbüllü gülüm,
ālatma beni ;
jürejmēde efkjar çok-tur,
süjletme beni.*

Jer te én jáczintos rózsám,
ne rikass engem ;
a szívemben szándék van sok,
ne szólaltass meg.

*B. Jine akşam ej kéz,
ezan sesi var ;
her kézēn kojnunda
ejlenžesi var.*

*R. Ismét este, óh lány
az ezán hangja ;
minden lány ölében,
mulattatója.*

112.

*Uzun olur telegrafēn
telleri ;
esmez oldu badi-sabā
jelleri ;
kēnalē-dēr o hanēmēn
elleri.*

Hosszú a telegráfnak a
fonala ;
reggeli szél nem lengeti
szellőjét ;
be van festve amaz asszony
két keze.

*Bejaz olur raporlarēn
bažasē ;
nikjā kējmaz Fīruzenin
hožasē ;
Nazmi bej dir o hanēmēn
kožasē.*

Fehér a gőzhajónak a
kéménye ;
nem köt házasságot Fīruze
hodsája ;
Nazmi bej emez asszonynak
az ura.

*Selvi dibi serin olur
jatma'a ;*

Cziprus alja nagyon hús a
fekvésre ;

*kézlar gelir sürü sürü
bakma'a ;
ne istersin bir gežežik
jatma'a ?*

*Evlerimin önü dikili
taşlar ;
kojnuma girmeden jılveje
başlar ;
ela göz üstüne samuru
kaşlar.*

*B. Ujan bejim, ujan jarım
ujkudan ;
al-al olmuş janaklarım
korkudan.*

*lányok jönnek csapatonként
vizsgálni ;
mit akarsz egy éjszakai
alvásért ?*

*A házam elébe kő van
állítva ;
még ölembe nincs és kezd
kaczérkodni ;
azur szem felett a czoboly
szemöldök.*

*R. Ébredj bejem, ébredj rózsám
álomból ;
csupa piros lett az orcád
féltében.*

113.

*Üşküardan gelir kajék,
içi dolu sarçoş ajék,
inje belli bana lajék.*

*B. Çetetik petetik ojnaşalēm,
ajvalēkta buluşalēm,
karjolada öpüşelim.*

*Bejölunda var bir čaršē,
dükjanlarē karšē karšē,
ne istersen ište čaršē.*

*Kejtaneden gelir kajék,
içinde-ki bizim Fajik,
nazlē dilber bana lajék.*

*Szkutariból jön a csónak,
tele részeggel józannal,
karcsu termetű hozzám illő.*

*R. Csetetik petetik mulatozzunk,
birsalmásban találkozunk,
nyoszolyában csókolózzunk.*

*Bejöluban van egy piacz,
a boltjai szemtől szembe,
a mit akarsz itt a piacz.*

*Kjádhanéből jön a csónak,
benne van a mi Fajikunk,
kaczér szépem hozzám illő.*

III.

Betyár- és katonadalok.

1.

*Alim Alim gül Alim,
gül dibine gel Alim,
gül dibine gelmezsen,
niž-olur benim halēm ?
živan Alim of.*

*Alim orak bičijor,
suju nerden ičijor ?
ikindinin güneši,
mor fesinden gečijor ;
živan Alim of.*

*Alim dāda jatijor,
dal jorganē örtijor,
bin gurusun ūruna,
Alim bekjar jatijor ;
živan Alim of.*

*Alim gitme pazara,
ūradērlar nazara,
Alim öldü dejenler
kendi girsin mezara ;
živan Alim of.*

*Alim gitme iz olur,
čufa čakšēr toz olur,*

*Alim Alim rózsa Alim,
rózsa töre jer Alim,
ha nem jösz rózsa töre,
mi történik én velem ?
legény Alim óh.*

*Alim vetést veteget,
a vizet honnan issza ?
a délutánnak napja,
barna feztét érinti ;
legény Alim óh.*

*Alim a hegyen fekszik,
terítője teríti,
egy ezer piászterért,
Alim nőtelen fekszik ;
legény Alim óh.*

*Alim ne menj bazárra,
szemre találhatnak venni,
a ki mondja Alim meghalt,
maga menjen a sírba ;
legény Alim óh.*

*Alim ne menj, megtudják,
csuha nadrág poros lesz,*

*gündüz gelme geze gel,
el aleme söz olur ;
živān Alim of.*

*Bağçelerde dut ā'žē,
ište geldi kuražē,
ejer kuram čekarsa,
kēzlar olsun duažē ;
živān Alim of.*

*Asker olsam gijmem hirka,
oturmušlar fērka fērka,
jok-mu dostlar bize arka ?*

B. *Jandēm jandēm janijorum ben,* R. Égtem égtem, én megégek,
jar sevdadan ölijorum ben. lány szerelmétől meghalok.

*Izinimiz hafta başē,
biz kollarēz küše başē,
düşmanēmēz karšē karšē.*

*Evlerimin önü nane,
ben kül oldum jana jana,
kjafir isen gel imāna.*

*Ašik ilen dizin dizin,
öldürmeje jok-tur izin,
Sülejmanēn iki gözün.*

B. *Kējma bana nazlē jarēm,
aman deyor Sülejmanēm.*

*Sülejmanēn genē-tir jašē,
hilaldan inže dir kašē,
ajazmada jatēr leši.*

*Sülejmanē öldürdüler,
al kočuja bindirdiler,
ajazmaia indirdiler.*

nappal ne jöjj este jöjj,
mindenütt szó-beszéd lesz ;
legény Alim óh.

A kertekben eperfa,
ime jött a sors huzó,
ha a sorsom ki jó majd,
lány legyen a könyörgő ;
legény Alim óh.

2.

Ha katona lennék hirkát nem visel-
öldögeltek külön külön, [nék,
nem segíttek-é barátim ?

Engedélyünk csak egyszer van,
a szeglet fön vizsgálódunk,
ellenségünk szembe velünk.

A házunk eleje ménta,
hamu lettem égve égve,
ha gyaur vagy, térj igaz hitre.

3.

Szeretővel rendben sorban,
megölni nincs engedelem,
Szulejmánnak a két szemét.

R. Ne kínozz hát kedves rózsám,
óh jaj így szól Szulejmánom.

Szulejmán ifju évei,
szemöldöke vékonyabb ívnél,
forrásnál fekszik holt teste.

Szulejmánt agyon ütötték,
piros kocsiba ültették,
a forráshoz szállították.

4.

*Bajazitten çevirdiler jolumu,
dokuz polis bāladēlar kolumu,
gördünüz-mü başa gelen zulumu?*

*B. Aman Allah al başēmdan sevdayē,
genē jašēmda zindan ettin dūnjajē.*

*Çifte tabanžamē çektim almadē,
dört janēmda asker kolu kalmadē,
başē-bozuklardan imdad olmadē.*

*Bajazidnál állták el az utamat,
kilencz rendőr kötözte meg karomat,
látjátok-e e kegyetlen bajomat?*

*R. Óh Isten vedd rólam el e szerelmet,
ily ifjonta fogsággá tetted e világot.*

*Dupla pisztolyom felvontam, nem talált,
körülettem katonaság nem maradt,
a basi-bozukoktól segély nem jött.*

5.

*Balcēk iskelesinden,
çēktē'ēm zaman ;
dudusile kumrusu,
öttü bir zaman ;
ežel çatmēš Kjamil rejs,
çilemiz tamam.*

*B. Janarēm genē jašēma,
kaldēm derjada ;
aškēnēz kömür gözlüm,
benden zijade.*

*Be gemiži sandalžē,
çēkma engine ;
šindi bora koparsa,
sarar jelkene ;*

*Balcsik kikötőjéből,
a mint kijöttem ;
papagáj meg gerléje,
egyszerre búgott ;
itt a halál Kjamil főnök,
bűnbánatunk teljes.*

*R. Ily ifjonta égek,
tengerben vagyok ;
szerelmed én szén szemüm,
nagyobb mint enyém.*

*Ej hajós ej csónakos,
ne szállj nyilt tengerre ;
hogy ha most vihar kitör,
vitorlába kap ;*

*niže kejdën Kjamil rejs,
bunža ergene.*

hogy kínoztál Kjamil főnök,
ennyi sok ifjut.

*Be gemiži kajëkkë,
binme kajëa ;*

Ej hajós ej csónakos,
ne szállj csónakra ;

*al beni bîr geže götür,
dojajëm sana ;*

végý engem, egy éjjel vígy,
lakjam jól veled ;

*esbabëm sandëkta basëlë kaldë, ruhám a ládába benyomva maradt,
silahëm dëvarda asëlë kaldë. fegyverem a falra aggatva maradt.*

6.

*Bir taş attëm mejhaneje dajandë,
dajandë-da jar ujkudan ujandë,
ujandë-da al kanlara bojandë.*

B. Arabaja taş kojdam,
ben bu jola baş kojdam ;
bir hanëmën sebebine
adëmë sarhoş kojdam.

*Jol üstüne kuran kurmuş pazarë,
ben istemem okujanë jazanë,
ben isterim mejhanede gezeni.*

*Erimin altënda bakkal dükjanë,
gömüş kalem ile jazar rakkamë,
şandarmalar şindik aldë jakamë.*

Követ dobtam, neki ment a korcsmának,
neki ment s rózsám álmából fel ébredt,
felébredt és piros vérbe festődött.

R. Kocsiba követ tettem,
ez ügyért fejem tettem ;
egy asszonynak miatta,
nevem részegnek tettem.

Utfélen sorshuzó állított vásárt,
nem akarom az olvasót és író,
akarom én a korcsmákba járókat.

A házam alatt a fűszeres boltja,
ezüst tollal írja fel a számokat,
a zsandárok most ragadtak galléron.

7.

*Dam bojunun ardê demir dejil-mi ?
demiri eriden kömür dejil-mi ?
bu hala getiren o jar dejil-mi ?*

*B. Buna derler Junanistan,
belki gelemem ;
hakkên helal ejle anam,
belki dönemem.*

*Dam bojunun ardê jaban asmasê,
benim sevdižejim bura jomasê,
sevdijimin gjdê moskof basmasê.*

*Dam bojunun ardê çam dejil tahta,
gönüllü askeri kalkar bu hafta,
kimisi jaralê kimisi çasta.*

A padlás hátulja végig nem vas-é ?
a mi a vasat olvasztja nem szén-é ?
a ki e bajba hozott nem rózsám-é ?

*R. Görögország ennek neve,
tán nem térek meg ;
engedd el a bűnöm anyám,
tán nem jövök meg.*

A padlás hátulja végig vad szőlő,
az én szeretőm idevaló bájos,
a rózsám viselete muszka szövet.

A padlás hátulja nem fenyő, deszka,
önkéntes katona indul e héten,
némelye sebesült másika beteg.

8.

*Edirne çeşmesi, validem,
horlajup akar ;
ičen askerlerin, validem,
bā'rēnē jakar ;
redif alajlarē, validem,
belki-de kalkar.*

*Drinápoly forrása, anyám,
zúg-búgva folyik ;
ívó katonának, anyám,
égeti keblét ;
közlegény csapatja, anyám,
talán útra kél.*

*B. Validem hakkēn helal ejle,
belki gelemem ;
buna derler Sērbēstan boju,
belki ölürüm.*

*R. Anyám engedd el a bűnöm,
tán nem térek meg ;
szerb nemzetség ennek neve,
talán meghalok.*

*Kēšlamēzēn önü, validem,
demir dejil-mi ?
demiri eriden, validem,
kōmür dejil-mi ?*

*Kaszárnyánk eleje, anyám,
nem vasból van-é ?
a mi vasat olvaszt, anyám,
nem szénből van-é ?*

*Kēšlamēzēn önü, validem,
čam dejil tahta ;
redif alajlarē, validem,
kalkar bu hafta.*

*Kaszárnyánk eleje, anyám,
nem fenyő, deszka ;
közlegény csapatja, anyám,
indul e héten.*

*Kēšlamēzēn önü, validem,
hep sulu dere ;
vurdu jüz bašē kērbažē,
her janēm bere.*

*Kaszárnyánk eleje, anyám,
csupa vizes völggy ;
százados korbácsát csapta,
mindenem egy seb.*

9.

*Ej gaziler jol göründü,
jine garib serime ;
dālar tašlar dajanamaz,
benim ahū-zarēma.*

*Ej vitézek út tetszett fel,
ismét szegény fejemnek ;
hegyek kövek ki nem állják,
sóhajom nyögésemet.*

*B. Kal selamet kōmür gözlüm,
bir jana sen, birde ben.*

*R. Maradj üdvben én szén szeműm,
egyfelé te, másfelé én.*

*Dün geže jar hanesinde,
jastēž'a'ēm taš idi ;*

*Tegnap éjjel a rózsámnál,
a párnácskám csak kő volt ;*

*altēm toprak üstüm japrak,
jine göjnüm xoş idi;
bir elim jarēm kojnunda,
bir elim boşa gitti.*

alól föld, felől fa levél,
szivem mégis boldog volt;
egyik kezem rózsám keblén,
a másik üresben volt.

*Ben havada uçar iken,
av ile tuttun beni;
ben pahamē bilir iken,
bir pula sattēn beni;
ne kapunda kul ejledin,
ne azad ettin beni.*

A levegőben repülve,
törrel fogtál meg engem;
én az értékemet tudva,
egy pulért adtál el engem;
ajtódnál sem rabbá nem től,
se szabaddá nem tettél.

*Indim jarēm baḫčesine,
gülleri finḫan gibi;
gerdanēnda üc beni var,
deliksiz merḫan gibi.*

Mentem a rózsám kertjébe,
rózsái mint a findzsák;
nyakán három anyajegye,
mint a lyukatlan kagylók.

10.

*Izmirin jolunda vurdular beni,
al kanlar içine kojduklar beni,
kēzēn çevresine sardēlar beni.*

*Izmirin jolunda bir sēra diken,
kör olsun diken jollara eken,
ajrēlēk-tēr benim belimi büken.*

*Izmirin içinde kura çekilir,
kurasē çekanēn bojnu бүkülür,
analar babalar jola dikülür.*

*Izmire gidinḫe bade isterim,
badenin üstüne meze isterim,
alaḫa'ēm kēzē güzel isterim.*

*Izmirin içinde kurduk pazarē,
ne hale ürattēk bakēr parajē,
dejme sarraf vermez bunḫe parajē.*

B. *Ah nine vuruldum derman
isterim ;
Izmir valisinden ferman
isterim.*

A szmirnai úton löttek meg engem,
csupa piros vérbe hagytak ott engem,
leány kendőjébe takartak engem.

A szmirnai úton sorjában tövis,
vakuljon az útra tövist ültető,
elválás az, a mi engem szomorít.

Szmirna városában most sorsot húznak,
a kire a sors jut, meghajlik nyaka,
anyák apák az útfélre hullanak.

Míg Szmirnába érek italt akarok,
italhoz harapni valót akarok,
ha megházasodom, szépet akarok.

Szmirna városában vásárt csináltunk,
hova juttattuk el a rézpénzünket,
bármelyik pénzváltó nem ad ennyi pénzt.

R. Óh anyám meglöttek, én írt
akarok ;
Szmirna váljától fermánt
akarok.

11.

*Janjanën icinde bir ješil bajrak,
bir janë bal olmuš, bir janë kajmak,
sen kimin jarë-sën her janën ojnak ?*

B. *Hajdindi dökmeli donlum,
suari kolu basma'a geldi ;
elinde kama pëçak,
belinde pištao,
vurma'a geldi.*

*Janjanên içinde kanlê çaj akar,
ačmêş penžereji sejiye bakar,
her kime bakarsa jürekler jakar.*

*Janjanên içinde vurdular beni,
al kanlar içinde kojdular beni,
jaren çevresine sardêlar beni.*

*Janja városában egy zöld zászló van,
egy oldala méz lett, másika tejfel,
kinek rózsája vagy, csupa élet vagy ?*

*R. Rajta puha bugyogósom,
jött a lovas hogy elfogjon;
kezében kés bicsak,
az övében pisztoly,
jött hogy megöljön.*

*Janja városában véres víz folyik,
ablakát nyitotta úgy néz szerte szét,
a kire csak rá néz, szivét meggyújtja.*

*Janja városában löttek meg engem,
piros vérbe fagyva hagytak ott engem,
rózsám kendőjébe takartak engem.*

12.

*Jemen cöllerinde ordu
kurulmuş ;
benim jarem sol dizinde
vurulmuş ;
ben dujmadan, žümle alemler
dijmuş.*

*Jemen síkságában tábort
ütöttek ;
az én szeretőm bal térdét
lőtték meg ;
én nem tudtam, egész világ
megtudta.*

*B. Zalim Jemen, ačtên bana
jareler ;
gelsin ešim, bulsun bana
čareler.*

*R. Gonosz Jemen, nekem sebet
nyitottál ;
jöjjön párom, engem ő meg
gyógyítson.*

*Hasta oldum, ben odamda
jatêrêm ;
aman dostlar gelin beni
kaldêrên ;
kaldêrên-da nazlê jare
gönderin.*

Beteg lettem, a szobámban
ott fekszem ;
óh barátim, emeljete
fel jertek ;
emeljete és rózsámhoz
küldjete.

B. *Jar bulursa, bulsun bana
çareler ;
zalim Jemen, açtên bana
jareler.*

R. Csak a rózsám, ő találjon
balzsamot ;
gonosz Jemen, nekem sebet
nyitottál.

*Kêlêžênê ben elimle
bâladêm ;
ben jarême Jemenedek
jolladêm ;
arkasêndan zarê-zarê
âlâdêm.*

A kardját az én kezemmel
kötöttem ;
rózsámat egész Jemenig
küldöttem ;
háta megett keservesen
zokogtam.

B. *Zalim Jemen, açtên işler
askere ;
beş jêl oldu beklîjoruz
teskere.*

R. Gonosz Jemen, katonának
dolgot adtál ;
öt éve hogy várakozunk
útlevéltre.

*Jemen ovasênda otlar
kuzular ;
deli göjnüm sêlasênê
arzular ;
jarelerim sêra-sêra
sêžêlar.*

Jemen sikságában bárány
legelész ;
bolond szívem a hazáját
kivánja ;
a sebeim egysorjában
sajognak.

B. *Zalim Jemen, açtên bize
jareler ;
bulsa bulur Mevlam bize
çareler.*

R. Gonosz Jemen, nekünk sebet
nyitottál ;
csak az Isten talál nekünk
balzsamot.

*Jemen beni hasret kojdu
jarêma ;*

Jemen elválasztott engem
rózsámtól ;

<i>merhamet et, inajet kēl</i>	könyörülj és szánakozzál
<i>halēma ;</i>	bajomon ;
<i>ḡaber verin, bejim gelsin</i>	adatok hírt, bejem jöjjön
<i>janēma.</i>	én hozzám.

B. <i>Zalim Jemen, ačtēn bana</i>	R. Gonosz Jemen, nekem sebet
<i>jareler ;</i>	nyitottál ;
<i>gelsin kēzēm, bulsun bana</i>	jöjjön lánykám, ő találjon
<i>čareler.</i>	balzsamot.

<i>Nefer geldi jata'ēmdan</i>	Katona jött, az ágyamból
<i>kaldērdē ;</i>	felköltött ;
<i>beni aškēn sevdasēna</i>	engem egy nagy szerelembe
<i>saldērdē ;</i>	kerített ;
<i>ajrēl'ēn borularēn</i>	az elválás harsonáját
<i>čaldērdē.</i>	fuvatta.

B. <i>Kēz bulursa, bulsun bana</i>	R. Csak a lánykám, ő találjon
<i>čareler ;</i>	balzsamot ;
<i>zalim Jemen, ačtēn bana</i>	gonosz Jemen, nekem sebet
<i>jareler.</i>	nyitottál.

13.

Jine kajnadē ḡostu dālar tašē,
akēttēm gözümden kan ile jašē,
alēnḡa šišane sejmenler bašē.

Istambuldan geldī sevdijim ferman,
aradēm bulmadēm derdime derman,
dövüše dövüše ačēldē mejdan.

Kaleler japtērdēm dōrt janē tālē,
alaḡa šišanem kursunu jālē,
aslēnē sorarsan kērḡalē dālē.

Sabā namazēnda gečtim koruju,
deme šejle bejler čalmam boruju,
sōjlejin-ki gelsin sačē doruju.

B. *Bize meskjen oldu**Urum-elleri ;**arpalêk-têr bize kafadar,**selvi köjleri.*

Ismét főtt forrongott a hegyek köve,
 hullattam szememből vért és könnyeket,
 a mint vette fegyverét a fővadász.

Sztambulból jött kedvesem parancsolat,
 kerestem nem leltem, bajra balzsamot,
 birkózva birkózva megnyilt a harczter.

Várat csináltattam négy felől kötve,
 tarka fegyverem golyója megkenve,
 ha eredetét kérdeked *kirdsa* hegyi.

Reggeli imakor mentem át a hegyen,
 semmiséggel bejek nem tilinkózom,
 szóljatok hadd jöjjön a szürke hajú.

R. A mi tartózkodó helyünk,
 lett Rumélia ;
 árpás hely lett a mi társunk,
 cziprus falvai.

14.

*Jüksek minareden attêm
 kendimi ;
 êok aradêm bulamadêm
 dengimi ;
 türlü çiçeklerden aldêm
 rengimi.*

Magas mináreből dobtam le
 magam ;
 kerestem de nem találtam
 páromat ;
 sokféle virágtól vettem
 színemet.

*Jüksek minareden attêm
 ben bir taş ;
 ne anam var ne babam var,
 ne kardaş ;*

Magas mináreből dobtam
 egy követ ;
 nincsen anyám se apám, se
 testvérem ;

*keskin kələj vurdu bana
arkadaş.*

*Jāmur jājor šu dālarē
ēsladēr ;
ēsladēr-da silālarē
pasladēr ;
bir gün olur deli gönül
uslanēr.*

B. *Ejvā olsun nazlē jarēm
šanēma ;
üç arkadaş kējde benim
şanēma.*

éles kardot ütött belém
pajtásom.

Esik eső, nedvesíti
hegyeket ;
nedvesíti rozsdásítja
a fegyvert ;
egy napon majd lecsillapszik
bolond szív.

R. Óh jaj hamiskás rózsám
a hír-mnek ;
három testvér rontott az én
lelkemnek.

15.

*Jürük jajlasēnda bir jeşil çadēr,
çadērēn içinde bir şivan jatēr,
sēva-da bağā'nē kalmasēn çatēr.*

*Jürük jajlasēnda gün gelir geçer,
kēzlarēn jüzünü olanlar açar,
benim sevdiğim çil para saçar.*

*Izmirin içinde kurulur pazar,
Izmir çapkēnlarē pazarlēk bozar,
kaldēr fistanēnē dejmesin nazar.*

*Izmirin içinde var-dēr mejhane,
sērma bujēklarēm bojandē kana,
ağēlar görmesin do'uran ana.*

*Jürük jajlasēndan gelir geçersin,
çekme hançerini kanlar saçarsēn,
ne beni seversin ne var geçersin.*

*Jürük tanyájában van egy zöld sátor,
benne a sátorban egy ifju fekszik,
gyürd fel lábikrád, legyen meg a kedved.*

Jűrük tanyájában nap telik múlik,
a leányok arcját ifjak felfedik,
az én szeretőm ragyogó pénzt dobál.

Szmirna városában vásárt állitnak,
Szmirna betyárai rontják az alkut,
emeld szoknyád hogy tekintet ne ártson.

Szmirna városában vagyon egy koresma,
ezüstös bajuszom vérbe festődött,
fájdalmat ne lásson a szülő anyja.

Jűrük tanyájánál jársz el haladsz el,
ne vond ki handzsárod, mert vért loccsantasz,
se nem szeretsz, se le nem mondasz rólam.

16.

*Plevne dedikleri küçük kasaba,
rus askeri çok-tur gelmez hesaba,
kesilen kelleler almaz kasaba.*

*Plevnenin içinde ordu kuruldu,
Osman paşa sol janından vuruldu,
erk beş bin askerle jesir tutuldu.*

*Tüfengimin uçu gömüştən işli,
sërma bujêklarê m çürüdü düştü,
dil bilmez kazaklar başêma üstü.*

*B. Giderim giderim, validem,
balkan tükenmez;
arkama bakarê m, validem,
imdadê m gelmez.*

*Plevneden toplar atêldê,
Islam bulgara katêldê,
haber olsun sultan Hamid,
Urum-elleri satêldê.*

*Çadêrîmê z mavi bejaz,
bu sene gelmedi-mi jaz ?*

*aman kjabat haller jaman,
beni başka deftere jaz.*

*Kara-deniz dalgalandé,
orta jırı halkalandé,
kör olası Damad paşa,
moskof ile ne laflaşté.*

*Kara-deniz akup gider,
etrafêné jékup gider,
sâ olası Osman paşa,
bulgarlaré kêrup gider.*

*Kara-deniz akmam dedi,
ben Tunaja bakmam dedi,
jüz bin kazak gelmiş olsa,
Osman paşa korkmam dedi.*

*Plevnának nevezett kicsiny város,
sok az orosz katona, számlálhatlan,
a levágott fők városba nem férnek.*

*Plevná-ban a tábort felállították,
Oszmán pasát bal oldalról meglőtték,
negyvenöt ezer katonával elfogták.*

*A fegyverem vége ezüstből készült,
ragyogó bajuszom egész oda lett,
nyelv nem tudó kozákok reám törtek.*

*R. Megyek megyek, anyám,
Balkánnak nincs vége ;
hátra nézek anyám,
segítség nem jön.*

*Plevnából ágyut sütöttek,
Iszlám a bulgárba vegyült,
tudja meg szultán Hamid,
Rumélia eladódott.*

A sátorunk kék meg fehér,
ez évben nem jött-é a nyár?
ugyan jegyző, rosszúl állunk,
más füzetbe írj be engem.

Fekete tenger hullámozott,
a közepén gyűrösödött,
vakuljon meg *Dámád pasa*,
a muszkával mit suttogott.

Fekete tenger folyva megy,
az oldalait mosva megy,
éljen soká *Oszmán pasa*,
bulgárokat pusztítva megy.

Fekete tenger, úgymond, nem foly,
a Dunába nem néz, úgymond,
ha százezer kozák is jön,
Oszmán pasa nem fél, úgymond.

17.

*Rumili valisi inmiş Vidbola,
beş on paşa dizilmiş sâdan sola,
bizim jardemžemêz jaradan Allah.
Dönmem dövüşürüm der Pazvand-ölu.
Pazvand-ölu der-ki kerk beş dir jaşem,
sêrtêma gijmişim ežel kumaşên,
aja'êmla gitmem kesseler başem.
Dönmem dövüşürüm der Pazvand-ölu.
Sadr-azam dejor-ki gelsin görejim,
bu nasel jîjit dir ben-de bilejim,
vezirlik isterse üç tû verejim.
Vezirlik postuna geç Pazvand-ölu.
Bu dünjağa geldim bir daha gelmem,
ben Pazvand-ölu-jum sözümden dönmem,
babandan miras dır Viddini vermem.
Dönmem dövüşürüm der Pazvand-ölu.*

Rumélia válija *Vidbolba* ment,
 öt tiz pasa sorakozott jobbról, balra,
 a mi segítőnk a teremő Isten.
 Nem megyek, verekszem : úgy mond *Párvánd-fi.*

Párvánd-fi szól : negyven öt éves vagyok,
 a vállamra halál posztóját öltém,
 tappot sem megyek, ha fejem is veszik.
 Nem megyek, verekszem, úgy mond *Párvánd-fi.*

A nagy-vezir így szól: jöjjön hadd látom,
 hogy milyen legény ő, én is hadd tudom,
 ha vezérséget akarsz, adok három tollat.
 Vezérség tisztjébe lép át *Párvánd-fi.*

E világra jöttem, ismét nem jövök,
 az én nevem *Párvánd-fi*, szót nem szegek,
 apámtól örökség, *Viddint* nem adom.
 Nem megyek, verekszem : úgy mond *Párvánd-fi.*

18.

Ruslar Tunaje atlade,
karakollaré joklade,
Osman pašanén kolundan,
altmész beş bin top patlade.

Kanlé Tuna akar gider,
etraféné jékar gider,
adlé şanlı Osman paşa,
bojun ejmiş jesir gider.

Istambuldan gelir kadi,
kalmadé dünjanén dadé,
şaskén oldu zalim kadi,
deli oldu deli kadi.

Kanlé Tuna akmam deyor,
ben düşmandan korkmam deyor,

Muszkák Dunán átugrattak,
 az öröket megvizsgálták,
 Oszmán pasa seregéből,
 hatvan öt ezer ágyut lőttek.

Véres Duna egyre folyik,
 oldalait egyre mossza,
 hires neves Oszmán pasa,
 fejét hajtva fogságba megy.

Istambulból jön a bíró,
 nem maradt világnak ize,
 buta lett kegyetlen bíró,
 bolond lett a bolond bíró.

Véres Duna nem foly, úgymond,
 ellenségtől nem fél, úgymond,

kêlênžëmê vermejînže, mig a kardom át nem adom,
ben Plevneden čekmam dejor. *Plevnát itt nem hagyom, úgy mond.*

Kêr atêma attêmu postu, Szürke lovamra nyeregbőrt tettem,
čift tabanža elmas tašlê, kettős puskám gyémánt kövű,
gitme bejim öldürürler, ne menj bejem mert megölnek,
bu vezirler her bir sözde. e vezirek minden szóban.

B. *Olur-mu bejler olur-mu ?* R. *Lehet-é bejek lehet-é?*
javer pašajê vurur-mu ? apród pasáját öli-é?
padišahên zalimleri, padisa kegyetlenei,
bu dünja bøjle kalêr-mê? e világ így marad-é?

Olur-mu bejler olur-mu ? *Lehet-é bejek lehet-é?*
evlad babajê vurur-mu ? *fiu az apját öli-é?*
padišahên zalimleri, padisa kegyetlenei,
bu žihan size kalêr-mê? e világ nektek marad-é?

19.

Seraj önü sêra sêra sējütler,
oturmuš binbašê asker öjütler,
bu kaugada ölen baba-jijitler.

B. *Ojnašêr balêklar deniz dalgale,*
bu gün Varnanên bašê čok belale.

Bulgarije bizden asker alažak,
alažak-ta Šipkaja jollajažak,
arkamêzdan analar ālajažak,

Arab-ōlu bēča'ênê jālasên,
jālasên-da Pilevneji bojlasên,
bu kaugada čok analar ālasên.

Szeráj előtt egy sorjában a nyárfák,
százados ül tanítja a katonát,
e harczban meghaló vitéz legények.

R. *Játszanak a halak, tenger hullámos,*
Várna feje ma nagyon szerencsétlen.

Bulgárország tőlünk katonákat vesz,
veszi és *Sipkába* fogja küldeni,
utánunk az anyák fognak majd sírni.

Arab-fia kenje meg a bicsakját,
kenje meg és el *Plevnáig* nyujtsa ki,
e háboruban sok anya hadd sírjon.

20.

S'astopol önünde jatan gemiler,
atar nizam topun jer gök iniler,
eşeli gelmeden ölen jıjıtlar.

S'astopol önünde ufaşek taşlar,
redif askerleri Balkanda keşlar,
ne dir benim başema gelen işler ?

S'astopol önünde taş ben olajem,
ela göz üstüne kaş ben olajem,
jalnêz jatanlara eş ben olajem.

S'astopol önünde sêra sôjütler,
binbaşê jüzbaşê asker ôjütler,
sêlada jarêmêz mektubu bekler.

Al jeşil bajra'ê gelin-mi sandên ?
sefere gideni gelir-mi sandên ?
*tirempet sesini davul-mu sandên ? **

Eski serajlarda kuram çekilir,
kurase çekanên boynu bükülür,
anasê babasê jola dökülür.

Keşlanên önünde bir uzun selvi,
kimimiz nişanlı kimimiz evli,
sêlada braktêm ben bir saçe telli.

* E sor változata : „*Çalēnan davulu dūjün-mü sandên ?*“

B. *Aman padisahem izin ver bize,*
izin vermezseniz atın denize,
tutalım moskofu¹ verelim size.

Szevasztopol előtt heverő hajók,
 katona ágyut süt, ég és föld remeg,
 haló idő előtt haló legények.

Szevasztopol előtt kicsinyke kövek,
 rezervisták a *Balkánon* telelnek,
 mi ez a mi éri szegény fejemet?

Szevasztopol előtt kő hadd legyek én,
 azur szem felett szemöldök legyek én,
 egyedül hálóknak társa legyek én.

Szevasztopol előtt egy sorban nyárfák,
 százados, kapitány katonát oktat,
 otthonunkban szeretőnk levelet vár.

Piros zöld zászlót arának hittél-e?
 hogy az útra kelő megjön hitted-e?
 a trombita hangját dobnak hitted-e?²

Régi szerájokban a sorsom húzzák,
 kinek sorsa kijön hajlik dereka,
 apja anyja összeesik az úton.

A kaszárnya előtt hosszú cziprusfa,
 néhányunk eljegyzett, néhányunk házas,
 házamban hagytam én egy arany hajút.

R. Ugyan pádisám adj nekünk engedélyt,
 ha engedélyt nem adsz, dobj a tengerbe,
 hadd fogjuk a muszkát, adjuk át neked.

¹ *Moskof* helyett *Mencikof*ot is mond egy másik változat.

² Változata: „szóló dobót menyegzőnek hitted-e“.

21.

*žandërmanën on beš aršën
šeridi ;
jür jimde jā kalmadë
eridi ;
benim jarëm šu žihanda
bir idi.*

*Sarë zejbek šu jerlerde
jaslanër ;
jāmur ja'ar silālarë
paslanër ;
bir gün olur deli gönül
uslanër.*

B. *Karlë dālar senin olsun
žandarma ;
žandarmajë jar joluna
gönderme.*

A zsandárnak öt rőfnyi a
zsinórja ;
a szivemben zsir nem maradt,
elolvadt ;
a szeretőm e világon
egyetlen.

Sárga zejbek e helyeket
szokta meg ;
eső esik, rozsdásodik
fegyvere ;
egy napon a bolond szív majd
megunja.

R. Hóhegyek tietek legyen
a zsandár ;
a zsandárt rózsám utjára
el ne küldd.

IV.

Bekcsi (ör)-dalok.

*Gülün geldî gülün geldî,
saksêja bülbülün geldî,
iki gözüüm komşularêḡ,
her sene-ki kulun geldî.*

*Gülün geldî şükürlere,
niḡe niḡe bu jêllara,
güle güle çok jêllara.*

*Ramazān geldî dajandê,
žamiler nura bojandê,
top atêldê kandil jandê,
kalbêḡmêz ona inandê.*

*Işte geldim kapunuza,
selam verdim topunuza,
bakşışimi vermezseniz,
bok işkembe başênêza.*

*Arkadaşêḡ gel janêḡma,
turp sêkajêḡm izanêḡna,
bekcîlik kjarêḡn dejil dir,
Aja-Sofja külhanêḡna.*

*Davulu taktêḡm bojnuma,
çektêḡm divan joluna,*

Rózsád jött meg, rózsád jött meg,
edényre fülmüléd jött meg,
én két szemem szomszédaim,
esztendei szolgád jött meg.

Rózsád jött meg, hogy köszöntsön
éljeteḡ sok esztendeig,
nevetve sok esztendeig.

1.

Ramazán jött állapotott,
dsámik fénybe befestődtek,
ágyú szólalt, mécses gyuladt,
a mi szívünk meghitt neki.

Ime jöttem ajtótokhoz,
mindötöket üdvözöltem,
ha baksisom nem adjátok,
szar paczal a fejetekre.

Én társam jöjj ide mellém,
tanulj egy kis műveltséget,
bekcsiség nem a te dolgod,
Aja-Szofja hamu házába.

Dobot vettem a nyakamba,
indultam a tanács-útra,

*sizin evde börek pişer,
kokusu vurdu burnuma.*

*Davulu taktēm bojnuma,
döruldum divan yoluna,
konak önünden geçerken,
baklava koktu burnuma.*

*Davulum ipi kermêzê,
bu jêl jemedim karpuzu,
arkadaşême sorarsan,
şamîde pabuç çêrsêzê.*

*Ramazan geldî gidîyor,
bizleri mahzun edîyor,
onbir ajen bir sultanê,
gidûp jürekler ezîyor.*

*Eski kelamê neşlejim,
jeni selamlar ejlejim,
ejer izniniz olursa,
çöşuklarê vash edejim.*

*Davulumu düzer iken,
inşî merşan dîzer iken,
benî bir çöşuk ça'êrdê,
davul île gezer iken.*

*Çöşuk gider ben giderim,
onunla hem laf ederim,
enseme bir tokat vurdu,
başêmdan çalmêştê fezim.*

*Çöşuklarên halê belli,
kimi olur dudu dilli,
kimi dinlemeje heves,
kimi olur düdük dilli.*

rétes sül a házatokban,
szaga orromba ütődött.

Dobot tettem a nyakamba,
tanács-útra igazodtam,
a mint konak előtt megyek,
rétes szag jött az orromba.

A dobom zsinórja veres,
ez idén dinnyét nem ettem,
hogyha társamat kérdezed,
dzsámiba ő papucs tolvaj.

A ramazán megjött elmegy,
bennünket szomorúvá tesz,
tizenegy hónap szultánja,
megy szétzúzza a szíveket.

2.

Mit csináljak régi szóval,
ujjonnan köszöntök én fel,
ha nekem megengeditek,
gyerekeket feldicsérem.

A mint dobom rendezgettem,
gyöngyöt korállt illeszgettem,
egy gyermek szólított engem,
a mint a dobbal sétáltam.

A gyermek megy én is megyek,
vele még szóba is állok,
a tarkómra egyet ütött,
fejemről ledobta fezem.

Hisz tudni a gyermek dolgát,
némelye papagály nyelvű,
némelyike hallgat szóra,
némelye meg duda nyelvű.

*Çoşuksuz evler olmasın,
 xudaji-sille vürmasın,
 Mevlama reşam bu-dur-ki,
 analar aşe görmesin.*

Gyermektelen ház ne legyen,
 Isten csapása ne üssön,
 Istenhez az a kéréssem,
 anyák búbajt ne lássanak.

3.

*Eski kelamê neylejim,
 jeni selamlar ejlejim,
 efendimin hanesinde,
 tembelleri vasf edejim.*

Mit csináljak régi szóval,
 ujonnan köszöntök én fel,
 az efendimnek házában,
 a resteket dicsérem fel.

*İş bujurmajên tembele,
 gülünê olursun ellere,
 üşenir jerinden kalkmâ,
 minderi döner sellere.*

Restnek dolgot ne adjatok,
 másnak nevetsége leszél,
 restel helyéről felkelni,
 párnája szélvésznek fordul.

*Herkes tembelleri güler,
 jattêê jerde un eler,
 asla elini jumaz,
 elini koltûna siler.*

Mindenki nevet a resten,
 álltó helyén lisztet szítál,
 soha kezét meg nem mossa,
 kezét könyökéhez törli.

*El ile ajak demişler,
 göz ile kulak demişler,
 meşhur bir kelam dir bu,
 tembele dajak demişler.*

Kezet meg lábat mondtak,
 szemet meg fület mondtak,
 híres egy szólás ez,
 a restnek botozást mondtak.

*Tekkelerde çeker demi,
 kötü sözlerden gel beri,
 davulşunuz reşa eder,
 evde varsa kov tembeli.*

Tekkékben tölti idejét,
 a rosztól jöjj emidébb,
 nagyon kér a mi dobosunk,
 üzd el ha van rest a házbau.

4.

*Kara koyun kuzulu-dur,
 dizlerim sızılê-dêr,
 bekletmejin a efendim,
 arkadaşım aç-gözlü-dür.*

Fekete juhnak báránya van,
 a térdeim nagyon fájnak,
 ne várasson óh efendim,
 az én társam éhes szemű.

*Sürme şamlar sürülijör,
 çil paralar saçelijör,*

Festett ablak bekenődik,
 ragyogó pénz elszóródik,

*arkadaşem kel dir başe,
hiç durmajup kaşenijor.*

*Iste geldim koşa koşa,
aja'emê vurdum taşa,
aj efendim a sultanem,
dünjalar durdukça jaşa.*

*Ize geldim size geldim,
inji merjan dize geldim,
aj efendim a sultanem,
arzuladêm size geldim.*

*Şekerim var eziležek,
dülbendlerden sözüležek,
bekletmejin a efendim,
çok jerim var geziležek.*

társamnak tar az ő feje,
folytonosan vakaródzik.

Ime jöttem futva futva,
lábam ütöttem a kőbe,
óh efendim óh szultánom,
élj a míg csak a világ tart.

Nyomra jöttem hozzád jöttem,
gyöngyöt korált fűzve jöttem,
óh efendim óh szultánom,
vagyakoztam hozzád jöttem.

Czukrom vagyon, szét kell törni,
tilkötöm van, fel kell oldani,
ne várasson óh efendim,
sok helyet kell még bejárni.

5.

*Evlerimin önü şimşir,
hanem aklên başena devşir,
Memed efendinin kızı,
kalk babana pilav pişir.*

*Ben bir karpuz aldım,
peçak ile onu jardım,
peçak içine düştü,
ardê sêra ben-de daldım.*

*Karpuz içinde gezindim,
miski-amber kesildim,
Selanije jolum düştü,
karpuz içinde gezerken.*

*Selanijin balkanê çok-tur,
evimde odunum yok-tur,
elime bir balta geçti,
Mevlanên hikmeti çok-tur.*

A házam eleje puszpáng,
lányom gyűjtsd eszed fejedbe,
Mehmed efendinek lánya,
kelj fel, főzz apádnak piláfot.

Görög-dinnyét vettem,
késsel félhasítottam,
a kés bele esett,
utána én is lemerültem.

A dinnyében sétálgattam,
mosusz-ambrává változtam,
Szalonikot útba ejtém,
a dinnyében sétáltomban.

Szaloniknak sok a hegye,
a házamban fám nincsen,
a kezembe balta került,
Istennek sok a bölcsesége.

6.

*Eski kelamê neylejim,
jeni selamlar ejlejim,
ejer izniniz olursa,
çiçekleri vazf edejim.*

*Davulumun ipi tirşe,
bekçi gezer köşe köşe,
ilk-beharda açılıjor,
sarê zümbül, mor menekşe.*

*Karanfil derler ekerler,
onu saksēja dikerler,
bejlere peškeş çekerler,
hepsinden āla çiçek-tir.*

Feslijen der belim inže,

*japraklarēm dal bojunža,
bunu koklarlar dojunža,
hepsinden āla çiçek-tir.*

*Gül der-ki ben pir-im,
hepsinden evvel ilerü-jim,
efendimizin teri-jim,
benden āla çiçek jok-tur.*

*Bir uzun yol-dur giderim,
kimseje jok-tur kederim,
ejer izniniz olursa,
žamileri vasf edejim.*

*Ak-seraj bir ufak čaršē,
dükjanlarē karšē-karšē,
Valide-sultan žami japtē,
müvakkitle karšē-karšē.*

Mit csináljak régi szóval,
ujjonnan köszöntök én fel,
ha nekem megengeditek,
virágokat feldicsérem.

A dobomnak fonala kék,
bekcsi sétál szegleteken,
a tavasszal nyilik ki
sárga ibolya s barna viola.

Szegfűnek hívják, elvetik,
cserép edénybe ültetik,
bejeknek ajándékul adják,
mindegyiknél pompásb virág.

Bazsalyikom úgy szól: termetem
vékony,

leveleim ág nagyságuak,
jóllaktig szagolgatják ezt,
mindegyiknél pompásb virág.

A rózsza szól: én ős vagyok,
mindegyiknél előbb vagyok,
efendinknek (prófétának) izzadsága,
nálamnál pompásb virág nincs.

7.

Én egy hosszú utat megyek,
senkinek sem okozok bűt,
ha nekem megengeditek,
a dzsámikat feldicsérem.

Ak-szeráj egy kicsiny csársi,
a boltjai szemtől szembe,
Szultán-anya dzsámit épített,
napórával szemtől szembe.

Aja-Sofja ibtidasê,
hepsinden ervel binasê,
Top-kandilde namaz kēlanēn,
kabul olur duasê.

Jeni-žami ketenžiler,
içinde çifte bekçiler,
bir tarafê balēk-pazar,
bir tarafê çiçekžiler.

Jeni-žami Jeni-žami,
dillerde dir onun namê,
güveržinlerin mekjanê,
Sultan-Bajazid mejdanê.

Sulejmanije maxje kurar,
hep žamiler ona ujar,
šadērvanê baştan baša,
sularê tavandan akar.

Bekçimizin adê Ažmed,
žümle geçmişlere razmet,
ne güzel maxje kurijor,
o fatih sultan Mehemed.

Bir uzun yol-dur giderim,
kimseje yok-tur kederim,
ejer izniniz olursa,
arkadašēm meth edejim.

Arkadašēm fener tašēr,
kel dir bašē durmaz kašēr,
bašēna boklu iškembe,
sértēna semer jarašēr.

Havaja attēm fišengi,
döndü dolaštē köseji,

Aja-Szófja kezdete,
mindnél régibb épülete,
ki Top-kandilben imádkozik,
imája elfogadtatik.

Jeni-dzsámi lenárułók,
benne páros éji örök,
egyik felén halvásár van,
a másikán virágosok.

Jeni-dzsámi, Jeni-dzsámi,
a nyelveken van a neve,
a galamboknak a helye,
Bajazid-szultánnak tere.

Szulejmánije feliratot von fel,
összes dzsámik akkép tesznek,
szőkőkútja véges végig,
padlásról folyik a vize.

A bekesinknek neve Ahmed,
irgalom az elhaltaknak,
mily szép feliratot von fel,
hódító Szultán Mehemed.

8.

Én egy hosszú útat megyek,
senkinek sem okozok bűt,
ha nekem megengeditek,
pajtásomat dicsérem fel.

A pajtásom lámpást hordoz,
tar a feje egyre viszket,
a fejére szaros paczal,
a hátára nyereg illik.

A légbe rakétát dobtam,
szegleteket mind bejárta,

arkadaşem sorarsanêz,
paçažênên kör eşeji.

Elime aldêm taba'ê,
içine kojum hijarê,
arkadaşem sorarsanêz,
jaudilarên exîjarê.

Taxtadan fener japarêm,
daražêk sokak saparêm,
arkadaşem ajê olmuş,
burnuna halka takarêm.

Daud-paşa mezkemesi,
altê üstü mengenesi,
arkadaşem sorarsanêz,
Ajvan-seraj çingenesi.

Jeni-žami direk ister,
söjlemeje jürek ister,
benim karnem tok-tur amma,
arkadaşem börek ister.

Bir žijer aldêm pazardan,
sarardê soldu nazardan,
arkadaşem sorarsanêz,
dün geže çêktê mezardan.

Čala čala kolum düstü,
kolumun kalča'ê düstü,
daha çok söjlerdim amma,
čožuklar başema üstü.

Šindi a'zeme ačajem,
miski-amberler sačajem,
čožuklar başema üstü,
jarên bir mekteb ačajem.

ha kérdezed a pajtásom,
borjulábas vak számara ő.

A tányért kezembe vettem,
az ugorkát belé tettem,
ha kérdezed a pajtásom,
a zsidóknak öregje ő.

Deszkából lámpást készítek,
szúkecske utczára térek,
a pajtásom medvévé lett,
orrába gyűrűt illeszték.

Daud-pasának törvényszéke,
minden felül makinája,
ha kérditek pajtásomat,
Ajvan-szerájnak cigánya ő.

Jeni-dzsámi oszlopot akar,
beszéléshez szív szükséges,
az én hasam tele ugyan,
de pajtásom rétest akar.

Májat vettem a vásárból,
sápadt olvadt tekintéstől,
ha kérditek pajtásomat,
tegnap jött ki temetőből.

9.

Játszva játszva karom fáradt,
a karom felseje fáradt
még sokat beszéltem volna,
de a gyerekek rám estek.

Hadd nyitom ki most a számat,
mosuszt és ambrát hadd szórok,
a gyermekek reám estek,
holnap nyitok egy iskolát.

*Eski kelamê nejlejim,
jeni selamlar ejlejim,
ejer izniniz olursa,
pireleri meth edejim.*

*Tuttum pirenin dokuzun,
kaptê ninemin hotozun,
jandem pirenin elinden,
öldüm pirenin elinden.*

*Bizim pire evlenežek,
keçlenin kēzēn alažak,
taçta-biti ojnajažak,
sivri-sinek saz çalažak.*

*Tuttum pireji nalladem,
bakkala muma jolladem,
gitti piremiz gelmedi,
üç gün üç geçe āladem.*

*Ufažek-tefežik kuşlar,
jalê kenarēnda kēşlar,
softalar temžid verijor,
Fatma pilava jā haşlar.*

*Halajēklar halajēklar,
ožak başēnda sajēklar,
davulun sesin dujunža,
pirinžin taşēn ajētlar.*

*Eski kelamê nejlejim,
jeni selamlar ejlejim,
ejer izniniz olursa,
jalēlarē vasf edejim.*

10.

Mit csináljak régi szóval,
ujonnan köszöntök én fel,
ha nekem megengeditek,
a bolhákat dicsérem fel.

Megfogtam én kilencz bolhát,
elkapta anyám kalapját,
szenvedtem a bolha miatt,
meghaltam a bolha miatt.

A mi bolhánk házasodik,
elveszi a tetű lányát,
a poloska fog játszani,
a szúnyog meg muzsikálni.

Bolhát fogtam megpatkóztam,
fűszereshez gyertyáért küldtem,
elment bolhánk vissza nem jött,
három nap és éjjel sirtam.

11.

Apró-cseprő kis madárcák,
nyaraló mellett telelnek,
szofták reggelt imádkoznak,
Fatma zsirt kever piláfba.

Rabszolgálók rabszolgálók,
tűzhely mögött révedeznek,
ha meghallják a dob hangját,
rizst a kötől megtisztítják.

12.

Mit csináljak régi szóval,
ujonnan köszöntök én fel,
ha nekem megengeditek,
nyaralókat dicsérem fel.

*Besik-taş Jāja efendi,
herkes müradına erdi,
Orta-köjde funda demir,
Arnaut-köjüne dar jetiştî.*

*Emirgjan malta limanê,
Istinje bülbül mekjanê,
müşafire rakbet etmez,
Jeni-köjün müslümanê.*

*Terappjada kjafir çok-tur,
rakbet eder müşafire,
Büjükdere bir gizli jer,
dahil oldu Sarê-jara.*

*Sarê-jarên jourdu,
beni bir ana do'urdu,
daha çok söylerdim amma,
akşamdan sesim jo'udu.*

*Üzüümü kojdum taba'a,
geçtim karşê-ki Kava'a,
hem almalê hem vermeli,
işimiz kaldê sabaha.*

*Bir uzun yol-dur giderim,
kimseje yok-tur kederim,
ejer izniniz olursa,
Edirneji meth edejim.*

*Edirneden geldim beri,
abdâl oldum gejdîm deri,
benden haber sorarsanêz,
sevdim ben bir dilberi.*

*Edirnenin sokaklarê,
jûksek olur konaklarê,
hiç bir zarar görmedim,
baba-jijit uşaklarê.*

*Besik-tas, Jāja efendi,
ezéljához ért el mindenki,
Orta-köjbe vette vasát,
Arnaut-köjben szűken telt ki.*

*E'mirgjánnak kikötője,
Isztinje fülmüle fészke,
a vendéget nem kívánja,
Jeni-köjnek műszülmánja.*

*Terápiában sok a gyaur,
megkívánja a vendéget,
Büjükdere egy titkos hely,
Szari járba indult bele.*

*Szari-járnak aludt teje,
engem anya szült világra,
még sokat mondtam volna,
de még este nem volt hangom.*

*Szólót tettem a tányérba,
átmentem szomszéd Kavakba,
venni is kell adni is kell,
reggelre maradt a dolgunk.*

13.

*Én egy hosszú útat megyek,
senkinek sem okozok bűt,
ha nekem megengeditek,
Drinápolyt én feldicsérem.*

*Drinápolyból jöttem erre,
remete lettem bőrt öltöttem,
hogya tőlem hírt kérdeztek,
egy bájost szerettem én meg.*

*Drinápolynak az utczái,
magasak a palotái,
semmiféle bajom nem volt,
vitéz legények ifjak.*

*Edirnenin taş köprüsü,
üstünden geçer hepisi,
geldi kış kıyamet günleri,
jâmur ja'ar kar tipisi.*

Drinápolynak a kő hidja,
rajta halad át mindenki,
jött a tél itéletnapja,
eső esik, zimankós hó.

14.

*Kaldêrêm üstünde durajêm,
geçen yolçuja sorajêm,
efendim kâve içijor,
davulu hêzlê vurajêm.*

Maradok a kövezeten,
jövő utasokat kérdek,
az efendim kávéit iszik,
erősen ütöm a dobot.

*Tespîhimin uşu merşan,
jetîşmedi nişe bin şan,
efendim kâve içijor,
elinde fâfuri finşan.*

Az olvasóm vége koráll,
nem elég ennyi ezer lélek,
az efendim kávéit iszik,
kezében porcellán findsa.

*Aktardan aldêm bonşu'u,
bakkaldan aldêm suşu'u,
hanêm şamdan bakijor,
janê başenda çoşu'u.*

Gyógyszerestől vettem követ,
fűszerestől vettem kolbászt,
leány kinéz az ablakból,
mellette a kis gyereke.

*Ne ujursun ne ujursun?
bu ujkudan ne bulursun?
al abdesti kël namazê,
doru şennetlik olursun.*

Mit aluszol mit aluszol?
mi jót találsz ez álomban?
mosakodj meg imádkozz meg,
egyenesen édenbe jössz.

*Jumurtanên bejazêna,
kalkên hakkên nijazêna,
iki gözüüm komşularêm,
gi'lin Bajram namazêna.*

A tojásnak fehérére,
rajta Istenhez fohászkodni,
én két szemem szomszédaim,
rajta ünnepi imádságra.

*Buna derler Bajram ajê,
şeker ile kajmak jerler,
ervelinden adet olmuş,
bekciye bakiş verirler.*

Bájrám havának mondják ezt,
czukrot és tejfelt esznek,
régfőlt fogva szokássá lett,
a bekesinek baksist adnak.

*Davulumun ipi ilmek,
şêrtênda kalmadê gömlek,*

A dobom fonala kapesos,
a hátamon nem maradt ing,

*bakşışimi çok veriniz,
sértēma alajēm gömlek.*

*Davulumun ipi kajtan,
sértēmda kalmadē mintan,
bakşışimi çok veriniz,
sértēma alajēm mintan.*

*Kara kojun kuzulu-dur,
bojnuzlarēn jazēlē-dēr,
çok bekletmen iki gözüm,
ajaklarēm sēzēlē-dēr.*

*Kedi damdan dama atladē,
bekčinin ödü patladē,
elem çekme bekči baba,
hanēm keseji jokladē.*

*Şekerim var eziležek,
dülbendlerden süzüležek,
daha çok söylerdim amma,
çok jerim var geziležek.*

*Bakşışim aldēm belgüzar,
ejlemem sizleri inkjar,
veren eller derd görmesin,
hakk bereket versin settar.*

*Karamandan gelir kojun,
her işimiz ajēn ojun,
bekči ile ortak dejl-im,
bakşışimi ajrē kojun.*

*Jeni-žami kurdu pazar,
hjatibler resmini jazar,
indim Bağçe-kapusuna,
ejledim bir kajēk pazar.*

baksisom bőven adjátok,
hátamra hadd vegyek inget.

A dobom fonala zsinór,
hátamon nem maradt mellény,
baksisom bőven adjátok,
hátamra hadd vegyek mellényt.

Fekete juh bárányozott,
a szarvai irottasak,
két szemem ne várassatok,
az én lábaim fájósak.

Maeska padról padra ugrott,
a bekcsi epéje pattant,
sohse búsulj bekcsi apó,
néne erszényben keresgél.

Czukrom vagyon, szét kell törni,
tüllkötőktől fel kell oldani,
én még sokat mondtam volna,
még sok helyet kell bejárni.

Baksisom kaptam, ajándék,
tőletek nem tagadom meg,
adó kéz búbajt ne lásson,
Isten áldást adjon nektek.

Karamánból kerül a juh,
minden dolgunk csupa játék,
bekesivel nem vagyok közös,
a baksisom külön tegyétek.

15.

*Jeni-dzsámi vásárt csinált,
írók rajzoljaék a képét,
Bağcse kapujába szálltam,
csónakvásárt csináltam meg.*

*Bindim kajë'ën içine,
sežade jajdëm kêçena,
çek kajëkkë pala kürek,
Ejüb-sultan çarşësena.*

*Ejübün çarşëşë darlëk,
baxçesinde ajva narlëk,
Siliftera bir xoş jer-miş,
Kejtane çalajan-dër.*

*Kara-a'až Rustem paša,
Sütlüž ile Piri paša,
Ajnalë-kavak Tersane,
bošta kaldë Kasim-paša.*

*Kasim-pašaja varan var-më?
jemişine dojan var-më?
kaptan paša beş jüz vurur,
hiç insvfa gelen var-më?*

*Sëčan gelir çatal-matal,
dolabën kapusun açar,
dolmanën irisın seçer,
üstüne karanfil eker.*

*Kule-kapu Mevle-hane,
dede döner devre-hane,
hendek-başë lüležiler,
ne müba dir şu Topthane.*

*Top-haneden geldim geçtim,
Fëndëklënën sujun içtim,
Kaba-taşa fënda demir,
Dolma-baxçeje janaštëm.*

*Janaštëm çektem dësarë,
çožuklarë pek haşarë,
enseme tokat vurdular,
gözlerim çekte dësarë.*

*Beszállottam a csónakba,
szőnyeget tettem hátuljára,
vond csónakos a lapátot,
Ejüb-szultán bazárjába.*

*Ejubnak szük a bazárja,
kertjében birsalma gránát,
Siliftera pompás egy hely,
Kjádhanë csörgendező víz.*

*Kara-agads, Rusztem pasa,
Szütlüdse meg Piri pasa,
Ajnaji-kavak és Terszáne,
üresen maradt Kászim-pasa.*

*Van-é Kászim-pasába menő?
a gyümölcsével jóllakó?
kaptán-pasa öt százat veret,
van-é kinek embersége?*

*Az egér jön villa-forma,
a szekrény ajtaját nyitja,
töltelék nagyját választja,
szegfüt ültet el felibe.*

*Kule-kapu, Mevle-hane,
dervis forog forgó házban,
az árok-fő és pipások,
mily szabad ez a Top-háne.*

*Top-hánén én áthaladtam,
Findiklinek vizét ittam,
Kaba-tasból vettem vasat,
Dolma-baxcséhez közeledtem.*

*Közeledtem és kimentem,
gyerekei nagy pajkosak,
tarkómra egyet ütöttek,
a szemeim kifutottak.*

*Sêcan gelir takêr-tokur,
ben sanêrêm tezja dokur,
bizim sêcan hafêz olmuş,
inže seslen jasin okur.*

Az egér jön *takir-tokur*,
azt hittem, hogy szövőszék fon,
hafiz lett a mi egerünk,
vékony hangon imádkozik.

*Eski kelamê nejlejim,
jeni selamlar ejlejim,
ejer izniniz olursa,
bekçimizi vazf edejim.*

16.

Mit csináljak régi szóval,
ujonnan köszöntök én fel,
ha nekem megengeditek,
a bekcsinket dicsérem fel.

*Jufkajê çok sever bekçi,
bezdi dünjasêndan bekçi,
Ramazanên zahresini,
ilk-behardan düzdü bekçi.*

Rétes tésztát szeret bekcsi,
a világra ráunt bekcsi,
Ramazánra eleséget
tavaszkor készített bekcsi.

*Aldê bin dirhem odun,
onüç dirhem-de sabun,
bin iki jüz on dirhem,
kömür-de aldê satên.*

Ezer drahma fát vásárolt,
tizenhárom drahma szappant,
ezer kétszáz tiz drahmányi
szenet is összevásárolt.

*Bekçi davrandê merdane,
sejirtti gitti Meržane,
Ramazana pirinž aldê,
bin üç jüz elli bir tane.*

Bekcsi erélyesen készült,
ugratott és *Merdzsán*ba ment,
Ramazánra rizst vásárolt,
ezer háromszáz ötvenegy szemet.

*Bekçi keseji boşalttê,
evin haržênê ço'alttê,
börek ile jumurtaja,
üç dirhem bir denk jâ aldê.*

Bekcsi zacskót kiüríté,
a kiadását szaporítá,
rétest tojást három
drahmát, egy mérő zsirt vett.

*Bu jêl bekçi doymadê,
dedim söze uymadê,
aldê jirmi üç badem,
fistik üzümü sajmadê.*

Ez idén bekcsi jól nem lakott,
nem hitte a mint mondtam,
huszonhárom mandolát vett,
apró szőlőt nem számlálta.

*Boş olmasên emeji,
bekçinin bu-dur jemeji,*

Hogy hiába ne fáradjon,
bekcsinek ez az étele,

*oniki idi sajdēm,
nohut ile merżimeji.*

*Dedīm sajmajēn jalañ,
her geże kajnadēr kazan,
ben gibi boş bo'az-dēr,
bekćinin irzin bozan.*

*Mälleden kačtē bekći,
dünjasēndan kačtē bekći,
bu geże bir hurmajle,
iftar etti bizim bekći.*

*Gitti bekći gečse ele,
hižv ejlejüp alman dile,
bir zararēn görmedim,
her geże gezerim bile.*

*Güle geldim kapunuza,
selam verdim topunuza,
bakşışleri hazerlajēn,
bekći ile kulunuza.*

*Bekći temżidi sesler,
dōru sözü pek ister,
her geże bekći beni
pejnir şeker ile besler.*

*Para ile doldu kese,
kulak asma her bir sese,
biraz latife ettim amma,
bekći der-ki bana köse.*

*Korkarēm darēlēr bana,
döymeje sarēlēr bana,
belki şakamē götürmez,
zatērē kērēlēr bana.*

tizenkettő volt megszámláltam,
a magot és a lencsét.

Mondottam ne vedd hazugságnak,
minden éjjel üstöt forral,
olyan szószátyár az mint én,
a bekcsi becsületét rontó.

A negyedből futott bekcsi,
világjától futott bekcsi,
ez éjjel egy datolyával,
lakomázott a mi bekcsink.

Ment bekcsi, csak megkerülne,
nem gunyolom, nem említem,
nem láttam még egy kárát sem,
minden éjjel vele járok.

Nevetve jöttem ajtótokhoz,
mindőtöket köszöntöttem,
készítétek el a baksist,
a bekcsinek s szolgátoknak.

17.

Bekcsi figyel imádságra,
igaz szót nagyon akarja,
minden éjjel bekcsi engem
sajttal és czukorral táplál.

Pénzes erszény megtelt pénzzel,
minden szóra rá ne hallgass,
egy kissé tréfáltam ugyan,
de bekcsi gyér szőrünek mond.

Félek, hogy rám megharagszik,
hogy megverni neki gyürkőzik,
tán tréfámat el nem tűri,
elveszti a kedvét tőlem.

*Bekçi bir niže jatırsın,
Mevla aklêñe jetirsın,
sen benim şakamê götür,
Allah-da seni götürsün.*

*Bekçi olan zarıf gerek,
senin gibi herif gerek,
dōrusu a bekçi bu-dur,
latıfede latif gerek.*

*Sözü söylerim jolunşa,
münasib adam bulunşa,
bekçi babamêz darêlmaz,
latife latif olunşa.*

*Dinle sözümün ejisin,
sen bu jerlerin soju-sun,
kulaklarêñ gajet büjük,
korkarêñ eşek soju-sun.*

*Bekçinin baktêm halêna,
pek aźêdêm ahvalêna,
kulaklarêñe kes bekçi,
benze ėoban köpejine.*

*Jüzüne baksam alêñer,
her hüner onda bulunur,
Bajramda görün bekçiñi,
ėingene gibi salêñer.*

*Bekçi baba bana dedi,
aźlê'a derman et dedi,
altê somun be gözüñ,
altê ėanak jourd jedi.*

*Bekçi para sajup durur,
gül jüzünü jujup durur,
bu gün odasêna vardêm,
uružunu jejüp durur.*

Bekcsi be sokat is fekszel,
Isten adjon elég eszet,
túrd el te az én tréfámat,
az Isten meg téged túrjön.

Bekcsi sovány kell hogy legyen,
magad féle ficzko legyen,
az igaza, bekcsi, az hogy
a tréfában tréfa legyen.

Maga helyén mondom a szót,
alkalmas embert találva,
bekcsi apó nem haragszik,
ha igaz tréfa a tréfa.

Hallgasd meg szavamnak javát,
e helyek ivadéka vagy,
a füleid nagyon nagyok,
félek hogy számár faja vagy.

Néztem bekcsi állapotát,
nagyon szánakoztam sorsán,
vágd le bekcsi füleidet,
hasonlits juhász kutyához.

Ha reá nézek, elámul,
minden ügyesség benne van,
Bájrámkor nézd csak a bekcsit,
mozgolódik mint a czigány.

Bekcsi apó így szólt hozzám,
az éhségre hús a gyógyszer,
hat czipócska, szemem fénye,
hat csupor aludt tejet evett.

Bekcsi egyre pénzt számlálgat,
rózsa arczát egyre mossá,
ma bementem szobájába,
hát a böjtjét egyre eszi.

*Dedim bekî ne dir bu hal?
dedi sen-de bir lokma al,
bu söziim bunda dursun,
bu söjlemek pek helal.*

Szóltam: ugyan mi ez bekcsi?
szólt: végy te is egy falatot,
de szavam hadd maradjon így,
ezt szólni meg van engedve.

18.

*Dolaşup geldim size,
türlü izler geze geze,
tavuk ile horozlarê,
vasf edem şindi size.*

Járkálva hozzzátok jöttem,
sokféle nyomot járkálva,
a tyúkot és kakasokat
feldicsérem most tinektek.

*Tavuklarên işin sorun,
ben sөjlejim kulak uzun,
a efendim a sultanem,
başema ne geldi görün.*

A tyúkoknak dolgát kérdezd,
én szólok te füled hegyezd,
óh efendim óh szultánom,
lásd mi érte a fejemet.

*Onbir tavuk aldêmdê,
üç tanesin sansar jedi,
bir siyâ tavûm benim,
kedi ile güleşirdi.*

Tizenegy tyúkot vettem volt,
hármát a görény megette,
egy fekete tyúkom nekem,
a macskával viaskodott.

*A'ağlarda olur budak,
Ejübe jollarken adak,
tavuk ne sөjler komşular?
çā' rēşêrlar gēdak gēdak.*

A fákon szokott lenni ág,
fogadást Ejubra küldve,
szomszédok mit beszél a tyúk?
gidak gidak visonganak.

*Bir tavukşûm küstürdüm,
çā'rgan idi susturdum,
bir mēşêr tavûm dahi,
kulučka oldu bastêrdem.*

Egy tyukoescám boszantottam,
visongó volt elhallgattattam,
volt egy egyiptomi tyukom,
kotkodácsolt leültettem

*Sekiz tane piliş çēktê,
her birine göjñüm aktê,
bir koşa karê anam var,
her birine bir ad taktê.*

Nyolez darab csibe került ki,
megszerettem mindegyikét,
egy öreg asszony anyám van,
mindegyiknek nevet adott.

*Birinin ,gözü ak' idi,
bir ,dop-dolu jâ' idi,*

Az egyik ,fehérszemű' volt,
a másik meg ,supa zsír' volt,

*birinin adē ,kar jādē‘,
biri ,baba čolak‘ idi.*

az egyik neve ,hó esett‘,
a másika ,balog apó‘.

*Bir günde bir čajlak geldi,
sekizini alup gitti,
tavuklarē sansar jedi,
bir tane horozum kaldē.*

Kánya jött elő egy napon,
mind a nyolczát el is vitte,
tyúkokat a görény ette,
egyetlen kakasom maradt.

*Bir gün bo’azladēm onu,
a’alar görün sejrane,
temizlejiüp vurdum ožā,
kēzartmak istedim onu.*

Egy nap ezt is levágattam,
agák nézzétek e látványt,
megtisztítva tűzre tettem,
megakartam pirítani.

*Tenžerede tuzun tattēm,
pišti-mi deje ojnattēm,
pišmē asla göjñü jok,
üč gün üč geže kajnattēm.*

Edényben sót megizlelém,
hogy meg főtt-e rázogattam,
megfőzéshez nincsen kedve,
három nap és éjjel forraltam.

*Körük čekmekten usandēm,
ateš karšēsēn dajandēm,
tenžere bir jol gümledi,
gök gözü jēkēldē sandēm.*

Meguntam fűvót fujtatni,
a tűz előtt kiállottam,
a tányér egyet rántódott,
az hittem ég össze omlott.

*Gördüm horoz ževlan eder,
tenžerede devran eder,
durmajup kanadēn čarpar,
čėkmak ičün efgan eder.*

Látom hogy a kakas forog,
az edényben mozgolódik,
egyre szárnyát csattogtatja,
erőlködik hogy kimenjen.

*Tenžere kapā’ēn ačtē,
bir kerre kanadēn čarptē,
tutamadēm bu horozu,
tenžereden čėkup kačtē.*

Tányér fedőjét felnyitá,
a szárnyait meg csattintá,
e kakast nem foghattam meg,
kirepült a tányérjából.

*Ardēna düštüm ovada,
tērmandē jüksek dēvara,
gördünüz ise a’alar,
tutmā edin bir čare.*

Utána futottam síkra,
magas falra kapaszkodott,
agák hogy ha őt láttátok,
találjatok módot megfogni.

*Niže olur tutulmazsa,
horozju'uzum gelmezse,
darulžunuz deli olur,
bakšišimiz gelmezse.*

*Ize geldim size geldim,
inži meržan dize geldim,
a efendim a sultanım,
čoju dilin vasf edejim.*

*Küçük uşa'a der bebek,
jatajak demek dir kötek,
čabuajak derler kapma'a,
mama demek jemek jemek.*

*Takkeje söljerler tenna,
ekmeje hem derler papa,
okumak-tër amin amin,
soka'a čekma'a atta.*

*Ojunu ol žebe etmek dir,
čip čip-ta hamam demek dir,
kenale kedije pisi,
kuču kuču-da köpek dir.*

*Bu kelam gülejek söz-dür,
čožu'u kužakta gezdür,
öpmeje derler maččžak,
atesin-de adž žiz dir.*

*Ujkusu-dur nenni babam,
ujurlar olursa makam,
tohaf dil söljer uşaklar,
mama derler olsa taam.*

*At görseler derler dah dah,
başın dörmek oldu vah vah,*

*Mi lesz hogy ha meg nem kerül,
ha kakaskám meg nem jönne,
dobosotok megbolondul,
ha baksisunk meg nem jönne.*

19.

*Nyomra jöttem tihozzátok,
gyöngyöt korállt fűzve jöttem,
óh efendim óh szultánom,
gyermek nyelvét hadd dicsérem.*

*Kis legénynek bebeket mond,
alvó helynek köteket mond,
gyorsan szól ha fogni akar,
mama jelent ételt enni.*

*Hálósapka nekik tenna,
a kenyérnek papát mondnak,
olvasni annyi mint ámin,
az utcára menni atta.*

*A játék zsebbe tevést tesz,
csip-csip meg fürdőzést jelent,
a festett macska pisi,
kucsu kucsu kutyát jelent.*

*E szó nevetni való szó,
gyereket ölben sétáltasd,
a csók annyi, mint macsidsak,
dsiz pedig a tűznek neve.*

*Az alvása nenni apám,
alszik hogy ha helyök vagyon,
furesán szólnak a legénykéek,
mamát mondnak az ételnek.*

*Lovat látnak dah dah szólnak,
fejet ütni vah vah-ot tesz,*

*iki jumrukların döver,
birine derse oh oh.*

*Alajlı ejlesen güler,
dümbeleje tum tum çalar,
jalandan alajım desen,
gözünün jashene siler.*

*Al şeje derler žiži,
korkudursan geldi böži (umaže),
bekiye der tak tak baba,
keň derler olsa kesiži.*

*El göjsünde oldu veda,
elini açmak dir dua,
çožukların lisanene,
söjleden ol gani-huda.*

*Cārersam bilir adene,
tatlene bilir dadene,
rabbim kazadan saklasen,
žümlemizin evladene.*

két kis markocskáját üti,
ha oh oh-t mond valakinek.

Nevet hogyha mulattatod,
tum tumot játszik a dobhoz,
ha tetteted hogy sírni fogsz,
törli a szeme könnyeit.

Piros dolognak dsidsi-t mond,
ha ijeszted jött a bödsi,
tak tak apót mond bekesinek,
kih úgy mond hogy ha vágják.

Kéz a mellén búcsúzás lesz,
kezét nyitni imádkozás,
a gyermekeknek a nyelvét,
szólaltatja gazdag Isten.

Ha hívom tudja a nevét,
az édesnek tudja ízét,
Isten óvja meg csapástól
mindegyikünknek magzatját.

V.

Vegyes dalok.

1.

*Bejölunun evleri,
jüksək olur binasê;
hem ardêndan hem önünden,
var-dêr iki kapusu.*

*B. Ah Bejolu vah Bejolu,
jandê gitti kül oldu;
akêttêm gözüm jasên,
derjada derja doldu.*

*Bejölunun ortasênda,
var-dêr iki meteris;
meterisden telli kursun,
telli kursun atarêz.*

*Bejölunun evleri,
hepsinden güzel;
söjlenmiş-tir dillerde,
edasê ezel.*

*Bejölunun konaklarê,
benzer saraja;
akêttê çeşmim jasên,
derjada derja doldu.*

*Bejölunak a házai,
magasak az épületi;
hátról és elülről is,
két kapuja van neki.*

*R. Óh jaj Péra, óh jaj Péra,
elégett hamuvá lett;
könnyeimet öntöttem,
tengerben tenger telt meg.*

*Pérának a közepében,
vagyon két mozsár ágyú;
a sánczból két fonál golyót,
fonál golyót lövünk ki.*

*Bejölunak a házai,
mindnyájánál szebbek;
nagy volt neki a híre,
örök időktől.*

*Pérának a palotái,
szerájhoz hasonlítanak;
könnyeimet öntöttem,
tengerben tenger telt meg.*

2.

*Ben babamên evin jêktêm,
beş bin altun alup êêktêm,*

*Apám házát én szét dúltam,
öt ezer aranyát vettem,*

*dönüp-te ardema baktım,
bin gidelim bejim olan.*

*Anan dujar baban dujar,
ardemëzdan atlê kojar,
gelen atlê şana kêjar,
ben gidemem türkmen kêzê.*

*Anam dujsun babam dujsun,
ardemëzdan atlê kojsun,
gelen atlê beş jüz olsun,
ben jeterim bejim olan.*

*Kêr atemên nalê jok-tur,
arkasênda çulu jok-tur,
bir geşelik jemi jok-tur,
ben gidemem türkmen kêzê.*

*Bilezijim nal edejim,
ferejemi çul edejim,
inşilerim jem edejim,
bin gidelim bejim olan.*

*Beni taştan indirdiler,
beş çifteje bindirdiler,
Top-kapuja gönderdiler.
B. Ujan Sultan Aziz ujan,
ujan-da taştêna dajan,
jandê gitti bütün şihan.*

*Iki memenin arase,
kolunda makas jaresi,
ikbalêmen bir tanesi.**

* Ruščuk vidékén :

*Kolunnda makas jaresi,
bulunmaz bunun çaresi?
Jusufun jürek jaresi.*

*megfordultam hátra néztem,
lóra menjünk, bejem ifjam.*

*Anyád apád majd megtudja,
utánunk lovasit hajtja,
jövö lovas éltünk oltja,
nem mehetek türkmen leány.*

*Anyám apám hát hadd tudják,
utánunk lovasit hajtsák,
jövö lovas ötszáz legven,
én helyt állok, bejem ifjam.*

*Szürke lovamnak nincs patkója,
a hátán nincsen pokrócza,
egy éjjelre nincs abrakja,
nem mehetek türkmen leány.*

*Karpereczem patkó legyen,
a felöltöm pokrócz legyen,
drága gyöngyöm abrak legyen,
lóra menjünk, bejem ifjam.*

3.

*A trónról letaszítottak,
öt evezősbe ültettek,
Top-kapuba elküldöttek.*

*R. Ébredj szultán Aziz ébredj,
ébredj s fogózkodj trónodba,
elpusztult az egész világ.*

*A két mellének a köze,
a karjában olló sebe,
kegyeltjének egyetlenje.*

*A karomban olló sebe,
nincs-e ennek orvossága?
Juszufnak a szíve sebe.*

*Iki kanadlê kuş olsam,
saraj'ın üstüne konsam,
sarajda noldunu dujsam.*

*Saraj'ın perdesi-jim,
sultan'ımın derlisi-jim,
Jusufumun anasî-j'im.*

*Saraj'ında yeşil perde,
sen ürattın beni derde,
şindi girdim elem derde.**

*Bojdu bojun yok a herif,
şamama-sen şamama ;
ajda bir kerreşik olsun
jollamazsen hamama ;
nikjahımdan ben vaz geçtim,
var git söyle imama.*

*B. Akşam dedim bizimkine,
a sümüşlü bana bak ;
çekemem kazırsın herif,
beni-de elbette brak.*

*Eti kasabda görürüm,
kavun karpuz sergide ;
istesem param yok dersin,
seni Allah yok ede ;*

Ha két szárnyú madár volnék,
a szeráj felibe szállnék,
megtudnám hogy bent mi történt.

Szerájnak függőnye vagyok,
szultánom gyászosa vagyok,
Juszufomnak anyja vagyok.

A szerájában zöld függöny,
te juttattál engem bajba,
most jutottam fájdalomba.

4.

Termeteden termet nincsen,
mihaszna vagy mihaszna ;
csak egyszer is egy hónapban,
nem küldesz a fürdőbe ;
nászpénzemről én lemondtam,
menj és szólj az imámnak.

*R. Este mondtam a miénknek,
ó te taknyos ide nézz ;
viseleted nem tűrhetem,
mindenesetre hagyj el.*

A húst mézárósnál látom,
dinnyét sárgát piaczon ;
hogyha kérek, pénz nincs így szólsz,
az Isten pusztítson el ;

* Más változatban :

*Kapularda kara perde,
şindi düştüm ben bu derde,
bu deritten yarım ölürse,
nasıl jatsam kara jerde ?*

*B. Ujan Sultan Aziz ujan,
ujan-da tahtına dajan,
kan alajor şindi zihan.*

Ajtókon fekete függöny,
most jutottam én a bajba,
ha e bajtól rózsám meghal,
hogy nyugszom fekete földben ?

*R. Ébredj szultán Aziz ébredj,
ébredj s fogózkodj trónodba,
vért sír most az egész világ.*

*küfe ile getirirler,
geçe sahat jedide.*

kosarakban hoznak haza,
éjjeli hét órakor.

5.

*Dedim bu inşiler ne dir ?
dedi dişim dir ;
dedim bu kalemler ne dir ?
dedi kaşem-dêr ;
dedim onüç ondört ne dir ?
dedi jaşem-dêr ;
dedim bana şeftali ver,
dedi jok jok jok.*

*Dedim ölüm var-dêr,
dedi ajnêmda ;
dedim günah var-dêr,
dedi bojumda ;
dedim turunclaren,
dedi kojnumda ;
dedim göster sarâm,
dedi jok jok jok.*

*Dedim bu güzellik ne dir ?
dedi sojum-du ;
dedim bu selvi ne dir ?
dedi bojum-dur ;
dedim bu şilveler ne dir ?
dedi hujum-dur ;
dedim gel öpüşelim,
dedi jok jok jok.*

*Dedim žanêm sana jazeldê ka-
nêm,
dedi niçün dersin benim sulta-
nêm ?
dedim benimle birkez jatmadên
žanêm,
dedi sabr ejle müradêna erirsin
çok çok çok.*

Szólтам : ugyan mik e gyöngyök ?
szólott : fogaim ;
szólтам : ugyan mik e tollak ?
szólott : szemöldököm ;
szólтам : tizenhárom vagy négy ?
szólott : a korom ;
szólтам : adj nekem egy csókot,
szólott : nem nem nem.

Szólтам : halál vagyon,
szólott : szememben ;
szólтам : vétek vagyon,
szólott : karjaimban ;
szólтам : a narancsid,
szólott : mellemen ;
szólтам : mutasd öleljem,
szólott : nem nem nem.

Szólтам : ugyan mi e szépség ?
szólott : fajomé ;
szólтам : e cziprus micsoda ?
szólott : termetem ;
szólтам : mi e kedveskedés ?
szólott : természetem ;
szólтам : jöjj hát csókolózzunk,
szólott : nem nem nem.

Szólтам : lelkem tied minden
vérem,
szólott : miért mondod szultá-
nom ?
szólтам : még eddig nem aludtál
velem,
szólott : tûrj, czélodhoz érsz sok-
szor sokszor.

6.

*Evimizde var-dêr pire,
iri ufak hepsi bire ;
ač kapuju nazlê hanêm,
šindi geldî sahat bire.*

*Evimizde var-dêr tilki,
kêşên gejjorlar kürkü ;
ač kapuju güzel hanêm,
işte şindi sahat iki.*

*Baycemizde var-dêr turunê,
onu koparmasê pek güc ;
ač kapuju nazlê hanêm,
işte sahat şindi tam üç.*

*Jarêm bana kese ördü,
penjereden beni gördü ;
ač kapuju tembel hanêm,
şindi vurdu sahat dördü.*

*Güverjînin var-dêr eşi,
sevdalênên fena işi ;
ač kapuju nazlê hanêm,
işte vurdu sahat beşi.*

*Jarêm bana neler vldê,
sevdasê ateşe saldê ;
ač kapuju pamuk hanêm,
işte şindi sahat altê.*

*Evimizde var-dêr kedi,
penjereden jeter dedi ;
ač kapuju nazlê hanêm,
işte şindi sahat jedi.*

*Ajvazêmêz adê Serkiz,
attardan getirir sakêz ;*

A házunkban vagyon bolha,
nagy és kicsi egyre másra ;
nyisd ki ajtód hamis asszony,
most ütött az óra egyet.

A házunkban vagyon róka,
télen viselik a bundát ;
nyisd ki az ajtót szép asszony,
most ütött az óra kettőt.

A kertünkben vagyon narancs,
leszakítani nagyon bajos ;
nyisd ki ajtód hamis asszony,
most ütött el éppen hármat.

Rózsám nekem egy erszényt varrt,
az ablakon át meglátott ;
nyisd ki ajtód rest asszony,
most ütött az óra négyet.

A galambnak vagyon párja,
szerelmesnek rossz a dolga ;
nyisd ki ajtód hamis asszony,
az óra most ütött ötöt.

Szeretöm miket vett nekem,
szerelme a tűzbe sodort ;
nyisd ki ajtód pamuk asszony,
most ütött az óra hatot.

A házunkban van egy macska,
az ablakból így szólt: elég ;
nyisd ki ajtód hamis asszony,
most ütött az óra hetet.

A szakácsunk neve Szerkiz,
fűszerestől hozott mézgát ;

*aç kapuju süslü hanem,
işte vurdu sahat sekiz.*

*Elinde var-dêr bir topuz,
bir köpeji var-dêr ujuz ;
aç kapuju nazlê hanem,
şindi vurdu sahat dokuz.*

*Hanemên pembezar donu,
ben sarardem geze onu ;
aç kapuju tatlê hanem,
sahat vurdu şindi onu.*

B. *Jetmedi-mi naza jandek,
bu sevdadan pek usandek,
bu geze kapuda kaldék ;
ben-de gidijorum arték,
işte Allaha eşmarl .dek.**

* E dalnak még emilyen változata is van :

*Jorganlarda olur pire,
iri ufak hepsi bire,
şindi geldî sahat bire.*

*Damlarda gezer tilki,
o-dur anasênên ilki,
işti şindi sahat iki.*

*Serajlarda olur hoşâ,
hanem çekme beni güzê,
işte geldî sahat üçe.*

*Kapularda olur perde,
sen ürattên beni derde,
işte geldî sahat dörde.*

*Şişejiler japar şişe,
bak şu başa gelen işe,
işte geldî sahat beşe.*

*Ormanlarda olur martê,
kadênlar kullanêr hartê,
işte oldu sahat altê.*

nyisd ki ajtód czifra asszony,
az óra most ütött nyolezat.

A kezében egy bunkós bot,
egy kutyája nagyon rühes ;
nyisd ki ajtód hamis asszony,
az óra most ver kilenczet.

Asszony rózsás bugyogója,
én öleltem őt az éjjel ;
nyisd ki ajtód édes asszony,
most ütött az óra tizet.

R. Nem elég-e, bele égtünk,
e szerelemre rá untunk,
ez éjjel ajtón maradtunk ;
elmegyek hát most már én is,
íme Istennek ajánllak.

Takarókban nagyon bolha,
nagy és kicsiny egyre másra,
most ütött az óra egyet.

A padláson róka sétál,
ő az anyjának elseje,
most ütött az óra kettőt.

Szerájokban van a *hodsâ*,
asszony ne hozz engem bajba,
most ütött az óra hármát.

Az ajtóknálvagyon függöny,
te juttattál engem bajba,
most ütött az óra négyet.

Üveges készít üveget,
nézd e fejemre jövő bajt,
most ütött az óra ötöt.

Az erdőkben jégmadár van,
asszonyok használnak *hártot* (?),
most ütött az óra hatot.

Gördünüz-mü o sêcanê?
raftan dalaba kačanê,
elinde prasa kočanê.
Vaj sêcan kör sêcan,
bağcivan oldu sêcan,
iki gözü kör sêcan.

B. Benim žanëm dajanmajor,
hanëm ninem ujumajor,
ejlen daha vakit var-dêr.

Dam üstünde gezer kedi,
hanëm bana gelsin dedi,
üzme beni pembe hanëm,
ište oldu sahat jedi.

B. Pamuk gibi dir ellerim,
turunç gibi memelerim,
gajet inçe benim belim,
ejlen daha vakit var-dêr.

Bağcelderde olur nargiz,
analar do'urur ikiz,
brakma beri žanëm hanëm,
ište şindi sahat sekiz.

Serajlarda olur topuz,
hanëmlar kullanêr hotoz,
üzme beni kuzum hanëm,
ište oldu sahat dokuz.

B. Benim kapum pek belli dir,
halkalarê pek nemli dir,
verežejin jüz elli dir,
ejlen daha vakit var-dêr.

Aja'enda tülbend donu,
hanëm olan etmez bunu,
brakma benim gözüüm hanëm,
ište vurdu sahat onu.

B. Dura dura usanmadën,
kapumu muhasereje aldën,
düşmanëmê ujandêrdën,
artêk size jo'um jok-tur.

7.

Láttátok-é az egeret?
polezról mint fut a szekrénybe,
a kezében poré szára.
Óh egér vak egér,
kertésszé lett az egér,
mindkét szemén vak egér.

R. Az én lelkem ki nem állja,
az anyám asszony nem alszik,
várj egy kissé, van még idő.

A padlásan macska sétál,
azt mondta jöjjön az asszony,
ne bánts engem rózsa asszony,
most ütött az óra hetet.

Mint a pamuk a kezeim,
mint a narancs a két mellem,
nagyon vékony a termetem,
várj egy kissé van még idő.

A kertekben vagyon virág,
az anyák szülnek ikreket,
ne hagyj engem lelkem asszony,
most ütött az óra nyolczat.

A szerájokban van fegyver,
a nők viselnek kalapot,
ne bánts hát bárányom asszony,
most ver az óra kilenczet.

R. Az én ajtóm nagyon biztos,
sarkai nagyon nedvesek,
százötven az adni való,
várj egy kissé van még idő.

A lábán fátyol bugyogó,
a ki asszony nem tesz ilyet,
ne hagyj engem szemem asszony,
most ütött az óra tizet.

R. Várva várva nem untad meg,
az ajtóm ostromba vetted,
ellenségem felköltötted, [zád.
most már nemem nincsen hoz-

*Sêcan gelir takêr-tokur,
ben sanêrêm tezejâ dokur,
haçan baktêm sêcan okur.
Vaj sêcan kör sêcan,
imam oldu bu sêcan,
iki gözü kör sêcan.*

*Sêcan delikten bakar,
leblebiye diş kakar,
genê kêzlara göz kêrpar.
Vaj sêcan kör sêcan,
zampara-dêr bu sêcan,
iki gözü kör sêcan.*

*Pilaf verdim et ister,
jajan girmez at ister,
olanlardan göt ister.
Vaj sêcan kör sêcan,
gulampara bu sêcan,
iki gözü kör sêcan.*

*Keser takmêş beline,
destere almêş eline,
düşmüş ev temeline.
Vaj sêcan kör sêcan,
dülger olmuş bu sêcan,
iki gözü kör sêcan.*

*Divit takmêş beline,
kalem almêş eline,
düşmüş polis önüne.
Vaj sêcan kör sêcan,
kijatib oldu bu sêcan,
iki gözü kör sêcan.*

*Bir okkažêk mum aldêm,
fıtılı jerde buldum,
hem âladêm hem güldüm.*

Az egér jön zireg-zörög,
azt hiszem hogy mûhely dörög,
hát látom hogy egér olvas.
Óh egér vak egér,
imámmá lett az egér,
mindkét szemén vak egér.

Az egér néz a lyukból,
a borsóra vásik foga,
kis lányokra szemet vet.
Óh egér vak egér,
latorrá lett az egér,
mindkét szemén vak egér.

*Piláfot adtam húst akar,
gyalog nem megy lovat akar,
kis fiuktól segget akar.
Óh egér vak egér,
fiu-lator lett az egér,
mindkét szemén vak egér.*

Töröt dugott övébe,
csípöt vett a kezébe,
a ház alapjának esett.
Óh egér vak egér,
ácsá lett ez az egér,
mindkét szemén vak egér.

Téntatartót dugott övébe,
tollat vett a kezébe,
a rendőr elibe került.
Óh egér vak egér,
jegyző lett ez az egér,
mindkét szemén vak egér.

Egy okkányi gyertyát vettem,
a belét a földön leltem,
sírtam is nevettem is.

Vaj sêcan kör sêcan,
 zêrsêz oldu bu sêcan,
 iki gözü kör sêcan.

Óh egér vak egér,
 tolvaj lett ez az egér,
 mindkét szemén vak egér.

8.

Horozumu aşêrdêlar,
 damdan dama kaçêrdêlar,
 sujuna pilaf pişirdiler.
 Nerde benim cîl horozum,
 hanja?
 Gukkuru guk guk,
 gukkuru guk guk guk.

Kakasom elugrasztották,
 padlásról padlásra úzték,
 vizében piláfot főzték.
 Hol az én pettyes kakasom,
 hol van?
 Gukkuru guk guk,
 gukkuru guk guk guk.

Horozumu bakkal cêldê,
 cêldê gitti namê kaldê,
 pilişleri öksüz kaldê.
 Nerde benim cîl horozum,
 hanja?
 Gukkuru guk guk,
 gukkuru guk guk guk.

Kakasom boltos ellopta,
 lopta elment, neve maradt,
 csirkéi árván maradtak.
 Hol az én pettyes kakasom,
 hol van?
 Gukkuru guk guk,
 gukkuru guk guk guk.

Horozumun beş penşesi,
 tavuklarêñ ejlenşesi,
 bağçemizîñ gül konşesi.
 Nerde benim cîl horozum,
 hanja?
 Gukkuru guk guk,
 gukkuru guk guk guk.

Kakasomnak az öt körme,
 a tyukoknak mulatsága,
 kertünknek rózsa bimbaja.
 Hol az én pettyes kakasom,
 hol van?
 Gukkuru guk guk,
 gukkuru guk guk guk.

9.

Kediji kojduñ torbaja,
 başêñ sokmuş cêrbaja,
 jaurumu vermey zorbaja.

Macskát tettem tarisznyába,
 fejét dugta a levesbe,
 fattyum nem adom lázadónak.

B. Hajdê lingo lingo,
 şanêñ lingo lingo,
 hahamêñ kêzê
 papazêñ kêzê.

R. Rajta lingo lingo
 lelkem lingo lingo,
 rabbi leánya,
 papnak a lánya.

*Kedimi kojđum kojnuma,
bilezik takmēš bojnuna,
šaštē fareler ojnuma.*

*Kedimi kojđum ambara,
eline almēš on para,
kedimiz olmuš zampara.*

*Kedimi kojđum kapana,
kačmēš gitmišti tavana,
sēcānlar düštü amana.*

*Kedimi kojđum jorgana,
sansarē vurmūš urgana,
pisimi vermēš korkanā.*

Macskám a keblembé tettem,
nyakába karkötöt tűzött,
egér bámult játékomon.

Macskám a hombárba tettem,
tiz parát vett a kezébe,
lator lett a mi macskánkából.

Macskám a fogóba tettem,
elfutott ment az ereszbe,
az egerek jajba estek.

Macskám lepedőbe tettem,
menyéttet megkötötte,
cziczám nem adom gyávának.

10.

*Kēz nerde sin neredē?
tavanda-jēm tavanda;
tavanda bulsam seni,
avallardēm ben seni.*

*Kēz nerde sin neredē?
ožakta-jēm ožakta;
ožakta bulsam seni,
kužaklardēm ben seni.*

*Kēz nerde sin neredē?
jatakta-jēm jatakta;
jatakta bulsam seni,
pataklardēm ben seni.*

*Kēz nerde sin neredē?
čaršēda-jēm čaršēda;
čaršēda bulsam seni,
karšēlardēm ben seni.*

*Kēz nerde sin neredē?
kemerde-jim kemerde;*

Lány merre vagy, merre vagy?
ereszben én ereszben;
ha ereszben talállak,
ott megereszelnélek.

Lány merre vagy, merre vagy?
kályhánál én kályhánál;
kályhánál ha talállak,
téged megölelnélek.

Lány merre vagy, merre vagy?
ágyban vagyok az ágyban;
ha az ágyban talállak,
ott meg náspángolnálak.

Lány merre vagy, merre vagy?
piacon én piacon;
ha piacon talállak,
én elibéd kerülnék.

Lány merre vagy, merre vagy?
boltívnél én boltívnél;

*kemerde bulsam seni,
öperidim ben seni.*

*Kêz nerde sin neredi ?
jalêda-jêm jalêda ;
jalêda bulsam seni,
alêr idim ben seni.*

*Kêz nerde sin neredi ?
inžirde-jim inžirde ;
inžirde bulsam seni,
zinžirlerdim ben seni.*

*Kêzêm kêzêm kênalê kêzêm,
seni bir sarraf isteior,
verejim ona.*

*Ana ben varmam ona,
onda altên çok-tur,
sajdêrêr bana.*

*Kêzêm kêzêm kênalê kêzêm,
seni bir bakkal isteior,
verejim ona.*

*Ana ben varmam ona,
bakkalên jemişi çok-tur,
jedirir bana.*

*Kêzêm kêzêm kênalê kêzêm,
seni bir kasab isteior,
verejim ona.*

*Ana ben varmam ona,
kasabda et çok-tur,
kêjdêrêr bana.*

*Kêzêm kêzêm kênalê kêzêm,
seni bir hallağ isteior,
verejim ona.*

boltivnél ha találalak,
téged megcsókolnálak.

Lány merre vagy, merre vagy ?
partlakban én partlakban ;
ha partlakban találalak,
elvennélek tégedet.

Lány merre vagy, merre vagy ?
füge közt én füge közt ;
füge közt ha találalak,
megkötnélek téged.

11.

Lányom lányom festett lányom
egy pénzváltó akar téged,
oda adlak én.

Anyám ahhoz nem megyek,
pénzváltónál sok az arany,
velem számoltat.

Lányom lányom festett lányom,
egy fűszeres akar téged,
oda adlak én.

Anyám ahhoz nem megyek,
fűszeresnél sok a gyümölcs,
velem éteti.

Lányom lányom festett lányom,
egy mészáros akar téged,
oda adlak én.

Anyám ahhoz nem megyek,
mészárosnak sok a husa,
velem vágatja.

Lányom lányom festett lányom,
pamukverő akar téged,
oda adlak én.

*Ana ben varmam ona,
hallažën pamu'u čok-tur,
attërër bana.*

*Kêžëm kêžëm kênalê kêžëm,
seni bir terzi istejer,
verejim ona.*

*Ana ben varmam ona,
terzinin dikiši čok-tur,
diktirir bana.*

*Kêžëm kêžëm kênalê kêžëm,
seni bir sarxoš istejer,
verejim ona.*

*Ana ben varërëm ona,
onu iši jok-tur,
japtërmaz bana.*

Anyám ahhoz nem megyek,
annál nagyon sok a pamuk,
velem vereti.

Lányom lányom festett lányom,
egy szabó akar téged,
oda adlak én.

Anyám ahhoz nem megyek,
szabónak sok a varrása,
velem varrat majd.

Lányom lányom festett lányom,
egy részeges akar téged,
oda adlak én.

Anyám ahhoz elmegyek,
részegesnek semmi dolga,
velem sem dolgoztat.

12.

*Kêžëm sana hotoz alām,
jok babažā'm jok jok ;
kêžëm sana potin alām,
jok babažā'm jok jok ;
kêž seni kožaja verēm,
žan babažā'm žan žan.*

*Kêžëm sana čorab alām,
jok babažā'm jok jok ;
kêžëm sana sahat alām,
jok babažā'm jok jok ;
kêžëm seni ele verēm,
žan babažā'm žan žan.*

*Kêžëm sana jüzük alām,
jok babažā'm jok jok ;
kêžëm sana küpe alām,
jok babažā'm jok jok ;*

Lány, neked kalapot veszek,
nem apácskám nem nem ;
lányom, neked cipőt veszek,
nem apácskám nem nem ;
lányom, téged férjhez adlak,
lelkem apus lelkem.

Lány, neked harisnyát veszek,
nem apácskám nem nem ;
lányom, neked órát veszek,
nem apácskám nem nem ;
lányom, téged máshoz adlak,
lelkem apus lelkem.

Lányom, neked gyűrűt veszek,
nem apácskám nem nem ;
lányom, fülbe valót veszek,
nem apácskám nem nem ;

kéz seni kjabatibe verēm,
 žan babažā'm žan žan.

Kéz sana bilezik alām,
 jok babažā'm jok jok ;
 kézēm sana inži alām,
 jok babažā'm jok jok ;
 kéz seni güzele verēm
 illä bu pek žan.

Kézēm sana japtërajëm,
 bir mantin feraže ;
 gij arkana bak sefana,
 varma-da kožaja.

B. Kožan olsun-da,
 jërlere girsin ;
 hajërsëzën adën anma,
 o'ursuzun adën anma.

Kézēm sana japtërajëm,
 ben bir jëldëz ïne ;
 tak bašëna bak sefana,
 varma-da kožaja.

Kézēm sana japtërajëm,
 ben bir moda potin ;
 gij ajā'na bak sefana,
 varma-da kožaja.

Kézēm sana japtërajëm,
 güzel bir elma kürk ;
 gij arkana bak sefana,
 varma-da kožaja.

Kézēm sana japtërajëm,
 ben bir elmas jüzük ;
 tak parmā'na bak sefana,
 varma-da kožaja.

lányom, a deákhoz adlak,
 lelkem apus lelkem.

Lányom, neked ékszert veszek,
 nem apácskám nem nem ;
 lányom, neked gyöngyöt veszek,
 nem apácskám nem nem ;
 lányom, szép legényhez adlak,
 ime ez a lelkem.

13.

Lányom neked csináltatok,
 mantin féle köpenyt ;
 vedd magadra, mulass vele,
 csak ne menj te férjhez.

R. Férjed ha lesz is,
 a földbe menjen ;
 üdvtelennek nevét ne említsd,
 boldogtalannak nevét ne említsd.

Lányom neked csináltatok,
 én egy csillagos tüt ;
 dugd fejedbe, mulass vele,
 csak ne menj te férjhez.

Lányom neked csináltatok,
 új divatos czipőt ;
 húzd lábadra, mulass vele,
 csak ne menj te férjhez.

Lányom neked csináltatok,
 alma színű bundát ;
 öltsd magadra, mulass vele,
 csak ne menj te férjhez.

Lányka neked csináltatok,
 én egy gyémánt gyűrűt ;
 húzd ujjadra, mulass vele,
 csak ne menj te férjhez.

*Kézem sana japtërajëm,
ben bir altën sahat ;
tak bojnuna bak şefana,
varma-da koşaja.*

Lányka neked csináltatok,
én egy arany órát ;
tedd nyakadba mulass vele,
csak ne menj te férjhez.

14.

*Pisim adën kojđum Nadir,
türkü söljer mrmrnau der,
küçükükte jok-tur eşi,
türlü-türlü hora bilir.*

Cziczám Nádirnak neveztem,
dalt énekel, mrmrnauzik,
olyan kicsiny, nincsen párja,
különféle tánczokat tud.

*Pisim gözü merşan gibi,
avşelëkta arslan gibi,
şijer sesi işidirse,
takla atar sêcan gibi.*

Cziczám szeme mint a koráll,
vadászatban mint oroszlán,
ha a máj szót meghallja,
bukfenczet hány mint az egér.

*Pisim girdi bir jaşëna,
rast'ën çekmiş kaşëna,
düyünlere gitmek içün,
hotozlar kojmuş başëna.*

Cziczám épen egy éves lett,
befestette szemöldökét,
hogy lakadalomba menjen,
kalapot tett a fejére.

*Pisim oturmuş postuna,
çekmiş dolabën üstüne,
jaze takëmë önünde,
name jazijor dostuna.*

Cziczám leült a bőrére,
felmászott a szekrényre,
író eszköze előtte,
levelet ír rózsájának.

*Pisimin bir adë Pistan,
gejinmek isteşor fistan,
nazle pisim şair olmuş,
sölşejor günde bir destan.*

Cziczámnak egy neve *Pisztán*,
szoknyát akar felöltöni,
gyöngéd cziczám költővé lett,
mindennap egy *desztánt* ír meg.

*Pisim gişmiş bir pantalon,
bojnunda var altun kordon,
gözüne bir gözlük takmış,
eline isteşor baston.*

A cziczám pantallont vett fel,
a nyakában arany láncz van,
szemére szemüveget tett,
pálczát akar a kezébe.

*Pisim sarëlër bojnuna,
kimse sarëlër kojnuna,*

Cziczám átöleli nyakát,
a ki csak őt ölbe veszi,

*ninni söllejüp ujudur,
bak bu fitnenin ojnuna.*

*Pisimi kojđum bayčeje,
nargiz doldurur boğčaja,
geže gündüz sevda čeker,
aşik olmuş bir konžeje.*

*Pisim toplajarak ojnar,
belini kėrarak ojnar,
mahallede čožuklarla,
güzel čelik-čomak ojnar.*

*Sakallēm gel janēma,
gerdanēn gerdanēma,
sojun-da gir kojnuma,
hamam paran bojnuma.*

*Sakallēmēn harmanē,
akšamdan jok dermanē,
čā'rēn deli-kanlējē,
paralasēn jorganē.*

*Dam üstünde kediler,
mrnau mrnau dediler,
iki kişi bir oldu,
sakallējē dövdüler.*

*Sakallēm aman aman,
ölürsen halēm jaman,
alsam jarē kojnuma,
sabādan ujanamam.*

*Sakallēm sarmak ister,
pembezar gömlek ister,
sakallēndan utanmaz,
onbeşinde kēz ister.*

gyermekdalt mond elaltatja,
nézz a hamis játékára.

Cziczámat a kertbe tettem,
nárczist gyűjt egy csomóba,
éjjel nappal szerelemben,
szerelmes lett egy bimbóba.

Cziczám ugrándozva játszik,
derekát hajlítva játszik,
negyedbeli gyermekekkel,
szépen ólombotot játszik.

15.

Szakállasom jöjj mellém,
a nyakad a nyakamhoz,
vetkezz és jöjj ölembe,
fürdőpénz az én gondom.

Szakállasom szérűje,
estétől nincsen írja,
hívjatok ifju legényt,
hadd tépje szét a paplant.

A padlásan a macskák,
mrnaut mrnaut mondtak,
két személy eggyé lett,
a szakállast megverték.

Oh ugyan szakállasom,
ha meghalsz nagy a bajom,
ha rózsám ölbe veszem,
reggel nem ébredhetek.

Szakállas ölelni akar,
selyemből szőtt inget akar,
szakállát nem szégyelli,
tizenöt éves lányt akar.

*Sakallēmēn ön dişi,
akşamdan biter işi,
cā'rēn deli-kanlējē,
japijorsun žümbüşü.*

*Sakallējē ne japmalē,
merdüvenden atmalē,
paldēr-küldür inerken,
sejirine bakmalē.*

*Sandēk üstiünde sandēk,
sakallēdan usandēk,
bilejdim ažēmazdēm,
deli-kanlē-dēr sandēk.*

*Sakallēm aman aman,
ölürsen halēm jaman,
cārşēlar jakēn olsa,
potinlar alēr bana.*

*Deli-kanlē elleri,
ilk-beharēn gülleri,
sakallēnēn elleri,
diken gibi kēllarē.*

*Sērma gibi saclarēm var :
bejim ondan-mē istersin ?
paşam ondan-mē istersin ?
Jok jok hanēm abla,
benim efkjarēm başka.*

*Keman gibi kaşlarēm var ;
elma gibi jana'em var ;
kirez gibi duda'em var ;
kumru gibi gerdanēm var ;
bejim ondan-mē istersin ?
paşam ondan-mē istersin ?*

Szakállasom elő foga,
este végződik dolga,
hívjatok ifju legényt,
csapsz majd most mulatságot.

Szakállással mit csinálni,
lépcsőről le kell dobní,
és a mint lebukfenczez,
úgy kell megnézegetni.

A láda felett láda,
szakállásra ráuntunk,
ha tudtam vón, nem szántam vón,
azt hittük hogy ifju legény.

Óh ugyan szakállasom,
ha meghalsz nagy a bajom,
ha a vásár közel volna,
kalapot vett volna neked.

Ifju legény kezei,
a tavasznak rózsái,
a szakállas kezei,
mint a tövis a szőre.

16.

Hajam mint az arany fonál ;
bejem abból akarnál-é ?
pasám abból akarnál-é ?
Nem nem néném asszony,
más az én gondolatom.

Szemöldököm akár az ív ;
a két orcám mint az alma ;
mint cseresznye az ajakam ;
a nyakam mint a gerlé-é ;
bejem abból akarnál-é ?
pasám abból akarnál-é ?

*Jok jok hanem abla,
benim efkjarēm baška.*

*Turunc gibi memeler var ;
ajva gibi göbejim var ;
hilal gibi kaşlarım var ;
güvem gibi gözlerim var ;
küp içinde inşirim var ;
bejim ondan-mē istersin ?
paşam ondan-mē istersin ?
Komşu kēzē pek güzel-sin.*

Nem nem néném asszony,
más az én gondolatom.

A két mellem mint a narancs ;
birsalmakép a köldököm ;
mint újhold a szemöldököm ;
szemeim mint a vad szilva ;
szekrénykében fűgém is van ;
bejem abból akarnál-é ?
pasám abból akarnál-é ?
Szomszéd lánya nagyon szép vagy.

17.

*žennette var bir hurma,
dallarē burma burma,
onu jejen devrişler,
hakk joluna durmuşlar.*

*žennette var bir kuju,
içinde zemzem suju,
onu ičen devrişler,
hakk joluna durmuşlar.*

*žennette var bir kabak,
dallarē tabak tabak,
onu jejen devrişler,
hakk joluna durmuşlar.*

*žennette var bir inşir,
dallarē zinşir zinşir,
onu jejen devrişler,
hakk joluna durmuşlar.*

Édenben egy datolya,
az ágai csavartak,
az azt evő dervisek,
igaz úton maradtak.

Az édenben van egy kút,
benne a zemzem vize,
az azt ivó dervisek,
igaz úton maradtak.

Az édenben van egy tők,
ágai tányérnyiak,
az azt evő dervisek,
igaz úton maradtak.

Édenben van egy füge,
az ágai lánczosak,
az azt evő dervisek,
igaz úton maradtak.

JEGYZETEK.

E jegyzetek feladata szövegeink átírásáról és nyelvi sajátsgaikról számot adni. Magyarázatainkat nyelvi és tárgyiakra osztjuk. A nyelvi magyarázatokban pusztán hangtani, a tárgyiakban pedig főleg jelentéstani sajátságokról lesz szó. Az első részbe a meseszövegek nyelvi jelenségeit foglaltuk össze, míg a tárgyi részbe a verses adalékok jelentésbeli és egyéb sajátosságai kerülnek magyarázatra.

I. A konstantinápolyi népnyelvben a következő hangokat különböztetjük meg.

1. **Magánhangzók.** Mély hangok: *ē* (jelölhető akár *i*-vel is, mert a magashangú *i*-nek a megfelelője) pl. *kēz* lány, *kēs* tél, *sēkē* szoros; *ē*, az előbbinek nyújtottja pl. *vardē* az ő odamente, *čēktē* az ő kimente, *ēsēnē* fényét; *α*, úgy hangzik mint a székely *ā* (*ápám*), pl. *ajak* láb, *baš* fej, *at* ló; *ā*, az előbbinek nyújtottja, pl. *dā* (*daγ*) hegy, *āla-* (*aγla-*) sírni, *sā* (*saγ*) egészséges; *u*, pl. *uzun* hosszú, *tuz* só, *buz* jég; *ū*, az *u* nyújtottja, pl. *čožū* gyermeke, *oldū* az ő volta, *vurdū* az ő verte; *o*, pl. *ot* fű, *dolu* tele, *omuz* váll; *ō*, pl. *olum* fiam, *sōra* (*sonra*) azután, *dōru* (*doγru*) egyenes. Magas hangok: *i*, pl. *iš* dolog, *ip* fonál, *indim* szállottam; *ī*, pl. *jīt* (*jijit*) legény, *geldī* az ő jötte, *čī* (*čij*) nyers; *e*, pl. *gelmek* jönni, *el* kéz, *erkek* férfi; *ē*, pl. *gezmē* sétálni, *verme* adni; *ū*, pl. *kūl* hamú, *sūt* tej, *kūcūk* kicsiny; *ū̄*, pl. *dūn* (*dūjūn*) lakodalom, *būjū* nagyja, *jūzū* gyűrűje, *ō*, pl. *göl* tó, *bōrek* rétes, *čōzoldani*; *ō̄*, pl. *tōbe* megbánás, *ōrenmek* (*ōjren*) tanulni. A mély- és magashangú magánhangzók így felelnek meg egymásnak:

Mélyhangú: *a ā*; *ē ē̄*; *o ō*; *u, ū*

Magashangú: *e ē̄*; *i ī*; *ö ō̄*; *ü, ū̄*

Meg kell azonban jegyezni, hogy az összes nyújtott magánhangzók összevonás útján keletkeztek. Az összevonás különböző: vagy egy

magán- és mássalhangzó, vagy egy magán-, mással- és magánhangzó összevonása. Pl. *bēk* (*bujék*) és *ēšē* (*ēšē-ē*); *sā* (*saγ*), *dā* (*daγ*) és *sokā* (*sokaγa*); *ūra* (*uγra*) és *čožu* (*čožuγu*); *olum* (*oγlum*), *dōru* (*doγru*) és *sōra* (*sonra*); *īne* (*ijne*) és *dedī* (*dediji*); *gezmē* (*gezmeje*) és *dinlemē* (*dinlemeje*); *būjū* (*būjūjū*) és *tū* (*tūj*); *ōrendi* (*ōjrendi*).

Van azonban még egy hosszú hangzó, a magyar *á*-nak megfelelő, mely szövegeinkben nincs megjelölve. Kiejtésekor csak kevéssel nagyobb az ajaknyílás mint az *ā*-nál, úgy hogy mindkettőt akár egy átírással is jelölhattük volna. Ez az *á* pusztán idegen (arab és perzsa) szókban fordul elő, a hol a hangsúly helyét pótolja, és minthogy szövegeinkben nem akartuk az átírást emez amúgy is ritkán előforduló hangzóval tarkítani, ime itt adjuk a példák összeállítását. Megjegyzendő, hogy e szók többé-kevésbé a népnyelvben is meghonosodtak.

Egy szótagból állók:

<i>jár p.</i> *	يار	<i>nár p.</i>	نار
<i>šáh p.</i>	شاه	<i>náz p.</i>	ناز
<i>kjáh p.</i>	گاه	<i>árz</i>	عرض
<i>ár</i>	عار	<i>kjár p.</i>	کار
<i>váz</i>	وعظ	<i>dár p.</i>	دار

a *kjád* és *sát* hosszú hangzója összevonás útján keletkezett کاغد és ساعت alakokból. Az *ain* ع okozta megnyújtást az alábbi példákban nem különböztettük meg.

Két szótagból állók: 1. Hangsúly az első szótagon:

<i>žáhil</i>	جاهل	<i>mávi p.</i>	ماوی
<i>kádir</i>	قادر	<i>lájik</i>	لايق
<i>zálím</i>	ظالم	<i>tákat</i>	طاقت
<i>fájde</i>	فايده	<i>kjámil</i>	کامل
<i>čáre p.</i>	چاره	<i>žáiz</i>	جايز
<i>ášik</i>	عاشق	<i>máni</i>	مانی
<i>bári</i>	باری	<i>náme p.</i>	نامه
<i>háne p.</i>	خانه	<i>sáhin p.</i>	شاهين

* A *p*-vel jelöltek perzsa szók, a jelöletlenek arab elemek.

<i>názik</i>	نازك	<i>májil</i>	مايل
<i>áhret</i>	آخرت	<i>páre p.</i>	پاره
<i>zári p.</i>	زاری	<i>áżiz</i>	عاجز
<i>kájil</i>	قايل	<i>sáhíb</i>	صاحب
<i>hásil</i>	حاصل	<i>árif</i>	عارف
<i>álem</i>	عالم	<i>lázim</i>	لازم
<i>sádik</i>	صادق	<i>záde p.</i>	زاده
<i>báde p.</i>	باده	<i>rázi</i>	راضی
<i>áhu p.</i>	آهو	<i>żámi</i>	جامع
<i>kjátib</i>	کاتب	<i>názir</i>	ناظر
<i>sáde p.</i>	ساده	<i>zábit</i>	ضابط
<i>gájet</i>	غایت	<i>kásim</i>	قاسم

2. Hangsúly a második szótagon:

<i>dünjá</i>	دنیا	<i>zemán p.</i>	زمان
<i>sabáh</i>	صبح	<i>sejrán p.</i>	سیران
<i>żefá</i>	جفا	<i>elá p.</i>	الا
<i>mürád</i>	مراد	<i>fistán p.</i>	فستان
<i>gerdán p.</i>	کردان	<i>sijáh p.</i>	سیاه
<i>selám</i>	سلام	<i>sejjáh</i>	سیاح
<i>finżán p.</i>	فنجان	<i>merák</i>	مراق
<i>fermán p.</i>	فرمان	<i>merám</i>	مرام
<i>düşmán p.</i>	دشمن	<i>insáf</i>	انصاف
<i>timár p.</i>	تیمار	<i>insán</i>	انسان
<i>dermán p.</i>	درمان	<i>misál</i>	مثال
<i>nizám</i>	نظام	<i>günáh</i>	کناه
<i>kenár</i>	کنار	<i>sefá</i>	صفا
<i>kütáh p.</i>	کوتاه	<i>sedá</i>	صدا
<i>etráf</i>	اطراف	<i>vefá</i>	وفا
<i>ikrám</i>	اکرام	<i>żemál</i>	جمال
<i>siláh</i>	سلاح	<i>zindán p.</i>	زندان
<i>mintán p.</i>	منتان	<i>behár p.</i>	بحار

<i>derjá p.</i>	دریا	<i>hajál</i>	خیال
<i>sultán</i>	سلطان	<i>nikjáh</i>	نکاه
<i>efkjár</i>	افکار	<i>imdád</i>	امداد
<i>harám</i>	حرام	<i>edá p.</i>	ادا
<i>helál</i>	حلال	<i>vedá</i>	ودا
<i>žezá</i>	جزا	<i>kurbán</i>	قربان
<i>mevlá</i>	مولا	<i>helák</i>	هلاک
<i>fedá</i>	فدا		

2. Mindkét szótag hangsúlyos :

<i>máná</i>	معنی	<i>álá</i>	اعلا
<i>nágjáh p.</i>	ناگاه	<i>ázád</i>	آزاد
<i>hálá</i>	حالا	<i>náčár p.</i>	ناچار

Három szótagból állók: 1. Hangsúly az első szótagon:

<i>náfile</i>	نافله	<i>áfíjet</i>	افیت
<i>áfion</i>	آفیون	<i>hásili</i>	حاصلی
<i>ákibet</i>	عقیبت	<i>vásita</i>	واسطه
<i>pádisáh p.</i>	پادشاه	<i>máhitab p.</i>	ماهتاب

2. Hangsúly a középső szótagon :

<i>šeftáli p.</i>	شفتالی	<i>pijáde p.</i>	پیاده
<i>zijáde</i>	زیاده	<i>kijámet</i>	قیامت
<i>isábet</i>	اصابت	<i>mináre</i>	مناره
<i>ževáhir</i>	جواهر	<i>entári p.</i>	انتاری
<i>valláhi</i>	والله	<i>billáhi</i>	بالله
<i>münásib</i>	مناسب	<i>kestáne</i>	کستانه
<i>išáret</i>	اشارت	<i>müsáfir</i>	مسافر
<i>eháli</i>	احالی	<i>idáre</i>	اداره
<i>ikámet</i>	اقامت	<i>sežáde</i>	سجاده

3. Hangsúly az utolsó szótagon :

<i>enginár</i>	انکنار	<i>inkisár</i>	انکسار
<i>bahtijár</i>	بختیار	<i>ittikád</i>	اعتقاد

<i>idrišá</i>	عطرشاه	<i>destemál</i>	دستمال
<i>ihtijár</i>	اختيار	<i>temenná</i>	تمنا
<i>intizár</i>	انتظار		

2. Mássalhangzók. A mássalhangzók leírásánál a következőkép jártunk el. Az *L*-féle hangoknál nem különböztettük meg a rendes *l*-től azt a fél gutturális *l*-t, mely mélyhangú magánhangzók mellett hallatszik. — Az *n* hangok közül Sztambulban, csakis a mi *n*-ünknek megfelelő hang maradt meg. Az átírásokban jelölt *ñ* orrhang, melyet a török írás *kef* (ك)-fel jelöl meg, ma csak Anadóliában hallható, pl. *aña*, *beñli*, *soñra*. Ez utóbbit a sztambuli kiejtés *sōra*-ra változtatta. — A torokhangok közül szintén feleslegesnek tartottuk a *kaf* ق és *kef* ك hangokat megkülönböztetni; amaz mélyhangú, a *kef* pedig magashangú magánhangzók mellett hallatszik. Ép ilyen különbség van a *ga* és *ge* hangok közt is, melyeknek elsejét a török írás *gain*-nal, az utóbbit pedig *kef* ك-fel jelöli. A *kj* hang, mely csakis idegen szókban fordul elő, szintén *kef* ك-fel van jelölve, pl. *kjár* كار, *kjamil* كامل stb. Török kiejtése egészen a mi *ty*-nket közelíti meg. — A kemény gutturalis spirans *χ*-val van átírásunkban jelölve, de a zöngé nélküli alakja csakis Anadóliában hallható, a hol minden szóvégi *k* *χ*-nek hangzik, pl. *čok* és *čox*, *bulduk* és *bulduχ* stb. A mi átírásunkbeli *χ* egészen megközelíti a *h*-t, úgy hogy akár *h*-nak is írhattuk volna. A *χ* különben is csak arab és perzsa szókban fordul elő, és a török kiejtésben *h*-nak hallatszik. Példák:

<i>hěrsěz</i>	خیرسز	<i>han</i>	خان
<i>tahta</i>	تخته	<i>hěz</i>	خیز
<i>haber</i>	خبر	<i>ahret</i>	آخرت
<i>zahmet</i>	زحمت	<i>hizmet</i>	خدمت
<i>baht</i>	بخت	<i>sarhoš</i>	سرخوش
<i>šejh</i>	شیخ	<i>ham</i>	خام
<i>ihtijar</i>	اختيار	<i>haněm</i>	خانم
<i>hoš</i>	خوش		

Van ezenkívül egy torokhangja a török nyelvnek, mely a zöngés *γ* némi elgyengülésének tekinthető. A mély hangú *k* ugyanis, ha magánhangzó következik rá, zöngés *γ*-vé gyengül, melyet a

török átírás *gain*-nal (غ) jelöl. Az élő kiejtés azonban e *γ*-t még tovább gyengítette, úgy hogy egy gutturalis hehezetnél egyéb nem is hallátszik. E hangot, átírásunkban csakis egy vesszővel jelöltük, ilyenformán: *aja'e* e h. *ajare*, *olmā'la* e h. *olmaγla*. E hehezet egészen el is tűnik, ha szóvégen van, vagy ha mássalhangzó következik rá, p. *dā* e h. *daγ*, *sā* e h. *saγ*, *jā* e h. *jaγ*, *bā* e h. *baγ*; *olum* e h. *oγlum*, *dōru* e h. *doγru*, és mindössze is csak azzal hágy nyomot, hogy az előtte levő magánhangzót megnyújtja. Eltűnik e hehezet még akkor is, ha azonos két magánhangzó közzé kerül, úgy hogy a három hang egy hosszú hangzóvá olvad össze. Pl. *ajā* e h. *ajaya*, *braktē* e h. *braktēre*, *čožu* e h. *čožuγu*, *fērlamā* e h. *fērlamaya*, *māra* e h. *maγara* stb. Ott marad hát csak meg, a hol különböző magánhangzók veszik körül, pl. *jasā'n* e h. *jasare'n*, *kēzžā'z* e h. *kēzžarež*, *japažā'ne* e h. *japažarene*. Míg e példákban az utána levő magánhangzó beleolvad az előtte levőbe, mind a két magánhangzó csak akkor marad meg, ha szóvégre kerül, pl. *japaža'e* e h. *japažare*, *da'e* e h. *daře*, *a'e* e h. *aře*, *ēšē'a* e h. *ēšēya*. V. ö. *jok-idi* assimilált *jok-udu*-alakjának *jo'udu* hangzását. — A mélyhangú *k-γ* változásnak megfelelően a magashangú *k* meg *j*-re gyengül, pl. *geldiji*, *verdiji*, *gördüjü*, *jüzüjü*; s ez a *j* egészen beleolvad a magánhangzóba, pl. *gezmē* e h. *gezmeje*, *büjü* e h. *büjüjü*, *görežēni* e h. *görežejini*, *ninežim* e h. *ninežijim*, *gejin* e h. *gejijin*, *čektim* e h. *čektijim*.

Az inyangok közül a magyar *s*-nek hangzó hangot *š*, és a *zs*-t *ž*-nek írtuk át; a *cs*-t *č*-nek, a *ds*-t pedig *ž*-nek. A foghangok közül *sz*-nek *s*-nek és *z*-nek *z* felel meg.

Az ajakhangok közül megemlítendő még a *v*, mely majdnem úgy hangzik, mint az angol *w*. Ennek következtében majd *j*-nek majd magánhangzónak tetszik, és csak a gyakorlott fül tudja őket egymástól megkülömböztetni. Ime példák a szövegeinkből: *güveržin*, mely majdnem *güjeržin*-nek hangzik, továbbá *kavušturmak*, *avostos*, *dövüşmek*, *sövüşmek*, *söjüt*. Ellenben, ott a hol a *v*-re mássalhangzó következik, magánhangzóba csap át, pl. *devlet*, mely majdnem *deület*-nek hangzik, *zevk* pedig *zeük*-nek és *fevk*, *ševk*: *feük* és *šeük*-nek.

Még egy-két hangbeli sajátságról kell számot adnom, mely szövegeinket és a sztambuli népnyelvet jellemzi. Egyike ezeknek a török hangrend sajátságán alapszik. A hangzóilleszkedés törvé-

nyénél fogva ugyanis, a török hangrend törvényébe illeszkednek a megtörökösödött idegen szók. Pl. *umud* (remény) arab *umid*, *fereže* (felsőruha) ar. *feraze*, *mužu* (békebontó) ar. *muži*, *mezer* (sír) ar. *mezar*, *fener* (lámpa) görög *fenar*, *bedesten* (régiség vásár) perzsa *bedestan*, *sedef* (kagyló) ar. *sadef*, *Fatma* (női név) ar. *Fatime*, *merdüven* (lépcső) per. *nerduban*, *zampara* (lator) per. *zen-pare*, *kirez* (cseresznye) e h. *kiraz*. E jelenséggel szemben van egy-két szó, melyet az irodalmi kiejtés következetesen a hangrend természetére ejt ki pl. *jár* (barát), ragozva: *jarim*, *jarime*, *jarden* stb. Szövegünkben, a népi kiejtéshez ragaszkodva *jarēm*, *jarēma*, *jardan* átírást használtuk; ilyen továbbá *hangī*, melyet csakis Anatóliában ejtenek *hangē*-nak.

Másik sajátossága a török népnyelvnek, hogy a mássalhangzó-torlódást nem szereti. Ezen úgy segít, hogy magánhangzót ejt a két mássalhangzó közt, v. ö. *Brussza*, melynek mai *Bursza* alakját valószínűleg *Burusza* előzte meg; szintígy *Krim*, török kiejtéssel *Kērēm*. Szövegeink egyéb példái: *ömr* élet, *ömr*; *ajb* szegény, *ajēb*; *mejt* halott, *mejt*; *traš* beretválás, *tiraš*; *sabr* türelem, *sabur*; *kabr* temető, *kabir*; *resm* kép, *resim*; *ism* név, *isim*; *fikr* gondolat, *fikir*; *zulm* kegyetlenség, *zulum*; *benz* arcszín, *beniz*; *zikr* emlékezet, *zikir*; *akl* ész, *akēl*. Néha török szókban is érvényesül e törvény, pl. *göjs* mell, nominativusi alakja *göjüs*, *aln* homlok, *alēn*; *brakmak* hagyni, a nép kiejtésében *bērakmak*-nak hangzik. A mássalhangzó-torlódás kerülése végett *aslan*-ná (oroszlán) rövidült az *arslan*. — Még megemlítendő, hogy a török köznyelvben a megtörökösödött arab szók *u*-ja igen gyakran *ü*-re változik, pl. *murad* ezél, *mürad*; *henuz* még, *henüz*; *alejku* veletek, *alejküm*; *umid* remény, *ümid*; *mušir* marsal, *müšir*; *muezzin* imára hívó, *müezzin* stb.

II. Tárgyi megjegyzéseink a találós mesékre és a népdalokra szorítkoznak. Vannak jelentéstani és verstani megjegyzéseink, sőt a hol szükséges, az adatok forrására és történetére is rámutatunk.

Találós mesék. 1. és 59. Jónás próféta és a hal legendájára vonatkozik; — *kible* azt az irányt jelenti, a mely (*Mekka*) felé fordulva végzik a moszlimok imádságaikat.

2. *Adalja*, helynév Kis-Ázsiában; — *bādaš* (*baɣdaš*) *kurmak*, keresztbe vetett lábakkal, keleti módon ülni. *Jerde baɣaklarē bir*

biri *üzerine* *kojarak* *şark usulu* *üzere rahat rahat* oturmak. — A ritmus 4+3, 4+4; rímei *a a b b*.

7. *Áhi* és *Máhi* tréfás elnevezések; — *sünnetçi-olu* (metélő-fi) a késre vonatkozik, v. ö. *sünnet* körülmetélés, *sünnet düjünü* körülmetélés ünnepe; — *selveri sultané* e helyett: *Silivri* (helynév) szultánja. A ritmus 4+4; rímei kettősek.

17. *hor-hor* hangutánzó szó, *horhor* *čeşmesi*: *horhor* forrása. V. ö. 92. *dādan gelir horhor*. A locsogó víz okozta zajra is alkalmazák: *şarıl akan suju horhor akar*. Ritmus 4+3 és 4+4.

21. *Tandır* az arab *tennur* elferdítése. Egy asztal forma melegítő készülék; alul *mangal*, felül szőnyeg, mely a mangalban levő tüzet betakarja és a körülötte ülők lábait melengeti. Ma már nincs dívatban. Felül kávéház, mert kávé isznak rajta, és a haragosokat kibékíti, mert egymás mellé ülteti a fázókat.

27. *takır-tukur* hangutánzó szó, a kocsi dühörgése *takır-tukur*. Használatos még ebben a kifejezésben: *takır-tukur* *gezmek etme* = ne járkálj oly nagy zajjal.

37. *barota* avagy *barata* kucsmát, kalpagot jelent, a janicsárok idejében viselték. A mese megfejtéséül szolgáló *matrak* botot, bunkót jelent. Tréfásan *matrakiko*-nak is mondják és átvitt értelemben a *penist* jelenti, mint e mesében is.

38. *kérdé kap ile kaşa'ê*. *Kap* nyelet jelent és a *kaşak* csak rimes utánpépzése. V. ö. *betime-benzime bak*, mely kifejezésben meg a *bet* van a *benz* (arcszín) szóhoz képezve; *bet-beniz atté* elsápadt.

49. *Bilmeşe bildirmeşe*, tréfás mesekezdet, v. ö. 50 és 51.

55. A fán levő öt gyümölcs az öt imádságot jelenti. Az első *sabah namazé* reggeli imádság, nap felkelte előtt; a második *öjle namazé* déli ima; a harmadik *ikindi namazé* délutáni; a negyedik *akşam namazé* esti, nap lementé után; az ötödik *jassé namazé* éjjel. L. 121.

58. *gümbür* hangutánzó szó, az erős pattanás kifejezésére; itten *gümbür suju* puskaport jelent, v. ö. 269: *uzun soju*, *gümbür suju* (tüfek). *Gümbür-gümbür toplar atélér*; *gümbür-gümbür ötijor*. Alapjául *güm-güm* hangutánzó szó szolgál, melynek hasonló jelentése van. Változatát l. 99: *derin kuju*, *žumbul suju*; *žumbul-žumbul jékandém* = bőven locs-pocs mosakodtam.

64. *pazar kajé'ê*, vasárnapi csónak, vagyis nagy, melybe több

ember belefér. A hat láb a három pár evezőrud ; a közepén asszony-vásár, vagyis sok asszony ül benne. A *kajék* egyéb fajai : *ateş kajê*, kik vékony sandal, *filike* nagyobb hajók kísértő csónoka, *mavna* teher hajócska, *çifte kajék* páros evezőjű, *üç çifte* egy három párú.

70. *minene* aprócskát jelent, v. ö. *mini mini çoşuklar* : apró kis gyerekek ; *mil-taş*, mérföld-kő, vagyis határt jelző kövecskék, továbbá határvárak, melyekből az ellenséget lesik.

63. *helal* a mi meg van engedve és ellentéte *haram* a mi tilos. *Helal*-nak nevezi a török a feleségét is, pl. *‘helallê’ a almak’* feleségül venni, de nevezi *hare*m-nek is, vagyis a ki csak másnak van megtiltva.

75. *sarék* a török fezt körülkötő fehér vagy zöld turbán, v. ö. *sarmak* göngyölni.

76. *meze* mind az, a mi ital, főleg *raki* (*mastika*) mellé hozzá harapni valóúl szolgál.

89. *Dalaman* alliteratiós hozzáképzése a *dā*-nak, épúgy mint *su* (víz)-nek a *Sulejman*, *ev* (ház)-nak az *Oszmán*. Alliteratiós jelenség még 102 : *Don içinde dim-dik durur* (feszesen ül a nadrágban), és 107 : *Elde Elekmán, suda Sulejmán, kavakta kollar, søjütte søjler*.

92. *zilli tor*, a *tor* vagyis *toj* ifjut, fiatalat jelent.

95. *tatarino* és *tutarino* tréfás képzései a *tatar* (tatár) és *tutar* (megfog) szónak ; *jêsa-jêsa* hajós műszó és azt jelenti : « húzd », tehát *kulaklarê jêsa-jêsa* : húzzad húzzad a füleit.

97. *,ps, ps’* a csókot utánzó hang ; *,ts, ts’* meg azt a fogcsattogtatást jelenti, melylyel a keleti ember tagadó fejmozdulatának erősebb nyomatékot ad.

103. *mangoloz*, értelmetlen szó : *saçma bir kelime* ; hasonlóképen a 116.-beli *fiti-fiti* is.

118. *lejla* az ajtó tréfás elnevezése, hogy annál nehezebb legyen a mese megfejtése. V. ö. 204. *lejlîm*, a hol a lepke van vele megnevezve.

119. *bement*, kijött és megint be fog menni (t. i. a menyországba) : *Ádám* ; *bement*, kijött, nem fog bemenni : a *sátán* ; *be se ment*, *be se fog menni* : a hitetlen nép.

127. *gidi*, eredeti arab alakja kecskét jelent ; a török népnyelvben *‘kutyaházi, kópé’* jelentése van, pl. *seni gidi çapkên seni*.

128. *meledi* az utána következő sor *kim idi-jere rîmel*, épúgy

mint a 129.-beli *melemez* a *gelemez*-re, a 130.-beli *milidi* a *kilidi*-re, és a 131.-beli *miledir* az *indirir* szóra. V. ö. 103. Jegyz.

135. *Het* ijesztő szócska, a *met* meg rárimelés.

137. A forgó szekrény (*dönme dolab*), a női lakosztályt (*harem*) a férfi lakosztálytól (*selamlık*) elválasztó falban van. Ebbe teszi a nő az ételt, és egyet fordítva rajta a férfi lakosztálybeliekhez juttatja, a nélkül hogy mutatnia kellene magát.

139. *ilim ilim* pusztán szótag-kiegészítés végett, v. ö. 109. *elim elim*.

150. *softa*, *medrese telebesi*, theologus deákok, a kik *dsámik*-ba járnak tanulni. A tudatlanjait, főleg a Kis-Ázsiából jötteket *jobaznak* is nevezik.

161. *këna*, egy Henna nevű fa leveleiből készült piros festék, melylyel a nők körmeiket és tenyereiket befestik. *Këna gežesi* (Henna éjjele) a lakodalom előtt való este, a mikor utóljára festik be mint lánynak, a menyasszony körmét.

162. *páre páre* (darab-darab); a kiejtésbeli eltérés a vele azonos *para* (pénz) szótól jelentéstanilag is megkülönböztette.

171. *görejim seni* (hadd lássalak téged), bátorító, biztató szó-lás, mintegy: „hadd lássalak, hogy ember vagy-e a talpodon”.

175. *kalpak* mindenféle karimás kalapot jelent, mely szokatlanságánál fogva sokkal megvetettebb viselet, mint a *sapka*.

180. Példaképen ime egy *muamma*, vagyis „mű-bilmeže”. A *muamma* nem népi termék, költőfélék készítik; egy nehánya becsúszik a népi termékek közzé is. L. 190.

183. *kës-kësarëna* és lejjebb a *basarëna* és *tomarëna* „sačma” kifejezések; az előbbi igei alapja *kësmak* az utóbbié meg *basmak*.

196. *lodos* a déli, *pojraz* meg az északi szelet jelentik, *Tophane* a konstantinápolyi ágyu-ház neve, itt azonban a „férfi”-t kell rajta értenünk. *Këz-kulesi* (Leány-vára) a Skutari előtt levő tornyocska neve, ezuttal a „lány”-t helyettesíti.

197. *masal masal matladë*, tréfás mesekezdet, a *masal* szóból egy *matlamak* nem létező ige képzésével. Olyan mint a magyar „mese mese meskete”. E fajtáját a találós meséknek *tekerleme*-nek nevezik.

208. *nakš* inkább a falakon levő festményes czifraságokat jelenti; míg ugyanezen szónak *nāš* alakja himzést fejez ki.

210. *geme* az „egeret” jelentő *sëčan*-nak egy nagyobb fajtája, a

közönségesnél kisebbet meg *fëndék sêcanê*-nak (mogyoró egér) nevezik.

213. *gêldêr-gêldêr* hangutánzó szó, egyuttal kifejezője a gyorsaságnak és ügyességnek, pl. *gêldêr-gêldêr jufka atar* gyors, ügyesen tésztát gyúr, szintúgy ropog belé. V. ö. *güldür-güldür okujor*, a gyors és ügyes olvasásra. Összefügg vele a *paldêr-küldür* is, pl. *paldêr-küldür inijor* sebes rohanva leszáll.

214. *Papa jakuflar*, értelmetlen szóalak, hogy a *kuşlar*-nak ríme legyen.

223. *Veli efendi çajêrê*, egy nagy térség neve Sztambul környékén.

224. *Selam alejk*, vagy *salem alejküm*, így köszöntik egymást a müszülmánok. Itten az arab hárem-örre való czélzásból van használva, l. 235.

243. *cinçin cinar*, a platánfát jelentő *cinar* reduplicatiója, „erőset, nagyot” jelent, v. ö. *kos-koşa cinar* jó nagy platán.

244. *cin çinni hamam*, e kifejezést megmagyarázza egy másik: *cin-cin ötijor* üresen hangzik, senki sincs benne; épúgy a fürdő is, csak úgy, kong az ürességtől. Ugyanezt fejezi ki a 248.-beli *čekle hamam* is.

246. és 247. *çit* hangutánzó szó, minden egyéb jelentés nélkül.

250. *birdenžeje* elavult formája a *birden* (egyszerre) szónak. Ma már nem használatos.

251. *çum-çukur*, *zijadesile çukur*. A *çukur* (gödör) szónak fokozása, épúgy mint a mellékeveknél *sim-sijah*, *sap-sarê*, *jem-jesil* stb.

253. Az egész mese utánozza a takács pamukverőjének a hangját.

259. *adem* (ember) pusztán a rím kedvéért és e kifejezésben: *adem-olu*, máskülömben *adam*. Az előbbi alak az első embernek a neve.

261. *têpêş-têpêş* (*jürüme*), hangutánzó szó, lassan-lassan való járást jelent; többnyire gyerekek és vén emberek járásáról mondják.

271. *žemre* a forróság, melegség időszaka, mely háromszor egy évben köszönt be. Először február 20-ikán, a mikor a levegőt, egy-egy héttel utána meg a vizet és földet melegíti meg. Az állott vízben levő feketés kis bogarakat is *žemre*-nek hívják.

274. *takke*, a fez alatt viselik az izzadság ellen; hálósapkául is szolgál.

276. *zille* és *zál*, verssor kiegészítő, értelmetlen szóalakok.

278. *živ-živ*, a tojásból kikelő csibék.

Jegyzet. E találós mesék javarésztét gyermekek körében, *Ismet bej* lány-testvérekéitől, és az ő háremjükbeli asszonyoktól gyűjtöttem.

1. **Máni-dalok.** E négysoros versek ritmusa 4+3 vagy 4+4; rímei: *a a b a*.

3. *kendinden josma*, magától vagyis természeténél fogva bájos, v. ö. *josma živan*, kedves ifju.

4. *hindi* jelenthet indiait is, és így *hindi gözli fekete szemüt* jelentene.

5. *merdim*, a második sorbeli *derdim*-nek rárimelője; lehetne akár a perzsa *merdüm*-re is gondolni benne.

7. *adam aman*, kezdő felkiáltása a *máni*-k egy részének, különösen azoknak, a melyek szójátékosak.

9. *Aj do'ar ánistandan*, alliteratiós meg rárimelő képzése a rá következő sornak.

15. *Ajdin*, kisázsiai nagy város, Szmirna közelében; *sofa* előterem, előhelyiség.

21. *gizli gönül*, titkos vagyis szerelmes szív; *gizli gönül çekmek* titkosan szeretni.

23. *nejlejim*, összevonás ebből, hogy *ne ejlejim*, v. ö. 104. *nejlesin* e h. *ne ejlesin*; hasonlóképen *nettim* e h. *ne ettim*.

31. *altun tabak on elma*, *bešin al bešin alma*, továbbá 148: *elma attēm geline*, *gelinalmaz eline*, és 149: *elma verdim almazsēn*. mind ama régi szokásra vonatkozik, hogy a legény almát küldött a lányos házba. Ha elfogadták az almát, jöhetett a legény háztűz nézni; ha nem, elmaradhatott almástul.

31. *bešin al* e h. *bešini* archaizmus, csakis dalokban található. V. ö. *genē kēzlarēn kijmetin* e h. *kijmetini* 153; *jemenesin* (e h. *jemenisini*) *kokladēm* 223; *žaiž dir bojnun* (e h. *bojnunu*) *vurmak* 262; *čevrenin užun* (e h. *užunu*) *ačtēm* 265; *jar jolun* (e h. *jolunu*) *gözedejim* 366.

31. *Azrail* vagy *Ezrail* a halál angyala, a ki az ember lelkét jön elvenni.

32. *dile düšmek*, nyelvre jutni, rossz hírbe jutni.

40. *evlek-evlek*, e szó ismétlések igen gyakoriak s különféle mellékértelmet adnak a szónak. Ebben pl. hogy *ačēlmēš tabak-tabak* 57, azt jelenti, hogy tányérnyira nyíltak (a viráglevelek); *dallarē delik-delik* 65, a galyak át meg át vannak lyukasztva; ebben pedig: *dilensin kapu-kapu* 273, kolduljon ajtóról-ajtóra.

49. *karjola* európai ágyat jelent, míg a törökös földre vetett ágy *jatak* és *döšek*.

59. *elden ne gelir buna*, mit tehetni ezzel, mit csinálhatni vele?

61. *čil-čil bešlik* új, fénylő öt piászteres pénz; *čil* eredeti jelentése szeplő, *čilli* szeplős.

62. *filim* a következő sorbeli *dilim* rárimelése; *fil*, illetőleg *ful* egy fehér virágot nyitó fa neve.

67. *idrišáh* illatos növény (biz. geranium-faj, darúorr).

71. *lololo jemejiz*, a „*čapkēn'*”-ok nyelvén azt jelenti, hogy minket rá nem szedhetni, v. ö. *bize lololo olmaz*, hasonló jelentéssel.

74. *biz dolaba gelmejiz*, szószerint: mi nem jövünk szekrénybe, azaz, minket fel nem lehet ültetni.

75. *marsuma : jerde biter ufak bir čiček olup japraklarē gü-lümsü, fakat bir kač sēradan ibaret, sarē rengli bir čiček ismi dir.*

76. *görmejinžek* e h. *görmejinže* és *ermejinžek* e h. *ermejinže* elavult igealakok.

80. *sarēm-sarēm-sarēlmak*, *bajēm-bajēm-bajēlmak* reduplikáló igeformák. V. ö. *inil-inil-inlemek*, *tiril-tiril-titremek*, megannyian a cselekvés tartósságát és fokozódottságát fejezik ki.

84. *šeftali* eredeti jelentése *baraczk*, átvitt értelemben „*csók'*”-ot jelent.

86. *nijet*, eredeti jelentése „szándék”, de jelenti átvittén azt a jóslatot is, melyet egy-egy *máni-vers* magában foglal. V. ö. *nijet kujusu*, egy kút neve az arany-szarv egy kis falujában, közel Ejub-hoz, a hol egy öreg török asszony jövődőt nézeget ki belőle.

88. *Bej-ōlu*, („Bej-fia”) Konstantinápoly *perai* (európaiak lakta) negyedének török neve.

89. *ko desin*, teljesen megfelel a magyar „hadd mondja” kifejezésnek.

90. *kalkar giderim* e h. *kalkarēm giderim*. Igen közönséges a rag kihagyások eme módja, de csakis ugyanazon idő-alakoknál.

V. ö. *jalvarêr jakarêr göjnün ederiz* e h. *jalvarêrêz jakarêrêz* stb. Népd. 78.

96. *kijametežek*, megfelel a *kijametedek*, *kijamete kadar* alaknak; népies forma.

101. *intizar*, népies összetévesztése az *inkisar* (átok) szónak az *intizar*-ral, mely voltaképen várást, várakozást jelent.

105. *divan-hane*, eredetileg akár kaszárnnyákban, akár palotában levő nagy tért jelentett.

107. *susarêk* e h. *susarêz*, a kisázsiai dialektusokban a *k-s* forma a közönségesebb. Sztambulban csak elvétve hallani. — *Birjol*, egyszer jelentéssel a *bir kez*, *bir kerre* népies mása.

108. *sümbülü* hüvös kellemes időjárást jelent; vagy az eső után beálló lanya levegő, vagy az eső előtt mutatkozó könnyű és hüvös felleg okozta időjárás.

125. *moda*, újonnan nyert szó a *divat*-ra; hasonló ehhez a *şik*, mely egész a népnyelvig el tudott jutni.

116. *catma* voltaképen három, hegyével összeállított fadarabot jelent, melyre ruhát szoktak teregetni. Jelent aztán egy fajta szövetet is.

116. *çaršafan kol atmak*; *çaršaf* azt a bő felsőruhát jelenti, melyet a török asszonyok szoktak kimenőre viselni. E ruhából *kol atmak* kart vetni, vagyis ölelni.

119. *nizam*, vagy *nizam askeri* a rendes katona, szemben a *gönüllü* azaz önkénytessel.

128. *kalk-êndêk*, *indik*, *indi* nógató szócskák, nosza, *rajta* jelentéssel.

130. *mohažir* bevándoroltat jelent, főleg a bulgár, ruméliai és cserkesz föld bevándorolt iszlámjait.

132. *vurgun* szerelmes, *vurulmak* szerelmissé válni.

133. *ajëblaman*, összevont formája az *ajëblamajën*-nak, v. ö. *jatam* e h. *jatajëm* 175, *kartulam* e h. *kurtulajëm* 179.

137. *sahat*, a verssor egészszé tétele végett éneklik két szótagban, közönségesen *sāt* a kiejtése; l. 145.

156. *ben* az arczon levő anyajegyét jelenti, mely ha páros, szépség számba megy, v. ö. *çifte benli* pár anyajegyű. A *ben*-nek *benek* formája népies.

158. *entári*, hosszú házi- és hálórúha, férfiak és nők egyaránt viselik.

163. *suvarmak* népies és ritkán használatos formája a *sula-mak-nak*, mely öntözést jelent. V. ö. *kojunları suvarmak* a juhokat megitatni.

165. *Langa*, illetőleg *Vlanga* egy városnegyed neve, *Jedi-kule* mentén, közel a Márvány-tengerhez.

170. *baş başa*, fej a fejnek, vagyis egymás mellett, v. ö. *jan jana*; *baştan başa* véges végig.

172. *şinanaj* kicsapongó, kirugó nők jelzője, *başê acêk karêlar* avagy *acêk baş*; használatos mint önálló kifejezés is.

176. *sevda çekmek* szenvedélyt, szerelmet bírni, szenvedni a szerelem miatt.

188. *fêrêl-fêrêl-dönijor*, egyre szüntelenül forog; rokon a 80. sz. alatti kifejezésekkel.

191. *jürēm* e h. *jürejim*, e rövidítés inkább a verssorért van.

102. *celek*, *čelenk*, fejdísz, régi török viselet, a mit a homlokon hordoztak. Mai nap inkább átvitt értelemben használják, pl. *eger şunu japarsan, alnēna čelenk asarēm*.

193. *Hajdēndē* és *hajdindi* egyértelmű a *hajdē* szóval (*hajdē-indi*); v. ö. *gid-indi* (e h. *git indi* menj hát), *id-indi* (e h. *et-indi*).

194. *Tokat*, város Kis-Ázsia északi részén, közel a Fekete-tengerhez.

200. *čajêr-čajêr jakmak* láng lobogtatva égetni.

203. *inžli futa* e h. *inžili futa* gyöngyös kötöcske.

266. *Izmirin kaleji var*; a következő sor *alajê-jára* való rárimelés céljából *kalesi* helyett *kaleji-t* énekelnek.

210. *gönül bālamak*, szívet kötni, vagyis megszeretni valakit.

211. *kjahad*, a verssor kedvéért *kjād* helyett, épúgy mint *sahat* e helyett, hogy *sāt*.

219. *tura*, illetőleg *tūra*, a pádisá nevét tartalmazó czímer.

220. *jemeni*, finom zsebkendő, *Jemen* tartományáról van elnevezve; hasonlókép *jemeni*-nek hívnak egy fajta cipőt is.

226. *foja*, avagy *faseta*, különféle színű lemezke, a mit főleg a gyűrű köve alá tesznek, hogy még jobban ragyogjon, így *jüzü-jümün fojasê*, a gyűrűm ragyogó fénye. V. ö. *jüzünün fojasê mej-dana čêktê*: kitűnt az arca színe, vagyis hogy mifajta ember.

234. *raki*, arab *arak* és *düz*, pálinka-faj, az egész keleten elterjedt italok.

237. *jaman bakêş*, szigorú hamis pillantás; *gözleri jaman*:

haragos szemű; *jaman rüzgjar*: gonosz szél; *jaman adam*: szigorú, de jó ember. Jelentése egyaránt közel áll a jóhoz és rosszhoz, és míg Sztambul egyik városnegyedében *jó'* jelentése jut érvényre, addig ugyane város egy másik vidékén *rosszat'* jelenthet.

246. *koč givi dövüşmek*, viaskodni, mint a kos; *koč* az erő és vitézség kifejezése, v. ö. *koč jüt* vitéz legény, *koč körölu* a vitéz *körölu* (népregei alak): Kis-Ázsiában *koč* helyett inkább az *ajé* (medve) járja.

254. *čini-čini kar jā'jor*, *iri*, *kušbašē gibi*, erős hóesést jelent, akár egy-egy madár-fej. Az erős hóesés kifejezésére egy másik szólás is dívik *kar tipisi*, l. 366. oldal.

260. *bojlu-boslu*, a *boj* (termet) szónak olyanforma ikerítése, mint a 38 máni alatti *kap-kažak*. Együttesen szép, karcsú termetűt jelent.

267. *beni brakēr-gidersin* e h. *brakērsēn gidersin*, l. 90. t.

275. *kurnaz ravasz*, fortélyos; *kurnazlēk satmak* ravaszkodni, fortélyoskodni.

277. *mil* szűrő vas, a mit főleg szembetegségeknel használnak, v. ö. *göze mil čekmek*. E versben a formájánál fogva van a szemöldökhöz hasonlítva.

278. *kašlarēn mim*, szemöldökeid *m* alakuak, vagyis hajlott, hosszúkás.

279. *bir žandan olmak* egészen oda lenni, a lelkét elveszíteni.

274. *gönül düştü*, szerelmes lett a szív, megszeretett valakit.

293. *keten gömlek filfilī*, értelmetlen szóalak, a következő sor *dili rárimelője*.

297. *dedelere mumum var*, a meghalt és *türbe-kbe* (sírbolt) eltemetett emberek főleg szent öregek, dervisek emlékére gyertyát szoktak gyújtani. E fogadás neve *adak* (adamak ígérni), v. ö. *ölmüş adamlara mum* adamak. Maga a *dede* szó nagyapát, öreg szent embereket, derviseket jelent, *dedegján* p. dervisek.

298. *güm-güm* hangutánzó szó, az erős csattanás kifejezésére, l. Máni 58. J.

304. E máni egy kérdés, melyben hétféle gyümölcs megnevezését kéri az ellenfeletől, feleletét lásd a 20-ik mániban.

305. *mine* zománczot jelent; a 72-dik *bilmeže*-beli *minežik* ugyanennek a szónak a kicsinyítése.

305. *kačan*, *hačan*, *her kačan* elavult kifejezései a *mikor'*-nak,

most a *ne vakit* vagy az ige participiális formája pótolja. *Kaç-ki* inkább az örmény törökök közt használatos.

309. *ek-dolaş olmak* lábatlankodni, valakinek útjában állani. *Ek* akármilyen tárgynak a szélét, darabkáját jelenti; *dolaş* a *dolaşmak* (kódorogni) ige származéka; ikerített kifejezés.

317. *čarki-felek* eredetileg a világ, és csillagok forgását jelenti; így hívnak egy sebesen forgó rakétát is.

318. *Harbijenin bejleri*; *harbiye* hadügyminisztérium és *bejleri*, a benne alkalmazott fiatal *bej*-ek.

320. *táhin*, egy gabna faj, melyet lisztté őrölve, különféle tésztás édességek készítésére használnak, pl. *táhin helvasé*.

329. *Ejüb sultan misali*, egy türelméről híres *Ejüb* szultánról van szó, a kinek nevéhez egy egész legenda fűződik.

343. *su gelir merdin merdin*, v. ö. az 5. sz. alatti *merdim*-mel.

344. *sungullu saç* hosszú és fodorított, göndör haját jelent.

354. *fereže*, avagy *feraze* abban különbözik a *čarşaf*-tól, hogy még egy gallér forma hajtókája is van, míg a *čarşaf* egy darabból áll; mindkettő kimenő ruhája a török nőknek.

355. *avropa*, az üstökről lelógó haját jelenti; a nőknél *perčem* a neve, noha ez inkább a régi törökök feje bubján levő hosszú hajfonadékot jelentette. — *Kandilli jazma* mécses kendő, vagyis oly kendő, melyekre mécsesek vannak rárajzolva.

362. *tavrasé* népies elferditése a *tavr*-beli *tavré*-nak, nők körében használatos kifejezés. V. ö. *hanëmsé* e h. *hanémé* (asszonya, felesége).

364. *hılal*, itt nem a negyed holdat, hanem a fogpiszkálót jelenti, melynek vékonyságára czéloz a verssor.

368. *čile* büntetést, szenvedést, megbánást jelent; a derviseknél *čile-hane* az a hely, a hol a dervisek közzé lépni akaró 40 napi fáradságos munkát végez, v. ö. *čilemi doldurijorum* (végzem a nehéz munkát, töltöm a *csilé*met). E versben a fülemüle bűnbánó kesergését jelenti, mert petty, folt (*čil*) esett a rózsa-bimbóra.

368. *bile*, elavult és dialektikus kifejezése a *beraber* (együtt) szónak.

374. *vallahi* és *billahi* eskü szók, többnyire együttesen használatosak.

381. *hu*, a dervisek *ja hu* kiáltására való czélzással; *tekke*, dervis-tanya, klastrom.

387. *fiske taşê*, picziny kis kő, a mit ujjhegyről pattantanak ki, v. ö. *burnuna bir fiske vurdum* megfricskáztam az orrát.

388. *darêşê žümlesine*, avagy *žümlesinin başêna*, *darêşê başêna*, kívánság, a mit főleg az új házások szülőihez intéznek.

393. *fêndêktê* ravasz, hamis, főleg ha lányokról van szó.

Jegyzet. E *máni*-kat a lehető legkülömbözőbb helyekről gyűjtöttem. Java részét azonban egy *hidrelizi* (l. Bevezetés) ünnep alkalmával, *Hüsni efendi*-ék házában irtuk össze; másik részét a magyar apától származó török költőnő *Nigjâr hanê*m és anyja, továbbá *Azniv hanê*m szolgáltatták. Gyűjteményemben mintegy ezer *máni* van, melyeknek egy török átírásos része a *Journal asiatique* ez idei évfolyamában jelent meg.

Népdalok. A több versszakból álló dalok közt, az eddig említett ritmikus verssorokon kívül igen gyakori még a tizenegy (4+4+3) szótagos varssor, l. az 5., 9., 11., 32. stb. számú verseket. Előfordul továbbá tizenhármass (4+4+5) sor is, l. a 7-dik számút; és fellép a refrain is, törökül *bâ'rma* (*bâ'rmak* kiáltani). A refrain néha pusztán a második verssor ismétlése, de legtöbbször külön két verssor.

II. Szerelmi dalok. 1. *dal fes*, *dal=jalên*, *çêplak*, *acêk*, *jalênêz*, *sade*, v. ö. *dal kêlêž*, *jalên kêlêž*, egy Janicsár-ezred neve, *dal-kavuk* vagyis *salt-kavuk*, hízeglő.

5. *güzellen* vagy *güzele gönül olmaz*, *güzel sevilmez*, szépet nem lehet szeretni, nem lehet neki szívet adni, t. i. bajt okoz a szerelme.

6. *aj do'ar ajazlanêr*; *ajaz* hűvös és holdvilágította éjszakát jelent, v. ö. *Ajaz paşa karakola êektê*: *Ajaz* pasa éjjeli őrjáratra indult. — E vers megérthetése végett tudnunk kell, hogy a vers egy része párbeszéd egy legény meg egy lány közt. A párbeszéd a 2-dik versszaknál kezdődik, az 1-ső, 3-dik és 4-dik sort az ifju, a 2-dikat a lány mondja. A 3-dik strófában az első sor a lányé, a ki a *gur gur*-ral vonakodását fejezi ki, a 2-dik az ifjúé, a 3-dik sor ismét a lányé és a 4-dik az ifjúé. — *Jesir* (fogoly) az *esir*-nek népies formája.

8. *aftos*, új-görög szó, *ő'* jelentéssel. Kezdetben valószínűleg csak görög nőkre alkalmazták (ma *kokona*-nak hívják őket), ma

már általános és *szereetőt, kedvest* jelent. Ez a tréfás szólás is dívik *aftos pios*, 'hogyan vagy, mi újság' jelentéssel, és a szintén tréfás, rárimelő felelet ez: *iki tavuk, bir horoz*, két tyúk meg egy kakas. — *Jazma* színes, festett kendőket jelent, főleg fejen meg nyakba viselik; a *basma* inkább ruhárávalónak szolgál.

9. *gülgülü bade* telesteli poharat jelent. Ehhez hasonló perzsa kifejezések itt-ott előfordulnak a népdal költészetben, mintegy maradványaiképen a régi perzsa befolyásnak, v. ö. *zülf* haj, jár szereető, *živan* ifjú, *elá* göz azur szem stb. — *Mašallah* köznap szót a csodálkozás és *inšallah* a remény kifejezésére.

10. *ak-sade* tiszta fehér ruhát jelent; — *bojlu-bojunžak* a termeten végig, az egész termeten. A *bojunžak*-beli vég *k* régi alak, valamint a rárimelő *varēnžak* és *dojunžak* az újabb *varēnža* és *dojunža* h.

11. *Özüümü* (magamat), az újabb *kendimi* helyett, csakis a régi és népnyelvben található, v. ö. *öz-kardaš* édes testvér, ellentétben az *üvej* mostohával. — *Jüzüm gözüümü* megrövidítése a *jüzümü gözüümü*-nek, l. 15: *hakkēn helal ejle* e h. *hakkēnē*.

15. *ahret hakkēnē helal etmek*, a túlvilág jussát elengedni. Minden jó műszlümán elengedi a holtá előtt a hátramaradottaknak, irányában elkövetett vétkét, és e kiengesztelődést nevezik *helallašmak*-nak; — *mejzin* a *müezzin* népies kiejtése és *salat* azaz imádság, melyet a mináréről bekezdőképen mond az imádságra hívó.

17. *adē cēkte*, vagy *dillendi* rossz hírbe jött, nyelvre került a neve.

18. *abane, abani*, négyszegletű nagy sál-forma kendő, melyet nyakba viselnek; övet is készítenek belőle.

22. Három perzsa lány szomorú történetét beszéli e vers, kiket foglyul ejtettek és úgy hurczolták őket vásárra. Erre vonatkozik a 2-dik versszakbeli panaszkodás, hogy *hán* (perzsa főúr) kertjében fogták el őket és lovak előtt hajtották, míg csak kótyavetyére nem kerültek; *bašēm alup* kapom, fogom magam.

26. *jazma jemeni* festett kendő; *gaz bojamasē* gázzal, tehát finoman festett kendő; *rastēk bojasē*: arcfesték. V. ö. *sürme gözünde*, *rastēk kašēnda*, az egyik szempilla, a másik szemöldök festéke.

30. *čabu-čabužak* a 'gyors'-nak elevenebb kifejezése; *živu-*

živužak, az előbbi kifejezésre rárimelő hangutánzó szó; — *jalla* arabul azt jelenti: „rajta, előre”.

31. E dal az *Ašik-Garib* cz. népregényben is megvan. E török népkönyvek leghíresebbjei *Ašik-Garib* (a szerelmes *Garib*), *Ášik Kerem* (a szerelmes *Kerem*), *Körölu* és *Sáh Iszmail* történetei. E könyvekben próza és dal egymást felváltja, és míg a prózai részben sok a régies ugyan, de a mellett hibás törökség is, addig dalai a valódi népköltészet termékeit közelítik meg.

34. *Gök-su* (Kék-víz) az ázsiai édes vizek neve, kiránduló hely a Boszporuszban; *sarē Zejbek* (sárga Zejbek), egy néptörzs neve, mely főleg *Ajdin* vidékén tartózkodik.

37. *čëtër-pëtër ojnašër*, csitir-pitir játszadoz, hangutánzó kifejezés, v. ö. *jarēm čëtër-pëtër dilleri* 54., és *čitetik-pitetik ojnašalēm* 60 dal; — *halajk, halajek* rabszolgáló; — *čalkajēš* mozgás, fordulás, rázogató (čalkamak mozgatni, forogni, rázni), e helyütt azt a farmozgató táncot jelenti, mely egész keleten el van terjedve.

38. *čevre* kis, kézbe vagy nyakbavalót jelent, nagyobb nála a *mendil* és kisebb a *jālēk*.

40. *Kjadháne* (papirgyár): így hívják azt a néhány házból álló falvacskát, mely az európai édesvizeknél van; a népies kiejtésben *kejtáne*-nak is hangzik.

41. A 2-dik versszakbeli *meral* összetévesztése lesz arab *mera*, „legelőt” jelentő szónak; a 3-ik strófában pedig a *gazal*, *gazel* („őz” és átvittén „szerető”) szóval van összetévesztve. Ez utóbbi helyen „szerető” értelmében veendő.

42. *dilin sōjler živil-jaul*, nyelved „živil-joul”, vagyis értelmetlen beszédet mond; hangutánzó kifejezés.

44. *sen čekardēn beni baštan*: „baštan čekarmak” elcsábítani, félrevezetni, a jó útról letéríteni; — *zampara* tkp. *zen-pare* nőkedvelő, lator.

45. *at kolun bojnumdan ašēr*, az átölelést fejezi ki, v. ö. *pembe kollarēnē bojnumdan ašēr* rózsa karjaiddal öleld nyakamat 48 dal.

46. *bičim-bičim*, avagy *česid-česid* különféle szabású, fajtájú; — *žanēm aldē bana suna*, lelkem vette adva véve, vagyis hol visszaadta, hol megint elvette; *banmak* és *sunmak* „elsülyeszteni, eltüntetni” és „adni, nyujtani”.

47. *bala* tatárul gyermeket jelent; — *deste* csokor és ikerítve *deste-beste* csokor-bokor.

49. *Ezirgján* és *Kemáh* kisázsiai városok ; — *Ibiş*, becézgető név, törökös elferdítése az *Ibrahim* névnek. V. ö. *Fatiş* (Fatime, Fatma), *Memiş* és *Memo* (Mehemed).

50. *teftiş*, rendőrbiztos, csendbiztos ; *makas vurmak* vagy *kesmek* vágni, metszeni ; *pahte* értelmetlen szó, v. ö. *pékté* aludt vércsomó.

51. *fistanaki*, görögös kicsinyítője a *fistan* ,alsó ruha‘ szónak, tréfás értelemben használatos ; *jumurzak*, eredeti jelentése kis gyermek, v. ö. *jumru* ; *şiş*, *top* (daganat, gumó), *kjáfir jumurzak*, ,hitetlen gyerkőcz‘ mondják az anyák csintalan kicsinyjeinek. Átvitt értelemben ,semmiházi, nyomorultat‘ jelent.

52. *göbek-taş* köldök kő, vagyis az a nagy kődarab, mely a török fürdő nagy kupolája alatt van, rendeltetése az izzasztás.

53. Töredéke egy balladaszerű dalnak, melynek hősnője *Fehmi*, egy fürdő tulajdonosnő ; *tellak* a férfi-fürdő szolgál, a kibe az asszony beleszeretett.

56. *Diárbekir*, kisázsiai kürd város ; — *seni benden, beni senden eden var*, van a ki megfoszt, elkülönít bennünket egymástól ; — *menam* tréfásan a ,perzsa‘ helyett van mondva, a ki *ben* (én) helyett *men-t* mond.

57. *észéré* a rim kedvéért van e h. : *észérér* harap.

58. *gölmek* hangátvetéses alakja a *gömlék-* (ing)nek, v. ö. *şaular* e h. *şalvar*, *arvad* e h. *avret*, *devriş* e h. *derviş*. E metathesis igen gyakori jelenség az anadóliai török nyelvjárásokban.

59. *inēm*, *gidēm* az *inejim*, *gidejim* alakok elrövidülése. Ez igeformának a præsens helyett való használata nagyon gyakori jelenség, pl. ,*başēm alup Kandehara gidejim*‘, kapom magam s megyek Kandehár-ba 22 d. ; ,*čekajēm gidejim dālar başēna*‘ szállok megyek a hegyek tetejére 16 d. ; ,*esbablarē kasajēm, sandēklara basajēm, Adilenin derdinden, ben kendimi asajēm*‘ 1. 3. dal.

60. Az egyes verssorok közé beleillesztett — *gelinim aman*, — *hanēm aman*, és a következő 61-dik dalban levő — *aman*, — *jaurumda*, — *kuzumda*, megannyi refrainszerű czifraságok, és felkiáltások.

62. *Balat*, városnegyed az aranyzarvi részen ; — *eşe*, a zejбек néptörzs öregjei és főnökei titulusa.

64. *dejmesin nazar*, hogy tekintet ne érjen, meg ne ártson ; — *fino fes finom*, drága fez, v. ö. *fino köpeji* kicsiny, úri kutya.

66. *ajnažēlar* (tükrosök), az a helye a sztambuli nagy bazárnak, a hol a tükörárusok és *kalpakčēlar*, a hol a sapkások árulnak.

73. *gündeje* naponként, régies forma e helyett: *günde* napjában.

74. *kočmak* szeretkezni; *batasē* e h. *jere batasē*, hogy sülyedjen a földbe; *ninni* gyermek-altató dal. Az egész dal egy fiatal asszony panasza, a ki nagyon fiatal, gyermek férjhez jutott.

75. *janak šisirir* arcot dagaszt, azaz csókra nyújtja az arcát.

77. *Kajseri*, kisázsiai török város, lakói sajátságos török nyelvjárást beszélnek; — *kouga* népies kiejtése a *gouga*-nak.

79. *pullu*, pettyes, pontozott; itt egy lány nevét pótolja; — *emikler japtērēr bejaz koluna* szopás-foltot tétet fehér karjára, vagyis veresre csókoltatja a karját.

80. Az egész dal egy *arnaut* (albániai) szájába van adva, innen az *arnautos* szóvégi *gerdano* alakja *gerdan*-nak; ugyancsak albán szó a *more*, mely 'ifjút, legényt' jelent.

83. *sokuluža*, régies forma e h. *sokulu*, 'bedugva'; — *ele vermek* valakin túladni, valakit elárulni.

84. *ilk sevdam dir, ješil bašlē*, első szerelmem, tehát zöld fejű, azaz szeretett szent.

85. Kürd nóta, *jaḡši-jaman*, 'nagyon szép, nagyon jó', *javuz*, 'jó, pompás'.

86. *jar semtine gidilmenin ča'ē-dēr*, 'itt az idő a rózsámék elmenni'. V. ö. *ča'ē gečmiš*, 'elmult az ideje', olyan lányról mondják, a kinek már elmult a férjhezmenés ideje. A köznyelvben nem használatos többé ezen 'időt' jelentő *čar* szó.

87. A *kumita* szó 'kedvest, szeretőt' jelent; — *žižibiži* egyértelmű a mi 'csecsebecse' szónkkal; — *čača*, a hajós növendékek tréfás elnevezése.

92. A sztambuli nagy bazár egyik kereskedőjére *Kjáni bej*-re költött ének, a ki titokban szeretőket tartogatott magának. E dal érdekes példája annak, hogy egyes *mánikból* hogyan keletkeznek a népdalok. Az egymással laza összefüggésben levő, néha teljesen összefüggéstelen strófákat pusztán a refrain köti össze, és ez teszi őket népdallá.

94. *Nežibe* asszony nótája nemcsak Sztambulban, hanem egész Ruméliában, sőt Kisázsia jó részében is ismeretes. Mindenütt

más-más változatokkal, és a maga idejében híres *Nedsibe* karakterének más-más felfogásával.

95. *eſe*, a zejbekek ezzel az elnevezéssel tisztelik meg főnökeiket; ma már az összes zejbekekre alkalmazzák. — *Tarabulus kuſa'e*, tripoliszi öv, selyemből készül.

96. *dan jerleri atijor*, anadóliai népies kifejezés, a hajnalodás jelölésére. *Dan* hajnalt jelent, és az egész szólás fordítása: a hajnal felveri, azaz bevilágosítja a helyeket.

97. *akëntë* örvényt, vízfolyást jelent, és erősebb az *anafor*-nál, mely az előbbivel ellenkező oldalon folyik. — *pijade* eredeti jelentése gyalog, a katonaságnál a gyalogságot is ezzel jelölik; e helyütt egy hosszú csónak-formát jelent.

99. *erenler*, többnyire többesben használatos, szent és idejűket imádsággal töltő emberek, a kik jövendőésre is képesek.

100. *bakēñžak*, *jatēñžak* elavult formák e h. *bakēñža*, *jatēñža*.

102. *rahat-lokum* népies alakja az arab *rahat-ül-hulkum* szónak, még gyakoribb a *late-lokum*; mindkettőben népetymologiai átváltozással van dolgunk. — *Badem ezmesi*, szószerint mandola zúzottját jelenti, egy ismert czukor-faj.

105. *püskürme benli*, olyan anya-jegyű, mintha az arczára rálocscsantották volna, tehát szép és természetes. Ruscukban *pufkurma* változatát is hallottam. — *Hatër* خاطر emlékezetet jelent, ezuttal jó bánásmódot, kedveskedést, v. ö. *hatër ičün*, *benim hatërem ičün* valakire való tekintettel, az én kedvemért; *bir kim-senin hatërenë kërma*k, valakinek kedvét rontani, szegni.

106. *aklëmë aldërijor* avagy *alijor*, elveszi az eszem, megfoszt az eszemtől.

108. *derdini ačar*, *derd ačar*: elmondja, elpanaszolja a fájaldalmát, baját.

112. *telegraf*, népetymologiai alakja *tel*, mely fonalat jelent, v. ö. *tel čekmek* sürgönyt feladni. — *Nikjā* tulajdonkép a házassági szerződés megkötését jelenti, és csak később, néha hónapok, sőt évek múlva követi a *dühün* a lakodalom.

III. Betyár- és katonadalok. 1. *Niž olur*, hogyan lesz, e h. *niže olur*, v. ö. *nejlejim* e h. *ne ejlejim*, *ajol* e h. *ej o'ul*. — *Dal jorgan* ágból takarót jelent.

2. *hafta-bašë*, a hétnek ama napja, a melyen úgy az iskolákban, mint a katonaságnál, szünetelnek, tehát vakáció napja.

3. *koçu*, kocsi, ma már csak Anadóliában használatos; Sztambulban és Ruméliában az arab eredetű *araba* szorította ki.

4. *polis*, francziából átvett szó. — *baş-bozuk*, ellentéte a katonának, tehát a nem katona, civil.

5. *çile* v. ö. Máni 368. j.

6. *şandarma*, francziából; régebben a *jeniceri* fejezte ki e fogalmat. — *şindik* e h. *şindi*.

7. *Junanistan* Görögország; a görög királyságbeli görög *junanlı*, míg a törökországban lakó *rum*, avagy *urum*.

8. E dal Drinápolyban keletkezett a szerb háboru alkalmával. Érdekes látni, hogy egyes versszakok hogyan vándorolnak Ruméliából Anadóliába, és hogyan jelennek meg ismét egyéb, háborúról szóló nótákban.

9. Egyike a legnépszerűbb harci daloknak, melyet a katonák háborúba menetel napján énekelnek.

12. E dal, *Jemen türküsü* (Jemen dala) név alatt ismeretes. — *jara açmak* sebet nyitni, és *iş açmak* dolgot nyitni, azaz adni.

13. *şişane* régi szerkezetű katonafegyver, e h. *şiş-hane*. — *sejmen* népies kiejtése a *sebkân*-nak, — *selvi köjleri* (cziprus falvai) alatt e helyütt a temetőt kell érteni, mely tudvalevőleg cziprus fákkal van beültetve.

16. *„Plevne türküsü“* (Plevna nótája) a török-orosz háború idejében származott. E dalt Ruscsuk vidékén jegyeztem fel, Sztambulban egy másik változatát a 18-dik számú dalt hallottam, mely Sztambulban történt epizódokat is említ. — Oszmán pasa a plevnai győző, Dámád pasa meg a pádisá veje Máhmud pasa; *dámád* (vő).

17. E dal hőse egy *Pázwánd-ölu* nevű levante, a ki Viddint sokáig birtokban tartotta. Történeti háttérére ma már senki sem emlékszik vissza.

18. A plevnai nóta egy újabb változata, míg a 10-dik számúban a krimi hadjárat van megénekelve.

21. *„Sarê-Zejbek“* (Sárga-Zejbek) néven egy híres kisázsiai rabló és paraszt költő ismeretes, a kinek tetteihez és dalaihoz egész mondakör fűződött. Dalai emilyenek:

Allah dedim jata'ama dajandem,

ben senincün al kanlara bojandem:

Alláht mondva a töröm megragadtam,
te miattad piros vérbe festődtem.

IV. Bekcsi (őr) dalok. Ramazánkor veszik az éjjeli örök nagy dobukat meg egy társukat és estére kelve úgy járják be a városnegyedeket. Minden kapu előtt megállanak, és *bejt* (négy soros dal) szólással, meg dobolással kérik a ramazáni ajándékot. E dalok költői értéke vajmi kevés, rímes enyelgések, néha trágár ömlengések, de legtöbbszörre egy-egy témát vesznek elő, és azt próbálják agyondicsérni.

1. *turp sêkajem izanêna*, szó szerint: retket dugjak az értelmembe, vagyis: hogy szeretném meg az eszed, be kevés műveltséged van. — *divan jolu* (tanács-út) Sztambul legszélesebb utcája, a ramazáni sokaság gyűlőhelye. — *onbir ajên sultanê*: tizenegy hónapnak a szultánja, vagyis Ramazán.

2. E *bejtek*ben a gyermekeket dicséri, a 3-dikban a restekről szól, a következőkben, hol a virágokról (6. sz.), hol a *dsámik*-ről (7. sz.), társairól (8. sz.), a bolhákról (10. sz.), a nyaralókról (12. sz.) stb. emlékszik meg.

6. *efendimizin teri*: efendinknek az izzadtsága. A rózsáról azt tartja a közhit, hogy a próféta (efendink) izzadtságából jött létre.

7. E *bejtek*ben Sztambul főbb *dsámi*-jai (templom) vannak felsorolva, mint: *Válide-sultan jamisi* (Anya-szultán dsámija), *Aja-Sofia* (Szent-Szófia), *Jeni-žami* (Új-dsámi), *Szulejmánie* (Szulejmán dsámija) stb. — *mahje* feliratot, vagy képes cifraságot jelent, a mit Ramazánkor szoktak a dsámikra felvonni. Ramazán első felében pusztán írással, a második felében azonban egyéb díszítésekkel is ellátják a dsámikat, melyek kötelekre felvont égő lámpáikkal az egész várost beragyogják.

12. A felemlített nyaralók a Boszporusz két partján vannak. — *funda demir* hajós műszó; *demiri funda etmek* a hajó vasát leereszteni, vagyis kikötni (*funda* az olasz *fondo*-tól).

13. *kar tipisi*, avagy *tipi-tipi kar jâ'jor*: erősen hull a hó, erős hóhullás.

14. *bekletmen e h. bekletmejin*: ne várakoztassatok.

15. *pazar etmek, ejlemek* alkudozni, *kajék pazar-ejlemek* csónakért alkudozni. E szám *bejtjei*ben az Arany-szarv falvai vannak megnevezve, egész a nagy kikötőig, a *Dolma bahçe* (töltött kert) nevű palotáig. — *çatal-matal*, ikerszó (*çatal villa*). — *devre-hane* (forgó ház): a *tekke* (klastrom) az a helye, a hol a dervisek, főleg

a tánczolók és üvöltők, forogni szoktak. — *jasin* a kurán egy fejezete.

16. *dirhem, drahma*, egy *okka* négyszázadik része. — *iftar etmek* lakoma, mellyel a ramazáni böjtöt megszüntetik.

18. *Ejübe jollarken adak*, Ejub dsámijába avagy türbéibe (sírhely) gyertyát, avagy eleségfélét szoktak küldeni. E fogadást *adak*-nak azaz ígéretnek nevezik. — *kulučka*: ha a tyukot ráültetik a tojásra, hogy kiköltse, azt mondják, hogy *kulučka oldu*: kotlós lett.

19. A kis gyerekek nyelvéről szólnak e *bejtek*, a mikor még nem tudnak beszélni.

V. Vegyes dalok. 1. E dalban a perai nagy tűzvész van megörökítve, mely 1872-ben az európai városrészt majdnem egészen elhamvasztotta.

2. E balladaszerű dal párbeszéd a türkmen lány és bej ifjú között. Az 1-ső, 3-dik és 5-dik versszakot a lány, a 2-dikat és 4-diket az ifjú mondja. E dal változatát lásd Gyűjteményünk 1-ső kötetének 26-dik (A bej leány cz.) mesejében.

3. Szultán Abdul-Aziz tragédiája van benne elbeszélve. E dal pusztán töredék, kényes tartalmánál fogva nem juthattam az egészéhez. — *ikbal*, a pádisá kegyelt feleségei, többnyire a négy első neje.

4. Egy asszony szemrehányó szavai részeges és mihaszna urához. — *šamama*, eredeti jelentése kis dinnye faj, átvitt értelemben mindenféle haszontalan kis tárgyra, ezuttal emberre is, alkalmazták.

5. Párbeszéd egy legény és lány közt, az első sort a fiú kérde és a következőben a lány felel.

6. *„Zampara türküsiü“* (Lator nótája), a legény egy órától tízig várakozik a lány kapuja előtt, mely még nem nyílik előtte. Jegyzet alatti változatában szerencsésebb az ifjú, és a dal refrainjét mindig a lány felelete képezi. — *Ajvaz* ételhordó szolgát jelent, e szolgálattevők rendszeren örmények, innen örmény *Szerkiz* neve.

7. *„Sěčan türküsiü“* (Egér nótája). — *hačan, kačan* „mikor“. — *göz kěrpmak* szemet vágni, átvitt értelemben „kacsintani“.

8. *„Horoz türküsiü“* (Kakas nótája), ezt és a köv. 9-dik dalt a *jahudi* szokta énekelni, főleg *Karagöz* játékokban.

14. *„Kedi türküsiü“* (Macska nótája). — *hora* táncz, főleg a bulgár és görög táncz; az európai tánczolás *dansa etmek*; a táncz

általában *ajak ojunu* lábjáték. — *čelik-čomak* ólombot, vagyis bige-játék.

151, *Sakallê türküsü* (Szakállas nótája), sztambuli öreg emberre szerezték, a ki vén napjaira fiatal lányt vett nőül.

17. Az e fajta, szent tárgyú dalokat *iláhi*-nak nevezik, és főleg gyerekek énekelik circumcisio alkalmával, avagy a mikor először vezetik a gyermeket az iskolába.

Helyreigazítás. A 332-dik lap 7. sorában alulról: *gejik čekti beni kendi ta'ëna* (helyesebben *da'ëna*) így fordítandó: az őz húzott engem az ő hegyére.

SAJTÓHIBÁK.

Lap	35	sor	1	al.	<i>gejdirüp</i> helyett olv. <i>gijdirüp</i>
"	40	"	18	fel.	<i>düşünür</i> <i>düşünür</i>
"	44	"	2	"	<i>joka</i> <i>jok a</i>
"	47	"	13	al.	<i>mera'e</i> <i>merakê</i>
"	57	"	1	"	<i>çastalê</i> <i>çastalê</i>
"	63	"	9	fel.	<i>dujururlar</i> <i>dojururlar</i>
"	67	"	16	al.	<i>bêr</i> <i>bir</i>
"	70	"	14	"	<i>dap-turu</i> <i>dap-duru</i>
"	74	"	3	"	<i>çatirlajarak</i> <i>çatêrlajarak</i>
"	75	"	9	"	<i>sêrelup</i> <i>sêrelup</i>
"	85	"	15	"	<i>sezintide</i> <i>sizintide</i>
"	86	"	1	fel.	<i>jêlêr</i> <i>jêlêr</i>
"	86	"	17	al.	<i>jollarê</i> <i>jollara</i>
"	87	"	16	fel.	<i>tattleê</i> <i>tatlêlê</i>
"	89	"	18	"	<i>dujururlar</i> <i>dojururlar</i>
"	99	"	7	al.	<i>jangênlêndan</i> <i>jangênlêndan</i>
"	113	"	14	"	<i>safi</i> <i>safê</i>
"	114	"	4	"	<i>bulrnursa</i> <i>bulunursa</i>
"	115	"	16	"	<i>çoşlanmadê</i> <i>çoşlanmadê</i>
"	132	"	8	fel.	<i>bazêlarêne</i> <i>bazêlarêna</i>

Lap	134	sor	12	al.	<i>χastalē</i> <i>χastalē</i>
«	144	«	4	«	<i>hali</i> <i>halē</i>
«	146	«	6	fel.	<i>kab</i> <i>kap</i>
«	152	«	6	«	<i>czifra</i> <i>czinnes</i>
«	155	«	7	al.	<i>sefasē</i> <i>sefasē</i> . — <i>bahce</i>
«	161	«	10	«	<i>jēr</i> <i>jer</i>
«	163	«	9	fel.	<i>beš</i> <i>boš</i>
«	166	«	8	«	<i>pojroz</i> <i>pojraz</i>
«	167	«	4	al.	<i>kertežek</i> <i>kertežik</i>
«	169	«	3	«	<i>a'aže</i> <i>a'ažē</i>
«	173	«	5	«	<i>hallač</i> <i>hallaž</i>
«	186	«	11	fel.	<i>jarēm</i> <i>jare</i>
«	186	«	11	«	<i>rózsám ruhát szabna</i> <i>rózsámnak ruhát szabtak</i>
«	192	«	12	«	<i>melik</i> <i>melek</i>
«	198	«	6	al.	<i>intisara</i> <i>intizara</i>
«	199	«	4	«	<i>zümbülü</i> <i>sümbülü</i>
«	203	«	10	fel.	<i>kalk-indik</i> <i>kalk-éndék</i>
«	207	«	8	«	<i>kalb</i> <i>kalp</i>
«	216	«	11	«	<i>uruspu</i> <i>orospu</i>
«	218	«	2	al.	<i>jarēma</i> <i>jarēmē</i>
«	230	«	2	«	<i>Brussanēn</i> <i>Bursanēn</i>
«	234	«	10	«	<i>hanžeri</i> <i>hančeri</i>
«	240	«	1	«	<i>fülmülém</i> <i>sólymom</i>
«	243	«	1	fel.	<i>Su</i> <i>Šu</i>
«	254	«	1	al.	<i>a</i> <i>o</i>
«	256	«	5	«	<i>darup</i> <i>durup</i>
«	260	«	3	fel.	<i>éh</i> <i>óh</i>
«	266	«	6	al.	<i>kösd</i> <i>ne kösd</i>
«	272	«	13	«	<i>göjñüne</i> <i>göjñüme</i>
«	281	«	1	«	<i>az</i> <i>ez az</i>
«	283	«	15	fel.	<i>gyujtott</i> <i>gyujtottam</i>
«	285	«	5	al.	<i>vedd</i> <i>vesd</i>
«	287	«	4	«	<i>Ezingján</i> <i>Ezirgján</i>
«	294	«	16	«	<i>ifla</i> <i>iflā</i>

Lap	303	sor	11	al.	<i>elmaz</i> <i>elmas</i>
"	306	"	5	"	<i>basasē</i> <i>batasē</i>
"	310	"	6	fel.	<i>arēm</i> <i>jarēm</i>
"	316	"	14	"	<i>kumitujlan</i> <i>kumitajlan</i>
"	320	"	5	al.	<i>fëndékžělék</i> <i>fëndékčělék</i>
"	329	"	6	fel.	<i>sētke</i> <i>sětke</i>
"	332	"	7	al.	<i>ta'ēna</i> <i>da'ēna</i>
"	344	"	8	"	<i>dizinde</i> <i>dizinden</i>
"	348	"	4	"	<i>var</i> <i>vaz</i>
"	349	"	14	fel.	<i>ērċ</i> <i>kērċ</i>
"	356	"	7	"	<i>žandërma</i> <i>žandarma</i>
"	360	"	12	"	<i>sözüležek</i> <i>süzüležek</i>
"	362	"	12	"	<i>maχje</i> <i>mahje</i>
"	382	"	2	fel.	<i>dalaba</i> <i>dolaba</i>
"	384	"	6	"	<i>fözték</i> <i>fözteċ</i>

TARTALOM-MUTATÓ.

	Lap
Bevezetés	III—XXXIV
Népmesék	1—140
15. Tündér-Dilrukes és a királyfi	1
76. Rózsa-szultán	12
77. A mostoha lány	15
18. A favágó meg az ördög	20
79. A zshivány és a rabló	24
80. Ibolya-fürt tündére	28
81. A két testvér	32
82. A vezér leánya és a három peri	39
83. Szóttalan-sultán és a fülemüle	47
84. A varázsló	54
85. Hüszi-Juzsuf és a dev-anya	57
86. A szegény lány és a perik palotája	66
87. A rózsza tündérek	71
88. A csengős sárkány	79
89. A csengős dev és a két testvér	84
90. Körmetlen-dev és a negyven testvér	90
91. A szegény lány és a perik pádisája	96
92. A fekete és a veres sárkány	104
93. Merdsán anyó és a hétfejű sárkány	111
94. A jövődő mondó	116
95. Világ-szépe és a boszorkány	119
96. A király-lány és a három dev	125
97. A varázsló Emir aszony	131
98. A tündérkert gránát fürtje	135
Találós mesék (Bilmedse)	141—177
Népdalok	181—392
1. Máni-dalok	181—252
2. Szerelmi dalok	253—335
3. Betyár- és katona dalok	336—356
4. Bekcsi (őr) dalok	357—375
Vegyes dalok	376—392
Jegyzetek	393—419

A M. T. AKADEMIA NYELVÉSZETI KIADÁSAI.

NYELVTUDOMÁNYI KÖZLEMÉNYEK. Kiadja a M. T. Akadémia Nyelvtudományi Bizottsága. Szerkeszti Hunfalvy Pál, I—XIV. köt.; szerkeszti Budenz József, XV—XX. köt. 1862—1886. Ára kötetenként II—X-ig 1 ft 50 kr., XI-től fogva 3 ft.

NYELVEMLÉKTÁR. Régi Magyar Codexek és Nyomtatványok. Kiadja a M. Tud. Akadémia Nyelvtudományi Bizottsága. Szerkesztik: Budenz József, Szarvas Gábor és Szilády Áron. 1874—86. 8-adrét.

I. kötet. Bécsi Codex. Münchener Cod. Közzéteszi: Volf Gy.

II. kötet. Weszprémi C. Peer C. Winkler C. Sándor C. Gyöngyösi C. Thewrewk C. Kriza C. Bod C. Közzéteszi: Volf Gy.

III. kötet. Nagyszombati C. Szent Domonkos C. Virginia C. Közzéteszik: Komáromy L. és Király P.

IV. V. kötet. Érdy C. Közzéteszi Volf Gy.

VI. kötet. Tihanyi C. Kazinczy Codex. Horvát Codex. — VII. kötet. Ehrenfeld Cod. Simor C. Cornides C. Sz. Krisztina élete. Vitkovics C. Lányi C. — VIII. kötet. Sz. Margit élete. Példák könyve. A sz. apostoloknak méltóságáról. Apor C. Kulesár C. — IX—X. kötet. Érsekújvári C. — XI. kötet. Debreczeni C. Gömöry C. — XII. kötet. Döbrentei C. Teleki C. — XIII. kötet. Fesztetics Cod. Pozsonyi C. Keszthelyi C. Miskolci töredék. — Közzéteszi Volf Gy.

Ára kötetenként 2 ft.

RÉGI MAGYAR NYELVEMLÉKEK. V. kötet: A Jordánszky-codex bibliafordítása. Kinyomatta Toldy; a Csesmesz-töredék szövegével kiegészítette és előszóval ellátta Volf Gy. 1888. Ára 6 ft.

RÉGI MAGYAR KÖLTÖK TÁRA. (Corpus poetarum.) Szerkeszti Szilády Áron. I. kötet: Középkori magyar költői maradványok 1877. II.—V. kötet: XVI. századbeli magyar költők 1880—86. Ára kötetenként 2 ft.

CODEX CUMANICUS bibliothecae ad templum Divi Marci Venetiarum. Jegyzetekkel s glossariumokkal kiadta Kun Géza. 1880. N. 8-rét. Ára 5 ft.

UGOR FÜZETEK. Adalékok az ugor nyelvek ismeretéhez és összehasonlításához. I. szám. Genetz A. Orosz-lapp nyelvmutatványok. 1879. Ára 60 kr.
II. sz. Zürjén nyelvmutatványok. Közl. Budenz J. s Halász I. 1883. Ára 60 kr.
III. szám. Halász I. Svéd-lapp nyelvtan és olvasmányok 1881. Ára 60 kr.
IV. szám. Máté evangélioma moksa-mordvin nyelven. Tyumenyev fordításából közölte Budenz J. 1881. Ára 60 kr.
V. szám. Munkácsi Bernát. Votják nyelvmutatványok és nyelvtanulmányok I. 1884. Ára 60 kr.
VII. szám. Halász Ignác. Svéd-lapp nyelv. I. Lule- és Pite-lappmarki nyelvmutatványok és szótár 1885. Ára 1 ft 20 kr.
VIII. szám. Halász Ignác. Svéd-lapp nyelv. II. Jemtlanli lapp nyelvmutatványok. 1886. Ára 60 kr.

(Különnyomatok a «Nyelvtud. Közlemények»-ből.)

RÉGI MAGYAR NYELVÉSZEK Erdősitől Tsétsiig. (Corpus Grammaticorum linguae Hungaricae veterum.) Kiadta Toldy F. 1866. Ára 2 ft.

- REGULY ANTAL HAGYOMÁNYAI. A Vogul föld és nép. Kidolgozta Hunfalvy Pál 1864. Ára 2 frt.
- MAGYAR-UGOR ÖSSZEHA-SONLÍTÓ SZÓTÁR. Irta Budenz J. 1873—81. Ára 5 frt.
- A MAGYAR IGEIDŐK. Irta Szarvas Gábor 1872. Ára 1 frt.
- A HELYES MAGYARSÁG ELVEI. Irta P. Thewrewk Emil. 1873. Ára 1 frt.
- A MAGYAR NYELVUJÍTÁS óta divatba jött idegen és hibás szólások bírálata. Irta Imre Sándor. 1873. Ára 1 frt.
- KALEVALA. A finnek nemzeti eposza. Fordította Barna Ferd. Ára 1 frt.
- SIMONYI ZS. A magyar kötőszók, egyuttal az összetett mondat elmélete. I. kötet. (A mellérendelő kötőszók.) 1881. Ára 1 frt 20 kr.
II. III. köt. (Az alárendelő kötőszók) 1882—83. Ára 2 frt 40 kr.
- KAZÁNI-TATÁR NYELVTANULMÁNYOK. Irta Sz. Bálint Gábor. I. füzet. Kazáni-tatár szövegek. 1875. II. füzet. Kazáni-tatár szótár 1876. III. füzet. Kazáni-tatár nyelvtan 1877. Egy-egy füzetnek ára . . . 1 frt.
- ÉRTEKEZÉSEK A NYELV- ÉS SZEPTUDOMÁNYOK KÖRÉBŐL. Kiadja a M. T. Akad. Az I. oszt. rendeletéből szerk. Gyulai Pál, osztálytitkár. I—VIII. köt. 1867—1880. Ára 20 frt 20 kr. — IX. köt. (1—12 sz.) 1882. Ára 3 frt 20 kr. — X. köt. (1—13 sz.) 1882. Ára 4 frt. — XI. köt. (1—12. sz.) 1883. Ára 3 frt 70 kr. — XII. köt. (1—12. sz.) 1885. Ára 4 frt 60 kr. — XIII. kötet. (1—12. sz.) 1886—87. Ára 3 frt 40 kr. — XIV. köt. (1—7. sz.) 1887—88. Ára 2 frt.
- SZINNYEI JÓZSEF. Finn-magyar szótár 1884. Ára 3 frt.
- AZ UGOR NYELVEK ÖSSZEHA-SONLÍTÓ ALAKTANA. Irta Budenz J. Első füzet: Igeképzés. 1884. (Különnyomat a Nyelvt. Közl.-ből.) Ára 1 frt. Második füzet: Névszóképzés. 1887. , . . . Ára 80 kr.
- A PHONETIKA ELEMEI, különös tekintettel a magyar nyelvre. Irta Balassa József dr. 1886. Ára 70 kr.
- VOTJÁK NÉPKÖLTÉSZETI HAGYOMÁNYOK. Gyűjtötte és fordította dr. Munkácsi Bernát 1887. Ára 2 frt.
- OSZMAN-TÖRÖK NÉPKÖLTÉSI GYŰJTEMÉNY. I. kötet: *Oszmán-török népmesék*. Gyűjtötte dr. Kúnos Ignác. 1887. Ára 2 frt 30 kr.
- HÁROM KARAGÖZ-JÁTEK. Török szövegét följegyezte és magyarra fordította dr. Kúnos Ignác. 1886. (Különnyomat a Nyelvtudományi Közlemények XX. kötetéből.) Ára 1 frt

OSZK

Országos Széchényi Könyvtár

OSZK

Digitized by Google